

Această lucrare este de o deosebită importanță pentru istoria Bisericii noastre, o contribuție însemnată la edificarea unei imagini cât mai clare și cuprinzătoare despre istoria recentă. Cunoașterea adevărului, cu luminile și umbrele evenimentelor omenești, eliberează și conduce spre Adevăr! Acest Adevăr, pe care îl găsim numai la Dumnezeu, conduce întreaga istorie spre plinirea ei, iar noi, oamenii, suntem datări a-Lsluji.

† Virgil Bercea

Note
informative

Sergiu Soica

Cardinalul Alexandru Todea
în dosarele Securității

Sergiu Soica

Cardinalul Alexandru Todea

în dosarele
Securității

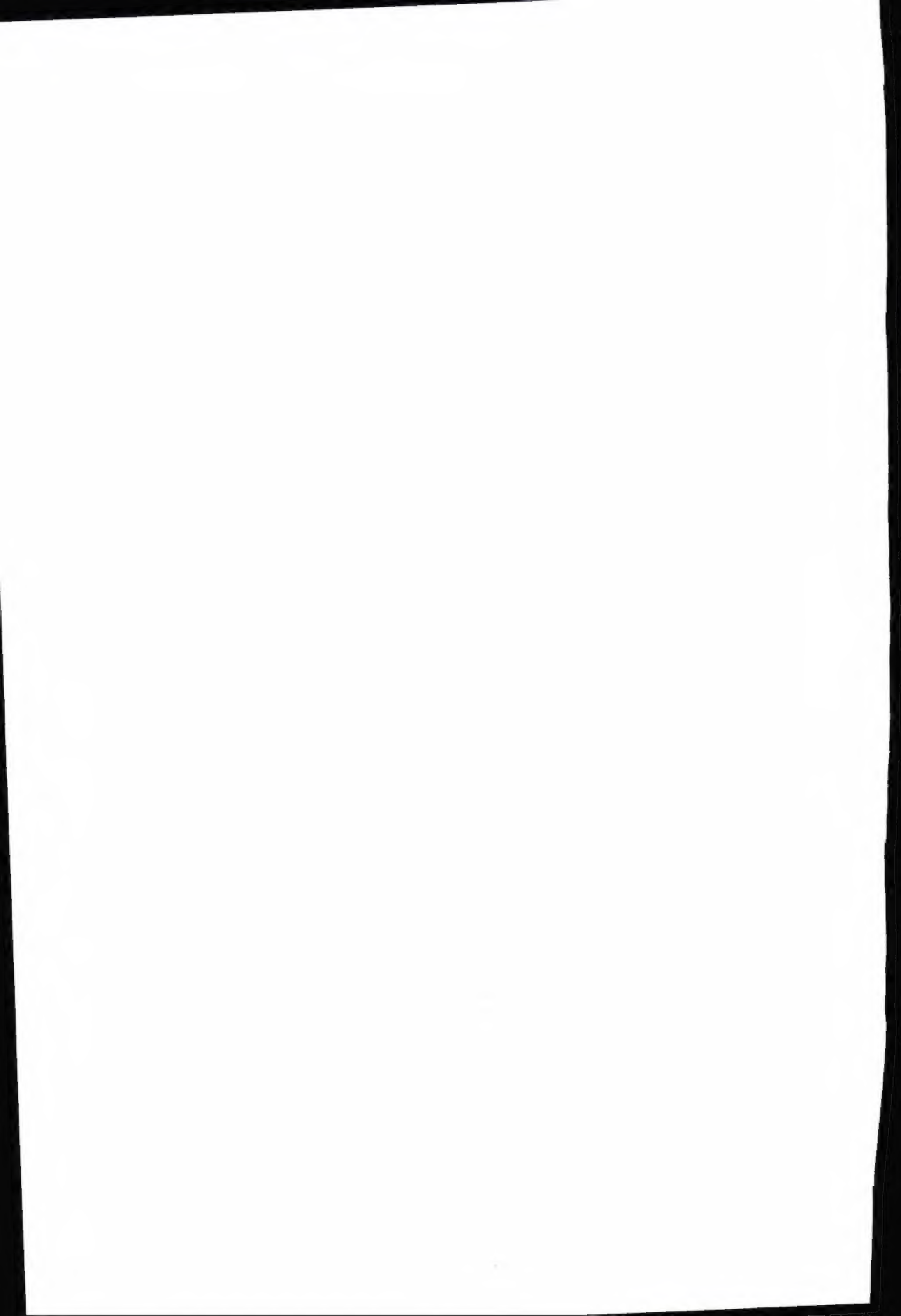
ISBN: 978-606-543-824-8

Editura MEGA

Sergiu Soica

**Cardinalul Alexandru Todea
în dosarele Securității**
– Note informative –

Sergiu Soica

Cardinalul Alexandru Todea în dosarele Securității

– Note informative –

Editura MEGA

Cluj-Napoca

2017

Redactor:
Iulia POP

Tehnoredactare și copertă:
Francisc BAJA

© Sergiu Soica, 2017

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SOICA, SERGIU

Cardinalul Alexandru Todea în dosarele Securității : note informative
/ Sergiu Soica. - Cluj-Napoca : Mega, 2017
Conține bibliografie
Index
ISBN 978-606-543-824-8

94

EDITURA MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	9
Studiu introductiv.....	13
Alexandru Todea și dosarul de la Securitate.....	13
Preotul Alexandru Todea la Blaj.....	21
Publicațiile Cardinalului Alexandru Todea.....	24
Alexandru Todea la Reghin.....	32
Arestarea Protopopului Alexandru Todea.....	33
Episcopul Alexandru Todea în penitenciarele regimului comunist.....	42
Eliberarea Episcopului Alexandru Todea	53
„Planurile de măsuri” ale Securității.....	54
Cadrele, informatorii și notele informative din dosarul de Securitate al Episcopului Alexandru Todea.....	93
Memoriile Episcopului Alexandru Todea din perioada regimului comunist	110
În loc de concluzii.....	118
Notă asupra ediției	123
Lista documentelor.....	125
Lista documentelor din Anexe.....	148
Documente.....	149
Note informative - 1946.....	149
Note informative - 1947.....	167
Note informative - 1948.....	175

Note informative - 1949.....	185
Note informative - 1950.....	195
Note informative - 1951.....	205
Note informative - 1957.....	207
Note informative - 1960.....	211
Note informative - 1961.....	239
Note informative - 1963.....	251
Note informative - 1964.....	253
Note informative - 1965.....	265
Note informative - 1966.....	345
Note informative - 1967.....	381
Note informative - 1968.....	401
Note informative - 1969.....	415
Note informative - 1970.....	439
Note informative - 1971.....	489
Note informative - 1972.....	567
Note informative - 1973.....	673
Anexe.....	741
Riassunto.....	788
Summary.....	791
Bibliografie.....	795
Indici de nume și localități.....	799

Episcopul Alexandru Todea

„Am socotit acțiunea desfășurată împotriva Bisericii mele ca injustă și ca o îngrozitoare siluire de conștiință. De aceea, am rămas pe linia credinței catolice, îndemnând preoții și credincioșii să-și păstreze credința”.

Cardinal dr. Alexandru Todea

CUVÂNT ÎNAINTE

Secolul al XX-lea a cunoscut o serie de evenimente care au marcat istoria omenirii, de la „Războiul cel mare” care a secerat zeci de milioane de vieți în tranșee și în rândul populației civile, la unificarea și dezvoltarea statelor naționale după 1918, la speranța de emancipare și afirmare cultural-națională în perioada interbelică, dar și la emergența naționalismelor care au condus, printre alte cauze, la tragedia celui de-al Doilea Război Mondial. În perioada postbelică, dezvoltarea tehnologiilor și cucerirea spațiului cosmic, primii pași pe lună, dar mai ales clivajele politice și strategice ale „cortinelor” care au împărțit Europa în sfere de influențe au creat premisele în spatele cărora au avut de suferit oamenii acelui nu foarte îndepărtat timp. Oameni cu aspirații, oameni cu convingeri, oameni cu dorință de libertate și sete de adevăr au fost supuși opresiunii, încarcerați și dați morții în numele unei așa-zise „lumi noi” clădită după utopiile unor minți rătăcite care doreau să instaureze o „lume fără Dumnezeu” sau în numele altor rătăciri care puneau în locul lui Dumnezeu „societatea multilateral dezvoltată”.

În acest timp, regimul comunist din estul european a început programatic „să-l persecute pe Dumnezeu”, lovind la modul demonic în Adevăr, Dreptate, Libertate, trăsături pe care le întâlnim în mod absolut numai la Dumnezeu. Victima istorică de prim impact a fost credința și oamenii credinței, altfel spus Biserica. Biserica Română Unită, asemenea celorlalte Biserici greco-catolice din estul Europei, a cunoscut una dintre cele mai dure, mai infernale și mai atroce persecuții, fiind scoasă în afara legii și lipsită de toate bunurile ei materiale, episcopii și preoții arestați, călugării și călugărițele alungați din mănăstiri, școlile închise, credincioșii hăituiți...

Martiriul este mărturisirea credinței în condițiile interzicerii acesteia și în regim torționar-punitiv pentru credință și pentru Cristos. Încă din timpurile apostolice, el a fost expresia cea mai dureroasă a suferinței provocate de persecuțiile îndreptate împotriva Bisericii și a fost stropit de-a lungul istoriei cu sângele nevinovat al credincioșilor. Nimic nou sub soare, din nefericire! Scris este: „Bate-voi păstorul și se vor risipi oile turmei” (Matei 26, 31). Episcopii greco-catolici au fost primii vizați de persecuții, apoi clerul și poporul au fost risipiți și supuși grelelor încercări prin care au mărturisit tăria credinței și au arătat fidelitate față de unitatea Bisericii, cea dorită de Mântuitorul „pentru ca toți să fie una” (Ioan 17, 21). Biserica Unită a intrat în catacombe și a rezistat persecuțiilor prin meritele celor ce au suferit și au mers pe Calea Crucii primind cu tărie loviturile cruzimii istorice, neîncetând a spera într-o zi a mântuirii, a reînvierii.

România regimului comunist a cunoscut și un sistem perfid de răspândire a terorii prin instaurarea unei atmosfere de teamă, nesiguranță, angoasă pe care teribila instituție a „securității statului” o impunea prin delatori, informatori, urmăriri, anchete, pedepse. Toți cei care nu se încadrau în liniile impuse de regim deveneau „dușmanii poporului” și, din păcate, întotdeauna s-au găsit „binevoitori” care să se pună în slujba persecutorilor. Mai rău decât persecuțiile fizice, a planat teroarea insidioasă, dar nu mai puțin eficientă a informatorilor, a „turnătorilor”, a „surselor” care au semănat neîncredere și diviziune, tendințele autohtone care n-au lipsit niciunei perioade a istoriei, ieșind la iveală, parcă mai toxice ca oricând și cu o amploare deosebită în infernalul sistem și regim comunist. Dar ceea ce a fost destinat persecuției acolo și atunci, în planul lui Dumnezeu se transformă într-o finalitate pozitivă: faptele ascunse și eroismul nevăzut de mulțime, manifestat de martiri și mărturisitori, au fost consemnate și devin acum mărturii scrise despre istoria recentă a Bisericii. Este o istorie care a fost „scrisă” cu propriul sânge de protagoniștii ei, „înscrisă” în memoria oamenilor, dar și în notele informative ale securității. A venit, iată, momentul ca acum ea să fie redată de istorici și scoasă la lumină, pentru a fi cunoscută în lumina pilduitoare a judecății omului liber.

Acesta este și scopul lucrării de față. Ea privește notele informative ale securității care completează biografia Cardinalului Alexandru

Todea, devenite astfel un izvor istoriografic cu totul neașteptat și necanonic pentru cercetătorii de azi. Aceste documente, puse cap la cap în ordine cronologică, ne dezvăluie nuanțele istoriei Bisericii Române din catacombe și luminează ungherele mai puțin cunoscute, dar care au fost locuite și „trăite”. În spatele acestora se află multă suferință și teroare, dar dezvăluie tot atât de multă credință și speranță în Dumnezeu, adevărind că doar tăria spirituală biruie asupra răului lumii acestea.

Despre informatori? Unii au fost lucrători ai regimului care au îndeplinit sarcinile legate de „siguranța statului”, legitime în orice societate, însă alții au fost „colaboratori” care au semănat răul din proprie convingere. Toate sunt iertate, însă este nevoie de o lecție a istoriei ca astfel de atrocități să nu se mai repete. Cardinalul Todea dă cea mai bună mărturie vorbind despre atitudinea sa față de informatori mărturisită celor care organizau urmărirea sa: „Cunoscând însă firea omenească cu toate defectele ei, ca invidia, ura, gelozia, pofta de câștig, apoi defectele de gândire, de judecată, de cunoaștere exactă, de relatare corespunzătoare a adevărului absolut, consider că dintre toate problemele încâlcitei existențe, aceasta este cea mai delicată, cea mai grea și trebuie rezolvată... (pentru informatori) e dogmă, adică distrugerea celui despre care relatează și ca atare folosesc orice mijloace, ca minciuna, răstălmăcirea, procesele de intenție și în special nu e bine să fie oameni cu două fețe. Am detestat și voi detesta totdeauna astfel de persoane...” (3 septembrie 1966, Memoriu adresat Comandantului securității din Reghin).

Timpul a trecut, iertarea și integrarea pozitivă a evenimentelor se realizează încet, în ritmul pe care frământările istorice dintr-un alt „acum” ne permite. Mulțumiri se cuvin Părintelui Valeriu Median care a facilitat adunarea documentelor. Apoi, aceleași mulțumiri se cuvin lui Sergiu Soica, fost seminarist la Oradea, unul dintre tinerii istorici care s-au dedicat cercetării arhivelor fostei securități și care a publicat diverse lucrări de acest gen, el fiind cel care a cules toate documentele și a elaborat Studiul introductiv al acestei cărți despre „bietul om sub vremuri” și despre „biruit-au gândul”, ca să cităm din cronicar.

Această lucrare este de o deosebită importanță pentru istoria Bisericii noastre, o contribuție însemnată la edificarea unei imagini

cât mai clare și cuprinzătoare despre istoria recentă. Cunoașterea adevărului, cu luminile și umbrele evenimentelor omenești, eliberează și conduce spre Adevăr! Acest Adevăr, pe care îl găsim numai la Dumnezeu, conduce întreaga istorie spre plinirea ei, iar noi, oamenii, suntem datori a-L sluji.

† Virgil Bercea

Oradea, 16 martie 2017

STUDIU INTRODUCȚIV

„Sfântul Părinte Papa Ioan Paul al II-lea, aflat la Catedrala Sfântul Iosif din București, în ziua de 8 mai 1999 spunea: «Lanțurile voastre, lanțurile enoriașilor voștri constituie gloria, mândria Bisericii: adevărul v-a făcut liberi. Au încercat să vă reducă la tăcere libertatea, să o sufoce, dar nu au reușit. Voi ați rămas liberi lăuntric, chiar dacă în lanțuri, liberi, chiar dacă în plânset și lipsuri, liberi, chiar dacă comunitățile voastre erau profanate și lovite...». Aceste cuvinte caracterizează și viața Cardinalului Alexandru Todea, o viață consacrată slujirii Bisericii și, în același timp, o viață care converge până la identificare cu destinul Bisericii Române Unite a secolului XX. O viață care trece de la bucuria, speranța și gloria refacerii unității statale a României Mari la suferința vieții în catacombe și la implicarea în mișcarea de rezistență spirituală împotriva dictaturii comuniste. O viață care va ajunge, în sfârșit, la renașterea de după 1989, la o perioadă care marchează începutul noilor speranțe și a unei noi epoci istorice a Bisericii noastre”.

Episcop dr. Virgil Bercea¹

Alexandru Todea și dosarul de la Securitate

Cardinalul Alexandru Todea împreună cu primul Cardinal Iuliu Hossu au fost personalitățile Bisericii Române Unite în secolul XX. Ambii Cardinali, în perioada regimului comunist, s-au opus sistemului, au fost arestați și deținuți în închisori. Cardinalul Iuliu Hossu a

¹ Virgil Bercea, *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu – 100*, Editura Primus, Oradea, 2012, p. 44.

încetat din viață în anul 1970. Astfel, acesta nu a asistat la repunerea în drepturi a Bisericii Române Unite, în schimb, Cardinalul Alexandru Todea, la vârsta de 77 de ani, a participat la repunerea în drepturi a Bisericii. Mai mult, a fost printre cele mai active personalități greco-catolice în perioada anilor '90. Ambii Cardinali au fost urmăriți de către Securitate și au avut dosare întocmite de către această instituție. Astfel, documentele studiate din Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (ACNSAS) despre Cardinalul Todea au fost:

1. Dosar individual I3470/3
2. Dosar individual I3470/4
3. Dosar individual I72681, – Vol. I.
4. Dosar individual I72681, – Vol. II.
5. Dosar individual I3459/1
6. Dosar individual I3459/2
7. Dosar D140

Episcopul Alexandru Todea cu ornatele preoțești primite cadou la hirotonire²

² *Ibidem*, p. 45.

Alexandru Todea s-a născut la data de 5 iunie 1912 în Teleac, județul Mureș, fiind al zecelea,¹ din cei șaisprezece copii, ai lui Gheorghe și Maria Todea. Studiile primare le-a urmat în satul natal și la Căcuciu. În anul școlar 1921–1922, deoarece nu exista învățător în sat, părinții l-au dat la școală în satul natal al mamei, Căcuciu, unde învățător era un frate de-al bunicii. Dar, din cauza unei „neînțelegeri ivite”, nu a terminat anul școlar și a reluat școala în anul următor la Teleac⁴.

Studiile medii le-a urmat la Gimnaziul din Reghin și la Liceul „Sfântul Vasile cel Mare” din Blaj, unde a susținut examenul de Bacalaureat în sesiunea din iunie 1933. A avut o scurtă trecere de o lună la Liceul Economic din Târgu Mureș. Dar, când directorul a afirmat că de la acel liceu nu vor fi admiși la Teologie, s-a întors acasă, chiar dacă a pierdut un an școlar⁵. După terminarea Liceului „Sfântul Vasile”, s-a înscris la cursurile Academiei Teologice din Blaj, iar, din anul 1934, Mitropolitul Vasile Suciu l-a trimis la Roma pentru a-și continua studiile filosofico-teologice la Institutul „Propaganda Fide”.

Impresiile viitorului Cardinal Alexandru Todea, despre Roma și Pontificio Collegio Urbano „De Propaganda Fide”, au fost:

„E' venuto un nuovo romeno – era cuvântul ce trecea din gură în gură.

– Ce serbătoare e astăzi, de e așa solemnă masa, întreb eu pe Armean [este vorba de viitorul preot greco-catolic Nicolae Armean]?

– Ha, ha! Asta e nimica, să vezi la sărbători ce masă avem. Acum e masă obișnuită.

– Așa e de curat totdeauna?

¹ În unele publicații este menționat ca al unsprezecelea copil (Alexandru Petărlecean, Ion Moldovan, *Cardinalul Alexandru Todea – In memoriam*, Editura Buna Vestire, Blaj, 2002, p. 15), în alte publicații Alexandru Todea este menționat ca al treisprezecelea copil al familiei (Virgil Bercea [coordonator], *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu – 100*, Editura Primus, Oradea, 2012, p. 5); în meditațiile autobiografice ale Episcopului Alexandru Todea, acesta a scris că este al zecelea copil, (Virgil Bercea [coordonator], *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu – 100*, Editura Primus, Oradea, 2012, p. 12).

⁴ Maria Keul, *Mărturii – „Firul tors din caietul vieții”*, în Alexandru Petărlecean, Ion Moldovan, *Cardinalul Alexandru Todea – In memoriam*, Editura Buna Vestire, Blaj, 2002, p. 54.

⁵ Virgil Bercea (coordonator), *Cardinalul Todea. Omagiu. Centenarul nașterii*, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2012, p. 10.

– Încă și mai curat!

– Vai, Dumnezeuule, cum de m-ai învrednicit, să ajung în acest cenaclu? Voi plăti eu toate favorurile pe cari le primesc aici.

A doua zi, pantofarul mi-a luat măsura pentru pantofi, croitorul pentru reverendă, încolo, în aceeași zi am primit gratuit, pălărie, 12 gulere de reverendă, 6 cămăși de zi, 6 de noapte, 6 pantaloni, 6 indispensabili, 12 perechi de ciorapi, 12 batiste, 4 flanele, un fel de palton și un pardesiu roman, apoi picptene și toate amănuntele necesare, săpun etc.

Teologi, eram vreo 250, aparținând la circa 40 națiuni (români, sârbi, albanezi, greci, sirieni, arabi, danezi, norvegieni, suedezi, nemți, englezi, scoțieni, irlandezi, americani, africani, indieni, indochinezi, chinezi, japonezi, australieni, madagascarieni, ceilonezi etc.) sau de culoare albă, galbenă și neagră. Limba de conversație între toți teologii, din toate țările, este limba italiană. Deci, la Roma, toți învață cel puțin latinește și italienește. Se vorbește mult englezește, franțuzește, nemțește etc. și, ușor se pot învăța și limbile acestea. Și, de fapt, majoritatea vorbesc aceste limbi, apoi își însușesc cunoștințe de limba chineză, japoneză, daneză, indiană etc.

Colegiul de Propaganda Fide era, deci, un internat de sine stătător, unde locuiam și mi se făcea educație morală. (...) Cei șase ani sunt cei mai frumoși ani ai vieții mele și nu-i voi uita niciodată. (...) Ceea ce m-a impresionat, din primele clipe ale intrării mele în Colegiul de Propaganda Fide, a fost grija cea mare, privitor la întreținerea și sănătatea noastră. Masa pe care o aveam acolo, n-o avusesem niciodată înainte. Dimineața ni se servea, zilnic, regulat, franzelă albă, cafea, lapte, cacao și unt. Asta, în general. La sărbători erau mezeluri, ouă, mușchi etc. La amiază ni se servea supă, și apoi încă două rânduri de mâncare, iar la urmă, regulat, portocale. Vinul era nelipsit la masă și la cină, câte un sfert de kg. Sărbătorile veneau cu mâncări mai pompoase și cu vinuri mai gustoase. Majoritatea însă, nu serveau vinul decât joia și duminica. Alții, niciodată. Hrana era așa de bună, ca să putem rezista studiului și pentru ca mortificația să nu fie impusă forțat, ci tu având, de toate, să te știi comporta, să știi uneori renunța, să-ți impui uneori abstenența. Supa, obișnuit, era din macaroane. În zilele de post era «pastasciutta», macaroane pregătite cu bulion. Erau o minune de

Alexandru Todea – student la Roma (1934–1940)⁶

bunătate. De câte ori nu reflectam la masă și nu gândeam, cu câtă atenție ne tratează Roma dacă ne-a chemat la sânul ei? Dacă ar vedea tata și mama, ar vedea că alți părinți mi-am găsit, cari îmi procură hrana de toate zilele. În același timp, însă, mă gândeam: cât așteaptă Roma de la mine, în apostolatul meu? Să fiu total al lui Cristos. Și nu o dată, am conclud: Roma îmi dă totul, dar la timpul potrivit, și eu mă voi revanșa; voi da totul, chiar și pe mine. Ea cheltuiește totul ca eu să nu mă simt străin acolo, să fiu ca în familie, eu de asemenea voi cheltui totul și mă voi cheltui și pe mine, pentru ca sufletele, ce-mi vor fi încredințate, să simtă că au un părinte, și că în biserică și în casa mea, întâlnesc cea mai înaltă caritate posibilă”⁷.

⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea] I 726781 și Virgil Bercea, *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu* – 100, p. 21.

⁷ Maria Keul, *Mărturii* – „Firul tors din caierul vieții” (texte din autobiografia Cardinalului

Alexandru Todea, la Roma, a fost primit direct în anul II de Filosofie, la Colegiul „De Propaganda Fide” (a promovat anul I la Academia de Teologie din Blaj), după care a urmat cei cinci ani de Teologie, Astfel, Lectoratul l-a primit în ritul latin, de la Cardinalul Selavangiani Marchetti, la 11 decembrie 1938. În anul IV de Teologie a fost hirotonit Diacon, de către Episcopul dr. Iuliu Hossu. Alexandru Todea a descris acest moment important al vieții sale astfel:

„Eram student în anul IV de Teologie la Atheneul și Colegiul «De Propaganda Fide» din Roma, în așteptarea hirotonirii de diacon și de preot. În luna decembrie 1938, Episcopul Iuliu Hossu se afla la Roma în vizită «ad Limina Apostolorum⁸», la mormintele Sfinților Apostoli Petru și Pavel și la urmașul Sfântului Petru, Papa Romei și Căpetenia Creștinătății. Diaconul Silvestru Augustin Prunduș din dieceza Cluj-Gherla, care, potrivit rânduielilor romane, urma să fie hirotonit preot la sfârșitul anului IV, a solicitat conducerii Colegiului «Pio Romeno» și a și obținut de la Congregația Orientală – în fruntea căreia era pe atunci Cardinalul Eugen Tisserant, prieten adevărat al românilor – permisiunea anticipării hirotonirii sale și odată cu el a hirotonirii în treptele cuvenite, a tuturor clericilor din eparhia de Cluj-Gherla, de către arhipăstorul lor, prezent în Cetatea Eternă. În această perspectivă, conducerea Colegiului «De Propaganda Fide» a hotărât și s-a aprobat să-l roage pe Preasfințitul Iuliu să hirotonească în treapta diaconatului, pe alți doi alumni din colegiu, pe egipteanul Melek și pe românul Todea (adică pe subseminatul, ambii de rit oriental). Drept urmare, în Duminica Sfinților Strămoși, la 11 decembrie 1938, a avut loc Liturghia arhierască solemnă, concelebrată într-un sobor de preoți români, în frunte cu rectorul Iosif Evrad, în prezenta coloniei române din Roma, a unor personalități invitate în mod deosebit, printre care și ambasadorii români de pe lângă Statul Italian și Vatican. Răspunderile liturgice au fost asigurate de corul dirijat de vice-rectorul Colegiului «Pio Romeno», Părintele Ioan Cristea din Blaj. În acest cadru festiv au fost săvârșite hirotonirile...

Alexandru Todea, scris la penitenciarul din Gherla), în volumul: Alexandru Petărlecean, Ion Moldovan, *Cardinalul Alexandru Todea – In memoriam*, pp. 64–65.

⁸ Este vorba despre vizita Episcopilor pe care o fac Papei o dată la cinci ani.

Am ajuns ca Episcopul Iuliu Hossu să pună mâinile pe creștetul meu și să rostească rugăciunea – «Stăpâne al tuturor, pe robul Tău Alexandru, pe care l-ai învrednicit să intre în slujba Diaconului, umple-l de toată credința, dragostea, puterea și sfințirea, cu venirea Sfântului și Dătătorului de viață Spiritului Tău...». La îmbrăcarea în veșmintele diaconești, la rostirea arhierelui: «Vrednic este?» și la răspunsul dat de soborul clerului de la altar, de credincioși și de cor, am fost copleșit și am trăit o puternică emoție spirituală, dar încrezător că nevrednicia mea va fi compensată și împlinită de Harul cel Dumnezeuiesc care, întotdeauna, vindecă neputințele și îplinește lipsurile, invocat de arhieriu și copleșit de asistentă prin întreita invocare «Doamne Îndură-Te spre el»⁹.

Episcopul Iuliu Hossu cu Alexandru Todea la Roma,
în 11 decembrie 1938, când l-a sfințit ca diacon¹⁰

Hirotonirea într-o preoție a avut loc la sărbătoarea Bunei Vestiri (25 martie) din anul 1939. Alexandru Todea a fost hirotonit de către

⁹ Silvestru Augustin Prunduș, Clemente Plaianu, *Cardinalul Alexandru Todea*, Editura Viața Creștină, Cluj-Napoca, 1992, pp. 15–16.

¹⁰ Virgil Bercea, *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu* – 100, p. 25.

episcopul greco-catolic rus din diaspora, Alexander Evreinov¹¹, la Roma, și a descris acest moment remarcabil, astfel:

„Lectoratul l-am primit în ritul latin, de la Cardinalul Selvaggiani Marchetti, Subdiaconatul și Diaconatul de la Episcopul Iuliu Hossu, în 11 decembrie 1938, iar, preoția în 25 martie 1939, de la un Episcop rus, Alexandru Evreinoff [sic!], în capela Colegiului Pio Romeno. Toate trei momentele mi-au lăsat urme intense și la fiecare m-am pregătit cu toată seriozitatea. Cea mai frumoasă, însă, a fost ziua hirotonirii de preot. Doamne Dumnezeule, multe lacrimi de durere am vărsat până la acest moment, din viața unui tânăr seminarist. 25 martie 1939: preot al lui Isus Hristos și mai ales hirotonit în Propagandă, înconjurat de toată dragostea și de toată atenția din partea lumii întregi, prezente în colegii mei. Seară de seară, în timp ce eu, retras, mă pregăteam pentru ziua cea mare, ei, în capelă, se rugau pentru mine.

Prima Sfântă Liturghie a preotului Alexandru Todea
în capela Colegiului „De Propaganda Fide”¹²

¹¹ Alexander Evreinov s-a născut la data de 8 martie 1877 în Sankt Petersburg. A fost Episcop al Bisericii Ortodoxe Ruse care s-a convertit la catolicism, a încetat din viață la data de 20 august 1959, la Roma.

¹² Virgil Bercea, *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu* – 100, p. 26.

În vederea acelei zile, mi-am făcut o reverendă nouă, mi-am legat un liturghier frumos, pe care și acum îl am, mi-am tipărit vreo 600 iconițe cu motto: «Tuturor toate m-am făcut, ca să fie Dumnezeu tot întru toate». Prima Liturghie am celebrat-o în capela Colegiului de Propagandă, înconjurat de Păr. Evrard, Mon Père de la Casa Domnului, care acum era Rectorul Colegiului Pio Romeno, apoi, conșcolarii preoți, Leluțiu, Deliman și Armean. A cântat corul Colegiului Român condus de Părintele Dr. Ioan Cristea.

La liturghie a asistat toată lumea din Colegiul «De Propaganda Fide», care au rămas încântați de frumusețea ritului nostru. Acum puteam spune la masă: «cel ce ridică de la pământ pe cerșetor și din mizerie înalță pe cel lipsit, ca să-l așeze cu frunțașii poporului său». A doua Liturghie am celebrat-o pe mormântul Sf. Petru în biserica Sf. Petru¹³.

După hirotonire, Alexandru Todea își va desăvârși formarea spirituală și intelectuală la 24 mai 1940, când și-a susținut teza de doctorat, *De Doctrina Millenaria, Tractatus exegetico-dogmaticus* (*Despre doctrina milenară. Tratat exegetico-dogmatic*). Acest moment a fost descris de către preotul Alexandru Todea astfel:

„Lucram mereu. Timpul trecea. Sosește apărarea tezei. Public foarte mult. Între mine, care eram la catedră și între profesorii mei, în frunte cu Parente [Pietro Parente], era cea mai caldă atmosferă. A durat apărarea tezei (24 Mai 1940) câteva ore. Rezultatul: toți profesorii din comisie au cerut să mă codifice «Summa cum laude et speciali mentione dignus», cea mai mare notă ce s-a dat vreodată în colegiul de Propaganda Fide. (...) Eram, atât eu, cât și Mons. Parente, foarte fericiți¹⁴.

Preotul Alexandru Todea la Blaj

După foarte scurt timp de la susținerea tezei, preotul Alexandru Todea s-a reîntors acasă, mai precis la Blaj. A sosit la Blaj în 11 iunie 1940. Aici, prima sa încredințare a fost cea de secretar mitropolitan al

¹³ Virgil Bercea, *Alexandru Cardinal Todea. Omagiu* - 100, p. 26.

¹⁴ Maria Keul, *Mărturii* - „Firul tors din caietul vieții”, în Alexandru Petărlecean, Ion Moldovan, *Cardinalul Alexandru Todea - In memoriam*, pp. 73-74.

Alexandru Todea – preot¹⁵

Mitropolitului Alexandru Nicolescu, până la decesul acestuia survenit la 5 iunie 1941. A mai fost secretar mitropolitan o vreme, în perioada vacanței scaunului mitropolitan sub Administrația Apostolică a Episcopului de Oradea, dr. Valeriu Traian Frențiu. A mai avut funcțiile: notar consistorial, profesor de limba italiană la Școala Normală de învățătoare din Blaj, apoi la Liceul de băieți „Sfântul Vasile” și la alte școli secundare din Blaj, unde a predat, pe lângă religie, limbile latină și italiană. Limba franceză o vorbea încă din liceu, ca urmare a

¹⁵ Virgil Bercea, *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu – 100*, Editura Primus, Oradea, 2012, p. 27.

găzduirii ca elev la „Casa Domnului” unde conducerea mănăstirii era asigurată de călugări francofoni, francezi sau belgieni¹⁶.

La Blaj, cunoscută fiind atitudinea echilibrată a preotului Alexandru Todea, după rebeliunea legionară¹⁷, a fost numit profesor de religie la Liceul greco-catolic „Sfântul Vasile cel Mare” și spiritualul Internatului „Vancean”, pentru a contracara dezechilibrul creat între liceeni, de mișcarea legionară¹⁸. Atitudinea sa, vădit antilegionară, era atât de cunoscută, încât a ajuns ca în timpul revoltei legionare să i se pună arma în piept. Acest episod, Alexandru Todea l-a creionat astfel: „la Mitropolie s’a pus serios problema educației elevilor de la Liceul Sf. Vasile cel Mare de băieți, unde se simțea dezechilibrul adus de mișcarea legionară. Mitropolia știa că elevii țin mult la mine, și că mie îmi place să mă ocup de educație. De aceea, la 1 septembrie 1942, am fost numit profesor de religie la Liceul de băieți și spiritualul Internatului Vancean. Am acceptat cu bucurie, deși trebuia să părăsesc locuința cea bună de la Mitropolie, masa cea minunată... și însuși titlul de Secretar mitropolitan. (...) A trebuit să mă despart în același timp de Școala Normală de învățătoare, de care, de asemenea, mă țineam foarte legat. Toți mă compătimeau... Dar, m-am pus pe lucru din primul moment. În fiecare seară la internat țineam elevilor câte o exortatie și nu lipseam niciodată. (...) În total am ținut în capela Internatului, în acest prim an, 167 predici la elevi, cari au și influențat extraordinar de mult, în toată disciplina Internatului. Elevii, din zi în zi aveau tot mai mare încredere în mine. (...) În fiecare lună, din 250 elevi, dintre care 40 erau ort. [ortodocși], aveam câte 180–200 cuminecări”¹⁹.

În decursul următorilor doi ani, pe lângă această ocupație principală, i s-au încredințat mai multe responsabilități: Asesor la Tribunalul Matrimonial, Inspector catehetic în protopopiatul Blaj, Confesor al călugărițelor Congregației Maicii Domnului. Tot în această perioadă, Alexandru Todea a fost, în 1943, delegatul Mitropoliei pentru

¹⁶ Silvestru Augustin Prunduș, Clemente Plaianu, *Cardinalul Alexandru Todea*, passim.

¹⁷ Rebeliunea legionară s-a desfășurat în perioada 21–23 ianuarie 1941.

¹⁸ Alexandru Petărlecean, Ion Moldovan, *Cardinalul Alexandru Todea – In memoriam*, p. 17.

¹⁹ Maria Keul, *Mărturii – „Firul tors din caietul vieții”*, în Alexandru Petărlecean, Ion Moldovan, *Cardinalul Alexandru Todea – In memoriam*, pp. 78–79.

organizarea credincioșilor din nordul Basarabiei și Transnistriei. A fost la Chișinău (unde a găsit aproximativ 200 familii și circa 700 suflete), la Orhei, la Tighina și la Odessa²⁰.

Tot în această perioadă, mai menționăm că, în vinerea Rusaliilor din anul 1944 (2 iunie), a murit tatăl preotului Alexandru Todea. Telegrama care a anunțat decesul a primit-o după opt zile. Din cauza Dictatului de la Viena din 1940, și-a putut vizita familia doar de două ori. De aceea, după eliberarea teritoriului, a plecat imediat, „să-i văd pe ai mei și să mă rog la mormântul Tatălui meu”, mergând, din cauza legăturilor nerefăcute, mai mult de 30 km, pe jos²¹.

Această primă etapă de activitate pastorală, a preotului Alexandru Todea a fost, în principal, dedicată elevilor și tinerilor, în rândul cărora a activat. În special pentru aceștia, dar nu numai, a scris mai multe lucrări:

Publicațiile Cardinalului Alexandru Todea

Primul volum publicat de către Alexandru Todea a fost *A doua venire a Mântuitorului*, Tipografia Seminarului, Blaj, 1941, bunul de tipar a fost dat de către Mitropolitul Alexandru Nicolescu, fiind teza de doctorat a Cardinalului Alexandru Todea. Acest volum este structurat în trei părți: I. Sistemul Părinților milenariști despre a doua venire a Mântuitorului; II. Sistemul antimilenarist despre a doua venire a Mântuitorului; III. Părerea noastră despre aceste două sisteme din două puncte de vedere: 1. Dogmatic și 2. Exegetic. Mai menționăm, că acest volum, înainte de a vedea lumina tiparului, a fost publicat în trei părți, în revista „Cultura Creștină”, de la Blaj (a se vedea mai jos articolele preotului Alexandru Todea în revista „Cultura Creștină”).

Al doilea volum publicat de către Alexandru Todea a fost *Pentru tine învățătoare apostolă*, Tipografia Seminarului, Blaj, 1942, semnată „Părintele Todea”. O broșură de 11 pagini, un îndreptar de viață creștină, scrisă pentru elevele și absolventele Școlii Normale de învățătoare din Blaj. Acestora le spune: „Amintește-ți că ești elevă blăjană”. Fiecare

²⁰ *Ibidem*, p. 18.

²¹ *Ibidem*, p. 79.

absolventă (învățătoare) a primit un asemenea îndreptar cu înscrierea numelui ei pe contra-pagina de titlu, în scopul de a-l păstra întreaga viață. În încheierea broșurii, „Părintele Todea” le dă îndrumări, le recomandă ce activități spirituale vor trebui să desfășoare în tot cursul vieții lor, zilnic: rugăciunile de dimineață și seară, meditația, examenul de conștiință, lectură spirituală, o Născătoare de Dumnezeu pentru colege; lunar: mărturisirea și cuminecarea, în prima vineri a fiecărei luni. Din prima vineri, „Ziua noastră”, zi de unire în rugăciune cu formatorii ei, cu colegele, recitind Rozarul și făcând adorație la Sfântul Sacrament; anual: exerciții spirituale la Institutul Recunoștinței din Blaj, în zilele de 4–6 august²². Putem concluziona că viitorul Episcop și Cardinal a preconizat o legătură de suflet pe viață, atât între Părintele spiritual și ficele sufletești, cât și între colegele de breaslă.

Preotul Alexandru Todea – profesor la Școala Normală de fete din Blaj²³

²² Cf. Silvestru Augustin Prunduș, Clemente Plaianu, *Cardinalul Alexandru Todea*, p. 20.

²³ Virgil Bercea, *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu* – 100, p. 29.

Al treilea volum publicat de către Alexandru Todea a fost: *Cascada Tinereții*, Tipografia „Lumina” Miron Roșu, Blaj 1943, semnat dr. „Alexandru Todea, preot-profesor”, reeditat la Editura Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, în anul 2010. Prefața cărții, intitulată, „Către tineret”, destăinuiește, de la început, că lucrarea e adresată tinerilor: „Vouă mă adresez, tinerilor! Vreau să vă vorbesc despre acea dureroasă problemă a tinereții, despre ceea ce se petrece în sufletul și trupul vostru de la vârsta de 14–17 ani sau chiar și mai târziu până la 24 ani, și care constituie o adevărată «Cascadă a Tinereții». Cartea este un elogiu adus *castității*, virtuții *curăției*, care, cultivată, te poate face sfânt, iar neglijată, călcată, în mod hotărât te distruge sufletește și, nu arareori și fizic, trupest. „Fericit e tânărul care cunoaște și frumusețile, dar și primejdiile ce-l pasc la vârsta pubertății și a adolescenței”. Autorul nu are în vedere un tineret nedefinit, universal sau simbolic, ci tineretul român de pretutindeni: „Vorbindu-vă vouă care sunteți odrasle vii ale plaiurilor noastre românești... Aș vrea să prefac nisipul mării, firele de iarbă, frunzele arborilor, și stelele cerului în arhangheli vestitori de adevăr și să spun tuturor tinerilor dintre Nistru și Tisa: păstrează-ți întreagă floarea tinereții tale (s.n.)”²⁴. Acestui volum i s-a făcut o recenzie în revista *Cultura Creștină* de către Ioan Vultur²⁵. Acesta a prezentat cartea, astfel:

„Este o carte scrisă anume pentru tineret de un bun cunoscător și distins duhovnic al său. Tratează una dintre cele mai delicate probleme ce chinuie tineretul nostru de astăzi: curățenia vieții, sprijinindu-se pe scrierile celor mai de seamă pedagogi moderni ca Charmot, Gillet, Hoornaert, Olgiati, Riboulet și alții, și pe cercetările științifice ale unor somități din lumea medicală de azi.

Deși autorul nu scrie pentru literați și esteți de profesie, ci, după cum am amintit, pentru tineretul nostru școlar de la 15 la 18 ani, care dorește idei utile și nu niște vorbării fermecătoare, cu toate acestea cartea se impune pe lângă un conținut ales și printr-un stil îngrijit. Adevărul mare, pentru care pledează, autorul îl susține, foarte iscusit, cu citate potrivite din lumea poezilor noștri cei mai de seamă, înțelegând să treacă în faptă îndrumarea horațiană: *Utile miscere dulci*. Ceea ce face

²⁴ *Ibidem*, p. 21.

²⁵ Ioan Vultur – preot greco-catolic, profesor de limba franceză la Liceul de Băieți „Sfântul Vasile cel Mare” din Blaj.

cu atât mai atractivă această tipăritură, și e un motiv, în plus, să fie răspândită în lumea căreia îi este menită. Osteneala păr. Todea își va afla, în felul acesta, cea mai mângâietoare răsplată. De care vrednică este.

Lucrarea va fi răsfoită, de altfel cu un real profit, nu numai de tineret, ci și de părinți și educatori, care au greaua misiune de a păstra tineretul curat și strașnica obligație de a-l apăra contra duhului necurăteniei, adăpostindu-l sub aripile credinței²⁶.

Volumul *Rugăciunea tineretului*, Tipografia „Lumina” Miron Roșu, Blaj, 1945, semnată „Păr. Dr. Alexandru Todea, profesor”, reeditată la Editura Buna Vestire, Blaj, 2001, este o carte de rugăciuni, de buzunar, cu dedicația „Elevilor mei”. Așadar, titlul cărții, dedicația și prefața, „Către tineret”, vădesc continua și neîntrerupta preocupare a autorului de problemele tineretului: „Pentru voi e scrisă această carte, dragi tineri”. „Rugăciunea Tineretului” a părintelui profesor Todea este, însă, cu totul deosebită de cărțile obișnuite de rugăciuni²⁷. Este, concomitent, și o sinteză teologică a adevărilor de credință necesare mântuirii sufletelor: „pentru ca să corespund cât mai bine cerințelor voastre sufletești, m-am abătut de la ordinea materiei altor cărți de rugăciuni, alegând ordinea mai mult simțită a nevoilor personale ce se întâlnesc: zilnic, săptămânal, lunar, anual; după cum urmează: rugăciuni diverse și de ținut minte: o sinteză a învățăturilor de credință și de morală studiate la religie”²⁸.

Volume publicate de către Cardinalul Alexandru Todea²⁹

1. Todea Alexandru, *A doua venire a Mântuitorului*, Tipografia Seminarului, Blaj, 1941.

²⁶ Ioan Vultur, *Dr. Alexandru Todea: Cascada Tinereții*, Blaj, 1943, Tipografia Miron Roșu, în 8, 96 pagini. 100 Lei, în revista *Cultura Creștină*, Anul XXIV, mai-iunie 1944, nr. 5-6, p. 346.

²⁷ Cf. Silvestru Augustin Prunduș, Clemente Plaianu, *Cardinalul Alexandru Todea*, p. 22 și Alexandru Todea, *Rugăciunea Tineretului*, Ediția a III-a revizuită, Editura Buna Vestire, Blaj, 2001, pp. 9-11.

²⁸ Alexandru Todea, *Rugăciunea tineretului*, p. 9.

²⁹ O biografie a Cardinalului Alexnadru Todea a fost scrisă de Poirot Eliane, Adrian Lungu, *Bibliografia Cardinalului Alexandru Todea*, în Poirot Eliane (editor), *În memoria Cardinalului Alexandru Todea (1912-2012). Bisericile Greco-Catolice și unitatea bisericilor*. Simpozion internațional, 5 august 2012 la Stânceni, Editura Digital Docu Print, Târgu Mureș, 2012, pp. 104-108.

2. Todea Alexandru, *Pentru tine învățătoare apostolă*, Tipografia Seminarului, Blaj, 1942.
3. Todea Alexandru, *Cascada Tinereții*, Tipografia „Lumina” Miron Roșu, Blaj, 1943, reeditată la Editura Viața Creștină, Cluj-Napoca, 1993, reeditată la Editura Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2010.
4. Todea Alexandru, *Ca toți să fie una*, Tipografia Seminarului, Blaj, 1943.
5. Todea Alexandru, *Rugăciunea tineretului*, Tipografia „Lumina” Miron Roșu, Blaj, 1945; reeditată la Editura Viața Creștină, Cluj-Napoca, 1999; reeditată la Editura Buna Vestire, Blaj, 2001.
6. Todea Alexandru, *Luptele mele. Un strigăt în pustiu vreme de un pătrar de veac. Memorii și cereri pentru obținerea libertății cultului greco-catolic român adică a Bisericii Române Unite cu Roma*, Ediție îngrijită de Vasile Sav, argument de Academician Camil Mureșanu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003, reeditată în anul 2006.
7. Todea Alexandru, *Gânduri împărtășite. Episcopul Alexandru Todea către prof. dr. Ștefan Manciulea. Corespondență inedită din anii 1969–1984*, (Ediție realizată de Ioan Mitrofan și Marius Alin Voina), Centrul de Studii Jacques Maritain, Blaj, Editura Techno Media, Sibiu, 2013.

Articole în revista *Cultura Creștină*:

1. Todea Alexandru, *Pius IX și riturile orientale*, în *Cultura Creștină*, revistă lunară, Blaj, anul XIX, noiembrie-decembrie 1939, nr. 11–12, pp. 757–760.
2. Todea Alexandru, *A doua venire a Mântuitorului, și iarăși va să vină cu mărire să judece vii și morții*, în *Cultura Creștină*, revistă lunară, Blaj, anul XXI, ianuarie-martie 1941, nr. 1–3, pp. 92–105.
3. Todea Alexandru, *De Deo uno; De Deo Trino; De Verbo Incarnato*, de P. Parente / Petrus Parente: *De Deo Uno*, Romae, 1938, p. XIX–344, Lire 28; *De Deo Trino*, Romae, 1938, pag. XVI–236, Lire 22; *De Verbo Incarnato*, Romae, 1939, p. XVI–486, Lire 35, în *Cultura Creștină*, revistă lunară, Blaj, anul XXI, ianuarie-martie 1941, nr. 1–3, pp. 174–175.
4. Todea Alexandru, *S-a stins o candelă* [decesul Mitropolitului Alexandru Nicolescu], în *Cultura Creștină*, revistă lunară, Blaj, anul XXI, ianuarie-martie 1941, nr. 1–3, pp. 312–316.
5. Todea Alexandru, *A doua venire a Mântuitorului II. Sistemul*

antimilenarist despre a doua venire a Mântuitorului, în *Cultura Creștină*, revistă lunară, Blaj, anul XXI, aprilie-iunie 1941, nr. 4-6, pp. 252-267.

6. Todea Alexandru, *A doua venire a Mântuitorului III. Părerea noastră despre aceste două sisteme, din punct de vedere: 1. Dogmatic; 2. Exegetic*, în *Cultura Creștină*, revistă lunară, Blaj, anul XXI, iulie-august-septembrie 1941, nr. 7-9, pp. 427-440.

7. Todea Alexandru, *Mitropolitul Nicolescu și unirea bisericilor românești*, în *Cultura Creștină*, revistă lunară, Blaj, anul XXI, aprilie-iunie 1941, nr. 4-6, pp. 325-327.

8. Todea Alexandru, *Naționalismul Mitropolitului Nicolescu*, în *Cultura Creștină*, revistă lunară, Blaj, anul XXI, aprilie-iunie 1941, nr. 4-6, pp. 327-329.

9. Todea Alexandru, *Monte Cassino*, în *Cultura Creștină*, revistă lunară, Blaj, anul XXIV, ianuarie-februarie 1944, nr. 1-2, pp. 90-93.

10. Todea Alexandru, *10 ani de la moartea protopopului Gheorghe Simu*, în *Cultura Creștină*, revistă lunară, Blaj, anul XXIV, iulie-august 1944, nr. 7-8, pp. 441-444.

Articole publicate în revista *Viața Creștină*:

1. Todea Alexandru, *Spre piscuri sau spre abis?*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul I, februarie 1990, nr. 1, p. 1.

2. Todea Alexandru, *De la Răstignire la înviere*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, Anul I, aprilie 1990, nr. 6, p. 1.

3. Todea Alexandru, *Biserica Greco-catolică din România (I)*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul I, mai 1990, nr. 7, p. 1.

4. Todea Alexandru, *Biserica Greco-catolică din România (II)*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul I, mai 1990, nr. 8, pp. 1-2.

5. Todea Alexandru, *Biserica Greco-Catolică din România (III)*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul I, 1990, nr. 9, p. 16.

6. Todea Alexandru, *Domniei Sale Domnului Ion Iliescu – Președintele României, Domniei Sale Petre Roman – Prim-ministru*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul I, octombrie 1990, nr. 17, p. 1.

7. Todea Alexandru, *Cuvântare (7 octombrie 1990 – instalarea la Blaj)*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul I, octombrie 1990, nr. 18, p. 1 și p. 3.

8. Todea Alexandru, *Nașterea Domnului* 1990, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul I, decembrie 1990, nr. 22, p. 1; și în revista *Unirea*, Blaj, anul II, ianuarie 1991, nr. 2.

9. Todea Alexandru, *Cuvântarea I.P.S.S. Mitropolit Alexandru Todea. Vatican — Vizita episcopilor catolici din România*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul II, aprilie 1991, nr. 8 p. 1.

10. Todea Alexandru, *Cuvântarea I.P.S.S. Mitropolit Alexandru Todea*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul II, mai 1991, nr. 10, p. 1 și p. 4.

11. Todea Alexandru, *S-a stins o candelă*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul II, 1 iunie 1991, nr. 11, p. 1 și p. 3.

12. Todea Alexandru, *Cuvântul de mulțumire al Cardinalului Alexandru Todea*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul II, august 1991, nr. 15, pp. 1-2; și în revista *Unirea*, Blaj, anul II, august 1991, nr. 5, p. 1 și p. 8.

13. Todea Alexandru, *Cardinalul dr. Alexandru Todea în vizită arhiepiscopală la Cluj*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul II, septembrie 1991, nr. 18, p. 1 și p. 3.

14. Todea Alexandru, *Cuvântare 1 Decembrie – Ziua națională a României*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul II, decembrie 1991, nr. 23, p. 1.

15. Todea Alexandru, *Crăciunul țării noastre*, în revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul III, ianuarie 1992, nr. 1, p. 1 și p. 4.

Articole din diferite publicații:

1. Todea Alexandru, *Iubiții mei frați și iubitele mele surori din întreaga Biserică Română Unită cu Roma*, în revista *Unirea*, Blaj, anul II, ianuarie 1991, nr. 2, p. 6.

2. Todea Alexandru, *Moartea lui George Brătianu*, în revista *Memoria – revista gândirii arestate*, 1991, nr. 2, pp. 121-126.

3. Todea Alexandru, *Lumină și întuneric*, în revista *Unirea*, Blaj, anul II, mai 1991, nr. 3, p. 1 și p. 3.

4. Todea Alexandru, *Punctul de vedere al Bisericii Române Unite și al Bisericii Latine din România, la Sinodul European al episcopilor catolici, Roma, decembrie 1991*, în revista *L'Osservatore Romano*, 20 decembrie 1991; în revista *Unirea*, Blaj, anul II, nr. 7, p. 1, și p. 4; în

revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul II ianuarie 1992, p. 1 și p. 3.

5. Todea Alexandru, *Cuvinte ale cardinalului Alexandru Todea (la moartea P.S. Ioan Cherteș)*, în revista *Unirea*, Blaj, anul III, februarie 1992, nr. 2, p. 1 și p. 4. În revista *Viața creștină*, serie nouă, Cluj-Napoca, anul III, februarie 1992, nr. 3, p. 1 și p. 4.

6. Todea Alexandru, *Cuvântul Eminenței Sale, dr. Alexandru Todea la solemnitatea sărbătorii Bunei-Vestiri*, în revista *Unirea*, Blaj, anul III, martie 1992, nr. 6, p. 1 și p. 4.

7. Todea Alexandru, *Simple récit d'une persécution*, în revista *Catholica*, aprilie 1992, nr. 31, pp. 62–65.

8. Todea Alexandru, *Circulara-pastorală de Paști*, în revista *Unirea*, Blaj, anul III, aprilie 1992, nr. 4, p. 1 și p. 3.

9. Todea Alexandru, *Omul s-a născut din iubire de oameni*, în *Cuvântul liber*, 28 decembrie 1993, nr. 253, pp. 1–2.

10. Todea Alexandru, *Cuvânt înainte*, în volumul: Silvestru Augustin Prunduș, Clemente Plaianu, *Catolicism și Ortodoxie românească. Scurt istoric al Bisericii Români Unite*, Editura Viața creștină, Cluj-Napoca, 1994, pp. 5–6.

11. Todea Alexandru, *Postfață*, în volumul: Silvestru Augustin Prunduș, Clemente Plaianu, *Cardinalul Iuliu Hossu*, Editura Unitas, Cluj-Napoca, 1995, pp. 427–438.

12. Todea Alexandru, *Cu bucurie voi cheltui totul și mă voi cheltui și pe mine. Cuvântarea Arhiepiscopului și Mitropolitului Alexandru Todea la prima Sfânta Liturghie celebrată în catedrala din Blaj*, în revista *Unirea*, anul VI, 19 mai 1995, nr. 5, p. 2.

13. Todea Alexandru, *Un memoriu al Episcopului Alexandru Todea*, în *AGRU Arhidiecezan*, nr. 1, 1998, pp. 5–10.

14. Todea Alexandru, *Memoriul Episcopilor Bisericii Române Unite din 18 octombrie 1974*, în *AGRU Arhidiecezan*, nr. 2, 1998, pp. 11–17.

Volume despre Cardinalul Alexandru Todea:

1. Bercea Virgil (coordonator), *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu – 100*, Editura Primus, Oradea, 2012.

2. Bercea Virgil (coordonator), *Cardinalul Todea. Omagiu. Centenarul nașterii*, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2012.

3. Borda Valentin, Borda Mircea, *Cardinalul Alexandru Todea*, Editura Petru Maior, Târgu Mureș, 1999.

4. Petărlecean Alexandru, Moldovan Ion, *Cardinalul Alexandru Todea – In memoriam*, Editura Buna Vestire, Blaj, 2002.

5. Poirot Eliane (editor), *În memoria Cardinalului Alexandru Todea (1912–2012). Bisericile Greco-Catolice și unitatea bisericilor*. Simpozion internațional, 5 august 2012 la Stânceni, Editura Digital Docu Print, Târgu Mureș, 2012.

6. Prunduș Augustin Silvestru, Plaianu Clemente, *Cardinalul Alexandru Todea, la 80 de ani*, Editura Viața Creștină, Cluj-Napoca, 1992.

Alexandru Todea la Reghin

Din anul 1945 preotul Alexandru Todea devine protopop al protopopiatului Reghin. Preotul Todea a creionat acest eveniment astfel: „se discuta serios completarea parohiei și protopopiatului Reghinului. Referent era pâr. can. Iuliu Maior... El era cu trup și suflet pentru mine și căuta să mă convingă că ar fi bine să plec în pastorație la Reghin. (...) Parohia și Protopopiatul au fost date în concurs. N'am voit să concurez. Totuși, fiind sfârșitul anului școlar, I.P.S.S. m'a numit administrator protopopesec, până la începutul noului an școlar”³⁰. Datorită stăruințelor canonicului Iuliu Maior și a fratelui său Gheorghe Maior, directorul băncii și prim-curatorul parohiei Reghin I, și nu în ultimul rând la sfatul Episcopului Valeriu Traian Frențiu, Alexandru Todea a făcut cerere pentru protopopiatul Reghin. Prin urmare, a fost numit „Paroh al parohiei Reghin I și Protopop actual al tractului Reghin”³¹, la data de 14 octombrie 1945.

Instalarea în protopopiatul Reghin a fost descrisă de către Protopopul Alexandru Todea, astfel: „Pe ziua de 14 oct. 1945 era ziua introducerii mele de paroh și protopop, încredințat cu desăvârșirea

³⁰ Alexandru Todea, *Firul tors din caietul vieții* (texte din autobiografia Cardinalului Alexandru Todea, scrisă la penitenciarul din Gherla), în volumul: Alexandru Petărlecean, Ion Moldovan, *Cardinalul Alexandru Todea – In memoriam*, Editura Buna Vestire, Blaj, 2002, p. 80.

³¹ *Ibidem*.

acestui act fiind Revs. Iosif Pop, Protopopul Tg. Mureșului și Canonic onorar. Introducerea a fost cât se poate de solemnă. A pontificat bătrânul Protopop, Revs. Ariton M. Popa, a vorbit apoi minunat părintele Iosif Pop, răspunzând eu, între altele, am spus: «Voi împrăști în regiunea lui Petru Maior tot ce Roma mi-a dat și voi căuta să corespund așteptărilor puse în mine, atunci când în dreptul numelui meu s-a scris: *missus ad fidem propagandam*. Pentru acest scop spun și eu ca Sf. Pavel: *ego autem libentissime inpendam et superinpendar ipse, pro animabus vestris* = iar eu, bucuros voi cheltui totul și mă voi cheltui și pe mine pentru sufletele voastre»³².

Arestarea Protopopului Alexandru Todea

Ajuns la Reghin, începe să acționeze ca unul dintre intelectualii care a opus rezistență și a înfruntat regimul politic care se instaurase. În această perioadă, a fost arestat de mai multe ori. Menționăm câteva date, mai importante, în care a fost arestat: 9 martie 1947 (a fost dus la penitenciarele din Reghin, Târgu Mureș, București și Văcărești); arestat la data de 31 decembrie 1947 (motivul acestei detenții, de șase luni, a fost protestul public împotriva înlăturării regelui) și dus la penitenciarele din Reghin, Târgu Mureș și Gherla. Această arestare putem afirma că a fost de lungă durată, deoarece a fost eliberat de la Gherla în data de 13 iunie 1948. Înainte de a fi eliberat, protopopul Alexandru Todea a trebuit să dea o declarație, în care a fost constrâns să scrie următoarele:

„Subsemnatul, dr. Todea Alexandru, de ani 36, de profesie protopop greco-catolic, fiul lui Gheorghe Todea și Mariei Mărcuș, cu domiciliul stabil în Reghin, str. Petru Maior, 7, pedepsit, declar următoarele:

Nu voi mai face, pe cuvânt de onoare, nici o politică reacționată, dușmană democrației poporului român. De asemenea, declar că nu voi răspândi zvonuri alarmante, nu voi instiga contra conducerii actuale a Republicii Populare Române, nici nu voi căuta ca prin acte de sabotaj, să sabotez temelia statului, ce constă la ridicarea clasei muncitoare. Nu voi uneli cu nimic împotriva ordinii publice și a siguranței

³² Virgil Bercea, *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu* – 100, p. 30.

statului. Nu mă voi pune în slujba dușmanului țării, nici a celui intern, nici a celor externi.

124 - Văzut de noi

PROCES-VERBAL DE REȚINERE

Anul 1948 luna Ianuarie ziua 2

Noi, Lote Varile comisar în serviciu de Siguranța Mureș, constatam prin prezentul proces-verbal ca astăzi data de mai sus a fost depus la arestul Serviciului pe temeiul art. 206 și 245 din Pr. P. individul Todea Alexandru de ani 35 născut în comuna Tebeac jud. Mureș de profesie protopop de cetățenie Română de naționalitate Română domiciliat în com. Reșina pentru faptul de

și făcându-se percheziție corporală s-au găsit asupra lui următoarele obiecte:

8560 lei sume, un portait de piele,
un top mureș mare, holinor diferite alte

Comisar de serviciu [semnătură] Semnatura refuzului [semnătură]

Ordinea de pede la arest [semnătură]

Esit din arest: anul 1948 luna februarie ziua 13 și plecat la Gârba orș

Comisar de serviciu [semnătură] Semnatura refuzului pentru primirea locurilor [semnătură]

Gordian Public [semnătură]

Tip. „Libertatea” Tg.-Mureș

Proces verbal de reținere³³

Concluzionând, declar, că în activitatea mea de preot, voi căuta să mă încadrez în noua linie de conducere a statului și să dau tot concursul reprezentanților statului din localitatea mea, pentru binele țării și pentru prosperitatea tuturor cetățenilor acestei țări.

³³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I72681/1, fila 124.

Declarația o dau de bunăvoie și nesilit de nimeni. Alexandru Todea Preot-protopop”³⁴.

Cu toate acesta, cea mai lungă perioadă a detenției încă nu s-a produs. Dar, în acest timp de jumătate de an, protopopul Alexandru Todea, și-a scris, în închisoarea de la Gherla, memoriile.

O altă arestare s-a produs la data de 14 octombrie 1948. Protopopul Alexandru Todea a fost din nou arestat și dus la Securitatea din Reghin. Aceasta arestare a pus capăt activității pastorale a protopopului în Reghin, exact la trei ani (14 octombrie 1945) de la instalarea ca paroh și protopop al Reghinului. Cu toate acestea, Protopopul a reușit să evadeze de la Securitatea din Reghin³⁵. În „Raportul Informativ” cu nr. 13447, al autorităților, acest moment a fost descris astfel:

„Cu respect raportează că numitul Todea Alexandru în ziua de 14 octombrie a.c. [1948] orele 14 a fost invitat de a se prezenta la biroul de Securitate, după ce a luat cunoștință despre aceasta a venit până în centrul orașului la cafenea de unde a traversat piața înspre syndicate, de unde în mod misterios a dispărut și din acest moment nu a mai mers acasă și nici la biserică nu a mai fost, în această zi de mai sus a fost văzut că a trecut pe la spital în sus. Acasă la el este o domnișoară și un băiat, ceva nepoți de ai lui care fiind întrebați de subsemnatul că unde-i domnul protopop, a spus că nu a mai fost acasă de ieri după masă și ei așa știu că a plecat la Blaj. O parte de oameni din oraș comentează că a fost ridicat de siguranță în mod misterios din gara Reghin, cu trenul nu a plecat în nici o direcție”³⁶.

După această evadare, Alexandru Todea a stat ascuns timp de 2 ani și patru luni, în perioada 14 octombrie 1948 – 31 ianuarie 1951, fără a fi găsit de către Securitate. Evadarea este descrisă de Episcopul dr. Virgil Bercea:

„Povestea dânsul că au venit doi polițiști la casa parohială să-l ducă la Siguranță. Le-a spus să meargă în față și dânsul îi va urma la doi pași. Când au intrat pe poarta Siguranței, un telefon a sunat, iar

³⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 113. Declarația are data de 12 iunie 1948.

³⁵ Cf. Silvestru Augustin Prunduș, Clemente Plaianu, *Cardinalul Alexandru Todea*, p. 26.

³⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 47.

gardienii au intrat să răspundă și să anunțe că l-au adus pe Todea. În acest timp dânsul a rămas un moment singur în curte, cu poarta spre stradă deschisă. Știa că va fi arestat și dus la pușcărie, unde episcopii greco-catolici se aflau deja și, într-o clipă, s-a gândit și a fugit, luând-o pe prima stradă la dreapta spre Pădurea Rotundă. Acolo s-a ascuns în niște tranșee rămase după război. Nu circula decât noaptea. Credincioșii din Reghin, care știau că este ascuns, l-au ajutat și apărut într-un mod fantastic pe Protopopul lor. Crăciunul l-a petrecut în acele tranșee și ne povestea sentimentele și trăirile pe care le-a avut când, de jos din oraș, auzea colindătorii colindând. Dânsul care cânta foarte frumos, care colinda și primea colindători, care pregătea celebrările Liturgice până la cel mai mic amănunt, care știa foarte bine tipicul Sărbătorii Crăciunului, stătea ascuns, tăcut și cu frica în sân la orice zgomot al pădurii. Dânsul, care celebra așa de frumos și predica cu toată convingerea Vestea cea Bună, acum era hăituit și urmărit, căutat de siguranță «ca acul». Am ascultat de multe ori pe unchiul povestindu-ne această fugă și îmi dădeau totdeauna lacrimile când ajungea la acel moment trist al Crăciunului³⁷.

În perioada 14 octombrie 1948 – 31 ianuarie 1951, cât timp protopopul Todea a fost ascuns, Securitatea a încercat, neconținut, identificarea și arestarea acestuia. Locotenentul Alexandru Friedman, șeful Biroului de Securitate a Poporului Reghin, a raportat în 4 aprilie 1949, Serviciului de Securitate a Poporului Târgu Mureș că: „deținem informația din partea informatorului nostru că numitul Todea Alexandru, protopop fost în Reghin se află în prezent la mănăstirea Sarhogi [sic!] pe lângă Borsec, sau în județul Ciuc”³⁸.

În 15 august 1949, sublocotenentul Iacob Cucuieț, într-un referat, menționa: „referitor la numitul Todea Alexandru fost cu ultimul domiciliu în Reghin, fost protopop greco-catolic, cunoscut element cu sentimente naționaliste Maniste, dușman al regimului actual, din anul 1948 susnumitul este dispărut din Reghin în loc necunoscut”³⁹. 15 zile mai târziu, în 31 august 1949, Serviciul Securității Poporului

³⁷ Virgil Bercea, *Amintiri... amintiri dragi*, în Alexandru Petărlecean, Ion Moldovan, *Cardinalul Alexandru Todea – In memoriam*, pp. 37–38.

³⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 52.

³⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 128.

Mureș, trimite o adresă (nr. 1/15.927) Biroului Securității Reghin în care afirmă că sunt informați că: „preotul greco-catolic, fost protopop la Reghin, dr. Todea Alexandru cum se discută în rândurile preoților s-ar afla undeva în regiunea Gurghiului, unde depune activitate intensă, pentru susținerea religiei greco-catolice, are legături cu preoțimea greco-catolică pe cari îi încurajează să se pună o rezistență mai intensă. Luați măsuri urgente de identificare raportându-se orice constatare concretă la timp”⁴⁰. Răspunsul Biroului Securității din Reghin la cele menționate mai sus a fost următorul: „la ordinul dvs. nr. 1/15.927 din 31 august 1949, referitor la dr. Todea Alexandru, avem onoare a vă raporta că din investigațiile făcute de noi în valea Gurghiului precum și în restul sectorului nostru, nu am putut constata că numitul s-ar afla undeva camuflat în sector depunând activitate. Investigațiile au fost făcute prin informatorul intern din rândul clerului greco-catolic și această problemă se urmărește și pe mai departe urmând a vă semnala ori ce constatare”⁴¹.

În anul 1950, mai precis în 18 iulie 1950, Serviciul Securității Mureș a dispus arestarea acestuia, prin ordinul nr. 5/17083, Biroului Securității Reghin, astfel: „luați măsuri imediat pentru a stabili domiciliul exact a preotului greco-catolic rezistent Todea Alexandru domiciliat în acea localitate. Veți lua măsuri discrete pentru supravegherea susnumitului și în noaptea de 19 spre 20 iulie a.c. la orele 24 veți trece la reținerea lui făcându-i-se totodată și o percheziție amănunțită domiciliară, după care va fi înaintat la acest serviciu. Imediat după operațiune ne veți raporta rezultatul, fiindu-ne cerut de D.R.S.P. Cluj”⁴². Primul răspuns al Biroului Securității din Reghin la acest ordin a fost: „la ordinul dvs. nr. 5/17.083 din 18 iulie 1950 raportăm: din investigațiile făcute de noi până în prezent nu am putut stabili că preotul rezistent greco-catolic Todea Alexandru ar avea domiciliul în Reghin. Am luat cele mai severe măsuri de verificare amănunțită pentru a se putea stabili domiciliul numitului dacă domiciliază în raza noastră, în caz pozitiv vom trece la operațiile conform ordinului dvs. urmând a vă raporta”⁴³.

⁴⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 58.

⁴¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 57.

⁴² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 131.

⁴³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 130.

Al doilea răspuns a fost: „Misiunea în legătură cu cel semnalat de dvs. cu ordinul nr. de mai sus, nu a fost executată întrucât cel în cauză nu a putut fi identificat și nici domiciliul său nu s-a putut stabili”⁴⁴.

Pe lângă aceste demersuri, colonelul de Securitate Gavrilă Birtaş, Șeful Direcției I de Securitate, a trimis o adresă tuturor Direcțiilor Regionale de Securitate din țară în care a cerut identificarea protopopului Alexandru Todea, astfel: „Binevoiți a dispune măsuri pentru identificarea preotului greco-catolic rezistent Todea Alexandru dispărut de la domiciliul pe care l-a avut în Reghin. Todea Alexandru este născut la 5 iunie 1912 în comuna Teleac – Mureș, fiul lui Gheorghe și Maria. În caz de identificare va fi ținut în strictă supraveghere și se va raporta de urgență Direcțiunii Generale”⁴⁵.

În tot acest timp, la 19 noiembrie 1950, protopopul Alexandru Todea a fost consacrat episcop titular de Cezaropolis, în fapt auxiliar al Episcopului Ioan Suciu, Administrator Apostolic al Arhidiecezei de Alba Iulia și Făgăraș. „A plecat de la Reghin îmbrăcat în haine de muncitor cu o căruță, ascuns sub fân până la Deda, de unde a luat trenul spre București. La Suseni, un milițian s-a urcat în căruță până la Maiorești (Huduc) și i-a spus căruțașului, fiul părintelui din Suseni, că îl caută pe Todea, dar nu-l găsec. Consacrarea a fost săvârșită clandestin prin punerea mâinilor episcopului romano-catolic Iosif Schubert⁴⁶ din București, în capela baptisteriu, a catedralei «Sfântul Iosif», în prezența preotului George Guțiu”⁴⁷.

Acest episod, al deplasării la București a protopopului Todea, a fost „descriș” și de către Securitate. Într-o adresă din 9 septembrie 1950, Biroul Securității Reghin, raporta Serviciului Securității Mureș următoarele: „Totuși remarcăm faptul că în timpul cât la București a fost făcută izgonirea cuibului de spioni constituit în Nunțiatuara Papală, fostul protopop al orașului Reghin, Todea Alexandru, rezistent și urmărit care a stat ascuns în Reghin în mod clandestin pe la familia

⁴⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 129.

⁴⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 170.

⁴⁶ Joseph Schubert s-a născut la data de 6 iulie 1890, în București. A fost Episcop romano-catolic consacrat în clandestinitate, arestat de către regimul comunist în anul 1951, eliberat în anul 1964. A încetat din viață la 4 aprilie 1969, în München.

⁴⁷ Virgil Bercea, *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu* – 100, p. 7.

numitului Macarie Petru unde era adăpostit de soția și fiica acestuia, a fost chemat la București și acesta a trimis o scrisoare la fostul preot Maior Beniamin din Suseni în prezent funcționar și a cerut acestuia căruța care să vină seara la ora 9 să-l ia și să-l ducă la stația Deda de unde urmează să plece la București. Susnumitul Maior i-a trimis căruța prin fiul său, Emil și în fața școlii pedagogice din Reghin, căruța era așteptată de un alt domn cu ochelari care l-a condus la locul unde era Todea.

Menționăm că după semnalmente acel domn călăuză era preotul rezistent Roșca Ioan care se află la dvs. și ar fi necesar de a fi cercetat și în această direcție.

Ajunși la locul de destinație, adică casa lui Macarie, a ieșit Todea, s-au urcat în căruță și au plecat la stația Deda, de unde s-a urcat în trenul accelerat, iar căruța s-a reîntors.

În urma celor de mai sus față de numitul Maior am luat măsuri și a fost recrutat de informator în această problemă, iar în caz că nu va da randament vom încheia acte de trimitere în judecată [detenție] pentru tănuire de infractor. Referitor la fiica lui Macarie numita Macarie Ana funcționară, aceasta este înfocată catolică, a fost membră în asociația „Mariană” și asupra acesteia am luat măsuri de supraveghere pentru a vedea dacă nu se încheagă un nucleu subversiv știind deja că aceasta frecventează biserica romano-catolică de la unificare”⁴⁸.

Mai mult, preotul care a pus la dispoziție căruța a fost pus să dea o declarație: „Subsemnatul Beniamin Maior născut în anul 1908 aprilie 25 în comuna Maiorești, județul Mureș, fiul lui Justin și Agafia căsătorit cu trei copii, de profesiune în fabrică, în calitate de șef al biroului administrativ și comercial, domiciliat în comuna Suseni, prin prezenta declar următoarele:

La începutul lunii august a.c. am primit de la fostul protopop Todea Alexandru un bilet printr-o persoană pe care nu știu cine a fost, în care bilet mă ruga ca să trimit căruța la Reghin de unde să-l ia și să-l ducă la gara Deda, căruța să fie la el înainte de orele 7 seara. A spus că înaintea școlii pedagogice română îl va aștepta pe căruțaș o persoană care cunoaște căruța, apoi o va conduce la locul unde se afla el, a plecat

⁴⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 206.

copilul meu cu numele Emil Maior, dar nu pe la orele 7 și circa pe la orele 8 a plecat de acasă. Pe la orele 9 și un sfert a ajuns în Deda, s-a dat jos din căruță a plătit o mie lei copilului și a plecat de acolo, copilul întorcându-se cu căruța acasă unde a ajuns între orele 2–3 noaptea, în bilet era menționat că pleacă la București. Precizez că din anul 1948 luna octombrie sau noiembrie nu am știut unde are domiciliu. Fapta care m-a determinat ca să-i trimit căruța a fost o faptă de binefacere, deoarece nu am putut refuza un lucru să-l dau pe care l-am avut, niciodată, când a fost cerut.

Acesta îmi este declarația pe care susțin și semnez [semnătură] Beniamin Maior⁴⁹.

Cu toate acestea, Episcopul Alexandru Todea, a fost arestat la data de 31 ianuarie 1951 de la Reghin și deținut timp de 14 ani, până când s-a dat decretul de amnistie în 1964. Arestarea viitorului Cardinal Alexandru Todea este descrisă de episcopul dr. Virgil Bercea, astfel:

„La data de 31 ianuarie 1951 mașinile securității au înconjurat casa unde era ascuns [Alexandru Todea], la Doamna Riceanu, în Reghin [adresa de atunci: strada Karl Marx, nr. 56]. Ninsese proaspăt și nu erau urme pe zăpadă că ar fi fugit. A reușit să intre în ascunzătoarea pregătită dinainte, în cea de-a doua cameră a casei, sub podea, pe care a fost așezat apoi un mic stelaj și o carpetă. Între timp, la sediul securității din Reghin erau torturați, pentru a spune unde se ascunde Todea, părinții Ioan Roșca și George Guțiu. Primului, securitatea i-a smuls rând pe rând unghiile de la mâini și de la picioare, dar nu a mărturisit nimic. Pe celălalt, pe părintele Guțiu, l-au dezbrăcat și l-au înfășurat în cearceafuri ude, l-au întins pe o masă și l-au bătut de la cap până la picioare. Nu a mai rezistat când l-au bătut la tălpi și a spus unde este ascuns Todea. «Trădarea» a fost salvatoare pentru că, altminteri, Preasfințitul Alexandru Todea ar fi murit asfixiat. Când au ridicat capacul, securiștii erau cu armele îndreptate spre ascunzătoare, pentru că erau convinși că Todea are arme. L-au tras afară din acea groapă aproape leșinat, și au văzut că într-o mână avea ceva suspect – rozariul pe care se rugase tot timpul. Preasfințitul Todea s-a așezat în genunchi pentru un moment de reculegere dar și pentru a-și trage

⁴⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 212.

sufletul, iar comandantul a strigat: «gata cu prostiile astea, te-am prins și nu te vei mai întoarce niciodată!». Adunându-și toate forțele pe care le mai avea, episcopul a răspuns aproape profețind, «dacă este voia Domnului, mă voi întoarce și după paisprezece mii de ani» – și după 14 ani se reîntorcea în Reghin⁵⁰.

După arestare, Direcțiunea Regională a Securității Statului Mureș a transmis o adresă Direcției Generale a Securității Statului București, în care a menționat persoanele care au fost arestate: „la ordinul Dvs. nr. 523/30001 din 30.1. a.c. – transmis prin teleimprimator – raportăm că au fost reținuți de către această Direcțiune, în ziua de 31 ianuarie a.c. următorii:

Todea Alexandru, născut la 5 iunie 1912, în comuna Teleac, Raionul Reghin, Regiunea Mureș, fiul lui Gheorghe /decedat/ și Maria țărani mijlocași, de naționalitate român, religia greco-catolică, doctor în teologie de la Roma, fost Protopop greco-catolic, necăsătorit, fără avere, cu serviciul militar nesatisfăcut, în anul 1947 a fost reținut în cadrul ordinului 50.000 și înaintat la D.G.S., iar după 25 de zile a fost pus în libertate, în trecut a fost membru în PNȚ – Maniu, în prezent neîncadrat în nici o organizație politică, în ultimul timp cu domiciliul nestabil.

Cotoi Maria zisă Sora Maria Ionela, născută la 18 aprilie 1927, în comuna Băița, Raionul Reghin, Regiunea Mureș, fiica lui Teodor și Paraschiva, de naționalitate română, de religie greco-catolică, originea socială țărani mijlocași, fără antecedente juridice, atât în trecut, cât și în prezent neîncadrată în nicio organizație politică, fără domiciliu stabil.

Guțiu Gheorghe născut la 30 martie 1924, în comuna Vaideiu, Raionul Luduș, Regiunea Mureș, religia greco-catolică, necăsătorit, are ca studii academia teologică, fără avere, în prezent fără ocupație, cu serviciul militar satisfăcut la Regimentul 90 infanterie – Sibiu, cu gradul de soldat, ctg. 1946, fără antecedente penale judiciare, atât în trecut, cât și în prezent neîncadrat în nici o organizație politică⁵¹.

⁵⁰ Virgil Bercea, *Amintiri... amintiri dragi*, Alexandru Petărlecean, Ion Moldovan, *Cardinalul Alexandru Todea – In memoriam*, p. 39.

⁵¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 188.

Episcopul Alexandru Todea în penitenciarele regimului comunist

Episcopului Alexandru Todea, imediat după arestare, a fost constrâns să dea o declarație, în care a afirmat următoarele:

„Subsemnatul preot protopop Alexandru Todea din Reghin, născut în Teleac – Mureș, la 5 iunie 1912, din părinții Gheorghe (mort) și Maria, declar:

1. Că din 7 octombrie 1949 de când am stat ascuns la dna Riceanu de pe str. Karl Marx, nr. 64 – Reghin, m-am ocupat cu adâncirea vieții spirituale și cu alte probleme de actualitate – astfel am slujit zilnic Sfânta Liturghie și alte slujbe, dar fără participarea vreunei persoane în afara de gazda casei și în afară de o călugăriță, care venea din 5 decembrie 1950, duminica la liturghie, iar în ultimele zile (duminică, 27 ianuarie – miercuri 31 ianuarie) a stat zilnic la liturghie precum și restul timpului pentru diferite probleme care sunt însemnate într-un registru.

2. În afară de persoanele amintite, am mai luat contact cu preotul Gh. Guțiu, care venea uneori la mine și cu preotul Tătaru, care a adus pe sora călugăriță la mine și la care în zilele trecute am trimis pe Ana Macarie să-l caute pentru a-i preda unele lucruri – ornate și ceva haine pentru sora călugăriță – rugându-l totodată că dacă are ceva bani rămași de la Nunțiatoră, să-mi trimită și mie și călugăriței –. În activitatea mea am mai fost ajutat, mai mult în ce privește alimentația mea, de doamna Valeria Moldovan din Reghin, care având în zilele acestea să facă un drum la Brașov (orașul Stalin), am rugat-o să-mi cumpere ceva materiale pentru un stihar, o cămașă albă ce se întrebuințează la slujbă.

3. Înainte de avea acest adăpost de unde am fost ridicat, la început după dispariție, am stat, fiind toamnă, prin vii, apoi la Dl Macarie Petru, str. Libertății, nr. 9.

4. În ce privește întreținerea mea, la început am avut ceva bani, apoi câțva timp am dus-o foarte greu materialicește – căci n-am voit să țin contact cu nicio familie care m-ar fi putut ajuta, iar mai târziu, am primit stipendii de liturghii – de două ori de la răposatul canonic Dănilă de la Alba Iulia, iar mai târziu din locuri necunoscute prin pr. Guțiu. În general am avut lunar diferite sume ca 2000, 3000 și uneori rar de

tot și câte 4.000, din cari stăpâna care de unde stam îmi procura cele necesare.

5. Deplasări, de la casa de unde am fost ridicat, am făcut în vară la Dl Macarie (de mai sus), vreo 2 săptămâni, apoi la București – odată prin luna Iulie 1950, cu gândul de a mă stabili acolo, dar negăsind loc potrivit și neavând bani m-am reîntors, neluând contact cu nimeni, în afară de pr. Tătaru pe care l-am întâlnit în gară și care spunându-mi că Nunțiatu e implicată într-un proces, n-ar fi potrivit să stau pe la București. A doua oară m-am deplasat la București, prin luna noiembrie 1950, când aș fi vrut să-l întâlnesc pe preotul Leluțiu Aurel, ca să-i cer niște cărți de Sociologie pe care le-am fost lăsate dânsului înainte de venirea mea la Reghin, dar nu l-am găsit. Am mâncat la un restaurant de vreo 2 ori, apoi m-am reîntors, căci n-am dorit să dau de foști – cu niciun cunoscut – elevi de ai mei.

Aceasta este declarația mea. Târgu Mureș 31 ianuarie 1951. [semnătură] Pr. Alex. Todea⁵².

După data arestării, 31 ianuarie 1951, „itinerariul” Episcopului Alexandru Todea prin penitenciarele regimului comunist a fost astfel:

– Securitatea Reghin și Târgu Mureș: 31 ianuarie 1951 – 9 noiembrie 1951.

– Penitenciarul Jilava: 9 noiembrie 1951 – 26 februarie 1952.

– Penitenciarul Sighet: 26 februarie 1952 – 20 martie 1955.

– Penitenciarul Râmnicu Sărat: 20 martie 1955 – 7 noiembrie 1957.

– Penitenciarul Jilava: 7 noiembrie 1957 – 11 noiembrie 1957.

– Penitenciarul Pitești: 11 noiembrie 1957 – 4 iunie 1960.

– Penitenciarul Dej: 4 iunie 1960 – 18 ianuarie 1963.

– Penitenciarul Gherla: 18 ianuarie 1963 – 25 aprilie 1963.

– Penitenciarul Văcărești: 25 aprilie 1963 – 27 iulie 1963.

– Penitenciarul Gherla: 27 iulie 1963 – 4 august 1964.

– Eliberat: 4 august 1964, conform Decretului 411 din 1964⁵³.

Motivele arestării Episcopului Alexandru Todea conform Fișei Matricole Penale, au fost: „Activitate religioasă împotriva legii”.

⁵² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681/1, fila 186.

⁵³ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, Fișă Matricolă penală Alexandru Todea, disponibilă online la adresa: goo.gl/JCWUG7, accesat la 25.01.2017.

Procesul a avut loc la Tribunalul Militar București cu mandatul nr. 260 din 1952. Hotărârea Judecătorească nr. 104 din 1952 l-a condamnat pentru „Crimă de înaltă trădare” (descrierea faptei pe scurt: crimă de înaltă trădare, agitație publică și uz de fals). Durata pedepsei a fost Muncă Silnică pe Viață, cu începere din 31 ianuarie 1951 – pe viață. În 23 ianuarie 1963 i s-a redus pedeapsa, prin Decretul 5 din 1963, de la Muncă Silnică pe Viață la 25 de ani de detenție, pentru perioada 31 ianuarie 1951 – 24 ianuarie 1976. Datorită decretului de amnistie 411 din 1964, a fost eliberat la data de 4 august 1964⁵⁴.

Unul dintre cele mai importante și grele locuri de detenție ale Episcopului Alexandru Todea a fost penitenciarul din Sighetu Marmăției. Episcopul dr. Virgil Bercea creiona detenția Episcopului Todea de la Sighet și alte penitenciare, astfel:

„La data de 28 februarie 1952 a fost transferat la Sighet, întâlnindu-se cu episcopii titulari care, alături de elita intelectualității românești, erau, încă din anul 1948, arestați și supuși unui regim de exterminare. Pușcăria din Sighet l-a avut pe episcopul Alexandru Todea ca măturător, crăpător de lemne, spălător de WC-uri și de camere pline de mizeria umană, învărtitor la pompa de apă, de spiritual pentru deținuți, dar și de pedepsit la «neagra» pentru rugăciunile făcute. A fost cel care, cu mătura în mână, a anunțat prin pușcărie moartea episcopului Ioan Suciu, la 46 de ani, și tot cu mătura în mână i-a dat binecuvântarea, înainte de a muri, lui Iuliu Maniu, precum și istoricului Gheorghe I. Brătianu. În 1955 îl găsim la Râmnicu-Sărat, singur în cameră pentru o perioadă de aproape 3 ani – doar rugăciunea și încrederea în Domnul l-au ajutat să nu înghețe iernile sau să nu-și piardă mințile. Recita rozariul pe degete și se învărtea prin celulă până când se îmbăta de cap, se oprea pentru câteva momente și iar începea de la capăt. Urmează închisoarea din Pitești, către sfârșitul anului 1957, unde s-a întâlnit cu Ioan Ioanid, dar Domnul l-a scutit de faimoasa reeducare. În schimb, aici a fost la un pas de moarte, după 9 zile de pedeapsă aspră prin izolare și înfometare tot pentru rugăciunile făcute în celulă. La mijlocul anului 1960 este transferat la Dej, unde este pus sub urmărire și turnat de colegii de celulă. Urmează Gherla,

⁵⁴ *Ibidem*.

în perioada 1961 – 4 august 1964, când este eliberat și se reîntoarce la Reghin. Se împlinea profeția din casa Doamnei Riceanu – «mă voi întoarce și după 14 mii de ani, dacă este voia Domnului» – erau 14 ani de peregrinări prin pușcării și suferințe, de încercări și dureri prin bou-vagoane de cale ferată, care se sfârșeau iremediabil prin alte celule obscure și reci⁵⁵.

În anul 1955 a fost desființat penitenciarul din Sighetu Marmăției, episcopul dr. Alexandru Todea a fost transportat la închisoarea din Râmnicu Sărat (20 martie 1955 – 7 noiembrie 1957), unde a stat singur într-o celulă timp de doi ani⁵⁶.

Inchisoarea de la Râmnicu Sărat, unde a ajuns Episcopul Alexandru Todea, avea 35 de celule mici, în fiecare celulă putând fi încarcerați cel mult patru deținuți, și șase camere mari, cu o capacitate de cel mult 130 de locuri. Cele șase camere mari se găseau în primul corp al clădirii, la parter, două pe partea stângă și patru pe partea dreaptă. De asemenea, la parter se aflau bucătăria, magazia, baia și camera gardienilor. Celula de pedeapsă, „neagra”, se afla la subsol, în partea dreaptă. Al doilea corp al clădirii era în genul celularului mare de la Aiud, cu hol și cu celulele amplasate de o parte și de cealaltă a celularului, 16 la parter și 16 la etaj. Tot la etaj, în partea stângă, se mai aflau trei celule mici, fiecare pentru câte o persoană. Inchisoarea mai avea două curți, situate în dreapta și în stânga celularului, unde erau scoși la plimbare deținuții⁵⁷.

O celulă pentru cel mult patru persoane de la Râmnicu Sărat avea dimensiunile de 3,50 m lungime, 2 m lățime și 3 m înălțime. Suprafața celulelor totaliza aproximativ 400 m². În interiorul fiecărei celule se găsea un pat de fier, amplasat lângă fereastră, cu o saltea de paie, un cearșaf, o pătură, o sobiță de cărbuni, un taburet și două tinete – una pentru apă, iar cealaltă pentru nevoile fiziologice. Ușa celulei era din fier masiv, cu un vizor și o deschizătură pentru gamela cu mâncare.

⁵⁵ Virgil Bercea, *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu* – 100, p. 8.

⁵⁶ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, *Fișă Matricolă penală Alexandru Todea*, disponibilă online la adresa: <https://goo.gl/JCWUG7>, accesat la 25.01.2017.

⁵⁷ Andrei Muraru (coord.), *Dicționarul penitenciarelor din România comunistă (1945–1967)*, Editura Polirom, Iași, 2012, p. 440.

Fereastra camerelor era amplasată foarte sus, astfel că era aproape imposibil să fii văzut afară⁵⁸.

Majoritatea supraviețuitorilor de la Râmnicu Sărat consideră că regimul alimentar a fost unul de înfometare și de exterminare. Pe toată perioada detenției, alimentația zilnică nu a depășit 500, 600 de calorii. Mâncarea era adusă și lăsată la ușa celulei de deținuții de drept comun. De obicei, dimineața, deținuții primeau un terci din făină de porumb; la prânz, o fiertură, iar seara o gamelă de supă ușoară fără pâine sau mămăligă⁵⁹.

Programul zilnic începea la ora 5 și se încheia la ora 22. În tot acest interval, deținutului îi era interzis să se așeze pe pat, fiind obligat să stea în picioare sau pe scaunul din celulă, cu fața la vizetă, pentru a putea fi supravegheat de gardian. De asemenea, îi era interzis să se apropie de geam, să comunice cu alți deținuți sau să facă vreun zgomot care s-ar fi putut auzi dincolo de celulă. Atunci când era vizitat de comandantul închisorii, de medic sau de procurori, cel încarcerat era obligat să se întoarcă cu fața la perete și numai dacă unul dintre aceștia i se adresau, putea să se întoarcă pentru a răspunde la întrebări, în celula deținutului nu intra niciodată o singură persoană fie el gardian, medic, bărbier sau procuror, întotdeauna erau două persoane care se supravegheau reciproc, pentru a nu permite comunicarea cu deținutul sau transmiterea unor mesaje⁶⁰.

La Râmnicu Sărat, ca și în celelalte unități pentru deținuți politici, asistența medicală se limita la vizita săptămânală a unui medic de la spitalul municipal, sau de la penitenciarul Văcărești. În lipsa unui medic, de tratamentul deținuților se ocupa sanitarul Boboc, care făcea injecții direct prin pantaloni, iar medicamentele le împingea cu vârful cizmei pe sub ușă⁶¹.

⁵⁸ Ion Diaconescu, *Temnița, destinul generației noastre*, Editura Nemira, București, 1998, p. 233; apud Andrei Muraru (coord.), *Dicționarul penitenciarelor din România comunistă (1945–1967)*, p. 441.

⁵⁹ *Ibidem*, p. 446.

⁶⁰ Mihai Godó, *Iezuit. Nu câinele comunistilor. Surâsul nedeținutului*, Editura Ratio et Revelatio, Oradea, 2014, pp. 133–146; și Andrei Muraru (coord.), *Dicționarul penitenciarelor din România comunistă (1945–1967)*, p. 447.

⁶¹ Andrei Muraru (coord.), *Dicționarul penitenciarelor din România comunistă (1945–1967)*, p. 447.

Frigul a fost o constantă a regimului de detenție de la Râmnicu Sărat. La persistența acestei situații au contribuit atât amplasarea paturilor, care erau așezate lângă ferestrele care erau doar oblonite și prin care pătrundeau frigul și zăpada, astfel încât, iarna, deținuții care erau obligați să doarmă cu capul la geam și fața spre ușă se trezeau dimineața acoperiți de zăpadă⁶².

Datorită regimului de detenție aplicat deținuților politici, penitenciarul de la Râmnicu Sărat s-a făcut remarcat în sistemul concentraționar românesc. Supraviețuitorii acestui penitenciar au relatat următoarele:

„Râmnicu Sărat a fost cea mai tragică închisoare. Dacă nu are faima Aiudului, prin care, de asemenea, am trecut până în anul 1957, se datorează faptului că închisoarea este infinit mai mică și a purtat pe conștiință un număr mic de deținuți, trimiși acolo pentru a nu se mai întoarce. Nu este totuna să mori cu 4-5 într-o celulă sau să mori singur după 6 ani. A fost drumul fără întoarcere, închisoarea fără speranță, și numai un miracol neprevăzut de comuniști ne-a scos de acolo pe cei care am mai rămas. Un chin sau o durere se împarte și se suportă mai ușor între mai mulți, decât cu tine însuși, când începi să uiți numărătoarea zilelor, iar anii îi socotești după trecerea anotimpurilor. Și dacă peste această liniște de mormânt din închisoarea cu 36 de celule și 36 de deținuți, unde nici supraveghetorii nu aveau scaun să se așeze pentru ca să ne poată pândi și ziua, și noaptea, mai adaugi și foamea, frigul, bătaile, izolările, bolile, singurătatea, contabilitatea morților, lipsa de informații, necunoscutul zilei de mâine, tăcerea sinistă și lipsa de speranță, nu-ți mai rămâne decât singurul «succes» că nu ai crăpat tu înaintea colegului tău”⁶³.

În acest ambient, al penitenciarelor regimului comunist, Episcopul Alexandru Todea a scris un memoriu, prin care a arătat că este dedicat în totalitate Bisericii Române Unite, astfel:

„Subsemnatul Alexandru Todea preot greco-catolic, născut la 5 iunie 1912, în comuna Teleac, raionul Reghin, regiunea Mureș, fiul lui

⁶² Cicerone Ionițoiu, „Râmnicu Sărat...”, în *Memoria*, nr. 2-3, 2006, p. 35, apud Andrei Muraru (coord.), *Dicționarul penitenciarelor din România comunistă (1945-1967)*, p. 450.

⁶³ Ion Ovidu Borcea (fost deținut la Râmnicu Sărat între 1957 și 1963), apud Andrei Muraru (coord.), *Dicționarul penitenciarelor din România comunistă (1945-1967)*, p. 444.

Gheorghe și Maria, cu ultimul domiciliul în Reghin, str. Karl Marx, 64, la conducerea Penitenciarului Dej, în care mă aflu, scriu acest memoriu despre activitatea pentru care am fost arestat și condamnat la M.S.V. [Muncă Silnică pe Viață] pentru înaltă trădare.

1. Activitatea pentru care am fost arestat și condamnat e în legătură cu acțiunea întreprinsă de Înaltul guvern al RPR, în anul 1948, pentru desființarea Bisericii Greco-Catolice sau Române Unite cu Roma. Eu fiind, la acea dată, paroh și protopop al Reghinului, unul din centrele Bisericii Greco-Catolice, nu m-am supus acțiunii de trecere la Ortodoxie, ci am rămas preot greco-catolic, păstrând mai departe legăturile de credință cu Șeful Bisericii Universale, care este Papa. Am socotit acțiunea desfășurată împotriva Bisericii mele ca injustă și nepărintească și ca o îngrozitoare siluire de conștiință. Și de aceea, am rămas pe linia credinței catolice, îndemnând pe preoți și pe credincioși să-și păstreze credința, căci aceasta nu numai că nu îi împiedică de a fi cetățeni loiali ai Statului, ci dimpotrivă îi ajută. Spre acest scop din 1948 până în ianuarie 1951 când am fost arestat în activitatea mea am câteva momente din care se vede că am apărut Biserica Greco-Catolică, iată-le:

a. Am trimis preoților greco-catolici scrisori prin care îi îndemnam să fie tari în credință. Pentru acest fapt am fost încadrat la instigație și am primit 10 ani.

b. Am comunicat Sfântului Părinte de la Roma, situația reală a Arhidiecezei Blajului în 1950 și pentru acest fapt am fost încadrat la Înaltă trădare și condamnat la M.S.V. [Muncă Silnică pe Viață]. Prin situație reală, am trimis tabelul nominal al preoților greco-catolici de la Blaj, care au trecut și care n-au trecut la Ortodoxie.

c. La data arestării mele (31 ianuarie 1951), se afla sub conducerea mea spirituală călugărița Ionela cu numele de familie Mărioara Cotoiu. Acest fapt încă a agravat situația mea, întrucât călugărița Ionela e un fenomen, care susține că a avut revelații din partea cerului în legătură cu evenimentele și cu restabilirea păcii în lume. Pacea va veni în lume fără de război, într-un moment politic, când nimeni nu mai credea că așa ceva ar fi posibil. Tot ce am observat în legătură cu Ionela timp de 2 luni cât am condus-o, am notat zi de zi, într-un registru. Din registru reiese că Ionela trăia fără de mâncare, că avea rănilor Domnului

în trupul ei, că au sângerat 2 bucăți de împărtășanie și acestea toate ca semne că pacea va veni în lume prin puterea lui Dumnezeu, fără de război. Registrul amintit a fost ridicat de organele de stat, cu ocazia arestării mele și faptul că eu în timpul anchetei, am continuat să susțin că tot ce am scris în registru sunt observații constatate de mine fără nici o mistificare, fără falsuri și a plăcut celor care m-au anchetat. Declar și acum că aș fi fost un nebun, ca eu care mi-am expus viața pentru apărarea credinței, ținându-mi angajamentul ce mi l-am luat la hirotonirea mea de preot și deci n-am voit să mint, acum să vin să susțin falsuri și minciuni în fața autorităților? Nu! Ce am scris în registru sunt faptele care s-au petrecut. Că aceste fapte sunt în legătură cu pacea despre care a vorbit Ionela, aceasta e o altă problemă, și numai viitorul o va putea lămuri.

2. Din cele expuse la punctul 1 reiese că sunt condamnat pentru Biserica Greco-Catolică. Atât timp cât această instituție e rău văzută de Înalțul Guvern e firesc ca eu să fiu în închisoare și să am soarta bisericii pe care am apărut-o. Dacă Înalțul Guvern socotește că prin această măsură procedează just față de biserica greco-catolică, eu cu toată stima și cu tot respectul socotesc că e injust, că ar proceda mai just, dacă ar da libertate și acestei Biserici și în cazul acesta s-ar rezolva un conflict care dacă n-a fost în favorul nostru, n-a fost și nu este nici în favorul Înalțului Guvern. În consecință personal nu mă simt vinovat cu nimic, dacă biserica mea n-ar fi fost lovită, eu n-aș fi aici, redându-i-se libertatea să rezolve și situația mea, iar eu n-am niciun resentiment față de nimeni, se uită tot ce a fost și aș avea toată considerația față de această reparație la care socotesc că am dreptul. Dej, la 13 octombrie 1961. Alexandru Todea, Preot greco-catolic Deținut”⁶⁴.

Mai mult, Securitatea, în timpul detenției Episcopului Alexandru Todea, a întocmit chiar un „Plan de Măsuri”. Acest „pan de măsuri” a fost datat în 1 octombrie 1961, adică în perioada când Episcopul Todea se afla la penitenciarul din Dej. Planul a fost întocmit pentru a vedea activitatea Episcopului din celulă, Securitatea dorea să știe „ce predici ține”, „pe cine a convertit la catolicism”, cum încearcă să își „facă legături cu Vaticanul”. Mai mult, în acest plan este menționat cum să

⁶⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459 pp. 44-46.

se poarte informatorii din închisoare cu Episcopul Todea: „Agentul «Simionescu Paul» ce este folosit ca frizer în rândul deținuților C.R. și având posibilitatea să contacteze pe fiecare deținut, va fi dirijat să aibă o atitudine mai atentă față de Todea când este adus la frizerie, să caute să-i comunice unele salutări din partea altor deținuți în cazul când este rugat a face acest lucru, să aibă o atitudine de respect față de el, să-i facă anumite informări și să-i ceară părerea /diverse evenimente politice, reduceri de pedepse, știri pe care Todea le poate avea de altfel și de la alți deținuți/”⁶⁵.

„Planul de măsuri” din detenția Episcopului Alexandru Todea

Ministerul Afacerilor Interne
Serviciul Raional Dej

Strict Secret
01.X.1961

Plan de măsuri⁶⁶

În acțiunea individuală deschisă
asupra deținutului C.R. Todea
Alexandru din Penitenciarul Dej.

Todea Alexandru este născut la 5.VI.1912 în Teleacul de Mureș raionul Reghin, fiul lui Gheorghe și Maria de profesie preot greco-catolic și episcop clandestin, cu ultimul domiciliul în București, str. Petru Maior, nr. 7.

Este condamnat M.S.V. [Muncă Silnică pe Viață] pentru activitate informativă în favoarea nunțiaturii papale și a legației italiene din București.

Susnumitul din anul 1946 a făcut parte din PNȚ Maniu, având funcția de propagandist și agitator.

În detenție numitul Todea a căutat să se posteze mai departe pe o poziție dușmănoasă regimului nostru căutând să se erijeze ca conducător a celorlalți preoți greco-catolici din penitenciar, dându-le directive de felul de a se comporta și activa și având influență în rândul acestora. De asemenea caută să convertească și alte elemente dintre deținuți la catolicism și să stabilească

⁶⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 8.

⁶⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 6.

legături cu exteriorul și chiar cu Vaticanul cum a fost cazul prin agentul nostru „Sava Victor”.

Prin lucrarea informativă în continuare a deținutului Todea Alexandru va trebui să se stabilească: activitatea lui în cursul detenției, în sensul de a identifica aderenții și elementele pe care încearcă să le coopteze și sarcinile pe care le dă acestora, să se prevină legăturile acestuia cu elemente aflate în stare de libertate sau interceptarea lui pentru a le folosi, activitatea sa pe linie PNȚ, dacă ține legături cu alte elemente ce au desfășurat activitate pe linia fostului PNȚ sau în alte grupări dușmănoase, să se cunoască dacă Todea dă directive și ce anume deținuților foști preoți ce urmează a fi puși în libertate pentru a-și continua activitatea și ce mijloace folosește în transmiterea lor în cazul când respectivii nu sunt în celulă cu el.

Pentru îndeplinirea acestor sarcini se vor lua următoarele măsuri:

– Deoarece Todea Alexandru se află în acea celulă cu agentul „Drăgan Dinu” cu care este în relații bune și care de asemenea este condamnat pentru activitate informativă în favoarea Vaticanului, cu toate că nu este preot, agentul va fi dirijat în continuare să câștige cât mai mult încrederea acestuia în scopul de-a furniza date despre activitatea ce o desfășoară Todea în cameră /metode de organizare a celorlalți preoți, cooptări de alte elemente, din alte celule, felul de-a ține legătura cu aceștia, activitatea pe linia PNȚ și eventual legături cu alți PNȚ-iști din penitenciar sau chiar din libertate.

Agentului i se va fixa ca linie de conduită să se manifeste în continuare ca adept al catolicismului, să apere punctul de vedere al deținutului Todea în cazul când se ivesc contradicții de idei, iar agentul în discuțiile pe care le va avea cu alți deținuți să nu-și contrazică atitudinea pe care o are față de Todea, pentru ca în cazul când este verificat să nu se stabilească contrar.

Termen: 05.IX.1961

Răspunde: Lt. Maj. Costea Victor

Agentul „Ambrozie” ce este în legătură la Căpitanul Melița din cadrul Direcției a III-a Serviciul Culte și Secte, va fi dirijat pentru a urmări comportarea din celulă a numitului Todea, relațiile sale cu ceilalți preoți fiind cunoscut faptul că în camera nr. 55 unde se găsește Todea, sunt încarcerați în majoritate foști preoți greco-catolici și romano-catolici, dacă Todea se bucură de încrederea celorlalți preoți, dacă le dă directive de comportare și ce anume, dacă încearcă să întrețină legături cu alte elemente din alte camere, cu cine anume și în ce fel, dacă încearcă să coopteze ale elemente la catolicism pe cine și în ce fel procedează, iar în cazul când încearcă să dea diferite însărcinări unor elemente ce urmează să se elibereze să stabilim ce anume însărcinări

încearcă să dea deținuților și persoanelor pe care eventual încearcă să le contacteze din exterior.

Agentul „Ambrozie” are posibilități de informare pe lângă Todea, deoarece și el este preot de profesie și se bucură de o bună reputație în rândul acestora.

Termen: 01.XII.1961

Răspunde: Lt. Maj. Costea Victor

Agentul „Simionescu Paul” ce este folosit ca frizer în rândul deținuților C.R. și având posibilitatea să contacteze pe fiecare deținut, va fi dirijat să aibă o atitudine mai atentă față de Todea când este adus la frizerie, să caute să-i comunice unele salutări din partea altor deținuți în cazul când este rugat a face acest lucru, să aibă o atitudine de respect față de el, să-i facă anumite informări și să-i ceară părerea /diverse evenimente politice, reduceri de pedepse, știri pe care Todea le poate avea de altfel și de la alți deținuți/.

Prin aceasta se va urmări identificarea deținuților apropiați lui Todea din alte camere de detenție și conținutul comunicării lor prin care Todea eventual încearcă să le facă cu respectivii. De asemenea, să cunoaștem dacă Todea dă directive deținuților ce urmează a fi puși în libertate și se găsesc în alte celule, fapt pe care eventual l-ar intermedia prin agentul nostru.

Termen: 25.X.1961

Răspunde: Lt. Maj. Costea Victor

Se vor efectua investigații la domiciliu din Reghin și București a numitului Todea, spre a se stabili ce se cunoaște despre situația lui din detenție și dacă eventual familia lui, respectiv frații, au fost contactați de elemente din detenție, în acest sens în cazul când vor fi stabiliți anumiți indici se va cere chiar și încadrarea informativă a familiei sale.

Termen: 15.I.1962

Răspunde: Lt. Maj. Costea Victor

Se va stabili unde se găsesc în prezent elementele care au fost condamnate în lot cu Todea Alexandru și se va lua măsuri de supraveghere informativă a acestora cu scopul de-a cunoaște dacă mențin legătura cu el și în prezent, prin ce mijloace și eventual diferite aspecte nedecarate în anchetă.

Acțiunea va fi condusă și lucrată de către Lt. Maj. Costea Victor,

Lucrător Operativ Prim.

Lt. Maj. Costea Victor

Urmarea acestui „plan de măsuri” a fost „creșterea activității” informatorilor din celula în care se afla Episcopul Alexandru Todea. Astfel, din notele informative furnizate de către colegii de detenție, putem observa foarte multe, chiar și activitatea Episcopului Alexandru Todea din celula penitenciarului: „Deținutul Todea Alexandru, însărcinat de Nenitescu, în ziua de 5 februarie 1960 în penitenciarul Pitești a oficiat o slujbă solemnă cu parastas în cinstea lui Maniu, la care slujbă au luat în mod excepțional parte Nenitescu, Cioculescu și Luca. De asemenea, în acea zi deținutul Todea a transmis tuturor preoților greco-catolici din penitenciarul Pitești dispozițiunea de a oficia în toate camerele slujbe în memoria lui Maniu.

Cu ocazia zilei de 24 ianuarie 1960, după ce deținutul Todea Alexandru a oficiat o slujbă pentru sărbătoarea națională, Todea i-a dat cuvântul lui Nenitescu care în discursul său, nu a amintit nimic de Unirea Principatelor și însemnătatea acelei zile, ci a vorbit despre activitatea țărănistă din Transilvania și a discursului lui Maniu și Vaida din parlamentul din Budapesta”⁶⁷.

Eliberarea Episcopului Alexandru Todea

Chiar dacă în august 1964 a fost grațiat, supravegherea începută de către Securitate, încă din perioada când a activat la Reghin, a continuat neîncetat, așa cum stau mărturie documentele din Arhivele Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (ACNSAS). Însă, nimic nu l-a putut împiedica pe Episcopul Alexandru Todea să-și continue activitatea cu zel apostolic. Stabilit la Reghin, a reînceput să-i păstorească pe credincioșii greco-catolici care-și continuau viața spirituală.

Maria Keul a descris momentul reîntoarcerii Episcopului Alexandru Todea la Reghin: „Ajuns acasă la Reghin în 5 august 1964, în vârstă de 52 de ani, a căutat o noapte întreagă casa din care a fost arestat, atât de mult se schimbase strada de la marginea orașului... Deși petrecuse la Gherla mai multe luni la infirmerie pentru faptul că nu putea mânca,

⁶⁷ Vezi pe larg nota informativă din 15.VI.1961, ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 11.

omul înalt de peste 1,85, măsura puțin peste 40 kg, și nu reușea să bea o cană de lapte la o masă⁶⁸.

Episcopul Alexandru Todea imediat după eliberarea din închisoare (august 1964)⁶⁹

„Planurile de măsuri” ale Securității

În dosarele de urmărire informativă, de la ACNSAS, ale episcopului Alexandru Todea am identificat patru „planuri de măsuri” și mai multe completări la aceste planuri. „Planurile de măsuri” sunt documente create de ofițerul operativ al Securității în care stabilea sarcini ce trebuiau îndeplinite: metode de culegere a informațiilor, interceptarea corespondenței, recrutarea informatorilor etc., precum și termele limită de rezolvare a sarcinilor și ce ofițer de Securitate trebuia să îndeplinească acea sarcină. Mai mult, de la aceste „planuri de măsuri” s-a

⁶⁸ Maria Keul, *Mărturii – „Firul tors din caietul vieții”*, în Alexandru Petărlecean, Ion Moldovan, *Cardinalul Alexandru Todea – In memoriam*, p. 91.

⁶⁹ Virgil Bercea, *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu* – 100, p. 36.

ajuns la notele informative furnizate de către informatorii Securității din dosarele de la ACNSAS.

Planurile de măsuri referitoare la Episcopul Alexandru Todea identificate în dosarele de la ACNSAS sunt:

1. 01.X.1961 – „Plan de măsuri” din detenția Episcopului Alexandru Todea
2. 15.X.1965 – „Plan de măsuri”
3. 20.X.1965 – „Plan de măsuri”
4. 20.X.1965 – „Completare la planul de măsuri”
5. 10.V.1966 – „Completare la planul de măsuri”
6. 05.XII.1966 – „Completare la planul de măsuri”
7. 23.I.1971 – „Plan de măsuri”
8. 23.I.1971 – „Completare la planul de măsuri”

Al doilea plan de măsuri a fost întocmit după eliberarea Episcopului Alexandru Todea din detenție, mai precis la data de 15 octombrie 1965, în acest plan Episcopul avea nume de cod, dat de Securitate astfel: „Tănase Arcadie”, ulterior numele de cod a fost „Toma Aurel”. Prin acest plan Securitatea a avut în vedere: stabilirea legăturilor Episcopului Alexandru Todea cu preoții și credincioșii greco-catolici; ce „materiale de propagandă folosește”; interceptarea corespondenței (internă și externă); introducerea „Tehnicii Operative” (T.O.). – introducerea de microfoane pentru a asculta convorbirile Episcopului Todea din locuința acestuia; supravegherea Episcopului, pentru a vedea cu cine se întâlnește pe stradă și cine îl vizitează; marșrutizarea informatorilor. Toate acestea pentru a identifica la Episcopul Alexandru Todea: „activitatea clandestină”, „dacă ascultă Radio Vatican”, „atitudinea față de Conciliul Vatican II”, „atitudinea politică”. Securitatea era interesată de aceste aspecte, deoarece Episcopul Todea a afirmat, la scurt timp după eliberare că: „sunt vremuri grele, vremuri de prigoană contra credinței, episcopii și preoții au zăcut în închisori, au murit ca martiri, turma se risipește. Dumnezeu știe ce va fi, are toată nădejdea că pe anul viitor să fie mari schimbări, ca biserica greco-catolică să fie iarăși liberă și se va întări”⁷⁰.

⁷⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 33.

În următoarele planuri de măsuri și completările lor Securitatea a mai urmărit: legătura Episcopului Alexandru Todea cu preotul George Guțiu; scrierea de memorii adresată conducătorilor țării de către Episcop; recrutarea de noi informatori; identificarea rudelor Episcopului; valorificarea „Tehnicii Operative” (microfoanelor); cine participă la „slujbele din locuința” Episcopului Todea; ce căsătorii sau botezuri a oficiat; vizitele la bolnavi; de unde se întreține și ce sume de bani primește Episcopul Todea; într-o completare a unui plan de măsuri sunt descrise rudele, prietenii, profesorii și elevii de la Blaj (din perioada 1940–1945), foștii colegi de celule din detenție pentru a recruta dintre aceștia noi informatori.

Prin aceste „planuri de măsuri” observăm mecanismul Securității exercitat asupra Episcopului Alexandru Todea, rudelor acestuia, precum și asupra clericilor apropiați ai Episcopului. Mai mult, datorită acestor „planuri de măsuri” s-a ajuns ca în jurul Episcopului Todea să fie 73 de informatori, care în perioada anilor 1946–1973 au furnizat 333 de note informative.

Primul „Planul de măsuri” după eliberarea din detenție

Ministerul Afacerilor Interne

Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret

15.X.1965

Se aprobă

Șeful Secției Raionale:

Căpitan Singeorzan Dumitru

Plan de măsuri⁷¹

Privind măsurile informativ operative
Ce se vor lua în dosarul individual nr...
Privind pe „Tănase Arcadie” din Reghin.

La data de 30.I.1965 s-a deschis dosar de verificare asupra numitului Todea Alexandru născut la data de 5 iunie 1912 în satul Teleac, comuna Petrilaca,

⁷¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 31.

raionul Reghin, regiunea Mureș Autonomă Maghiară, este fiul lui Gheorghe și Maria de naționalitate și cetățenie română, studii posedă facultatea de Teologie, de profesie preot greco-catolic nerevenit, domiciliat în Reghin, strada Mihai Eminescu, nr. 22.

Referitor la activitatea politică a susnumitului se poate raporta că în trecut nu a fost încadrat politic și nici în prezent nu face parte din nici o organizație cu caracter politic. A fost și este un militant activ al cultului greco-catolic. În anul 1947 a fost arestat pentru instigare publică, iar în anul 1952 a fost arestat și condamnat la muncă silnică pe viață. Prin decretul nr. 5/1955, pedeapsa i-a fost comutată la 25 ani muncă silnică. În cursul anului 1964 a fost pus în libertate stabilindu-se cu domiciliul în orașul Reghin, str. Vânătorilor, nr. 64 de unde ulterior s-a mutat la actuala adresă mai sus arătată.

La baza deschiderii dosarului au stat unele materiale informative furnizate de agentura din care au rezultat:

Încă înainte de a fi pus în libertate Todea Alexandru a afirmat față de agentul „Sava Victor” la 12.II.1963 „prefer să fiu împușcat decât să fiu pus în libertate în condițiile fără a se da libertate cultului și bisericii greco-catolice”. După ce a fost eliberat la data de 17 august 1964, a afirmat față de agentul „Nicu Georgescu”: „chestiunea mea este de ordin internațional și nu bisericească”. Tot agentul de mai sus ne informează în repetate rânduri că Todea Alexandru se deplasează des în satul Teleac cu care ocazii desfășoară propagandă în favoarea bisericii greco-catolice.

La data de 30 septembrie 1965, față de agentul „Rozeanu Eugen” elementul urmărit și-a manifestat în mod categoric dorința de a reprimi parohia greco-catolică din oraș, spunând că acest lucru se va realiza în cel mai scurt timp, după care va lupta din nou pentru credință.

La 19.X.1964 agentul „Nicu Georgescu” ne informează că din discuțiile purtate cu Nădășan Teodor din Teleac a reieșit următoarele:

În seara zilei de 17.X.1964 am făcut o vizită vărului Todea unde erau mai multe neamuri de ale lui. Când am intrat în casă Todea m-a luat în primire și mi-a zis du-te oaie rătăcită că ai ieșit din neamul nostru de ce te-ai făcut comunist, nu mai ești văr cu mine pleacă că nu mai am încredere în tine.

Din nota furnizată de agentul „St. Vrinceanu” la 20.X.1964 reiese următoarea afirmația lui Todea: „biserica este mai puternică decât oricând și că a ieșit triumfătoare din aceste încercări”.

La 20.X.1964 agentul „Marinescu Ioan” ne informează că la 6 octombrie 1964 a vizitat pe Todea unde a găsit o femeie în vârstă pe care Todea a îndemnat-o să nu frecventeze biserica ortodoxă și să nu trădeze credința. Din același notă mai rezultă următoarea afirmație a lui Todea: „sunt vremuri grele,

vremuri de prigoană contra credinței, episcopii și preoții au zăcut în închisori, au murit ca martiri, turma se risipește. Dumnezeu știe ce va fi, are toată nădejdea că pe anul viitor să fie mari schimbări, ca biserica greco-catolică să fie iarăși liberă și se va întări. La Reghin foștii lui credincioși îl ajută, îl privesc cu drag, îl roagă să-i viziteze, dar el nu face că s-ar sesiza ortodocșii și autoritățile. I s-a făcut propuneri să ceară de la Consiliul de Stat plecarea în străinătate, dar el nu vrea. Stă pe poziție, e episcop, împrejurările fac să nu poată conduce Eparhia, dar poate în curând. El e urmașul Episcopului mort în închisoare.

Tot agentul „Marinescu Ioan” la 03.XI.1965 ne informează că Todea Alexandru pregătește cărțile de ritual, pe care la vreme să le trimită la Vatican pentru examinare și aprobare.

Din nota informativă furnizată de agentul „Mitică Constantin” la 18.XI.1964, rezultă faptul că numita Macarie Ana zisă Nuți, în fiecare seară merge la Todea Alexandru și pleacă de acolo dimineata. Din aceeași notă mai rezultă că ar avea relații intime de prietenie cu Lungu Alexandru din Reghin, cu care a fost coleg de școală. Același agent ne informează la 30.XI. [1964] că Todea Alexandru s-a mutat de la vechea lui gazdă, pe considerentul că avea vizitatori mulți și locuință mică.

La data de 22.III.1965, agentul „Rozeanu Eugen” ne informează că a făcut o vizită la Todea Alexandru cu care ocazie acesta i-a spus următoarele: „va lucra și pe mai departe ca preot greco-catolic”. Susține acest lucru, ca un fapt care se va realiza în cel mai scurt timp. În politica dusă de actualul regim s-au strecurat multe greșeli, care au determinat occidentul să ia o atitudine ostilă și a creat în țară acel dezechilibru, în perioada 1948–1958 oamenii au fost nemulțumiți, au suferit enorm. Zecile de mii de victime ale actualului regim întemnițați, schingiuiți și morți au iertat, dar n-au uitat ororile petrecute sub conducerea comuniștilor.

Din nota agentului „Kiss Ianos” furnizată la 19.VI.1965 rezultă faptul că numita Costinaș face mari servicii pentru Todea, îi plătește chiria și cumpără și haine, fără ca soțul ei să cunoască acest lucru.

Agentul „Rozeanu Eugen” la 15 august 1965 ne informează următoarele din afirmațiile lui Todea Alexandru: „actuala conducere irosește atâta timp cu interminabilele ședințe ce se țin peste tot, exemplu cele din preajma Congresului. Această ședință atât de frecventă la noi va determina și mai mult oamenii să urască și mai mult pe cei ce conduc această țară. Muncitorul și funcționarul este exploatat până la epuizare, familia are un rol secundar din care cauză se întâmplă tot mai des prejudicii aduse moralei, spitalele sunt pline de neurastenici, fiindcă viața, ritmul în care se trăiește în actualul regim determină îmbolnăvirea cetățenilor”.

Pe baza acestor materiale în cursul lunii octombrie 1965, s-a propus preschimbarea dosarului de verificare, în dosar individual, pentru a fi urmărit în continuare în mod organizat, sarcinile care stau în fața dosarului individual sunt următoarele:

1. Identificarea și stabilirea în mod concret a tuturor legăturilor pe care obiectivul le are cu elemente suspecte de activitate dușmănoase din Reghin, din alte localități din țară și chiar și din străinătate, precum și caracterul a acestor legături.

2. Stabilirea formelor și metodelor de care obiectivul se folosește în activitatea lui dușmănoasă, ce mijloace utilizează în acest sens. Dacă dispune de materiale de propagandă, de unde le obține și unde păstrează asemenea materiale.

3. Documentarea operativă a activității dușmănoase desfășurată de obiectiv, precum și a legăturilor sale. Sarcinile mai sus arătate vor fi rezolvate prin luarea a următoarelor măsuri:

- a. Întrucât termenul dosarului de verificare e expirat de mult, perioada în care nu s-a putut clarifica toate aspectele legate de activitatea dușmănoasă a obiectivului urmărit, se vor lua măsuri de preschimbare a dosarului de verificare în dosar individual.

Termen 20.X.1965

Răspunde: Căpitan Demeter Alexandru

- b. Vom lua măsuri de interceptarea corespondenței interne și externe a numitului Todea Alexandru urmărit în dosar cu scopul ca să identificăm prin aceasta legăturile sale din alte localități, precum și caracterul acestor legături.

Termen: 25.X.1965

Răspunde: Căpitan Demeter Alexandru

- c. Întrucât și agentul „Marinescu Ioan” a furnizat unele materiale informative despre numitul Todea Alexandru din care a rezultat că obiectivul se bucură de încrederea acestuia, însă asupra căruia planează suspiciuni că ar fi deconspirat. Se vor lua măsuri de contactare a acestuia de conducerea raionului și deciderea asupra rămânerii lui în continuare în rețeaua informativă, sau va fi abandonat.

Termen: 20 octombrie 1965

Răspunde: Căpitan Sîngeorzan Dumitru

Şeful Secţiei Raionale

d. Dat fiind faptul că elementul urmărit este foarte precaut în activitatea lui duşmănoasă, ascunde legăturile lui cu alte persoane, nu are manifestări deschise faţă de agentură, este necesar introducerea T.O. la domiciliul acestuia. Prin acestea pe lângă faptul că vom stabili activitatea lui la domiciliu, vom putea identifica şi legăturile cele mai apropiate împreună cu care desfăşoară activitatea duşmănoasă. În acest sens până la 25 octombrie 1965, vom înainta un raport conducerii Direcţiei Regionale cu propunere de instalare T.O. la domiciliul numitului Todea Alexandru, împreună cu schiţa şi planul de pătrundere în imobil.

Termen: 25.X.1965.

Răspunde: Căpitan Demeter Alexandru

e. În cazul în care vom stabili că în anumite zile numitul Todea Alexandru face deplasări la diferite persoane din Reghin, s-au alte localităţi din regiune, ori este vizitat el la domiciliu, vom cere prin raport supravegherea lui operativă cu scopul de a identifica legăturile lui, iar cei suspecti de activitate duşmănoasă, vor fi lucraţi activ.

Termen: 20.I.1965

Răspunde: Căpitan Demeter Alexandru

f. Deşi agentul „Kiss Ianos” nu are posibilităţi de informare directă pe lângă elementul urmărit prin soţia lui va putea afla unele aspecte legate de activitatea lui Todea, prin sora medicală Costinaş, care la rândul ei este în relaţii bune cu Todea Alexandru care face mari „sacrificii”. Menţionăm că cele 2 femei sunt colege de muncă.

Termen: 25.I.1965

Răspunde: Căpitan Sîngeorzan Dumitru

Şeful Secţiei Raionale

g. În scopul încadrării informative pe a doua linie a obiectivului urmărit vom studia posibilităţile de informare pe lângă Todea Alexandru a agenţilor „Roşca Dumitru” şi „Mureşan Ioan” care ulterior vor fi dirijaţi cu sarcini concrete. Agentul „Mureşan Ioan” a fost împreună cu cel urmărit la închisoare şi se cunosc bine, iar agentul „Roşca Dumitru” la fel cunoaşte foarte bine pe Todea

Alexandru. Astfel, sunt baze reale de apropierea acestor agenți de Todea Alexandru, fie în mod direct, fie prin intermediul altelor elemente. În cazul în care agenții de mai sus nu vor putea rezolva nimic din sarcinile acțiunii, vor fi luate în studiu alte elemente pentru recrutarea unui agent în acțiunea deschisă asupra numitului Todea Alexandru.

Termen: 15.II.1966

Răspunde: Căpitan Demeter Alexandru

h. Din materialele informative furnizate de agentul „Rozeanu Eugen” rezultă că agentul de mai sus se bucură de încrederea elementului urmărit și astfel vom lua măsuri de dirijare în continuare a agentului „Rozeanu Eugen” cu scopul de a stabili:

- Ce comentarii face Todea Alexandru în legătură cu lucrările Conciliului Ecumenic, care au loc la Vatican și la care în luna septembrie obiectivul a fost invitat.

- Din ce sursă studiază aceste documente, dacă primește material tipărit, de unde și prin cine, sau dacă ascultă diferite posturi de radio imperialiste inclusiv postul de radio Vatican, care îndeamnă pe greco-catolici la activitate.

- La fel se va urmări stabilirea faptului dacă Todea Alexandru folosește vreo misiune catolică, din care țară capitalistă pentru legături cu Vaticanul.

- Ce manifestări dușmănoase are la adresa regimului democrat popular din RSR și față de cine are asemenea manifestări.

- Deplasările pe care Todea Alexandru le face în alte localități din țară, unde, la cine și cu ce scop.

Termen: 25.II.1966

Răspunde: Căpitan Demeter Alexandru

De rezolvarea măsurilor enumerate în planul de măsuri răspunde Căpitan Demeter Alexandru ajutat și controlat de Șeful Secției Raionale Căpitan Sîngeorzan Dumitru.

Ofițer I

Căpitan Demeter Alexandru

Al doilea „Plan de măsuri”

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 Expl. Nr. 1
 20.X.1965

Se aprobă
 Șeful Direcției Regionale
 Colonel Sidea Nicolae

Plan de măsuri⁷²

Privind măsurile informativ operative
 ce vor fi luate în acțiunea dusă împotriva
 numitului „Tănase Arcadie” din orașul Reghin.

Urmărirea informativă a numitului Todea Alexandru se efectuează în dosarul de verificare nr. 2068 deschis la data de 30 ianuarie 1965, de către organele M.A.I. Reghin.

La baza deschiderii dosarului de verificare au stat materialele informative furnizate de către agenții: „Marinescu”, „Nicu Georgescu” și „Făgăraș” din care rezultă:

Todea Alexandru născut la 5 iunie 1912 în satul Teleac, comuna Petrilaca, fiul lui Gheorghe și Maria, episcop greco-catolic consacrat, fost condamnat pentru activitate C. R. grațiat în 1965 [sic!], în prezent domiciliat în Reghin, strada Eminescu, nr. 22, după întoarcerea sa din detenție și-a reluat activitatea contrarevoluționară.

Potrivit acestor semnalări urmăritul în discuțiile pe care le poartă, calomniază și defăimează orânduirea social-economică din țara noastră, preconizează reînființarea bisericii greco-catolice și se dedă la instigări dușmănoase.

În procesul urmăririi informative a celui în cauză materialele de primă sesizare s-au verificat rezultând și alte aspecte care atestă activitatea dușmănoasă a urmăritului.

Din analiza materialelor administrative în cauză în legătură cu activitatea numitului Todea Alexandru rezultă următoarele aspecte principale:

– Întreține legături de activitate ilegală comună cu: Guțiu Gheorghe, Giurgiu Augustin, Pastor Maria și Costinaș Maria precum și alți clerici și laici

⁷² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 24.

de frunte ce au aparținut fostului cult greco-catolic, față de care răspândește idei dușmănoase de ponegrire a statului nostru socialist și propovăduiește ideea reînființării bisericii greco-catolice din țara noastră.

– Se îndeletnicește cu întocmirea unor scrieri care au – după cum suntem informați – un caracter cultic pe care intenționează să le scoată din țară și să le trimită la Vatican.

– Este un reprezentant de seamă al fostului cult greco-catolic din țara noastră, ceea ce se materializează pe lângă faptul că a fost hirotonit ca episcop greco-catolic clandestin și prin aceea că după eliberarea sa din închisoare a întocmit un așa zis memoriu pe care l-a înaintat la CC al PCR cerând reînființarea bisericii greco-catolice în Republica Socialistă România.

– În toamna anului 1965 a fost invitat să participe la lucrările prezentului conciliu ecumenic din Vatican.

Față de această situație operativă, dosarul de verificare, urmează să fie transformat în dosar individual, în cadrul căruia avându-se în vedere stabilirea următoarelor:

I. Ce metode folosește urmăritul în activitatea sa de calomniere și defăimare a statului socialist și dacă cel în cauză desfășoară sau nu activitate clandestină organizatorică comună cu Guțiu Gheorghe, Giurgiu Augustin, Pastor Maria și alte elemente care apar ca legături ale acestuia, din raza noastră de activitate.

II. Care este conținutul scrierilor urmăritului și intenția lui în acest sens, dacă intenționează într-adevăr ca aceste materiale să le scoată din țară, pe ce cale și în ce scop.

III. Dacă în afară de faptul că a fost invitat la Consiliul [sic!] Ecumenic, acționatul mai are sau nu și alte legături cu Vaticanul sau cu alte centre catolice din occident, precum și cu clericii de frunte de la fosta Mitropolie greco-catolică din Blaj.

IV. Luarea unor măsuri informativ-operative menite a documenta activitatea dușmănoasă a urmăritului.

În vederea realizării sarcinilor mai sus enumerate vor fi luate următoarele măsuri:

1. Agentul „Rozeanu Eugen” care se bucură în bună măsură de încrederea obiectivului, va fi dirijat în continuare pe lângă acesta, pentru a stabili:

– În ce constă activitatea prezentă a urmăritului în vederea reînființării bisericii greco-catolice.

– Identificarea elementelor împreună cu care Todea Alexandru desfășoară activitate dușmănoasă și stabilirea naturii legăturilor dintre acestea.

– Stabilirea naturii legăturilor existente între cel urmărit și numiții: Guțiu Gheorghe, Giurgiu Augustin, Pastor Maria, Pop Simion, Crișan Mihai, Macarie Ana, Costinaș Maria și Cotoi Ionela, elemente care ne-a fost semnalate informativ că vizitează locuința celui urmărit.

– Ce aprecieri face legat de lucrările Consiliului Ecumenic și sursele de inspirație.

– Cum își explică refuzul autorităților de a pleca la Vatican.

– Poziția lui față de situația sa prezentă și comentariile pe care le face legat de această problemă.

– Care este situația sa față de evenimentele politice interne și internaționale, ce comentarii face pe această temă.

În instruirea și dirijarea agentului, se va avea în vedere faptul că elementul acționat este foarte prudent și precaut bănuind că este în atenția organelor noastre. Legat de acest aspect agentul va fi instruit ca în relațiile cu Todea Alexandru să nu facă provocări, să nu-și manifeste curiozitatea să facă aprecieri elogioase referitor la pregătirea urmăritului, să cultive cu multă iscusință prietenia pe care acționatul i-o acordă.

Termen: 15.II.1966

Răspunde: Cpt. Balint Ioan

2. Studiind legăturile pe care le are Todea Alexandru în rândurile foștilor condamnați politici, am stabilit că printre acestea, există și agentul nostru cu numele de „Roșca Dumitru” de profesie arhitect, cu care însă cel în cauză datorită detenției a întreținut legături timp de 15 ani. Întrucât „Roșca” și urmăritul au o legătură comună în persoana avocatului Cioloboc, fost și el condamnat pentru activitatea de uneltire executând și pedeapsa împreună cu obiectivul nostru, vom continua măsura de infiltrare începută conform planului de infiltrare.

Astfel „Roșca Dumitru” va fi dirijat ca să transmită urmăritului comunicarea avocatului Cioloboc, potrivit căruia acesta dorește să-l întâlnească pe obiectivul nostru. După ce infiltrarea va fi realizată agentul „Roșca Dumitru” va fi instruit ca în discuțiile pe care le va purta cu urmăritul să caute să-i câștige încrederea acestuia în vederea rezolvării sarcinilor mai sus arătate în funcție de posibilități.

3. Pe parcursul desfășurării acțiunii informativ și concomitent cu lucrarea susnumitului, vom lua măsuri de urmărire informativă și a legăturilor mai importante ale acestuia astfel:

– Crăciun Ioan preot greco-catolic nerevenit semnalat că întreține legături

cu Centrul Catolic de Zurich, va fi încadrat cu agentul: [nu este menționat niciun nume].

– Giurgiu Augustin fost preot greco-catolic nerevenit și găzduitor al urmăritului în timp ce acesta era fugar, va fi încadrat informativ cu agentul „Mureșan Ioan”.

– Pop Simion preot greco-catolic nerevenit, care de asemenea l-a găzduit pe obiectiv în timp ce acesta era fugar, va fi încadrat informativ prin agentul „Mureșan Ioan”.

– Crișan Mihai de asemenea fost preot va fi încadrat cu agentul „Dumitru Ioan”.

Pastor Maria, Crăciun Ioan și Pol Ioan cu domiciliul în Târgu Mureș, care de asemenea sunt la curent cu preocupările și poziția urmăritului. Față de evenimentele interne și externe de unde concluzia că au legături cu cel în cauză, vor fi încadrat cel în cauză informativ cu agenții: „Nicu Făgăraș” și „Georgescu”.

Agenții mai sus arătați vor fi instruiți și dirijați pe lângă aceste legături ale urmăritului în scopul stabilirii:

- Dacă acesta desfășoară activitate clandestină în mod organizat.
- Dacă aceștia primesc instrucțiuni de la acționat în vederea desfășurării de activitate greco-catolică, modul în care le parvin aceste instrucțiuni, dacă sunt părtași la întocmirea memoriului ce s-a înaintat la CC al PCR, în legătură cu reînființarea bisericii greco-catolice.
- Dacă acestea sunt folosite de obiectiv spre a mijloci legături cu alte elemente din raza de activitate, elemente aflate pe teritoriul altor regiuni și în special cei de la fosta Mitropolie din Blaj, cât și cu turiști, vizitatori sau centre catolice din occident.

Termen: 25.X.1965

Răspunde: Căpitan Kiss Ludovic
Căpitan Balint Ioan

1. Întrucât din datele de care dispunem rezultă că urmăritul are legături și cu preotul greco-catolic nerevenit Guțiu Gheorghe din Târnăveni, cu care a stat împreună în timpul detenției, se vor lua măsuri de dirijare a agenților „Nicu” și „Groza” din legătura serviciului III și a Secției Raionale Târnăveni pentru a stabili:

– Care este scopul deplasărilor pe care Guțiu Gheorghe le face la Todea Alexandru.

– Dacă relațiile dintre ei sunt de natură dușmănoasă pe linie greco-catolică și măsura în care Todea Alexandru l-a antrenat pe Guțiu Gheorghe în

menținerea legăturii cu alte elemente greco-catolice, ori trimiterea de instrucțiuni prin acesta.

– Dacă Guțiu Gheorghe îndeplinește în prezent atribuțiunile de secretar al urmăritului ținând cont de faptul că există semnalări că el ar deține această funcție.

Termen: 25.X.1965

Răspunde: Căpitan Kiss Ludovic

2. Pentru verificarea semnalărilor pe care le deținem cu privire la ajutoarea materială a urmăritului prin agentura folosită în urmărirea susnumitului și a legăturilor sale, se va urmări clarificarea acestei situații acordând prioritate verificării existente unei activități organizate de subvenționare a activității clandestine greco-catolice.

Termen: 15.II.1966

Răspunde: Căpitan Kiss Ludovic

Căpitan Balint Ioan

3. Prin Direcția Regională M.A.I. Brașov se va solicita stabilirea naturii relațiilor existente între unii foști clerici greco-catolici Olteanu Alexandru și alții din Blaj, cu Todea Alexandru, urmând ca în funcție de rezultatul obținut să se completeze prezentul plan cu măsuri corespunzător.

Termen: 25.X.1965

Răspunde: Căpitan Kiss Ludovic

4. Marșrutizarea agenților: „Negrea Plopul”, „Pănure Gheorghe” și „Bende” aflați în legătura Direcției Regionale M.A.I. Cluj și Brașov, agenți care au fost prinși în planul de măsuri întocmit la nivelul Direcției III, M.A.I. București.

Agenții din legătura Secției Raionale M.A.I. Reghin și a serviciului III, vor fi dirijați și în vederea verificării materialelor furnizate de agenții din legătura direcțiilor regionale Cluj și Brașov în vederea verificării informațiilor furnizate de aceștia.

5. În scopul verificării unor date pe care le posedăm se vor lua măsuri de a se solicita la Direcția a III-a trimiterea unei copii a memoriului întocmit de Todea Alexandru și înaintat la CC al PCR:

Termen: 01.XI.1965

Răspunde: Căpitan Kiss Ludovic

6. În vederea cunoașterii multilaterale a acționatului se vor lua măsuri de efectuarea de investigații până la data arestării (1951) precum și după punerea în libertate, până în prezent.

Investigațiile se vor extinde și asupra legăturilor urmăritului, având în vedere identificarea acelor aspecte care prezintă importanță în lucrarea acestor elemente, ca militante active a cultului greco-catolic.

Termen: 20.XII.1965

Răspunde: Căpitan Balint Ioan și
Căpitan Kiss Ludovic

7. Cu toate că organele noastre cunosc în bună măsură activitatea dușmănoasă pe care o desfășoară acționatul și o parte însemnată a legăturilor acestuia, în scopul de a obține date referitoare la discuțiile pe care elementul în cauză le poartă la locuința sa, cu legăturile identificate, precum și cu numeroși vizitatori, se vor lua măsuri de instalarea a T.O.

În scopul menționat mai sus, până la data de 25.X.1965 se va întocmi și înainta la Serviciul III planul de pătrundere în vederea instalării T.O.

Răspunde: Căpitan Kiss Ludovic
Căpitan Balint Ioan

8. Deoarece în ultima perioadă de timp acționatul a întreprins mai multe călătorii la București în vederea rezolvării unor probleme, existând suspiciuni că folosește aceste deplasări și în scopuri dușmănoase, în viitor cu ocazia deplasărilor pe care le va face, va fi supravegheat operativ. În vederea realizării acestei sarcini agentura va fi instruită să ne semnaleze la timp deplasările obiectivului pentru a se putea lua măsurile necesare.

Termen: permanent
Răspunde: Căpitan Balint Ioan

9. În vederea identificării unor noi legături a stabilirii caracterului legăturilor pe care acționatul le întreține cu diverse persoane, precum și în scopul de a stabili dacă pe calea poștei primește sau nu instrucțiuni sau alte comunicări de la Vatican, sau alte centre catolice din străinătate, corespondența internă și externă a celui în cauză va fi interceptată. În acest sens se va solicita interceptarea corespondenței interne și externe prin Biroul „F”, din cadrul Direcției Regionale și serviciului „F” din cadrul M.A.I.

Termen: 30.X.1965

Răspunde: Căpitan Balint Ioan

10. Periodic din 2 în 2 luni se va raporta serviciului III, stadiul acțiunii informative în vederea analizării ei, urmând a ne conforma indicațiilor.

Șeful Secției Raionale:
Căpitan Sângeorzan Dumitru

Locțiitor Șef Secție:
Căpitan Balint Ioan

din Partea Serviciului III
Căpitan Kiss Ludovic

De acord:
Șef Serviciul III
Maior Florea Gheorghe

Completare la „Planul de măsuri”

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Serviciul III

Se aprobă
Șeful Direcției Regionale Strict Secret
Colonel
ss. Sidea Nicolae

Completare⁷³

La planul de măsuri întocmit în acțiunea
dusă împotriva episcopului clandestin
greco-catolic Todea Alexandru

În ciorna planului de măsuri întocmit la 20 octombrie 1965 la Secția raională M.A.I. Reghin, împreună cu locțiitorul șef secție raională Căpitan Balint Ioan, care conduce prezenta acțiune – au fost prevăzute și măsuri ce au fost omise în momentul dactilografierii materialului și anume:

1. Întrucât niciunul dintre agenții care este dirijat pe lângă urmărit nu se

⁷³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 70.

bucură de încrederea deplină a acestuia și-i contactează sporadic se impune necesitatea recrutării unui agent din anturajul celui în cauză.

Pentru atingerea acestui scop vor fi luați în studiu preoții greco-catolici nereveniți Crișan Ioan, Crișan Mihai, Giurgiu Augustin cât și alte elemente din care unu despre care se va dovedi că are pătrundere pe lângă obiectiv, va fi recrutat ca agent, urmărind apoi a fi dirijat spre a elucida obiectivele cuprinse în prezentul plan.

Termen: 15 ianuarie 1966

Răspunde: Căpitan Balint Ioan

2. Va fi adâncită semnalarea agentului „Kiss Ioan” făcută la 19 iunie 1965, din care rezultă că sora medicală Costinaș și fosta călugăriță Uilacan, care a făcut studii în Franța, întrețin legături cu urmăritul, la care nu au voie să meargă numai seara, în așa fel ca să nu le vadă nimeni.

Din semnalarea respectivă mai rezultă că aceste femei dau un ajutor material lui Todea Alexandru (i-au cumpărat un costum la care stofa a costat 420 lei metru) și că Uilacan întreține legături cu urmăritul în așa fel încât soțul ei nu cunoaște acest lucru, fiindu-i teamă de bărbat în acest sens.

Întrucât agentul cunoaște aceste aspecte de la soția sa, va fi dirijat ca prin discuțiile pe care le va purta cu nevasta lui să stabilească:

- Ce comportare au în societate și familia Costinaș și Uilacan – din punct de vedere moral – cum sunt ele cunoscute;

- Dacă între acestea și Todea Alexandru sunt sau nu relații intime.

- Care sunt împrejurările care le-a determinat pe acestea ca să dea ajutor material urmăritului – dacă aceste ajutoare nu sunt cumva îndreptate și spre finanțarea unei eventuale activități clandestine pe care o desfășoară Todea Alexandru.

- Din a cui îndrumare merg ele la urmărit numai seara și de ce se procedează așa;

- Dacă aceste femei mijlocesc sau nu legături între Todea Alexandru și elementele din țară și străinătate, ce prezintă interes operativ pentru organele noastre și natura acestor legături;

- De ce Uilacan ascunde față de soțul ei (cum este cunoscut acest om) relațiile dintre ei și urmăritul nostru – spre a vedea în ce măsură putem exploata acest aspect în interes operativ;

- Care este poziția acestor persoane față de statul nostru socialist.

Semnalările vor fi obținute în acest sens, vor fi verificate în funcție cu posibilitățile și cu ajutorul altor agenți, care au pătrundere pe lângă Costinaș și Uilacan.

Termen: 01.XII.1965

Răspunde: Căpitan Balint Ioan

3. Cu ocazia unei discuții avute cu împuternicitul regional al cultelor la 15 octombrie 1965 a reieșit că urmăritul ar primi lunar de la preotul ortodox Aldea Aurel suma de 300 lei drept ajutor. Aldea Aurel a fost legionar și preot greco-catolic, fiind lucrat în acțiune.

Agentura care lucrează în acțiunea lui Aldea Aurel va fi dirijată spre a verifica dacă cel în cauză dă sau nu ajutorul lui Todea Alexandru și în ce scop cât și faptul dacă între aceștia există sau nu legături dușmănoase.

Termen: 25.XII.1965

Răspunde: Căpitan Balint Ioan

4. Vor fi identificați și numiți Costinaș, Uilacan și celelalte legături a urmăritului, după care se va cere interceptarea secretă a corespondențelor externe a acestora spre a cunoaște dacă aceștia întrețin sau nu legături cu exteriorul și natura acestor legături.

Termen: 20.XI.1965

Răspunde: Căpitan Balint Ioan

Șeful Biroului
Căpitan Bătagă Tiberiu

Lucrător operativ
Căpitan Kiss Ludovic

De acord:
Șeful Serviciului III
Maior Florea Gheorghe

A doua completare la „Planul de măsuri”

10.05.1966

Todea
Completare la Planul de măsuri⁷⁴

– Completarea tabelului cu legături suspecte care vor fi luate în 3 fișe modelul 2.

⁷⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 90.

- Comunicarea Serviciul C a încadrării obiectivului ca agent.
- De identificat toate rudele din Teleac și Petrilaca unde se deplasează și face propagandă în favoarea bisericii greco-catolice. Cine sprijină.
- Trimiterea lui Marinescu.
- Discuții cu protopopul.
- Macarie Ana fostă informatoare, trăiește.
- Costinaș Susana – îi plătește chiria, îi cumpără haine, fără să știe soțul.
- Moldovan Valeria, Guțiu Gheorghe (au difuzat mai multe circulare redactate și multiplicare de Todea Alexandru).
- Cotoi Maria Ionela (unde este) a fost găzduită de Todea Alexandru.
- Roman Ioan, Teleac, semnalat cu manifestări dușmănoase, influențat de Todea Alexandru.
- Zecheș responsabil la Cartea Rusă (dr. Rogeam) a afirmat că Todea Alexandru își manifestă dorința de a primi postul.

Vezi legăturile:
Serviciul III
[text indescifrabil]

- Preotul greco-catolic nerevenit Aurel Rusu din Turda – de cerut de la Cluj: dirijarea agentului „Păcurar”.
- Berinde Ștefan Daniel din Craiova urmărit prin acțiune de M.A.I. Oltenia.
- Maier Ioan – comuna Maioresți care audiază slujbele greco-catolice transmise de Vatican.
- Încadrarea informativă, vezi nota tovarășului Bela.
- Cioleleac [sic!] fost condamnat și deținut în aceeași celulă cu Todea.
- Vezi nota – București cu preoți din alte regiuni (vezi pagina 1).
- Planul de măsuri – punctul 8 și 9.
- Fosta călugăriță Uilăcan – relații cu Todea și Costinaș soră medicală – Uilăcan – i-a cumpărat haine, 420. Soțul ei nu cunoaște – și ei îi este teamă de el. Spune agentul „Kiss” (Căpitan Bălan) care a aflat de la soția lui de sprijinul material.
- Identificarea numitului Uilăcan și investigație – interesul agentului dacă el cunoaște relațiile soției lui cu Tănase.
- Interceptarea corespondenței – fostelor călugărițe și a legăturilor.
- De ce nu s-a dirijat agentul „Mureșan Ioan”? Copilărit împreună și condamnați împreună.
- Femeia care vinde flori, vezi nota Căpitanului Lungu, din 30.V.1965, pe sursa primului plan. L – 2 – 3 [sic!]

- Roman Ioan magazioner la CAP Teleac, nepot a lui Todea.
- Făgăraș Petrea, Habic nepot a lui Todea.
- Nota informativă din 11.03.1966 agentul „Pănură Gh.” (Cluj), rezultă că a discutat cu preotul Roșca Ioan de la Iernut și Ioan Crăciun, șef Serviciu Contabil GAS Iernut. Roșca i-a relatat că Todea îl vizitează, că merge și în alte părți – Ocna Mureș, Raionul Târnăveni.
- Spune Roșca că Todea se deplasează în toate părțile și ia legătura prin vizitele făcute cu preoții greco-catolici acolo unde sunt.
- Acești doi preoți întrețin relații cu preotul Iacob Goia din Franța la Bulagne [sic!] cu adresa bulevardul D. Anteil, nr. 25 de la care primește periodic publicații de natură bisericească - reviste.
- Sora Ionela București urmărită de organele Direcției III.
- Nota informativă 05.03.1966 – „Pănură Grigore” – rezultă că agentul a discutat cu Vasile Beldean din Turda – din discuții a rezultat că Todea a fost în februarie a.c. – la Luduș și a luat legătura cu preoții greco-catolici nereveniți Roșca Ioan și Ioan Crăciun.
- Crișan Mihai, Borsec, fost la agentul Rusu Ion și l-a întrebat dacă știe ceva despre Todea (12.02.1966).
- Giurgiu Augustin, Șerban Ioan – Reghin, Horga Alexandru – Crăiești, Belea Augustin – Gurghiu, Covrig Emil – Gurghiu, (foști condamnați).
- Ungur Vasile – Orșova
- Chibulcutean Vasile Șef serviciu Progresu.
- Crișan Mihai, Borsec.
- Giurgiu Augustin, Reghin.
- Agentul Berki Ioan, Habic.
- Nota informativă 19.02.1966, Rogean. Discuții cu Pop Gafia, domiciliat în str. Coșbuc, serviciul la Spitalul Unificat, Secția TBC – a luat contact cu Todea după libertate. În prezent nu-l mai vizitează fără să precizeze de ce. Dirijarea în continuare a agentului „Rozean”.
- Tot din notă – „Rozean”, deplasat în 13.02.1966 în comuna Maiorești a fost oaspetele lui Maier Ioan, socrul brigadierului silvic Precup Mihai a lui Pamfil. Relații cu Todea rezultă și din Tehnică Operativă.
- Nota informativă 17.02.1966 Nicu Georgescu – preotul Păcuraru Remus, Petelea – îl vede cu mare respect pe Todea și că vorbesc împreună. Și Antonescu l-a vizitat pe Todea – și obiectivul a spus că îl cunoaște ca pe un bun coleg, au discutat într-o școală de la Blaj și asupra profesorilor – Todea i le-a spus agentului.
- Nota informativă 16.II.1966, agentul „Zăgreanu” (Lt. Maj. Paul – arată că Tătar Teofil preot din Cozma îl apreciază pe Todea).

– Nota informativă 12.II.1966, agentul „Păcuraru” – Căpitan Barabaș.

Supravegherea operativă

– Todea Elena (Tasca), 6 octombrie 1945 – Teleac, fiica lui Vasile și Carolina – domiciliată în comuna Sâncrai, nr. 48, raionul Târgu Mureș.

– Ceul Eugen Andrei, 11.03.1930, fiul lui Andrei și Elvira, domiciliat str. M. Eminescu, nr. 33, șef contabil, adresă vizitată de „Tănase”.

– Moldovan Ana, 11.09.1934, comuna Fărăgău, domiciliată în Reghin, str. Doja Gh., nr. 15, (Terezia). Spitalul raional Reghin.

– Moldovan Veselina 15.02.1914, fiica lui Vasile și Maria, domiciliată pe strada Horea, nr. 33, casnică, fost condamnată pentru crimă (Tania).

– Costinaș Susana, soția agentului Kiss. Strada Licurici, nr. 16. Născută 20.04.1930, domiciliată la fratele ei Costinaș Gheorghe, soră la spitalul Reghin, lucrează la Căminul de zi, nr. 1, fostă călugăriță.

– Agentul Mera Vasile, Tinur, Habic.

– Maier Mihail, Tache, 05.02.1913, fiul lui Ioan și Agapia. Domiciliat în Maioresți, nr. 43.

– Costinaș Susana, Tarina, str. Licurici, nr. 16.

– Pasca Anica (Saci), Tanța, 01.06.1923, comuna Cozma, fiica lui Teodor și Maria, 4 clase primare din Reghin. La vizitat pe Tănase.

– Pop Mihail, Tir, 23 octombrie 1939, Teleac, fiul lui Mihail și Maria, domiciliat în Teleac. Vizitat pe Todea.

– Roman Maria (Todea), Tina, 30.07.1943, fiica lui Vasile și Carolina, domiciliată în Teleac, nr. 1. La vizitat.

– Mera Raveca, Tincuța, 17.03.1907, fiica lui Gheorghe și Maria, domiciliată în Habic, nr. 50. Soția lui Mera agent. La vizitat.

– Haba Lucreția, Tilda, 20.09.1947, fiica lui Iacob și Ana, în Teleac, absolventă a școlii profesionale de menaj. În prezent clasa a 9. La fără frecvență la liceu. Flotantă în Reghin, strada Școlii, bloc 3, ap. 4, domiciliată Habic, Teleac, nr. 125. Mama ei, Haba Ana născută Silvaș, 17.07.1923 Teleac, fiica lui Ioan și Lucreția. L-a vizitat.

Bercea Lucreția, Teodora, 16.06.1932, în comuna Habic, fiica lui Simion și Raveca casnică, domiciliată în Reghin, strada I.L. Caragiale, nr. 1. L-a vizitat. (Tenzica Spital, str. Kogălniceanu, nr. 8?).

A treia completare la „Planul de măsuri”

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Se aprobă:
 Locțiitor Șef Direcție: 05.XII.1966
 Locotenent Colonel
 Blaga Ștefan

Strict Secret

Completare⁷⁵

La planul de măsuri din acțiunea
 Informativă individuală nr. 1220
 Privind pe „Tănase Arcade”

Acțiunea informativ-individuală nr. 1220 dusă asupra lui „Tănase Arcade” a fost analizată la nivelul conducerii Direcției Regionale. Cu această ocazie în urma analizării materialelor informative precum și a altor materiale obținute prin alte mijloace ale muncii informativ-operative, asupra obiectivului s-a evidențiat faptul că sarcinile și măsurile prevăzute în planurile de măsuri anterioare, au fost duse la îndeplinire doar parțial. Cauza care a adus la această stare de fapt este că Tănase Arcade în activitatea sa clandestină a manifestat și manifestă foarte mare prudență și astfel organele noastre foarte greu au putut pătrunde informativ pe lângă obiectiv și în unele legături ale lui, mai ales din rândul fostelor călugărițe greco-catolice.

În completare la planurile de măsuri anterioare, în scopul accelerării ritmului de clarificare a acțiunii, ne propunem luarea următoarelor măsuri principale:

1. Dacă obiectivul în prezent desfășoară activitate clandestină de reorganizare a bisericii greco-catolice, metodele folosite și persoanele care îl sprijină în această activitate.

2. Dacă obiectivul după eliberarea sa din detenție, 1964, și-a creat legături cu Vaticanul, sau încearcă de a crea asemenea legături în viitor, precum și cu alte centre catolice din occident.

3. Dacă obiectivul întreține legături clandestine cu episcopul Marton Aron din Alba Iulia. În caz afirmativ, prin cine anume, sau prin ce metode, precum și cu foștii preoți nereveniți și chiar reveniți.

⁷⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 117.

În vederea realizării sarcinilor de mai sus vor fi luate următoarele măsuri:

a. Întrucât până în prezent prin mijloacele folosite de organele noastre nu s-a reușit a se stabili în mod concis dacă Tănase Arcade desfășoară activitate clandestină de reorganizare a bisericii greco-catolice și cine anume îl sprijină în această activitate până la data de 30.XII.1966 vom lua măsuri de reconstituire a schemei greco-catolice de pe raza raionul Reghin, în scopul identificării foștilor preoți greco-catolici nereveniți și reveniți. După identificarea lor prin mijloacele de care dispunem vom lua măsuri de a stabili eventualele legături ale numitului Tănase Arcade cu acești foști preoți greco-catolici, precum și natura acestor legături. Concomitent se vor lua măsuri de a stabili: dacă în rândul foștilor preoți greco-catolici reveniți și nereveniți identificați, există agentură cu posibilități reale de informare. Se vor identifica fostele călugărițe greco-catolice din raionul Reghin, sau din alte localități cu care obiectivul eventual vine în contact. Se vor stabili locurile unde acestea și-au desfășurat activitatea, iar rezultatele se vor comunica Serviciului II în scopul de a se raporta Direcției a III-a, făcându-se totodată propuneri de a se analiza agentura din problemă pentru încadrarea lor informativă.

Termen de executare: 25.II.1967

Răspunde:

Căpitan Sîngeorzan D. și

Maior Florea Gheorghe

Șeful Serviciului III

b. Dacă până la data menționată mai sus, se vor identifica unii agenți cu posibilități de informare în rândul legăturile obiectivului, atât din raza noastră de activitate cât și pe faza altor regiuni se vor lua măsuri de dirijarea acestora cu sarcini concrete pentru a clarifica sarcinile prevăzute în planul de măsuri anterior întocmit existent în acțiune, sarcini care numai parțial au putut fi duse la îndeplinire.

În scopul menționat mai sus, se va continua dirijarea agentului „Rozeanu Eugen” care are unele posibilități de informare pe lângă numitul Tănase Arcade.

Prin agentura de care dispunem și care ne-a mai furnizat unele materiale informative în acțiunea informativ-individuală, preconizăm a stabili legăturile lui Tănase Arcade în rândul fostelor călugărițe greco-catolice, acordându-le prioritate clarificării faptului dacă prin acestea obiectivul nu intermediază legături cu clandestinitatea greco-catolică.

Termen: 30.VIII.1967

Răspunde: Căpitan Sîngeorzan Dumitru

c. Dacă pe parcursul desfășurării acțiunii informative se va identifica vreun agent cu posibilități reale de informare pe lângă Tănase Arcade și legăturile lui, acesta va fi dirijat cu sarcini concrete, în scop de a stabili:

– Dacă Tănase Arcade întreține relații cu episcopul Marton Aron și natura acestor relații.

– De asemenea, agentul va fi instruit ca în discuțiile purtate cu obiectivul, acesta să-i facă cunoscut eventualele deplasări ale lui la Alba Iulia. Această măsură se lua în scop de a stabili reacția lui Tănase Arcade și dacă acesta intenționează să trimită unele informații lui Marton Aron în legătură cu activitatea lui clandestină.

În cazul în care obiectivul prin prudența de care dă dovadă nu-și manifestă această intenție, agentul va fi instruit de a face o deplasare la Marton Aron, iar în discuțiile purtate cu episcopul în mod foarte discret să aducă în discuții și persoana lui Tănase Arcade, în scop de a stabili dacă acesta nu cumva încearcă prin agenți să transmită unele instrucțiuni sau alte materiale pentru obiectivul nostru.

În cazul în care se va identifica un asemenea agent, acesta va fi instruit în mod temeinic de felul în care va trebui să procedeze stabilindu-i-se totodată linia de conduită în vederea contactării obiectivului și a episcopului Marton Aron.

Termen de executat: 25 mai 1967

d. În scopul accelerării ritmului de clarificare a acțiunii informative se vor lua măsuri de contractarea unor foști agenți ca: „Grama Ioan”, din raionul Toplița, „Georgescu” din satul Jabenita raionul Reghin, „Marinescu”, „Nicu Georgescu” și „Sandu Bebe”, foști preoți greco-catolici și folosiți în problema respectivă.

Contractarea lor va fi efectuată de către Maiorul Florea Gheorghe, șeful Serviciului III și Căpitan Sângeorzan Dumitru, în scop de a stabili eventualele posibilități de informare pe lângă Tănase Arcade precum și a legăturilor lui suspecte.

Termen: 30.I.1967

4. Întrucât din conținutul materialelor informative administrate până în prezent, rezultă faptul că Tănase Arcade face deplasări și în alte localități cu care ocazie contactează pe unii credincioși greco-catolici și pe unii foști preoți, vom lua următoarele măsuri:

Agenții Serviciului III, respectiv „Făgăraș Gheorghe” și „Nicu Ioan”, vor fi dirijați în continuare pe lângă foștii preoți greco-catolici Roșca Ioan și Crăciun Ioan din raza raionului Luduș, care după cum rezultă din unele materiale informative întrețin legături clandestine cu obiectivul nostru, fără a se cunoaște însă în mod concret caracterul acestor legături.

De asemenea, se vor studia posibilitățile marșrutizării agentului „Făgăraș Gheorghe” în comuna Teleac, urmând ca prin rudele obiectivului agentul să poată intra în contact cu acesta.

Prin serviciul III, din cadrul Direcției Regionale se va cere Direcției Regionale M.A.I. Cluj, dirijarea în continuare a agentului „Pănura Gheorghe” pe lângă cei doi foști preoți menționați mai sus, despre care agentul a mai furnizat unele informații de valoare operativă.

Agenții serviciului III, respectiv „Mureșan M.” și „Făgăraș Gheorghe” vor fi dirijați în continuare pe lângă foștii preoți greco-catolici Dogaru Lazăr și Husar Roman din Târgu Mureș care apar ca legături suspecte ale obiectivului Tănase Arcade.

Agenții mai sus menționați vor fi instruiți și dirijați cu sarcini concrete în scop de a stabili:

Care este în mod concret caracterul relațiilor dintre obiectiv și preoții respectivi mai sus menționați.

Formele și metodele folosite în menținerea legăturilor și desfășurarea activității lor clandestine.

Dacă aceștia desfășoară activitate organizată și eventual de cine sunt sprijiniți.

Poziția lor prezentă. Respectiv: cum comentează unele evenimente politice și comportarea lor la locul de muncă.

Termen 30.VIII.1967

f. Pe lângă celelalte mijloace folosite ca: T.O. și agentură în scopul stabilirii dacă obiectivul întreține relații cu exteriorul, vom lua măsuri de interceptarea corespondenței interne și externe.

Termen: 25.XII.1966

g. întrucât organele regiunii Oltenia urmăresc informativ pe bază de acțiune pe preotul greco-catolic nerevenit Berinde Ștefan Dănilă fost condamnat, element dușmănos, regiunea M.A.I. Maramureș pe episcopul clandestin Dragomir Ioan din comuna Ariniș, raionul Cehu Silvaniei. Oradea pe preotul clandestin Hirțea Iuliu. M.A.I. Cluj pe preotul clandestin Cherteș Ioan și M.A.I. Lugoj pe preotul Ploscaru Ioan. Vom solicita prin Serviciul III, acestor

organe de a ne comunica dacă în lucrarea informativă acelor menționați mai sus apare ca legătură și obiectivul nostru, să ne trimită copii după materialele informative obținute în legătură cu caracterul relațiilor și aspectele de activitate clandestină aparținătoare și numitului Tănase Arcade.

Termen: 30.XII.1966

Pe parcursul desfășurării acțiunii informative vom lua măsuri de identificare în limita posibilităților a persoanelor apărute prin sursa „E”, orientându-se și asupra persoanelor feminine și în special asupra acelor despre care există suspiciuni de relații intime cu obiectivul.

De ducerea la îndeplinire a măsurilor și sarcinilor prevăzute în planul de măsuri răspunde Căpitan Sîngeorzan Dumitru ajutat de Maior Florea Gheorghe Șeful Serviciului III din cadrul Direcției Regionale M.A.I. Mureș Autonomă Maghiară.

Șeful Secției Raionale,
Căpitan

De acord
Sîngeorzan Dumitru Șeful Serviciului III
Maior Florea Gheorghe

Completare⁷⁶

la planul de măsuri în
dosarul de verificare „Tănase”

După luarea măsurii speciale pentru asigurare de condiții optime de ascultare s-a necesitat crearea unei camere în clădirea spitalului Reghin, unde Sergentul Major Cozma de la Secția „T” sub legenda „internării” își desfășura activitatea zilnic făcând naveta la raion unde mai avea și alte sarcini de rezolvat.

Din nota „T” înregistrată pe 26 iunie a.c. rezultă că obiectivul a fost pus în gardă de administratorul Iacob de la spital, care i-ar fi adus la cunoștință că Sergentul Major Cozma este de la M.A.I. și că prezența lui în clădirea spitalului ar avea ca scop să-l urmărească pe obiectiv. Din această relatare făcută, acționatul a dedus că în camera sa s-ar găsi instalat microfon și că persoanele care-l vizitează ar fi fotografiate de către lucrătorul organelor noastre.

Pentru cunoașterea și identificarea legăturilor obiectivului la începutul lunii iunie, a fost pus în supraveghere operativă măsura care a dat unele

⁷⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 101.

rezultate pozitive. Obiectivul având deja suspiciuni că este urmărit s-a prezentat la organele raionale M.A.I. Reghin, depunând o reclamație din care rezultă că mai mulți tineri îl urmăresc, redând și semnalmentele unora dintre ei⁷⁷. În urma verificărilor întreprinse de către șeful biroului VII, a rezultat că cei semnalați nu făceau parte din grupa de supraveghere operativă. De precizat este faptul că la data de 3 iulie a.c. obiectivul a plecat pentru două săptămâni la Borsec.

Având în vedere situația operativă creată pentru derutarea obiectivului și a administratorului Iacob se vor întreprinde următoarele măsuri:

1. În colaborare cu secția „T” se vor studia posibilitățile tehnice pentru instalarea mijloacelor de ascultare la sediul raionului. Aceste mijloace vor fi scoase de la spital, urmând ca Sergentul Major Cozma după reîntoarcerea obiectivului din Borsec să se întrețină 3-4 zile sub aceeași legendă, după care se va retrage, iar șeful raionului va aduce mulțumiri lui Iacob pentru sprijinul acordat.

2. După luarea măsurii de mai sus Sergentul Major Cozma va fi schimbat de un alt lucrător care își va rezolva sarcinile profesionale în sediul raionului Reghin.

3. Întrucât obiectivul a depus reclamația amintită mai sus, iar cu ocazia plecării la Borsec, a adus la cunoștința organelor de securitate raionale că părăsește localitatea, după reîntoarcerea sa apreciem că va repeta gestul făcut, împrejurare care va fi exploatată în direcția aducerii de mulțumiri pentru sprijinul acordat în prinderea unor huligani, care comiteau acte de „viol” asupra unor femei, în special cadre sanitare.

4. Prin agenții „Rusu Ioan” și „Rozeanu” se va urmări efectul acestor măsuri în limita în care obiectivul le va aduce la cunoștință unele din aspectele redată mai sus.

5. Pentru a clarifica activitatea la care se referă obiectivul în cadrul discuțiilor purtate în ziua de 26 iunie a.c. la domiciliul său cu o persoană feminină, organele raionale vor lua măsuri de identificarea ei în baza indicațiilor rezultate din sursa „T”, iar agenții „Rusu Ioan” și „Rozeanu” vor fi dirijați în direcția stabilirii legăturilor prezentate ale obiectivului, poziția sa față de cultul greco-catolic, foști clerici, laici pe care îi vizitează mai frecvent, scopul vizitelor și dacă intenționează să acționeze sub o formă sau alta pentru reînființarea bisericii greco-catolice, ori menținerea unor ritualuri și activități de acest gen.

Sarcinile prevăzute în planul de măsuri anterior cu privire la agentul „Roșca D.” vor fi duse la îndeplinire.

⁷⁷ A se vedea la anexe documentul menționat.

În funcție de reacția urmăritului față de prevederile prezentului plan se vor iniția noi măsuri de adaptare și intensificarea urmăririi lui informative.

Șeful Serviciului III

Maior

Florea Gheorghe

Șeful Biroului IV

Căpitan Bătagă Tiberiu

Al treilea „plan de măsuri”:

Consiliul Securității Statului

Inspectoratul de Securitate al

Județului Mureș

Serviciul I

Se aprobă

Strict Secret
Exemplarul nr. 1

Plan de măsuri⁷⁸

23 ianuarie 1971

În dosarul de acțiune informativă nr. 1335
„Toma Aurel” din Reghin

Dosarul de acțiune informativă cu nr. de mai sus a fost deschis la data de 24 noiembrie 1970.

La baza deschiderii prezentului dosar au stat materialele informative furnizate în ultimul timp de mai mulți informatori și colaboratori din problemă, din care rezultă următoarele:

Numitul „Toma Aurel” duce și în prezent o activitate potrivnică legilor statului nostru pe linia cultului interzis greco-catolic, lucru ce se materializează astfel:

Ține legătura cu foarte mulți credincioși, foști greco-catolici pe care-i vizitează și îndoctrinează în spirit religios și dușmănos orânduirii noastre socialiste.

La spitalele din Reghin și Târgu Mureș, are obiceiul de a vizita bolnavii, pe care-i spovedește și împărtășește.

La domiciliul său cât și la alte adrese din orașul Reghin, obișnuiește să celebreze slujbe religioase, la care participă și unii credincioși nereveniți la

⁷⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 233.

ortodoxie. Tot la domiciliul său obișnuiește să țină și ceremonii religioase de căsătorie a diferiți tineri.

În activitatea sa pe linia cultului, „Toma Aurel” duce o activitate intensă de stabilire a legăturii cu diferiți preoți catolici din mai multe localități din țară, pe care-i vizitează. Cu unii din aceștia, întocmește diferite memorii conducerii de partid și de stat din țara noastră, pentru legalizarea cultului greco-catolic. Astfel de cereri suntem informați că cel de mai sus și alți episcopi greco-catolici clandestini din țară, ar fi înaintat și Papei în cursul anului 1970, pentru a interveni în scopul legalizării acestui cult în România.

Organele noastre mai sunt și în posesia unor materiale din care rezultă faptul că „Toma Aurel” obișnuiește în mod frecvent să viziteze înaintea deceselor pe unele căpetenii greco-catolice de rezistență, cu care ocazie primește îndrumări și sarcini de viitor, pe linia cultului greco-catolic așa avem informații că a participat în cursul anilor 1969–1970 la înmormântare fostului preot greco-catolic Mihoc Martin din jurul Iașului, fost condamnat politic și cu activitate intensă pe linia cultului greco-catolic, Crișan Simion din jurul Aiudului, fost prieten intim cu fostul episcop greco-catolic din Iași și Iuliu Hossu fost episcop greco-catolic din București. Se crede că, înainte de deces, fostul episcop i-ar fi încredințat lui „Toma Aurel” sarcina de conducere a cultului greco-catolic în rezistență din România, lucru ce se observă și în activitatea intensă pe care o duce în ultimul timp.

Organele noastre mai cunosc faptul că acționatul în activitatea sa este ajutat material din străinătate prin sume imense de bani primite prin intermediul Băncii Naționale și poștei, cât și prin diferiți străini ce ne vizitează țara.

La fel, avem semnalări că se ocupă și cu speculă, prin vinderea diferitelor fotografii „sfinte” credincioșilor din Reghin.

Față de situația mai sus arătată, pentru verificarea tuturor semnalărilor administrate până în prezent, privind pe numitul „Toma Aurel”, ne propunem a se lua următoarele măsuri:

– Stabilirea dacă numitul desfășoară activitate dușmănoasă pe linia cultului greco-catolic în mod izolat sau în comun cu alte elemente rămase în rezistență ca: Guțiu Gheorghe, Giurgiu Augustin, precum și alți clerici și laici de frunte ce au aparținut fostului cult.

În acest sens se va continua contactarea numitului Guțiu Gheorghe din Târnăveni, cu care ocazie vom stabili persoanele pe care urmăritul le vizitează în afara județului nostru și cu ce scop face aceste vizite.

Tot în scopul cunoașterii legăturilor lui „Toma Aurel” cu foștii preoți greco-catolici din județ și a activității acestuia pe linia cultului, vor fi dirijați

informatorii din problemă: „Albu Ioan”, „Nicu” și „Făgăraș”, precum și colaboratorii: „R.1” și „Clannetasul” [sic!].

– Sarcină permanentă.

Vom contacta pe foștii informatori abandonați din problema greco-catolică, cum sunt: „Matei” și „Marinescu” și vom stabili dacă aceștia pot fi folosiți în viitor în cazul „Toma”, deoarece aceștia în trecut au dat unele materiale de valoare, privind unele aspecte din activitatea acestuia.

– Termen: ... 1971

– Din materialele ce le posedăm se cunoaște faptul că „Toma” întreține legături cu alți preoți greco-catolici și romano-catolici din diferite localități din țară, cum sunt: episcopul Dragomir Ioan din județul Maramureș; Hirțea Iuliu din Oradea; Boroș din Timișoara, precum și Cherteș Ioan din Cluj, Ploscaru Ioan din Lugoj și David Ladislau din Făgăraș.

Vom solicita acestor organe de a ne comunica dacă în lucrarea informativă a acestora, apare ca legătură și activitatea dușmănoasă și obiectivul nostru.

– Termen: ... 1971

În județul nostru acționatul este cunoscut că, face vizite și la unii preoți romano-catolici din orașul Reghin, comuna Miercurea Niraj și alte localități. Vom căuta posibilitatea încadrării informative și a acestor preoți cu informatori din problema romano-catolică, pentru a stabili caracterul legăturilor acestor preoți cu acționatul.

Termen: 01.III.1971

La fel, vom căuta să-l încadrăm informativ și pe numitul Vultur Eugen din Reghin, care este cunoscut că face pe curierul între urmărit și alți preoți greco-catolici din țară. Acest lucru îl realizează datorită funcției ce o are în calitate de merceolog la cooperativa „Progresul” din Reghin. Vor fi încadrați informativ și numiții: Giurgiu Augustin, Pop Felicia și Costinaș Susana, elemente ce apar ca legături apropiate a lui „Toma” și care-l ajută în activitatea lui.

Termen: 01.III.1971

– În activitatea sa clandestină, „Toma” obișnuiește la domiciliul său cât și la alți credincioși să țină slujbe religioase, să facă cununii și chiar înmormântări.

La fel, acesta vinde la preț de speculă diferite fotografii „sfinte” și alte astfel de activități.

În acest sens, toate aceste semnalări vor fi verificate de organele noastre la fața locului prin discuții discrete purtate cu persoanele ce cunosc aceste activități.

Termen: 25.VI.1971

Este cunoscut faptul că acționatul în ultimii ani primește diferite ajutoare din străinătate și pe viitor, acest aspect va sta în atenția noastră.

În acest sens, prin rețeaua informativă cât și prin verificările ce le vom efectua, vom căuta să stabilim de unde se primesc aceste sume, cu ce scop și unde sunt folosite de urmărit acești bani.

Termen: 30.VII.1971

– Din materialele ce le posedăm rezultă că unele persoane din Reghin și Târgu Mureș, ca: prof. Moldovan Nicolae, Barcoman Ieronim, Lenar Alexandru, Bucin Lucian și Petărlecean Ioan funcționari, Voda Ștefan tâmplar și alții, apar ca legături a urmăritului.

Vom căuta posibilitatea recrutării și folosirii lor informative în munca noastră, pentru cunoașterea mai îndeaproape a preocupărilor și activității urmăritului.

Termen 30.VIII.1971

Tot în acest scop, vom verifica posibilitatea folosirii informative în urma contactării lor pe preoții greco-catolici nereveniți Crăciun Ioan și Roșca Petru din Iernut, Pop Ioan și Cătălin Ilie din Gurghiu, Husar Roman, Farcaș Victor și Dogaru Grigore din Târgu Mureș.

Termen: 30.IX.1971

– Colaboratorul „Valentin” din Reghin ne-a semnalat „Toma Aurel” se ocupă și cu scrieri de sertar ca poezii și lucrări cu caracter filozofic și că a fost invitat de acesta de a-i face o vizită la domiciliu.

În acest sens va fi dirijat pentru a răspunde acestei chemări în scopul stabilirii conținutului lucrărilor lui „Toma”. Tot în acest sens, se va încerca folosirea și a informatorului „Rozeanu” din Reghin.

Termen: 30.V.1971

– Vom verifica faptul dacă „Toma” are obiceiul ca la spitalele din Târgu Mureș și Reghin să spovedească pe unii bolnavi greco-catolici.

În acest sens, vom dirija rețeaua informativă din problemă și vom face verificări în acest sens prin diferite persoane competente de la aceste spitale.

Termen: 15.V.1971

Completare la „Planul de măsuri”

Completare în planul de măsuri a dosarului
informativului „Toma Aurel” din Reghin⁷⁹

17.07.1971

1. Lucrarea informativă a numitului Vultur Eugen din Reghin ca legătură apropiată a lui Todea Alexandru.

- Folosirea rețelei din problema greco-catolică.
- Folosirea rețelei la locul de muncă.
- Interceptarea corespondenței.

2. Lucrarea informativă a numitei Costinaș Susana pentru a stabili:

- Dacă mai are legături cu Todea și care este natura acestora.
- Verificarea informației privind propunerea făcută de Todea Alexandru de a avea legături de perversiune sexuală.
- În acest sens va fi lucrată cu rețeaua din problemă.
- Interceptarea corespondenței.
- Va fi contactată.

3. Lucrarea informativă a numiților Moldovan Nicolae profesor la Reghin, Lenard Alexandru, inspector școlar din Târgu Mureș și Petărlecean... funcționar Târgu Mureș.

- Încadrarea lor informativă la locul de muncă.
- Interceptarea corespondenței.
- Contactarea lor în vederea exploatării lor informative pentru atragerea la colaborare.

4. Legătura cu I.S.J. Timiș și Alba pentru folosirea informatorilor „R.25” și „Georgescu Radu”.

⁷⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 280.

5. Verificarea semnalărilor legat de calendare și fotografii.

6. Identificarea lui Kovacs Vasile din Reghin, str. I. Creangă nr. 8, la care Todea ar face slujbe și întruniri.

7. Menținerea în contact a numitului Guțiu Gheorghe din Tărnăveni, în vederea influențării sale, izolării și adâncirii contradicțiilor ce apar între el și Todea.

8. Lucrarea informativă prin toate mijloacele a numitului Friciu Gh. și Giurgiu Gh. semnalati ca având legături apropiate cu Todea Alexandru.

- Interceptarea corespondenței.
- Informatorii din problemă și la locul de muncă.
- Instalarea T.O. la Friciu la locul de muncă.

9. Identificarea rudelor fostului protopop greco-catolic din Reghin și Teleac care cunosc despre actele de imoralitate a lui Todea Alexandru.

– Se va proceda la contactarea lor în vederea obținerii de date legat de acest aspect.

10. Verificarea foștilor informatori din problema greco-catolică din Reghin, în vederea folosirii celor utili în problema Todea Alexandru.

11. Verificarea prin rețeaua informativă a semnalării privind circulara orală și instrucțiunile date de Todea Alexandru pentru activizarea foștilor preoți greco-catolici.

12. Având în vedere că Todea Alexandru s-a angajat cu prilejul contactării sale din anul 1968 să nu întreprindă nimic pe linia fostului cult greco-catolic, se va analiza posibilitatea contactării lui cu care prilej să i se atragă atenția asupra activității clandestine.

13. Obținerea de informații legat de memoriul pe care l-a întocmit Todea Alexandru și pe care la trimis și celorlalți episcopi clandestini în vederea completării și semnării acestuia de fiecare episcop.

Maior
ss. Ința Ioan

Locotenent
ss. Deatcu Dumitru

Completare la „Planul de măsuri”⁸⁰

Todea Alexandru

- 16 copii la părinți – 8 în viață – în prezent 5 – Teleac – țărani mijlocași – tatăl în 1944 – mama 1956.
 - Nicolae – un frate – servitor la Budapesta – decedat în 1918.
 - Vasile – agricultor – decedat în 1960 – TBC.
 - Ana – casnică – necăsătorită are o fetiță – bolnavă. Fără venit – întreținută de o nepoată.
 - Fira – Pop Teodor – Teleac – CAP – 8-9 copii.
 - Raveca – Mera Vasile – Habic – agricultor – inspector pompier. Are 4 fete – trei cu școală și una confecționistă în Habic –
 - Petărlecean Emilia – educatoare la grădiniță în Târgu Mureș.
 - Olivia Haiduc – învățătoare la Târnăveni – secția Sfatului Popular Raional.
 - Rafila Mera – Brașov – Școala profesională de țesătorie.
 - Dau ajutor în special.
 - Todea Maria – măritată Silvaș Petru Boțan – Teleac. Agricultori CAP – 6 copii – 5 majori.
 - Silvaș Alexandru – din București – Raionul Grivița Roșie – strada Mesteacănul, nr 9.
 - Silvaș Ionel – doctor veterinar la Odorhei.
 - Todea Elena – Târgu Mureș – Școala primară de croitorie pentru dame.
- (periodic ajutoare în bani și haine)
- Todea Mărioara – măritată Roman – Teleac.

Perioadele de activitate:

- Școala primară în Teleac.
 - Mărcuș Ilie – URCC [Uniunea Raională a Cooperativelor de Consum] – este văr cu Todea.
 - Făgăraș Alexandru – fost Colonel – pensionar pe motiv de boală
 - Cavalerie – str. [indescifrabil]
- 1924-1928 – gimnaziu în Reghin.
 - Iacob Dumitru – directorul spitalului din Reghin.

⁸⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 162.

- Toncean Dănilă – IRUM
- Costea Todor – perceptor
- 1928–1929 – la părinți în Teleac
- 1929–1933 – Liceul la Blaj – cursul superior.
 - Dr. Kamf Ferdinand circumscripția Milaș.
 - Timac – caricaturistul.
 - Surdu Gheorghe –
 - Covrig Manea – Ioan – fost profesor de filozofie – la Blaj – Mediaș
 - Dima Ioan – fost profesor de gimnastică – Făgăraș.
 - Bucur Eugen – fost profesor de limba română – Cluj
 - Vultur Ioan – fost profesor de limba franceză – Blaj – serviciu pe la Gaz Metan.
- 1933–1934 – Academia Teologică din Blaj – teolog.
 - Stânca Gheorghe – preot la Târgu Mureș, Regiunea Autonomă Maghiară
 - Boian Marian – preot pe lângă Brașov.
 - Jidan Aurel – preot la Simeria.
- 1934–1940 – la Roma – filozofia 2 ani și teologia 5 ani, însă într-un an a absolvit 2 ani – doctoratul în teologie.
 - Gherghuț Andrei – preot prin Moldova.
 - Leluțiu Aurel – Olteț – Făgăraș – fost profesor de teologie.
 - Hirțea Iuliu – funcționar Oradea.
- 1940–1945 – Blaj.
 - Un an secretarul mitropoliei și concomitent a predat italiana și latina – școala normală de învățătoare și liceul.
 - Patru ani numai profesor la liceu teoretic, școala normală de fete și la comerț (religie, italiană, latină).
 - Moldovan Nicolae – profesor -- la liceul de băieți din Blaj – în prezent profesor la Liceul nr. 2 din Reghin (franceză și latină).
 - Puia Virginia fostă directoare a școlii normale de fete din Blaj.
 - Crețu Victor – profesor de educație fizică la Blaj.
 - Modorcea Grigore sau Gheorghe – profesor de matematică la Blaj.
 - Neamțu Traian – profesor de limba română la liceul comercial din Blaj – în prezent în Reghin.
 - Hădărean Emilia – fostă elevă la școala normală de prin părțile Ludușului.
 - Tanțău Ana – școala normală – de prin părțile Turdei.
 - Roșu – băiatul din Blaj (liceul comercial de băieți).

- Barna – din Blaj (liceul comercial de băieți).
- Traian Jagodi – fost profesor la liceul comercial – originar din Blaj.
- Kaius Suciuc – din Blaj – Liceul de băieți din Blaj.
- Haitanic Mircea – de prin Petroșani – Liceul de băieți.
- Dr. Pop – medic chirurg la Reghin – Liceul de băieți.
- 1945–1948 – Reghin – protopop – profesor la liceul de băieți – italiana, latina și greaca, franceza la școala de ucenici.
- Barcaman [indescifrabil] – profesor de latină la Institutul pedagogic din Târgu Mureș – fost director la Reghin.
- [Indescifrabil] – profesor de matematică la liceul de băieți din Reghin.
- Zamfir Dorina – directoare a liceului nr. 1 din Reghin.
- Vlad Ioan – preot – Sibiu episcopie.
- Păcurar Remus – preot în Petelea raionul Reghin.
- Chiciudean Emil? – fost preot greco-catolic – funcționar la Reghin.
- Pop Simion – fost preot greco-catolic – funcționar în Reghin.
- Șerban Ioan – fost preot greco-catolic – funcționar în Reghin.
- Pop Iuliu – fost preot greco-catolic – funcționar URCC.
- 1948 – ianuarie 1951 – clandestin – ianuarie 1951 – arestat.
- Motiv – un raport despre situația cultului greco-catolic după unificare, nominalizarea preoților trecuți și netrecuți la ortodoxie.
- Încadrarea: înaltă trădare.
- Condamnare: muncă silnică pe viață, grațiat în 1962 la 25 ani, iar prin decretul 411/1964 al Consiliului de Stat – grațiat de restul pedepsei.
- 1950 – consacrat episcop în mod clandestin de Roma prin episcopul Schubert Iosif din București.
- 1951–1952 – cercetări la M.A.I.
- 1952–1955 – Sighet – numai administrative – șeful echipei de muncă.
- Directorul și ofițerul politic.
- Leluțiu Aurel – Olteț – Făgăraș
- Schubert Iosif – prin București
- Pătrașcu Gheorghe preot prin Moldova, fost călugăr franciscan.
- Tătaru Ștefan călugăr franciscan București
- Boroș Adalbert – preot romano-catolic Timișoara
- Heber – preot romano-catolic Timișoara
- 1955–1957 – Râmnicu Sărat izolat – conducerea – în special comandantul.

- 1957–1960 – Pitești – conducerea.
 - Cei de la Sighet
 - Gigă Mihăilescu fost ziarist Galați
 - Eftimie – fost colonel până în 1948 – București
 - Ciobanu Constantin fost colonel – București
 - Gig Ligner – fost inginer electrotehnic – București a lucrat pe la firme cu capital străin.
- 1960 – 1962 – Dej – conducerea.
 - Aceiași preoți.
- 1962 – 1964 – până la eliberare la Gherla – conducerea
 - Mavrichi – fost colonel – București
 - Popescu Pera – fost colonel București
 - Patrichi – Galați – grec.
 - Ciolonac Grigore – arestat prin regiunea Mureș

Arătați:

- Depistat în baza tratamentului:

- Colită cronică
- Colecistită
- Prostată

- Astenie cronică care nu suportă muncă continuă intelectuală 8 ore pe zi.
- Acte de studii nu se posedă de la data arestării.

Cerințe:

- Reghin, Târgu Mureș, Sibiu, Brașov (localități din Ardeal centre).

Completare:

- Todea Lucreția – măritată Silvaș – Teleac – are o fetiță Ana, măritată Haba
- a decedat în 1928.
- Rude în străinătate nu are.
- Unchi și mătuși
 - Jelieru Anica – Nadășa – Raionul Reghin – casnică – soțul ei a decedat prin 1955–1956. Jelieru Aurel – nepot – secretarul comitetului de partid Nadășa – a făcut o vizită.
 - Mera Fironica – Beica de Sus – colectivistă.
 - Mera Ioan – Beica de Sus – colectivist.
- Veri și verișoare:
 - Todea Ioan – Târgu Mureș – amator – soția membră în CAP
 - Teleac.

- Todea Vasile – Petrilaca – păzitor de oi – Teleac.
- Timar Rafila – casnică – Gornești – căsătorită – colectiviști.
- Făgăraș Anica – Teleac – căsătorită – colectiviști.
- Mera Victor – pantofar – IPM – sport – Reghin – căsătorit.
- Moldovan Ioan – Văduv – Colectivist – Solovăstru Raionul Reghin.
- Moldovan Ilie – căsătorit – colectiviști.
- Mărcuș Ilie – URCC – Reghin – căsătorit.
- Bocaș Ioan – căsătorit – colectivist – Gorenii – Raionul Reghin.
- Bocaș Augustin – idem.
- Bocaș Maria – colectivistă – Gorenii.
- Bocaș Augustin – pantofar – București – căsătorit.
- Mărcuș Simion – funcționar la Sibiu – căsătorit.
- Roșca Elena – București – strada Argentina – nr. 25 – căsătorită cu un angajat al Ministerului Comerțului Interior – angajată la o cantină – ajutorare cu bani.

Silvaș Simion – directorul școlii de 8 ani din Târgu Mureș – nepot.

Pe lângă aceste „Planuri de măsuri”, Securitatea a avut în vedere și „Tehnica Operativă”, adică tehnica de a introduce microfoane în locuința Episcopului Todea, pentru a asculta toate conversațiile acestuia. Astfel, printr-o „telegramă” a Direcției I de Securitate, transmisă Securității Mureș, în 4 ianuarie 1966 este menționată această tehnică: „Vă facem cunoscut că Tovarășul Ministru al Afacerilor Interne Cornel Onescu a aprobat sarcina pentru instalarea ICO pe timp de 60 de zile la domiciliul numitului Todea Alexandru din Reghin. Urmează ca în funcție de datele rezultate din exploatarea acestei măsuri tehnice să se aprecieze oportunitatea prelungirii termenului făcând în acest sens propuneri corespunzătoare. Sarcina a fost înaintată Direcției 5 pentru a lua măsurile necesare instalării”⁸¹.

Ascultarea convorbirilor Episcopului Alexandru Todea de către Securitate putem afirma „că a dat roade”, deoarece Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară, în 18 mai 1967, a transmis o adresă Direcției a III-a a Securității București, următoarele: „Raportăm următoarele despre activitatea desfășurată de fostul episcop greco-catolic Todea Alexandru urmărit de organele noastre prin acțiune informativă.

⁸¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 85.

Din sursa „T” a rezultat că la data de 4 aprilie 1967, obiectivul a fost vizitat de o persoană, care se presupune a fi o rudă a sa din București, cu care a purtat mai multe discuții, în urma cărora au reieșit unele legături ale lui Todea Alexandru din orașul București.

Astfel, numitul Venițescu domiciliat pe str. Phoenix nr. 3, etaj II, apartament III și o altă persoană cu domiciliul pe str. dr. Petru Groza, despre care obiectul afirmă că „este un om ideal, învățat, un savant”.

Față de cele de mai sus, rugăm dispuneți măsuri de identificare a persoanelor respective și a ne indica dacă acestea sunt cunoscute cu activitate greco-catolică clandestină, întrucât par a fi legături importante ale lui Todea Alexandru⁸².

Un alt „beneficiu” al instalării microfoanelor în casa Episcopului Alexandru Todea a fost și verificarea informatorilor. Astfel, Consiliul Securității Statului Inspectoratul de Securitate al Județului Mureș, s-a adresat Inspectoratului de Securitate al Județului Brașov astfel: „Urmare adreselor dvs. nr. 131/131.866 din 26 aprilie și cu același nr. din 2 august 1968, cu privire la numitul Todea Alexandru din Reghin și informatorul dvs. «Nădășan Vasile», vă comunicăm: În acea perioadă la locuința susnumitului deși au fost luate măsuri speciale, însă acestea nefiind folosite permanent, numai periodic, discuțiile purtate între obiectiv și informatorul dvs. «Nădășan Vasile», nu au putut fi interceptate”⁸³.

Cu toate acestea, Consiliul Securității Statului, Inspectoratul de Securitate al Județului Mureș solicită prin adresa strict secretă, nr. 1/M.A./10.129 din 26.III.1968, Consiliului Securității Statului Direcția Generală de Informații Interne, dezinstalarea microfoanelor. Mai mult, prin acest document putem observa mecanismul Securității, cum a fost instalată și dezinstalată această „Tehnică operativă”: „Dat fiind faptul că la reîntoarcerea în orașul Reghin a lui Todea Alexandru, în toamna anul 1964 o serie de credincioși greco-catolici nereveniți la ortodoxie și-au reînceput activitatea, ca urmare a atitudinii elementului urmărit, în vederea identificării întregii activități a acestuia, a stabilirii naturii relațiilor pe care le întreține cu un număr de persoane, s-a propus instalarea tehnicii operative în locuința obiectivului, măsură realizată la data de 7 aprilie 1966.

⁸² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 138.

⁸³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 158.

Ca urmare a aplicării măsurii menționate, a fost posibilă verificarea unor semnalări anterioare, cu privire la atitudinea celui urmărit față de fosta biserică greco-catolică, respectiv faptul că în discuțiile pe care le-a purtat cu un număr însemnat de persoane și-a manifestat speranța în reînființarea acestui cult, acesta punând-o pe seama actualei situații și a orientării politice din țara noastră. În general, acționatul evită a se manifesta în mod dușmănos, în unele cazuri este chiar obligat să recunoască realizările regimului socialist.

Din interceptarea convorbirilor efectuate până în prezent, nu au rezultat fapte noi care să impună luarea unor măsuri operative.

În raport cu situația existentă în dosar, considerăm ca nemaifiind utilă menținerea instalației de ascultare în locuința obiectivului, fapt pentru care propunem scoaterea ei.

În vederea realizării acestei măsuri, propun a se organiza invitarea acționatului Todea Alexandru la Departamentul Cultelor din București, cunoscându-se faptul că cel în cauză a înaintat două memorii conducerii superioare, primul la 1.X.1964, iar al doilea în VII.1965, prin care solicită libertatea cultului greco-catolic, urmând ca în lipsa sa să se procedeze la scoaterea instalației.

Menționăm că este necesară aplicarea măsurii arătate mai sus, întrucât la încercarea anterioară făcută în același scop, acționatul a refuzat să părăsească locuința, suspectând că fiind în atenția organelor de securitate i se întinde o cursă, a afirmat că va refuza pe viitor orice convorbire cu persoane care reprezintă organele locale sau județene și că va răspunde doar la invitarea organelor superioare de partid sau de stat.

În situația în care pe timpul absenței de la domiciliu Todea Alexandru va lăsa locuința în grija unei rudeni – așa cum s-a afirmat – se vor lua măsuri de îndepărtare a persoanei în cauză, orientându-ne în raport cu situația nou creată.

Pentru realizarea pătrunderii în imobil se va apela ca și la introducerea instalației la Morariu Vasile, gazda acționatului. Față de cele raportate mai sus, rugăm dispuneți⁸⁴.

⁸⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 145.

Cadre, informatorii și notele informative din dosarul de Securitate al Episcopului Alexandru Todea

În dosarele Securității ale episcopului Alexandru Todea am identificat 34 de Cadre ale Securității și 73 de informatori care au furnizat 333 de note informative în perioada anilor 1946–1973, astfel:

Menționăm că în dosarele de la Securitate ale Episcopului Alexandru Todea apare pe documente numărul „342”, acesta fiind indicativul pentru Biserica Catolică. Numărul „342” indica: Direcția a III-a, Serviciul IV, Biroul 2.

Conform volumului *Securitatea. Structuri / Cadre. Obiective și metode (1948–1967)*⁸⁵:

Direcția a III-a: „duce lupta împotriva acțiunilor teroriste, a grupurilor dușmănoase și naționaliste, precum și împotriva activității reacționare a clericilor și sectanților. Organizează urmărirea informativă activă a legionarilor, a foștilor conducători ai partidelor burgheze, a elementelor naționaliste, a clerului reacționar și sectanților; descoperă și folosește în scopuri operative canalele lor de legătură cu centrele de emigranți, naționaliste și religioase din străinătate, care desfășoară activitate contrarevoluționară împotriva Republicii Populare Române. În acest scop creează agentură și efectuează alte măsuri operative. Duce muncă de control și acordă ajutor practic regiunilor de securitate

⁸⁵ CNSAS, *Securitatea. Structuri/Cadre. Obiective și metode*, vol. 1 (1948–1967), Florica Dobre coord., București, Editura Enciclopedică, 2006, pp. 104–105.

în toate problemele direcției. În baza probelor obținute, face propuneri conducerii Ministerului Afacerilor Interne cu privire la arestarea elementelor a căror activitate dușmănoasă este dovedită. Direcția este condusă de un șef de direcție și de locțiitorii săi. Șeful direcției răspunde de activitatea direcției în fața ministrului Afacerilor Interne și locțiitorilor săi. Pe linie operativă, întreaga activitate a Direcției a III-a se împarte pe șase servicii”.

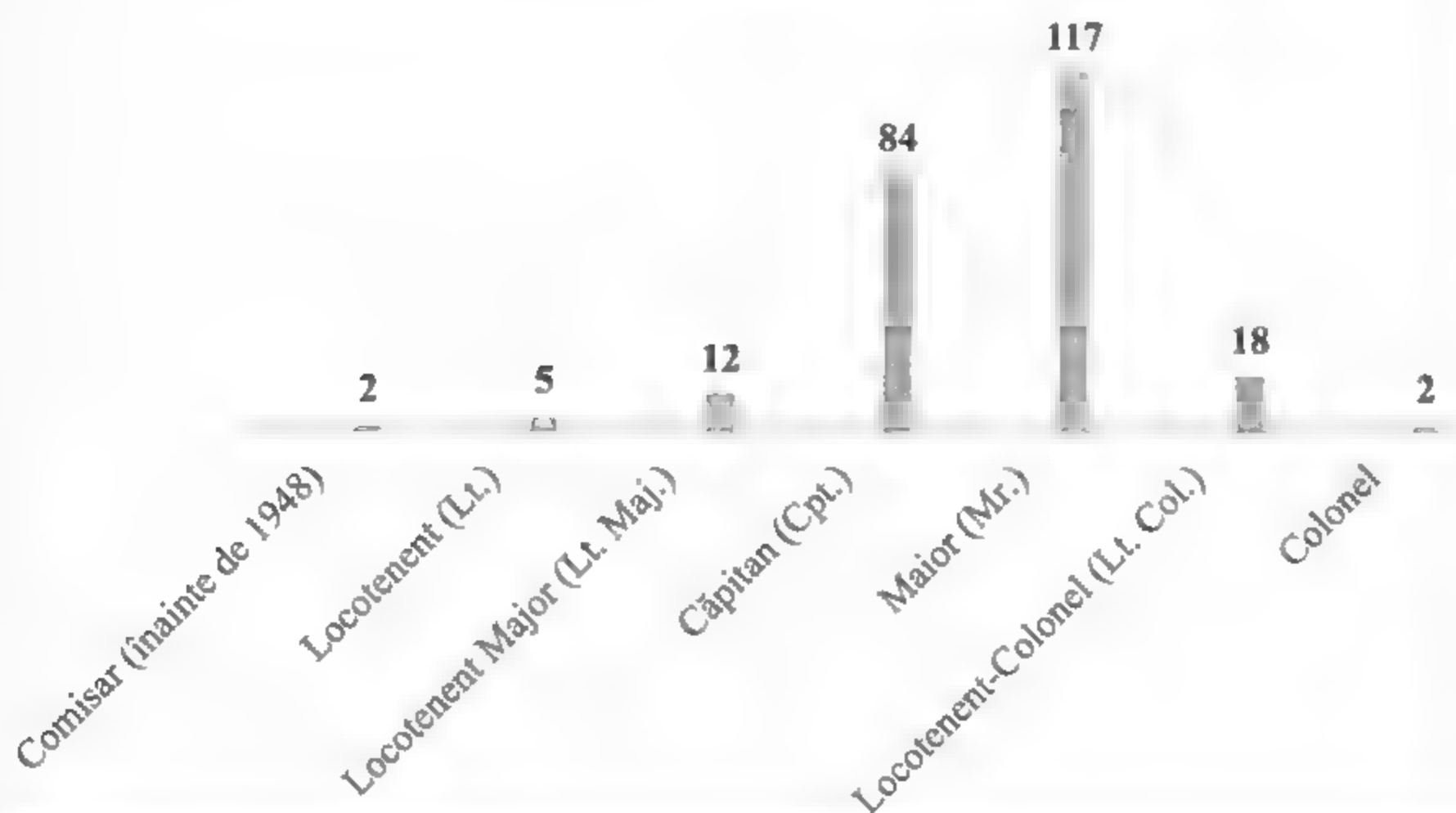
Serviciul IV: „Efectuează munca în vederea descoperirii și lichidării grupărilor dușmănoase și a elementelor care desfășoară activitatea lor de subminare împotriva regimului democrat din R.P.R. sub masca cultelor și sectelor”.

Biroul 2: „descoperă activitatea dușmănoasă dusă de elementele reacționare din rândurile clerului catolic”.

În privința lucrătorilor de Securitate care l-au urmărit pe Episcopul Alexandru Todea și care se regăsesc în documentele consultate, adică cele 34 de cadre, situația este următoarea:

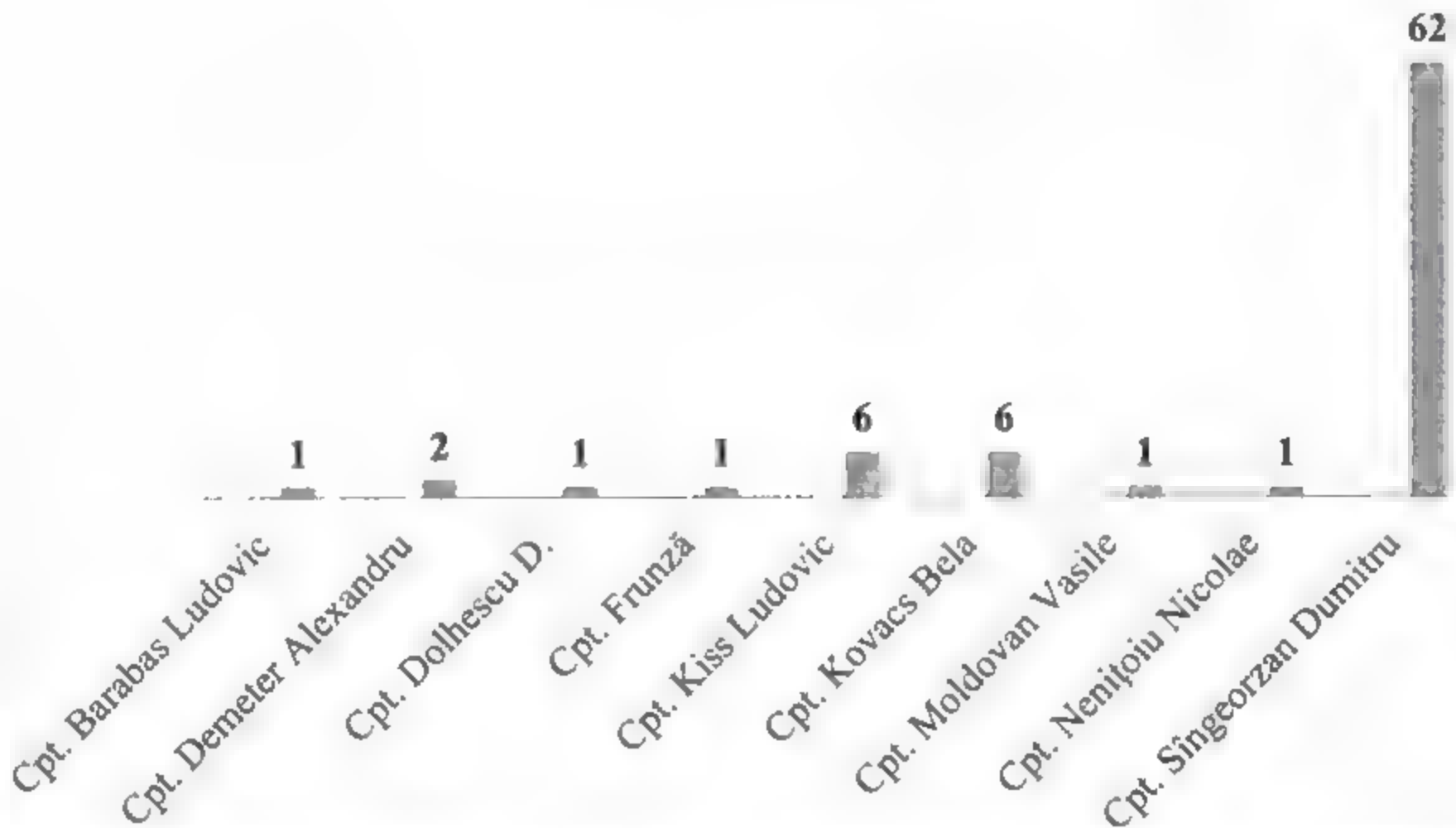
Cadrele Securității:

Gradele Ofițerilor de Securitate din dosarul Episcopului Alexandru Todea și notele informative primite

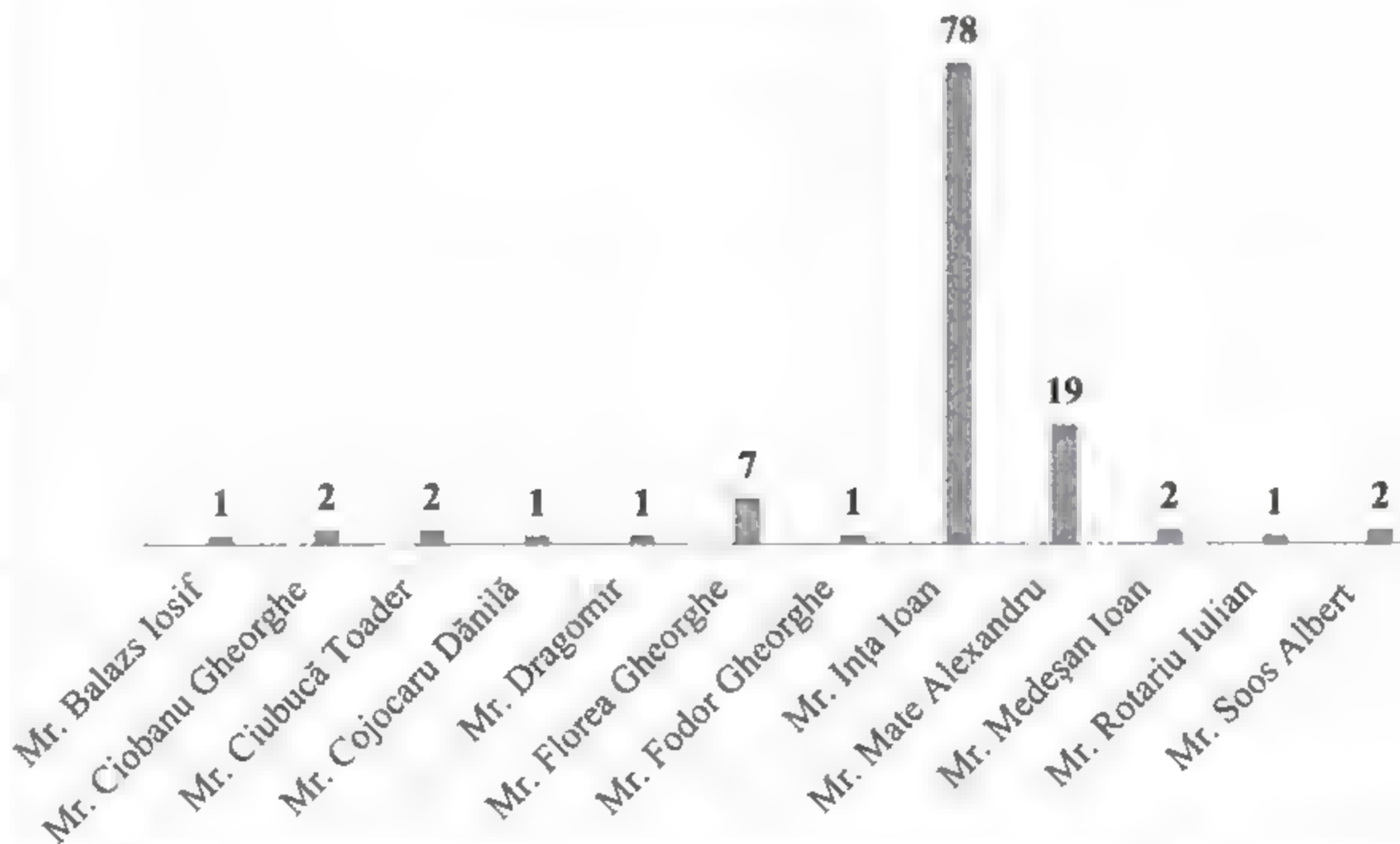

Notele informative și informatorii din dosarul Episcopului Alexandru Todea:

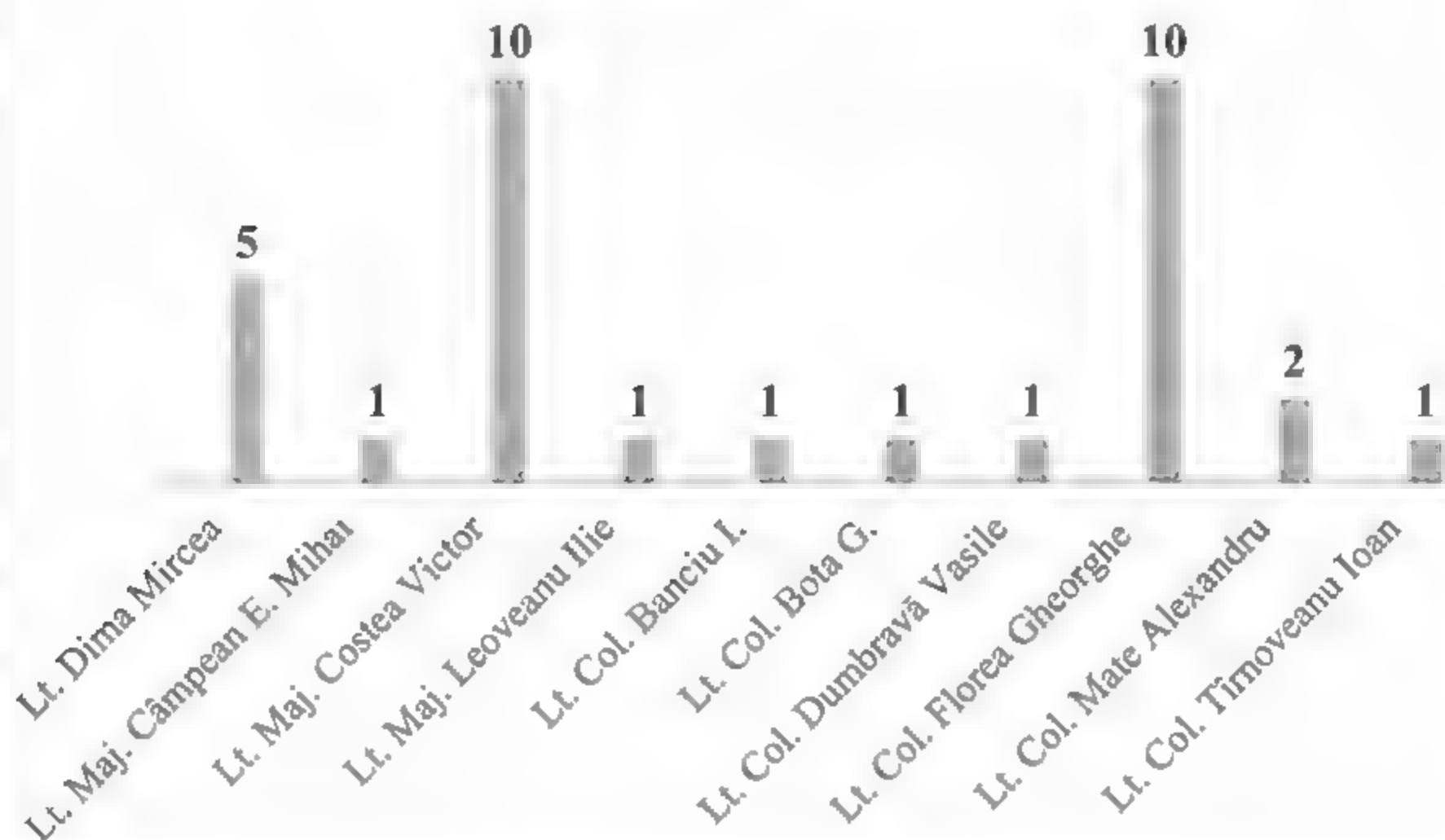
Căpitani de Securitate (nume reale) și notele informative primite

Maiori de Securitate (nume reale) și notele informative primite

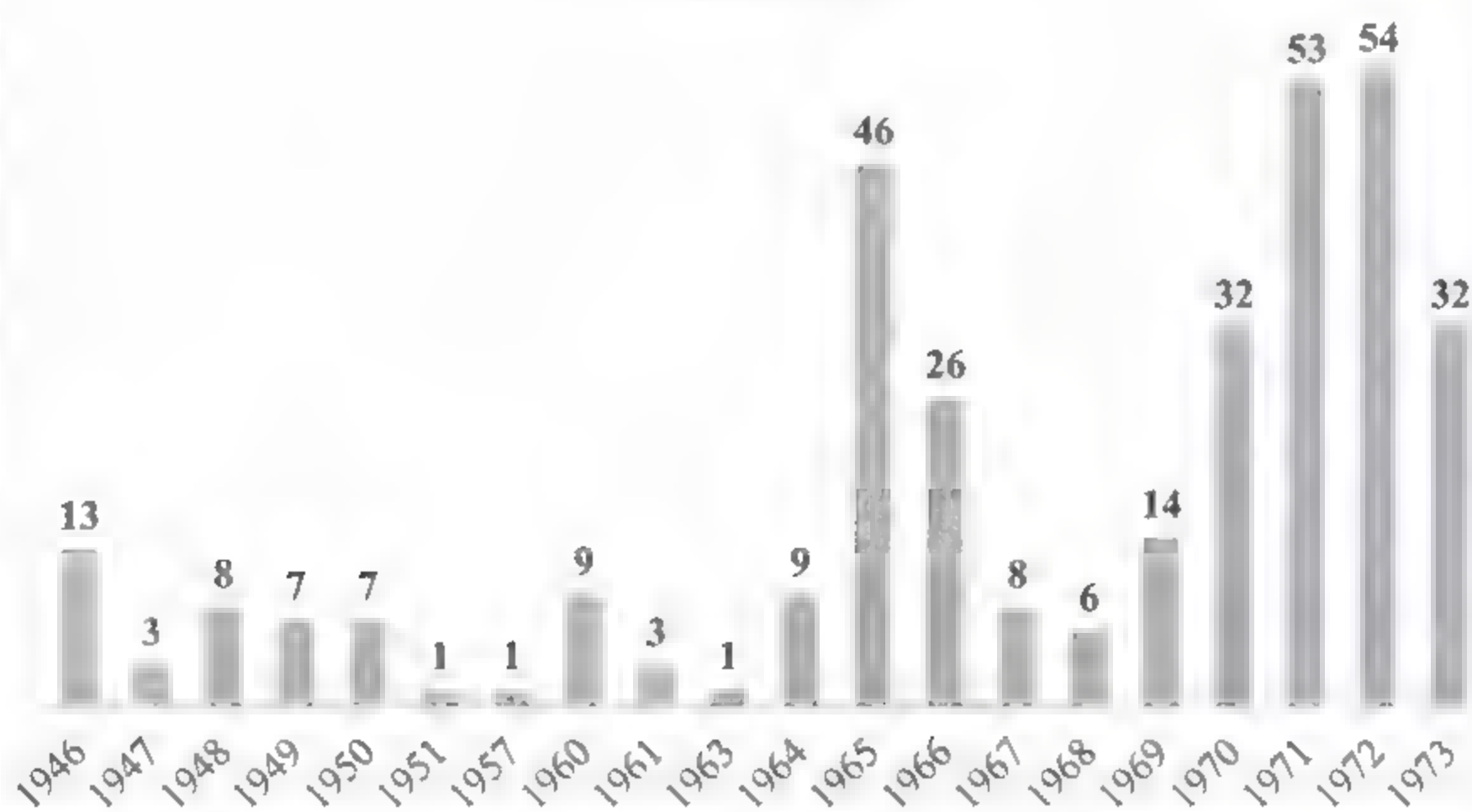

Locotenenții de Securitate (nume reale) și notele informative primite

Cele 333 de note informative au fost furnizate astfel:

Note informative pe ani (1946-1973)

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1946:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
1.	05.V.1946	-	-
2.	10.V.1946	-	-
3.	30.V.1946	-	-
4.	30.V.1946	-	Comisar Mănică Axente
5.	20.VI.1946	-	Comisar Mănică Axente
6.	12.VIII.1946	-	-
7.	13.X.1946	-	-
8.	17.X.1946	-	-
9.	10.XI.1946	-	-
10.	08.XII.1946	-	-
11.	12.XII.1946	-	-
12.	13.XII.1946	-	-
13.	15.XII.1946	-	-

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1947:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
1.	02.III.1947	-	-
2.	01.IX.1947	-	-
3.	06.XII.1947	„898/56”	-

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1948:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
1.	22.III.1948	„4133 A”	-
2.	02.VII.1948	„13447”	-
3.	02.VII.1948	„3863 A”	-
4.	02.VII.1948	„3863 A”	-
5.	07.VII.1948	„3863 A”	-
6.	26.VII.1948	„4133A”	-
7.	03.VIII.1948	„13447”	-
8.	15.X.1948	„13447”	-

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1949:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
1.	28.II.1949	-	-
2.	24.III.1949	„66”	-
3.	02.III.1949	„3863 A”	-
4.	28.IV.1949	-	-
5.	07.V.1949	„20000”	-
6.	31.VII.1949	-	-
7.	10.XII.1949	„Badea”	-

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1950:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
1.	05.I.1950	„Traian”	-
2.	11.IX.1950	„C”	-
3.	12.X.1950	„C”	-
4.	03.XI.1950	-	-
5.	13.XI.1950	„XX”	-
6.	07.XII.1950	-	-
7.	13.XII.1950	„66”	-

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1951:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
1.	05.III.1951	„OO”	-

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1957:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
1.	21.XII.1957	Marinescu Anghel ¹	-

¹ Nume real

**Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1960:**

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
1.	20.II.1960	„Cristea Ionescu”	Căpitan Nenițoiu Nicolae
2.	07.IV.1960	„Ionescu Mircea”	-
3.	22.VII.1960	„Bob”	Locotenent-major Costea Victor
4.	26.VII.1960	„Dinu Drăgan”	Locotenent-major Costea Victor
5.	18.IX.1960	„Ionescu Mircea”	Locotenent-major Costea Victor
6.	18.IX.1960	„Ionescu Mircea”	Locotenent-major Costea Victor
7.	30.IX.1960	„Someșanu”	Locotenent-major Costea Victor
8.	21.XI.1960	„Someșanu”	Locotenent-major Costea Victor
9.	16.XII.1960	„Someșanu”	Locotenent-major Costea Victor

**Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1961:**

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
1.	11.VI.1961	„Sava Victor”	Locotenent-major Costea Victor
2.	15.VI.1961	„Sava Victor”	Locotenent-major Costea Victor
3.	14.X.1961	„Dinu Drăgan”	Locotenent-major Costea Victor

**Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1963:**

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
1.	12.II.1963	„Sava Victor”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru

**Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1964:**

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
1.	30.IX.1964	„Rozeanu Eugen”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
2.	02.X.1964	„Făgăraș Gheorghe”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
3.	19.X.1964	„Nicu Georgescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
4.	20.X.1964	„Ștefan Vrânceanu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
5.	20.X.1964	„Marinescu Ioan”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
6.	03.XI.1964	„Marinescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
7.	05.XII.1964	„Marinescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
8.	23.XII.1964	„Mitică Constantinescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
9.	23.XII.1964	„Munteanu Ilie”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1965:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
1.	06.I.1965	„Mitică Constantinescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
2.	18.I.1965	„Nicu Georgescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
3.	20.I.1965	„Mitică Constantinescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
4.	21.I.1965	„Nicu Ioan”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
5.	03.II.1965	„Mitică Constantinescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
6.	18.II.1965	„Rozeanu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
7.	22.II.1965	„Nicu Ioan”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
8.	26.II.1965	„Făgăraș Gheorghe”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
9.	26.II.1965	„Făgăraș Gheorghe”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
10.	03.III.1965	„Nicu Ioan”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
11.	02.III.1965	„Făgăraș”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
12.	15.III.1965	Notă sinteză	Căpitan Demeter Alexandru
13.	22.III.1965	„Rozeanu Eugen”	Căpitan Demeter Alexandru
14.	22.III.1965	„Rozeanu Eugen”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
15.	18.IV.1965	„Munteanu Ilie”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
16.	22.IV.1965	„Mitică Constantinescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
17.	12.V.1965	„Marinescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
18.	12.V.1965	„Marinescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
19.	17.VI.1965	„Pănura Gheorghe”	Maior Medeșan Ioan
20.	19.VI.1965	„Kiss Ioan”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
21.	21.VI.1965	-	-
22.	24.VI.1965	„Nicu I.”	Căpitan Kiss Ludovic
23.	05.VII.1965	„Popescu I.”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
24.	16.VII.1965	„Făgăraș”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
25.	23.VII.1965	„Rozeanu Eugen”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
26.	15.VIII.1965	„Rozeanu Eugen”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
27.	17.VIII.1965	„Mureșan Liviu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
28.	17.VIII.1965	„Dinulescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
29.	03.IX.1965	„Făgăraș”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrelor Securității (nume reale)
30.	03.IX.1965	„Făgăraș”	Căpitan Kiss Ludovic
31.	03.IX.1965	„Nicu I.”	Căpitan Kiss Ludovic
32.	06.IX.1965	„Bende Iosif”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
33.	28.IX.1965	-	-
34.	01.X.1965	„Nicu Ioan”	Căpitan Kiss Ludovic
35.	19.X.1965	„Mureșan Liviu”	Colonel Sîrbu Mircea
36.	21.X.1965	„Nicolau”	Căpitan Dolhescu D.
37.	21.X.1965	„Nicolae”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
38.	22.X.1965	„Nicu Ioan”	Căpitan Kiss Ludovic
39.	11.XI.1965	„Luca Ioan”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
40.	19.XI.1965	„Emilian”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
41.	22.XI.1965	„Popescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
42.	24.XI.1965	„Negrea Plopu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
43.	03.XII.1965	„Nicu Ioan”	Căpitan Kiss Ludovic
44.	09.XII.1965	„Ștefănescu Gheorghe”	Maior Soos Albert
45.	21.XII.1965	„Tibi Munteanu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
46.	30.XII.1965	„Nădășan Vasile”	Maior Soos Albert

¹ Sintează din mai multe note informative

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1966:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrelor Securității (nume reale)
1.	07.I.1966	„Nădășan Vasile”	Căpitan Kovacs Bela
2.	15.I.1966	„Mitică Constantinescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
3.	31.I.1966	„Roșca”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
4.	12.II.1966	„Păcuraru”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
5.	16.II.1966	„Zăgreanu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
6.	17.II.1966	„Nicu Georgescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
7.	19.II.1966	„Rozeanu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
8.	24.II.1966	„Berki Ioan”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
9.	05.III.1966	„Pănura Gheorghe”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
10.	11.III.1966	„Pănura Gheorghe”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
11.	25.III.1966	„Făgăraș Gheorghe”	Căpitan Kovacs Bela
12.	27.III.1966	„Nelu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
13.	05.IV.1966	Tanko Arpad ¹	-
14.	20.IV.1966	„Rozeanu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrelor Securității (nume reale)
15.	22.IV.1966	„Kiss Ianos”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
16.	13.V.1966	„Făgăraș Gheorghe”	Căpitan Kovacs Bela
17.	27.V.1966	„Făgăraș Gheorghe”	Căpitan Kovacs Bela
18.	03.VI.1966	„Nicu Ioan”	Căpitan Kovacs Bela
19.	13.VI.1966	„Marinescu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
20.	25.VI.1966	„Berki Ioan”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
21.	08.VII.1966	„Făgăraș Gheorghe”	Căpitan Kovacs Bela
22.	13.VII.1966	„Goia Ioan”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
23.	18.VII.1966	„Goia Ioan”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
24.	03.VIII.1966	„Goia Ioan”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
25.	06.VIII.1966	Tanko Arpad ¹	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
26.	02.XII.1966	„Făgăraș”	Locotenent Dima Mircea

¹ Nume real

² Nume real

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1967:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrelor Securității (nume reale)
1.	06.I.1967	„Gabor”	Locotenent Dima Mircea
2.	24.I.1967	„Făgăraș”	Locotenent Dima Mircea
3.	16.II.1967	„Rozeanu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
4.	10.III.1967	„Făgăraș”	Locotenent Dima Mircea
5.	31.III.1967	„Makai A.”	Maior Florea Gheorghe
6.	05.IV.1967	„Rozeanu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
7.	19.IV.1967	„Ionescu”	Locotenent Dima Mircea
8.	18.V.1967	„Păcuraru Mircea”	Căpitan Barabaș Ludovic

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1968:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrelor Securității (nume reale)
1.	15.VI.1968	„Roșca D.”	Maior Mate Alexandru
2.	-.VI.1968	-	-
3.	25.VI.1968	„Radu Georgescu”	Lt.-colonel Tîrnoveanu Ioan
4.	31.VIII.1968	„Rozeanu”	Căpitan Sîngeorzan Dumitru
5.	02 XI.1968	„Liviu Olteanu”	Maior Florea Gheorghe

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrelor Securității (nume reale)
6.	13 XI.1968	„Valer Munteanu”	Maior Fodor Gheorghe

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1969:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrelor Securității (nume reale)
1.	02.IV.1969	„Valer Munteanu”	Maior Mate Alexandru
2.	30.IV.1969	„Valer Munteanu”	Maior Mate Alexandru
3.	15 V.1969	„Bencze”	Maior Mate Alexandru
4.	29.V.1969	„Rozeanu”	Maior Mate Alexandru
5.	29.V.1969	„Cristea”	Maior Mate Alexandru
6.	17.VII.1969	„Valer Munteanu”	Maior Mate Alexandru
7.	24.VII.1969	„Păcurariu M.”	Căpitan Moldovan Vasile
8.	29.VIII.1969	„Oltean Liviu”	Maior Florea Gheorghe
9.	07.X.1969	„R. 25”	Locotenent-colonel Bota. G.
10.	17.X.1969	„Dan Cristescu”	Maior Ciobanu Gheorghe
11.	13.XII.1969	„Clara”	Maior Florea Gheorghe
12.	15.XII.1969	Voda Ștefan ¹	Maior Ciubucă Toader
13.	30.XII.1969	-	Semnătură indescifrabilă
14.	30.XII.1969	„Nicu Ioan”	Semnătură indescifrabilă

¹ Nume real

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1970:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrelor Securității (nume reale)
1.	08.I.1970	„Valer”	Maior Mate Alexandru
2.	22.I.1970	„Toham”	Maior Ința Ioan
3.	05.II.1970	„Valer”	Maior Mate Alexandru
4.	07.II.1970	Sursă probabilă	Maior Ința Ioan
5.	10.II.1970	-	Maior Ința Ioan
6.	17.II.1970	„Valer Munteanu”	Maior Mate Alexandru
7.	18.II.1970	-	Maior Ința Ioan
8.	21.II.1970	„Blăjan”	C.A.
9.	12.III.1970	„Rozeanu”	Maior Mate Alexandru
10.	16.III.1970	„Liviu Olteanu”	Maior Ința Ioan

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrelle Securității (nume reale)
11.	26.III.1970	„Valer”	Maior Ința Ioan
12.	14.IV.1970	„Liviu Olteanu”	Maior Florea Gheorghe
13.	05.V.1970	„Liviu Olteanu”	Maior Florea Gheorghe
14.	22.V.1970	Vodă Ștefan ¹	Maior Ciubucă Toader
15.	29.V.1970	David Gheorghe ²	-
16.	11.VI.1970	„Tibor”	Maior Mate Alexandru
17.	11.VI.1970	„Roșca”	Maior Mate Alexandru
18.	12.VI.1970	„Roșca Dumitru”	Maior Ința Ioan
19.	16.VI.1970	„Făgăraș”	Maior Ința Ioan
20.	16.VII.1970	„Roman I.”	Maior Ința Ioan
21.	16.VII.1970	„Blăjean”	Maior Ința Ioan
22.	20.VII.1970	„Făgăraș Gheorghe”	Maior Ința Ioan
23.	20.VIII.1970	„Liviu Olteanu”	Maior Ința Ioan
24.	04.IX.1970	„Sursă sigură”	Maior Ința Ioan
25.	15.IX.1970	„Făgăraș”	Maior Ința Ioan
26.	05.XI.1970	Mărcuș Ștefan ³	Maior Ința Ioan
27.	12.XI.1970	-	Maior Florea Gheorghe
28.	16.XI.1970	-	D. D.
29.	19.XI.1970	-	Maior Ința Ioan
30.	23.XI.1970	-	-
31.	22.XII.1970	„Liviu Olteanu”	Lt.-colonel Florea Gheorghe
32.	24.XII.1970	„Rozeanu”	Maior Mate Alexandru

¹ Nume real² Nume real³ Nume real

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1971

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrelle Securității (nume reale)
1.	05.I.1971	„R. 1”	Maior Ința Ioan
2.	20.I.1971	„Valer Ioan”	Maior Ința Ioan
3.	06.II.1971	„Matei”	Maior Ința Ioan
4.	11.II.1971	„Dan Cristescu”	Maior Ciobanu Gheorghe
5.	18.II.1971	„Valer”	Maior Mate Alexandru
6.	18.II.1971	„Valer”	Maior Mate Alexandru
7.	09.III.1971	Badea Ioan ¹	-

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
8.	18.III.1971	„Rozeanu”	Maior Mate Alexandru
9.	30.III.1971	Ciobanu M. ²	-
10.	02.VI.1971	„R. 1”	Maior Ința Ioan
11.	04.VI.1971	-	Maior Ința Ioan
12.	22.VI.1971	Todea Todor ³	Maior Ința Ioan
13.	24.VI.1971	„R. 1”	Maior Ința Ioan
14.	24.VI.1971	„Făgăraș”	Maior Ința Ioan
15.	25.VI.1971	Răcean L. ⁴	Biro I.
16.	29.VI.1971	„Liviu Olteanu”	Lt.-colonel Florea Gheorghe
17.	29.VI.1971	„Liviu Olteanu”	Lt.-colonel Florea Gheorghe
18.	07.VII.1971	„R. 1”	Maior Ința Ioan
19.	09.VII.1971	„R. 2”	Maior Ința Ioan
20.	13.VII.1971	-	-
21.	15.VII.1971	-	Maior Ința Ioan
22.	28.VII.1971	Răcean M. ⁵	Biro Ioan
23.	04.VIII.1971	-	Maior Ința Ioan
24.	04.VIII.1971	-	Maior Ința Ioan
25.	06.VIII.1971	„Matei”	Maior Ința Ioan
26.	26.VIII.1971	„Liviu Olteanu”	Maior Ința Ioan
27.	27.VIII.1971	Sursă sigură	Maior Ința Ioan
28.	27.VIII.1971	Grama Vasile ⁶	Maior Balazs Iosif
29.	03.IX.1971	„Matei”	Maior Ința Ioan
30.	03.IX.1971	„P. 1”	Maior Ința Ioan
31.	03.IX.1971	„P. 1”	Maior Ința Ioan
32.	03.IX.1971	Făgăraș Teodor ⁷	Maior Ința Ioan
33.	03.IX.1971	Porumbiu Nicolae ⁸	Maior Ința Ioan
34.	08.IX.1971	„R. 1”	Maior Ința Ioan
35.	09.IX.1971	-	Maior Ința Ioan
36.	09.IX.1971	„Valer”	Maior Mate Alexandru
37.	13.IX.1971	-	Maior Ința Ioan
38.	15.IX.1971	„R. 1”	Maior Ința Ioan
39.	29.IX.1971	„P. 1”	Maior Ința Ioan
40.	30.IX.1971	-	Maior Mate Alexandru
41.	30.IX.1971	„Nicu Georgescu”	Maior Ința Ioan
42.	05.X.1971	„Liviu Olteanu”	Lt.-colonel Florea Gheorghe
43.	05.X.1971	„Liviu Olteanu”	Lt.-colonel Florea Gheorghe

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
44.	08.X.1971	„M. 1”	Maior Ința Ioan
45.	14.X.1971	„M. 1”	Maior Ința Ioan
46.	20.X.1971	„Dunăreanu”	Lt.-colonel Dumbravă Vasile
47.	20.X.1971	Sursă sigură	Biro I.
48.	21.X.1971	Sursă Sigură	Semnătură indescifrabilă
49.	28.X.1971	„Făgăraș”	Maior Ința Ioan
50.	28.X.1971	-	Maior Ința Ioan
51.	29.XI.1971	„M. N.”	Maior Ința Ioan
52.	29.XI.1971	Sursă posibilă	Maior Ința Ioan
53.	24.XII.1971	„Marin Ioan”	Maior Ința Ioan

¹ Nume real² Nume real³ Nume real⁴ Nume real⁵ Nume real⁶ Nume real⁷ Nume real⁸ Nume real

Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1972

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
1.	15.I.1972	„Făgăraș”	Maior Ința Ioan
2.	18.I.1972	-	Maior Ința Ioan
3.	18.I.1972	„Liviu Olteanu”	Lt.-colonel Florea Gheorghe
4.	22.I.1972	Badea Ioan ¹	Maior Ința Ioan
5.	25.I.1972	„Valer Munteanu”	Locotenent-major Leoveanu Ilie
6.	04.II.1972	„Nicu Georgescu”	Maior Ința Ioan
7.	04.II.1972	Ciobanu Mihai ²	Maior Ința Ioan
8.	04.II.1972	„M. 1”	Maior Ința Ioan
9.	06.II.1972	-	Maior Ința Ioan
10.	08.II.1972	„Făgăraș Gheorghe”	Maior Ința Ioan
11.	10.II.1972	„Rozeanu”	Lt.-colonel Mate Alexandru
12.	14.II.1972	„Bucur”	Maior Ința Ioan
13.	17.III.1972	-	Maior Ința Ioan
14.	30.III.1972	„Făgăraș”	Lt.-colonel Mate Alexandru
15.	31.III.1972	„Făgăraș”	Maior Ința Ioan
16.	01.IV.1972	„Jakab”	Maior Ința Ioan
17.	05.IV.1972	„Nicu Georgeanu”	Maior Ința Ioan

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrelor Securității (nume reale)
18.	05.IV.1972	„M. 1”	Maior Ința Ioan
19.	07.IV.1972	„Pop Ștefan”	Maior Ința Ioan
20.	11.IV.1972	„R. 1”	Maior Ința Ioan
21.	11.IV.1972	„Gabor”	Maior Ința Ioan
22.	11.IV.1972	„Gabor”	Maior Ința Ioan
23.	14.IV.1972	„M. 1”	Maior Ința Ioan
24.	20.IV.1972	„Făgăraș”	Maior Ința Ioan
25.	21.IV.1972	-	-
26.	22.IV.1872	-	Maior Ința Ioan
27.	05.V.1972	„Nicu Ioan”	Maior Ința Ioan
28.	05.V.1972	„Nicu Georgescu”	Maior Ința Ioan
29.	12.V.1972	„R. 1”	Maior Ința Ioan
30.	18.V.1972	Semnătură indescifrabilă	-
31.	25.V.1972	-	Lt.-major Câmpean E. Mihai
32.	30.V.1972	-	-
33.	19.VI.1972	„Făgăraș”	Maior Ința Ioan
34.	27.VI.1972	-	Maior Ința Ioan
35.	30.VI.1972	-	Maior Ința Ioan
36.	14.VII.1972	Notă filaj	Căpitan [semnătură indescifrabilă]
37.	26.VII.1972	-	-
38.	02.VIII.1972	Sursă de încredere	Semnătură indescifrabilă
39.	07.VIII.1972	Sursă de încredere	Câdea Aurel
40.	09.VIII.1972	„Chirca”	Lt.-col. [semnătură indescifrabilă]
41.	10.VIII.1972	„Lupu”	-
42.	25.VIII.1972	Semnătură indescifrabilă	-
43.	05.IX.1972	„Olteanu”	-
44.	18.IX.1972	Semnătură indescifrabilă	Semnătură indescifrabilă
45.	23.IX.1972	-	Maior Dragomir
46.	26.IX.1972	Notă filaj	Căpitan Frunză
47.	28.IX.1972	„R. 1”	Semnătură indescifrabilă
48.	28.IX.1972	Notă sinteză	Maior Ința Ioan
49.	05.X.1972	„Mircea Păcurar”	Semnătură indescifrabilă
50.	10.X.1972	„Valer Munteanu”	Maior Cojocaru Dănilă

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrelor Securității (nume reale)
51.	19.X.1972	-	Locotenent-colonel Harmati Nicolae
52.	22.XI.1972	„Pop Ștefan”	Semnătură indescifrabilă
53.	02.XII.1972	„R. 1”	Semnătură indescifrabilă
54.	05.XII.1972	„Pop Ștefan”	Semnătură indescifrabilă

¹ Nume real.

² Nume real

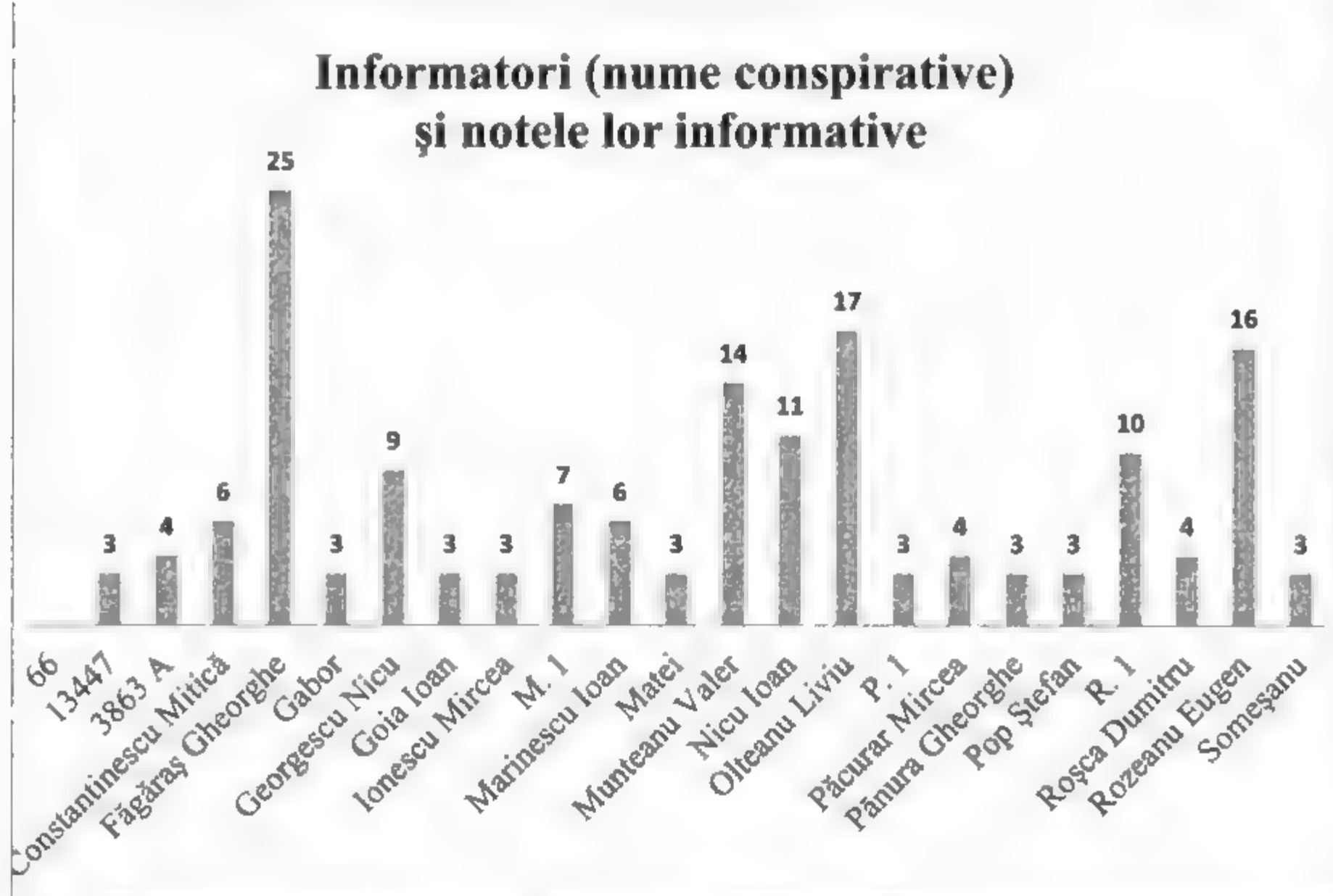
Notele informative din dosarele Securității ale
Episcopului Alexandru Todea în anul 1973:

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrelor Securității (nume reale)
1.	04.I.1973	„Nicu Georgescu”	Semnătură indescifrabilă
2.	29.I.1973	„Nicu Georgescu”	Semnătură indescifrabilă
3.	30.I.1973	Semnătură indescifrabilă	Semnătură indescifrabilă
4.	30.I.1973	„Ioan Blăjan”	Major Rotariu Iulian
5.	03.II.1973	„M. 1”	Semnătură indescifrabilă
6.	06.II.1973	-	-
7.	17.II.1973	-	Semnătură indescifrabilă
8.	17.II.1973	Semnătură indescifrabilă	-
9.	28.II.1973	-	Semnătură indescifrabilă
10.	15.III.1973	„Valer”	-
11.	23.III.1973	Sursă de încredere	-
12.	24.III.1973	„M. 1”	-
13.	03.IV.1973	-	Semnătură indescifrabilă
14.	13.IV.1973	-	-
15.	17.IV.1973	„Liviu Olteanu”	Lt.-colonel Florea Gheorghe
16.	20.IV.1973	Sursă de încredere	Semnătură indescifrabilă
17.	24.IV.1973	„Liviu Olteanu”	Lt.-colonel Florea Gheorghe
18.	24.IV.1973	-	Lt.-colonel Florea Gheorghe
19.	04.V.1973	Semnătură indescifrabilă	Semnătură indescifrabilă
20.	09.V.1973	„Someșan Radu”	Locotenent-colonel Banciu I.
21.	14.V.1973	Ștef Ștefan ¹	Semnătură indescifrabilă
22.	15.V.1973	„Popescu Nicolae”	Major Medeșan Ioan
23.	23.V.1973	-	Semnătură indescifrabilă
24.	24.V.1973	Semnătură indescifrabilă	-

Nr. Crt.	Data	Informatori (nume conspirative)	Cadrele Securității (nume reale)
25.	28.V.1973	Notă sinteză	Căpitan [Semnătură indescifrabilă]
26.	30.V.1973	„Liviu Olteanu”	Lt.-colonel Florea Gheorghe
27.	30.V.1973	„Liviu Olteanu”	Semnătură indescifrabilă
28.	14.VI.1973	-	Căpitan [Semnătură indescifrabilă]
29.	21.VI.1973	Sursă de încredere	Semnătură indescifrabilă
30.	25.VI.1973	„Roșianu”	Semnătură indescifrabilă
31.	14.VII.1973	Notă raport	-
32.	VII.1973	-	Colonel Sălcudean Pavel

¹ Nume real.

Cei 73 de Informatori sunt:

Informatori cu două note informative furnizate:

„66”, „4133 A”, „Berki Ioan”, „Blăjan Ioan”, „C”, „Cristescu Dan”, „Dinu Drăgan”, „Kiss Ioan”, „Munteanu Ilie”, „Mureșan Liviu”, „Nădășan Vasile”, „Popescu Nicolae”, „Sava Victor”.

Informatori cu o notă informativă furnizată:

„20000”, „898/56”, „Badea”, „Bencze”, „Bende Iosif”, „Bob”, „Bucur”, „Chirca”, „Clara”, „Cristea”, „Cristea Ionescu”, „David Gheorghe”, „Dinulescu”, „Emilian”, „Georgescu Radu”, „Jakab”, „Lupu”, „Makai A.”, „Marin Ioan”, „Munteanu Tibi”, „Negrea Plopul”, „Nelu”, „Nicolae”, „Nicolau”, „Popescu I.”, „R. 2”, „R. 25”, „Roman I.”, „Roșianu”, „Someșan Radu”, „Ștefănescu Gheorghe”, „Tibor”, „Toham”, „Traian”, „Valer Ioan”, „Vrânceanu Ștefan”, „XX” și „Zăgreanu”.

Memoriile Episcopului Alexandru Todea din perioada regimului comunist

Prin cele 31 de memorii ale Episcopului Alexandru Todea adresate conducătorilor țării, observăm curajul și atitudinea acestuia în plin regim comunist. Cel dintâi memoriu⁸⁶, datat la două luni după eliberarea din detenție, mai precis la 1 octombrie 1964, este adresat lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. Celelalte au fost trimise, în marea lor majoritate, lui Nicolae Ceaușescu, apoi Emil Bodnăraș, Ion Gheorghe Maurer, Elenei Ceaușescu, Consiliului de Stat, Comitetului Central al Partidului Comunist Român și Departamentului Cultelor.

Aceste memorii se regăsesc în Dosarul de la ACNSAS (Alexandru Todea, D140, 165 file) și în volumul: Cardinal Alexandru Todea, *Luptele mele. Un strigăt în pustiu vreme de un pătrar de veac. Memorii și cereri pentru obținerea libertății cultului greco-catolic român adică a Bisericii Române Unite* (ediție îngrijită de Vasile Sav, argument de academician Camil Mureșan), Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003.

Academicianul Camil Mureșan în volumul *Luptele mele...* afirma despre aceste memorii ale Episcopului Todea următoarele:

„Semnificațiile acestor memorii sunt multiple. În primul rând, ele sunt documente ale istoriei românești. Ale acelei istorii care s-ar fi voit a o reduce la tăcere pe cea adevărată –, a o declara pur și simplu inexistentă sau, în eventualitatea unei recunoașteri fragmentare a ei, a

⁸⁶ Vezi anexe – primul memoriu al Episcopului Alexandru Todea.

o falsifica – așa cum s-a întâmplat cu ea nu o dată. Prin ele, un capitol de istorie românească a fost dăltuit pentru posteritate, în cuvinte de tăria și perenitatea bronzului, așa cum a fost cu adevărat: doveditor al faptului că în veacul al XX-lea, în România, la fel precum în toate veacurile și locurile, o credință creștină și Biserica ei nu pot fi suprimate prin măsuri arbitrare și dezlănțuire de persecuții. Memoriile stau mărturie că Biserica Unită a continuat să existe; a fost alungată din lăcașuri și din alte bunuri, dar nu din sufletele credincioșilor ei. Alături de alte acte, aceste memorii se vor înscrie la temelia zugrăvirii tragicului episod – veritabil genocid cultural și spiritual – care s-a crezut a putea fi comis, cu ștergerea urmelor, prin emiterea și aplicarea Decretului nr. 358 din 1 decembrie 1948, zis de «autodizolvare» a Bisericii Române Unite⁸⁷.

Memoriile episcopului Alexandru Todea s-au desfășurat pe o perioadă de aproape 20 de ani, mai precis între anii 1964–1982 (putem observa că unele memorii sunt semnate și de Episcopii: Ioan Dragomir, Iuliu Hirțea, Ioan Ploscaru), astfel:

Nr. crt.	Cui este adresat memoriul	Data memoriului	Semnături
1.	Gheorghe Gheorghiu-Dej, Președintele Consiliului de Stat al Republicii Populare Române	1 octombrie 1964	Alexandru Todea
2.	Nicolae Ceaușescu, Secretarul General al Partidului Comunist Român	6 iulie 1965	Alexandru Todea
3.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat	20 decembrie 1969	Alexandru Todea
4.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat, Secretar General al Partidului Comunist Român	30 octombrie 1970	Alexandru Todea

⁸⁷ Cardinal Alexandru Todea, *Luptele mele. Un strigăt în pustiu vreme de un pătrar de veac. Memorii și cereri pentru obținerea libertății cultului greco-catolic român adică a Bisericii Române Unite*, (ediție îngrijită de Vasile Sav, argument de academician Camil Mureșan), Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003, p. 8.

Nr. crt.	Cui este adresat memoriul	Data memoriului	Semnături
5.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat	18 iunie 1971	Ioan Dragomir [18 iunie 1971], Iuliu Hirțea [iunie 1971], Alexandru Todea [iunie 1971], Ioan Ploscaru [iunie 1971]
6.	Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România	30 ianuarie 1973	Alexandru Todea
7.	Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România	10 februarie 1973	Alexandru Todea
8.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat	25 martie 1973	Alexandru Todea
9.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat	1 aprilie 1973	Alexandru Todea
10.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat	5 aprilie 1973	Alexandru Todea
11.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat	26 aprilie 1973	Alexandru Todea
12.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat	4 mai 1973	Alexandru Todea
13.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat	15 mai 1973	Alexandru Todea
14.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat	29 iunie 1973	Alexandru Todea
15.	Dumitru Dogaru, Președintele Departamentului Cultelor	29 iunie 1973	Alexandru Todea
16.	Emil Bodnăraș, Vicepreședinte al Consiliului de Stat	29 iunie 1973	Alexandru Todea
17.	Ion Gheorghe Maurer, Președintele Consiliului de Miniștri	29 iunie 1973	Alexandru Todea
18.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat	24 septembrie 1973	Alexandru Todea
19.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat	2 februarie 1974	Alexandru Todea
20.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat	23 aprilie 1974	Alexandru Todea

Nr. crt.	Cui este adresat memoriul	Data memoriului	Semnături
21.	Emil Bodnăraș, Prim-vicepreședinte al Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România	27 aprilie 1974	Alexandru Todea
22.	Comitetul Central al Partidului Comunist Român pentru Congresul al XI-lea din 25 noiembrie 1974, personal Domnului Nicolae Ceaușescu, Secretar General al PCR, Președinte al RSR	18 octombrie 1974	Ioan Dragomir [18 octombrie 1974], Iuliu Hirțea [18 octombrie 1974], Alexandru Todea [18 octombrie 1974], Ioan Ploscaru [18 octombrie 1974]
23.	Dumitru Dogaru, Președintele Departamentului Cultelor	30 octombrie 1974	Alexandru Todea
24.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România	30 decembrie 1974	Alexandru Todea
25.	Dr. Elena Ceaușescu, Inginer Academician, Membru în Biroul Politic	[30 decembrie 1974]	Alexandru Todea
26.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România	4 aprilie 1975	Alexandru Todea
27.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România	Noiembrie 1975	Alexandru Todea
28.	Domnului Președinte al Republicii	[1975–1976]	Ioan Dragomir, Iuliu Hirțea, Ioan Ploscaru, Alexandru Todea
29.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România	15 decembrie 1976	Alexandru Todea
30.	Domnului Președinte al Republicii	[Nedatat]	Ioan Dragomir, Iuliu Hirțea, Ioan Ploscaru, Alexandru Todea
31.	Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România	[1982]	Alexandru Todea

Memoriile Episcopului Alexandru Todea denotă foarte multă îndrăzneală, deoarece în perioada regimului comunist, chiar și după 1964, era foarte riscant să protestezi contra autorităților. În aceste memorii Episcopul Todea descrie meritele Bisericii Române Unite cum ar fi: primele școli românești, activitatea Episcopului Inocențiu Micu – Klein; adunarea de pe Câmpia Libertății din 1848; Unirea din 1918 și altele. Mai mult, argumentează intenția partidului comunist din România „de a corecta erorile ce s-au săvârșit în problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale”, afirmând că trebuie rezolvată problema Bisericii Greco-Catolice.

Unul dintre cele mai importante memorii ale Episcopului Alexandru Todea a fost al XXVI-lea memoriu, adresat tovarășului Nicolae Ceaușescu, deoarece aici creionează activitatea memoriilor trimise până la acesta din anul 1975. Mai mult, menționează că nu a primit niciun răspuns de la autoritățile statului la niciun memoriu pe care l-a trimis, astfel:

„[...] Un lucru și mai dureros este faptul că, într-o epocă de discuții, de tratative, de vizite reciproce, de comunicate comune în care se vorbește despre respectarea drepturilor fundamentale ale omului, aici la noi se continuă politica de forță și de dictat inaugurată împotriva uniților în 1948 și la care se adaugă și un total dispreț față de persoanele care pretind drepturile la care se pretinde că de bunăvoie au renunțat, în timp ce faptele dovedesc că n-au renunțat nici cu prețul vieții.

Pentru a dovedi o astfel de afirmație, nu mă refer la disprețul din timpul detenției cu toată gama ei de suferințe, nu mă refer la chinurile îngrozitoare prin care am trecut ca să dăm declarații false, ci la un singur capitol de după eliberarea din 1964 și până în momentul de față.

E capitolul cererilor și memoriilor făcute pentru obținerea libertății Bisericii Unite și la care nu s-a dat niciun răspuns.

Acest capitol constă din următoarele intervenții la forurile competente ale Republicii Socialiste România.

Și anume:

1. La 1 octombrie 1964 am înaintat un memoriu la Consiliul de Stat, personal domnului Gheorghe Gheorghiu-Dej, în care am expus motivele de ordin sufletească care îndreptățesc repunerea cultului român unit cu Roma în drepturile lui, înregistrat sub nr. 95546.

Nu am primit niciun răspuns!

2. La 6 iulie 1965 am înaintat un memoriu la Comitetul Central al Partidului Comunist Român, personal domnului Nicolae Ceaușescu, înregistrat sub nr. 69637, în care, pe baza noii Constituții, în special a articolului 30, ceream libertatea Bisericii Unite cu Roma.

Nu am primit niciun răspuns!

3. 20 decembrie 1969 am înaintat un memoriu la Consiliul de Stat, personal domnului Nicolae Ceaușescu, înregistrat pe ziua de 25 decembrie 1969, precum și la Președinția Consiliului de Miniștri, înregistrat sub nr. 161589, în care arătam motivele de ordin educativ și disciplina în muncă, motive care ar îndreptăți libertatea Bisericii Unite cu Roma.

Nu am primit niciun răspuns!

4. La 30 octombrie 1970 am înaintat un memoriu la Consiliul de Stat, personal domnului Nicolae Ceaușescu, înregistrat în primele zile ale lui noiembrie 1970.

Nu am primit niciun răspuns!

5. La 18 iunie 1971 am înaintat un memoriu la Consiliul de Stat, personal domnului Nicolae Ceaușescu – semnat în comun de episcopii Ioan Dragomir, Iuliu Hirțea, Alexandru Todea și Ioan Ploscaru –, înregistrat la Consiliul de Stat în iunie 1971.

Nu am primit niciun răspuns!

6. La 30 ianuarie 1973 am înaintat un memoriu la Consiliul de Stat, personal domnului Nicolae Ceaușescu, înregistrat pe ziua de 3 februarie 1973. Consiliul de Stat, secția scrisori și audiențe a răspuns, cu nr. 1166/V31973, că memoriul a fost trimis la Departamentul Cultelor spre rezolvare și comunicare a măsurii adoptate.

Nu am primit niciun răspuns!

7. La 10 februarie 1973 am înaintat la Consiliul de Stat, personal domnului Nicolae Ceaușescu, copia scrisorii episcopilor ortodocși *Mangra*, *Cristea* și *Papp*, adresată în 1916 românilor ortodocși din Transilvania, cerându-le să ridice armele împotriva cotropitorilor români și să apere cu prețul vieții Monarhia Austro-ungară.

Spunându-ni-se mereu că, dacă vrem să fim buni români, trebuie să trecem la Biserica Ortodoxă, am voit să arăt că, dacă ortodoxia românească n-ar avea atâtea greșeli decât că e autorul acestei scrisori răspândite oficial în(tr-unul din) cele mai hotărâtoare momente pentru neamul românesc, și am avea motive suficiente să nu mai spunem credincioșilor că, dacă vor să fie buni români, trebuie să fie ortodocși. A fost înregistrată pe ziua de 10 ianuarie 1973.

Nu am primit niciun răspuns!

8. La 25 martie 1973 am trimis o telegramă, rugându-vă să mă primiți în audiență în cauza Bisericii Unite cu Roma.

Nu am primit niciun răspuns!

9. La 1 aprilie 1973 am trimis o telegramă, rugându-vă să mă primiți în audiență în cauza Bisericii Unite cu Roma.

Nu am primit niciun răspuns!

10. La 5 aprilie 1973 am trimis o telegramă, rugându-vă să mă primiți în audiență în cauza Bisericii Unite cu Roma.

Nu am primit niciun răspuns!

11. La 26 aprilie 1973 am trimis o telegramă, rugându-vă să mă primiți în audiență în cauza Bisericii Unite cu Roma. Am fost invitat la Oficiul de Sesizări și întrebat despre ce este vorba. Atât.

Nu am primit niciun răspuns!

12. La 4 mai 1973 am trimis o telegramă, rugându-vă să mă primiți în audiență în cauza Bisericii Unite cu Roma.

Nu am primit niciun răspuns!

13. La 15 mai 1973 v-am trimis o cerere, rugându-vă să mă primiți în audiență în cauza Bisericii Unite cu Roma.

Nu am primit niciun răspuns!

14. La 29 iunie 1973 am trimis o telegramă, rugându-vă să mă primiți în audiență în cauza Bisericii Unite cu Roma.

Nu am primit niciun răspuns!

15. La 29 iunie 1973 am trimis o telegramă președintelui Departamentului Cultelor, prof. Dumitru Dogaru, rugându-l să mă primească în audiență în cauza Bisericii Unite cu Roma.

Nu am primit niciun răspuns!

16. La 29 iunie 1973 am trimis o telegramă domnului Emil Bodnăraș, rugându-l să mă primească în audiență în cauza Bisericii Unite cu Roma.

Nu am primit niciun răspuns!

17. La 29 iunie 1973 am trimis o telegramă domnului prim ministru Ion Gheorghe Maurer, rugându-l să mă primească în audiență în cauza Bisericii Unite cu Roma.

Nu am primit niciun răspuns!

18. În septembrie 1973 v-am trimis Domniei Voastre personal a șaptea telegramă, rugându-vă să mă primiți în audiență în cauza Bisericii Unite cu Roma.

Nu am primit niciun răspuns!

19. La 2 februarie 1974 am trimis un memoriu la Consiliul de Stat, personal domnului Nicolae Ceaușescu, înregistrat pe ziua de 4 februarie 1974 sub nr. 121184.

Nu am primit niciun răspuns!

20. La 23 aprilie 1974 am trimis un memoriu la Consiliul de Stat, personal domnului Nicolae Ceaușescu, înregistrat la 29 aprilie sub nr. 42420.

Nu am primit niciun răspuns!

21. La 27 aprilie 1974 am trimis un memoriu la Consiliul de Stat, personal domnului Emil Bodnăraș, prim vicepreședinte, înregistrat pe data de 30 aprilie 1974.

Nu am primit niciun răspuns!

22. La 18 octombrie am trimis un memoriu – semnat în comun de episcopii Ioan Dragomir, Iuliu Hirțea, Alexandru Todea și Ioan Ploscaru –, adresat Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român, personal domnului Nicolae Ceaușescu. Și anume:

– Un exemplar a fost trimis personal domnului Nicolae Ceaușescu, înregistrat sub nr. 107711/1974.

Nu am primit niciun răspuns!

– Un exemplar a fost trimis Comitetului Central pentru Congresul al XI-lea din 25 noiembrie 1974 și a fost înregistrat sub nr. 107768/1974.

Nu am primit niciun răspuns!

– Un exemplar a fost trimis domnului Emil Bodnăraș la Consiliul de Stat, înregistrat pe ziua de 23 octombrie 1974.

Nu am primit niciun răspuns!

– Un exemplar a fost trimis la Departamentul Cultelor.

Nu am primit niciun răspuns!

23. La 30 decembrie am felicitat de Anul nou 1975 pe președintele țării, domnul Nicolae Ceaușescu, și pe doamna Elena Ceaușescu, felicitare înregistrată sub nr. 276, rugându-i în același timp să nu uite, în decursul anului 1975, de Biserica Română Unită cu Roma.

Nu am primit niciun răspuns!

Nu știu dacă ați luat sau nu cunoștință de demersurile acestea, observ însă că nimeni nu-și dă seama de marea noastră suferință, de nedreptatea ce ni se face și de continua nepăsare față de marile probleme ale sufletului omenesc.

La cine să ne adresăm?

Cui să ne spunem durerile noastre?

Cui să ne deschidem sufletul, căci nimeni dintre cei care dețin puterea nu vor să ne audă, nu vor să ne asculte, nu vor să știe că sunt răni care sângerează, convingeri care sunt sufocate? [...]

În loc de concluzii

Un document relevant al Securității, care prezintă activitatea Episcopului Alexandru Todea, pentru perioada anilor 1946–1974, este fișa personală. Ofițerii Securității au creionat activitatea Episcopului Todea, astfel:

„[...] În perioada anilor 1945–1948 deține funcția de protopop greco-catolic în orașul Reghin și profesor de italiană, latină, greacă și franceză la liceul din localitate.

În 1947 a fost reținut de Siguranță pentru activitate de instigare publică, apoi a fost eliberat.

În toamna anului 1948 refuză trecerea la ortodoxie, trecând în clandestinitate, activând pe linie greco-catolică în legătură cu Nunțiatura papală din

București până în 1951, când este arestat, cercetat și condamnat la muncă silnică pe viață pentru crimă de înaltă trădare.

După punerea sa în libertate în anul 1964, a început să desfășoare o vie activitate pe linia cultului greco-catolic. În acest sens, reia legăturile cu foștii preoți greco-catolici condamnați, continuând să mențină în rândul acestora spiritul greco-catolic și speranța reconsiderării acestui cult în țara noastră.

Pentru atingerea acestui scop a luat legătura cu componenți ai rezistenței greco-catolice, printre care cu fostul episcop Hossu Iuliu, cu episcopii clandestini Hirțea Iuliu din Oradea, Dragomir Ioan din Județul Maramureș și Ploscaru Ioan din Lugoj. Deși eliberat din detenție în 1964, până în prezent nu s-a încadrat în muncă, ducând o viață parazitară, grație ajutoarelor primite din străinătate și de la diverși credincioși din țară. S-a stabilit că trimestrial primește de la Banca elvețiană „Bank-Union Zürich” sume variind între 4000–5000 lei.

În speranța reconsiderării fostei biserici greco-catolice, se preocupă cu întocmirea unor memorii, pe care le adresează conducerii de partid și de stat din țara noastră.

Deținem informații din care rezultă că în activitatea sa mai intră și alte preocupări după cum urmează:

- Ține slujbe religioase clandestine, după ritualul greco-catolic, la diferite adrese din orașul Reghin;
- Oficiază căsătorii religioase a unor tineri;
- Intră în spitale pentru a spovedi pe unii credincioși foști greco-catolici, urmărind prin aceasta discreditarea preoților ortodocși.

De asemenea, cunoaștem faptul că sus-numitul participă la înmormântările unor clerici, foști greco-catolici, printre care și la fostul Episcop Iuliu Hossu în luna mai 1970 la București, unde a depus toate eforturile ca acesta să fie înmormântat după ritual catolic.

De menționat că după moartea fostului episcop Hossu, Todea își arogă titlul de episcop greco-catolic clandestin, afirmând că este cel mai în măsură să-l înlocuiască pe Iuliu Hossu, întrucât are la bază „școala Blajului”.

La Reghin cel în cauză are legături mai apropiate cu numiții: Costinaș Susana, fostă călugăriță greco-catolică, condamnată politic; Vultur Eugen laic, la Târnăveni Guțiu Gheorghe, fost preot greco-catolic și condamnat politic în aceeași cauză; la Iernut cu Roșca Ioan, Crăciun Ioan și Fică Corneli, foști condamnați politici și preoți greco-catolici și alții, cu care continuă să mențină legături și contacte.

În ultimul timp, Todea Alexandru este cunoscut cu activitate mai intensă pe linia fostului cult. În acest sens, face ceremonii religioase de înmormântare

rudelor sale, cum avem cazul din primăvara anului 1972 când a făcut o astfel de ceremonie în comuna Teleac. În luna august 1971, cu ocazia înmormântării cetățeanului italian, originar din comuna Solovăstru Zehan Ioan [este vorba de tatăl cântăreței Virginia Zeani] a luat cuvântul și a ținut predică față la circa 4000 credincioși. Tot în vara anului 1971 a întocmit împreună cu încă alți 3 episcopi clandestini din țară, memorii către conducerea de partid și de stat, în vederea legalizării fostului cult greco-catolic.

S-a mai stabilit că și în prezent trimestrial primește din străinătate circa 5400 lei ajutor catolic.

În vara anului 1972, a dat directive verbale unor foști preoți greco-catolici de a ține slujbe religioase în amintirea fostului mitropolit al Blajului – Suciu Ioan – care a decedat acum 17 ani în detenție.

Numitul Todea Alexandru și în cursul anilor 1973–1974 a fost cunoscut cu preocupări, privind problema revenirii fostei biserici greco-catolice din țara noastră. În acest sens, la data de 24.09.1973 a înaintat prin telegramă un nou memoriu conducerii superioare de partid și de stat, prin care insistă pentru legalizarea fostului cult. Un astfel de memoriu a pregătit recent (primăvara anului 1974) pe care intenționează să-l înainteze conducerii statului.

Conținutul acestor memorii sunt de natură a incita elementele nerevenite la activitatea clandestină, sens în care Todea a discutat cu unele elemente de încredere din anturajul său, determinându-i la activitate greco-catolică mai intensă.

Todea continuă relațiile cu episcopul romano-catolic Marton Aron și protopopul Lestyán Francisc din Târgu Mureș și alți preoți romano-catolici din Alba Iulia. Relațiile acestuia cu cei în cauză sunt de natură a ajuta material elementele greco-catolice din rezistență.

În activitatea sa clandestină, Todea folosește calea curieratului, sens în care, în iarna anului 1973–1974 s-au identificat un număr de 3 laici greco-catolici din Târgu Mureș, Reghin și Sibiu.

S-a mai stabilit că în activitatea sa prezentă Todea caută o apropiere cu unii preoți reveniți, determinându-i în ultimă instanță la retractarea trecerii lor la ortodoxie și folosirea lor în activitatea greco-catolică clandestină.

La domiciliul său din Reghin, numitul Todea și-a amenajat încăperea în locaș de cult, unde celebrează liturghii în rit greco-catolic pentru diverși credincioși greco-catolici, care au început să-l viziteze tot mai des și exercită o influență tot mai mare asupra lor.

În luna octombrie a.c. [1974] împreună cu alți patru episcopi clandestini Todea Alexandru a întocmit un nou memoriu ce a fost înaintat conducerii superioare de partid și de stat și Congresului 11 al P.C.R. în care cei în cauză

cer din nou reconsiderarea fostei biserici greco-catolice din țara noastră. Acest memoriu a fost arătat și discutat și cu alte elemente laice din orașul Reghin, fapt ce a dus la instigarea lor pe această linie.

A căutat să compromită clerul ortodox și-n special pe protopopul Ciobanu Mihai din Reghin, în care sens a agitat elementele greco-catolice laice revenite din Reghin.

A ajutat, sprijinit și instigat pe călugării greco-catolici Fică Corneli și Ștef Ștefan la înaintarea de memorii și reclamații organelor de procuratură centrale și locale, pentru restituirea materialelor ridicate și reconsiderarea fostului cult în țara noastră.

Rămâne pe mai departe un element periculos capabil la activități ostile pe linia fostului cult⁸⁸.

Episcopul Alexandru Todea a fost considerat „periculos” de către Securitate, în primul rând, datorită atitudinii Sale. Această atitudine o putem observa într-un dialog cu Ofițerii Securității, după o înmormântare. Maria Keul a descris un asemenea dialog, astfel:

„Una din primele înmormântări, a fost cea a părintelui Ioan Miclea, la Blaj, în toamna anului 1982. La câteva săptămâni, venind de la Blaj, i-a fost blocată mașina în drum și a fost arestat și dus la Securitatea din Târgu Mureș. Au vrut să-l determine să înceteze activitatea publică, mai ales înmormântările, din cauza participărilor masive. A declarat că activitatea sa pastorală nu este dependentă de stat, pentru că preoția este darul lui Dumnezeu, și Lui trebuie să-i dea socoteală, deci e hotărât să officieze fiecare înmormântare unde e solicitat, chiar de ar ști că securitatea, apoi, îl așează lângă cel înmormântat:

– [Alexandru Todea] Dumneavoastră nu puteți duce lupta cu mine. Vă e frică pentru salar. Eu nu am nici salar, nici pensie. Vă e frică pentru locul de muncă, vă e frică pentru situația materială, să nu mai vorbim de pușcărie sau de moarte. Eu nu mă tem de toate acestea, pentru că în '48 am pierdut totul. La pușcărie am fost, și am arătat că nu mi-a fost frică, cât despre moarte..., prin câte am trecut, mă mir că mai trăiesc, și sunt pregătit oricând. Dar la principii nu renunț.

– [Ofițerul Securității] Domnu' Todea, scoateți sabia?

– [Alexandru Todea] Nu, sabia ați scos-o dumneavoastră în 1948, sfințită cu agheasmă ortodoxă, iar noi ne apărăm cum putem⁸⁹.

⁸⁸ ACNSAS, Fond [Alexandru Todea], D140, fila 105.

⁸⁹ Maria Keul, *Mărturii – „Firul tors din caierul vieții”*, în Alexandru Petărlecean, Ion Moldovan, *Cardinalul Alexandru Todea – In memoriam*, p. 96.

A manifestat aceeași atitudine de „răzvrătire” împotriva dictaturii, aceeași dorință de a transmite valorile perene celor din jurul lui, chiar și într-o perioadă întunecată de persecuție. A asigurat, prin hirotonirea episcopală, continuitatea canonică în clandestinitate și, în același timp, existența Bisericii, în perioada regimului comunism. În România, acesta s-a manifestat atât de paradoxal și de irațional față de celelalte țări din sfera de influență sovietică. Dacă, după anii '50, în țări precum Cehoslovacia sau Polonia, greco-catolicii și-au redobândit statutul legal, în România acest lucru a devenit posibil numai după evenimentele din 1989...⁹⁰.

Episcopul Alexandru Todea în anul 1986, cu acordul Sfântului Scaun Apostolic al Romei, a preluat funcția de Mitropolit al Bisericii Române Unite, fiind confirmat oficial, la 12 martie 1990, ca Arhiepiscop de Alba Iulia și Făgăraș, Mitropolit al Bisericii Române Unite cu Roma. La data de 28 mai 1991, Episcopul Alexandru Todea a fost numit Cardinal al Bisericii Catolice, demnitate care i-a confirmat oficial meritele sale și ale Bisericii Române Unite. În anul 1992 a suferit un atac cerebral, rămânând bolnav timp de 10 ani. În anul 1994 s-a retras din motive de boală, în locuința sa din Reghin⁹¹.

O apariție publică, importantă, a Cardinalului Alexandru Todea, avea să se petreacă odată cu venirea în România a Suveranului Pontif, Papa Ioan Paul al II-lea, din anul 1999. Cu toate acestea, Cardinalul Todea și-a încetat lupta pământească la data de 22 mai 2002. A fost înmormântat în Catedrala „Sfânta Treime” din Blaj⁹².

⁹⁰ Virgil Bercea, *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu* – 100, p. 8.

⁹¹ *Ibidem*.

⁹² *Ibidem*.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul de față este alcătuit, exclusiv, din documente ale Securității referitoare la Cardinalul Alexandru Todea, aflate în fondul Informativ din arhiva C.N.S.A.S. Documentele sunt notele informative din cele șase volume, care privesc viața și activitatea Episcopului Alexandru Todea din perioada detenției (Securitatea a fost interesată să culeagă informații chiar și din celula în care a fost deținut Alexandru Todea), precum și din perioada de după detenție. Din 1964, Securitatea a fost interesată de activitatea Episcopului, vizitele pe care le-a primit, atitudinea politică, dar și multe alte aspecte despre Biserica Română Unită. Limitele cronologice, ale volumului, sunt 1946–1973. Cele 333 de note informative, aranjate cronologic în volum, au fost furnizate de către 73 de informatori. Ofițerii Securității identificați care s-au ocupat de aceste note informative au fost în număr de 34, care au avut diferite grade, de la comisar (înainte de 1948), locotenent până la locotenent-colonel.

În volum, pe lângă note informative, apar și „Planurile de măsuri” ale Securității. „Planurile de măsuri” sunt documente create de ofițerii operativi ai Securității în care stabileau sarcini ce trebuiau îndeplinite: metode de culegere a informațiilor, interceptarea corespondenței, racolare de noi informatori etc., precum și termenele limită de rezolvare a sarcinilor. Astfel, din cele patru „Planuri de măsuri” și completările lor s-a ajuns la informațiile furnizate de către agenții Securității din notele informative. Obiectivul nostru a fost de a reliefa mecanismul Securității exercitat asupra Cardinalului Alexandru Todea și a Bisericii Greco-Catolice, pe baza documentelor create chiar de către Securitate. Din acest motiv am căutat să redăm cât mai fidel textul original al

acestora. Unde a fost cazul, am rectificat erorile gramaticale sau nume de locuri și oameni scrise incorect. Am dat explicații în notele de subsol, iar intervenția noastră în text este încadrată între paranteze drepte. Menționăm că documentele publicate în volum sunt, aproape în totalitate, inedite.

Cartea se adresează, în primul rând, cercetătorilor în domeniul istoriei recente, care găsesc aici documente privind destinul Episcopului și Cardinalului Alexandru Todea și soarta Bisericii Române Unite din perioada regimului comunist. Ne propunem, totodată, să răspundem și unei cereri a publicului larg amator de istorie ecleziastică din perioada comunismului românesc, clericilor și laicilor care vor găsi aici detalii inedite. Măsurile luate atunci privind Biserica Greco-Catolică au consecințe până astăzi, erorile făcute la acea vreme trebuind evitate.

În final, doresc să mulțumesc Excelenței Sale, Episcopului dr. Virgil Bercea pentru delicatețea prin care a pus la dispoziție toate documentele necesare pregătirii și publicării acestui volum, precum și pentru tot sprijinul acordat în realizarea acestui demers.

LISTA DOCUMENTELOR

1946

1. 1946 mai 4. Notă informativă în care este consemnată ședința ținută de Frontul Național Democrat la primăria Reghin și atitudinea protopopului Alexandru Todea, referitoare la Iuliu Maniu.
2. 1946 mai 10. Notă informativă privind serbarea zilei de 10 mai și discursul protopopului Alexandru Todea menționând că „nu este dușman al poporului”.
3. 1946 mai 30. Notă informativă despre oficierea unui Te Deum la biserica greco-catolică din Reghin și discursul protopopului Alexandru Todea.
4. 1946 mai 30. Biroul Siguranței Reghin menționează că protopopul Todea a participat la dezvelirea unei statui, iar discursul acestuia a fost despre suferințele poporului român și Dictatul de la Viena.
5. 1946 iunie 20. Biroul Siguranței Reghin creionează premiarea făcută de Alexandru Todea la închiderea anului școlar de la Liceul Petru Maior.
6. 1946 august 11. Notă informativă în care este menționată o slujbă religioasă oficiată de protopopul Todea și cuvântarea acestuia despre autoritățile poliției.
7. 1946 octombrie 13. Notă informativă în care este consemnată activitatea clericului Alexandru Todea în diferite localități din protopopiat.
8. 1946 octombrie 17. Notă în care este menționat că Alexandru Todea și dr. Eugen Nicoară au mers în localitatea Teleac și „au făcut campanie manistă”.
9. 1946 noiembrie 10. Notă informativă despre predica ținută de protopopul Alexandru Todea cu caracter „anti-democratic”.
10. 1946 decembrie 8. Notă informativă despre conferința religioasă ținută la Palatul Cultural din Reghin, la care a participat protopopul Alexandru Todea și a ținut un discurs privind viitorul țării.

11. 1946 decembrie 12. Notă în care este menționat că Alexandru Todea a refuzat să participe la „un ceai dansant” organizat de Apărarea Patriotică.
12. 1946 decembrie 12. Notă informativă despre refuzul primirii invitației de la Apărarea Patriotică, la un „ceai inaugural” de către protopopul Alexandru Todea.
13. 1946 decembrie 15. Notă informativă cu privire la predica protopopului Alexandru Todea în care cere credincioșilor să ajute copii din Moldova.

1947

14. 1947 martie 2. Notă informativă a Biroului Siguranței Reghin în care este consemnată predica protopopului Alexandru Todea despre credință.
15. 1947 septembrie 1. Raport informativ despre un articol al protopopului Alexandru Todea scris în revista *Unirea* din Blaj, în 1942, contra URSS-ului și diferite publicații pe care le posedă.
16. 1947 decembrie 6. Notă informativă în care este menționată sfințirea bisericii din comuna Cașva, la care a participat protopopul Alexandru Todea și a ținut o cuvântare.

1948

17. 1948 martie 22. Notă informativă în care este consemnată nemulțumirea credincioșilor din Reghin că preotul Alexandru Todea a fost reținut în lagăr.
18. 1948 iulie 2. Notă informativă despre vizitele primite de preotul Alexandru Todea, la locuința acestuia.
19. 1948 iulie 2. Notă informativă în care sunt consemnate vizite la locuința protopopului Alexandru Todea și mențiunea că s-ar afla la acesta „mitropolitul din București”.
20. 1948 iulie 2. Notă informativă despre persoanele care îl vizitează pe protopopul Alexandru Todea.
21. 1948 iulie 7. Notă informativă despre protopopul Alexandru Todea, în care se menționează că acesta a fost propus de către ierarhia bisericească „pentru a se muta la București”.
22. 1948 iulie 26. Notă informativă despre predica protopopului Alexandru Todea în care protopopul susținea viața spirituală a credincioșilor.
23. 1948 iulie 3. Notă informativă despre preotul Octavian Grama, preot care l-a înlocuit pe protopopul Alexandru Todea cât timp a fost în detenție.
24. 1948 octombrie 15. Raport informativ despre dispariția protopopului

Alexandru Todea, în care este consemnat că locuitorii din Reghin afirmă că Todea a fost arestat de către Siguranță.

1949

25. 1949 februarie 28. Referat despre filajul unor persoane din anturajul protopopului Alexandru Todea.
26. 1949 martie 24. Notă informativă despre locurile unde s-a ascuns protopopul Alexandru Todea, după dispariția acestuia.
27. 1949 aprilie 2. Notă informativă în care este menționat un loc unde se află ascuns preotul Alexandru Todea.
28. 1949 aprilie 28. Notă informativă despre interceptarea unei scrisori scrisă de către Alexandru Todea, în care se deduce că ar fi la București.
29. 1949 mai 7. Notă informativă în care este menționat că Alexandru Todea ar fi vorbit la un post de radio italian.
30. 1949 iulie 31. Notă despre preotul Octavian Grama în care preotul Alexandru Todea îl sfătuiește „să rămână tare în credință”, mai sunt menționate perchizițiile făcute la preotul greco-catolic Iosif Pop din Târgu Mureș.
31. 1949 decembrie 10. Prima notă informativă în care este menționat că protopopul Alexandru Todea a fost sfințit episcop (sfințirea a avut loc în 19 noiembrie 1950).

1950

32. 1950 ianuarie 5. Notă despre atitudinea mitropolitului ortodox de la Sibiu, Nicolae Bălan, referitoare la „unificarea religioasă” și preoții rezistenți.
33. 1950 septembrie 11. Notă informativă despre atitudinea Anei Macarie „referitoare la Dumnezeu”.
34. 1950 octombrie 12. Notă informativă despre tabelele comisiei electorale în care este menționată și Ana Macarie.
35. 1950 noiembrie 3. Notă despre interceptarea unei scrisori adresată Anei Macarie de către Traian Tulbure.
36. 1950 noiembrie 13. Notă informativă despre locuința Anei Macarie.
37. 1950 decembrie 7. Notă informativă în care Ana Macarie menționează că nu știe nimic despre Alexandru Todea.
38. 1950 decembrie 13. Notă informativă în care agentul a încercat să „intercepteze credința ei religioasă”.

1951

39. 1951 martie 5. Notă informativă despre posibila arestare a preotului Alexandru Todea și discuțiile locuitorilor din Reghin, pe această temă.

1957

40. 1957 decembrie 21. Notă furnizată de un deținut, de la penitenciarul Jilava, despre sosirea Episcopului Todea și alți clerici greco-catolici la acest penitenciar.

1960

41. 1960 februarie 20. Notă despre activitatea Episcopului Alexandru Todea și a preoților greco-catolici de la penitenciarul din Jilava.
42. 1960 aprilie 7. Notă informativă despre predicile episcopului Alexandru Todea ținute în camera de la penitenciar, cu mențiunea că în cameră erau 84 de deținuți.
43. 1960 iulie 22. Notă informativă de la penitenciarul Dej, în care este menționată activitatea religioasă a episcopului Alexandru Todea.
44. 1960 iulie 26. Notă informativă despre gruparea preoților greco-catolici de la penitenciarul Dej și curia episcopală romano-catolică de la Timișoara.
45. 1960 septembrie 18. Notă informativă de la un deținut de la penitenciarul Dej, luată în cameră de anchetă, despre predicile Episcopului Alexandru Todea.
46. 1960 septembrie 18. Notă informativă de la penitenciarul Dej în care este descrisă nota de optimism din predicile episcopului Todea.
47. 1960 septembrie 30. Notă informativă de la penitenciarul Dej în care este menționat că Episcopul Alexandru Todea face cu regularitate servicii religioase.
48. 1960 noiembrie 21. Notă informativă din camera 55 de la penitenciarul Dej în care Episcopul Alexandru Todea îi dă indicații informatorului ce trebuie să facă în libertate și promisiunea că îl va ajuta.
49. 1960 decembrie 16. Notă informativă de la penitenciarul Dej în care Episcopul Alexandru Todea îi cere un serviciu informatorului, deoarece acesta va fi eliberat.

1961

50. 1961 iunie 11. Notă informativă de la penitenciarul Dej în care Episcopul Alexandru Todea „dă indicații” informatorului ce să spună când va fi în libertate și când va fi la Roma.
51. 1961 iunie 15. Notă informativă în care sunt descrise oficiile religioase ale Episcopului Alexandru Todea de la penitenciarul Dej și Pitești.
52. 1961 octombrie 14. Notă informativă de la penitenciarul Dej în care Episcopul Alexandru Todea descrie cauza preoților greco-catolici din închisorile regimului comunist.

1963

53. 1963 februarie 12. Notă informativă despre o posibilă eliberare a preoților din penitenciarul Gherla, în care este precizată atitudinea ostilă a deținuților.

1964

54. 1964 septembrie 30. Prima notă informativă, după 14 ani de detenție, despre Episcopul Alexandru Todea. În notă este specificată dorința Episcopului Todea de a primi din nou parohia greco-catolică din Reghin.
55. 1964 octombrie 2. Notă informativă despre atitudinea Episcopului Alexandru Todea după eliberarea din detenție.
56. 1964 octombrie 19. Notă informativă despre o vizită la Teleac și la rude a Episcopului Alexandru Todea.
57. 1964 octombrie 20. Notă informativă despre activitatea și vizitele primite „pelerinaj” la casa Episcopului Alexandru Todea.
58. 1964 octombrie 20. Notă informativă în care este precizată speranța episcopului Alexandru Todea că Biserica Română Unită va fi repusă în drepturi.
59. 1964 noiembrie 3. Notă informativă în care este menționat că Episcopul Alexandru Todea „pregătește cărți de ritual”.
60. 1964 decembrie 5. Notă informativă despre ajutorul pe care îl primește Episcopul Alexandru Todea de la rude și credincioși, precum și specificarea că Episcopul este urmărit.
61. 1964 decembrie 23. Notă informativă în care gazda Episcopului Alexandru Todea a fost întrebată despre Episcop.

62. 1964 decembrie 23. Notă informativă despre vizitele primite de Episcopul Alexandru Todea și legăturile acestuia cu Eugen Suciu.

1965

63. 1965 ianuarie 6. Notă informativă despre refuzul „partidului” de a-l angaja pe Episcopul Alexandru Todea în învățământ.
64. 1965 ianuarie 18. Notă informativă în care e consemnată vizita Episcopului Alexandru Todea în localitatea Teleac, în a doua zi de Crăciun, 26 decembrie 1964.
65. 1965 ianuarie 20. Notă informativă în care este menționat că datorită eliberării Episcopului Alexandru Todea credincioșii din Reghin nu mai frecventează biserica ortodoxă din localitate.
66. 1965 ianuarie 21. Notă informativă în care preotul Ioan Pol (fost deținut) a afirmat că Episcopul Alexandru Todea a încurajat preoții greco-catolici din Târgu Mureș, spunând că Biserica Greco-Catolică va reintra în drepturi.
67. 1965 februarie 3. Notă informativă în care sunt consemnate unele femei din Reghin că au întâlniri religioase seara, în localitate.
68. 1965 februarie 18. Notă informativă în care este menționat că Episcopul Alexandru Todea evită să se întâlnească cu persoane deoarece este „filat”.
69. 1965 februarie 22. Notă informativă în care este consemnat că Episcopul Todea a fost în orașul Târgu Mureș.
70. 1965 februarie 26. Notă informativă care privește mutarea Episcopului Alexandru Todea cu locuința lângă Securitatea din Reghin, pentru a nu fi „bănuț că face cine știe ce întruniri interzise”.
71. 1965 februarie 26. Notă informativă în care este creionată dorința preotului Dogaru Lazăr din Târgu Mureș de a-l vedea pe Episcopul Alexandru Todea.
72. 1965 martie 3. Notă informativă referitoare la vizitele pe care le primea Maria Pastor. Printre clericii care au vizitat au fost Episcopul Alexandru Todea și preotul George Guțiu (viitor Episcop de Cluj-Gherla).
73. 1965 martie 3. Notă informativă în care este relatată dorința preotului Ioan Crăciun de a-l vizita pe Episcopul Alexandru Todea.
74. 1965 martie 15. Notă sinteză în care sunt cuprinse date din dosarul de verificare nr. 2078 „deschis asupra numitului Todea Alexandru”.
75. 1965 martie 22. Notă informativă în care este descrisă, de către

- informator, locuința Episcopului Alexandru Todea, dar și politica adoptată de acesta.
76. 1965 martie 22. Notă informativă în care este creionată discuția dintre informator și Episcopul Alexandru Todea, despre politica regimului comunist și politica internațională.
 77. 1965 aprilie 18. Notă informativă în care este consemnat faptul că Episcopul Alexandru Todea „iarăși face cercuri de credincioase...”.
 78. 1965 aprilie 22. Notă informativă despre locul unde se întâlnesc „adeptii lui Todea” din orașul Reghin.
 79. 1965 mai 12. Notă informativă despre atitudinea politică a Episcopului Alexandru Todea, precum și unele date despre ceilalți Episcopi greco-catolici.
 80. 1965 mai 12. Notă informativă în care este menționată politica regimului comunist din România.
 81. 1965 iunie 17. Notă informativă în care este relatată discuția informatorului cu Episcopul Alexandru Todea, în care menționează că Biserica Română Unită va fi repusă în drepturi.
 82. 1965 iunie 19. Notă informativă în care este consemnată afirmația călugăriței Costinaș că Episcopul Alexandru Todea este ajutat cu bani, alimente, medicamente, etc.
 83. 1965 iunie 21. Notă extras în care este interceptată o scrisoare trimisă de Episcopul Alexandru Todea lui Ștefan Ienițescu din București.
 84. 1965 iunie 24. Notă informativă cu discuția dintre informator și preotul Ioan Crăciun despre activitatea Episcopilor greco-catolici și despre o posibilă repunere în drepturi a Bisericii.
 85. 1965 iulie 5. Notă informativă în care este specificată vizita informatorului la Episcopul Alexandru Todea și „mângâierea acestuia că nu mai este deținut”.
 86. 1965 iulie 16. Notă informativă în care este menționat preotul Grigore Dogaru că a aflat despre eliberarea Episcopului Alexandru Todea și preotul George Guțiu și că i-ar face o vizită episcopului Todea.
 87. 1965 iulie 23. Notă informativă în care este creionată părerea Episcopului Alexandru Todea despre politica partidului comunist din România.
 88. 1965 august 15. Notă informativă despre atitudinea Episcopului Alexandru Todea referitor la munca pe care trebuie să o depună familia în România, din cauza partidului comunist.
 89. 1965 august 17. Notă informativă despre discuția informatorului cu preotul Roman Husar în care a menționat, printre altele, că Episcopul Alexandru Todea a refuzat să plece în străinătate.

90. 1965 august 17. Notă informativă în care informatorul l-a întrebat pe Vasile Moraru (gazda Episcopului Alexandru Todea) date despre Episcopul Todea.
91. 1965 septembrie 3. Notă informativă în care este menționat Ioan Roman și afirmația acestuia că Episcopul Alexandru Todea nu merge în Teleac, deoarece e foarte mult vizitat acolo de către localnici și rude.
92. 1965 septembrie 3. Notă informativă în care informatorul s-a interesat unde locuiește Episcopul Alexandru Todea, precum și de vizitele acestuia în Teleac.
93. 1965 septembrie 3. Notă informativă în care e menționată discuția informatorului cu preotul Ioan Crăciun despre sângerarea Antimisului deținut de călugărița Ionela.
94. 1965 septembrie 6. Notă informativă în care este consemnată discuția dintre informator și preotul Augustin Giurgiu, în care informatorul își manifesta dorința de a-l vizita pe Episcopul Alexandru Todea.
95. 1965 septembrie 28. Notă cu date biografice despre Episcopul Alexandru Todea.
96. 1965 octombrie 1. Notă informativă care oferă unele informații despre sănătatea și activitatea Episcopului Alexandru Todea.
97. 1965 octombrie 19. Notă informativă în care informatorul își arată disponibilitatea și dorința de a-l vizita pe Episcopul Alexandru Todea la Reghin.
98. 1965 octombrie 21. Notă despre înmormântarea preotului Dumitraș Gheorghe din Nisiporești, precum și mențiunea că Episcopul Alexandru Todea a participat la înmormântare.
99. 1965 octombrie 21. Notă informativă despre vizita episcopului Alexandru Todea și a preotului Rotaru în parohia Mărgineni.
100. 1965 octombrie 22. Notă informativă în care este menționată discuția dintre informator și preotul Ioan Pol, despre Episcopul Alexandru Todea și vizita acestuia la București.
101. 1965 noiembrie 11. Notă informativă despre dorința informatorului de a-l vizita pe Episcopul Alexandru Todea, spusă preotului Ovidiu Aldea.
102. 1965 noiembrie 19. Notă informativă în care este consemnată discuția informatorului cu prof. M. Sesan de la Institutul Teologic Ortodox din Sibiu, în care este menționat Episcopul Alexandru Todea că este un „element tulburător”.
103. 1965 noiembrie 22. Notă informativă în care este menționată o discuție dintre informator și Alexandru Todea, la penitenciarul din Gherla, despre desființarea Bisericii Române Unite.

104. 1965 noiembrie 24. Notă informativă cu discuția dintre informator și dr. Baliban, despre activitatea Episcopului Alexandru Todea și riscul de a fi arestat din nou.
105. 1965 decembrie 3. Notă informativă despre vizita informatorului la Maria Pastor în care este creionată discuția acestora despre preotul Comes Bazil și Episcopul Alexandru Todea.
106. 1965 decembrie 9. Notă în care este consemnată discuția dintre informator și preotul Gheorghe Corovan despre Episcopul Alexandru Todea.
107. 1965 decembrie 21. Notă informativă despre activitatea și ajutorul pe care îl primește Episcopul Alexandru Todea.
108. 1965 decembrie 30. Notă informativă despre întâlnirea informatorului cu Episcopul Alexandru Todea, în care este menționată speranța Episcopului Todea că Biserica Unită va fi repusă în drepturi.

1966

109. 1966 ianuarie 7. Notă informativă despre vizita informatorului la Maria Pastor în care au discutat de spre Episcopul Alexandru Todea și vizita făcută de acesta în Târgu Mureș.
110. 1966 ianuarie 15. Notă informativă despre discuția dintre informator și Vasile Moraru (gazda Episcopului Alexandru Todea), în care este întrebat Vasile Moraru dacă nu are neplăceri din cauza Episcopului Todea.
111. 1966 ianuarie 31. Notă informativă în care informatorul precizează că Episcopul Alexandru Todea s-a întâlnit cu dr. Nicoară în orașul Reghin.
112. 1966 februarie 12. Notă informativă despre unele activități ale Episcopului Alexandru Todea în satul Habic, cu caracter greco-catolic.
113. 1966 februarie 16. Notă informativă în care este menționat un potențial ajutor primit de către Episcopul Alexandru Todea de la Vatican, dar refuzat de către regimul comunist.
114. 1966 februarie 17. Notă informativă în care este relatată discuția dintre informator și Episcopul Alexandru Todea despre Biserica Română Unită și traiul acestuia.
115. 1966 februarie 19. Notă informativă cu o discuție despre Episcopul Alexandru Todea și speranța acestuia că Biserica Română Unită va fi repusă în drepturi.
116. 1966 februarie 24. Notă informativă în care este consemnată vizita informatorului la Episcopul Alexandru Todea în care discută despre contextul politic internațional.

117. 1966 martie 5. Notă informativă în care se arată că Episcopul Alexandru Todea a luat legătura cu unii preoți greco-catolici pentru a-i încuraja.
118. 1966 martie 11. Notă informativă despre deplasările Episcopului Alexandru Todea la Ocna Mureș și Târnăveni.
119. 1966 martie 25. Notă informativă cu discuția dintre informator și Dogaru Lazăr din Târgu Mureș, în care este menționat Episcopul Alexandru Todea.
120. 1966 martie 27. Notă informativă despre activitatea pastorală a Episcopului Alexandru Todea.
121. 1966 aprilie 5. Notă despre activitatea și întreținerea Episcopului Alexandru Todea.
122. 1966 aprilie 20. Notă informativă în care informatorul a vorbit cu Episcopul Alexandru Todea despre angajarea acestuia în învățământ.
123. 1966 aprilie 22. Notă informativă despre activitatea pastorală (botezuri și cununii) a Episcopului Alexandru Todea, la domiciliul acestuia.
124. 1966 mai 13. Notă informativă în care este menționată discuția dintre informator și Maria Pastor din Târgu Mureș, în care este amintit Episcopul Alexandru Todea.
125. 1966 mai 27. Notă informativă cu discuția dintre informator și Maria Pastor despre Episcopul Alexandru Todea, că nu este angajat niciunde.
126. 1966 iunie 3. Notă informativă în care este creionat dialogul dintre informator și Maria Pastor despre speranța Episcopului Alexandru Todea în repunerea în drepturi a Bisericii Române Unite.
127. 1966 iunie 13. Notă informativă în care este menționată discuția dintre informator și Episcopul Alexandru Todea, despre angajarea acestuia și contextul politic internațional.
128. 1966 iunie 25. Notă informativă în care Episcopul Alexandru Todea a apreciat unele realizări ale regimului comunist.
129. 1966 iulie 8. Notă informativă în care este consemnată discuția dintre informator și preotul George Guțiu.
130. 1966 iulie 13. Notă informativă despre starea sănătății Episcopului Alexandru Todea și mențiunea că a fost la tratament la Borsec.
131. 1966 iulie 18. Notă informativă în care este descrisă întâlnirea dintre informator și Episcopul Alexandru Todea la Borsec.
132. 1966 august 3. Notă informativă cu unele persoane cu care s-a întâlnit Episcopul Alexandru Todea la Borsec.
133. 1966 august 6. Notă informativă în care este descrisă activitatea pastorală a Episcopului Alexandru Todea.
134. 1966 decembrie 2. Notă informativă în care este relatată discuția dintre

informator și Maria Pastor, în care această afirmă că nu știe nimic despre Episcopul Alexandru Todea.

1967

- 135. 1967 ianuarie 6. Notă informativă în care este menționată discuția dintre informator și Maria Pastor despre Episcopul Alexandru Todea.
- 136. 1967 ianuarie 24. Notă informativă cu discuția dintre informator și Maria Pastor, care afirma că Episcopul Alexandru Todea a fost în vizită la familia Petărlecean, din Târgu Mureș.
- 137. 1967 februarie 2. Notă informativă în care este creionată discuția dintre informator și Episcopul Alexandru Todea, în care afirma Episcopul că dorește să se angajeze.
- 138. 1967 martie 10. Notă informativă în care este menționată discuția dintre informator și Maria Pastor despre Episcopul Alexandru Todea.
- 139. 1967 martie 31. Notă informativă despre o vizită efectuată de către informator la București și unele discuții ale acestuia despre Episcopul Alexandru Todea.
- 140. 1967 aprilie 5. Notă informativă despre discuția informatorului cu Episcopul Alexandru Todea în care se observă atitudinea Episcopului față de regimul comunist.
- 141. 1967 aprilie 19. Notă informativă cu discuția dintre informator și preotul Dogaru, despre întâlnirea acestuia cu Episcopul Alexandru Todea, cu mențiunea că au fost urmăriți de către Securitate.
- 142. 1967 mai 18. Notă informativă despre participarea Episcopului Alexandru Todea la o înmormântare în localitatea Cacuci.

1968

- 143. 1968 iunie 15. Notă în care este menționat că Episcopul Alexandru Todea a oficiat o cununie religioasă.
- 144. 1968 iunie 15. Raport al Securității despre o căsătorie oficiată de Episcopul Alexandru Todea.
- 145. 1968 iunie 25. Notă informativă cu discuția informatorului, (care a fost în vizită la Roma) și Episcopul Alexandru Todea în care informatorul (medic) îl „caracterizează” pe Episcop.
- 146. 1968 august 31. Notă informativă în care este menționată vizita informatorului la Episcopul Alexandru Todea și discuția acestora despre sănătate și politica internă.

- 147. 1968 noiembrie 2. Notă informativă în care preotul Octavian Rusu a vorbit despre activitatea Episcopului Alexandru Todea.
- 148. 1968 noiembrie 13. Notă informativă în care informatorul a vorbit cu Episcopul Alexandru Todea despre activitatea acestuia și despre Securitate.

1969

- 149. 1969 aprilie 2. Notă informativă despre întâlnirea informatorului cu Episcopul Alexandru Todea, în care au discutat despre politica internațională și aspecte despre activitatea Episcopului Todea.
- 150. 1969 aprilie 30. Notă informativă în care se observă speranța preoților greco-catolici că Biserica Română Unită va fi repusă în drepturi.
- 151. 1969 mai 15. Notă informativă despre înmormântarea Mariei Macarie, condamnată la detenție o dată cu Episcopul Alexandru Todea.
- 152. 1969 mai 29. Notă informativă în care informatorul a discutat cu Episcopul Alexandru Todea că acesta nu mai este urmărit și că predă ore, în particular, elevilor.
- 153. 1969 mai 29. Notă despre întâlnirea informatorului cu Episcopul Alexandru Todea și discuția acestora despre pensie.
- 154. 1969 iulie 17. Notă informativă despre vechimea Episcopului Alexandru Todea și atitudinea acestuia față de informator.
- 155. 1969 iulie 24. Notă informativă în care este menționat că Episcopul Alexandru Todea a trimis o scrisoare lui Nicolae Ceaușescu.
- 156. 1969 august 29. Notă cu discuția dintre informator și preotul Blaj despre Episcopul Alexandru Todea și reclamația acestuia că „este urmărit pas cu pas”.
- 157. 1969 octombrie 7. Notă informativă despre vizita Episcopului Alexandru Todea la episcopia romano-catolică din Timișoara și în Lugoj la Episcopul Ioan Ploscaru.
- 158. 1969 octombrie 17. Notă informativă despre vizita preotului Mircea Toderici din America, în România.
- 159. 1969 decembrie 13. Notă informativă despre o scrisoare primită din occident de către Episcopul Alexandru Todea și punerea în discuție dacă Episcopul Todea ar pleca în occident.
- 160. 1969 decembrie 15. Raport informativ despre ajutoarele financiare primite de Episcopul Alexandru Todea și serviciile făcute de unele persoane pentru Episcopul Todea.
- 161. 1969 decembrie 30. Notă despre întâlnirea unui informator cu preotul

Petru Gherman din Franța, care a afirmat că este disponibil să ajute preoți din România, printre care și pe Episcopul Alexandru Todea.

162. 1969 decembrie 30. Raport informativ despre vizita Episcopului Alexandru Todea în orașul Reghin.

1970

163. 1970 ianuarie 8. Notă informativă despre activitatea Episcopului Alexandru Todea și unele anchete ale Securității.
164. 1970 ianuarie 22. Raport informativ în care se arată refuzul Episcopului Alexandru Todea de a trece în cadrul Bisericii Ortodoxe.
165. 1970 februarie 5. Notă în care este menționată vizita Episcopului Alexandru Todea la librărie, precum și ce cărți a cumpărat acesta.
166. 1970 februarie 7. Raport informativ despre un inspector școlar de la Târgu Mureș, care a fost întreținut, cât timp era elev, de către Episcopul Alexandru Todea.
167. 1970 februarie 10. Raport informativ despre discuția avută de către informator cu preotul Guțiu George, despre Episcopul Alexandru Todea.
168. 1970 februarie 17. Notă despre veniturile Episcopului Alexandru Todea.
169. 1970 februarie 18. Notă informativă despre vizitele Episcopului Todea în satul Teleac și regimul alimentar al acestuia.
170. 1970 februarie 21. Notă în care este menționat Episcopul Alexandru Todea că a participat la înmormântarea preotul Simion Crișan din localitatea Beldiu, de lângă Teiuș.
171. 1970 martie 12. Notă informativă cu întâlnirea dintre informator cu Episcopul Alexandru Todea, în care Episcopul Todea este „foarte reținut”.
172. 1970 martie 16. Notă informativă despre refuzul hirotonirii lui Ovidiu Aldea, de către Episcopul Alexandru Todea.
173. 1970 martie 26. Notă informativă despre vizitele efectuate la librărie de către Episcopul Alexandru Todea.
174. 1970 aprilie 14. Notă informativă despre vizita Episcopului Alexandru Todea în Miercurea Niraj, la preotul romano-catolic din localitate.
175. 197 mai 5. Notă informativă despre preoții Dogaru Lazăr și preotul Augustin Prunduș din Cluj.
176. 1970 mai 22. Notă informativă despre veniturile Episcopului Alexandru Todea și venirea în țară a cântăreței Virginia Zeani.
177. 1970 mai 29. Împuternicitul Județean din Mureș, trimite

Departamentului Cultelor o adresă cu activitatea pastorală a Episcopului Alexandru Todea.

178. 1970 iunie 11. Notă informativă despre o „slujbă mortuară”, în Reghin, „în cinstea” Episcopului Iuliu Hossu, la care a participat și Episcopul Alexandru Todea.
179. 1970 iunie 11. Notă informativă în care este menționat că Episcopul Alexandru Todea a participat la înmormântarea Cardinalului Iuliu Hossu de la București.
180. 1970 iunie 12. Extras dintr-o notă informativă în care se observă speranța Episcopului Alexandru Todea că Biserica Română Unită va fi eliberată.
181. 1970 iunie 16. Raport informativ cu vizita episcopului Alexandru Todea în orașul Târgu Mureș.
182. 1970 iulie 16. Notă în care este menționată participarea Episcopului Alexandru Todea la înmormântarea Cardinalului Iuliu Hossu.
183. 1970 iulie 16. Notă în care se face o comparație între Cardinalul Iuliu Hossu și Episcopul Alexandru Todea.
184. 1970 iulie 20. Notă informativă despre vizitele Episcopului Alexandru Todea în Târgu Mureș și la București la înmormântarea Cardinalului Iuliu Hossu.
185. 1970 august 20. Notă informativă despre o posibilă trecere la ortodoxie a preotului Roman Husar, în care cere acordul Episcopului Alexandru Todea.
186. 1970 septembrie 4. Raport informativ în care este menționat episcopul Alexandru Todea că s-a întâlnit în Reghin cu un „catolic italian”.
187. 1970 septembrie 15. Raport informativ despre starea sănătății episcopului Alexandru Todea.
188. 1970 noiembrie 5. Raport informativ despre veniturile Episcopului Alexandru Todea, din străinătate, prin Banca Națională Română.
189. 1970 noiembrie 12. Raport despre activitatea pastorală, vizitele, întâlnirile și veniturile Episcopului Alexandru Todea.
190. 1970 noiembrie 16. Raport informativ despre Episcopul Alexandru Todea și atitudinea acestuia după moartea Cardinalului Iuliu Hossu.
191. 1970 noiembrie 1970. Raport informativ în care este menționată o discuție cu preotul George Guțiu despre Episcopul Alexandru Todea.
192. 1970 noiembrie 23. Notă cu discuția dintre informator și Ioan Vultur de la Blaj, în care vorbesc despre Episcopul Alexandru Todea și „starea de spirit” din Biserica Română Unită.
193. 1970 decembrie 22. Notă informativă în care este relatată o întâlnire dintre informator și preotul Silvestru Augustin Prunduș, la Cluj. Putem

observa că informatorul era din Târgu Mureș, datorită informațiilor furnizate despre clericii din Târgu Mureș.

194. 1970 decembrie 24. Notă informativă despre întâlnirea informatorului cu Episcopul Alexandru Todea, în care se discută despre Sfântul Părinte Papa de la Roma și starea sănătății Episcopului Todea.

1971

195. 1971 ianuarie 5. Raport informativ despre întâlnirea dintre Alexandru Todea și fostul director de liceu din Reghin, în care au discutat despre activitatea Episcopului Alexandru Todea.
196. 1971 ianuarie 20. Notă informativă în care preotul ortodox din Teleac a afirmat că are greutăți în parohie din cauza rudelor Episcopului Alexandru Todea.
197. 1971 februarie 6. Raport informativ despre activitatea pastorală a Episcopului Alexandru Todea.
198. 1971 februarie 11. Notă informativă despre vizitele preotului Mircea Todericiu din America în România la rude și la Episcopii Alexandru Todea și Ioan Ploscaru.
199. 1971 februarie 18. Notă despre vizita Episcopului Alexandru Todea la librăria din Reghin.
200. 1971 februarie 18. Notă tot despre vizita Episcopului Alexandru Todea la librărie în care este întrebat despre veniturile sale și despre activitatea sa.
201. 1971 martie 9. Raport despre întâlnirea Episcopului Alexandru Todea cu preotul ortodox din Teleac, datorită decesului Ana Todea (sora Episcopului Todea).
202. 1971 martie 18. Notă informativă în care Episcopul Alexandru Todea își manifestă speranța repunerii în drepturi, față de credincioșii Bisericii Române Unite.
203. 1971 martie 30. Notă informativă furnizată de protopopul ortodox din Reghin, despre veniturile Episcopului Alexandru Todea.
204. 1971 iunie 2. Raport informativ despre decesul surorii Episcopului Alexandru Todea și participarea Episcopului la serviciul religios al înmormântării.
205. 1971 iunie 4. Raport informativ despre Episcopul Alexandru Todea.
206. 1971 iunie 22. Informare despre decesul surorii Episcopului Alexandru Todea și întâlnirea acestuia cu Teodor Todea, la preotul ortodox din Teleac.

207. 1971 iunie 24. Raport informativ despre atitudinea preotului Dumitru Roșca, privind participarea la înmormântare a Episcopului Alexandru Todea la sora lui.
208. 1971 iunie 24. Notă extras dintre convorbirea informatorului cu preotul George Guțiu despre Episcopul Alexandru Todea.
209. 1971 iunie 25. Notă informativă în care este menționat că Episcopul Alexandru Todea este urmărit de către Securitate.
210. 1971 iunie 29. Notă privind discuția informatorului cu preotul Roman Husar, despre activitatea și problemele acestuia.
211. 1971 iunie 29. Notă în care este consemnat că Episcopul Alexandru Todea a dat dispoziție ca toți preoții să officieze o Sfântă Liturghie în amintirea Episcopului Ioan Suciu.
212. 1971 iulie 7. Raport informativ despre activitatea pastorală a Episcopului Alexandru Todea.
213. 1971 iulie 9. Raport informativ despre întâlnirile preotului George Guțiu cu Episcopul Alexandru Todea.
214. 1971 iulie 13. Notă despre identificare de informatori și instalarea de tehnică operativă (microfoane) la unii preoți greco-catolici.
215. 1971 iulie 15. Notă despre activitatea pastorală și relațiile Episcopului Alexandru Todea cu diferite persoane.
216. 1971 iulie 28. Notă informativă în care este relată discuția dintre informator și fosta gazdă a Episcopului Alexandru Todea.
217. 1971 august 4. Raport informativ în care este relată discuția dintre informator și preotul Augustin Belea, despre activitatea pastorală a Episcopului Alexandru Todea.
218. 1971 august 4. Raport informativ în care este amintit preotul George Guțiu, precum activitatea și atitudinea Episcopilor Alexandru Todea, Ioan Ploscaru, Ioan Dragomir și Iuliu Hirțea.
219. 1971 august 6. Raport informativ în care este menționată vizita Episcopului Marton Aron la Reghin și invitarea Episcopului Alexandru Todea la ceremonia Sfântului Mir din Reghin.
220. 1971 august 26. Notă extras privind atitudinea preotului Roman Husar despre Episcopul Alexandru Todea și preotul vicar Iosif Pop de la Târgu Mureș.
221. 1971 august 27. Raport informativ despre decesul tatălui cântăreței Virginia Zeani.
222. 1971 august 27. Raport despre activitatea pastorală a unor preoți greco-catolici din Reghin și legătura acestora cu Episcopul Alexandru Todea.

223. 1971 septembrie 3. Raport informativ despre înmormântarea tatălui Virginiei Zeani și participarea Episcopului Alexandru Todea.
224. 1971 septembrie 3. Raport informativ în care este consemnată atitudinea preoților greco-catolici referitor la participarea Episcopului Alexandru Todea la înmormântarea tatălui Virginiei Zeani, din Solovăstru.
225. 1971 septembrie 3. Raport informativ despre participarea Episcopului Alexandru Todea la înmormântarea tatălui Virginiei Zeani.
226. 1971 septembrie 3. Raport informativ despre activitatea pastorală a Episcopului Alexandru Todea privind rudele sale din Teleac.
227. 1971 septembrie 3. Raport informativ în care preotul ortodox din Solovăstru descrie înmormântarea tatălui Virginiei Zeani.
228. 1971 septembrie 8. Raport informativ în care este consemnată înmormântarea tatălui Virginia Zeani.
229. 1971 septembrie 9. Notă informativă despre predica Episcopului Alexandru Todea la înmormântarea tatălui Virginiei Zeani.
230. 1971 septembrie 9. Notă informativă cu dialogul dintre informator și Episcopul Alexandru Todea, despre predica ținută la înmormântarea tatălui Virginiei Zeani.
231. 1971 septembrie 13. Raport în care este creionată părerea Episcopului Alexandru Todea despre Biserica Ortodoxă Română.
232. 1971 septembrie 15. Raport informativ în care este menționată participarea Episcopului Alexandru Todea la înmormântarea tatălui Virginiei Zeani.
233. 1971 septembrie 29. Raport informativ în care este consemnată înmormântarea tatălui Virginiei Zeani și predica Episcopului Alexandru Todea.
234. 1971 septembrie 30. Informare despre înmormântarea surorii Episcopului Alexandru Todea și atitudinea cantorului Teodor Todea.
235. 1971 septembrie 30. Raport informativ în care este menționată discuția informatorului cu Episcopul Alexandru Todea despre vizitele la Teleac și înmormântarea surorii sale.
236. 1971 octombrie 5. Notă informativă despre înmormântarea tatălui Virginiei Zeani și lăsarea unor sume de bani de către aceasta, preotului ortodox din Solovăstru.
237. 1971 octombrie 5. Notă informativă în care este creionată atitudinea Bisericii Ortodoxe față de obiectele de cult greco-catolice.
238. 1971 octombrie 8. Raport informativ în care informatorul face o scrută caracterizare despre Episcopul Alexandru Todea.

- 239. 1971 octombrie 14. Raport informativ despre participarea și predica Episcopului Alexandru Todea la înmormântarea tatălui Virginiei Zeani.
- 240. 1971 octombrie 20. Notă informativă în care este descris Alexandru Todea ca Episcop al Bisericii Române Unite.
- 241. 1971 octombrie 20. Notă informativă despre veniturile Episcopului Alexandru Todea.
- 242. 1971 octombrie 21. Notă în care este menționat faptul că Episcopul Alexandru Todea este urmărit de către Securitate.
- 243. 1971 octombrie 28. Notă extras cu discuția dintre informator și Episcopul Alexandru Todea, despre preoții din Mureș.
- 244. 1971 octombrie 28. Raport informativ în care este consemnată discuția dintre informator și preotul George Guțiu, despre predica Episcopului Alexandru Todea de la înmormântarea tatălui Virginiei Zeani.
- 245. 1971 noiembrie 29. Raport informativ despre călătoriile Episcopului Alexandru Todea.
- 246. 1971 noiembrie 29. Raport informativ cu discuția dintre informator și protopopul ortodox din Reghin, despre Episcopul Alexandru Todea.
- 247. 1971 decembrie 24. Notă extras din care rezultă speranța Episcopului Alexandru Todea, că Biserica Română Unită va fi repusă în drepturi.

1972

- 248. 1972 ianuarie 15. Notă în care un preot greco-catolic își manifestă interesul despre Episcopul Alexandru Todea.
- 249. 1972 ianuarie 18. Notă în care Consiliul Securității Mureș descrie activitatea Episcopului Alexandru Todea din anul 1971 și măsurile care trebuie luate împotriva acestuia.
- 250. 1972 ianuarie 18. Notă informativă despre întâlnirea Episcopului Marton Aron cu Papa de la Roma.
- 251. 1972 ianuarie 22. Raport informativ în care este descrisă discuția dintre preotul ortodox din Teleac și Episcopul Alexandru Todea.
- 252. 1972 ianuarie 25. Notă despre memoriile trimise guvernului României de către Episcopul Alexandru Todea.
- 253. 1972 februarie 4. Raport informativ despre vizitele Episcopului Alexandru Todea în localitatea Teleac.
- 254. 1972 februarie 4. Raport informativ despre o posibilă întâlnire între protopopul ortodox din Reghin și Episcopul Alexandru Todea.
- 255. 1972 februarie 4. Raport informativ despre întâlnirea informatorului cu Episcopul Alexandru Todea, în care au discutat despre trecerea acestuia

- și a întregii Biserici Române Unite în cadrul Bisericii Romano-Catolice, precum și vizita Cardinalului Döpfner în România.
256. 1972 februarie 6. Notă extras despre activitatea pastorală a Episcopilor greco-catolici din România.
 257. 1972 februarie 8. Notă informativă în care este relatată discuția dintre informator și Episcopul Alexandru Todea, despre preoți greco-catolici.
 258. 1972 februarie 10. Notă informativă despre activitatea și starea sănătății Episcopului Alexandru Todea.
 259. 1972 februarie 14. Notă extras în care este creionată prudența Episcopului Alexandru Todea.
 260. 1972 martie 17. Notă extras despre vizita Cardinalului Döpfner în România și atitudinea celor patru Episcopi greco-catolici.
 261. 1972 martie 30. Notă informativă în care este consemnată întâlnirea dintre informator și Episcopul Alexandru Todea, care au discutat despre preoții greco-catolici din Târgu Mureș.
 262. 1972 martie 31. Raport informativ în care este consemnat decesul și înmormântarea preotului greco-catolic Iosif Blaj, înmormântare la care a participat și Episcopul Alexandru Todea.
 263. 1972 aprilie 1. Notă extras cu discuția dintre informator și Aloisie Tăutu de la Roma.
 264. 1972 aprilie 5. Raport informativ în care se precizează o vizită în Teleac a Episcopului Alexandru Todea.
 265. 1972 aprilie 5. Raport informativ în care informatorul discută cu Episcopul Alexandru Todea despre vizita „unei delegații a bisericii ortodoxe române la Vatican”.
 266. 1972 aprilie 7. Raport informativ despre înmormântarea preotul greco-catolic Iosif Blaj, în care sunt menționați participanții la înmormântare, printre care și Episcopul Alexandru Todea.
 267. 1972 aprilie 11. Raport informativ despre înmormântarea preotului greco-catolic Iosif Blaj din Sânpaul.
 268. 1972 aprilie 11. Notă informativă în care este consemnată înmormântarea preotului greco-catolic Iosif Blaj și relațiile dintre preotul romano-catolic care a oficiat înmormântarea și Episcopul Alexandru Todea.
 269. 1972 aprilie 11. Raport informativ despre înmormântarea preotului greco-catolic Iosif Blaj în care este menționat că au participat doi preoți ortodocși „pentru a vedea care sunt demersurile”.
 270. 1972 aprilie 14. Raport informativ cu discuția dintre informator și Episcopul Alexandru Todea despre delegația Bisericii Ortodoxe trimisă la Vatican.

271. 1972 aprilie 20. Notă extras despre înmormântarea preotului Iosif Blaj din Sânpaul.
272. 1972 aprilie 21. Notă informativă despre gazda, Morar Vasile, Episcopului Alexandru Todea și activitatea pastorală a Episcopului.
273. 1972 aprilie 22. Raport în care este consemnată speranța Episcopului Todea că Biserica Greco-Catolică va fi repusă în drepturi.
274. 1972 mai 5. Notă despre participarea Episcopului Alexandru Todea la înmormântarea preotului greco-catolic Iosif Blaj.
275. 1972 mai 5. Raport informativ privind discuția informatorului cu Episcopul Alexandru Todea, în care Episcopul Todea își manifestă interesul de a participa la sfințirea bisericii din Teleac.
276. 1972 mai 12. Raport informativ în care se pune problema trecerii credincioșilor greco-catolici în cadrul Bisericii Romano-Catolice, atitudinea Episcopului Alexandru Todea și a unor preoți referitor la această problemă.
277. 1972 mai 18. Notă informativă în care Episcopul Todea își exprimă părerea despre Patriarhul Iustinian Marina.
278. 1972 mai 25. Raport informativ în care este menționată o persoană că vrea recomandare de la Episcopul Alexandru Todea pentru a merge la Roma.
279. 1972 mai 30. Raport în care informatorul primește „o caracterizare” de a se întâlni cu Virginia Zeani la Roma.
280. 1972 iunie 19. Notă informativă cu discuția dintre informator și Ioan Roșca, despre starea sănătății Episcopului Alexandru Todea și orele pe care le predă, în particular, elevilor.
281. 1972 iunie 27. Raport informativ despre activitatea pastorală a Episcopului Alexandru Todea și Peterliceanu.
282. 1972 iunie 30. Raport informativ despre activitatea preotul Cornel Fică.
283. 1972 iulie 14. Notă „privind filajul” Episcopului Alexandru Todea, în Reghin.
284. 1972 iulie 26. Raport informativ în care este consemnată părerea despre Biserica Română Unită a preotului Iosif Pop din Târgu Mureș.
285. 1972 august 2. Notă informativă în care este menționată activitatea și poziția preotului Dogaru Lazăr din Târgu Mureș.
286. 1972 august 7. Notă informativă în care informatorul afirmă că va merge în Italia, unde o va întâlni pe Virginia Zeani.
287. 1972 august 9. Notă informativă în care informatorul menționează că s-a întâlnit și a avut mai multe discuții cu Episcopul Alexandru Todea.

288. 1972 august 10. Notă extras despre vizita informatorului la Roma și întâlnirile acestuia cu Aloisie Tăutu și alții.
289. 1972 august 26. Notă extras în care Episcopul Ioan Ploscaru îi propune Episcopului Alexandru Todea o întâlnire la Cluj.
290. 1972 septembrie 5. Extras dintr-o notă informativă în care preotul Roman Husar afirmă că Biserica Română Unită nu o să aibă un viitor bun.
291. 1972 septembrie 18. Notă informativă în care este „relată înmormântarea preotului Iosif Blaj”.
292. 1972 septembrie 23. Notă în care este menționată o persoană care dorește să fie hirotonit preot greco-catolic.
293. 1972 septembrie 28. Notă de filaj în care este descrisă urmărirea Episcopului Alexandru Todea, urmărirea s-a desfășurat pe parcursul a trei zile.
294. 1972 septembrie 28. Raport informativ despre preotul Dogaru Lazăr din Târgu Mureș.
295. 1972 septembrie 28. Notă sinteză despre activitatea pastorală a Episcopului Alexandru Todea.
296. 1972 octombrie 5. Notă informativă în care Episcopul Alexandru Todea este invitat la sfințirea bisericii ortodoxe din Teleac.
297. 1972 octombrie 10. Notă în care este menționată activitatea pastorală a Episcopului Alexandru Todea.
298. 1972 octombrie 19. Notă explicativă a Episcopului Ioan Ploscaru despre dorința lui Panaitescu Benedict de a fi hirotonit preot greco-catolic.
299. 1972 noiembrie 22. Raport informativ în care este consemnată o vizită a Episcopului Alexandru Todea la București.
300. 1972 decembrie 2. Raport informativ în care este descrisă deziluzia unor preoți greco-catolici privind viitorul Bisericii Române Unite.
301. 1972 decembrie 5. Notă informativă în care este consemnată deplasarea Episcopului Alexandru Todea la București.

1973

302. 1973 ianuarie 4. Raport informativ despre întâlnirea informatorului cu Episcopul Alexandru Todea, în care au discutat despre biserica ortodoxă din Teleac.
303. 1973 ianuarie 29. Raport informativ despre activitatea pastorală a Episcopului Alexandru Todea din Teleac.

304. 1973 ianuarie 30. Notă despre poziția Episcopului Alexandru Todea referitor la sfințirea bisericii din Teleac.
305. 1973 ianuarie 30. Notă informativă despre călătoriile Episcopului Alexandru Todea.
306. 1973 februarie 3. Referință despre studiile Episcopului Alexandru Todea și activitatea sa după detenție.
307. 1973 februarie 6. Notă cu discuția dintre informator și preotul Roman Husar despre Episcopul Alexandru Todea.
308. 1973 februarie 17. Raport despre activitatea călugărilor greco-catolici din Lăscud.
309. 1973 februarie 17. Raport în care este prezentată discuția dintre preotul Cornel Fică și Episcopul Alexandru Todea, despre desființarea Bisericii Române Unite.
310. 1973 februarie 28. Notă în care este consemnat un nou memoriu al Episcopului Alexandru Todea adresat Consiliului de Stat.
311. 1973 martie 15. Notă despre vizita Episcopului Alexandru Todea la librărie și cărțile cumpărate de el.
312. 1973 martie 23. Notă informativă în care sunt menționați prietenii ai Episcopului Alexandru Todea.
313. 1973 martie 24. Raport informativ despre starea sănătății Episcopului Alexandru Todea și mențiunea că pregătește un nou memoriu.
314. 1973 aprilie 3. Notă raport despre activitatea pastorală a unor preoți din Mureș și a Episcopului Alexandru Todea.
315. 1973 aprilie 13. Raport în care este menționat Episcopul Alexandru Todea că a trimis o telegramă „Tovarășului Secretar General” (Nicolae Ceaușescu) să fie primit în audiență.
316. 1973 aprilie 17. Notă în care informatorul își prezintă activitatea, iar Episcopul Alexandru Todea discută despre Biserica Română Unită și contextul politic al țării.
317. 1973 aprilie 20. Notă informativă despre întâlnirile Episcopului Alexandru Todea cu diferiți preoți greco-catolici.
318. 1973 aprilie 24. Notă despre întâlnirea informatorului cu preotul Roman Husar și discuția acestora despre Episcopul Alexandru Todea.
319. 1973 aprilie 24. Notă raport în care este consemnată întâlnirea Ofițerului de Securitate cu Episcopul Alexandru Todea și discuția lor despre Telegrama trimisă lui Nicolae Ceaușescu, de către Episcopul Todea.
320. 1973 mai 4. Notă informativă în care este consemnată întâlnirea unor preoți greco-catolici, care îl vizitează pe Episcopul Alexandru Todea.

321. 1973 mai 9. Notă cu o scurtă „caracterizare” despre Episcopul Alexandru Todea.
322. 1973 mai 14. Notă extras în care preotul Ștefan Ștef menționează ce preoți a vizitat în perioada „de după detenție”.
323. 1973 mai 15. Notă raport despre activitatea pastorală a preoților din Mureș și a Episcopului Alexandru Todea.
324. 1973 mai 23. Notă despre „activitatea greco-catolică” a preotului unit Ioan Crăciun din Iernut.
325. 1973 mai 24. Notă informativă în care se poate observa speranța credincioșilor greco-catolici că Biserica Română Unită va fi repusă în drepturi.
326. 1973 mai 28. Notă sinteză în care putem observa cum a fost urmărit Episcopul Alexandru Todea.
327. 1973 mai 30. Notă în care este consemnată întâlnirea informatorului cu Episcopul Alexandru Todea, acasă la Episcop, unde au discutat despre preoții și Biserica Română Unită.
328. 1973 mai 30. Notă extras despre preotul greco-catolic Roman Husar.
329. 1973 iunie 14. Notă în care sunt creionate „măsurile de influențare” asupra Episcopului Alexandru Todea.
330. 1973 iunie 21. Raport informativ în care se pot observa că asupra Episcopului Alexandru Todea se fac presiuni pentru a trece în cadrul Bisericii Ortodoxe.
331. 1973 iunie 25. Notă informativă în care sunt menționate convingerile Episcopului Alexandru Todea, referitoare la Biserica Greco-Catolică.
332. 1973 iulie 14. Notă raport despre preotul greco-catolic George Guțiu, din Târnăveni.
333. 1973 iulie 18. Notă în care este descris Episcopul Alexandru Todea, începând cu studiile generale, până la memoriile trimise lui Nicolae Ceaușescu.

LISTA DOCUMENTELOR DIN ANEXE

- I. 1964 octombrie 1. Primul memoriu al Episcopului Alexandru Todea adresat autorităților regimului comunist.
- II. 1965 septembrie 8. Episcopul Alexandru Todea se adresează Secției Învățământului din Reghin, pentru al numi profesor suplinitor de limba latină, la una din școlile medii din Reghin.
- III. 1965 septembrie 28. Secția Învățământului Reghin oferă un răspuns la solicitarea și cerea Episcopului Alexandru Todea de a se angaja profesor suplinitor de limba latină în Reghin.
- IV. 1966 mai 24. Episcopul Alexandru Todea se adresează printr-o scrisoare Securității din Reghin, deoarece a fost urmărit de un grup de tineri prin Reghin.
- V. 27 mai 1966. Aduș la scrisoarea din 24 mai 1966. În această completare Episcopul Todea descrie cum erau îmbrăcate persoanele care l-au urmărit.
- VI. 1966 septembrie 3. Memoriu adresat Comandantului Securității Reghin, de către Episcopul Alexandru Todea.
- VII. 1966 octombrie 17. Episcopul Alexandru Todea îi scrie Comandantului Securității Reghin că i-a dispărut „un jersey negru”. Prin acest document observăm ambientul de frică în care trăia Episcopul Alexandru Todea.
- VIII. 1970 octombrie 30. Memoriul Episcopului Alexandru Todea adresat președintelui Nicolae Ceaușescu.
- IX. 1971 aprilie 10. Document care atestă interesul Securității Statului despre veniturile Episcopului Alexandru Todea.
- X. 1971 iunie 22. Inspectoratul de Securitate al Județului Mureș transmite Direcției I, sumele de bani primite de către Episcopul Alexandru Todea din străinătate.

DOCUMENTE

Note informative -
1946

1

Notă informativă¹

Am onoare a informa că în seara de 4 mai 1946, orele 18 a avut loc în sala primăriei o ședință FND² compusă din reprezentanții organizațiilor democratice: PCR, Francisc Goldstein, Frontul Plugarilor³ Primarul Negrea Alexandru, P. M. Nagy Alexandru, secretar Sindicatele Unite, Ozina Francisc Uniune Patriotică, Fechete Victor.

Din partea învățământului secundar: Barcoman Ieronim dir. Liceul Petru Maior, iar din partea învățământului primar: Pop Florian.

Din partea Primăriei: Tărnovean Alexandru.

Din partea Armatei: Col. Georgescu I.⁴

Din partea Poliției: Andrei [indescifrabil].

Din partea Bisericii: protopop Todea Alexandru.

Obiectul ședinței a fost aranjarea programului de 9 și 10 mai 1946⁵.

În cadrul ședinței domnii Goldstein și Ozina propunând ca și din partea muncitorimii să vorbească domnii Tărnoveanu, Alexandru Negrea, și Todea Alexandru. S-a răspuns că programul este deja fixat, deci nu mai trebuie completat cu nimic.

Insistând Dl Goldstein de a se aproba să vorbească și un muncitor din partea muncitorimii și un țăran din partea țăranimii, dl protopop Todea a strigat că lasă-ne în pace, nici nu sunt chestiuni politice, ziua de 10 mai este ziua dinastiei, a regalității și a independenței, deci nu e nevoie de altceva, decât de istoricul zilei.

Dl Ozină a demonstrat că în trecut muncitorimea și țăranimea trebuia să fie cu regimul de la putere, folosindu-se de această zi ca mijloc de ură contra popoarelor conlocuitoare, ținând departe pe țărani cât și

¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 64.

² Frontul Național Democrat.

³ Frontul Plugarilor a fost o organizație politică de stânga a țăranilor români, înființată în ianuarie 1933 la Deva, sub conducerea lui Petru Groza.

⁴ Col. Georgescu Ioan, Comandantul Batalionului V Munte.

⁵ La data de 10 mai românii au sărbătorit ziua națională a României, din 1867 până în anul 1947; semnificația acestei date a fost: 10 mai 1866 – Carol I devine domnitor al României, 11 ani mai târziu, Statul Român își oficializa independența, iar la 10 mai 1881 România a devenit Regat.

muncitori își pot scrie scrisori ce dorințe au și ce simt și acum pot să se unească spre un singur țel.

Domnul protopop Todea a ripostat că dacă frăția ta vrea, nu muncitorimea, dar n-are cu cine, căci muncitorimea i-au prăpădit cu lozinci marca lui Maniu, deci aceștia nu vreau frății decât numai moartea celui care primul la 22 decembrie 1944 [sic!] a vorbit la radio fiind primul român.

Domnul Goldstein i-a răspuns că Maniu a ucis mii de locuitori la Oravița și Lupeni, iar acei muncitori îi cer pedeapsa cuvenită, spunându-l lumii întregi că a ucis, însă muncitorii, nu!

Starea de spirit a fost agitată în urma discuției nedemocratice a reprezentantului bisericii, preotul Todea.

5 mai 1946

Sursa: sigură
Informație verificată

Notă informativă⁶

În după masa zilei de 10 mai 1946, orele 17, în sala Palatului Cultural a avut loc un program artistic, în continuarea programului serbării zilei de 9-10 Mai, dat de elevii și elevele Liceului Petru Maior, Tineretul Meseriașilor Români /de pe lângă Casina Meseriașilor Români/ și câteva reprezentații date de tineretul din comuna Solovăstru, cântece de tineretul din comuna Gorenii și jocuri naționale.

Sala era arhiplină de tineretul școlar român, tineretul de la sate rămas la serbare după masa, intelectuali și militari, dintre care remarc pe dr. Truția Eugen⁷, protopop Todea Alexandru, dr. Niculescu și Col. Georgescu, etc.

În timpul programului s-a strigat trăiască Maniu de câteva ori, prin provocatori am recunoscut pe tânărul Rotaru din comuna Solovăstru, un tânăr Costel și apoi un elev din clasa a III-a a Liceului Petru Maior.

Printre punctele din program au fost mai importante:

Corul Liceului Petru Maior au cântat Doina lui Horia, Cloșca și Crișan, arii naționale, ca Deșteaptă-te române, etc. Călușerii, piramida, declamări de poezii naționaliste, unele legate de ziua de 10 mai, altele cu caracter șovin.

Prin executarea piramidei de către tineretul meseriașilor români am observat faptul că steagul sovietic a fost în așa fel ținut în poziția că se arăta dosul, care fiind de hârtie se vedea de pe partea adversă, fiind colorat numai pe o parte, care era îndoită în poziția culcată, nedându-se importanța cuvenită ca la celelalte steaguri a Americii sau Angliei.

A vorbit preotul Man, profesor la Liceul Petru Maior, care a ținut o cuvântare ațățătoare și naționalistă, arătând pe larg suferințele românilor și jertfele avute până în prezent pentru Ardeal.

⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 65.

⁷ Eugen Truția s-a născut în anul 1879 în Reghin. A absolvit Gimnaziul greco-catolic, apoi Facultatea de Drept din Budapesta. Se stabilește în Reghin, unde va deschide un birou avocațional. Din anul 1911, devine membru al Despărțământului Reghin al „Astrei”. După Unire îmbrățișează cariera administrației de stat, cea politică și culturală.

Când a terminat cuvântarea o persoană din fundul sălii a strigat: „vrem pe domnul protopop, vrem pe domnul protopop Todea” să îl auzim. S-a urcat apoi pe scena de teatru Dl Todea Alexandru și a început să strige tare cât îl ținea gura și prin gesturi cu mâinile ridicate a zis: „vreau să ascult vocea poporului”, căci eu nu sunt dușmanul Poporului cum mi-a zis ei /ungurii/ ci prietenul săracilor și necăjiților din oraș și sate. Mai vreau să arăt că noi suntem stăpânii acestui pământ și nu, ei! Îi rugăm să primească situația de oaspeți și nu stăpâni, cum se pretind! Îi rugăm să nu se ascundă sub masca democrației și să își bată joc de neamul nostru! A mai amintit prin gesturi disperate, ca s-a tăiat cămășile, ațâțând pe tema rasială românismul din sală contra maghiarilor.

A vorbit apoi Dl Primar Negrea și Col. Georgescu Ioan, Comandantul Batalionului II V. Munte. mulțumind de frumosul succes artistic al tineretului.

Elevii fac presiuni a manifesta pentru Maniu, strigând din diferite părți ale sălii „trăiască Maniu”. Un organ al poliției identificând pe un elev care a strigat și ducându-l în fața secretarului Liceului, unde era directorul Barcoman, un profesor și Todea Alexandru protopopul, și cerând a se da numele elevului prins, protopopul Todea a strigat și ridicând mâinile sus, a exclamat, că această ființă doar nu a făcut nici o crimă că a strigat „trăiască Maniu”, căutând a aduna lumea din sală în jurul polițistului, care a trebuit să părăsească sala spre a evita un incident sau o agresiune din partea manifestanților, care îl priveau pe protopopul Todea ca pe un erou național.

Informator

Sursă sigură
Informație verificată

3

Notă informativă⁸

În ziua de 30 mai 1946, Ziua Eroilor, s-a oficiat un Te Deum⁹ la biserica greco-catolică din localitate, având:

Corul în balconul bisericii, unde s-a cântat imnul religios din care am desprins următoarele: Fecioara Maria, azi lumea suspină și îi plină de jale, adu altă viață popoarelor înrobite.

La orele 11 s-a ținut o cuvântare din amvonul bisericii de către Dl protopop Todea Alexandru, o jumătate de oră, prin care a arătat însemnătatea zilei de azi, din punct de vedere spiritual Înălțarea Domnului și din punct de vedere naționalist: Ziua Eroilor.

Din cuvântarea sa remarc că Domnia sa cu glas tare, forțat, plin cu transpirație pe față din cauza eforturilor depuse în timpul cuvântării a pronunțat următoarele:

„Că soldații morți au fost niște ființe nepricepute, care au luptat din ordinul conducătorilor, care nu sunt vinovați și atunci a fost un glas poruncitor...

Că dacă acești eroi nu merită recunoștința cuvenită, că și-au sacrificat viața și familia, casa și neamul sau altă recunoștință atunci barem ei / ungurii/ când trec pe la mormintele lor să își șteargă ochii cu o batistă.

Că acum ei /ungurii/ fac minciuni și spun că noi suntem în contra rușilor, dar să ne arate ei câți morți au pentru Ardeal și câți morți avem noi și rușii. Ungurii nu au morți, nu au eroi! Iar astăzi vin cu sabia lui Damocles asupra capului nostru și ne țin în întunericul nopții!

.....

Că azi ei /ungurii/ vin să ne judece, ne murdăresc casele cu fel de fel de teroare, pentru care mulți români din Reghin încă nu pot dormi nopțile de teamă.

⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 66.

⁹ Scurt serviciu religios, oficiat într-o împrejurare solemnă.

Că azi nu ne mai aplecăm capul sau genunchiul sub sabia lui Damocles ca ieri, nu mai vrem să ne robească, căci noi nu îi umilim și nu îi robim, dar nici ei, ungurii, să nu ne robească și să ne umilească.

Isus Cristos este eroul eroilor, care nu s-a ridicat pe crime, pe teroare, sau arestări și batjocorire”.

A mai spus că: „ungurii mai spun că: noi nu suntem democrați și prieteni cu rușii”, dar noi suntem prieteni cu rușii, însă pentru că nu ne convine să primim obiceiurile lor, aceasta este cu totul alta.

În timpul slujbei religioase vă amintiți de „neamul românesc” Cu toate că nu face parte din evanghelie.

A fost foarte nervos tot timpul cuvântării sale, din cauza forțarilor făcute. Prin fraze meșteșugite a mai spus și că unii ne întreabă una alta, ca să ne enerveze. Domnia sa a făcut multă agitație anti-maghiară cu prilejul acelei zile.

Sursă sigură

Informație verificată

Informator

—

Comisia Poliția Reghin
Biroul Siguranței
Nr. 504S din 30 mai 1946

Extras-copie

Către

*Poliția de Reședință Târgu Mureș*¹⁰

Din rapoartele comunei Chiherul de Sus, reiese că serbarea a început la orele 13, la orele 16 a sosit în comună dl. dr. Nicoară¹¹, dl. colonel de la 11 Vânători de Munte Reghin, Protopopul Todea Alexandru.

Au luat parte circa 3000 de persoane, aici fiind ridicată o statuie de dr. Nicoară Eugen, iar la intrare era scrisă „Fundația Regală Regele Mihai I. Astra Reghin”. Sfințirea acestui monument s-a efectuat de către un sobor de preoți cu slujba religioasă și apoi discursuri ce au fost ținute de următorii:

Dl protopop Todea Alexandru a subliniat suferințele poporului după dictatul de la Viena¹² a cărui port a fost batjocorit prin tăierea cămășilor, pentru care noi nu vrem să ne răzbunăm, însă un singur lucru cerem după atâtea suferințe și morți, ei /ungurii/ să fie mai mici să nu aibă atâtea pretențiuni că și azi ei să ne conducă și dacă este România să fie condusă de români. După discurs asistența a aplaudat și au ovaționat pentru M.S. Regele, Armata Română și aliați.

/Vorbesc Primarul Negrea Alexandru, dr. Nicoară, Ichim/

Șeful Comisariatului
ss. Comisar Mănică Axente

¹⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 69.

¹¹ Eugen Virgil Nicoară s-a născut la data de 6 ianuarie 1893 în Pietriș, județul Mureș. A fost medic eminent, președinte al Despărțământului Reghin al „Astrei”, ctitor de așezăminte culturale și spitalicești, autor a peste 160 de lucrări științifice. A încetat din viață în 3 mai 1985, la Reghin.

¹² Dictatul de la Viena, cunoscut și ca al doilea arbitraj de la Viena, a fost un act internațional încheiat la 30 august 1940, prin care România a fost silită să cedeze aproape jumătate din teritoriul Transilvaniei Ungariei horthyste.

5

Comisariatul de Poliție Reghin
Biroul Siguranței
Nr. 732S din 20 iunie 1946

Extras

Notă telefonică¹³

Către

Poliția de Reședință Târgu Mureș

În cadrul Buletinului Informativ avem onoarea a raporta următoarele:

În cursul zilei de azi la orele 9.30 a avut loc serbarea de închidere a anului școlar al liceului Petru Maior din localitate, cuvântul de deschidere l-a avut Dl Dir. Barcoman Ieronim, vorbind într-un spirit democrat.

A luat cuvântul dl. dr. Ioan Harsia în calitate de președinte al Comitetului școlar, mulțumind corpului profesoral pentru munca depusă.

Dl protopop Todea Alexandru a distribuit cinci premii a 20.000 lei elevilor săraci și silitori. Banii au fost donați de dr. Eugen Nicoară.

S-au împărțit din partea preotului Todea Alexandru mai multe cărți religioase elevilor silitori, care cărți au fost donate de Reuniunea Mariană¹⁴ a femeilor din localitate.

Șeful comisariatului,
Comisar Șef, Mănică Axente

Transmite: Amca
Primește: Svetcovits

¹³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 67.

¹⁴ Reuniunea Mariană este o asociație religioasă dedicată în special cultului Fecioarei Maria.

6

*Notă informativă*¹⁵

În ziua de 11 august 1946 la slujba religioasă de la biserica greco-catolică, dl protopop Todea Alexandru a rostit o cuvântare prin care a atârnat opinia publică contra autorității polițienești, după cum urmează:

„Agenți secreți sunt după mine și vreau să mă aresteze.

Aici în biserică se spune numai adevărul, ușile bisericii sunt largi deschise și poate să vină orișicine să ne asculte.

Am suferit 5 ani, vom suferi o lună, jumătate de an, sau ani. Însă, după aceea va fi iar fericire, fericirea noastră /făcând aluzie la regimul manist/.

12 august 1946

Sursă sigură

Informație verificată

Informator

¹⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 70.

7

*Notă informativă*¹⁶

În ultimul timp am observat dese deplasări a dlui Todea Alexandru protopop greco-catolic și dr. Nicoară în satele din jur, românești.

Astfel la începutul lunii octombrie a.c. [1946] au fost împreună la o ceremonie religioasă în comuna Săcalul de Pădure.

În 13 octombrie 1946 au fost împreună la sfințirea bisericii din comuna Mura Mare, județul Mureș.

Sursa de încredere
Informație verificată

Informator

¹⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 72.

8

Raportat cu nr. 1004
din 17 octombrie 1946

*Extras*¹⁷

Copie

În ziua de 10 octombrie 1946 dr. Nicoară Eugen și cu protopopul Todea Alexandru sau deplasat în comuna natală a lui Todea, Teleac. Unde au făcut propagandă manistă. La câteva zile au mers în acea comună în propagandă B.P.D.-ului¹⁸, țărani le-au răspuns că lor are cine să le spună, că au oameni mai deștepți, ca Nicoară și Todea.

S.S.

¹⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 74.

¹⁸ Blocul Partidelor Democratice a fost o alianță electorală a forțelor politice pro-comuniste la alegerile generale din anul 1946 din România.

9

Obiect:

Propagandă manistă în Biserică

Notă informativă¹⁹

În ziua de 10 noiembrie 1946 cu ocazia slujbei religioase de la biserica greco-catolică, dl protopop Todea Alexandru din altarul bisericii a ținut o predică animată de idei politice anti-democratice.

După ce a făcut introducere cu citate din Sfânta Evanghelie, subiectul încetul cu încetul a deviat, astfel a ajuns la un moment dat la descrierea unui ochit.

Vorbea despre ochiul conștiinței, despre ochiul lui Dumnezeu.

Ochi ce face comparații în anumite cazuri de mântuire prin acest ochi. Dl protopop Todea concludă cu întrebarea „Cu cine să votăm?”.

Frenetic și plin de entuziasm răspunde tot el. Au „să votăm cu cine ne dictează ochiul”. Deci ochiul conștiinței, meșteșugit în ochiul din listele de votare.

După terminarea slujbei religioase, toată lumea se întreba ce a fost azi cu părintele Todea.

Informator

Sursă sigură

¹⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 75.

Notă informativă²⁰

În seara de 8 decembrie 1946 de la orele 17–18.30 a avut loc în sala Palatului Cultural Reghin, o conferință religioasă intercalată cu coruri și recitări cu caracter religios.

Această serbare religioasă s-a ținut în cinstea Maicii Domnului și a comemorării anului 1854 când s-au făcut primele pelerinaje în Franța de către greco-catolici și ortodocși.

Conferința-predică s-a ținut de dl protopop Todea Alexandru și corul cu recitări a fost făcut de elevele liceului Petru Maior din localitate.

În expunerile sale, oratorul a amestecat și naționalismul, amintind în repetate rânduri de „Ardealul nostru sfânt” de vremuri grele și frământări, a adresat apoi o moțiune-rugăciune către Sfânta Maria compusă din 5 puncte, printre care spunea: rugând pe Maica Domnului să sprijine, să ajute România de vremurile grele și frământările care sunt, să ajute la unirea tuturor românilor în credința lor, atât pe cei din văi, sate, orașe, etc.

A amintit că românii au făcut pelerinaj religios la Luvru – Franța, pornind moldovenii cu un steag tricolor românesc de catifea pe care l-au închinat Maicii Domnului din biserica Luvru și care este și azi acolo, făcând o rugăciune către Maica Domnului ca să aibă grijă de România noastră, ca să treacă bine prin frământările și greutățile de atunci, de azi și cele viitoare.

A amintit și că roagă pe Maica Domnului să păzească mai bine acum bisericile, ca să fie mai bine respectate și cinstitute.

²⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 76.

11

Raportat cu nr 2576.S.
din 13 decembrie 1946

*Copie*²¹

În ziua de 12 decembrie 1946, dl protopop Todea a refuzat să ia parte la un ceai dansant aranjat de Apărarea Patriotică²² aruncând invitarea cu o indignare și dispreț celui ce i-o înmâna.

²¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 77.

²² Apărarea Patriotică era o organizație subordonată PCR-ului, creată pentru inducerea în eroare, dând impresia unui sprijin mai larg al politicii acestuia.

Notă informativă²³

Apărarea Patriotică Reghin aranjând un ceai inaugural în seara de 12 decembrie 1946 în clădirea proprie care urma să aibă caracter permanent săptămânal, în fiecare zi de joi, spre a apropia cetățenii orașului indiferent de clasa socială sau profesiune, naționalitate sau religie, de interesele Apărării Patriotice având ca dublu scop, decide de a ajuta la democratizarea orașului Reghin unde anumite cercuri trăiesc și azi izolate și impasibile și apoi de a strânge fonduri bănești avându-se în vedere apropiata sosire a unui lot de 100 copii din regiunile bântuite de secetă.

Printre invitați săi, Apărarea Patriotică a solicitat ca și reprezentanții Bisericii alături de corpul didactic să ia parte la acest început bun de activitate patriotică, însă dl protopop Todea Alexandru a refuzat categoric primirea invitației adresată de Apărarea Patriotică Sfinției Sale, aruncând-o indignat în mâna activismului Klos, care i-a înmănat-o, apostrofându-l că acum este postul Crăciunului, nu admite participarea sa, fiind contra religiei, strigând către acea persoană, înroșindu-se de mânie.

Se bănuiește că dl Protopop Todea Alexandru a făcut în cercurile sale maniste – intelectuali maniști și reacționari – un fel de propagandă și a creat un spirit de abținere a acestora de a lua parte la acea serbare. Se comentează că în cercurile susmenționate întreaga zi de 12 decembrie, intelectualii din cercul Sfinției Sale, la invitația ce se făcea de Apărarea Patriotică, aceștia toți spuneau că nu pot lua parte căci este post de Crăciun.

S-a constatat lipsa multora din acești intelectuali de la acel ceai organizat de Apărarea Patriotică.

Sursa sigură verificată.

Informator

Pentru conformitate
[Semnătură indescifrabilă]

²³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 78.

13

*Notă informativă*²⁴

În ziua de 15 decembrie 1946 cu ocazia slujbei religioase de la biserica greco-catolică, s-a ținut o cuvântare de către Dl Protopop Todea Alexandru, care a anunțat publicul că vin copii din Moldova și că face apel la sufletele binevoitoare de a primi câte un copil în întreținere până la recolta viitoare.

A mai spus că nu cere să contribuie cu bani, ci numai dacă pot să ia câte un copil, adică îi sfătuiește să nu dea bani.

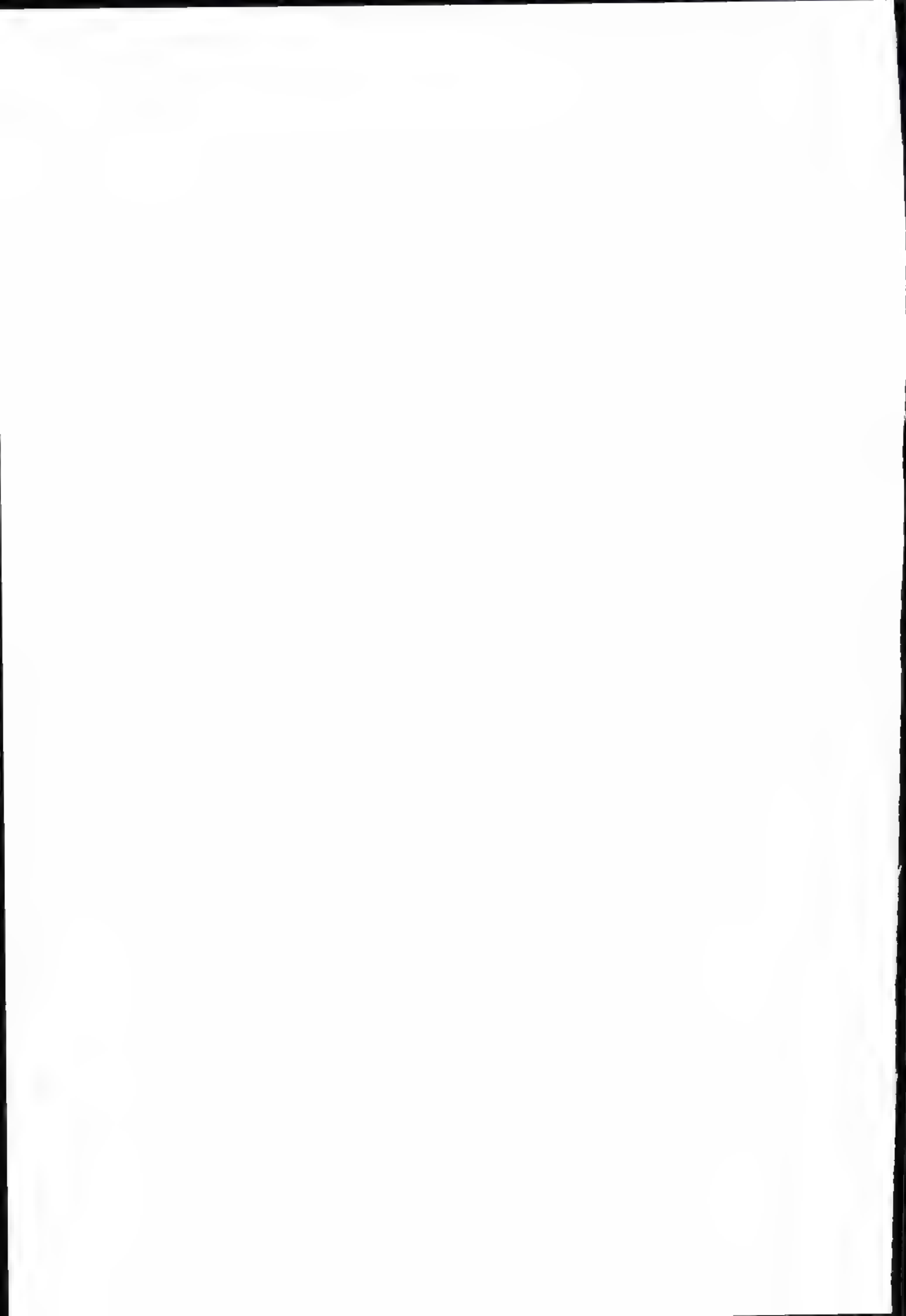
În cuvântarea sa a amintit că copii orfani au plecat din Moldova, venind „mizeria închisă în vagoane” [sic!] la Reghin.

A anunțat că marți dimineața se va ține un sinod cu toți preoți din jur la biserica din localitate, începând cu orele 7 dimineața.

Sursă sigură
Verificată

16 decembrie 1946

²⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 6 bis.

Note informative -

1947

Copie

Comisariatul de Poliție Reghin
Biroul Siguranței

Obiect: Discurs ținut de Protopopul
Todea la biserica greco-catolică

Notă informativă²⁵

În ziua de 2 martie a.c. [1947] dl protopop Todea Alexandru a ținut cu ocazia serviciului religios o predică discurs cu subiectul despre credință. Meșteșugit a arătat că omul tare, mare și bogat nu se așteaptă la moarte și numai când vede că moartea îl cuprinde strigă și se vaită, dar e prea târziu, bănuiește că sub aceste pilde face aluzia la situația politică a României, crezându-se foarte tare și neprevăzând nimic pentru viitor ce surprize ar putea dăruia puterea de azi democratică.

Verificată
Sursă sigură

Informator

Pentru conformitate:
[semnătură indescifrabilă]

²⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 82.

15

Conținut reacționar
Reghin

Comisariatul
Biroul Siguranței

*Raport informativ*²⁶

Reghin 1 septembrie 1947.

Stând de vorbă cu învățătorul Frățilă Solomon /Social Democrat/ și care foarte indignat pentru unele gesturi a preotului Protopop Todea Alexandru față de soția sa, indignat de aceasta a declarat despre protopopul Todea Alexandru următoarele:

1. Numitul într-un calendar cu titulatura „Unirea²⁷” 1942, are un articol contra Uniunii Sovietice. Acest calendar se găsește în biblioteca personală, în biroul numitului.

2. În arhiva bisericii, în casa veche, la intrare, la mâna dreaptă, jos se găsesc revistele lui Nichifor Crainic²⁸, cu titlul „Gândirea²⁹”.

3. Posedă o adresă de Cabinet de la Hațieganu³⁰, în care îl felicită pentru munca dârză ce o desfășoară.

4. În buzunarul reverendei pe care o are pe el păstrează acte, confidențe, întocmite de numitul și de care s-a folosit prin Basarabia și

²⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 20.

²⁷ *Unirea* a fost ziarul Mitropoliei Greco-Catolice din Blaj, a apărut în perioada anilor 1891-1945.

²⁸ Nichifor Crainic, pseudonimul lui Ion Dobre, s-a născut la data de 22 decembrie 1889, în Bulbucata, județul Giurgiu. A fost teolog, scriitor, poet, ziarist, politician, etc. În 1940 este ales membru al Academiei Române, exclus în 1945 și reconfirmat post-mortem în 1994. A încetat din viață în 20 august 1972, la Mogoșoaia.

²⁹ Revista *Gândirea* a fost o revistă culturală de factură tradiționalistă din România interbelică fondată în 1921, la Cluj, de Cezar Petrescu și D. I. Cucu. Revista și-a încheiat activitatea în anul 1944.

³⁰ Emil Hațieganu s-a născut la data de 9 decembrie 1878, în localitatea Tritiu de Sus, județul Cluj. Tatăl său a fost preot greco-catolic, a avut 4 frați (Iuliu Hațieganu, Eugen Hațieganu, Simion Hațieganu, Ioan Hațieganu). Emil Hațieganu a fost jurist, membru de onoare al Academiei Române din anul 1945, ales împreună cu Episcopul Iuliu Hossu. A încetat din viață la 13 mai 1959, în Cluj.

Transnistria în anul 1942. Dacă eventual lipsește din buzunarul reverendei atunci necondiționat în reverenda a doua.

5. Are o carte cu titlul „Enciclica Papală”, care are un conținut anticomunist.

Sursă Sigură
Neverificabilă.

16

Notă informativă³¹

În ziua de 6 decembrie 1947 /Sfântul Nicolae/ a avut loc în comuna Cașva, plasa Gurghiu, județul Mureș, ceremonia de sfințire a Bisericii greco-catolice, care a fost reparată în mod general în urma stricăciunilor suferite în urma focului războiului ce s-a abătut asupra acelei comune.

Au luat parte: un sobor de 6 preoți și protopopul Todea Alexandru din Reghin. Preoții sunt: Tărnoveanu Leon din comuna Hodac, Farcaș Dumitru din comuna Orșova, Pop I. din comuna Șerbeni, Roșca din comuna Adrian, Racoțian Ioan din Cașva și teologul greco-catolic Pop din Cașva. Corul a fost format din tineretul comunei Adrian, instruit și condus în acest scop de soția preotului Roșca, numita Aurelia Roșca, învățătoare în comuna Adrian, ajutată de învățătorul Zuga din Adrian.

După ceremonialul de înconjurare a Bisericii de 3 ori, s-a început oficierea slujbei religioase și sfințirea interiorului, după care protopopul Todea Alexandru din Reghin a ținut o înflăcărată cuvântare, printre altele a spus:

Definiția bisericii este o stâncă care de 2000 de ani este casa lui Dumnezeu pe pământ, este o coloană neînvinsă de nimeni, este locul unde durerile și greutățile vieții ni se vindecă și ni se ușurează. Biserica a avut mulți dușmani. Să începem cu împărații romani, Nero care a dat foc Romei pentru a arde biserica, credința creștină și pe apostoli, ungând pe creștini cu smoală și care ardeau în orașul Roma, dar biserica a învins, chiar pe casa lui Nero astăzi stă cea mai falnică dintre biserici, care a fost zidită de Sf. Petru, putând adăposti 60.000 de oameni și cu peste 40 de altare. Alt dușman a fost Iulian, care a persecutat biserica și pe creștini, altul a fost Napoleon, care a persecutat pe creștini, voind să îi distrugă și care a mers până în Rusia aproape de Moscova cu războiul, unde a bătut o monedă arătând puterea sa, dar un general rus a găsit o astfel de monedă și el a bătut altă monedă și a zis: că Napoleon acum este cel mai tare, dar mâine va fi cel mai slab și într-adevăr Napoleon a

³¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 30.

plătit cu viața aceste persecuții. A insistat și pe alți conducători și împărați care au persecutat religia creștină și biserica.

A dat 2 exemple prin care arată că Biserica este o stâncă de neînvins și dușmanii ei dispar, astfel:

1. A fost un brad frumos și lângă el gospodarul a semănat și bostani, urcându-se vrejul până în vârf a zis bostanul trufaș către brad, că de câți ani ești, acesta răspunzând că de 20 ani. Bostanul a râs și a zis vezi că eu sunt numai de 3 săptămâni și sunt ca tine și mâine mai înalt, dar bradul i-a răspuns: tu nu vezi că mâine poimâine vine frigul și ai să te aduni, ai să cazi, iar la picioarele mele de unde ai pornit.

2. A fost odată un târg unde s-a dus și un cocoș trufaș și care umflat în pene aștepta să fie salutat de celelalte vite mari. Dar văzând că nimeni nu îl observa s-a urcat într-un vârf de par și a strigat celorlalte animale: nu mă vedeți și pe mine cât de mândru sunt. Și strigând astfel parul putrezit s-a rupt, căzând cocoșul pe jos. Pe acest vârf de brad, pe acest vârf de par au fost dușmanii bisericii, la fel se prăbușesc și azi, nu mai există asemenea cocoșului, bostanului, dar biserica a rămas teafără.

S-au ridicat dictatorii unul de la apus și altul de la răsărit ca să sfarme credința și biserica, dar ei au căzut pentru totdeauna. Împărații păgâni, au spus că Biserica este stânca în care mi-am înțepat pieptul și îmi curge sângele, altul că Biserica este arma care m-a zdrobit în lovitura ce am dato.

A mai spus că datorită credinței, după un naufragiu, un tânăr care a apucat o scândură a plutit mai multe zile pe mare după furtună și care având credință tare a fost salvat de un înger care i-a adus o fărâma de cuminicătură și culcându-se pe scândură a fost dus la mal de Mântuitorul prin puterea sa divină.

Că femeile, soții, mame, când au rămas singure acasă și membrii familiei s-au dus la război, în Biserică au găsit ajutor și ușurare, iar cel dus în război, se ruga fierbinte ca să îi ajute Dumnezeu ca să se reîntoarcă acasă să nu moară undeva în vreo stepă.

A îndemnat poporul ca să continue în credința nestrămutată, în puterea lui Dumnezeu și a Bisericii sale, căci în curând vine nașterea Domnului și ar vrea ca să audă în toate satele, pe toate văile sunând clopotele, pentru preamărirea Fiului lui Dumnezeu.

A mulțumit apoi locuitorilor comunei Cașva pentru ajutorul dat

lucrătorilor, care au primit mâncarea și sălașul, apoi meșterilor care au împodobit așa de frumos biserica, apoi antreprenorilor de păduri Kerestesy /prezent cu doamna/ și Diameinstein /lipsă/ din Târgu Mureș, amândoi, care au primit pădurea bisericii, în schimb să se îngrijească pentru repararea generală a bisericii și care în scurt timp s-a executat, cu toate greutățile care au fost, lipsa materialelor, stabilizarea, însă cu tot cuvântul da aceștia l-au ținut și executat.

Mai mulțumește preotului local Racoțian Ion care a depus mult suflet pentru terminarea lucrărilor și memoriilor din comitet.

A mulțumit și Guvernului spunând: „Mulțumesc Guvernului pentru că nu ne-a stingherit în această măreață lucrare de împodobire – lăcașul Domnului –.

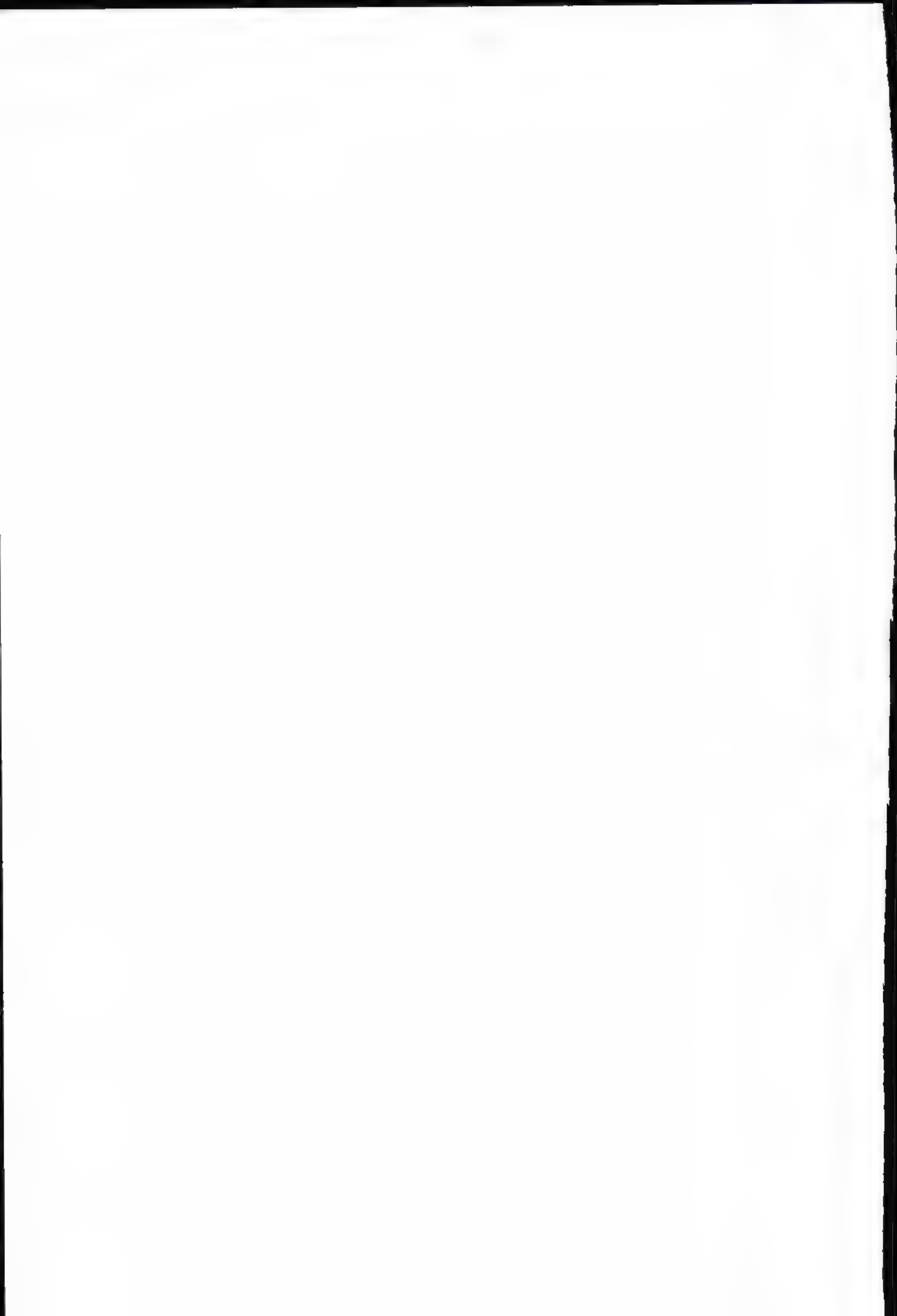
După cuvântare a urmat parastasul pentru preoții morți la Cașva și pentru alte persoane, împărțindu-se la ușa bisericii pâine și rachiu, iar la ieșirea din biserică doi preoți au miruit poporul.

Au luat parte circa 400 de persoane, observându-se mici grupuri din toate satele din împrejurimi. Au luat parte și intelectuali printre care am remarcat pe dr. Nicoară Eugen din Reghin, Pop Florian învățător pensionar Reghin, originar din Cașva.

S-a servit o masă la preotul greco-catolic Racoțian Ioan, unde au luat parte preoții susnumiți, dr. Nicoară Eugen, Pop Florian, notarul comunei Cașva, doamnele pr. Pop, Roșca Târnovean, meșterii care au lucrat la biserică și antreprenorul de păduri Kerestesy cu doamna, primarul comunei și prim curatorul bisericii, învățătorul pensionar Dunca din Orșova,

Aici, după masă, dr. Nicoară a vorbit despre însemnătatea praznicului ce a avut loc și roagă pe autorități să exprime mulțumiri guvernului pentru apărarea cauzei Bisericii.

Protopopul Todea Alexandru mulțumește dr-ului Nicoară pentru ajutoarele ce dă protopopiatului Reghin prin transportarea sa cu mașina dr-ului Nicoară, economisind energia și surmenajul ce le-ar avea dacă s-ar deplasa pe jos sau cu căruța. Dr. Nicoară este un luptător pentru unirea bisericilor greco-catolice cu cea ortodoxă și ar fi bine cu toate și cu cea romano-catolică. Dr. Nicoară a distribuit calendarul Astrei din Sibiu cu 100 lei exemplarul la locuitori.

Note informative -

1948

Problema:
Biserica Greco-Catolică

Notă informativă³²

22 martie 1948

În rândurile credincioșilor greco-catolici din localitate aparținând bisericii greco-catolice din Reghin-oraș, se observă o stare de nemulțumire cu privire la felul cum actualul preot Grama Octavian locțiitor al preotului Todea Alexandru, face serviciul religios și predica, care nu sunt așa de superioare ca ale protopopului Todea și că nu nutrește ideile naționale ca ale susnumitului protopop.

Nu este exclus, ca masa credincioșilor să facă un memoriu să fie eliberat protopopul Todea din lagăr.

R. la 22.III.1948

Informator: 4133 A

Sursă un credincios greco-catolic
Valoare verificată

³² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 34.

18

Problema Manistă

*Notă informativă*³³

02.VII.1948

În seara zilei de 30 iunie 1948 cam pe la orele 19, numitul Duma Ioan ceasornicar din Reghin, a fost văzut că a intrat la protopopul Todea Alexandru, din strada Petru Maior. Această vizită a lui Duma Ioan la Todea este cam suspectă, deoarece Duma Ioan este de religie baptist de ziua a 7-a și nu este credincios din parohia protopopului Todea.

Sursa: un vecin al lui Todea.
Valoarea: sigură

Informator: 13447

³³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 38.

Problema:
persoane care îl vizitează pe Todea

Notă informativă³⁴

2 iulie 1948

În cursul zilei de azi pe la orele 10 a fost văzut ieșind de la protopopul Todea Alexandru din locuință numitul Moldovan profesor la liceul Petru Maior din localitate.

Această vizită se crede că a fost făcută în interesul de a se întâlni cu mitropolitul din București care în prezent se află la Todea, după informații sigure.

Sursa: observare personală.
Valoarea sigură.

Informator: nr. 3863 A

³⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 39.

20

Problema:
persoane care îl vizitează pe Todea

*Notă informativă*³⁵

2 iulie 1948

În cursul zilei de azi între orele 11 [sic!] a fost văzut ieșind din locuința lui Todea, numitul Moica, fostul secretar de Pretură, în prezent comprimat care se bănuiește că întreține legături cu numitul.

Această vizită în cursul zilei de azi a fost făcută mai mult pentru a lua contact cu Mitropolitul din București și care din informații sigure a venit la Todea.

Sursa: obs. personală
Valoarea: sigură

Informator: nr. 3863A

³⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 40.

21

Problema: Pr. Todea

*Notă informativă*³⁶

7 iulie 1948

Protopopul Alexandru Todea din Reghin este propus de forurile superioare bisericești pentru a se muta cu serviciul în București, care a și fost acceptat de el, se crede că în cel mai scurt timp va pleca definitiv din Reghin.

Sursa: informator ocazional

Valoarea: sigură

Informator: nr. 3863 A

³⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 41.

22

*Notă informativă*³⁷

26 iulie 1948

În ziua de 25 iulie a.c. [1948] protopopul Todea Alexandru a vorbit și insistat în predica sa asupra mijloacelor pentru susținerea vieții spirituale lăuntrice, recomandând multe rugăciuni și practicarea lor să se facă fie prin rozar, fie prin repetarea rugăciunilor până la fabrică, atelier sau birou al bărbaților. Despre rozar a spus că provine din orient și se practică în occident. El se compunea în trecut din boabe de semințe pe care le ținea în buzunar, circa 50 de bucăți și creștinii la început, în Palestina și Grecia, repetau rugăciunile câte boabe aveau în buzunar, trecând rând pe rând cum le termină boabele de semințe până la 50 de ori, repetând acele rugăciuni.

Se recomandă și Paraclisul Maicii Domnului de două săptămâni cu post care se începe săptămâna viitoare.

A invitat pe părinți să aducă copiii de școală din clasa întâi, care încă nu s-au cuminecat spre ai pregăti pentru după masa zilei de 25 iulie a.c. [1948] orele 5.

A vorbit despre suferința celor ce sunt despărțiți de soți sau de părinți, etc. căroră pentru întărire le recomandă rozarul care îi va întări și vor suporta cu ușurință greutatea.

Sursa: oficială
Valoarea: verificată

Informator: 4133 A

³⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 42.

23

*Notă informativă*³⁸

03.VIII.1948

În seara zilei de 2 iulie cam pe la orele 18 a fost văzut numitul Grama Octavian preot de profesiune, fără de parohie, originar din comuna Mura Mică fost în anul 1947 profesor la Liceul Petru Maior din Reghin, căsătorit cu fata fostului comisar de poliție înainte de 1940, Braicu Ioan, locuiește cu socrul său în strada Petru Maior nr. 4/6.

Menționăm că Grama Octavian în prezent nu are nici un serviciu, doar că înlocuiește pe preotul Iuliu Man³⁹ duminica la biserica din Reghin-sat /face slujba/. Înainte de a merge protopopul Todea la lagăr nu se aveau bine cu Grama Octavian pe anumite teme bisericesti. De asemenea, mai menționăm că preotul Grama Octavian e membru în societățile de pescuit, pe ariile de șes și de munte de valea Gurghiului și valea Mureșului, deținând legături în acest sens cu diferite persoane dubioase și în acest caz ar fi vrednic de a fi supravegheat.

Sursa: personal
Valoarea sigură

Informator: 13447

³⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 37.

³⁹ Iuliu Man s-a născut la data de 30 octombrie 1906, în localitatea Brădești, județul Mureș. A fost hirotonit preot în data de 16 noiembrie 1960. Cf. Cornel Sigmirean, *Intellectualitatea ecleziastică. Preoții Blajului (1806–1948)*, Târgu Mureș, Edit. Universității Petru Maior, 2007, p. 256.

24

*Raport informativ*⁴⁰

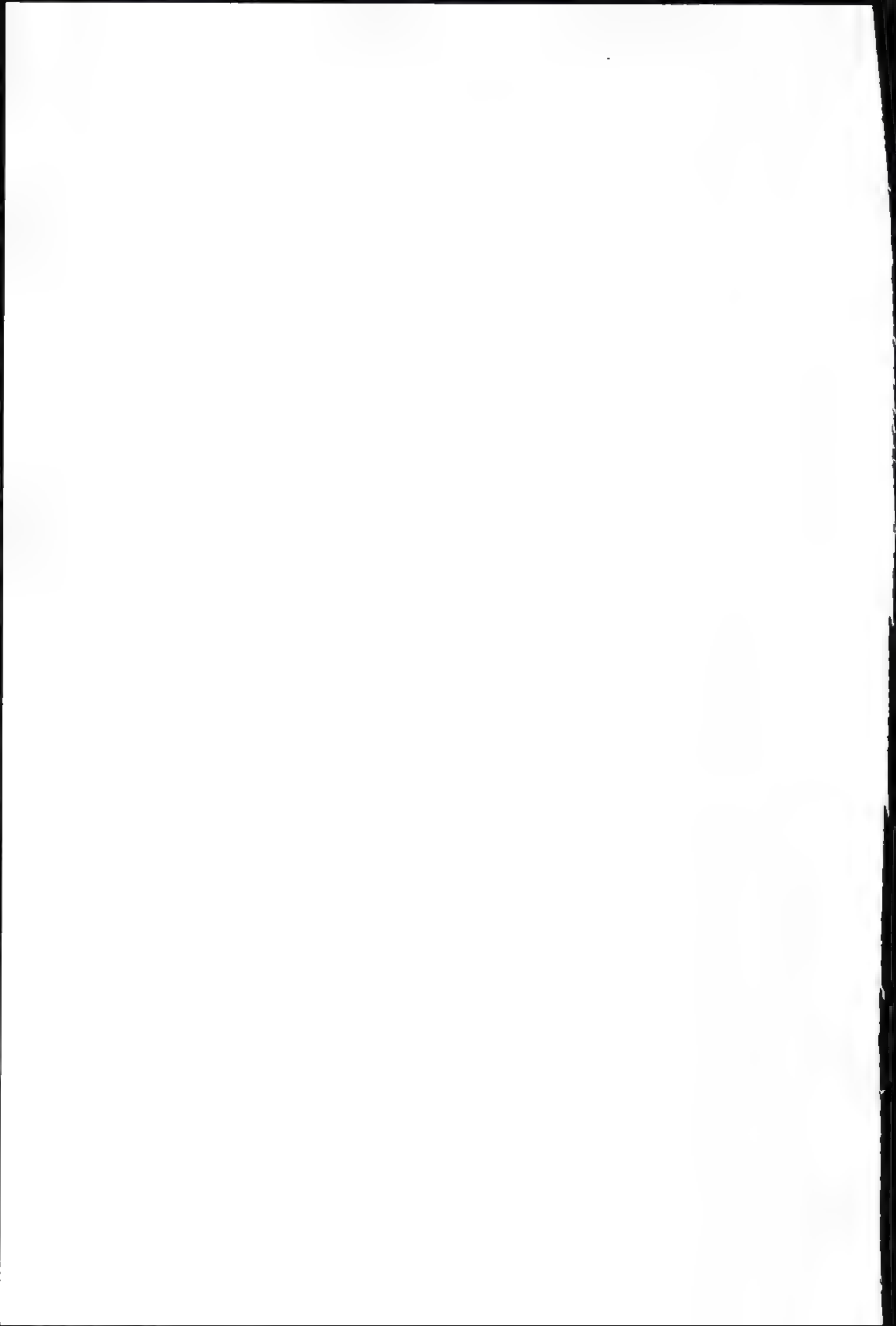
15 octombrie 1948

Cu respect raportez că numitul Todca Alexandru în ziua de 14 octombrie a.c. [1948] orele 14 a fost invitat de a se prezenta la biroul de Securitate, după ce a luat cunoștință despre aceasta a venit până în centrul orașului la cafenea de unde a traversat piața înspre syndicate, de unde în mod misterios a dispărut și din acest moment nu a mai mers acasă și nici la biserică nu a mai fost, în această zi de mai sus a fost văzut că a trecut pe la spital în sus. Acasă la el este o domnișoară și un băiat, ceva nepoți de ai lui care fiind întrebați de subsemnatul că unde-i domnul protopop, a spus că nu a mai fost acasă de ieri după masă și ei așa știu că a plecat la Blaj.

O parte de oameni din oraș comentează că a fost ridicat de siguranță în mod misterios din gara Reghin, cu trenul nu a plecat în nici o direcție.

Nr. 13447

⁴⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todca], I 72681, fila 47.

Note informative -

1949

25

Referat⁴¹

28 februarie 1949

Tov. Locotenent

Având în vedere ordinul dumneavoastră pus în rezoluție pe nota informativă nr. 46, în 4 ianuarie 1949, referitor la unele legături ce le-ar avea Todea prin Reghin, raportează:

Din investigațiile făcute în legătură cu referatul dumneavoastră am pus sub observație casa din str. dr. Șuluțiu și în filaj pe numitele Doamna Tîrnăveanu și soția lui Pop Iuliu, însă nu au fost constatate conexiuni că aceste doamne să meargă pe la casa vizitată de noi.

De asemenea, nu s-a constatat că aceste doamne să se întâlnească pentru a discuta anumite chestiuni.

În consecință rezultatul este negativ.

Slt. de Securitate.

⁴¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 48.

26

Biroul de Securitate al Poporului Reghin

24 martie 1949

*Notă informativă*⁴²

După dispariția protopopului Todea Alexandru, a stat ascuns în mod precis la Vultur sus în vie, tatăl legionarului Vultur Zaharie. Afirmativ al doilea loc unde s-a ascuns: domiciliul grădinarului Szabo strada Apalinei, nr. 66.

Sursa.
Informator: 66

⁴² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 54.

*Notă informativă*⁴³

2 aprilie 1949

Dintre convorbirea avută cu dr. Seranca din Reghin în una din zile acesta mi-a spus că a aflat de la niște oameni din comună care vin la el, că Todea Alexandru fost preot în Reghin, în prezent se află în Sarhegi [sic!] la o mănăstire ascuns, această mănăstire se află lângă Borsec.

Sursa: Seranca
Valoarea: neverificată

Informator: nr. 3863 A

⁴³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 53.

28

*Notă informativă*⁴⁴

28.04.1949

Scrisoarea conține în esență: legăturile Vaticanului cu americanii. Întărirea în credință că se vor schimba timpurile, reiese din scrisoare că este bine informat asupra evenimentelor din Reghin. Nu precizează unde este, data expedierii și intermediarul. Deduc, însă, că este în București la Nunțiatura papală (ambasada Vaticanului). Nu cere ajutoare și roagă să nu se intereseze de locul unde se află la fel cere ca să nu i se răspundă.

⁴⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 50.

*Notă informativă*⁴⁵

07.05.1949

Informez: în ziua de 4 mai a.c. stând de vorbă cu doamna Chiorean, soția tăbăcarului din Reghin, printre alte discuții mi-a spus că ea nu este cununată la biserică cu soțul ei, pentru că părintele Todea nu a vrut să-i cunune oricâte acte și cereri i-au dus, după cum a pretins el și totuși nu i-a cununat spunând că el nu cunună pe acele persoane care au divorțat (soțul doamnei Chiorean e divorțat de soția lui primă) și pentru acest fapt îi era necaz pe el încă de pe atunci vroia să se cunune la ortodocși, însă părintele Todea îi spunea că poate va aranja el pe la Blaj și îi va cununa.

Mi-a mai spus că a auzit mai de mult de la o anumită doamnă Macarie Maria mar. [sic!] Covaci Cizmar (stă pe strada lui Bârsan) că la aceea i-ar fi spus o femeie că a auzit cu urechile ei când a vorbit Todea la radio din Italia, eu întrebând-o că ea ce crede, e adevărat, i-a mi-a spus că crede că este plecat, dar că a vorbit la radio nu. Eu întrebând-o de ce nu crede că a vorbit la radio, iar în mod batjocoritor a spus că: „da ce cine era Todea? Un prinț tu crezi că cum a ajuns acolo în dată l-au pus la radio să vorbească”. După câte am observat doamna Chiorean manifesta o nemulțumire față de părintele Todea pentru că nu a cununat și ea nici până acum nu e cununată la biserică, iar acum mi-a spus că se va cununa la ortodocși.

Sursa: personală
Valoarea sigură

Informator: 20000

⁴⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 51.

131/31 iulie 1949

Notă⁴⁶

Preotul greco-catolic Grama Octavian, din comuna Mara Mare, județul Mureș, născut la 29 septembrie 1918, absolvent al Teologiei din Blaj, situația militară satisfăcută la Reg. [Regimentul] 9, Spit. [Spitalul] din Cluj, Ctg. [contingentul] 1942, gradul Lt. în rezervă în armata maghiară, căsătorit cu Raica Silvia, de ani 27, funcționară la primăria orașului Reghin, au un copil, soția membră în P.M.R. provenită din P.S.D., – avere nu are, trăiește din salariul lunar, venituri stolare [sic!], cu domiciliul actual în str. Nicolae Bălcescu, nr. 2.

Preotul Grama Octavian, din declarația dată din 15 februarie 1949, despre unificarea celor 2 biserici greco-catolică și cea ortodoxă, a discutat în mai multe rânduri cu protopopul Todea Alexandru din Reghin, care a atras atenția ca și mai departe să rămână tare în credința sa, totodată arătându-i și niște circulări primite de la episcopul Suci⁴⁷ din Blaj, prin care de asemenea li se atrage atenția preoților greco-catolici, că despre unificarea celor 2 biserici, a discutat și cu protopopul Pop Iosif, cu o altă ocazie, înainte de data când a venit Târgu Mureș cu scopul de a ridica cartela de alimente.

Recunoaște că celor doi de față, adică numitul Stoica Gheorghe, maistrul croitor și celor 2 necunoscuți, le-a spus că a venit în Târgul Mureș să vadă ce se petrece aici. Știind că în biserica fostă greco-catolică, slujește preotul Andras Ion, fost greco-catolic trecut la ortodoxie, la insultat pe acesta, spunând că a ajuns șeful bisericii și că acesta este un trădător pentru vă și-a lăsat religia.

Grama Octavian a discutat cu mai mulți preoți problema unificării celor 2 biserici, făcând în acest sens și propagandă, atât între preoți cât și între credincioși lucru care se confirmă și prin discuția pe care a

⁴⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 179.

⁴⁷ Episcopul Ioan Suci s-a născut la data de 3 decembrie 1907 în Blaj. A fost arestat la data de 27 octombrie 1948, deținut la penitenciarul din Sighet timp de 3 ani, unde a și murit, după 4 ani și 8 luni de detenție, la data de 27 iunie 1953.

avut cu numitul Stoica Gheorghe, maestrul croitor originar din Târgu Mureș, precum și cu alte 2 persoane necunoscute.

Susnumitul împreună cu Stoica Gheorghe, au intenționat manifestații publice contra legilor aduse de către actualul regim, referitor la unificarea celor 2 biserici.

Protopopul greco-catolic Pop Iosif născut în comuna Ocna Dejului, județul Someș, la zece noiembrie 1897, având teologia din Budapesta și diploma de profesor de Știință din Cluj, căsătorit cu Otilia, de ani 46, învățătoare, are 3 copii, soția membră în P.M.R. provenită din P.S.D., avere au 5 iugăre și jumătate și una casă în comuna Ciufud⁴⁸, județul Târnava Mică.

Din perchezițiile făcute în ziua de 30 octombrie 1948, s-a găsit asupra lui 3 circulare trimise de Mitropolia de la Blaj, semnate de episcopul Suciu. La data de 1 februarie 1949, susnumitul recunoaște, că din partea episcopului au fost convocați în Blaj, unde a stat 3-4 zile, unde au fost convocați toți protopopii la locuința episcopului Suciu, unde au discutat despre unificarea Bisericii Greco-Catolice cu cea ortodoxă, unde au primit sfatul de la episcopul Suciu și instrucțiuni de a nu trece la ortodoxie, primind ordin scris. Recunoaște că în urma instrucțiunilor verbale și scrise primite de la Suciu, contra unificării, susnumitul a transmis tuturor parohiilor de sub ordinea sa, iar în urma sfaturilor date de el, preoților și în urma convingerii acestora, că religia cea adevărată, este cea greco-catolică, observând că discuțiile avute cu acestea au avut efect și i-a putut convinge pentru a lupta contra ortodoxiei.

Protopopul Pop Iosif a primit diferite ajutoare de îmbrăcăminte, alimente și medicamente din America. Recunoaște că a primit instrucțiuni de-a fi contra indicării [document incomplet].

⁴⁸ Azi localitatea Izvoarele.

132/10 decembrie 1949

Notă⁴⁹

Prof. pensionar Pop a comunicat în cel mai strict secret arhiepiscopului Alexandru Cisar că Nunțiul Papal a hirotonisit doi episcopi clandestini greco-catolici⁵⁰ în persoana preoților Grigore Stan și Alexandru Todea preot canonic din Blaj.

În urma activității acestora marea majoritate a preoților trecuți la ortodoxie au revenit la catolicism, astfel că practic există o biserică greco-catolică, restabilă.

Sursa: „Badea”
Valoarea: f serioasă.

Observațiunile Serviciului:

Activitatea lui Grigore Stan la Oradea după cum reiese din semnalările primite, pare a confirma această informație. Todea este pentru prezent mai puțin cunoscut.

Măsuri luate:

S-au dispus măsuri de verificare – atât informativ, cât și prin chestionare pentru reținuții Pâclișanu⁵¹ și Emilia Sbierea, problema prezentând o mare importanță. La catolici episcopul putând hirotonisii noi preoți, are același rol însemnat ca al reginei într-un stup de albine.

⁴⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 178.

⁵⁰ Este vorba de episcopii: Ioan Ploscaru de la Lugoj sfințit la 30 noiembrie 1948 și Ioan Dragomir de la Baia Mare sfințit în 6 martie 1949.

⁵¹ Zenovie Pâclișanu s-a născut la data de 1 mai 1886, în localitatea Straja, județul Alba. După 1948 a fost ordinarius substitutus la București. A fost arestat la 6 decembrie 1949, trimis la penitenciarul din Sighet. Rearestat în anul 1957, a murit în detenția regimului comunist, la Jilava, în 31 octombrie 1957.

Note informative -

1950

132/5 ianuarie 1950

Notă⁵²

Vicarul Arhiepiscopiei Ortodoxe – Sibiu, Traian Belaşcu⁵³, afirmă că: Mitropolitul Bălan Nicolae, are întâlniri secrete noaptea cu episcopii ortodocși, Colan Nicolae al Clujului⁵⁴ și Popovici Nicolae al Oradiei, atât la Sibiu cât și la Alba Iulia. Fiecărui vicar fost greco-catolic i se caută de către episcopi fel de fel de acuze, pe care i le prezintă Patriarhului, așa căci nu pot merge nicăieri din birou; în oraș, în eparhie la Patriarh, s-au la Ministerul Cultelor.

Patriarhul când a fost în Ardeal, a fost pentru a arăta atașamentul față de episcopii de acolo, cu vicarii nici nu a stat de vorbă.

Cei 16 preoți reveniți din Mitropolia Sibiului, cari și-au retractat semnăturile, au făcut-o până acum, din cauza mitropolitului Bălan, care a spus: „Am un vicar, pe care, dacă nu-l aranjez și nu-i dau în cap, apoi o să-mi dea el mie”, acești preoți au retractat în urma sfatului pe care l-au primit de la capii rezistenței canonicul Georgescu Ion, fost la Episcopia Oradiei, canonicul Matei fost la Episcopia Oradiei, canonicul Pura Nicolae⁵⁵ și Cherteș Ioan, foști la Episcopia Cluj, precum și Ploscaru Ioan⁵⁶, fost la Episcopia Lugoj.

⁵² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 177.

⁵³ Traian Belaşcu fost preot greco-catolic, în anul 1948 a trecut la Biserica Ortodoxă Română și numit vicar al Mitropoliei Ardealului din Sibiu. A participat la 1 octombrie 1948, ca președinte, la adunarea de la Cluj care „legitima” trecerea greco-catolicilor români la Biserica Ortodoxă.

⁵⁴ Nicolae Colan s-a născut la data de 28 noiembrie 1893, în localitatea Arpătac, azi Araci, județul Covasna. Între anii 1936-1957 a fost episcop al Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului. În data de 23 mai 1957 a fost ales arhiepiscop al Sibiului și mitropolit al Ardealului. A condus Mitropolia Ardealului până la sfârșitul vieții, 5 aprilie 1967.

⁵⁵ Nicolae Pura – vicar general și ordinarius eparhial al Episcopiei Greco-Catolice de Cluj-Gherla. Cf. fișei matricole penale de la penitenciarul Timișoara, datată 2 aprilie 1955, acesta a fost condamnat la 5 ani închisoare, pentru fapta de „instigare”, cf. art. 327 C.P. Conform Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, *Fișă matricolă penală Nicolae Pura*, disponibilă online la adresa: <https://goo.gl/hkvqcK> (30 ianuarie 2017).

⁵⁶ Episcopul Ioan Ploscaru a fost primul episcop din România consacrat „clandestin”

La Târgu Mureș unde preoții din rezistență cari sunt fostul Vicar Pop Iosif și Todea Alexandru fost protopop în Reghin, lucrează intens, aceștia totuși nu i-au ei direct legătura cu Nunțiatura.

Bălan Nicolae, s-a exprimat astfel: „atâta vreme cât va fi Groza⁵⁷ la guvernare nu mă tem de răsturnare”.

Belașcu afirmă că: „are informații despre inspectorul Ministerului Cultelor [indescifrabil] care a fost trimis la Oradea că acesta se dă de partea lui Popovici Nicolae”.

Sursa. „Traian”
Valoare: serioasă

în perioada regimului comunist. Acesta a stat 14 ani în închisoare, din care 5 la închisoarea din Sighet, unde 2 ani a fost singur într-o celulă, fără a avea contact cu altcineva. Vezi pe larg Ioan Ploscaru, *Lanțuri și Teroare*, Editura Signata, Timișoara, 1994, *passim*.

⁵⁷ Petru Groza s-a născut la data de 7 decembrie 1884, în localitatea Băcia, județul Hunedoara. A fost avocat, om politic, prim-ministru în primele guverne comuniste ale României, între 1945 și 1952. A fost președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, funcție asimilată celei de șef al statului, în perioada 2 iunie 1952 – 7 ianuarie 1958. A încetat din viață la data de 7 ianuarie 1958.

*Notă informativă*⁵⁸

În ziua de 11 septembrie 1950

Despre Macarie Ana de la Secția Financiară, mergând eu la ea personal la secție pentru a elibera o factură pentru a cumpăra ața de cusut dosarele, s-a exprimat cu niște cuvinte așa flegmatice căci ea nu face și nu are cine să semneze căci șeful este în concediu, iar eu am zis căci să-i bată Dumnezeu pe aceia pe care nu vreau să facă nimic, iar ea a zis căci să nu am treabă cu Dumnezeu, căci el ne dă pâinea de toate zilele și ar fi bine să nu-și bată nimeni joc de Dumnezeu, căci vor ajunge rău aceia, căci puterea lui este foarte mare peste toți oamenii.

Informator: C.

⁵⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 288.

34

*Notă informativă*⁵⁹

În ziua de 12 X 1950

Despre lucrurile făcute la Com. Prov. Raional [Comitetul Provizoriu], în seara zilei de 12 octombrie am primit niște tabele care trebuia făcută [sic!] deciziuni pentru comisiile electorale pentru votare.

Uitându-mă pe tabele am văzut trecuți mai mulți tovarăși pe liste la oameni de încredere la secțiile de votare la circumscripțiile din Reghin unde era trecută și Macarie Ana și Ghetner Paula de la Raionul nostru, iar eu am întrebat pe tovarășul [indescifrabil] Viorel de la comitet, căci pe acestea cine i-a propus, iar el a zis căci nici el nu știe.

Informator: C.

⁵⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 289.

Confidențial „Secret”

Nr. 5425

1950, luna noiembrie, ziua 3

Notă⁶⁰

În ziua de 03.11.1950 a sosit un plic expediat prin poștă cu ștampila oficiului poștal din Orașul Stalin, din ziua de 1 noiembrie 1950.

Ca expeditor figurează Tr. Tulbure, Orașul Stalin pentru Tovarășa Ana Macarie, str. Libertății, Reghin, Regiunea Mureș.

În plic se afla o țidulă pe o foaie de notes redactat cu creion în ziua de 31.X.1950 și conținut „Gândul, călător pribeag, purtat pe aripi de vânt, îți duce cu el dragostea mea toată, tot dorul și toată căldura sufletului meu.”

ss. Tr. Tulbure

Pe plic se vede că înainte de expediere a fost câteva zile purtat în buzunar.

Lt. Mr.

[semnătură indescifrabilă]

⁶⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 291.

36

1950 luna noiembrie ziua 13

*Notă informativă*⁶¹

Audiția de radio nu s-a ascultat fiind pe teren, urmează în cursul acestei săptămâni.

Macarie în strada Libertății, nr. 9.

Posedă un dormitor, una bucătărie. Proprietate are aparat de radio în dormitor și în bucătărie difuzor.

Locuiesc părinții cu fiica, tatăl lor este funcționar la Ierbus probabil portar, soția sa este casnică, fiica funcționară (nu știu unde). Băiatul fost ofițer de marină, a încercat să plece din țară cu vaporul, fost prins arestat și judecat la București, condamnat pe 25 ani muncă zilnică [sic!] pe viață.

Până în luna aprilie a.c. [1950] au purtat corespondență cu el, de atunci înapoi i-a pierdut urma.

Străini în locuință nu s-au semnalat.

Informație precisă – se va mai proceda la verificarea ei.

Pe teren spiritul populației agitat din lipsă de material de primă necesitate ca: Bumbac, Pânză, Bocanci și Băuturi.

În comuna Ibănești se urmărește soțul Doctorei fost ofițer superior, din comuna Poduri, județul Bacău.

Informator: XX.

⁶¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 292.

*Notă informativă*⁶²

7 decembrie 1950

Informez că am stat de vorbă cu Macarie Ana și am discutat cu aceasta mai multe chestiuni de serviciu după care am ajuns și la religia greco-catolică și despre persoana lui Todea. Cu toate întrebările care le-am pus în mod indirect despre acestea, aceasta a răspuns că numai știe nimic despre el de când a plecat.

⁶² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 274.

38

13.12.1950

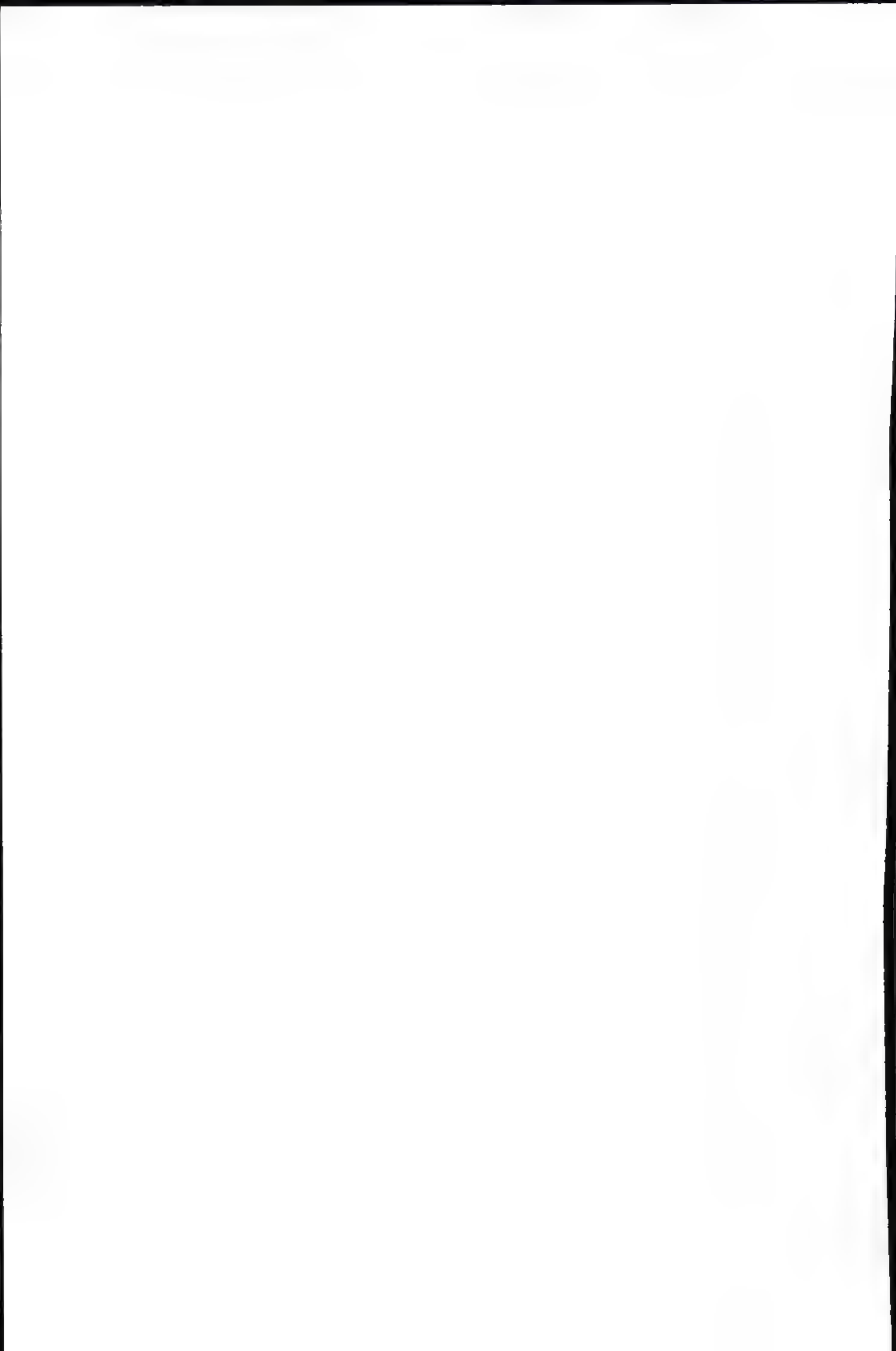
I. Strictă supraveghere a ambilor.

*Notă informativă*⁶³

Macarie Nuți [sic!] este în strânse legături cu Nistor, șeful bugetului de la Raion, încă nu am reușit să interceptez credința ei religioasă din cauză că e ocupată la birou.

Inf. 66

⁶³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 302.

Note informative -

1951

*Notă informativă*⁶⁴

5 martie 1951

În chestiunea Todea după ce s-a zvonit căci a fost arestat, am fost întrebat de preotul Chicideanu care este funcționar aici în Reghin, că ce știu? Eram în localul Băncii de Stat, i-am răspuns căci nu știu nimic, mi-a spus căci e informat, căci nu este arestat. Nu mi-a spus căci de unde știe, căci nu este arestat.

S. Pop preot funcționar la planificare, eram la R.A.T.A. când l-am întâlnit. La fel m-a întrebat și tot la fel mi-a spus că nu este arestat, dar nu mi-a spus că de unde știe că nu este.

E. Demian preot pedagog la o școală m-a întrebat eu ce știu de cazul Todea, nu a răspuns căci nu știe nimic precis a auzit de pe la Securitate de la unii, căci este arestat și de la alții căci nu este. I. Pop preot a spus căci știe precis că este arestat, soția mea a fost înainte cu o săptămână la familia Negrea din Reghin sat, unde a venit o doamnă Coitar [sic!] soția unui funcționar de la Judecătorie, care a spus căci a auzit că a fost arestat, însă se ține în surdină, din motivul că ar fi amestecați cu el membri marcanți de partid și din Securitate, de aceea nu se face caz din arestarea lui.

Tovarășul dr. al meu de vreo 5–6 zile m-a întrebat în Birou dacă știu că Todea a fost arestat, i-am răspuns că știu, dar nu am știut dacă de fapt și atunci, mi-a spus căci în chestiunea lui ar fi amestecat și Friedmann fostul șef al Securității Reghin, i-am răspuns căci este de necrezut, i-am zis căci dacă ar fi vorba de un roman, s-ar mai putea bănuși, iar de tovarășul Friedmannu poate fi decât o născocire de preotul Gustav.

Carolina Negrea funcționară la fel a spus că ar fi auzit căci ar fi multe lume amestecată în acest caz, dar nu s-a descoperit toate, vorbind cu soția mea a spus căci așa a auzit căci nu este arestat.

Informator

OO

⁶⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 72681, fila 162.

Note informative -

1957

Notă⁶⁵

În camera 14 (carantină) de la Penitenciarul Jilava, la începutul lunii noiembrie 1957, au sosit în trecere, venind de la Penitenciarul Râmnicu Sărat deținuții: Todea fost episcop greco-catolic, Dragomir⁶⁶ fost episcop greco-catolic, Tătaru⁶⁷ fost preot greco-catolic, Leluțiu⁶⁸ fost preot greco-catolic, Boroș⁶⁹ fost preot greco-catolic [Sic!] și Walter⁷⁰ fost preot reformat condamnat pentru înaltă trădare.

⁶⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 43.

⁶⁶ Ioan Dragomir s-a născut în localitatea Ariniș, județul Maramureș, părinții au fost: Simion și Rozalia. Serviciu militar satisfăcut la Unitatea C.T. Cehul Silvaniei, în 1925, cu gradul de Căpitan în rezervă. Motivul arestării conform fișei matricole penale de la Penitenciarul Sighet era: Nu a vrut să treacă la ortodoxie. În Fișa matricolă penală de la Penitenciarul Râmnicu Sărat motivul a fost: crimă de uneltire împotriva ordinii sociale. A fost depus la Parchetul Tribunalului București cu mandatul 12.969 din 1951 pentru activitate contra revoluționară, internat de D.G.S.S. cu ordinul 405943 din 1951. A fost judecat de Tribunalul Militar București, cu mandatul nr. 887 din 1952. Prin Hotărârea Judecătorească 396 din 1952 a fost condamnat pentru crimă de uneltire contra ordinii sociale la pedeapsa de 20 de ani, pentru perioada 19 iulie 1950 – 13 iulie 1970.

⁶⁷ Tătaru Ștefan – călugăr franciscan, profesor la Academia Teologică Oradea – conform Fișei Matricole Penale, de la penitenciarul Sighet Principal, s-a născut la data de 5 ianuarie 1917, în localitatea Traian, județul Bacău, părinți Anton și Maria. Călugărul Ștefan Tătaru a fost arestat la 30 ianuarie 1951 de către D.G.S.S., descrierea acuzației a fost: „activitate religioasă superioară, spionaj și înaltă trădare”. Conform Fișei Matricole Penale nr. 110 din 15 februarie 1952, de la penitenciarul Sighet, a avut proces la Tribunalul Militar București nr. 248/952. Prin Hotărârea Judecătorească nr. 104/952, pentru fapta comisă: „crimă de înaltă trădare”, a primit pedeapsa închisoare pe viață. Din Fișa Matricolă Penală nr. 2224, de la penitenciarul Jilava, aflăm că s-a redus pedeapsa pe viață prin Decretul nr. 5/63 la 25 ani de închisoare, perioada: 30 ianuarie 1951 – 23 ianuarie 1976. La penitenciarul din Sighet a stat în camera 39. Călugărul profesor Ștefan Tătaru a fost grațiat la 3 august 1964 prin Decretul 411/1964.

⁶⁸ Leluțiu Ioan s-a născut la data de 22 iulie 1912, în localitatea Făgăraș. A fost arestat la data de 29 octombrie 1951, a trecut prin penitenciarele de la: Baia Sprie, Aiud, Gherla și Jilava, a fost eliberat în 20 iulie 1956.

⁶⁹ Boroș Adalbert, episcop romano-catolic la Timișoara, s-a născut la data de 20.09.1908, în localitatea Pădureni, județul Arad. A fost arestat la data de 10.03.1951, eliberat la 04.08.1964.

⁷⁰ Waltner Josef, prepozit capitular la Episcopia Romano-Catolică din Timișoara, s-a

Imediat după sosirea acestora, deținutul Urziceanu Gheorghe⁷¹ fost național creștin ce venea de la Penitenciarul Aiud i-a pus în curent pe acești preoți cu ultimele evenimente politice interne și externe, în urma cărora fostul episcop greco-catolic Todea a făcut afirmațiuni auzite de toți cei din cameră, că acum a venit sfârșitul comunismului, așa după cum i-a prezis numita Ionela⁷² soră (călugăriță) încă din anii 1948–1949, care a fost sub directa supraveghere a lui.

Pacea va pleca chiar din România și rușii vor fi obligați să părăsească țara și să se retragă din țară, să se retragă în granițele lor.

Acest lucru l-a afirmat și deținutul Leluțiu fost preot greco-catolic.

Acești doi deținuți Todea fost episcop greco-catolic și Leluțiu au ținut câteva predici în cameră arătând că creștinismul va învinge și toată lumea va fi liberă. Au făcut rugăciuni și învăță pe deținuți să nu-și piardă încrederea în Dumnezeu.

Au arătat apoi regimul la care au fost supuși în Penitenciarul Râmnicu Sărat, spunând că era un regim de exterminare.

21.XII.1957

ss. Deținut C.R. [Corecțional] Marinescu Anghel

născut la data de 06.11.1892, în localitatea Lovrin, Județul Timiș. A fost arestat la data de 11.03.1951 și eliberat la 14.01.1963.

⁷¹ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale Gheorghe Urziceanu s-a născut la data de 21 aprilie 1904. De profesie avocat, a fost arestat la data de 20 august 1951, pentru fapta: „a uneltit contra ordinii sociale”. A fost eliberat la 29.07.1964. Accesibil online la adresa: <http://bit.ly/2l6poEb> (accesat la 30 ianuarie 2017).

⁷² Sora Ionela (Maria Cotoi), călugăriță greco-catolică, s-a născut la data de 18 aprilie 1927, părinții Teodor și Paraschiva. A fost arestată în 31 ianuarie 1951, durata reținerii 24 luni. Conform: Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, *Fișă matricolă penală Maria Cotoi*, disponibilă online la <http://bit.ly/2l6aYCM> (accesat la 30 ianuarie 2017).

Note informative -

1960

Direcția Regională M.A.I. Pitești
 Biroul „K”
 Căpitan Nenițoiu Nicolae
 „Cristescu Leon”

20 februarie 1960

Penitenciarul Jilava

Notă (extras)⁷³

Un alt grup important din cameră erau preoții greco-catolici și anume: Todea Alexandru, Rotaru⁷⁴, Dumitraș⁷⁵, Iustin și Brudel [sic!] Leon Crăciun. Activitatea pe care o desfășoară acest grup bine organizat și susținut, prezintă mai multe aspecte și anume: unul mistico-religios, altul propagandistic pentru unificarea bisericii, bineînțeles prin trecerea celorlalte culte creștine la catolicism și în sfârșit mai profund politic naționalist. Activitatea lor este bine organizată prin slujbe religioase zilnice, coruri religioase, conferințe religioase și alte cu caracter politic și naționalist.

În special activitatea lor se mai desfășoară și de la om la om foarte

⁷³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 41.

⁷⁴ Rotaru Mihai conform Fișei Matricole Penale, nr. 2206, din 1 octombrie 1951, de la penitenciarul Jilava, s-a născut la data de 13 februarie 1922, în localitatea Dulcești, județul Neamț, părinții Gheorghe și Varvara. La data arestării, preotul Mihai Rotaru a locuit la București. A fost arestat la data de 17 noiembrie 1950, de către Parchetul Militar București, nr. 14941/1951, pentru fapta „Uneltire”. A avut proces la Tribunalul Militar București, nr. 252/952. Prin Hotărârea Judecătorească nr. 104/952, a fost acuzat de „crimă de înaltă trădare” și a primit pedeapsa de închisoare pe viață. Această pedeapsă a fost redusă, prin Decretul 563 la 25 ani închisoare, perioada 17 noiembrie 1950 – 10 noiembrie 1975. Preotul Mihai Rotaru a fost grațiat la data de 1 august 1964, prin Decretul 411/1964.

⁷⁵ Gheorghe Dumitraș, conform Fișei Matricole Penale, nr. 697 din 24 martie 1951, de la penitenciarul Jilava, s-a născut la data 9 mai 1923, în localitatea Botești, județul Bacău, părinții Roman și Verona. Preotul Dumitraș a fost arestat la data de 18 ianuarie 1951, în București, de către D.G.S.S. cu ordinul nr. 404130/951 și judecat la Tribunalul Militar București nr. 254/952. Prin Hotărârea Judecătorească, nr. 104/952, a fost condamnat la 25 ani închisoare, pentru: „crimă de înaltă trădare”, perioada detenției: 18 ianuarie 1951 – 11 ianuarie 1976. A fost eliberat la 31 iulie 1964, prin Decretul 411/1964.

susținut, după programul bine studiat, este foarte interesantă în special persoana lui Todea Alexandru. acest episcop greco-catolic, foarte dârz și extrem de activ. Prin concepția politică și ca origine socială (de la Blaj) este manist fanatic.

Prin ideologie și principii este catolic convins și militează pentru ca în primul rând regimul actual să se prăbușească și viitorul regim, firește PNȚ-ul pe care-l susține să redea autoritatea cultului greco-catolic, pentru ca apoi să facă ca întreaga biserică românească să se unească cu biserica de la Roma.

Todea este secondat de doi preoți: Dumitraș și Rotaru foarte activi și devotați, cum și de doi frați Iustin și Crăciun.

La acest grup ca sprijin și colaborare se adaugă un grup de 3 preoți romano-catolici condus de pr. Haag Rafael⁷⁶, un călugăr iezuit, care în special recrutează noi adepți la catolicism.

L-a recrutat astfel pe Mugur.

„Cristescu Leon”

⁷⁶ Rafael Haag s-a născut la data de 6 februarie 1895, în localitatea Râmnicu de Sus, județul Constanța. A fost preot romano-catolic iezuit, deținut timp de 14 ani în penitenciarele regimului comunist. A încetat din viață la 15 aprilie 1978, în București.

Notă informativă⁷⁷

Sursa dă următoarele informații despre episcopul Todea pe perioada 17 octombrie 1959 – 6 aprilie 1960.

Episcopul Todea deși un om relativ tânăr /circa 45 ani/ are o mare influență asupra deținuților din cameră, indiferent dacă sunt credincioși sau nu, prin înalta sa ținută morală, prin felul său de a se comporta și prin erudiția sa. În afară de slujbele religioase pe care le face împreună cu ceilalți preoți în fiecare seară și duminică, ține de 2–3 ori pe săptămână și duminică câte o predică.

În cameră din 84 de deținuți nu sunt decât vreo 30 credincioși și care ascultă slujba, ceilalți sunt indiferenți și alții contra religiei. Grupul oamenilor tineri din cameră este cel mai anticreștin ca Ioanid, Bogda, Ghika, Ghitău, Eliade, Urdea, Stoianov, Gociu, Ștefănescu Dumitru etc.

Nici Todea și nici ceilalți preoți nu au încercat să convertească pe unul din aceștia la credință. Ei se ocupă numai de cei credincioși.

Predicile pe care le-a ținut Episcopul Todea au avut subiect strict religios. El a început într-o serie de predici să facă istoricul dezvoltării creștinismului de la moartea lui Isus până acum. A arătat diferitele schisme care s-au produs, a făcut istoricul consiliilor ecumenice, a vorbit despre viața sfinților, insistând asupra sfinților catolici Francisc de Assisi și Toma D'Agnino [Toma D'Aquino]. Scopul general al acestor predici este în afară de a face o pregătire și o informație creștină deținuților ci și a demonstra că nu există deosebiri fundamentale între cele două biserici și că trebuie până la urmă să se ajungă la unirea tuturor bisericilor într-una singură /bineînțele cea catolică/ și să se realizeze cuvintele Mântuitorului: „Toți o turmă și un păstor”. El vorbește cu o convingere nestrămutată că se va ajunge curând la acest lucru pe întreg globul, dar mai curând în România. Todea în particular la câteva persoane /lui Lăzărescu, Ninescu/ și preotul Rotaru Mihai la câteva grupuri mici, la fel și fratele Nohai Ion⁷⁸ au povestit minunile săvâr-

⁷⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 38.

⁷⁸ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale, Ioan Nohai s-a născut la data de 16 noiembrie 1920. A fost călugăr, arestat în 19 iulie

șite de sora Ionela. Faptele controlate că luni de zile nu mănâncă și nu bea absolut nimic /fapt controlat și constatat de organele Securității însuși/ însângेरările precum și prezicerile ei că România va fi teatrul unor evenimente importante și că țara și poporul român a fost ales de Fecioara Maria pentru a fi teatrul unor evenimente importante și de aici va porni acțiunea care va aduce pacea și înțelegerea oamenilor pe pământ.

În toate discuțiile pe care le are episcopul, fie particulare, fie în mod public el îndeamnă pe toți la supunere și ascultare față de administrație, asta mai ales pentru a evita suferințe inutile. Tot el îndeamnă oamenii să părăsească gândurile de răzbunare, în cazul realizării păcii și uitarea trebuie să fie generală pentru a nu se mai crea suferințe noi. El spune că religia creștină susține, că și ea, că bunurile materiale trebuie împărțite echitabil la toți și că este o nedreptate ca unii să aibă milioane și alții, mii de oameni, să trăiască în mizerie. Numai biserica vrea să ajungă la acest deziderat prin alte căi și prin mijloace decât comunismul. Din convorbirca pe care am avut-o direct cu el mi-a declarat că el este convins că va veni și trebuie să vină „momentul catolic” aici în RPR. Că el dacă va fi chemat să discute cu actualul guvern sau oricare altul care va fi în România în acel moment, apoi să știe acest guvern că dacă el, episcopul Todea, va spune de voi acest lucru, apoi să fie sigur acel guvern că oricât i s-ar părea de imposibil, el va face ce și-a dat cuvântul, iar dacă va spune nu, apoi orice ar fi tot nu va rămâne. El este hotărât că dacă se va da din nou liber cultului unit să nu mai lucreze în nici o chestiune, chiar în cele strict bisericesti subversiv, ci absolut pe față fără nici un ascunziș față de guvernul țării. El este convins că ei preoții se vor elibera înaintea noastră.

A mai vorbit despre Blaj și învățământul românesc de la Blaj, de elementele de valoare românești care s-au format la Blaj, de episcopii români în decursul timpului, de succesele studenților teologi români la Roma. A mai vorbit despre Isus și ce s-a scris despre el, căutând să dovedească prin citate din literatura universală că Isus pe lângă natura omenească avea și natură divină, dumnezeiască. Combate pe Renen

1950, descrierea faptei: „Fiind om de serviciu la nunțiatură a dus mai multe plicuri prin Țară”. Pentru acest fapt a fost condamnat 25 ani, a fost grațiat în 16.04.1964. Accesibil online la adresa: <http://bit.ly/2megivM> (accesat la 30 ianuarie 2017).

care susține teza contrară și laudă cartea lui Pepini⁷⁹ despre Isus. Nu s-a străduit să facă prozelitism printre cei necredincioși, stă de vorbă cu cine vine să-l roage, nu cheamă pe nimeni și nu se duce la nimeni.

Caută să se comporte la fel cu ceilalți făcând de serviciu el singur, căutând să nu marcheze o diferență între el și ceilalți. Ține sub o disciplină strictă pe ceilalți preoți care nu iese din curentul său. Preoții Rotaru Mihai și Dumitraș Gheorghe amândoi franciscani, duc o activitate nevăzută dar salutară de a ridica și menține nivelul oamenilor mai slabi și care nu mai au speranță decât în Dumnezeu.

Se duc lângă aceștia și se roagă toată ziua cu ei.

Popa Haag din ordinul iezuiților pare a fi un fel de politruc al lor, toți au cam frică de el. Acesta vorbește preoților catolici Kilian și Simonfi și evreului creștinat Mugur Constantin toată ziua chestiuni bisericești și filozofice. Dacă tragi cu urechea la ce le spune te minunezi, cum în 1960 mai poate debita cineva asemenea tâmpenii cu balauri, îngeri, minuni, etc. și încă să mai aibă auditori care să soarbă cuvintele.

Toată ziua se roagă cu o frenezie de apucat de nebun în schimb este tot așa de nebun după mâncare!

Fratele Nohai Ion /Iustin/ e mai mult mecanic decât popă. Cunoaște bine muzica și armonizează bine cântecele bisericești, astfel mai puțin bigot, fost martor la minunile lui Ionela și a scos o serie de fotografii care au fost trimise la Vatican prin Nunțiatură când funcționa acolo.

Mă pisează mereu cu chestiuni tehnice, ca magnetofon, amplificatoare, microfoane, etc. el va avea misiunea să se ocupe de partea tehnică a propagandei pe care vor s-o facă în țară.

07.04.1960

„Ionescu Mircea”

⁷⁹ Este vorba despre Giovanni Papini, volumul *Viața lui Isus*.

43

Sursa: „Bob”

La întâlnire a participat

Lt. Maj. Costea Victor

Întâlnirea a avut loc în ziua de

22 iulie 1960 în camera de

Anchetă a penitenciarului

Dej.

Notă informativă⁸⁰

Referitor la deținutul Todea Alexandru, redau următoarele:

Deținutul Todea Alexandru în camera 55, secția a II-a, este autorul moral din punct de vedere religios. În fiecare zi face slujbe religioase de două ori pentru întreaga cameră. La care toți deținuții se supun.

În aceste slujbe este ajutat de către deținutul Rotaru Mihai, care înainte de a începe slujba, spune în cameră „domnilor să facem puțină slujbă”, el în calitate de șef de cameră și preot face acest apel.

Când este vreo zi importantă din punct de vedere religios, deținutul Todea ține și predici cu caracter religios. Scopul acestor predici și rugăciuni este pentru menținerea moralului deținuților din punct de vedere religios catolic.

22 iulie 1960

„Bob”

Nota lucrătorului:

Nota a fost dată din inițiativa agentului și se referă la activitatea desfășurată în camera 55 din penitenciarul Dej, de către deținuții preoți greco-catolici Todea Alexandru și Rotaru Mihai, fapt despre care am fost sesizați și pe alte linii informative.

Agentul a fost instruit să urmărească în continuare activitatea susnumiților, elementele pe care le apropie și cu ce scop.

⁸⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 27.

Câte un exemplar de pe notă se va anexa la materialul deținutului Todea și Rotaru Mihai.

Se vor lua măsuri pe linie de pază pentru a împiedica ținerea pe mai departe a slujbelor religioase de către acești deținuți, printr-o supraveghere severă și prin luarea de măsuri disciplinare asupra lor.

Lt. Maj. Costea Victor

44

Regiunea M.A.I. Cluj
Biroul „K”

Strict Secret

Sursa: „Dinu Drăgan”
La întâlnire a participat
Lt. Maj. Costea Victor
Întâlnirea a avut loc la data
26 iulie 1960 în camera de
Anchetă a Serviciului VIII a
Regiunii M.A.I. Timișoara

Notă⁸¹

Sursa vă informează despre gruparea deținuților preoți greco-catolici din Penitenciarul Dej următoarele:

Gruparea acestor preoți este formată din următoarele persoane:

1. Episcopul Alexandru Todea
2. Episcopul Iosif Schubert⁸²
3. Preotul Ioan Baltaizer
4. Călugărul Mihai Rotaru
5. Preotul armeano-catolic Francisc Diarian⁸³
6. Preotul Iosif Waltner⁸⁴, care se găsesc actualmente în camera 55.

1. Cu episcopul Alexandru Todea m-am întâlnit prima dată în viața mea în cursa trenului care ne-a adus de la Pitești la Dej. Acolo acesta a ținut o slujbă cu rugăciuni fierbinți de pace în ziua de Rusalii, invocând Spiritul Sfânt să lumineze capetele de conducere în toate țările, ca să ajungă la o grabnică înțelegere în conducerea popoarelor, restabilind așa echilibru mondial și asigurând pacea.

⁸¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 28.

⁸² Joseph Schubert s-a născut la data de 6 iulie 1890, în București. A fost Episcop romano-catolic consacrat în clandestinitate, arestat de către regimul comunist în anul 1951, eliberat în anul 1964. A încetat din viață la 4 aprilie 1969, în München.

⁸³ Francisc Diarian a fost preot în Dumbrăveni, a încetat din viață în anul 1990.

⁸⁴ Vezi note anterioare.

Această cuvântare a făcut asupra deținuților o impresie bună, cu atât mai vârtos că s-au văzut puși pe drum, neștiind ce se va întâmpla cu ei în viitor.

Sursa a devenit foarte atentă asupra acestei personalități proeminente, despre care a auzit lucruri foarte interesante.

Este un element foarte bine pregătit în Roma. Încă destul de tânăr se crede, că dânsul este designat pentru viitor de a deveni mitropolitul Bisericii Greco-catolice din RPR. Foarte simpatic și vorbăreț și a putut convinge în scurt timp pe episcopul clandestin Vasile Leu⁸⁵, de a deveni un aderent al ideii de unire al bisericilor naționale românești.

Acesta din urmă recunoscând facultățile episcopului Todea a intrat și pe mai larg în această problemă atât de importantă, încercându-se de a se stabili în comun în ce formă s-ar putea fi făcută această unire, care exclude odată și pentru totdeauna orice diferend între biserica catolică și cea ortodoxă.

Activitatea lui zilnică în cameră constă de-a strânge în jurul său în deosebi pe toți preoții amintiți mai sus. Cărora le ține așa zise esterlațiuni [sic!] spirituale, încurajându-i de a rămâne credincioși bisericii de la Roma, condamnând atitudinea disidenților /infidelilor/, care sau abătut de la principiile fundamentale, făcându-se pasibili de excomunicare.

Menține și o strânsă legătură cu preotul Rafael Haag /iezuit/, care natural este de acord cu toate ceea ce exprimă Todea, în special în ipoteza cardinală „unirea”.

Mai are un mare admirator în persoana călugărului minorit Mihai Rotaru care e și mâna dreaptă a episcopului în cameră. Dânsul execută așa numitul program religios zilnic, care se referă la rugăciuni publice. Aceste rugăciuni sunt întemeiate absolut la formulele tip, care se folosesc de preoți la altar pentru poporul credincios. În aceste rugăciuni se invocă și se comemorează înainte de toate preafericitul Papă, actual Ioanes XXIII. După aceea se întreține preasfinția sa Todea cu episcopul Leu, pe care-l instruiește în direcțiunea convertirii clerului ortodox, care după părerea lui Todea se găsește deocamdată la un

⁸⁵ Vasile Leu s-a născut în anul 1903 în comuna Oancea, județul Galați. A fost episcop ortodox. A încetat din viață în anul 1978, la mănăstirea Cernica.

nivel inferior față de cei catolici și pentru care trebuie găsit un „modus vivendi” de ai ridica la un numitor comun.

Înainte de masă acest personagiu atât de activ mai ține anumite prelegeri, la care au participat și persoane civile. Între aceste persoane sunt remarcate: Ludovic Leipnic – convertit de la religia mozaică – azi convins catolic – acesta destul de inteligent și de profesie jurnalist /gazetar/ este foarte entuziasmat în urma conferințelor ținute de Todea, însușindu-și întocmai punctul acestuia de vedere. E de evidențiat că Leipnic mai consultă pe preotul iezuit Haag, de la care învață și rugăciuni /orațiuni/ în limba latină.

A doua persoană care participă la aceste expuneri este deținutul Petre Niculescu zis „vameșul” – care are o comportare identică cu Leipnic. A treia figură de importanță minoră, deținutul Florea Andreita, care după părerea sursei nu înțelege și nu pricepe tot ceea ce cuprinde conținutul unui discurs filozofic religios.

Mai este un călugăr în camera 55 cu numele de Leo /Leu/ Crăciun, care e din ordinul fraților școlari din București. Acesta ca și Balthauser și Rotaru sunt admiratorii lui Todea.

Todea fiind din Arhidieceza de Blaj a activat acolo timp mai scurt ca profesor de teologie, specialitatea lui fiind dogmatică. După aceea a ajuns în orașul Reghin până la arestarea sa, respectiv rearestarea lui. Acolo a scris diferite manuale /manuscripte/, cu conținutul științific religios și altele ca „călăuză” a credincioșilor și în viața lor spirituală.

O problemă deosebită și de importanță mare, formează „revelația” cu sora Ionela, care a fost pusă sub observațiunea directă a episcopului Todea. Iar diabolicul /adversarul/ a fost preotul iezuit Rafael Haag.

Sursa a observat aici /în chestiunea Ionela/ o oarecare diferență de păreri.

Episcopul Todea fiind ferm convins că sângerrările întâmplare cu sora Ionela la Reghin și la București /nunțatura apostolică/ sunt reale și vor avea în viitor o mare repercusiune asupra întregului episcopat catolic, cler și credincioși.

Părerea iezuitului Haag este că Roma încă nu și-a spus cuvântul, deci teza susținută este prematură.

Inspirat fiind episcopul Todea de cele întâmplare cu sora Ionela, a făcut „adnotațiuni” importante, care se află împreună cu manuscrisele

arătate mai sus, în cancelaria parohială Reghin, unde le-a lăsat fiind arestat de circa 4 ani.

Părintele Todea încearcă prin relatarea afirmațiilor minuni [sic!] să convingă în primul rând pe frații săi de altar, că România va avea în baza declarațiilor sorei Ionela mai multe locuri de pelerinaje: Blajul, Reghinul și București – fosta nunțiatură.

În urma acestor miracole părintele Todea a devenit primul susținător la cauzei Ionela, edificându-se mult spiritualicește de aceste sângerări.

Sursa va avea toate aceste în vedere, căci până azi nu au avut actualitate.

În afară de persoana episcopului Todea figurează ca mare aderent al Ionelei un alt călugăr minorit Martin Mihoc⁸⁶, care a fost duhovnicul sursei. Altul cu numele de fratele Iustin⁸⁷ care a asistat și a fotografiat la nunțiatură anumite scene cu Ionela.

2. Episcopul romano-catolic Iosif Schubert, în vârstă de 70 de ani hirotonisit clandestin de către nunțiul papal O'Hara, aproximativ între anii 1948–1959 pe seama arhiepiscopiei romano-catolice de București, cu dreptul de urmaș al defunctului mitropolit Alexandru Cisar⁸⁸.

Acest episcop, care reprezintă teoretic această dieceză deplânge mult pe unii care l-au părăsit. Dintre aceștia figurează un oarecare Andrei Horn care a fost preot la catedrala Sfântul Iosif din București și care a creat prin atitudinea sa de disident un precedent deplasabil de către acest cler.

Episcopul Schubert se combat [sic!] în penitenciar de către foștii săi capelani Ioan Baltaizer, Matei Pojar și Ioan Menghes⁸⁹, mențin punctul

⁸⁶ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale Martin Mihoc s-a născut la data de 8 martie 1916. A fost arestat la data de 24 ianuarie 1951, descrierea faptei: „[în] 1950 a purtat corespondență de la un episcop la un preot”. A fost grațiat în 02.08.1964. Accesibil online la adresa: <http://bit.ly/2lQV4R7> (accesat la 30 ianuarie 2017).

⁸⁷ Este vorba despre Nohai Ioan, vezi note anterioare.

⁸⁸ Alexandru Theodor Cisar – s-a născut la 21 octombrie 1880 în București. La 12 decembrie 1924 a fost numit arhiepiscop de București și administrator apostolic al Episcopiei romano-catolice din Iași. Activitatea sa la București a durat până în anul 1948. În perioada anilor 1949–1953 a fost cu domiciliu obligatoriu la Orăștie într-o mănăstire franciscană. Spre sfârșitul anului 1953 a fost lăsat să se întoarcă la București, unde a încetat din viață la 7 ianuarie 1954, a fost înmormântat în capela din Cimitirul Bellu.

⁸⁹ Menghes Ieronim s-a născut la 9 mai 1910, în localitatea Caramurat (Mihai

de vedere, care este legat de jurământul de fidelitate cu Sanctitatea sa Papa Ioanes.

Acesta personalitate nu posedă atâta talent ca Todea, de aceea trăiește în mijlocul preoților foarte retras și liniștit adâncindu-se zilnic în rugăciuni și meditațiuni. Părintele Schubert este un om suferind și nu mai are speranțe de-a activa în viitor.

3. Deodată cu monseniorul Schubert, sursa a caracterizat și pe preotul I. Baltaizer și pe părintele M. Pojar ca elemente ascultătoare și supuși șefului lor.

4. Călugărul Mihai Rotaru din ordinul minoriților provincia Moldova, este un element tânăr și cu multe speranțe alături de monseniorul Todea, întrucât acesta înainte de-a fi arestat a trecut de la ritul latin la cel oriental ca preot catolic.

Acesta la fel ca și monseniorul Todea are cunoștințe personale despre cele întâmplate cu sora Ionela, dând-ui cauzei o deosebită importanță cu referire la viața catolică în RPR.

5. Preotul Francisc Diarian, de origine armenească, nu de mult arestat a informat în mijlocul preoților, pe toți care au avut interes să afle despre anumite comunicațiuni și dispozițiuni ale Vaticanului prin organul oficial „Observatore Romano”, aceste dispozițiuni date natural încă pe timpul când era în viață Papa Pius al XII-lea, au atins problema socială mondială care necesită o arzătoare rezolvare, însă nu cum intenționează Uniunea Sovietică.

Aceste dispozițiuni cuprind și instrucțiuni și sancțiuni pentru toți care se abat de la principiile fundamentale spirituale ale bisericii din Roma.

Acest preot este bolnav epileptic, dar foarte dârz în atitudinea lui, netolerând nici o discuție în contradictoriu în legătură cu biserica.

Dânsul susține o revelație – apariția de la Hede⁹⁰ – Germania de Vest, aproape de granița cu Olanda. Afirmă cu totul senzațional că Maica Domnului a apărut acolo în repetate rânduri /teză susținută de

Kogălniceanu), Dobrogea. A devenit doctor în teologie la Universitatea Catolică din Münster. În anul 1952 este arestat în lotul Ghika-Menghes-Gunciu pentru: „Crimă de înaltă trădare și spionaj în favoarea Vaticanului”. A plecat din România în Germania, de unde a mers la Domnul în 22 aprilie 2002.

⁹⁰ Heede este o localitate în Germania. Este cunoscută în lume deoarece aici a apărut Sfânta Maria la patru fete tinere.

gazete particulare/, avertizând lumea că dacă nu se va întoarce către Dumnezeu, omenirea va avea încă mult de suferit.

6. Prepozitul Iosif Waltner, fostul cancelar /director/ episcopal romano-catolic din Timișoara, este o fire foarte rezervată, alături de noul șef monseniorul Adalbert Boroș, care s-a ocupat de Leipnic și Marcus, tot convertit evreu, cărora le dădea lecții de religie.

Iosif Waltner este un temperament vehement și o fire foarte rafinată. Sursa va încerca de a afla anumite precizii în legături cu cancelaria /aula/ unde a figurat în calitate de secretar Ioan Heber⁹¹.

Sursa este în măsură să afirme că Waltner și Heber au concentrat diferite informațiuni de la organele lor în subordine: protopopi și alți angajați la instituțiile catolice. Aceste informațiuni au fost selecționate și expediate către nunțiatura apostolică.

Mulți din preoții arestați fac reproșuri amare cancelarului Waltner și Heber care afirmativ au exagerat în raporturile lor și în deosebi în declarațiunile lor față de autoritățile de securitate, fapt în urma căruia au primit o pedeapsă mai aspră.

În închisoare cu mine Waltner face pe observatorul tacit, neamestecându-se în nici o problemă religioasă și pentru a omorî timpul se ocupă cu teoremele matematicii și cu ipotezele moderne în științe naturale.

Episcopul Adalbert Boroș, hirotonit în mod clandestin în anul 1948 la nunțiatura apostolică, are o pregătire fundamentală bună, însă e o fire respingătoare, rigid și total retras în penitenciar, dar participă la rugăciuni și așa numitele slujbe duminicale care nu sunt altceva decât recitarea textului liturghiei în limba latină, la care participă în afară de câțiva „civili”, exclusiv numai preoți.

Vicarul general episcopul Iosif Pless, a ajuns în vârstă de 80 de ani, însă rămâne fidel jurământului de credință, cu atât mai vădit că a dat dispozițiuni în absența episcopului Pacha⁹² în legătură cu dieceza de Timișoara /pastorale, etc./.

⁹¹ Ioan Heber s-a născut în 14 martie 1910, la Ciacova județul Timiș. A fost preot romano-catolic, canonic, secretar al episcopiei romano-catolice din Timișoara. Arestarea s-a produs la 10 martie 1951, condamnat în procesul „spionilor Vaticanului din România”. A încetat din viață la 25 decembrie 1988, în Timișoara.

⁹² Episcopul Augustin Pacha s-a născut la data de 26 noiembrie 1870 în localitatea

O altă figură dr. Blazius Schutz, cu studiile făcute în orașul Fribourg /Elveția/ e mare aderent al călugărilor în legătură cu morala creștină. Autoritatea lui în închisoare e mai redusă, totuși a recunoscut că a reușit să convertească un deținut al cărui nume îmi scapă.

Preotul Matei Bitenbinder, din comuna Pâncota, raionul Arad, fost subdirector al Banației, mare admirator al fostului său principal Iosif Nischbach⁹³ își păstrează la fel ca și toți ceilalți preoți deținuți de ranguri mai mici, linia arătată de către șeful lor direct Adalbert Boroș, episcopul urmaș al defunctului episcop Pacha⁹⁴.

Ca concluzie, convertirea diferitelor elemente în închisori de către preoți, se fac pe calea pastorației private, încercând prima dată să-i învețe anumite rugăciuni sumare și după aceea intrând în așa numitul exercitare spirituală [sic!] prin metoda lor de convingere, care constă în aceea că viața trebuie privită sub pizma eternității și în primul rând dat Domnului ce este a lui.

Au convertit pe deținutul Leipnic Ludovic ce a fost instruit de către preotul Iosif Nischbach în anul 1955 în Pitești.

De asemenea, pe deținutul Marcus, convertit de capul Adalbert Boroș în anul 1959 la Pitești.

Aceste fapte sunt cunoscute și de către preoți deținuți Matei Bitenbinder, dr. Blazius Schutz și Demial Diling, precum și de preotul Martin Cilczner, care au stat alături de numiții Leipnic și Marcus în paturi, respectiv având legături strânse cu ei.

26 iulie 1960

„Dinu Drăgan”

Nota lucrătorului:

Nota a fost primită în procesul recrutării agentului și tratează despre activitatea dușmănoasă desfășurată în detențiune de unii preoți

Măureni. A fost arestat la data de 17 iulie 1950. Deținut la penitenciarul Sighet timp de 3 ani, a fost eliberat la data de 27 mai 1954.

⁹³ Cf. Mihai A. Panu (editor), *Capcanele ideologiei. Opțiuni politice ale etnicilor germani în România interbelică*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2015, p. 29.

⁹⁴ *Ibidem*, p. 28.

greco și romano-catolici, condamnați pentru activitate de trădare de patrie⁹⁵.

Faptele semnalate de agent se confirmă și prin alte materiale pe care le posedăm.

Sarcini:

La reîntoarcerea în Penitenciarul Dej, să observe care este activitatea acestor deținuți, pe cine dintre deținuți mai convertesc, ce discută în legătură cu instrucțiunile primite de la Roma despre care agentul a amintit în notă, dacă există vreo legătură între acești deținuți cu exteriorul etc.

Măsuri:

La reîntoarcerea agentului de la Regiunea M.A.I. Timișoara, va fi introdus în aceeași cameră cu grupul de deținuți semnalat în notă pentru a putea îndeplini sarcinile trasate.

Câte un exemplar de pe notă se va anexa la materialul fiecărui deținut ce apare semnalat, iar un exemplar se va înainta la Serviciul „K” spre știință.

Lt. Maj. Costea Victor

⁹⁵ Pentru detalii privind presupusele acte de colaboraționism ale clericilor catolici cu autoritățile naziste vezi: Mihai A. Panu, *Filiere și mecanisme de propagandă nazistă în Banat, 1933–1945*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2014, p. 93.

Sursa: „Ionescu Mircea”

Lt. Maj. Costea Victor

18 septembrie 1960

Camera de anchetă a Penitenciarului Dej

Notă informativă⁹⁶

Sursa dă următoarele informații asupra episcopului Todea Alexandru la Pitești înainte de a veni la Dej /aprilie – iunie 1960/:

În lunile aprilie și mai a.c. [1960] episcopul Todea Alexandru a ținut la Pitești într-o cameră de 80 de inși o serie de prelegeri despre minunile săvârșite de sora Ionela, povestind tot ce a constatat el personal și cu fratele Iustin /Nohai Ion/ care era și el în cameră și care a fotografiat o serie de minuni, fotografii ce au fost trimise la Vatican. Todea corobora prezicerile făcute de Ionela cu alte preziceri anterioare /a Catherine Emeric/ a unor fetițe din Portugalia etc. din toate se deducea că anul 1960 va fi hotărâtor și va fi sfârșitul suferințelor noastre și triumful lui Isus asupra forțelor răului. Din prezicerile sorei Ionela se deduce că rezolvarea problemei mondiale nu se va face nici printr-o împăcare între cele două părți și nici prin război, ci printr-un act din care toată lumea va putea vedea intenția divină, anume când toată lumea va fi deznădăjduită văzând că problema nu se rezolvă, când americanii se vor face de răs cu încercările lor diplomatice nereușite atunci se va produce minunea, conducătorul Rusiei va face o greșală grosolană și tot eșafodul comunist se va năru. Toată lumea va vedea intervenția divină. Todea este și un mare naționalist și a predicat în spiritul unirii tuturor bisericilor într-una singură /bineînțeles cea catolică/ și că în România de mâine o biserică unificată va fi un mare factor de progres. Sora Ionela a prezis că Sfânta Fecioară a ales în special România ca țara cea mai încercată în acest conflict, să fie prima care să fie eliberată și ea să aibă un rol hotărâtor, iar pentru viitor să aibă cea mai mare prosperitate.

⁹⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 25.

Aceste predici au creat mari speranțe în sufletele multor deținuți, unii se vedeau liberi în câteva săptămâni. Și acum mulți mai cred că anul 1960 va fi hotărâtor.

Todea era convins că va sosi „momentul catolic” ceea ce numea el momentul când preoții arestați din România vor fi din nou anchetați și eliberați, el fiind decis în acest caz că nu mai lucrează subversiv, ci toate actele ce le va face fie de ordin religios sau politic să fie cunoscute de guvernul țării oricare va fi el.

Todea este un om bine pregătit de mare cinste și mare voință, în orice caz dacă va fi chemat să-și dea un cuvânt și un angajament îl va respecta orice s-ar întâmpla.

Dej, 18 septembrie 1960

„Mircea Ionescu”

Nota lucrătorului operativ:

Nota tratează despre activitatea deținutului Todea Alexandru, încarcerat în penitenciarul Dej, cunoscut de noi și în alte materiale.

Întrucât agentul nu este încarcerat în aceeași cameră cu Todea, nu i-au mai fost trasate sarcini.

Un exemplar a notei se va anexa la materialele deținutului Todea Alexandru și la materialul deținutului Nohai Iustin, iar al treilea exemplar la mapa anexă a agentului.

Lt. Maj.
Costea Victor

46

M.A.I. Regiunea Cluj
Penitenciarul Dej
Sursa „Ionescu Mircea”
Lt. Maj. Costea Victor

18 septembrie 1960

la camera de anchetă

Notă informativă⁹⁷

Pentru a ilustra nota de optimism dată de predicile episcopului Todea, dau mai jos un cântec compus de Mihăilescu Gheorghe și care-i cântat de toți deținuții acum:

Cirip, cirip, azi m-am trezit
Trei soli ce adesea lasă dureri
Cirip, cirip am tresărit
E învierea primăverii,
Refren

Trei rândunele au vestit
Că bate vânt de libertate
Că teii au înmugurit
Și-n inimi primăvara bate
Privind înariparea lor
Din colivia cu zăbrele
Cum ași dori și eu să zbor
La cuibul trist al dragii mele.

Un vis frumos fermecător
M-a dus până-n amurgul serii
Am înțeles din trilul lor
Că-i primăvara învierii.

⁹⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 20.

Refren

E ziua ta și eu am venit
Ca-n fiecare dimineață
Azi mai duios au ciripit
Chemându-mă din nou la viață.
Am ascultat îngândurat
Și am plâns tăcut lângă fereastră
Când rândunelele au cântat
Din Schubert serenada noastră.

Refren

Ti-aduci aminte, iubito, poate
Căsuța noastră lângă lac
Când rândunelele speriate
Intrară buzna în cerdac
Le-am prins ușor și fredonând
Aceiași caldă serenadă
Le-am eliberat, ele zburând
În noaptea ce stătea să cadă

Refren

Am înțeles până la sfârșit
Că-s rândunelele salvate
Din țări străine au venit
Ca să ne-aducă libertate
Tu le-ai trimis iubita mea
Să sfarme sumbra colivie
Pe aripi apoi să mă ia
Și să mă dăruiască ție.

Refren

Prevestitoare rândunici
Să duceți cerului slăvire
Credința celor de aici
În biruință și-n iubire
Trei soli înaripați și eu zbor
Se duc spre zările albastre
Vedem în libertatea lor
Simbolul liberării noastre.

Refren

Cred că orice comentariu este de prisos.

„Ionescu Mircea”

Sursa „Someșanu”
Lt. Maj. Costea Victor

Strict Secret

30 septembrie 1960

La camera de anchetă a
Penitenciarului Dej

Notă informativă⁹⁸

Sursa vă informează din camera cu nr. 55, secția III, penitenciarul Dej, despre deținutul Todea Alexandru următoarele:

În camera 55 deținutul Todea Alexandru face cu regularitate slujbe religioase în fiecare zi de două ori pentru toată camera, ține predici duminica și în zilele când are vre-un sfânt ziua, arătând viața acelu sfânt și activitatea pe care a dus-o în viața lui. În lunile iulie, august și septembrie a ținut o conferință despre doctrina religiei catolice, în fiecare zi câte o oră chiar și două de la orele 10 sau 11 până la orele 12 dimineața vorbind despre „trupul misticului Hristos” la care lua parte următorii deținuți: Leipnic Ladislau, Niculescu, Andrita Florea și mai mulți preoți care asistau și eu ca să-i fac pe cei arătați mai sus să asculte, căci nu se vorbea pentru preoți pentru că preoții știu și ei tot așa de bine ca și el ce vorbea.

Sursa a observat că deținutul Todea este conducătorul preoților din camera 55 din punct de vedere spiritual chiar și politic, bineînțeles afară de deținutul preot Leu Vasile.

Sursa a observat că toți preoții dă un deosebit respect, când vrea să vorbească cineva ceva se consultă cu el, când vine cineva de la anchetă la fel se consultă cu el și pe urmă spune unde a fost și ce anume a fost întrebat. Când deținutul Rotaru Mihai vrea să facă vreo comunicare camerei vecine, la fel se consultă cu deținutul Todea. Chiar și alți preoți din alte camere au o atenție deosebită față de deținutul Todea, îi transmit salutări și complimente cu diferite ocazii care ivesc chiar și prin sursă.

⁹⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 24.

Deținutul Todea Alexandru a spus în cameră că în anul 1955 după ce a fost transferat de la penitenciarul Sighet⁹⁹ la Râmnicul Sărat a fost anchetat de către un domn anchetator de la București care avea gradul de căpitan și care este poreclit Leonida, care la întrebat pe deținutul Todea următoarele: ce părere aveți despre mine dumneavoastră preoții, spune-mi drept că nu pățești nimic. Atunci el a răspuns că toți preoții romano-catolici și greco-catolici vă consideră călăul bisericii, la care domnul căpitan, cică a răspuns că nu el este călăul, ci ei sunt călăii lor proprii. După ce a terminat cu expunerea deținutul Todea, a intervenit deținutul Ploscaru Ioan și i-a spus: „Știți că nu se cheamă Leonida?”, dar deținutul Todea a sărit repede și a întrebat dar cum se cheamă? La care a răspuns deținutul Ploscaru că se numește Enoiu¹⁰⁰. Da, a spus deținutul Todea dar de unde e, nu știi, a întrebat deținutul Todea, fiind nerăbdător crezând că o să afle și asta, dar foarte calm Ploscaru a răspuns că nu știe.

30.09.1960

„Someșanu”

⁹⁹ La penitenciarul din Sighet pe lângă elita politică a țării din perioada interbelică, au fost reținuți și clerici. Din totalul de 55 de clerici: 39 greco-catolici și 16 au fost romano-catolici. În acest penitenciar au încetat din viață 4 Episcopi, 3 greco-catolici, unul romano-catolic și un Prepozit Capitular al greco-catolicilor.

¹⁰⁰ Este vorba de Gheorghe Enoiu.

Sursa „Someșanu” Strict Secret
 Lt. Maj. Costea Victor
 21 noiembrie 1960
 La camera de anchetă

Notă informativă¹⁰¹

Sursa din camera 55 secția a III-a a penitenciarului Dej, vă informează despre deținutul Todea Alexandru următoarele:

La data de 3 noiembrie a.c. deținutul Todea a spus sursei în mod discret următoarele: „Domnule! Dumneata în scurt timp te vei elibera, să ții minte următoarele: când se vor schimba lucrurile /regimul/ să vii la mine că eu te voi aranja așa după cum îmi va sta în putință, dacă vrei o frizerie, gospodărie sau ceva similar, după capacitatea dumitale. Eu cu influența pe care o am, cred că îți dai seama că sunt în măsură să rezolv o astfel de problemă. După cum povesteai mai de multe ori că ești un băiat sărac și în același timp și ghinionul care te-a urmărit, te-am înțeles. După cum te-am analizat ești un om plin de calități și pentru asta te apreciez ori unde vei fi, să vii la mine”.

Altă dată a spus sursei: „Ești cam bolnav, eu îți dau o adresă la un bun medic. Te duci la Policlinica din Cluj și cauți pe dr. Munteanu Petru, fratele lui Munteanu Natanail¹⁰² /preot deținut în penitenciarul Dej/ și îi spui că te-am trimis eu și că-l rog să-ți dea tot sprijinul. Să nu spui nimic despre mine, ca nu cumva să dea loc la vreo complicație.

Sursa a întrebat, nu cumva să fie membru de partid. Să mă dea pe mâna Securității?. La care i-a răspuns sursei: „nu avea grijă este un om foarte de treabă, în politică nu se amestecă, îmi este prieten, a fost elevul unui bun prieten de-al meu Hațieganu Emil¹⁰³, care am auzit

¹⁰¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 23.

¹⁰² Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale Munteanu Natanail s-a născut la data de 8 ianuarie 1911. A fost arestat la data de 19 mai 1950. Eliberat după 14 ani, în 17.06.1964. Accesibil online la adresa: <http://bit.ly/2mjp2ug> (accesat la 30 ianuarie 2017).

¹⁰³ Emil Hațieganu s-a născut la data de 9 decembrie 1878, în localitatea Tritiul de

că ar fi murit într-un accident de tren, că dacă nu ar fi murit te-aș fi trimis la el.

Deținutul Todea nu mai ține slujbe și predici religioase de când i s-a pus în vedere de către Domnul Comandant al Penitenciarului.

21.XI.1960

„Someșanu”

Nota lucrătorului:

Agentul să caute să-i câștige încrederea deținutului Todea pentru ca acesta să-i transmită diferite însărcinări pentru elemente dinafară, ca în felul acesta să putem intercepta eventualele legături cu elemente dușmănoase ale acestuia din exterior.

Lucrător Operativ Prim

Lt. Maj.

Costea Victor

Sus, județul Cluj. Tatăl său a fost preot greco-catolic, a avut 4 frați (Iuliu Hațieganu, Eugen Hațieganu, Simion Hațieganu, Ioan Hațieganu). Emil Hațieganu a fost jurist, membru de onoare al Academiei Române, din anul 1945, ales împreună cu Episcopul Iuliu Hossu. A încetat din viață la 13 mai 1959, în Cluj.

M.A.I. Direcția Regională Cluj
Penitenciarul Dej

Sursa „Someșanu”
La întâlnire a participat
Lt. Maj. Costea Victor, în
Ziua de 16 decembrie 1960,
în camera de anchetă a
Penitenciarului Dej

Notă informativă¹⁰⁴

Sursa din camera 50, secția a III-a a penitenciarului Dej, vă informează despre deținutul Todea Alexandru, următoarele:

În cursul lunii decembrie deținutul Todea Alexandru în camera 55 a spus sursei următoarele:

„D-le X – dumneata curând vei fi izolat pentru plecare în libertate. Eu nu-ți dau prea multe și importante sarcini pe care să nu le poți îndeplini. Dar ceea ce-ți dau te rog să mă servești, pentru că în viață ne vom întâlni și-ți voi fi recunoscător, așa după cum ți-am promis, pe cuvântul meu de episcop. Uite ce sarcini îți dau. Dumneata după ce te eliberezi, să ai grijă că timp de câteva luni vei fi filat de către organele de Securitate, să nu faci nici un pas, dar după 7-8 luni sau 1 an, dacă din presă sau din informațiile și legăturile pe care o să le ai o să auzi că noi conducătorii bisericii greco-catolice nu am fost eliberați – deși eu cred că în curând în cursul anului viitor vom fi eliberați – admitem prin absurd să nu ne elibereze, te rog să scrii o scrisoare cumnatului meu care ține pe sora mea, tot ce știi despre mine și că sunt sănătos și că sunt cu moralul ridic, așa după cum vezi. El se află în comuna Habic, regiunea Târgu Mureș și se numește Mera Vasile. Să-i scrii în felul următor: să-i scrii tot ceea ce știi, dar să nu pomenesci de numele meu, căci scrisoarea poate să cadă în mâna cuiva care nu ar fi de dorit. În loc de numele meu să te folosești de numele Stela sau Monica,

¹⁰⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 21.

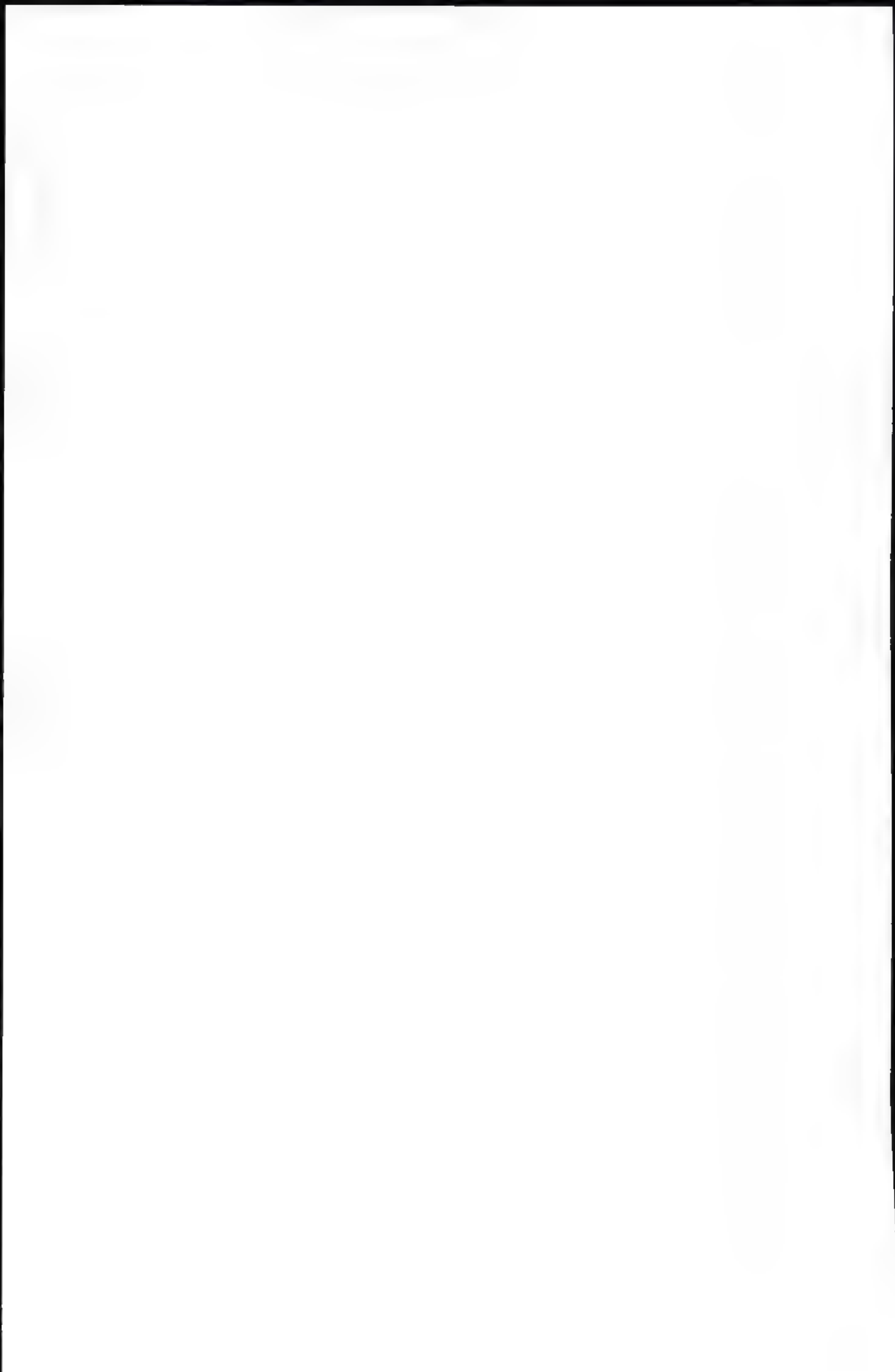
deoarece în familia mea am pe sora cu numele de Stela, dar ei când vor primi scrisoarea o să-și dea scama că nu este de la ea, deoarece cunoaște scrisul ei și mai mult de atât iscălitura nu este a ei, știe consemnul foarte bine. Dumneata să nu iscălești.

Încă o adresă și mai bună, dacă ai ocazie să treci prin orașul Reghin, tot așa după mai mult timp și cu mare prudență, pe strada Eminescu lângă spital, am uitat ce număr, la Dl Pop Iuliu, familie care se compune din soț și soție. El este de meserie grefier în orașul Reghin. Te prezinți la el acasă și să-i spui la fel tot ce ști despre mine și drept consemn este la fel Stela sau Monica. Asta trebuie să-i spui numaidecât, nu cumva să creadă că (este) ești vre-un provocator. Familia aceasta mă cunoaște foarte bine, sunt credincioși greco-catolici, să nu ai grijă că nu-ți vor face nici o neplăcere, ba din potrivă te vor primi regește și chiar ajuta dacă va fi nevoie. Poți apela fără jenă, căci dacă le stă în putință te vor ajuta cu ce le va sta la îndemână.

În cazul că eu voi fi eliberat, va fi și mai bine, te prezinți la mine și eu mă voi ține de cuvânt, așa cum ți-am promis.

16 decembrie 1960

„Someșanu”

Note informative -

1961

M.A.I. Regiunea Cluj
Penitenciarul Dej

Sursa: „Sava Victor”
La întâlnirea a participat
Lt. Maj. Costea Victor, în
ziua de 11.VI.1961

Notă informativă¹⁰⁵

Sursa vă informează despre deţinutul Todea Alexandru din penitenciarul Dej următoarele:

Deţinutul Todea Alexandru, de profesie episcop greco-catolic condamnat M.S.V. [Muncă Silnică pe Viaţă] pentru spionaj în favoarea Vaticanului, pe care sursa l-a cunoscut în penitenciarul Piteşti¹⁰⁶ şi cu care este în bune relaţiuni şi care se bucură de un mare prestigiu în rândurile deţinuţilor, i-a spus sursei următoarele:

Todea Alexandru are deplină încredere în faptul că sursa va ajunge mai curând sau mai târziu la Roma şi transmiterea prin sursă, monseniorului Tăutu Alois¹⁰⁷ din Roma, numele tuturor episcopilor şi a preoţilor de seamă catolici din închisorile RPR.

Sursa trebuie să informeze pe monseniorul Tăutu din Roma, din partea lui Todea că atât lui Todea cât şi lui Hirţea¹⁰⁸ şi Dragomir¹⁰⁹ şi

¹⁰⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 15.

¹⁰⁶ Episcopul Alexandru Todea a fost la penitenciarul Piteşti în perioada: 11 noiembrie 1957 – 4 iunie 1960.

¹⁰⁷ Aloisie Tăutu s-a născut la 23 decembrie 1895, în localitatea Terebeşti, judeţul Satu Mare. A studiat la Viena şi la Roma, fiind trimis de episcopul greco-catolic Demetriu Radu. La Roma şi-a dat doctoratul în teologie, cu teza: *Despre Sfântul Niceta de Remesiana – apostol al românilor*. A încetat din viaţă la data de 28 septembrie 1981, la Roma.

¹⁰⁸ Iuliu Hirţea s-a născut la 13 aprilie 1914 (Părinţii Teodor şi Vilma), în localitatea Vintere, judeţul Bihor. A fost arestat 8 decembrie 1952, penitenciarul Oradea, eliberat în 28 iulie 1964.

¹⁰⁹ Ioan Dragomir s-a născut la data de 11 octombrie 1905, în localitatea Ariniş, judeţul Maramureş. Motivul arestării conform fişei matricole penale de la Penitenciarul Sighet era: „nu a vrut să treacă la ortodoxie”. În fişa matricolă penală de la Penitenciarul Râmnicu Sărat motivul a fost: „crimă de uneltire împotriva ordinii sociale”. A fost depus la Parchetul Tribunalului Bucureşti cu mandatul nr. 12.969 din 1951 pentru

Leluțiu, Securitatea RPR le face tot felul de propuneri de colaborare și de a se lepăda de catolicism. Că episcopii și preoții din închisori își înțeleg menirea și că nu pleacă fruntea în fața ispitei satanice, ci că uniți cu toții în credință duc apostolatul în închisoare și că au câștigat în închisori atât credit și prestigiu în defavoarea ortodocșilor și în lupta împotriva comunismului cât și a unui mare număr de personalități din închisori care în viitor vor servi cauzei catolice în România. Printre persoanele convertite în mod clandestin la catolicism, sursa trebuie să nu uite pe: Vasilescu Ion zis Valjan, pe petrolistul Luca, pe petrolistul Bențe Aurel și ing. Bențe Mircea, pe Gheorghiu Eugen, pe Bursan Constantin, Radu Leca și generalul Pantazi și alți mulți demnitari din Penitenciarul Râmnicu Sărat, al căror nume sursa nu-l mai reține.

De asemenea, Todea Alexandru i-a spus sursei să-l informeze pe Tăutu că el /Todea/ în calitate sa de confesor a călugăriței Ionela a fost martor ocular la toate minunile acestei călugărițe și că fotografiile și documentele cu aceste minuni sunt la adăpost până în momentul când va putea să le prezinte personal la Vatican.

Todea Alexandru în celulă fiind cu mai mulți preoți în penitenciarul Dej l-a instruit pe preotul Kilian și Bittenbinder care urmează să fie puși în libertate în 25 august 1961 din acest penitenciar, în vederea eliberării. Sursa nu cunoaște în ce constă acest instructaj deoarece nu au fost în aceeași celulă. Todea a comunicat prin perete, preotului Schutz Blazius cu care sursa a stat în camera, următoarele:

În momentul eliberării, să fie foarte prudent o perioadă de timp pentru că va fi urmărit de organele de Securitate, că nu are posibilitate să-i dea prin perete alte directive, însă Schutz Blasius va primi instrucțiuni de la Kilian și Bittenbinder de faptul cum trebuie să se comporte și ce să comunice prin vicariatul de Timișoara lui Marton Aron¹¹⁰.

„activitate contra revoluționară”, internat de D.G.S.S. cu ordinul nr. 405.943 din 1951. A fost judecat de Tribunalul Militar București, cu mandatul nr. 887 din 1952. Prin hotărârea judecătorească nr. 396 din 1952 a fost condamnat pentru „crimă de uneltire contra ordinii sociale” la pedeapsă de 20 de ani, pentru perioada 19 iulie 1950 – 13 iulie 1970. A fost deținut în penitenciarele din: Sighet, Râmnicu Sărat, Jilava, Pitești, Galați și Botoșani, de unde a fost eliberat la data de 24 iulie 1964. Cf. Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, fișă matricolă penală Ioan Dragomir, disponibilă online la adresa: <http://bit.ly/2mj1NDn> (accesat la 30 ianuarie 2017).

¹¹⁰ Episcopul Márton Áron s-a născut la data de 28 august 1896 în localitatea

Comunicarea de către Todea Alexandru lui Schutz a fost făcută în etape prin radiotelegrafistul camerei 32, Anghel Constantin. Despre această comunicare știe un restrâns număr de deținuți printre care Suter Adam¹³¹ care se bucură de o frumoasă reputație și prestigiu în închisoare, căruia nu i se ascunde niciodată nimic și care l-a informat pe sursă cu care este în raporturi de prietenie strânsă.

Dej, 11.VI.1961

„Sava Victor”

Sândominic. A fost arestat la data de 21 iunie 1949. A fost deținut la penitenciarul din Sighet timp de 5 ani, apoi în domiciliu obligatoriu la sediul episcopal din Alba Iulia.

¹³¹ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale Adam Suter a fost medic și deținut în perioada: 08.12.1950 – 31.07.1964. Accesibil online la adresa: <http://bit.ly/2lfTbtC> (accesat la 30 ianuarie 2017).

51

M.A.I. Regiunea Cluj
Penitenciarul Dej

Sursa „Sava Victor”
la întâlnire a participat
Lt. Maj. Costea Victor, în ziua de
15.VI.1961 în camera de anchetă a
Penitenciarului Dej

*Notă informativă*¹¹²

Sursa vă informează despre deținuții: Ninetescu, Surdu¹¹³, Iuca, Coslovschi, Hirțea Iuliu, Todea Alexandru, Demetrescu Camil și Stoica Petre din penitenciarul Dej următoarele:

Deținuții sus menționați sunt membrii și desfășoară activitate politică în penitenciarul Dej de nuanță „țărănistă”-

Deținutul Nenitescu de profesie profesor universitar de estetică pe care sursa l-a cunoscut în penitenciarul Pitești /cu care sursa a împărțit timp de două luni patul/ este președintele Partidului Țărănist din penitenciarul Dej.

Nenitescu în libertate a desfășurat politică țărănistă și a format partidul „Național Unic”, format din țărăniști, liberali și cuziști al cărui președinte era Nenitescu.

¹¹² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 11.

¹¹³ Preotul Gheorghe Surdu – a înființat la Paris, în anul 1946 „Societatea Bisericii Greco-Catolice Române”. Tot acolo a mai deschis o capelă pentru românii greco-catolici și un cămin franco-român pentru studenții care doreau să studieze în capitala Franței. Reîntors în România, în anul 1947 a fost arestat. Acesta a fost reținut 2 ani din 1947 până în 1949. În anul 1957 i s-a emis mandat de arestare nr. 270 din 31 martie 1957, pentru fapta înaltă trădare conform articolului 194 C.P. A fost condamnat la 8 ani închisoare, până la data de 20 iulie 1963. A stat în detenție 6 ani deoarece i s-a calculat prima detenție din 2 iulie 1947 – 9 aprilie 1949. După eliberare a lucrat ca muncitor necalificat până s-a pensionat, în anul 1977. După anii 1990, Gheorghe Surdu s-a reîntors în Franța, iar în septembrie 1991, a fost numit superior al Misiunii greco-catolice de la Paris. În anul 2001, chiar de sărbătoarea Sfântului Gheorghe, pe 23 aprilie, Preotul Gheorghe Surdu a încetat din viață, la vârsta de 87 de ani.

În penitenciarul Pitești, Nenitescu /camera 33/ a făcut deținuților din cameră câteva expuneri despre programul Partidului Țărănist în viitor, despre contribuția și sacrificiile țărăniștilor în lupta pentru înlăturarea comuniștilor, cât și despre poziția țărăniștilor din străinătate față de americani și englezi. Expunerile politice ale lui Nenitescu, nu au dat nici un rezultat pozitiv și nu și-a câștigat noi adepți. De asemenea, Nenitescu pretindea în expunerile sale că este necesar pentru poporul român să îmbrățișeze religia catolică pentru a rupe orice relațiuni cu „slavii” prin ortodoxism, că prin catolicism s-ar aduce capital occidental în țară și s-ar deschide porțile civilizației și influenței occidentale.

Nenitescu nu este credincios și nu lua partea la „slujbele” lui Todea Alexandru, însă necesitatea de trecerea la catolicism o susține dezinteresat personal – susține el – și numai în binele poporului.

Întrucât Nenitescu nu-și câștigase noi adepți în închisoare întreținea zilnic discuții politice cu Cioculescu Radu¹⁴, Todea Alexandru și Luca.

Consfăturile celor de mai sus și prezidate de Nenitescu /erau numite de deținuți: „conferința celor 4 mari”/ au fost interceptate și de sursă și tratau probleme de viitor ale țării.

Deținutul Luca, fost director la o societate petroliferă, fost însărcinat de Nenitescu să studieze problema petrolului, deoarece în viitor Luca va fi însărcinatul Partidului Țărănist cu problema aurului negru din țară.

Deținutul Todea Alexandru, însărcinat de Nenitescu, în ziua de 5 februarie 1960 în penitenciarul Pitești a oficiat o slujbă solemnă cu parastas în cinstea lui Maniu, la care slujbă au luat în mod excepțional parte Nenitescu, Cioculescu și Luca. De asemenea, în acea zi deținutul Todea a transmis tuturor preoților greco-catolici din penitenciarul Pitești dispozițiunea de a oficia în toate camerele slujbe în memoria lui Maniu.

Cu ocazia zilei de 24 ianuarie 1960, după ce deținutul Todea Alexandru a oficiat o slujbă pentru sărbătoarea națională, Todea i-a dat

¹⁴ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale Cioculescu Radu s-a născut la data de 5 martie 1901. Ocupația menționată: ziarist. A fost arestat în 16 august 1949, a încetat din viață la Penitenciarul Dej la data de 19.01.1961. Cf. <http://bit.ly/2lMcIM6> (accesat la 30 ianuarie 2017).

cuvântul lui Nenitescu care în discursul său, nu a amintit nimic de Unirea Principatelor și însemnătatea acelei zile, ci a vorbit despre activitatea țărănistă din Transilvania și a discursului lui Maniu și Vaida¹⁵ din parlamentul din Budapesta.

Deținutul Demetrescu Camil cu care sursa a stat într-o cameră la penitenciarul Pitești, timp de 3 luni, zilnic ducea discuții în contradicțoriu cu liberalul Eugen Gheorghiu¹⁶.

Demetrescu Camil de profesiune diplomat a activat în libertate în partidul țărănist fiind bun prieten cu Gafencu Grigore¹⁷ și Vișoianu, Demetrescu Camil consideră o mare cinste faptul că la procesul său a stat alături de Maniu și apoi cu țărăniștii fruntași în penitenciarul Galați și Sighet. În luna aprilie 1960 sosind în camera în care sursa era împreună cu Demetrescu, deținutul Berinde Ștefan Dănilă¹⁸ de profesiune preot greco-catolic din penitenciarul Jilava, cu vestea că în penitenciarul Râmnicu Sărat a decedat deținutul Pogoneanu fruntaș țărănist, Demetrescu a cerut să se officieze slujbe și a comunicat lui Nenitescu știrea. În întreg penitenciarul Pitești preoții greco-catolici au oficiat slujbe. De asemenea, Demetrescu Camil susținea că țărăniștii nu au acceptat nici un compromis cu „comuniștii” că spre deosebire de toate celelalte partide și în special liberalii sunt curați în fața

¹⁵ Alexandru Vaida Voevod s-a născut la data de 27 februarie 1872, în localitatea Olpret, azi Bobâlna, județul Cluj. Om politic, a participat activ la Unirea de la Alba Iulia. A ocupat timp de trei mandate funcția de premier al României. A încetat din viață la 19 martie 1950, în Sibiu.

¹⁶ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale Eugen Gheorghiu a fost arestat la data de 24 aprilie 1948, grațiat în 29.04.1964. Accesibil online la adresa: <http://bit.ly/2kT3CY8> (accesat la 31 ianuarie 2017).

¹⁷ Grigore Gafencu s-a născut la data de 30 ianuarie 1892, în localitatea Bârlad. A fost om politic, diplomat și ziarist român. A încetat din viață în 30 ianuarie 1957, la Paris.

¹⁸ Berinde Daniel Ștefan s-a născut în 20 ianuarie 1910, în localitatea Câmpul lui Neag, județul Hunedoara, din părinții Ștefan și Maria. Studiile le-a urmat la Blaj, unde a fost hirotonit de Episcopul Vasile Aftenie, în 21 iulie 1941. Preot Greco-Catolic celibatar a fost arestat și închis la Penitenciarul din Sighet camera 49, apoi judecat de Tribunalul Militar București în 1958 pentru fapta „crimă de înaltă trădare”, și condamnat la 10 ani de muncă silnică cu începere din 15 februarie 1957 până în 12 februarie 1967. Conform Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, Fișă matricolă penală, Berinde Daniel, Penitenciarul Timișoara, Nr. dosarului personal 21 din 4 februarie 1958, accesibilă online la adresa: <http://bit.ly/2mefF2n> (31 ianuarie 2017).

poporului. Susținea în continuare că țărăniștii sunt salvarea și viitorul neamului. În camera de mai sus /Pitești/, Demetrescu găsea înțelegere și susținerea tezelor sale numai la deținutul Zahirnic Constantin⁹⁹ și Berinde Dănilă.

Deținutul Stoica Petre, de profesie învățător, cu care sursa a stat timp de o lună la camera 32 din penitenciarul Dej și care prin 1949–1950 fusese timp de un an de zile în lagărul Gherla pentru activitate țărănistă, își manifestă în toate discuțiile ura împotriva actualului regim și a evreilor. În discuțiile sale Stoica se exprimă în termeni elogioși la adresa țărăniștilor „care nu au aplecat niciodată capul” în față comunistilor. Stoica, de asemenea, vede fericirea și viitorul țării prin țărăniștii din străinătate care vor avea posibilitatea să ridice țara la locul de cinste fără influențe și capital străin. În modestia și simplitatea sa naivă, Stoica crede în minunile și ajutoarele dezinteresate ale occidentalilor și interesul acestora în ridicarea și fericirea țării numai pentru așezarea sa geografică și simpatie pentru poporul român și partidul țărănist.

Deținutul Surdu de profesiune preot greco-catolic, pe care sursa nu-l cunoaște personal, în penitenciarul Jilava a ținut câteva expuneri politice despre noul program al partidului țărănist și despre formidabilele simpatii și relații ale țărăniștilor în străinătate.

Surdu care fusese arestat în 1957, pretinde că țărani din comuna sa și comunele apropiate de Mediaș sunt aproape în totalitate adepți a partidului țărănist care câștigă zilnic simpatii din cauza terorii „comuniste”. Surdu pretinde că soarta României este bine orânduită în străinătate de membrii partidului țărănist și cu ajutorul Sfântului Scaun se va realiza ceea ce nici un român nu a visat.

Deținutul Surdu fost preot greco-catolic român la Paris a fost membru al partidului țărănist în străinătate unde a dus o activitate politică continuă cu vârfurile partidului țărănist în străinătate până în 1947.

Cele de mai sus cât și faptul că deținutul Surdu s-a exprimat că este cetățean francez și în afară de mama sa nu-l leagă nimic de țară și de poporul român – fiind dezgustat de cele văzute în străinătate, sursa a

⁹⁹ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale Constantin Zahirnic a fost arestat la data de 26 ianuarie 1949. Accesibil online la adresa: <http://bit.ly/2lM9wJN> (accesat la 31 ianuarie 2017).

aflat dintr-o discuție cu deținutul Moldoveanu Vili care a stat cu Surdu în penitenciarul Jilava mai multe luni. Atât în penitenciarul Jilava, cât și în Dej, Surdu evită să vorbească românește, predă lecții de limba franceză și leagă prietenii numai cu acci deținuți care vorbesc franceză și care îi acceptă vederile politice și religioase.

Deținutul Coslovschi de profesiune avocat din Bacău, fost deputat țărănist, pe care sursa nu-l cunoaște personal, în penitenciarul Pitești a desfășurat activitate politică țărănistă printre deținuți prin continue expuneri ale programului țărăniștilor.

În penitenciarul Pitești, Coslovschi a avut mai multe scandaluri și a fost chiar bătut de ex liberalul Ghiorghiu Eugen pentru insulte la adresa partidului liberal. În 1956, Coslovschi, a comunicat /prin deținuți care se eliberau/ soției sale din Bacău, că în cazul în care se vor efectua alegeri libere în țară și el va fi tot arestat, să candideze soția sa în locul său deoarece el /Coslovschi/ și-a făcut cunoscut cu cinste numele atât la procese cât și printre deținuți.

Cele de mai sus, sursa le-a aflat de la deținutul Ghiorghiu Eugen și Wilhelm Iosif¹²⁰.

Deținutul Hirțea Iuliu de profesie episcop greco-catolic din Oradea, care este considerat somitatea greco-catolicilor din țară, în penitenciarul Pitești, în predicile sale, susținea că singurul lucru și calea dreaptă și sfântă pentru poporul român este partidul țărănist. În penitenciarul Pitești, Hirțea era bun prieten cu Coslovschi cu care stătea în aceeași cameră, a oficiat și Hirțea slujbe pentru Maniu, pentru deținutul Pogoneanu din Râmnicu Sărat, iar în penitenciarul Dej pentru Cioculescu Radu.

Cele de mai sus, sursa le cunoaște de la deținutul Seserman G.¹²¹ care a stat cu Hirțea timp de un an în penitenciarul Jilava și Pitești.

¹²⁰ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale Iosif Wilhelm s-a născut la data de 30 iulie 1928. La data arestării, 28.06.1950, a fost mecanic. Descrierea motivului arestării: „a dat informații politice și economice legației franceze”. Eliberarea s-a produs în 15.04.1964. Accesibil online la adresa <http://bit.ly/2lC8c9Y> (accesat la 31 ianuarie 2017).

¹²¹ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale Seserman George a avut funcția de contabil. A fost arestat la data de 13.12.1958, pentru fapta „trădare”. Accesibil online la adresa: <http://bit.ly/2lg6IBx> (accesat la 31 ianuarie 2017).

„Sava Victor”

Nota lucrătorului operativ:

Nota a fost dată de agent în procesul recrutării referindu-se la activitatea unor deținuți C.R. din penitenciarul Dej, care în trecut au făcut parte din PNȚ.

Aspecte relatate au fost cunoscute de agent în timp cât a stat cu susnumiții la Pitești, la penitenciarul Dej nefiind încarcerat împreună cu aceștia, fapt pentru care nu a putut semnala despre activitatea lor prezentă.

Lt. Maj.
Costea Victor

M.A.I. Regiunea Cluj
Biroul „K”

Sursa „Dinu Drăgan”
La întâlnire a participat
Lt. Maj. Costea Victor, în ziua de
14.X.1961 în camera de anchetă a
Penitenciarului Dej

Notă informativă¹²²

Sursa vă informează:

Deținutul Todea Alexandru susține cu tărie, că cauza comună a preoților greco-catolici nu are un caracter individual, ci plenar, adică e însuși problema bisericii greco-catolice, care a fost desființată, contrar uzanțelor internaționale, dar care va învia din nou, având la bază revelații și speranța că „Moscova” va reglementa această problemă direct cu Roma singura autoritate cu care se poate discuta. Se bazează pe faptul că Biserica este o mare putere spirituală, cu care se va discuta egal la egal, cu succes și la urmă vor fi eliberați și preoții din temnițe. Dacă nu se va întâmpla acest lucru în 1962, atunci preoții vor deveni martiri, ca și primii creștini la Roma.

14.X.1961

„Dinu Drăgan”

Nota lucrătorului operativ:

Nota a fost primită în urma sarcinilor date agentului, privind pe deținutul Todea Alexandru, asupra căruia s-a deschis acțiune individuală.

Agentul urmează să urmărească activitatea acestuia din cameră, legăturile și natura lor cu ceilalți deținuți din cameră, dacă încearcă să ia legătura cu alți deținuți din alte camere și cu ce scop și în ce mod.

Lt. Maj. Costea Victor

¹²² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3459/1, fila 10.

Note informative -

1963

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹²³

12.II.1963
 Agent: „Sava Victor”

Privind aspectele mai importante rezultate
 din conținutul materialelor informative din
 Dosarul individual nr. 1220.

Agentul „Sava Victor” printre altele relatează că la știrea că se vor elibera preoții și episcopii din penitenciarul Gherla, numitul Todea Alexandru a afirmat: „prefer să fiu împușcat decât să fiu eliberat în astfel de condiții, respectiv fără să se dea libertatea cultului și eliberarea bisericii greco-catolice”.

Deținuți contrarevoluționari împreună cu Todea mai erau: Rusu Alexandru¹²⁴ fost episcop și mitropolit greco-catolic. Pădureanu Tiberiu¹²⁵ deputat PNT fost profesor în București, Manu Sebastian fost legionar și alții.

Din nota informativă rezultă atitudini și manifestări ostile ale deținuților contrarevoluționari în penitenciarul Gherla.

[Șeful Securității Raionale:
 Căpitan
 Sîngeorzan Dumitru]

¹²³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 93.

¹²⁴ Rusu Alexandru, episcop greco-catolic de Maramureș, s-a născut la data de 22 noiembrie 1884, în localitatea Șăulia (Mureș). A fost arestat la data de 29 octombrie 1948, deținut la penitenciarul Sighet timp de 5 ani, apoi în domiciliu obligatoriu. Episcopul Rusu după 14 ani și 7 luni de detenție și domiciliu obligatoriu, a încetat din viață la penitenciarul Gherla, în 9 mai 1963.

¹²⁵ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale Tiberiu Pădureanu a fost deținut în perioada: 02.04.1948 – 01.08.1964. Accesibil la <http://bit.ly/2mebRr7> (accesat la 31 ianuarie 2017).

Note informative -

1964

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹²⁶

30.IX.1964
Agent: „Rozeanu Eugen”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

În notă apare numitul Zeches Tutu responsabil la „Cartea Rusă” din orașul Reghin, care la 29.IX.1964 față de agentul „Rozeanu” printre alte discuții a afirmat: protopopul Todea își manifestă dorința de a primii din nou parohia greco-catolică din oraș. Speră că se va ajunge la acest lucru în curând și va lupta din nou pentru credință. Consideră că se va ajunge la o nouă orânduire în biserică sub conducerea Romei.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹²⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 93.

55

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă¹²⁷

02.X.1964
Agent: „Făgăraș Gheorghe”
Târgu Mureș

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

În ziua de 11.IX.1964 sursa i-a făcut o vizită lui Todea în satul Teleac. Printre alte discuții Todea a afirmat: „sunt hotărât de a nu mă mai ocupa cu asemenea probleme. Voi căuta ca prin muncă cinstită să câștig un salariu cât de mic din care să trăiesc. Problema bisericii nu depinde de noi și e bine să lăsăm totul în grija lui Dumnezeu”.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹²⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 93.

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹²⁸

19.X.1964
 Agent: „Nicu Georgescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
 din conținutul materialelor informative din
 Dosarul individual nr. 1220.

Discutând sursa cu numitul Nădășan Teodor, văr cu Todea, acesta printre altele i-a spus sursei că în seara zilei de 17.X.1964 i-a făcut o vizită lui Todea la locuința din Teleac, unde erau de față și alte rude ca: Roman Ioan, Silvaș Petru, Pop 'leodor și alții. Când Nădășan a intrat în casă Todea l-a luat în primire și i-a zis: „du-te oaie rătăcită că ai ieșit din neamul nostru de ce te-ai făcut [indescifrabil], numai ești văr cu mine, du-te afară că numai am încredere în tine”.

[Șeful Securității Raionale:
 Căpitan
 Sîngeorzan Dumitru]

¹²⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 93.

57

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹²⁹

20.X.1964
Agent: „Ștefan Vrânceanu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Sursa a fost în concediul de odihnă la Brașov, pe perioada 12–20 octombrie 1964 și a stat la Dr. Mircea Ioan, str. Maior, nr. 47. Aici a avut o conversație cu sora lui Mircea. Anume Lola Rata. Aceasta, printre altele, i-a spus sursei: la chemat ca sfătuitor pe episcopul Todea în problema unui copil a lui Maier, care i-a apărut în cale după 16 ani. A fost adus la Todea cu mașina sau cu trenul, a stat la familia Rata 2 zile. Lola a învățat la Blaj de unde îl cunoaște pe Todea. I-a spus sursei că este bine să nu se știe că episcopul a fost la ei. Că la episcop acasă era un pelerinaj. A doua sau a treia scară episcopul a fost ridicat și dus cu domiciliul obligatoriu undeva la o mănăstire. De altfel mi-a citit o frază a episcopului: „că biserica este mai puternică decât oricând și a ieșit triumfătoare din aceste încercări”. Sursa a întrebato dacă nu cumva crede că episcopul este cam imprudent, pentru că este normal să fie sub supraveghere și i-a spus: episcopul știe, dar că socoate că este misiunea lui pe care n-o va abandona nici odată orice s-ar întâmpla.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹²⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 93.

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 S.C. Nr. 304

Notă informativă ¹³⁰

20 octombrie 1964
 Agent: „Marinescu Ioan”

Privind aspectele mai importante rezultate
 din conținutul materialelor informative din
 Dosarul individual nr. 1220.

La 6 octombrie 1964 agentul „Marinescu Ioan” i-a făcut o vizită numitului Todea Alexandru la domiciliul din orașul Reghin. Todea l-a recunoscut. Că au fost împreună la studii la Roma, la întrebare dacă își aduce aminte de vizita ce i-a făcut în vara lui 1940 în Lugoj, unde sursa era protopop. La răspunsul că da au continuat discuțiile. Întrucât sursa a intrat la Todea împreună cu o femeie care este în relații de rudenie cu Todea, aceasta i-a spus: că nu umblă la biserică. Todea a încurajato spunând-ui să nu umble și să nu-și trădeze credința, afirmând în continuare „așa ar trebui să facă toți credincioșii, dar că puțin sunt atașați de credință, puțin au dragostea adevărată. Mulțimea oscilează în credință, totuși decât să treacă la diferite secte, mai bine să meargă la biserică”. Spunea în continuare: „sunt vremuri de prigoană, contra credinței, episcopii și preoții au zăcut în închisori, au murit ca martiri, turma se risipește”.

Tot Todea la întrebarea femeii dacă nu-i nădejde ca biserica să fie liberă iarăși, a răspuns: „Dumnezeu știe ce va fi, are toată nădejdea ca pe anul viitor să fie mari schimbări, ca biserica greco-catolică să fie iarăși liberă. Va începe modestă și săracă, dar prin suferințe se va

¹³⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 3.

întări, puțini au fost la poala crucii lui Cristos, dar au învins păgânii și necredința”.

Todea a afirmat: „că la Teleac l-a vizitat tot poporul, chiar și învățătorii. La Reghin foștii lui credincioși îl ajută, îl privesc cu drag, îl roagă să-i viziteze. Încă n-a început vizitele ar fi prea multe și ar produce impresie, s-ar sesiza ortodocșii și autoritățile, cine vrea să-l vadă poate veni la el”.

Todea: „înainte de eliberare m-a chemat un colonel, fost anchetator securist al meu și m-a spus că voi fi eliberat, să nu organizez nimic, să nu trimit documente peste hotar, pot merge unde vreau să nu contravin legilor, altfel voi fi adus înapoi”. Printre alte discuții a mai afirmat Todea: „în necazuri omul să nu dispere”, dând ca exemplu că în închisoare erau mulți de aceea care vroiau să sinucidă, el i-a încurajat, iar urmarea a fost că aceștia i-au mulțumit în genunchi sărutându-i chiar și picioarele. La afirmația sursei, că greu poate ajunge la un serviciu, Todea a răspuns: „desigur e greu, trebuie multă răbdare ăștia nu ne primesc în învățământ n-au încredere în noi, ne urăsc, căci ei dau educație ateistă. Foștii mei credincioși din Reghin, când m-au întâlnit, cei care au fost la biserica ortodoxă s-au rușinat, au spus că nu o să mai mergă. Credincioșii ușor se vor îndrepta, preoții reveniți au făcut-o din silă, la o schimbare li se va da canon de pocăință, li se va ierta greșeala”.

Agentul ne mai semnalează că în camera unde stă Todea între geamurile de la stradă e un mic altar, cu cele necesare cultului. Todea a mai afirmat: „să nu ne pierdem nădejdea multe sau schimbat, eram condamnat pe viață și iată sunt liber, vreau să-mi folosesc libertatea cum doresc și cum pot, stau aici la Reghin, e mai bine și mai sigur, nu prea ies, căci poporul mă inconjoară, iar spionii mă urmăresc!”.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ¹³¹

03.XI.1964
Agent: „Marinescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Marți 20 octombrie 1964 sursa i-a făcut din nou o vizită episcopului Todea Alexandru. printre alte discuții trecând la reformele cultice Todea a spus: „pregătește cărțile de ritual” pe care la momentul oportun le va trimite la Vatican spre examinare și aprobare. Credincioșii din Reghin îl invită să le facă vizite, el refuză ca să nu se sesizezeăștia. Referitor la catehizare spunea că în trecut nu s-a educat poporul cum să se poată primirea tainelor și în timp de prigoană cum sunt zilele în care trăim, pe viitor trebuie să se facă instruirea.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹³¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 5.

60

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹³²

5 decembrie 1964
Agent: „Marinescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

La 2 decembrie 1964 sursa i-a făcut o vizită numitului Todea Alexandru. Căutându-l la vechea locuință am aflat că Todea s-a mutat la familia Moraru din str. Eminescu nr. 22. Vechea gazdă, o femeie, printre alte discuții i-a spus sursei că rudeniile lui Todea îi aduc de toate, dar mult l-ajută și credincioșii din Reghin. Todea e în legătură cu capelanul romano-catholic, acesta i-a spus ei, respectiv gazdei lui Todea, că Todea trebuie să aibă grijă că e urmărit. Ea l-a sfătuit pe Todea să intre undeva în serviciu, chiar mic, numai ca să nu dea de bănuț, că din ce trăiește. El amână, trăind cu speranța schimbărilor. Făcând sursa vizită la noua locuință respectiv la familia Moraru și primind-ul Todea, acesta i-a spus sursei: „de la fosta gazdă am fost arestat, acolo am fost ascuns, am voit să fiu singur și de aceea m-am mutat aici, am două camere și mă simt bine”.

Întrebându-l sursa că ce planuri are cu serviciul Todea a răspuns: „că el așteaptă să vadă ce va mai fi, poate după sărbători va intra undeva în serviciu. Profesor nu poate fi, poate va primi ceva ore de latină”, a vorbit cu o directoare de școală. Aceasta ar fi de acord dar autoritățile se opun deocamdată. El nu poate accepta educația atee din școli.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹³² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 5.

61

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ¹³³

23 decembrie 1964
Agent: „Mitică Constantinescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Agentul „Mitică” ne informează că întruna din zile s-a întâlnit cu Moraru Vasile, gazda lui Todea Alexandru, printre altele l-a întrebat cum să împacă cu chiriașul său? Moraru Vasile a răspuns: lipsesc foarte mult de acasă, mai ales acum la încheierea anului, așa că nu am ocazia să văd cine vine la el. Știu că zilnic vin două foste călugărițe care îi fac gospodăria. Personal nu le cunosc și nu știu cum le cheamă.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹³³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 5.

62

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹³⁴

23 decembrie 1964
Agent: „Munteanu Ilie”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Agentul ne informează că la locuința numitului Todea vin țărani din diferite comune, cu care Todea stă de vorbă și le face unele „mici slujbe”, are strânse legături cu Suciu Eugen merceolog la IRUM Reghin. Acest Suciu se crede că a fost teolog sau preot greco-catolic, a avut și are multe manifestări pe această linie. În Reghin-sat este un spirit greco-catolic accentuat. Familia ing. Filip Sever și Negrea Alexandru sunt sprijinitori buni a-i lui Todea.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹³⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 5.

Note informative -

1965

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹³⁵

6 ianuarie 1965
Agent: „Mitică Constantinescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Agentul ne informează că într-o convorbire mai lungă avută cu Dr. Nicoară a reușit să discute și despre Todea, întrebându-l despre sănătatea lui. Sursa spunând că nu lucrează nicăieri Todea, deși toți foștii deținuți sau încadrat. Nicoară a răspuns Partidul nu l-a acceptat ca profesor de franceză, după părerea mea se face greșeală. Todea nu este un om prea real [sic!], am auzit că cercurile romano-catolice din Reghin, îl privesc cu oarecare ironie, i se zice Dl episcop.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹³⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 6.

64

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹³⁶

18.I.1965
Agent: „Nicu Georgescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Agentul ne informează că la 26 decembrie 1964, Todea Alexandru a fost în satul Teleac, unde l-a vizitat următorii: „Mot Ștefan, Morar Ioan cu familia, Haba Ioan, Roman Aron, Silvaș Petru cu familiile, Haba Iacob din Deal, Haba Ioan tractoristul, Făgăraș Petru și alții.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹³⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 6.

65

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ¹³⁷

20.I.1965
Agent: „Mitică Constantinescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Agentul ne informează că purtând unele discuții cu Ion Popescu din orașul Reghin, acesta i-a relatat că: de când a venit Todea acasă, toate femeile care frecventau regulat biserica ortodoxă și care au fost greco-catolice nu mai merg la biserica ortodoxă. Dr. Sireteanu și cu soția i-a relatat agentului că Todea sfătuiește pe foștii greco-catolici și în special pe femei să nu intre în biserici ortodoxe.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹³⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 7.

66

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ¹³⁸

21 ianuarie 1965
Agent: „Nicu Ioan”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Stând de vorbă sursa cu preotul greco-catolic nerevenit Ioan Pol¹³⁹ acesta printre altele i-a relatat, uite ce: „să nu spui nimă-nui, am vorbit cu preotul Dogar Ioan. Acesta mi-a spus că după ce episcopul consacrat Todea Alexandru s-a eliberat din închisoare a venit de vreo două trei ori la Târgu Mureș. Venind aici careva dintre preoții greco-catolici din Târgu Mureș au luat legătura cu Todea (Pol spunea că nu știe cu cine anume a discutat Todea) dar că Todea i-a încurajat spunând: „că nu trebuie pierdută nădejdea întrucât nu peste mult timp biserica greco-catolică din România va intra în drepturile ei”.

Tot Pol a afirmat: „Todea în toamna anului trecut fusese invitat la conciliul ecumenic de la Roma¹⁴⁰. Guvernul RPR ar fi fost de acord,

¹³⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 7.

¹³⁹ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale Ioan Pol s-a născut la data de 22 octombrie 1906. A fost arestat în 04.04.1958, pentru fapta: „uneltire contra Statului Democrat Popular”. În perioada celor 5 ani de detenție a fost pe la penitenciarele: Cluj, Gherla și lagărele de muncă de la Salcia și Periprava. A fost eliberat la 02.04.1963. Accesibil online la adresa: <http://bit.ly/2lQBRig> (accesat la 31 ianuarie 2017).

¹⁴⁰ Este vorba de Conciliul Vatican II (1962–1965).

dar cu condiția ca Todea să nu se mai reîntoarcă în țară. Todea a refuzat să meargă la Roma cu aceste condiții.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

67

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă*¹⁴¹

03.II.1965
Agent: „Mitică Constantinescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Discutând agentul cu soția avocatului Lazăr Petru din orașul Reghin, acesta i-a spus sursei că numita Mărioara Tarna că în ziua de 16 ianuarie 1965 aflându-se acasă la Dr. Wagner din Reghin, unde era și Dr. Tuculescu cu soția, aceștia vorbeau de agitațiile provocate de Todea în fostele cercuri greco-catolice, mai ales femei printre care și soția Dr. Gherghinescu. Se întrebau dacă este oportun să-l încunoștințeze pe Dr. Gherghinescu care nu știe nimic. Întâlnirile au loc la o doamnă care vinde flori, unde doamna Dr. Gherghinescu a fost văzută, într-adevăr pe seară după ce s-a asigurat că nu o vede nimeni. Se pare că scopul întâlnirilor nu este pur spiritual. Agentul nu a intrat în discuții pentru a nu atrage suspiciuni asupra lui, însă afirmă că după câte se pare femeia respectivă care vinde flori ar locui înspre piața de săptămână din orașul Reghin.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁴¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 7.

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁴²

18.II.1965
 Agent: „Rozeanu”

Privind aspectele mai importante rezultate
 din conținutul materialelor informative din
 Dosarul individual nr. 1220.

Protopopul Todea în jurul datei de 21.01.1965, fiind în compania sursei declară că a evitat contactul cu sursa, pe motivul că ocazional a fost solicitat de către organele de securitate de a da informații asupra comportării și atitudinii sursei, astfel i s-a cerut să precizeze anumite aspecte din viața și preocupările sursei în perioada 1945-1948. Mărturisește că a dat relații favorabile sursei. Știe că este filat în continuare de către organele securității și în consecință evită să viziteze locuința sursei. Afirmă că la securitate are o comportare exemplară, care se manifestă prin dârzenie și tăcere. Nu vor putea scoate din el declarații care să primejduiască crearea unor neajunsuri altora.

[Șeful Securității Raionale:
 Căpitan
 Sîngeorzan Dumitru]

¹⁴² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 8.

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁴³

22 februarie 1965
Agent: „Nicu Ioan”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

În urma sarcinilor primite în legătură cu episcopul clandestin Todea Alexandru și legăturile acestuia din Târgu Mureș, sursa informează că prin nevasta sa a aflat că Todea Alexandru a fost pe la Târgu Mureș după ce s-a eliberat din pușcărie, în toamna anului 1964. În acest sens soacra Doctorului Nuțiu medic uman în Jabeșița, anume văduva Pastor domiciliată în Târgu Mureș, pe str. Cuza Vodă, nr. 50-52, rudă cu soția sursei a spus prin luna ianuarie 1965 către nevasta sursei că Todea Alexandru a fost la Târgu Mureș, când a vizitat pe văduva Pastor. Sursa nu știe pentru ce anume s-a dus Todea la văduva Pastor, cunoaște în schimb faptul că această văduvă îngrijește pe nepoțica lui Todea din Târgu Mureș, pentru care primește lunar 150 lei.

Văduva Pastor a mai spus că atunci când Todea a venit la Târgu Mureș era însoțit de către un bărbat necunoscut de văduva Pastor.

Tot sursa informează că la 26 ianuarie 1965 în piața Trandafirilor din Târgu Mureș s-a întâlnit cu preotul greco-catolic nerevenit Dogaru Lazăr de la Liceul Papiu Ilarian. Trecând la discuții cultice Dogaru a spus față de sursă că până în prezent n-a crezut că biserica greco-catolică va fi pusă în drepturi, dar de acum crede că cât de curând vom slujii

¹⁴³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 8.

la altar în bisericile noastre. Întrebându-l sursa de unde știe, Dogaru a spus textual: de la episcopii noștri ca: Todea Alexandru și alții.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

70

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁴⁴

26 februarie 1965
Agent: „Făgăraș Gheorghe”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Agentul ne informează că s-a întâlnit cu numitul Roman Teodor de origine din Teleac, care în prezent lucrează la IRVA Reghin ca muncitor. Printre alte discuții Roman Teodor a afirmat: „în Teleac nu merge Todea Alexandru decât foarte rar și atunci pe timp foarte scurt. Motivul este starea sănătății lui, folosește foarte multe medicamente și este foarte bolnav, așa că la țară nu se poate trata și nu are nici asistență medicală necesară. Nu mai locuiește în strada Vânătorilor, ci s-a mutat cu domiciliul vizavi de spital, lângă Securitate. Aceasta din cauză că în strada Vânătorilor avea mulți vizitatori și îi era frică să nu aibă neplăceri din această cauză și să fie bănuț că face cine știe ce întruniri interzise. A căutat și a ales această locuință care poate fi supravegheată de organele competente pentru a se convinge că nu desfășoară nici un fel de activitate și fiind situată aici această locuință va avea și vizitatori puțini, sau chiar deloc”. Ca să aibă din ce trăi spune Roman Teodor primește ajutor de la rudele sale, lenjerie, îmbrăcăminte, bani din care își cumpără cele necesare pentru întreținere.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁴⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 8.

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁴⁵

26 februarie 1965
 Agent: „Făgăraș Gheorghe”

Privind aspectele mai importante rezultate
 din conținutul materialelor informative din
 Dosarul individual nr. 1220.

Întâlnindu-se sursa cu preotul Dogaru Lazăr din Târgu Mureș, printre alte discuții acesta a întrebat pe sursă, dacă s-a întâlnit cu Todea Alexandru de când s-a reîntors din închisoare. Sursa spunând că s-a întâlnit o singură dată, Dogaru Lazăr a răspuns: „eu nu l-am mai văzut dinainte de a fi închis mi-ar plăcea să-l văd cum arată acum. La spusele agentului de a-i face Dogaru Lazăr o vizită în Reghin, acesta a afirmat: „nici nu mă gândesc să fac așa ceva, fiindcă nu ar avea nici un rest și poate a-și crea neplăceri lui și poate și mie, mai ales că în Reghin toată lumea îl cunoaște.

[Șeful Securității Raionale:
 Căpitan
 Sîngeorzan Dumitru]

¹⁴⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 8.

72

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁴⁶

3 martie 1965
Agent: „Nicu Ioan”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

În ziua de 25.II.1965 sursa i-a făcut o vizită la locuință văduvei Pastor. Printre altele văduva Pastor a arătat sursei că după ce au fost grațiați în anul 1964, i-au făcut vizită următorii preoți greco-catolici: Guțiu¹⁴⁷ în prezent la Tărnăveni, care a fost eliberat din închisoare împreună cu Todea Alexandru și au venit împreună pe tren. Todea s-a dat în schimb jos la Reghin, susnumita a mai spus că nu după mult timp, după vizita lui Guțiu a fost vizitată și de către Todea, care a venit la ea împreună cu preotul greco-catolic nerevenit Roșca, care funcționează la GAS Iernut. Despre discuțiile pe care le-a purtat Todea cu văduva Pastor, aceasta nu a relatat nimic deosebit.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁴⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 9.

¹⁴⁷ George Guțiu s-a născut la data de 30 martie 1924, în localitatea Vaideiu, județul Mureș. A fost Episcop al Episcopiei de Cluj-Gherla în perioada anilor 1990–2002. A fost arestat în 30 ianuarie 1951, eliberat la 4 august 1964. A încetat din viață la 8 mai 2011, în Cluj.

73

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ¹⁴⁸

3 martie 1965
Agent: „Făgăraș”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

În seara zilei de 26.II.1965 sursa a fost vizitată la domiciliul său de către fostul preot greco-catolic Crăciun Ioan. Printre alte discuții întrebându-l sursa pe Crăciun când l-a vizitat ultima dată pe Todea Alexandru, acesta a spus că intenționează să-l viziteze, însă a ajuns la concluzia că e mai bine dacă nu-l vizitează, așa că nu au discutat împreună nici odată de când Todea a scăpat din închisoare.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁴⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 9.

74

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
15.III.1965
Expl. Nr. 1

*Notă sinteză*¹⁴⁹

Asupra materialului din dosarul de verificare
Nr. 2078 privind pe numitul Todea Alexandru
din orașul Reghin

La data de 15 ianuarie 1965 s-a deschis dosar de verificare asupra numitului Todea Alexandru, dosar care la 30 ianuarie 1965, a fost înregistrat la Secția „C”, sub nr. 2078.

Numitul Todea Alexandru este născut la data de 5 iunie 1912 în satul Teleac, raionul Reghin, regiunea Mureș Autonomă Maghiară, este fiul lui Gheorghe și Maria de naționalitate și cetățenie română, studii posedă facultate de Teologie, de profesie preot greco-catolic, necăsătorit, cu domiciliul în orașul Reghin, strada Eminescu, nr. 22, regiunea Mureș Autonomă Maghiară.

Înainte de 23 august 1944, activitate politică nu a desfășurat, în afară de faptul că a fost un militant activ al Cultului greco-catolic, în prezent neîncadrat politic, însă este semnalat cu manifestări dușmănoase la adresa regimului democrat popular.

La baza deschiderii dosarului de verificare au stat materialele de anchetă, materiale informative provenite din sursa „F”, din care au rezultat următoarele:

Numitul Todea Alexandru după 23 august 1944 a început să desfășoare activitate dușmănoasă împotriva regimului democrat popular, fapt pentru care a fost condamnat. În anul 1947 a fost reținut pentru instigare publică ținând predici cu conținut antidemocratic. După unificarea cultului greco-catolic cu cel ortodox, în octombrie 1948, Todea

¹⁴⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 37.

Alexandru a dispărut de la domiciliu și a stat ascuns până la arestarea lui la diferiți cetățeni credincioși, desfășurând în această perioadă o activitate contra-revoluționară intensă. Astfel se poate arăta că a redactat și a multiplicat, iar prin numiții: Moldovan Valeria și Guțiu Gheorghe a difuzat mai multe circulare și manifeste cu conținut dușmănos la adresa regimului democrat popular. A recrutat ca informatoare pe numita Macarie Ana care făcea serviciul la Pretura Reghin, prin care obținea informații cu caracter secret despre unele măsuri pe care le lua autoritățile de stat.

În anul 1950 a preluat conducerea clandestină a cultului greco-catolic, fiind hirotonisit episcop. După această dată și-a intensificat activitatea lui contrarevoluționară având legătură cu Nunțiatura Papală din București și clandestinitatea greco-catolică. A continuat să difuzeze materiale cu conținut antipopular de instigare, de nesupunere față de lefile statului și a trecut la reorganizarea greco-catolicilor în clandestinitate.

În activitatea lui dușmănoasă a fost finanțat de Nunțiatura Papală din București, cărora le trimitea rapoarte informative. După plecarea Nunțiaturii Papale din București Todea Alexandru a continuat legăturile sale cu Vaticanul pe căi ilegale, transmițând rapoarte și informații, iar de acolo primea instrucțiuni și bani, folosindu-se în acest scop de Legația Italiei din București. Pentru ascunderea identității sale susnumitul s-a folosit și de acte false, iar o perioadă a găzduit la locuința sa pe numita Cotoi Maria Ionela, care era urmărită de organele securității statului.

În anul 1952 Tribunalul Militar București prin sentința nr. 104/15 februarie l-a condamnat la M.S.V. pentru crimă de înaltă trădare, agitație publică și uz de acte false, prevăzut de art. 190, 327, aliniatul III, 402 combătut cu art. 401 Cod Penal rămasă definitivă prin decizia nr. 1818 din 12 iunie 1952 a curții Militare de Casare și Justiție. Această pedeapsă prin decretul nr. 5/1963, a fost comutată la 25 ani M.S. În cursul anului 1964, a fost pus în libertate stabilindu-se cu domiciliul în orașul Reghin pe strada Vânătorilor nr. 64, iar ulterior și-a schimbat domiciliul în strada Eminescu, nr. 22, unde domiciliază și în prezent.

Cu ocazia arestării sale sa găsit peste un milion de lei proveniți din fondurile date de Vatican, mai multe exemplare ale scrisorilor și

circularelor cu conținut instigator redactate, multiplicare și difuzate de el.

În perioada detenției a fost pedepsit în mai multe rânduri pentru nerespectarea regulamentului.

Pentru preotul Todea Alexandru a intervenit în numele pretinsei „Asociații Internaționale de Amnistic” G.D. Lather din Anglia, care prin scrisoare trimisă în luna XI.1963 Consiliului de miniștri, solicita grațierea lui Todea Alexandru.

După ce în cursul anului 1964 a fost pus în libertate nu a încetat de a desfășura activitate dușmănoasă, continuând să se mențină în rezistență greco-catolică, trăind cu speranța că din nou se va reveni la această religie, menține legături cu elemente nerevenite și are manifestări dușmănoase.

Astfel din note informative furnizate de agenții „Moldovan Ioan” și „Hurgici Ioan” în luna august 1964 rezultă faptul că după ce Todea Alexandru a venit din detenție a făcut mai multe deplasări în satul său natal Teleac din raionul Reghin, cu care ocazie a luat legătură cu diferiți cetățeni foști greco-catolici, însă nu se cunoaște în mod concret caracterul discuțiilor care se purtau între ele. Aceste vizite în satul Teleac continuă și în prezent aproape săptămânal.

Agentul „Nicu Georgescu” la data de 17 august 1964 ne informează că în discuțiile purtate cu Todea Alexandru, acesta i-a spus „dumneata ești mic, chestiunea mea este de ordin internațional, nu bisericesc”. Tot agentul de mai sus la 31 august 1964, ne-a informat că a stat de vorbă cu numitul Roman Ioan din Teleac, care a avut o serie de manifestări dușmănoase grave și că sursa de inspirație în aceste manifestări ar fi fost Todea Alexandru.

La data de 30 septembrie 1964, agentul „Rozeanu Eugen” ne informează că în discuțiile purtate cu numitul Zeches responsabilul la Cartea Rusă din Reghin, acesta a afirmat că preotul Todea Alexandru își manifestă categoric dorința de a reprimi postul la parohia greco-catolică, speră că va ajunge la acest lucru și atunci va lupta din nou pentru credință.

La data de 19.X.1964 agentul „Nicu Georgescu” ne informează că în discuțiile avute cu numitul Nădășan Teodor din Teleac, acesta i-a spus: „în seara zilei de 17 octombrie 1964, am făcut o vizită la vărul Todea

unde erau mai mulți cetățeni. Când am intrat în casă Todea Alexandru ne-a luat în primire și ni-a zis: du-te oaie rătăcită că ai ieșit din neamul nostru, de ce te-ai făcut comunist, nu mai ești văr cu mine, du-te afară că nu mai am încredere în tine.”

Agentul „Mitică Constantinescu” în luna noiembrie și decembrie 1964, ne informează că numitul Todea Alexandru și-a schimbat domiciliul în Reghin dintr-o stradă în alta pe motivul că avea prea mulți vizitatori și avea locuința mică, iar pe de altă parte era într-un loc prea vizibil. Este vizitat zilnic de diferite femei care îi fac gospodăria.

Din nota informativă furnizată de agentul „St. Vrînceanu” din luna octombrie 1964, rezultă faptul că numitul Todea Alexandru face deplasări și în regiunea Brașov, însă nu rezultă scopul acestor vizite precum și persoanele pe care le vizitează.

Tot în luna octombrie 1964, agentul „Marinescu Ioan” a furnizat o notă informativă din care rezultă că acesta se bucură de încrederea elementului urmărit și care a avut o serie de manifestări dușmănoase față de agentul de mai sus. Din această notă rezultă clar că Todea Alexandru se menține ferm pe poziția greco-catolică, instigă și pe alții la credința greco-catolică, tratând cu speranța că situația se va schimba în favoarea credinței greco-catolice și pregătește cărți de rituale pe care la vremea lor să le trimită la Vatican, spre examinare și aprobare. În acest sens materialele pe care le-am posedat în legătură cu activitatea lui au fost supuse unei verificări prealabile, iar ulterior s-a trecut la deschiderea dosarului de verificare stabilind următoarele:

Din actele informative furnizate de agentul „Mitică Constantinescu” în lunile I, II. 1965 rezultă faptul că Todea Alexandru încearcă pe orice cale atragerea credincioșilor de partea religiei greco-catolice, în special pe femei. Acest lucru s-a discutat în 16.I.1965 în locuința Dr. Wagner unde erau de față mai multe persoane.

Agentul „Rozeanu Eugen” în luna II.1965 ne informează că a stat de vorbă cu Todea Alexandru și care i-a spus către agent: „dvs. sunteți în atenția organelor de stat și dacă vă vede cu mine este și mai rău pentru dvs.” Agentul se bucură de încrederea obiectivului.

În luna II, 1965 și agentul „Mureșan Ioan” a furnizat o notă informativă din care rezultă că fosta deținută politică Moldovan Valeria are

legături cu Todea Alexandru cunoscând preocupările acestuia precum și sursele de întreținere.

În scopul concretizării unor aspecte din activitatea numitului Todea Alexandru se vor lua măsuri de instalarea T.O. [Tehnică Operativă] la locuința lui, lucru care s-a prevăzut și în planul de măsuri întocmit în acțiune.

Acestea sunt aspectele mai importante care se desprind din materialul existent la dosarul de verificare nr. 2078 deschis asupra numitului Todea Alexandru.

Ofițer I
Căpitan
Demeter Alexandru

Scriș într-un exemplar
– redactat Demeter Alexandru
– dactilografiat Balint Irina

Secția Raională M.A.I. Reghin

Primit: Căpitan Demeter A.
 Agentul: „Rozeanu Eugen” Strict Secret
 Data: 22.III.1965 3 exemplare
 Casa „Sinaia”

Notă Informativă¹⁵⁰

La data de 21.III.1965 sursa a vizitat pe Todea Alexandru la domiciliul său. A fost găsit singur. Are pusă la dispoziție o încăpere destul de luxoasă, care cuprinde mobilier obișnuit. Într-un colț și-a instalat o icoană care este înconjurată cu cărți și are aspectul unui mic altar.

Are la dispoziție o bibliotecă destul de redusă cuprinzând cărți cu caracter bisericesc, majoritatea editate înainte de 1940 la Blaj. Presa română și ziare italiene completează materialul din care se informează.

Pe masă, sursa a reușit să rețină o adresă – scrisoarea provine de la S. I. din Odorhei, str. Beclean, nr. 102.

Întrebat fiind de modul de viață ce-l duce, declară că în timpul șederii în detenție a avut mult de suferit fizic și psihic și momentan este preocupat de reîmprospătarea forțelor. Face o serie de tratamente și crede că îi mai trebuie câteva luni să-și revină aproape la normal. La exterior pare refăcut, dar intern încă nu este restabilit. Din această cauză nu urmărește să ocupe un post, deși existase perspective în învățământ.

De fapt Todea mărturisește că actualmente existența îi este asigurată și nu are nevoie de o încadrare. Viitorul său post îi este asigurat, va lucra și pe mai departe ca preot greco-catolic. Susține acest lucru, ca un fapt care se va realiza într-un viitor apropiat.

Trebuie cunoscute evenimentele politice pe care le trăim, ca să ne dăm seama de ceea ce se profilează în orizontul nostru politic.

În politica dusă de actualul regim s-au structurat foarte multe greșeli, care au determinat occidentul să i-a o atitudine ostilă și a creat în țară acel dezechilibru în perioada 1948–1958. Oamenii au fost

¹⁵⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 43.

nemulțumiți și au suferit enorm. Zecile de mii de victime ale actualului regim, întemnițați, schingiuiți și morți, au iertat dar n-au uitat ororile petrecute sub conducerea comuniștilor. Până în ultimii ani Gheorghe Gheorghiu Dej¹⁵¹ a fost uncalta URSS și a aplicat întocmai dispozițiile celor de la Moscova. Pentru această perioadă este vinovat și amprenta crimelor săvârșite rămâne asupra lui. De la data când a schimbat politica țării Gheorghe Gheorghiu Dej a devenit un mare om de stat apreciat și de către străinătate. Totuși încă multe se mai puteau face pentru eliberarea situației. Populația țării așteaptă liniște, un ritm de viață mai echilibrat și libertate consimțită.

Omul de astăzi este supus la prea multe încercări și în curând vom avea numai epave omenești. Individul zilelor noastre muncește peste puteri, luptă pentru realizarea de planuri, pentru economii dar în detrimentul sănătății sale și a viitoarelor generații. Statul se amestecă în toate problemele și nu dă posibilitate individului să-și desfășoare o activitate rodnică în interesul său personal.

Acest lucru va dispărea în curând și se lucrează intens pentru remedierea tuturor lipsurilor constate până în prezent.

Todea nu contestă socialismul, dar dorește să demonstreze că evoluția acestuia sistem va fi în favorul opiniilor sale personale.

Nu se va putea concepe un regim dictatorial în viitoarea configurație a lumii. Toți dictatorii au plătit scump modul lor de a conduce o țară, un imperiu. Actualii dictatori trebuie să fie pedepsiți și pe rând, fiecare își va primi pedeapsa cuvenită.

Providența divină are un rol însemnat în a demonstra faptele care le susține. Înlăturarea lui Hrușciov¹⁵², schimbarea politicii sovietice în ultimii 10 ani, moartea prematură a lui Gheorghe Gheorghiu Dej sunt semne divine, care vin să arate lumii că păcatele chiar dacă se iartă nu se uită.

¹⁵¹ Gheorghe Gheorghiu-Dej s-a născut la data de 8 noiembrie 1901, în localitatea Bârlad. A fost Președinte al Consiliului de Stat al Republicii Populare Române în perioada 21 martie 1961 – 18 martie 1965. A încetat din viață în 19 martie 1965, la București.

¹⁵² Nikita Sergheevici Hrușciov s-a născut la data de 3 aprilie 1894. Om politic, a ocupat funcția de secretar general al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice între anii 1953 – 1964, și pe cca de președinte al consiliului de miniștri între 1958 și 1964. A încetat din viață la 11 septembrie 1971.

Susține cu mult optimism că într-un viitor apropiat vom avea ocazia să asistăm la și mai mari transformări politice. Evoluția normală a evenimentelor duce la o cristalizare a vieții noastre și la pace definitivă și trainică.

Va trebui să cedeze toți comuniștii din pozițiile câștigate, fiindcă o cere situația internațională. Arată că sursele demne de încredere, care îl fac să fie optimist nu pot fi divulgate, dar schimbările spre bine sunt certe.

În plus accentuează faptul că cu ani în urmă la Reghin, la Blaj, la București „providența divină” a demonstrat ereticilor realizarea unor evenimente interesante (probabil se referă la minuni dumnezeiești, care au fost înregistrate cu 10–15 ani în urmă și n-au fost cunoscute de noi).

Rămâne cu certitudinea că va lucra în curând în misiunea ce i-a fost încredințată de Roma și nu în ilegalitate ci oficial.

Demonstrează că toți acci care au lucrat împotriva lui și-au primit pedeapsa cuvenită, sau o vor primi încurând. Se referă la Simonis, Anca ca foști ofițeri de securitate și indirect de alte personalități care s-au prăbușit pe parcurs.

Arată că în închisoare a avut ocazia să întâlnească o serie de [indescifrabil], care au făcut spionaj, sau au furat, sau sunt dușmani ai actualului regim. Au fost oameni care au colaborat direct cu cei din cabinetul [indescifrabil] au fost izolați și blestemele lor se revarsă asupra celor care conduc.

Apusul vede oarecum favorabil schimbările din RPR și au apreciat politica dusă de Gheorghe Gheorghiu Dej, dar mai e mult de făcut. Consideră că urmașul lui Gheorghe Gheorghiu Dej [indescifrabil] pe considerentul că este cel mai bun diplomat și bine văzut în occident.

Remarcă că populația țării într-adevăr este îndoliată, acum la moartea lui Gheorghe Dej, dar nu reține un fapt că multe nemulțumiri din trecut se datoresc doar acestui om. De fapt aceasta este una din calitățile românului, că are suflet blând și iertător.

Mărturisește că i-a făcut prohodul lui [indescifrabil] și Anca.

(Nu înțeleg substratul acestui indiciu).

A fost invitat de sursă pentru data de 24.III la domiciliul acestuia.

„Rozeanu”

Nota biroului:

Nota a fost furnizată conform sarcinilor trasate. Todea Alexandru este urmărit în dosarul de verificare, are manifestări dușmănoase. A fost condamnat politic pentru crimă de înaltă trădare.

Sarcini trasate:

S-a trasat sarcina agentului să permanentizeze legăturile lui cu Todea mai ales că acesta se bucură de încrederea agentului. Agentul să-l invite la el acasă pentru a viziona programul la televizor, în special în ziua de 24.III.1965, când se va face înmormântarea Tovarășului Gheorghe Gheorghiu Dej. Cu această ocazie să continue discuțiile cu Todea fără ca să insiste prea mult în clarificarea unor probleme. Să urmărească stabilirea faptului dacă face deplasări, unde și cu ce scop. Pe măsura posibilităților să afle unele persoane care-l întrețin pe Todea. La fel din discuții să stabilească în continuare ce manifestări are.

Măsuri:

Se vor lua măsuri de identificarea numitului S. I. din Odorhei, încadrarea lui informativă. O copie de pe notă în dosarul de verificare lui Todea.

O copie se va trimite la Târgu Mureș S.III, spre exploatare. Se vor studia posibilitățile instalării T.O. [Tehnică Operativă], originalul notei în anexa agentului.

Căpitan Demeter Alex.

23.III.1965

Sarcinile trasate corespund, însă este necesar ca agentul să fie instruit în mod temeinic și îndeaproape asupra felului cum să procedeze în permanentizarea legăturilor cu obiectivul. Să stabilească legăturile acestuia cu alte elemente din alte localități.

Căpitan Sîngeorzan D.

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁵³

22.III.1965
 Agent: „Rozeanu Eugen”

Privind aspectele mai importante rezultate
 din conținutul materialelor informative din
 Dosarul individual nr. 1220.

La data de 21.III.1965 sursa i-a făcut o vizită la domiciliul numitului Todea Alexandru. Cu această ocazie pe masă sursa a reușit să rețină o adresă, scrisoarea parvine de la S. I. din Odorhei, str. Beclean, nr. 102. La întrebarea sursei cum își trăiește viața Todea declară că în timpul șederii în detenție a avut mult de suferit fizic și psihic și momentan este preocupat de reîmprospătarea forțelor. Actualmente existența îi este asigurată și nu are nevoie de o încadrare în serviciu. Viitorul său post îi este asigurat, va lucra și pe mai departe ca preot greco-catolic. Susține acest lucru ca un fapt care se va realiza într-un viitor apropiat. Trebuie cunoscute evenimentele politice pe care le trăim, ca să ne dăm seama deoarece ce se profilează în orizontul nostru politic.

În politica dusă de actualul regim s-au strecurat foarte multe greșeli, care au determinat occidentul să ia o atitudine ostilă și a creat în țară acel dezechilibru în perioada 1948–1958. Oamenii au fost nemulțumiți și au suferit enorm. Zecile de mii de victime ale actualului regim, întemnițați, schingiuiți și morți au iertat, dar n-au uitat ororile petrecute sub conducerea comuniștilor. Până în ultimii ani a fost unealta URSS și a aplicat în tocmai dispozițiile celor de la Moscova. Pentru

¹⁵³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 10.

această perioadă [Gheorghe Gheorghiu Dej] este vinovat și amprenta crimelor săvârșite rămâne asupra lui. Omul de astăzi este supus la prea multe încercări și în curând vom avea numai epave omenești. Statul se amestecă în toate problemele și nu dă posibilitate individului să-și desfășoare o activitate rodnică în interesul său personal. Actualii dictatori trebuie să fie pedepsiți și pe rând fiecare își va primi pedeapsa cuvenită. Va trebui să cedeze toți comuniștii din pozițiile lor câștigate fiindcă o cere situația internațională. Arată că sursele demne de încredere care îl fac să fie optimist nu pot fi divulgate, iar schimbările spre bine sunt certe, rămâne cu certitudinea că va lucra în curând în misiunea ce i-a fost încredințată de Roma și nu în ilegalitate, ci oficial. Demonstrează că toți acei care au lucrat împotriva lui și-au primit pedeapsa cuvenită, sau o vor primi în curând. Se referă la Simonis [sic!], Anca, ca foști ofițeri de securitate și indirect de alte personalități care s-au prăbușit pe parcurs.

Referitor la adresa menționată în urma verificărilor s-a stabilit că expeditorul scrisorii din Odorhei str. Beclean, nr. 102 este Sandor Imre născut la 4.XI.1924 în Beclean-Odorhei, fiul lui Moise și Ana, membru PCR, este cunoscut ca un element cinstit cu comportări bune, atât la domiciliu cât și la locul de muncă.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

77

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁵⁴

18.IV.1965
Agent: „Munteanu Ilie”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

În ziua de 6 aprilie 1965 sursa întâlnindu-se cu Tărtăsescu Dinu la O.C.L. judecătorul Zamfir Florea și cu notarul de stat Pop Mihai, aceștia au făcut comentarii la adresa lui Todea Alexandru, din discuțiile purtate a rezultat că Todea a început iarăși să facă cercuri de credincioase și că are ca adepți pe: Flavia soția medicului Gheorghinescu, soția juristului Pop Iuliu, angajata la spital, Macarie Ana fost condamnată în anul 1949 împreună cu Todea.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁵⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 11.

78

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁵⁵

22.IV.1965
Agent: „Mitică Constantinescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Întâmplător sursa a aflat fără să întrebe pe nimeni că locul de întâlnire al adeptilor lui Todea este locuința lui Nuți Macarie¹⁵⁶, care stă în cartierul pieții de săptămână.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁵⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 11.

¹⁵⁶ Este vorba de Ana Macarie.

Primit Lt. Puiu Ioan
 Data: 12.V.1965
 Agentul: „Marinescu”
 Milaș Strict Secret

Notă informativă¹⁵⁷

Vă informez că sâmbătă 10 aprilie 1965, orele 1, conform sarcinilor primite am vizitat pe dr. Todea Alexandru, m-a primit bine, prietenește. Avea pe masă mai multe numere din ziarul L'unita – italian. M-a întrebat cum o duc la Milaș. I-am răspuns că am dus-o greu iarna, era frig, a fost greu până m-am obișnuit. L-am întrebat dacă a intrat în serviciu. Mi-a răspuns: până la toamnă așteaptă să vadă ce va fi în țară. Guvernul român după exemplul Ungariei și Iugoslaviei, duce tratative cu Vaticanul, pentru încheiere de acord. România e ajutată de Franța, vechea și actuala prietenă, prin Franța se duc tratative. Se pune problema restabilirii bisericii catolice de rit românesc. Vorbind de moartea tovarășului [indescifrabil], Todea a afirmat că Europa Liberă a spus că Tovarășul [indescifrabil] a lăsat o scrisoare care conține 3 puncte:

1. să se modifice sistemul de socializare a agriculturii, merge greu, sau făcut greșeli mari, se caută căile pentru îndreptare. Treptat și cuminte se vor îndrepta toate.

2. S-a greșit fundamental prin desființarea bisericii greco-catolice, cu metode nepotrivite. S-a constatat că poporul ține mult la religia sa. Ca atare trebuie să se găsească calea împăcării, spre a înceta multele neazuri.

3. Educația tineretului, lasă mult de dorit, se simte nevoia educației religioase. Se caută rezolvarea acestei probleme acute.

În continuare a spus că e adânc conflictul între China și URSS. China a pus URSS-ului 5 condiții ca să se rezolve, așa numai vor putea stabili pacea și prietenia. Amintea de vizita premierului Ciu-en-lai [Ciu Enlai] la funeraliile tovarășului [indescifrabil], cine știe ce discuții s-au purtat. Spunea că Ciu-en-lai [Ciu Enlai] a vizitat apoi Albania unde ar fi baze militare chineze în vederea unor conflicte.

¹⁵⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 49.

Todea afirmă că e de acord ca statul comunist să organizeze viața economică după noile concepții, istoria merge înainte, dar apără libertatea credinței, spunea că a avut discuții încă înainte cu conducătorii de partid. Aceștia acuzau preoțimea că face politică, Todea le-a răspuns, noi nu facem politică, apărăm credința dar de ce comuniștii fac teologie, negând dogme, ocupându-se cu problema negării existenței divinității.

Întrebându-l că ce mai știe de ceilalți episcopi a spus: Episcopul Hossu, care a respins libertatea, rămânând în Domiciliu Obligatoriu a cerut să i se redea catedrala și reședința din Cluj, atunci pleacă acolo, i s-a răspuns că nu se poate. Știe Todea că e la mănăstirea Ciorogârla. Cu ocazia împlinirii a 80 ani, Papa l-a felicitat pe Episcopul Dr. Iuliu Hossu, Guvernul român a permis lui Hossu să răspundă Papii.

Episcopul dr. Iuliu Hirțea e contabil la MAT Oradea.

Episcopii Dr. Ion Dragomir și Dr. Ion Cherteș sunt pe la rudenii.

Episcopul Ioan Ploscaru e la Lugoj, a avut dificultăți, rău, s-a pus să circule, pare că a intrat în serviciu, ca să nu mai fie suspectat, căci a fost avertizat de securitate.

Todea spunea că e retras, rar iese, are ce-i trebuie, e aprovizionat de rudenii și prietenii, așteaptă până la toamnă, speră că biserica catolică de rit românesc va fi liberă. Însă, dacă e sigură libertatea să se dea lege, să se poată organiza, săracă, puțini la început și să asigure că nu vor fi urmăriți clerul și credincioșii. Organizarea ritualului sunt probleme de viitor, el n-a intrat încă în legătură cu Vaticanul și străinătatea.

Întrebându-l de situația de la Roma, el bucuros a afirmat că Papa, Cardinalii au idei socialiste foarte avansate, așa a stârnit vâlvă vizita lui Paul al VI-lea în India la Bombay, unde milioane de oameni l-au primit, a stat de vorbă cu fiecare confesiune, cordial, a impresionat atitudinea Papei, cordialitatea, spontaneitatea. Președintelui Indiei i-a oferit pentru copiii săraci cincizeci mii dolari.

Amintea de vizita Cardinalului Bea¹⁵⁸, element progresist cu idei noi, făcând parte din ordinul Iezuiților, la Patriarhul Atenagoras¹⁵⁹ de

¹⁵⁸ Augustin Bea s-a născut la data de 28 mai 1881. A fost preot iezuit german, confesor al Papei Pius al XII-lea. A devenit Cardinal în anul 1959, creat de Papa Ioan al XXIII-lea. A încetat din viață în 16 noiembrie 1968.

¹⁵⁹ Patriarhul Athenagoras (Aristocles Spyrou) s-a născut la data de 6 aprilie 1886. A

la Constantinopol, discuțiile sunt foarte avansate, privitor la unirea bisericilor.

A scos un carnet, a citit numele celor 20 și ceva de cardinali din lume, astfel că numărul cardinalilor a trecut peste 100. Avea notat procentajul lor pe țări cu numărul precis pe fiecare țară, unde ei există.

Are altar în cameră, aranjat modest, frumos, curat, erau cărțile de ritual pe el. face slujbe rugăciuni multe în casă. E foarte optimist, încrezător în viitor. Se întâlnește câte o dată cu preotul romano-catolic, se spovedește la el.

L-am întrebat când a mai fost pe la Teleac, la neamuri? A răspuns că rar merge, a fost la Crăciun și bobotează, va mai merge pe la Paști.

L-am întrebat ce știe de Conciliul II Vatican? Mi-a răspuns că numai în septembrie va fi sesiunea a IV-a, poate ultima.

Papa Paul, este foarte înțelegător, un geniu, orator extraordinar, întrece pe Pius al XI-lea, mult ca conținut sumar pe Pius al XII-lea. Cuvântările Papei Paul, impresionează prin realism și conținut. Se așteaptă schimbări mari în conținut, structură, ritual, viață socială reală.

Episcopul Todea e mult schimbat în atitudini și păreri, poate aparent, dar după convorbire pare convins.

Întrebându-l ce știe de atitudinea Patriarhului Iustinian¹⁶⁰ față de dezbaterile Conciliului II Vatican, a răspuns că după a sa cunoștință, Patriarhul Iustinian ar fi exprimat că e de acord cu situațiile și hotărârile Conciliului II Vatican.

Voind să plec, spunând că nu vreau să-l deranjez, m-a reținut la masă, servindu-mă cu plăcere cu țuică, aperitive, supă, friptură, vin, insistând să mai stau. I-am spus că plec la Orșova să-mi văd rudeniile că am cursă la orele 15.30. La despărțire a fost foarte amabil, insistând să ne întâlnim. Mi-a cerut să fiu bun înțelegător, plin de credință, să tratez bine cu lucrătorii GAS.

fost Patriarh Ecumenic al Constantinopolului, de la 1 noiembrie 1948 până la sfârșitul vieții. A încetat din viață la 7 iulie 1972.

¹⁶⁰ Iustinian Marina, pe numele de mirean Ioan Marina, s-a născut la data de 22 februarie 1901, în localitatea Suești, județul Vâlcea. A fost al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, între anii 1948 – 1977. A încetat din viață la 26 martie 1977, în București.

Viitorul ne va ajuta să ne organizăm ca biserică, săraci dar corecți, morali, istoria lumii merge înainte. Pace numai să fie.

Drept să spun m-a impresionat sigur, numai schimbarea lui structurală, a avut o ieșire interesantă. Dacă Dumnezeu va permite refacerea bisericii mele, eu sunt de acord să mă duc la o ultimă parohie, admiră realizările extraordinare din țara noastră, săvârșite. Cum a lipsit din viața țării și vede realizările, nu mă mir că treptat și-a schimbat păreri. Mereu pune accentul pe respectarea credinței în Dumnezeu.

Atitudinea sa este realitate sau prefăcătorie, este problemă de văzut, faptele vorbesc.

Terminând discuțiile amicale, i-am mulțumit de primire, tratare. M-a rugat să-l vizitez ori de câte ori merg la Reghin. Ne-am salutat cordial, sărutându-i mâna, m-a petrecut până la ușa locuinței, spunându-mi că dacă merg la dânsul, să bat la ușă să intru, el singur își face curățenie, se îngrijește. I-am spus că sărut mâna Prea Sfințite și am plecat.

Milaș

14.IV.1965

„Marinescu Ioan”

Nota biroului:

Nota a fost furnizată în urma sarcinilor trasate agentului în legătură cu numitul Todea Alexandru din Reghin.

Sarcini trasate:

Agentului în legătură cu susnumitul nu i s-au trasat sarcini, însă i s-au trasat sarcini în legătură cu unele aspecte negative ce au loc în cadrul GAS Milaș.

Măsuri luate:

Materialul va fi exploatat în cazul numitului Todea, o copie va fi înaintată la regiune.

Lt. Puiu Ion

13.V.1965

Lt. Puiu să arate concret ce aspecte interesează organele noastre în problema GAS-urilor. Se va raporta la buletin.

Căpitan Sângeorzan Dumitru

80

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁶¹

12.V.1965
Agent: „Marinescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Sâmbătă 10 aprilie 1965 orele 12, sursa i-a făcut o vizită numitului Todea Alexandru. printre alte discuții Todea a afirmat, guvernul român după exemplu Ungarici și Iugoslavici duce tratative cu Vaticanul, pentru încheiere de acord. Se pune problema restabilirii bisericii catolice de rit românesc. Vorbind de moartea tovarășului Gheorghe Gheorghiu Dej, Todea a afirmat că Europa Liberă a spus că tovarășul Gheorghe Gheorghiu Dej a lăsat o scrisoare care conține 3 puncte.

1. Să se modifice sistemul de socializare a agriculturii, merge greu, s-au făcut greșeli mari, se caută căile pentru îndreptare. Treptat și cu minte se vor îndrepta toate.

2. S-a greșit fundamental prin desființarea bisericii greco-catolice, cu metode nepotrivite. S-a constatat că poporul ține mult la religia sa, ca atare trebuie să se găsească căile împăcării spre a înceta multele neazuri.

3. Educația tineretului lasă mult de dorit. Se simte nevoia educației religioase. Se caută rezolvarea acestei probleme acute. Todea spunea că el este retras, rar iese, are ce-i trebuie, e aprovizionat de rudeni și

¹⁶¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 11.

prieteni, așteaptă până la toamnă, când speră că biserica catolică de rit românesc va fi liberă.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

Sursa: „Panura Gheorghe”
 La întâlnire a participat
 Mr. Medeșan Ioan
 În ziua de 17.VI.1965, orele 17
 Casa „Adam”

Notă informativă¹⁶²

Sursa vă informează că în zilele de 23 sau 24 iunie 1965, s-a întâlnit pe str. dr. Petru Groza¹⁶³ cu Irimie Gavril.

Sursa a deschis discuția despre problema bisericii greco-catolice arătându-și deznădejdea de a o mai vedea vreodată restabilită. Irimie Gavril a răspuns că el are toate speranțele privind acest lucru, întrucât un oarecare Bercea din București a fost pe la Crăciun la Reghin la Alexandru Todea și acesta a spus că s-a aranjat problema bisericii greco-catolice la ONU și că în curând va fi liberă.

A fost întrebat de sursă cine este acest Bercea. S-a spus că este un bun credincios al bisericii greco-catolice din București.

Discuția a fost de scurtă durată, întrucât Irimie se grăbea să meargă la clinici, ne mai putându-se aborda alte probleme. În ziua de 16, luna curentă, sursa a vizitat la Turda pe Iacob Mărginean¹⁶⁴. Discuțiile purtate au fost tot în legătură cu problema bisericii greco-catolice. Iacob Mărginean întrebat fiind de sursă ce știe în legătură cu această problemă a răspuns că a fost vizitat de Aurel Rusu¹⁶⁵ și care i-a spus că a fost de curând la Reghin unde l-a vizitat pe Alexandru Todea.

Alexandru Todea i-a răspuns că se petrec lucruri extraordinare care aduc după sine certitudinea că biserica va fi liberă până la Paștile anului viitor.

¹⁶² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 52.

¹⁶³ Petru Groza s-a născut la data de 7 decembrie 1884, în localitatea Băcia, județul Hunedoara. A fost avocat, om politic, prim-ministru în primele guverne comuniste ale României, între 1945 și 1952. A fost președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române, funcție asimilată celei de șef al statului, în perioada 2 iunie 1952 – 7 ianuarie 1958. A încetat din viață la data de 7 ianuarie 1958.

¹⁶⁴ Iacob Mărginean a fost preot greco-catolic.

¹⁶⁵ Aurel Rusu a fost preot greco-catolic.

Aceste lucruri ar consta în prefacerea ostiei în timpul liturghiei pe care a făcut-o în carne sângerândă. Din această carne sângerândă s-a prelins un picur pe potir, transformându-se în globul pământesc cu imaginea lui Cristos deasupra lui.

S-au mai produs încă două sângeri de acest fel înainte de aceasta și ar urma să mai fie încă una, după care se va întâmpla evenimentul reglementării bisericii.

Rusu Aurel a mai comunicat că din închisoare Alexandru Todea ar fi făcut un memoriu către Consiliul de Stat, arătând injustețea desființării bisericii greco-catolice și că acest memoriu care a fost discutat ar fi fost primit cu simpatie și aprobat de către Consiliul de Stat. Inconvenientul s-a produs prin moartea tovarășului Gheorghe Gheorghiu Dej, care ar fi promis luarea de măsuri pentru ducerea la îndeplinire a acestui fapt.

Sursa a încercat să-l întâlnească pe Rusu Aurel pentru a stabili conținutul mesajului care se află la Rusu Aurel trimis de către Alexandru Todea din Reghin, însă nu a reușit să-l întâlnească.

În ziua de 12 iunie sursa a întâlnit în Autogară pe Ivașcu Iuliu, ce este impiegat în Autogara IRTA Cluj. Acesta i-a spus că a auzit că Papa ar fi anulat decretul de excomunicare dat pentru biserica grecească în anul 1054, când s-a făcut ruptura între cele două biserici.

În ziua de 14 iunie sursa a întâlnit pe Șușman Ieronim¹⁶⁶ și i-a spus ce a auzit de la Ivașcu. Șușman a răspuns că acest lucru pare normal întrucât grecii au primit unirea și că la fel au făcut protestanții din America și Anglicanii.

„Panura Gheorghe”

Nota Ofițerului:

Irimie Gavril este luat în verificare prealabilă pe linia problemei PNȚ. Mărgineanu Iacob și Rusu Aurel sunt preoți greco-catolici nereveniți, cunoscuți în evidențele Serviciului Raional M.A.I. Turda.

Todea Alexandru este de asemenea preot greco-catolic nerevenit și domiciliază în Reghin, regiunea Mureș – Autonomă Maghiară.

¹⁶⁶ Ieronim Șușman s-a născut la data de 24 iulie 1925. A trecut prin penitenciarele: Cluj, Gherla, Aiud, Jilava și lagărele de muncă de la Giurgeni, Ostrov.

Șușman Ieronim este urmărit prin dosar de verificare pe linia problemei greco-catolice.

Ivașcu Iuliu fost călugăr bazilitan figurează în evidența operativă activă pe linia problemei greco-catolice.

Sarcini:

Să-l viziteze la domiciliu pe Farcaș Vasile și să reia discuțiile pe tema bisericii greco-catolice, informându-se despre poziția și atitudinea pe care o adoptă acesta, comentariile ce le face și eventualele legături pe care le are cu anumiți preoți din rezistență.

Când se va deplasa la Turda, să-l contacteze pe Rusu Aurel și să discute cu el despre vizita ce a făcut-o la Reghin lui Todea Alexandru, urmărind a stabili amănunte privitor la activitatea acestui pe linia clandestinității greco-catolice și legăturile pe care le are în regiunea Cluj. Agentul a fost instruit să abordeze problema pornind de la discuțiile purtate anterior cu Iacob Mărgineanu.

Cu privire la Șușman Ieronim și Ivașcu Iuliu, agentul a primit sarcina să-i contacteze când i se oferă posibilitatea pentru a stabili poziția și atitudinea prezentă a acestora față de biserica greco-catolică și comentariile ce le fac în acest sens.

Agentul se află în relații apropiate cu persoanele de mai sus și se bucură de încrederea din partea lor, având deci posibilitatea de a duce la îndeplinire sarcinile trasate.

Măsuri:

Nota va fi exploatată la buletin. O copie va fi înaintată Direcției a III-a.

De asemenea, se va trimite câte o copie de pe notă Direcției Regionale M.A.I. Mureș – Autonomă Maghiară și Serviciului Raional M.A.I. Turda.

Câte o copie la dosarul de verificare privind pe Șușman Ieronim și mapa personală a lui Ivașcu Iuliu.

Mr. Medeșan Ioan

18.VI.1965

Nota va fi prezentată conducerii serviciului.

Căpitan Pop Alexandru

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ¹⁶⁷

19 iunie 1965
Agent: „Kiss Ioan”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Agentul „Kiss Ioan” ne informează că prin soția sa care lucrează la căminul de copii nr. 1 din Reghin, unde funcționează ca soră cu fosta călugăriță Costinaș. Soția sursei i-a povestit agentului că Costinaș ar fi afirmat că episcopul Todea Alexandru primește medicamente din Rusia, ea îl sprijină pe Todea, îi plătește și chiria îi cumpără haine, îl alimentează cu alimente. De asemenea, că nu are voie să-i facă vizită lui Todea nimeni decât seara și în așa fel ca să nu vadă nimeni.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁶⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 12.

83

*Notă extras*¹⁶⁸

La 21.VI.1965 Preotul Todea Alexandru a expediat o scrisoare pe adresa: Domniei sale Domnului Ștefan Ienițescu, str. Dr. Felix, nr. 7, București, raionul 30 decembrie:

„Îmi pare nespus de bine că v-ați refăcut și că fizicul urmează pilda spiritului, care din punct de vedere intelectual și-a păstrat toate energiile și atunci când se părea că timpul nu mai poate rezista. Pentru toate laudă și mărire, Creatorului Răscumpărătorului și Sfințitorului. În special doresc ca cele 7 daruri ale Spiritului Sfânt pe care contemplam împreună când ne-am despărțit să se reverse asupra intelectualului și a voinței să vă ridice pe culmile spiritualității, pătrunzând adevărul în toată splendoarea lui”.

¹⁶⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 54.

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Serviciul III

Strict Secret

24 iunie 1965
 Indicativ 304

Sursa „Nicu I.”
 Primit Căpitan: Kiss Ludovic
 Casa „Sovata”

Nota informativă¹⁶⁹

Conform instrucțiunilor date referitor la Crăciun Ioan, fost preot greco-catolic, sursa informează:

În ziua de 9 iunie 1965 convenind sursa cu Crăciun la clinica nr. 4 de recoltat sânge, sursa mergând dimineața de la serviciu a trecut pe acolo și la ora 6 ½ dimineața a intrat la el cu motivul ca să se intereseze referitor la iepuri cum să creeze și ce îngrijire trebuie să li se dea, deoarece sursa încă vrea să-și cumpere.

Crăciun îl informează că de acolo nu se vând, că pe piață duminică se află tot felul. Totodată sursa îi admiră serviciul și îi zice că-i ușor.

Da zice Crăciun. Am avut eu cai, boi, vite, am lucrat și nu mi rușine ca să lucru cu aceștia. Dar cred că nu voi lucra mai mult în branșa aceasta. Cum, te-ai urât? Nu, zice el, dar să știi că cel mult până în anul ce vine vom fi în parohii. Aceasta e aprobat sigur. Bine ar fi frate zice sursa. Eu însă ca pensionar am picat de acolo. Cum zice el, noi de tine avem lipsă. Doar ești încă capabil și zece ani să servești. Tot aud această versiune și parcă mă îndoiesc. Pe acesta Crăciun, continuă și zice că s-a întâmplat cu Pol¹⁷⁰ și lui Pol încă îi este frică că nu se va întâmpla. De altfel îi fricos căci doar știe unde au fost. Pentru el continuând Crăciun zice că condamnarea a fost o școală care el n-o putea face niciodată. Cum, îl întreabă sursa? Ei frate să știi că acolo numai

¹⁶⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 55.

¹⁷⁰ Este vorba de preotul Ioan Pol.

cu oameni mari cu pregătirea mare, am fost împreună episcopi, profesori de la care numai a învăța am putut.

Sursa îl întreabă că ce profesori și episcopi? A înșirat el pe Gheorgheanu fost profesor de dogmatică și Vamosi călugăr franciscan și alții.

Măi frate! Tot ziceam de episcopi, dar niciunul nu își dă seama de viață. Nici nu pot, zice Crăciun, până în momentul când va fi necesar. Sursa zice: frate Crăciun, totuși ar putea să mai miște ceva. Dar așa se vede că sunt fricoși. Nu zice el, doar pe Cherecheș care va fi la Cluj cred că îl cunoști, Tătar călugăr franciscan, care va fi la București. La Baia Mare Dragomir, Hirțea Iuliu Oradea, Ploscaru Lugoj, Todea Blaj. Toți aceștia sunt oameni probați și nu se plătește ca să se exprime după ce au fost arestați.

Ai dreptate dintr-un punct de vedere. Îmi pare bine măi frate că tu mă mai informezi că îți spun sincer că eu tare m-am dezgustat de toate când am auzit că Aștileanu⁷¹ teolog de Roma a trecut. Pe acesta Crăciun zice că bine că a trecut căci numai ne compromitea căci era tare afemeiat.

De altfel cei din episcopia Cluj ne-au compromis cel mai mult. Preotul de adunare a zis sursei, având apoi el de lucru cu iepurii și având expertiză sursa s-a despărțit de el promițându-i lui Crăciun că cu altă ocazie îi va vizita.

„Nicu Ioan”

Nota Biroului:

Irimie Gheorghe este în atenția Maiorului Dumbravă Vasile. Materialul a fost furnizat în urma sarcinilor trasate agentului.

Sarcini trasate:

Să continue întâlnirile cu Irimie Gheorghe. În discuțiile pe care le vor avea să încerce a ne stabili din ce sursă procură Irimie Gheorghe asemenea zvonuri și cui le mai răspândește.

⁷¹ Vasile Aștileanu s-a născut la data de 14 martie 1914, în Cluj. A fost preot greco-catolic, deținut politic, apoi episcop ortodox al Episcopiei Aradului. A încetat din viață în 6 august 1984, la Arad.

De asemenea să stabilească ce anturaj are în prezent Irimie Gheorghe și în limita posibilităților dacă printre elementele respective sunt și legionari.

Măsuri luate:

Copia notei se trimite tovarășului Mr. Dumbravă Vasile pentru a fi exploatat în raport la Direcția a III-a.

Căpitan Kiss Ludovic

Agentul să ne stabilească sursa de inspirație în zvonurile lansate de Crăciun.

Căpitan Bătagă Tiberiu

07.VII.1965

Să se acorde atenție deosebită legăturilor ce există între preoții greco-catolici foști condamnați în acest scop, să fie utilizată întreaga agentură din problemă atât din Târgu Mureș cât și din raion.

Crăciun să fie luat în lucru activ o perioadă de 2 luni în scopul clarificării legăturilor sale, surselor de inspirație și a zvonurilor pe care le comportă.

Maior Florea Gheorghe

85

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁷²

05.VII.1965
Agent: „Popescu I.”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Sursa informează că în ziua de 24 mai 1965, i-a făcut o vizită fostul protopop al orașului Reghin, Todea Alexandru, care locuiește la familia Moraru. La întrebarea sursei ce mai face, Todea a răspuns: „și bine și rău, dar mulțumesc lui Dumnezeu putea să fie cu mult mai rău. Deocamdată sunt liber și o duc cum pot, a trecut mult de când n-am fost liber, acum mă simt întinerit din nou, lucrurile în țară merg destul de bine, cât despre viitorul meu mă las în voia lui Dumnezeu”.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁷² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 12.

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ¹⁷³

16 iulie 1965
Agent: „Făgăraș”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

În seara zilei de 6 iulie 1965 sursa a fost vizitată la domiciliu, de către preotul Dogaru Grigore. Printre altele Dogaru a afirmat: „am aflat că a venit din închisoare Todea, Guțiu și alți preoți și încă nu m-am întâlnit cu nici unul din ei. Mi-ar place să-l văd și să stau de vorbă cu ei, dar de multe ori mă resemnez la toate și mă gândesc că odată ocazional poate ne vom întâlni, iar dacă nu, mă bucur că știu că am scăpat din închisoare și sunt și ei liberi și se pot bucura alături de familia lor.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁷³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 12.

87

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ¹⁷⁴

23.VII.1965
Agent: „Rozeanu Eugen”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Discutând în luna iunie agentul „Rozeanu” cu episcopul Todea Alexandru acesta a manifestat o atenție deosebită pentru viitoarele lucrări ale [indescifrabil]. El consideră că acest eveniment politic va determina mari schimbări din mai multe puncte de vedere, se va ajunge la o revenire a procedeeelor din trecut privind administrația, școlile și în general se va pune un accent deosebit pe împământarea obiceiurilor strămoșești, face o remarcă privind problema cultelor, găsind că în conformitate cu proiectul de constituție, cultele trebuie respectate, va fi nevoie de a se reanima biserica catolică și consideră că acest eveniment se va realiza încurând, fiind o problemă de ordin internațional. Consideră că actualmente partidul pășește pe un drum nou, dar care a fost bătătorit cu sângele miilor de martiri ai neamului românesc.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁷⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 12.

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁷⁵

15.VIII.1965

Agent: „Rozeanu Eugen”

Privind aspectele mai importante rezultate
 din conținutul materialelor informative din
 Dosarul individual nr. 1220.

Întâlnindu-se ocazional agentul „Rozeanu” cu Todea Alexandru prin orașul Reghin, printre alte discuții Todea a criticat sistemul actual de conducere arătând că se irosește atâta timp cu interminabilele ședințe ce se țin la diverse unități. Astfel de exemplu pregătirea Congresului PMR, această ședințomanie atât de frecventă la noi va determina pe și mai mulți oameni să-i urască pe cei ce conduc această țară. Muncitorul sau funcționarul de astăzi este tracasat până la epuizare datorită sistemului întrebuițat, 8 ore de muncă și după aceea alte ocupări obștești. Familia are un rol secundar din care cauză se întâmplă tot mai dese prejudicii aduse moralei. Spitalele sunt pline de neurastenici, numărul bolnavilor crește zilnic, fiindcă viața ritmul în care se trăiește în actualul regim determină îmbolnăvirea cetățenilor. Acesta e raiul comunist pe care l-au trâmbițat ani de-a rândul conducătorii noștri. În continuare face aluzie la vechile timpuri când oamenii trăiau mai liniștit fiind preocupați de bunul mers al familiei și nu erau robii societății.

[Șeful Securității Raionale:
 Căpitan
 Sîngeorzan Dumitru]

¹⁷⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 13.

89

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ¹⁷⁶

17 august 1965
Agent: „Mureșan Liviu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

În ziua de 15 august 1965, a sosit la domiciliul sursei Husar Roman preot greco-catolic din Târgu Mureș. Discutându-se printre altele și problema bisericii, preotul Husar Roman a afirmat după ce ar fi recunoscut Hossu, ar urma ca Todea Alexandru de la Reghin să se ocupe de reorganizare, deoarece are exigență și capacitate. Despre Todea a mai spus că i s-au oferit catedre în Reghin, la școlile medii, dar el a refuzat. În urma refuzului i s-a propus de către guvern ca să-și ceară pașaport pentru orice țară din apus, că i se eliberează, deoarece e mai bine, ca să fie plecat din România, căci s-ar liniști spiritele, Todea însă a refuzat de a pleca.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁷⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 13.

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ¹⁷⁷

17 august 1965
Agent: „Dinulescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

La 17 august 1965 stând de vorbă sursa cu numitul Moraru Alexandru gazda numitului Todea Alexandru și întrebându-l despre Todea ce mai face și dacă nu este bolnav? Acesta i-a răspuns sursei: stă tot acolo la mine, trăiește retras, nu convine cu altă lume decât cu elevii pe care îi meditează. El nu discută cu Todea despre biserică.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁷⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 13.

91

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ¹⁷⁸

3 septembrie 1965
Agent: „Făgăraș”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

În luna iunie 1965, agentul „Făgăraș” făcând deplasări în comuna Teleac, în scop de a-l vizita și pe Todea Alexandru a discutat cu Roman Ioan și soția acestuia. Negăsindu-l pe Todea în Teleac, sursa s-a informat, stabilit, din discuțiile lui Roman Ioan că Todea în Teleac nu a mai fost din luna aprilie și nu-i place să meargă acolo fiindcă vin oameni din sat și rude să-l vadă și să stea de vorbă cu el, ceea ce nu-i place lui Todea și pentru acest motiv nu merge acolo. Spunea Roman Ioan că ei se duc din când în când la el, la Reghin îi duc diferite alimente și fructe.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁷⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 14.

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Serviciul III

Strict Secret

3 septembrie 1965
 Indicativ 304

Sursa „Făgăraș”
 Primit Căpitan: Kiss Ludovic
 Casa „Zoia”

Nota informativă⁷⁹

În luna iulie cu ocazia deplasării făcute de sursă în satul Teleac, raionul Reghin, acesta a căutat să stabilească care este situația lui Todea Alexandru din orașul Reghin, unde se găsește în prezent și dacă desfășoară ceva activitate sau nu.

Din discuțiile avute cu rudele sale din satul Teleac, numitul Roman Ion și soția acestuia Maria (nepoata lui Todea Alexandru) se constată că Todea se găsește la domiciliul indicat anterior în orașul Reghin. Nu obișnuiește să facă deplasări în alte localități decât la intervale foarte rare și numai la rudele apropiate (frați și nepoți).

În primăvara anului curent luna mai a făcut o vizită nepotului său Silvaș Ion medic veterinar în orașul Odorhei pe care nu-l mai văzuse de 16 ani și care pe atunci încă nu era căsătorit și nu avea familie. La acesta a stat vreo două zile, după care s-a reîntors în Reghin.

În Teleac nu a fost din luna aprilie și nu-i place să meargă acolo fiindcă vin oameni din sat și rude să-l vadă și să stea de vorbă cu el ceea ce spune familia Roman că nu-i place lui Todea și pentru acest motiv nu merge acolo. Spunea Roman Ioan și Maria că ei se duc din când în când la el și-i aduc diferite alimente și fructe din ceea ce au și ei. Până atunci încă nu era în serviciu și spun că nici nu se grăbește, fiindcă vrea să se trateze, fiind suferind.

Spuneau aceștia că începând cu 1 august a.c. [1965] vrea să urmeze

⁷⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 57.

tratament cu băi sărate calde la Ideciu raionul Reghin, localitate unde se poate deplasa zilnic cu autobusul.

„Făgăraș”

Nota biroului:

Todea Alexandru este lucrat în acțiune.

Sarcini trasate:

Să-l viziteze pe Dogaru Lazăr preot greco-catolic nerevenit. Discutând cu acesta să abordeze probleme legate de deschiderea lucrărilor conciliului ecumenic, problemele ce au fost dezbătute și vor fi dezbătute acolo.

Să ne informeze despre poziția lui Dogaru Lazăr privind aceste probleme, ce părere are acesta dacă din țara noastră va participa la acest conciliu, cine anume etc.

Să stabilească dacă persoanele de mai sus întrețin, sau nu, legături cu Todea Alexandru.

Măsuri luate:

Copia notei se trimite la M.A.I. Reghin

Căpitan Kiss Ludovic

De studiat posibilitatea marșrutizării agentului la Todea.

Căpitan Bătagă Tiberiu

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Serviciul III

Strict Secret

3 septembrie 1965
 Indicativ 304

Sursa „Nicu I.”
 Primit Căpitan: Kiss Ludovic
 Casa „Sovata”

Notă informativă¹⁸⁰

În urma sarcinilor primite sursa vă informează:

La data de 22 august 1965, sursa s-a întâlnit cu Crăciun Ioan pe stradă în Târgu Mureș. Crăciun spunea că merge în oraș pentru că are ceva treabă, iar sursa se ducea la D.C.A. cu această ocazie sursa a reluat discuția în legătură cu călugărița „Ioanina” [sic!] despre care Crăciun a mai vorbit sursei.

Legat de această problemă sursa l-a întrebat pe Crăciun, dacă știe ceva nou sau nu?

Crăciun Ioan a spus sursei sub semn de îmbărbătare că știu din sursă sigură (n-a precizat sursa) că Antimisul pe care-l deține călugărița Ionela a sângerat timp de 48 de ore. Continuând el a spus că acesta este semnul că în toamna acestui an, biserica greco-catolică va fi repusă în drepturile sale în România.

Întrucât sursa a auzit că asemenea sângerare ar fi avut loc și cu alte ocazii, când Antimisul ar fi fost trimis la Papa prin legația franceză, l-a întrebat pe Crăciun și ce s-a întâmplat cu Antimisul s-a trimis spre verificare undeva?

Crăciun a răspuns că încă nu cunoaște acest lucru.

Alte discuții mai deosebite nu au fost purtate cu această ocazie. La despărțire sursa l-a invitat pe Crăciun ca să meargă pe la ea spunându-i că sursa pescuiește mult și să vină pe la ea într-o seară la ceva pește.

¹⁸⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 58.

Crăciun a promis că va veni când va avea timp.

„Nicu Ioan”

Nota biroului:

Crăciun Ioan este luat în lucru. El figurează în evidența activă.

„Ioanina” a mai fost semnalată de „Nicu”. Ea se găsește la București și este în atenția Direcției a III-a.

Sarcini trasate:

Vizitându-l pe preotul greco-catolic nerevenit Pol Ioan, după ce va purta cu acesta discuții de ordin general, să se refere la probleme cultice. În acest sens să-i arate că a auzit la radio cum că la 14 septembrie 1965 vor fi redeschise lucrările conciliului ecumenic etc. Vorbind despre această problemă să-și exprime curiozitatea în legătură cu persoanele care vor participa la acest conciliu din partea bisericii catolice din țara noastră etc.

Poziție similară să accepte în discuțiile pe care le va purta cu Crăciun Ioan, un alt preot greco-catolic nerevenit.

Măsuri luate:

Materialul se exploatează pe linia problemei greco-catolice. Copia notei se înaintează la Direcția a III-a.

Căpitan Kiss Ludovic

De stabilit dacă acest zvon tendențios s-a difuzat și în mediul altor persoane, cine sunt purtătorii lui. Nota se va prezenta conducerii.

Căpitan Bătagă Tiberiu

Din toate materialele raportate cu problema greco-catolică, la Direcția a III-a.

Lt. Col. Sîrbu Emilian

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁸¹

06.IX.1965
 Agent: „Bende Iosif”

Privind aspectele mai importante rezultate
 din conținutul materialelor informative din
 Dosarul individual nr. 1220.

La 17 august sursa i-a făcut o vizită în comuna Cozma numitului Giurgiu Augustin¹⁸² fost preot greco-catolic. Sursa printre altele i-a arătat că Făgăraș este în relații de prietenie cu numitul Kovoran care-l deservește și în probleme spirituale. Numitul Giurgiu a arătat că la Reghin se adresa până acum protopopului romano-catolic, dar acum de când este în Reghin, se adresează numitului Alexandru Todea. Sursa și-a exprimat dorința de a-l vizita pe Todea. Numitul Giurgiu a relatat că Todea este ocupat, nu se poate duce, pe de altă parte Todea i-a atras atenția că ori de câte ori vizitează, să meargă singur, aceasta din cauza măsurilor ce trebuie luate pentru a nu se da naștere la suspiciuni de reorganizare a cultului. În legătură cu obținerea libertății cultului greco-catolic numitul Giurgiu ne-a relatat că Todea Alexandru a făcut două memorii la conducerea Statului Român și speră că problema se va rezolva.

[Șeful Securității Raionale:
 Căpitan
 Sîngeorzan Dumitru]

¹⁸¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 14.

¹⁸² Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale Augustin Giurgiu s-a născut la data de 30 august 1911. A fost arestat în 01.05.1953, descrierea faptei: „s-a opus pentru a trece la religia ortodoxă”. A fost eliberat la 8 octombrie 1955. Accesibil online la adresa <http://bit.ly/2kT67JD> (accesat la 13.12.2016).

Notă¹⁸³

28.IX.1965

Vă informăm următoarele:

Todea Alexandru, episcop greco-catolic clandestin, fost condamnat pentru activitate contrarevoluționară și-a exprimat dorința de a ocupa funcția de profesor de limba latină la Liceul din Reghin. Despre cel în cauză deținem următoarele date:

Este născut la 5 iunie 1912 în satul Teleac, raionul Reghin, fiul lui Gheorghe și Maria, de naționalitate și cetățenie română, neîncadrat politic, are ca studii Institutul teologic greco-catolic din Blaj, de profesie paroh greco-catolic, necăsătorit, în prezent fără serviciu, cu domiciliul în Reghin, str. Eminescu nr. 22. El este cunoscut cu următoarele activități dușmănoase:

– Între anii 1946 – 1947 a desfășurat activitate de instigare publică, prin aceea că a ținut față de credincioși predici cu conținut antide-mocratic. Pentru această faptă el a fost reținut, cercetat, fără să fi fost trimis însă în justiție;

– După unificarea bisericii greco-catolice cu cea ortodoxă (1948), el a dispărut de la domiciliu și a continuat să desfășoare activitate clandestină greco-catolică și dușmănoasă formei de guvernământ din țara noastră. În cadrul acestei activități el a redactat și – cu ajutorul numiților Moldovan Valer și Guțiu Gheorghe – difuzat așa zise „circulare” în rândurile credincioșilor greco-catolici, prin care a instigat împotriva statului nostru socialist. În semn de recunoștință și răsplată a acestei activități ilegale în anul 1950 Todea Alexandru a fost hirotonit în mod clandestin ca episcop de Blaj de către Nunțiul papal Del Mestri¹⁸⁴ care

¹⁸³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], D140, fila 65.

¹⁸⁴ Guido del Mestri s-a născut la 13 ianuarie 1911, în Banja Luka (Bosnia Herțegovina). A fost diplomat al Sfântului Scaun, din 1941 până la ruperea relațiilor diplomatice în 1950 și secretar al nunțiaturii apostolice din România. A mai avut funcția de nunțiu apostolic în Republica Federală Germania, între 1975–1984. A încetat din viață la 2 august 1993, în Nürnberg.

pe atunci era la București. Preluând conducerea „episcopatului Blaj” cel în cauză a continuat să desfășoare activitate dușmănoasă de natura celor arătate mai sus până în 1952; în tot acest timp el a fost dispărut de la domiciliu fiind găzduit de diferiți credincioși (despre măsurile pe care le-au luat autoritățile împotriva lui, el s-a informat prin Macarie Ana, care a funcționat ca funcționară la fosta pretură Reghin și pe care a recrutat-o în acest scop).

– După ce în anul 1952 el a fost descoperit, arestat, cercetat și trimis în justiție i s-a stabilit în sarcina sa comiterea infracțiunilor de înaltă trădare, uneltire contra ordinii sociale și delictul de răspândire de publicații interzise. Todea Alexandru a fost condamnat la muncă silnică pe viață prin Sentința nr. 104 din 15.II.1952, dată de Tribunalul Militar București. Pe baza Deciziei 1818 din 12 iunie 1952 a Curții Militare de Casație sentința rămâne definitivă. Prin decretul de grațiere nr. 5/1963 pedeapsa celui în cauză s-a redus la 25 ani muncă silnică, iar prin Decretul 414/1964 a fost grațiat.

– După ce s-a eliberat din detenție (1964) Todea Alexandru s-a stabilit la Reghin, str. Eminescu nr. 22.

A încercat să intre în învățământ ca profesor de latină, refuzând să primească alt post. În discuțiile pe care le-a purtat în rândul foștilor credincioși greco-catolici el a căutat să mențină spiritul catolicismului, a ideii reînființării bisericii greco-catolice din țara noastră (în care sens a făcut memoriu la conducerea de stat), a restituirii avuțiilor pentru fosta biserică greco-catolică, când „Toți acei care au lucrat împotriva lui – pretinde el – vor primi pedeapsa justă”.

Cel în cauză și în prezent pretinde că el ar sluji o cauză „justă” și că ar fi fost arestat și condamnat pe nedrept.

Todea Alexandru se folosește cu abilitate de împrejurările în care el a fost condamnat, de faptul că nu a reușit nici până în prezent să ocupe un serviciu, răspândind idei dușmănoase axat pe aceste stări de fapte.

De menționat este faptul că Todea Alexandru la 3 septembrie 1965 a primit o invitație de la Roma spre a participa la lucrările celei de-a IV-a sesiuni a Conciliului II Vatican.

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Serviciul III

Strict Secret

1 octombrie 1965
Indicativ 304

Sursa „Nicu Ioan”
Primit Căpitan: Kiss Ludovic
Casa „Zoia”

*Nota informativă*¹⁸⁵

În seara zilei de 16 septembrie a.c. [1965] s-a întâlnit cu numitul Petărlăceanu I., angajat la Direcția Regională Silvică, cu care ocazie l-a întrebat ce face unchiul său din Reghin, numitul Todea Alexandru.

Petărlăceanu I. spune că începe să fie mai bine cu sănătatea însă serviciu nu are nici până în prezent. Spunea mai în primăvară că anul acesta va căuta să se plaseze undeva în serviciu numai să se refacă mai întâi din punct de vedere al sănătății.

În prezent spune Petărlăceanu este plecat la București pentru câțva timp fiindcă a primit o telegramă prin care este invitat a lua parte la Sinod. Primind telegrama s-a dus cu ea să se prezinte la București și să primească de acolo dispozițiile necesare fiindcă telegrama a fost primită prin București.

Spune Petărlăceanu I. că Todea Alexandru stă tot timpul acasă, nu obișnuiește să iasă în oraș la plimbare. Că cea mai mare parte din timp stă în casă, iar seara iese în grădină unde se mai plimbă.

La intervale foarte rare se duce la surorile sale în satul Teleac de unde se aprovizionează cu alimente și fructe.

Alte amănunte sursa nu are de semnalat.

„Gheorghe Făgăraș”

¹⁸⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 65.

Nota biroului:

Materialul a fost furnizat în urma dirijării agentului pe lângă rudele lui Todea Alexandru – acționat.

Faptul că Todea Alexandru a primit telegramă și a plecat la București, se verifică.

Sarcini trasate:

Să-l contacteze și în viitor pe Petărlăceanu, cât și pe celelalte rude a obiectivului Todea Alexandru.

Discutând cu aceștia să aibă în vedere stabilirea următoarelor aspecte:

– Preocupările și poziția lui Todea Alexandru față de faptul că a fost chemat la sinod, demersuri făcute spre a pleca la Roma, ce spune în legătură cu faptul că nu a primit pașaport etc.

– Dacă în afară de telegramă a mai primit și altceva (materiale, instrucțiuni) din străinătate, prin cine, de la cine, cum: poștă, turiști etc.

– Cu ce persoane aflate în străinătate întreține el legături și natura lor.

Măsuri luate:

Copia notei se trimite la Secția raională Reghin.

Căpitan Kiss Ludovic

De acord cu sarcinile trasate.

Căpitan Bătagă Tiberiu

Direcția Regională M.A.I. Mureș – Autonomă Maghiară
304

19 octombrie 1965
Strict Secret

„Mureșan Liviu”
Lt. Col. Sirbu Emilian
Casa: „Stan Mircea”

*Notă informativă*¹⁸⁶

În interes de serviciu sursa va fi în orașul Reghin începând cu 22 octombrie ora 12.15 până la 24 octombrie ora 16.00, 1965.

Cu această ocazie aş putea să mă întâlnesc cu Todea Alexandru, fost protopop greco-catolic a Reghinului.

Pe Todea Alexandru îl cunosc din anul 1941 când era secretar al Mitropolitului din Blaj. Prin vara anului 1942 a fost în comuna Căpușul de Câmpie ca misionar, trimis de mitropolia greco-catolică din Blaj, cu care ocazie a locuit în aceeași casă unde locuiam și eu, timp de 4-5 zile.

Todea Alexandru ținea la biserică predici religioase, iar masa o luam împreună. De la aceea dată însă am pierdut legătura cu el și amănunte despre viața lui și activitatea lui o am prin Husar Roman, care mi-a spus unele lucruri notate la cererea lor. Husar Roman și-a arătat o temere că la Reghin în ipoteză că Todea Alexandru ar fi numit episcop sau mitropolit, ar propune ca protopop la Reghin pe preotul Șerban Ioan din Iernut-Reghin, fost colaborator al lui Todea între anii 1948-1949, fiind și implicat în procesul preoților greco-catolici din jurul Reghinului.

Șerban Ioan fost preot greco-catolic când s-a eliberat din închisoare a fost cercetat de către sursă, însă a fost primit ostil din partea acestuia.

Todea Alexandru a fost prieten cu tatăl sursei pe care-l respectă în mod deosebit și sursa ar avea ocazia să-i spună că tatăl sursei a murit în anul trecut.

¹⁸⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 66.

În Reghin sursa ar putea să se întâlnească cu Chiciudean Vasile, fost preot greco-catolic și Crișan Mihai foști colegi de școală, cu care poate discuta sincer.

„Mureșan Liviu”

Nota biroului:

Agentul a furnizat nota în urma discuțiilor purtate cu el în legătură cu Todea.

Sarcini trasate:

El va merge pe la Todea, îl va saluta și exprima bucuria că s-a reîntors. Se va interesa de starea sănătății și va discuta numai probleme banale, va lăsa ca Todea să vorbească.

Măsuri luate:

În raport de poziția pe care o va avea Todea față de agent, se va hotărî dacă se poate sau nu dirija agentul pe mai departe pe lângă acesta. O copie la problema greco-catolică.

Lt. Col. Sîrbu Emilian

98

Primită de Căpitan Dolhescu D.

Sursa: „Nicolau”

Casa: „Violeta”

21.X.1965, ora 9.30 – 11.

Întâlnire viitoare 09.XI.1965

Notă¹⁸⁷

Sursa comunică următoarele:

Pe data de 09.X.1965 a fost înmormântarea preotului catolic Dumitraș Gheorghe în comuna Nisiporești, raionul Roman la care au participat circa 56 preoți printre care pr. diacon Andrei Petre din orașul Bacău, Rotaru Mihai din Târgu Trotuș, Vameșiu Gheorghe din Mărgineni, episcopul Todea, din câte a înțeles sursa domiciliază în Reghin, Albert Petru din Rustiana și alții.

La 11.X.1965 a trecut pe la parohia Mărgineni preotul Rotaru și cu așa zisul episcop Todea unde au stat circa o oră. Au venit cu o motocicletă a unui cetățean din comuna Pildești, raionul Roman, de la Mărgineni au plecat la lacul Călugăra și Târgu Trotuș.

După plecarea acestora, Vameșiu Gheorghe a spus că episcopul Todea a fost condamnat și la eliberare în 1964 i s-a propus să primească funcția de profesor la institut, sau să revină la ortodoxie, sau să plece în străinătate și să nu se mai întoarcă. Acesta nu a acceptat niciuna din aceste propuneri și a rămas în continuare la concepțiile lui (fără să facă precizări). Tot Vameșiu a spus față de sursă că a discutat cu Todea despre situația bisericii unite și că Todea iar fi spus cum că la conferința ortodoxă de la Rodos din Grecia, biserica ortodoxă română a pus ca primă condiție pentru trimiterea delegațiilor la Conciliul Ecumenic de la Roma, să nu se vorbească nimic despre chestiunea bisericii Unite și după părerea lor s-a acceptat acest punct de vedere afirmând că „ce a mâncat lupul e bun mâncat”, considerând că nici Roma nu mai pune problema bisericii unite.

¹⁸⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 67.

Pe data de 5 octombrie 1965 sursa stând la masă împreună cu Vameșiu Gheorghe și Ghiuzan Iosif, Vameșiu a deschis postul „Europa Liberă” unde se făceau comentarii despre vizita Papei Paul al VI-lea la New-York. Știrile de la radio nu au fost comentate în prezența sursei. De asemenea, în seara zilei de 20.X.1965 Vameșiu, Ghiuzan, Celonte și sursa fiind la masă, Vameșiu a prins din nou postul „Europa Liberă” unde se comenta discursul ministrului de externe francez, despre admiterea la ONU a Chinei comuniste. Vameșiu a spus că e lucru bun să se admită și China comunistă în organizația Națiunilor Unite și a făcut legătura cu schema discutată la Conciliul Ecumenic „despre libertatea religioasă”, spunând că el Vameșiu era de aceeași părere cu mult înainte de a fi pusă această problemă la Conciliu. Ca în fiecare țară să fie libertate de gândire și de propagandă făcând aluzie că în România este cea mai mare libertate, înfierând în același timp măsura luată în Spania ca propaganda să fie desfășurată numai de catolici.

Legat de primirea Chinei la ONU, preotul Celonte a spus cum că toate țările „cu regim comunist sunt lipsite de popularitate, adică nu sunt simpatizate de majoritatea poporului”. Vameșiu a răspuns: „exact, de pildă Rusia sovietică după 40 și mai bine de ani îi este teamă de alegeri libere”. Sursa și preotul Ghiuzan nu a intervenit cu nimic în această discuție. Sursa a plecat din camera unde era aparatul de radio după ora 20.30, rămânând în continuare ceilalți.

ss. „Nicolai”

Agentul a răspuns la sarcinile trasate. I s-a indicat ca în continuare să ne semnaleze discuțiile pe care le poartă Vameșiu Gheorghe cu elementele ce îl vizitează, cât și cu preoții care sunt la Mărgineni, respectiv cu Celonte Iosif și Ghiuzan Alex.

Pentru a stabili date mai amănunțite despre discuțiile pe care Vameșiu le-a purtat cu preotul Todea, agentul v-a deschide o discuție despre unii preoți greco-catolici – pe care îi cunoaște agentul – arătând că unii din ei a renunțat la ritul greco-catolic și au revenit la ortodoxism. Prin aceste discuții va stabili și concepțiile prezente a lui Vameșiu Gheorghe cu privire la greco-catolici.

Nota în copie la preotul Celonte Iosif, Ghiuzan Alex și Albert Petru.

Câte o copie la Roman și Târgu Mureș.

Se va cere verificarea episcopului Todea de la Reghin.

Copie la dosarul personal al agentului. În parte nota se verifică cu semnăturile agent „Alesandrescu”

ss. Căpitan Dolhescu D.

Văzut

ss. Căpitan Preoteasa Emil

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁸⁸

21.X.1965
 Agent: „Nicolae”

Privind aspectele mai importante rezultate
 din conținutul materialelor informative din
 Dosarul individual nr. 1220.

La 11.X.1965 a trecut pe la parohia Mărgineni preotul Rotaru și cu așa zisul episcop Todea unde au stat circa o oră. Au venit cu o motocicletă a unui cetățean din comuna Pildești raionul Roman, au plecat la Trotuș. După plecare acestora Vameșiu Gheorghe a spus că episcopul Todea a fost condamnat și eliberat în 1964. I s-a propus să primească funcția de profesor la institut sau să revină la ortodoxie, sau să plece în străinătate și să nu se mai reîntoarcă. Acesta nu a acceptat din aceste propuneri niciuna și a rămas în continuare la concepțiile lui. Tot Vameșiu a spus că a discutat cu Todea despre situația bisericii și că Todea i-ar fi spus cum că la conferința ortodoxă de la Rodos din Grecia, biserica ortodoxă română a pus ca primă condiție pentru trimiterea delegațiilor la Conciliul Ecumenic de la Roma, să nu se vorbească nimic despre chestiunea bisericii unite. După părerea lor ce a mâncat lupul e bun mâncat, considerând că nici Roma numai pune problema bisericii unite.

[Șeful Securității Raionale:
 Căpitan
 Sîngeorzan Dumitru]

¹⁸⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 14.

100

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

22 octombrie 1965

Strict Secret

Indicativ 304

Sursa „Nicu Ioan”

Primit Căpitan Kiss Ludovic

Casa „Sovata”

*Notă informativă*¹⁸⁹

În urma sarcinilor primite în legătură cu preotul greco-catolic Pol Ioan, sursa vă informează următoarele:

În ziua de 9 octombrie 1965 sursa s-a întâlnit cu Pol pe strada Panov în timp ce el se îndrepta spre serviciu.

După ce s-au salutat reciproc și au schimbat câteva cuvinte legate de locul de muncă al acestuia și preocupările lui sursa a spus acestuia că a auzit de întoarcerea lui Todea din București.

Totodată l-a întrebat pe Pol ce știe despre ceea ce a isprăvit Todea la București.

Pol Ioan a spus că știe din auzite faptul că Todea a încercat ca să obțină la București un pașaport spre a pleca la Roma în vederea participării la lucrările conciliului și că acest lucru nu i-a reușit lui Todea. Pol a mai spus că călugărița Ionela din București ar fi prorocit că biserica greco-catolică va fi refăcută în țara noastră, dar că el este de părere că așa murim, adică fără biserică.

Pol nu a spus de unde cunoaște cele de mai sus.

Sursa vă informează că tot în spiritul acesta a vorbit și preotul greco-catolic nerevenit Crăciun Ioan în ziua de 13 octombrie 1965 când s-a întâlnit cu acesta la stația Panov. Doar că acesta nu spunea că așa vom muri.

„Nicu Ioan”

¹⁸⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 69.

Nota biroului:

Pol Ioan, Todea Alexandru și Crăciun Ioan sunt în atenția organelor noastre.

Sarcini trasate:

Să facă vizită la Pol Ioan, Crăciun Ioan și Pastor Maria, aflați în atenția noastră pe linie greco-catolică.

În discuțiile pe care le va purta cu aceștia să stabilească dacă cei de mai sus în prezent întrețin sau nu legături cu Todea Alexandru și scopul acestor legături. Să încerce să stabilească dacă cei de mai sus primesc sau nu instrucțiuni pentru desfășurarea unei activități clandestine și direcția acestei activități.

Să ne dea o notă de studiu pentru Guțiu Gheorghe, preot greco-catolic nerevenit.

Măsuri luate:

Materialul se exploatează în dosarul lui Pol Ioan în mapa de suspect a lui Crăciun Ioan și o copie se trimite raionului Reghin.

Căpitan Kiss Ludovic

De acord cu conținutul notei. Trebuie accentuat mai mult pentru a stabili relațiile lui Pol și de unde este la curent cu toate mișcările în rândul foștilor clerici greco-catolici.

Căpitan Bătagă Tiberiu

101

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ¹⁹⁰

11 noiembrie 1965
Agent: „Luca Ioan”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Ocazional agentul „Luca Ioan” s-a întâlnit prin orașul Reghin în cursul lunii octombrie cu preotul Aldea¹⁹¹ din comuna Voivodeni. Printre alte discuții întrebând sursa unde se află în prezent Todea deoarece vrea să facă cunoștință cu el. Aldea a răspuns, Todea se află în Reghin, dacă el nu-mi poate face cunoștință deoarece nu știe nici unde locuiește.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁹⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 15.

¹⁹¹ Este vorba de preotul Aldea Ovidiu.

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁹²

19 noiembrie 1965
 Agent: „Emilian”

Privind aspectele mai importante rezultate
 din conținutul materialelor informative din
 Dosarul individual nr. 1220.

În zilele de 15–16 noiembrie 1965, într-o discuție avută cu profesorul M. Sesan de la Institutul Teologic Ortodox din Sibiu, acesta a relatat că în general în unele protopopiate este liniște, preoții reveniți foști greco-catolici se poartă liniștit, corect și loial, există însă și un element tulburător al bunei înțelegeri și acesta este preotul greco-catolic Todea Alexandru din Reghin. Din cele spuse de protopopii Ciobanu din Reghin și Chicernea rezultă că după ce a fost eliberat Todea, de atunci se plimbă provocator pe strada principală din Reghin, cerând să fie intitulat episcop greco-catolic de la Roma, cu cine se întâlnește, mai ales cu intelectualii români nereveniți și alții, le spune că el „nu se pleacă”, ci așteaptă „vremuri bune”, când se va manifesta din plin ca episcop care a înfruntat comunismul, deși nu primește de la stat nimic, totuși trăiește în lux, cu haine noi și are de toate, fiind ajutat în taină cu lucruri și bani mulți. Prezența lui la Reghin deci tulbură liniștea orașului. Cu toate acestea e lăsat în pace deși s-a putut afla că întreține relații strânse cu episcopul Marton Aron de la Alba Iulia, de la care ar primi subvenții și îndrumări.

[Șeful Securității Raionale:
 Căpitan
 Sîngeorzan Dumitru]

¹⁹² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 15.

103

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁹³

22.XI.1965
Agent: „Popescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Sursa l-a cunoscut în lagărul de la Gherla și din cele 6 luni trăite în aceeași cameră, relatează cele mai principale discuții avute cu Todea.

Todea: iată-ne în 1948 an care va marca ceva pentru noi uniții.

Sursa: ați auzit ceva, cum și de unde?

Todea: din diferite părți se aude că rușii vreau să desființeze biserica noastră, și să ne alipească la biserica ortodoxă și asta nu-mi convine.

Sursa: Bine părinte, dar ce așa mare catastrofă?

Todea: de purgatori mă despart ușor, dar de Papa de la Roma nu mă pot despărți, el pentru mine este părintele meu, care m-a crescut, deoarece am rămas orfan și chiar la Blaj am studiat tot din fondurile Romei și aș fi un fiu lapidar dacă acum l-aș trăda.

Sursa: a sosit vremea care numai putem schimba.

Todea: ce să fac acum? E mare pierdere în țară și mă cheamă la Alba Iulia, să semnez alipirea noastră la biserica ortodoxă, acum e acum cum o pot scoate la capăt.

Sursa: dacă vă cheamă înseamnă că vă prețuiesc și eu zic să mergeți și semnați actul de „reunire” fără nici o rezervă și iată de ce:

1. Scăpați de lagăr și

¹⁹³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 16.

2. Intrați în funcție, imediat la loc de frunte.

Todea: este adevărat, mi-au promis eliberarea dacă fac trecerea. Am să mă folosesc de asta să plec din pușcărie apoi să iau drumul ce duce la Roma, am să plec dacă mă cheamă afară din lagăr, am să țin minte sfaturile și voi vedea ce voi face, am să țin la viață în orice caz, îmbrățișezi de acum ca să nu pară suspect la plecare.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

104

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁹⁴

24.XI.1965
Agent: „Negrea Plopul”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

În discuțiile avute cu dr. Baliban la data de 17.XI.1965 sursa relatează următoarele: spuneai că Todea ține legătura cu preoții netrecuți, asemenea cu cei care sunt gata în tot momentul să revină la biserica noastră. Te rog să-i spui ca să-mi fixeze o dată și locul unde să-l întâlnesc, ori dacă vine pe la Cluj, necondiționat să vină pe la mine. Sursa i-a răspuns: cugetă ce faci doar eu cred că la omul acesta i-a fost destul că a fost lipsit de libertate de vreo 15 ani, tu vrei cu tot dinadinsul ca să meargă de unde a venit și vrei ca odată cu el să mai tragă după el alți preoți și credincioși.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁹⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 16.

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

3 decembrie 1965

Indicativ 304

Strict Secret

Sursa „Nicu Ioan”
Primit Căpitan Kiss Ludovic
Casa „Sovata”

(Nota a fost scrisă de lucrătorul
operativ întrucât agentul și-a
lăsat ochelarii acasă)

Notă informativă¹⁹⁵

În urma sarcinii primite sursa vă informează următoarele:

La 16 noiembrie 1965, sursa s-a deplasat la Pastor Maria. A mers acolo spre a-i duce carne – gustare din porcul tăiat de sursă în ziua de 13 noiembrie. Sursa a găsit pe Pastor Maria acasă, era singură. I-a arătat motivul pentru care a mers acolo, iar dânsa i-a mulțumit sursei pentru gestul mai sus descris.

În timpul șederii sale la Pastor Maria (circa 30 minute) sursa s-a interesat acolo despre sănătatea numitei Pastor Maria. În acest sens Pastor Maria a răspuns că se simte bine. În urma celor de mai sus, sursa s-a interesat de la Pastor Maria despre preocupări și altele. Pastor Maria a vorbit față de sursă când în săptămâna dintre 8–13 noiembrie 1965, a fost la ea în vizită preotul greco-catolic nerevenit Comes Bazil¹⁹⁶ din Târgu Mureș. Sursa s-a interesat cum se simte acesta. Pastor Maria a relatat că Comes Bazil se simte bine și că a mers la ea spre a se interesa ce mai face Preasfinția sa Todea Alexandru. Comes Bazil ar fi spus: „Preasfinția sa ar trebui să vină printre noi, să ne spună ce avem de făcut. El însă nu dă nici un semn de viață”. De asemenea, Comes Bazil ar fi spus numitei Pastor Maria că ar voi să-l viziteze pe Todea

¹⁹⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 77.

¹⁹⁶ Comes Basil s-a născut la data de 14 februarie 1888, în localitatea Coroiu, județul Mureș. A fost hirotonit în 17 octombrie 1915.

Alexandru, dar nu știe când să meargă acolo. În cadrul discuțiilor sale cu Comes Bazil, Pastor Maria (spunea ea către sursă) i-ar fi promis lui Comes Bazil că în situația când Todea Alexandru va veni la Târgu Mureș o să-i spună ca să meargă și la el, adică la Comes. În continuarea discuțiilor Pastor Maria a relatat sursei că după întâlnirea ei cu Comes Bazil a venit pe la ea Todea Alexandru în ziua de 12.XI.1965. după cum spune Pastor Maria ar fi vorbit lui Todea Alexandru despre discuția ei din urmă cu câteva zile cu Comes Bazil. Față de aceasta relatare Todea Alexandru i-a spus numite Pastor Maria: „dumneata ai mai fost arestată. Fi atentă să nu ajungi din nou acolo. Nu fă nici o promisiune preoților pentru că nu pot încrede în nimeni. Soarta bisericii noastre încă nu este rezolvată. Când va veni momentul o să stau eu de vorbă cu oamenii”. Pastor Maria a spus că Todea Alexandru a venit la rudele lui din Târgu Mureș și în felul acesta a mers la ea. De asemenea, Pastor Maria a spus că din spusele lui Todea Alexandru a aflat că acesta de la Târgu Mureș a mers la Târnăveni unde de asemenea ar avea rude. Todea Alexandru i-ar fi spus lui Pastor că la Târnăveni îl va vizita și pe Guțiu Gheorghe.

La despărțire Pastor Maria a spus că va face o vizită la sursă.

„Nicu Ioan”

Nota biroului:

Pastor Maria, Todea Alexandru și Guțiu Gheorghe sunt în atenția noastră. Comes Bazil domiciliat în Târgu Mureș, strada Kemeny., nr. 60, el este de peste 80 ani. După semnalarea lui „Frunzar” Comes Bazil ar fi intrat în a doua copilărie.

Sarcini trasate:

S-o aibă în continuare, în atenția sa pe Pastor Maria și să procedeze conform instructajului amintit la întâlnirea anterioară spre a afla dacă Todea Alexandru și legăturile lui desfășoară sau nu activitate clandestină pe linia greco-catolică.

Să-l contacteze pe Comes Bazil cu care se cunoaște și să abordeze cu acesta deocamdată numai probleme de ordin general. În discuțiile lor să urmărească a ne informa despre preocupările acestuia.

Căpitan Kiss Ludovic

Necunoscându-l pe Guțiu Gheorghe, agentul nu a primit sarcini în legătură cu acesta. Întrucât agentul s-a întâlnit numai o singură dată cu Todea Alexandru (în 1947), dar numai întâmplător, agentului i s-a arătat că ar fi bine de l-ar putea contacta pe Todea Alexandru. I s-a propus să reflecteze asupra modului cum ar putea fi înfăptuită această măsură, urmând ca la întâlnirile viitoare să perfectăm aceasta.

Măsuri luate:

Materialul se exploatează pe linia probleme. Pe plan local va fi verificat prin agentul „Făgăraș”.

Câte un exemplar se trimite și la M.A.I. Târnăveni și Reghin, în scopul verificării.

Căpitan Kiss Ludovic

De acord cu sarcinile trasate.

Căpitan Bătagă Tiberiu

106

M.A.I. Regiunea Brașov

Strict Secret

*Extras*¹⁹⁷

Din nota informativă
Furnizată de agentul
„Ștefănescu Gheorghe”
La data de 09.XII.1965

Stanislau nu avea de acesta, deoarece încă nu trecuse la ortodoxie și la întrebat pe Covoran Gheorghe, dacă a fost la Baia Mare și a vorbit cu episcopul hirotonisit în secret.

Corovan i-a spus că Todea este la Reghin și nu el, ci băiatul lui a fost și a vorbit cu el. Episcopul Todea are o cameră, unde are aranjat un altar frumos. Este întreținut de credincioși și dacă primește pe cineva, primește numai singur. Se presupune de sursă că Covoran a primit jurisdicție de la episcopul Todea...

Pentru conformitate:
Ofițer I
Maior
Soos Albert

¹⁹⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 79.

107

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*¹⁹⁸

21.XII.1965
Agent: „Tibi Munteanu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

La 30 noiembrie 1965, sursa i-a făcut o vizită la domiciliul în orașul Reghin, numitului Chiorean Ilie. Printre alte discuții venind vorba și despre Todea acesta a spus: crezi că Todea doarme, acesta așteaptă zi de zi, da de va fi ceva, vezi că nici nu-i pasă, nu are nevoie de serviciu stă și trăiește bine. La întrebarea sursei, că oare de unde are cele necesare, Chiorean Ilie a răspuns; nu ai grijă căci se găsesc cine să care, toate neamurile și prietenii din Teleac îi aduc câte ceva și cred că are prieteni care îi dă și bani, sunt lucruri care nu se cunosc și doar nu a fi prost să ne spună nouă de unde trăiește.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

¹⁹⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 17.

108

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

Primit: Maior Soos Albert
Data: 30 decembrie 1965
Casa: „Doi”

Agent: „Nădășan Vasile”
Strict Secret
2 exemplare

*Notă informativă*¹⁹⁹

Sursa informează că în seara de 8 decembrie a.c. [1965] a stat de vorbă cu episcopul Todea Alexandru, fost protopop în districtul Reghin. Înainte de a-l găsi l-a căutat în comuna natală Teleac și de acolo în Habic, fiindcă așa spuneau rudele lui. În Reghin stă la familia Moraru vizavi de spital. Are o cameră și bucătărie, în casă are intrare separată, iar în cameră un altar unde face slujba regulat. Cele necesare oficerii slujbei sunt în altar.

Sursa a ajuns seara pe la orele 8 și a stat până la 8:50. Înainte de a se întâlni cu el, s-a interesat de la portarul spitalului unde stă și acesta l-a condus. A bătut la ușă și după circa 7 minute i s-a deschis ușa de la drum de către dânsul personal. S-au îmbrățișat și s-au bucurat că se revăd după atâta timp.

Sursa: „am auzit că sunteți acasă și v-am căutat prin Habic și Teleac, până când am fost informat că sunteți în Reghin. Neamurile dumneavoastră nu știu, ori nu vroiau să spună unde stați? N-am vrut să plec acasă în Brașov până nu vă întâlnesc. Am fost curios să știu și să mă conving de cele auzite, adică de sănătate și de serviciu”.

Todea: „mulțam Celui de sus, sunt bine, sănătos. Mă bucur că mă cauți. De altfel, nu este intelectual aici în Reghin și împrejurimi care să nu mă fi căutat. Am fost în situații grele și complicate. Am stat închis 14 ani și doi ascuns. În timpul din urmă mă obișnuisem de nu-mi mai păsa de nimic. Am muncit, am meditat mult de tot și mai pe sus m-am gândit dacă preoții noștri au fost demni de rangul lor. Cu

¹⁹⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 82.

lumea din afară nu mai avem nici o legătură și n-am știut decât după doi ani că mi-a murit mama. Asta mă doare cel mai mult. Acum sunt bine. Din mila Domnului și a făcătorilor de bine am ce mânca, iar haine mi-au făcut neamurile. Sunt mulțumit că sunt lăsat în pace, deși unii din cei ce mă caută mi-au spus că încă se interesează organele miliției de persoana mea”.

Sursa: „bine Preasfințite, dar noi am auzit că ați primit un post de profesor la liceu de limba latină și franceză”.

Todea: „zâmbind. Mie nu mi s-a oferit așa ceva, și dumneata crezi? Eu nu știu nimic. Poate dacă aș cere o muncă de jos să mi se dea”.

Sursa: „ori dumneavoastră meritați un post cum merită Pop Iuliu din Sânmihaiu”?

Todea: „mă mir și eu de el. A fost deputat în opoziție la țărăniști, chiabur, preot greco-catolic, a avut servitor, cu un cuvânt mare om atunci, iar azi și mai mare. Nu știu cum de îl mențin, dar să-l lăsăm în pace. A știut să fie pe placul regimului și culege roadele. Dumneata unde ești ce faci. Părintele Simu este în Brașov? Pe la Timiș ai fost? Ști că avem un episcop? Pe părintele Mare, fost secretare al episcopului de Baia Mare îl cunoști? Dar pe Giurgea?”.

Sursa: „părintele Simu este plecat la Cluj, în parohia sa este Florea. Pe Mare și pe Giurgea nu-i cunosc. La Timiș am fost cam de mult. Nu cunosc pe episcop. Avem o soră Agneta care spune că a fost pe la Blaj”.

Todea: „dacă ai trece și mergi pe la Timiș spune-i preasfințitului Schubert²⁰⁰ că sunt sănătos și mă rog în continuu pentru izbânda bisericii și sănătatea credincioșilor noștri”.

Sursa: „ați fost invitat la conciliu?”.

Todea: „am fost, dar nu mi s-a îngăduit să merg. Știu că a luat parte Pleșca. A fost invitat și Marton Aron de la Alba Iulia și nici pe el nu l-a lăsat. Regimul încă nu are destulă încredere în noi. Trebuie să ne resemnăm și să așteptăm vremurile când vom fi înțeleși și noi”.

Sursa: „ce credeți va veni această vreme?”.

Todea: „cu siguranță matematică că da”.

Sursa: „pe ce vă întemeiați?”.

²⁰⁰ Joseph Schubert s-a născut la data de 6 iulie 1890, în București. A fost Episcop romano-catolic consacrat în clandestinitate, arestat de către regimul comunist în anul 1951, eliberat în anul 1964. A încetat din viață la 4 aprilie 1969, în München.

Todea: "deocamdată convingere personală".

Sursa: „asta-i de ajuns?”.

Todea: „te rog să-mi spui care Stat a dat drumul la absolut toți deținuții politici²⁰¹? Singur în România s-a întâmplat acest lucru”.

Sursa: „ce legătură este între întrebare și răspuns”.

Todea: „legătura este aceea că România a fost singura țară unde s-au făcut arestări politice (fie zis) și s-a aplicat și tot România a eliberat pe toți politiciii”.

Sursa: „am auzit că fratele Preasfințitului Hossu de la Cluj este în Târgu Mureș”.

Todea: „da de unde. Este pe lângă București într-o mănăstire. Este sănătos și mulțumit că-i lăsat în pace, dar să te întreb, știe cineva că ești la mine?”.

Sursa: „știe portarul de la spital, pe care l-am întrebat unde stați. I-am spus că am fost colegi de școală”.

Todea: „dacă cineva te întreabă despre mine, te rog să le spui că n-am vorbit”.

Sursa: „de acord”.

Todea: „nu vreau nici să bag și nici să fiu martor pentru nimeni”.

Sursa: „am înțeles și fiindcă îi târziu plec urându-vă multă sănătate. Dacă întâmplător treceți prin Brașov, vă rog să treceți și pe la mine”.

Todea: „nu se știe. Se poate că am să trec. Le doresc tot binele cunoscuților”.

S-au îmbrățișat și s-au despărțit.

„Nădășan V.”

Mențiuni:

Agentul a furnizat materialul în urma sarcinilor primite.

Todea Alexandru este episcop greco-catolic hirotonisit în mod clandestin și se află în atenția Direcției Regionale Mureș Autonomă Maghiară.

Sarcini:

²⁰¹ E vorba de amnistia din 1964.

Agentul a fost instruit de a-l vizita pe numitul Pop Alexandru, preot greco-catolic nerevenit căruia să-i relateze despre întâlnirea avută cu episcopul Todea și speranțele pe care le are acesta în legătură cu reînființarea bisericii greco-catolice, cu scopul de a stabili cum comentează această problemă Pop Alexandru.

Măsuri:

Nota va fi prezentată conducerii serviciului cu propunerea ca o copie să fie înaintată la Direcția a III-a, iar una la Regiunea Mureș A.M.

Pentru conformitate
Maior Soos Albert

Note informative -

1966

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

Indicativ 304

Sursa: „Nădășan Vasile”
7 ianuarie 1966
Primit: Căpitan Kovacs Bela
Casa: „Sovata”
Întâlnirea între orele 12 – 13:45

Strict Secret
2 exemplare

Notă informativă²⁰²

În urma sarcinilor primite sursa vă informează:

În ziua de 6 ianuarie 1966 sub motivul că a dus veste pentru văduva Maria Pastor a făcut o vizită la susnumita. Cu această ocazie s-au discutat următoarele probleme:

Văduva Maria Pastor a afirmat că după reîntoarcerea lui Todea de la Târnăveni (înainte de 1 ianuarie 1966) acesta a vizitato și cu această ocazie s-a exprimat că biserica greco-catolică acum e mai aproape de reușită ca oricând.

Atrăgându-i atenția ca să nu divulge nimănui și să tacă.

Todea această avertizare i-a mai făcuto. Între alte discuții s-a exprimat văduva Pastor că singură ea este în Târgu Mureș catolică rezistentă și ceilalți sunt numai de formă (se referă la greco-catolici netrecuți).

Cu ocazia vizitei făcute, sursa a observat că susnumita așteaptă cu lumânarea pe masă venirea preotului.

La întrebarea sursei că pe ce preot așteaptă a zis că la ea nu poate intra preot ortodox, ci numai romano-catolic. În timpul vizitei a venit două doamne, una care i-a dat ceva bani, căci îi datora pentru ceva cumpărături, care a și plecat după scurt timp. Cealaltă a venit cu ceva întârziere față de prima.

În decursul cât a stat sursa acolo între ele nu s-a iscat discuție. La plecare s-a recomandat și atunci văduva Pastor a spus că este din Cluj. Sursa nu a putut reține numele ei.

²⁰² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 85.

„Nicu Ioan” [sic!]

Nota biroului:

Nota a fost furnizată de agent în urma sarcinilor trasate. Numiții Pastor Maria și Todea Alexandru se află în atenția organelor noastre.

Sarcini trasate:

Agentul să viziteze în continuare pe numita Pastor Maria la domiciliu. Prin discuțiile purtate cu aceasta să stabilească cine a fost persoana respectivă din Cluj și cu ce scop l-a vizitat.

Să dirijeze din nou discuția asupra lui Todea Alexandru și să caute de a stabili cât timp a stat în Târgu Mureș, dacă a mai vizitat și alte persoane și pe cine anume.

Măsuri luate:

Câte un exemplar din prezenta notă va fi exploatată în dosarul individual privind pe Todea Alexandru și la dosarul problemă nr. 144.

Căpitan Kovacs Bela

110

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ²⁰³

15 ianuarie 1966
Agent: „Mitică Constantinescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Întâlnindu-se sursa cu numitul Moraru Vasile din orașul Reghin, gazda episcopului Todea Alexandru și întrebându-l printre altele, dacă prezența lui Todea la el în casă n-ar putea să-i atragă ceva neplăceri? Moraru a afirmat: nu discut nimic cu el și uneori nu ne întâlnim câte o săptămână, îl cercetează numai familia și la început venea o soră de la spital pentru aplicarea unui tratament medical. Mai vine din când în când o femeie să-i facă curățenie.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²⁰³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 17.

111

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*²⁰⁴

31.I.1966
Agent: „Roșca”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Agentul ne informează că în ziua de 24.I.1966 l-a observat prin oraș pe Todea Alexandru discutând cu dr. Nicoară din orașul Reghin, care împreună s-au deplasat la locuința dr.-ului Nicoară unde au stat circa 2 ore.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²⁰⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 17.

112

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă²⁰⁵

12.II.1966
Agent: „Păcuraru”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Sursa vă informează că în 25 ianuarie 1966, fiind în deplasare în satul Habic, a aflat de la preotul Francisc Dumitru să fie atent că sunt încunoștințați că fostul protopop greco-catolic Todea vizitează pe Mera din Habic, șeful pompierilor în raza sfatului Beica și că se întâlnesc în casa acestuia cu preotul Anca Vasile, cu care duc discuții cu caracter greco-catolic.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²⁰⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 17.

113

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*²⁰⁶

16.II.1966
Agent: „Zăgreanu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Agentul ne informează că discutând cu preotul Tătar Teofil din comuna Cozma în cursul lunii decembrie 1965, acesta printre altele a afirmat: păcat că comuniștii ăștia de la noi nu lasă biserica greco-catolică liberă, preotul Todea este Toldal [sic!] i-a oferit Vaticanul să-i trimită 3.000 lei lunar, dar a refuzat guvernul nostru și că i s-a oferit catedră sau parohie și a refuzat. Afirmând totodată că Todea lucrează la colectiv să facă de răs pe comuniști.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²⁰⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 18.

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 S.C. Nr. 304

Notă informativă²⁰⁷

17.II.1966
 Agent: „Nicu Georgescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
 din conținutul materialelor informative din
 Dosarul individual nr. 1220.

Sursa vă informează că în luna august 1965 în timpul spitalizării sale a avut diferite convorbiri cu Todea. Printre altele Todea a afirmat, de față fiind și preotul Cocian Traian din comuna Beica, următoarele: „să urmărim presa că trebuie să se facă o unificare între biserica răsăriteană și apuseană, al cărui cap va fi Papa”. De asemenea, sursa ne informează că a avut o discuție cu o soră de la spital care l-a elogiat foarte mult pe Todea spunând că el nu are nevoie de nici un serviciu, că are destule venituri, vin de la sate cunoscuți preoți de ai lui și-l vizitează, îi aduc cadouri și că dr. Nicoară îl vizitează la domiciliu. De asemenea în discuțiile purtate cu preotul Păcuraru din comuna Petelea, acesta a afirmat față de sursă, că el vede cu mare respect pe Todea și că vorbesc împreună. De asemenea, Todea a mai afirmat față de sursă că pe el nu-l interesează impresiile comuniștilor din Teleac, că el și în temniță a avut curajul să spună care este gândul lui, dar aici când este în libertate.

Agentul ne mai informează că în ziua de 02.II.1966 a vorbit cu Todea când acesta a venit la Teleac, printre altele l-a întrebat pe agent, dacă se face religie cu copiii? Căci foarte frumos scrie în circulară

²⁰⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], 1 3470/3, fila 18.

Marton Aron către preoții romano-catolici obligându-i să facă catehizarea. La afirmația sursei că la români nu se face, Todea a spus „foarte rău”.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*²⁰⁸

19.II.1966
Agent: „Rozeanu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Sursa deplasându-se la data de 13.II.1966 în comuna Maiorești, a fost oaspetele lui Maier Ioan, socrul brigadierului Silvic Precup Mihai. Printre alte discuții Maier a mărturisit că are relații cordiale cu Todea, îl vizitează adesea și are o stimă deosebită față de acesta. Acesta a spus că Todea în repetate rânduri a afirmat că biserica greco-catolică va fi repusă în drepturile ei, indiferent de încercările regimului actual. Maier a mai afirmat că nu de mult un post străin a comunicat, că Todea este propus ca episcop al Romei, reprezentant al Papei din țara noastră. Maier consideră că Todea este omul care trebuie ajutat pentru a-și atinge țelul. Declară că l-a ajutat și că întreține în continuare relații.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²⁰⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 19.

116

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă²⁰⁹

24.II.1966
Agent: „Berki Ioan”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Agentul „Berki” ne informează că la 9 februarie 1966, i-a făcut o vizită la domiciliu în orașul Reghin episcopului Todea Alexandru. Printre alte discuții de ordin general Todea a afirmat: „e grea viața la mine, trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu să fie pace în lume, atunci va fi bine, combătând în același timp acțiunile americanilor în Vietnam, afirmând câți oameni nevinovați mor și câte mame rămân fără soți și câți copii orfani și fără de adăposturi rămân. A mai răspuns că el nu are prieteni și nici legături cu nimeni și nici nu vrea să aibă și dacă ar merge undeva ar fi condamnat că face politică, pe el nu îl arde să facă nici o politică, să nu ajungă de unde a venit. Todea a mai afirmat că este mulțumit cu situația lui, însă crede că fără serviciu nu va mai putea să trăiască. Afirmând în continuare că speră că nu îl va lăsa statul să moară fără serviciu, ca să poată și el fi de folos și de ajutor pentru statul nostru.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²⁰⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 19.

117

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 S.C. Nr. 304

Notă informativă ²¹⁰

05.III.1966
 Agent: „Pănura Gh.”

Privind aspectele mai importante rezultate
 din conținutul materialelor informative din
 Dosarul individual nr. 1220.

Sursa va informează că în ziua de 26.II.1966 a stat de vorbă la Turda cu Vasile Beldean fost preot greco-catolic. Din discuțiile care s-au purtat sursa a fost informată că Todea Alexandru a fost în săptămâna trecută la Ocna Mureș. Acolo a luat legătura cu preoții Ioan Roșca, stabilit în Luduș și cu Ioan Crăciun care este pe un post de funcționar la GAS Cuci. Din informațiile care s-au dat sursei rezultă că Todea Alexandru este foarte optimist în legătură cu problemele care privesc biserica greco-catolică. Nu s-a putut preciza conținutul discuțiilor care au avut loc între Todea și ceilalți doi preoți.

[Șeful Securității Raionale:
 Căpitan
 Sîngeorzan Dumitru]

²¹⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 19.

118

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ²¹¹

11.III.1966
Agent: „Pănura Gheorghe”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Sursa vă informează că în ziua de 7.III.1966 a făcut o deplasare în Luduș, unde a luat legătura cu preotul Ioan Roșca, discutând probleme legate de biserica greco-catolică și în legătură cu Todea Alexandru. Roșca Ioan a spus sursei că Todea Alexandru îl vizitează, că merge și în alte părți, că a fost la Ocna Mureș, Târnăveni și că umblă peste tot. La afirmația sursei că ar dori de a-l vizita pe Todea la Reghin, Roșca i-a răspuns: Todea este prudent, să nu facă acest lucru momentan, întrucât au fost anchetați de către organele de Securitate o serie de preoți care au fost pe la dânsul.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²¹¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 20.

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

Indicativ 304

Sursa: „Făgăraș Gheorghe”
25 martie 1966
Primit: Căpitan Kovacs Bela
Casa: „Zoia”
Întâlnirea între orele 11-12:30

Strict Secret
4 exemplare

Notă informativă²¹²

Cu privire la persoana lui Dogaru Lazăr din Târgu Mureș, sursa vă informează următoarele:

Din primele zile ale lunii februarie 1966 se găsește în concediu medical pe baza de nervi, concediu care după spusele ei la data întâlnirii cu sursa (20.11.1966) va fi de lungă durată. Se plânge că se simte peste măsură de surmenat și de bolnav.

Sursa l-a întrebat dacă știe care este situația lui Todea Alexandru din Reghin. Spune că încă nu s-au văzut de când a venit acasă și nu știe nimic despre el, crede că este tot la Reghin și că începe a se simți mai bine și cu sănătatea. Despre verișorul său Dogaru Grigore mi-a spus că știe că e tot la liceul Papiu Ilarian la contabilitate, dar o duce din cale afară de greu, fiindcă numai el lucrează și are 8 copii, toți la școală. Despre ceilalți preoți spune că nu știe nimic nou și nici nu caută să știe fiindcă nu are ce. Fiecare lucrează unde poate pentru a avea din ce-și asigura existența.

Sursa l-a întrebat ce știe despre unele îmbunătățiri în viața bisericească aduse în urma sinodului. Spune că nu se vede nici o schimbare până acum și toate sunt ca și înaintea Sinodului, așa că el nu cunoaște nimic nou în legătură cu Sinodul.

E mai bine spune Dogaru, dacă ne vedem de serviciu și muncim conștiincioși acolo unde suntem puși, fără să ne batem capul că ce va fi mâine, sau poimâine, fiindcă acestea nu le putem ști înainte.

²¹² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 88.

Dogaru Lazăr invită pe sursă să-i facă vreo vizită în careva zi. Alte amănunte sursa nu are de relatat în urma discuțiilor purtate cu numitul Dogaru Lazăr din Târgu Mureș.

„Făgăraș”

Nota biroului:

Nota a fost furnizată de agent în urma sarcinilor trasate. Numiții D.L. [Dogaru Lazăr] și D.G. [Dogaru Grigore] figurează ca suspecti la dosarul de problemă nr. 14, iar Todea Alexandru este în atenția secției raionale Reghin.

Sarcini trasate:

Agentul să-l contacteze în continuare pe obiectiv, cu care ocazie să inițieze discuții de ordin general, referitor la familie, existență, pentru a stabili felul în care acesta este mulțumit de situația lui. Pe parcurs să-și caute de a canaliza discuția asupra foștilor preoți greco-catolici din Târgu Mureș, pentru a stabili dacă obiectivul cunoaște situația prezentă a acestora și dacă întreține relații cu ei.

Măsuri luate:

Nota este exploatată în cadrul dosarului de problemă nr. 14, iar un exemplar trimis la raionul Reghin.

Căpitan Kovacs Bela

De acord cu sarcinile trasate.

Căpitan Bătagă Tiberiu

120

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*²¹³

27 martie 1966
Informator: „Nelur”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Informează că pe strada Spitalului locuiește un fost preot greco-catolic cu numele de Todea, acest preot și în prezent face slujbe bisericești la domiciliu, încheie căsătorii, botează copii, este vizitat de foarte multe persoane, atât din cadrul orașului cât și din alte localități. Preotul respectiv întreține relații cu călugărița și anume Costinaș.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²¹³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 20.

121

[Notă²¹⁴]

Todea Alexandru
5 aprilie 1966

În orașul Reghin așa cunoaște toată lumea că este episcop clandestin greco-catolic. Nu s-a încadrat în nici o muncă, nu are serviciu. După informație trăiește din donația credincioșilor și preoților nereveniți.

Din declarația preotului ortodox Badea Ioan din Teleac raionul Reghin, de unde își are originea Todea Alexandru, reiese că toate rudele lui Todea au umblat la biserică înainte de grațierea acestuia, iar după grațiere când s-a reîntors Todea acasă au încetat să mai frecvențeze biserica ortodoxă și merg la biserica romano-catolică din Simbriaș (comună vecină).

În anul 1965 înainte de a deceda numita Moldovan Carolina i-a lăsat lui Todea prin testament 3.000 lei, fiind o adeptă a acestuia.

Nu de mult (în luna februarie 1966) la sfatul lui Todea o rudă a acestuia din Teleac a fost înmormântat religios în stil catolic dar fără preot. În mormântarea a făcut-o rudenia lui Mera Ioan din Habic (localitate vecină) care este cântăreț la biserica din Habic (este fost cântăreț greco-catolic). După informații Todea a declarat că nu poate lua parte la înmormântare cu trupul, dar cu sufletul va fi prezent.

Târgu Mureș
5 aprilie 1966

Împuternicit regional
Tanko Arpad

²¹⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 89.

122

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*²¹⁵

20.IV.1966
Agent: „Rozeanu”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

La data de 20.IV.1966, agentul „Rozeanu” a luat legătura în orașul Reghin cu Todea Alexandru. Față de sursă Todea a mărturisit că nu se mai ocupă cu problema serviciului, dat fiind că recent a fost invitat la Sfatul Popular Raional unde în prezența președintelui Dănescu a fost solicitat de un delegat al Ministerului Învățământului, să facă anumite declarații, privind activitatea sa profesională, în vederea satisfacerii cererii introdusă încă în anul trecut la Minister. Inspectorul respectiv s-a declarat pentru rezolvarea favorabilă a cererii într-un viitor apropiat solicitând date privind pregătirea și doleanțele.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²¹⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 20.

123

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

*Notă informativă*²¹⁶

22.IV.1966
Agent: „Kiss Ianos”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Prin intermediul soției sursei agentul s-a informat că numita Costinaș Susana întreține relații cu Todea Alexandru, că acesta, respectiv, Todea, este des căutat la domiciliul de diferiți cetățeni, că face acasă la el botezuri și cununii clandestine. A mai povestit Costinaș soției sursei că Todea i-ar fi spus ei, că a fost chemat la Roma pentru a participa la lucrările conciliului ecumenic și că Securitatea a vrut să-i dea drumul cu condiția ca să rămână la Roma.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²¹⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 20.

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

Agentul: „Făgăraș Gheorghe”

Data primirii: 13.V.1966

Primit: Căpitan Kovacs Bela

Casa: „Someșul”

Strict Secret

4 exemplare

Notă informativă²¹⁷

Conform sarcinii primite, sursa a stat de vorbă în ziua de 8 mai a.c. [1966] cu văduva Pastor Maria, domiciliată în Târgu Mureș, str. Cuza Vodă, nr. 52.

Aceasta spune că se simte foarte stabilită și suferă cu reumatism. Fiind întrebată de sursă cu ce își petrece timpul liber, spune că înainte de masă îngrijește 2 copii mici, unui de 5 și altul de 3 ani, ai familiei Petărlecean.

Întrebată fiind ce mai știe unchiul familiei acesteia Todea Alexandru, spune că după cum știe este la Reghin, însă ea nu l-a văzut de anul trecut când a plecat la un nepot al său care este medic veterinar în orașul Odorhei. Trecând de la gara mică spre familia Petărlecean a intrat și la ea și spune că i-a fost rușine că a găsit-o în deranj. Spune că la ea nu a stat doar câteva minute și ia spus să nu se neliniștească fiindcă el nu a venit să se uite la lucrurile ei din casă ci trecând prin poarta ei, s-a gândit să intre pentru câteva minute să întrebe cum o mai duce cu sănătatea, mai ales că a aflat de la familia Petărlecean că ea le îngrijește copiii în timp ce ambii soți sunt la serviciu.

În anul acesta spune Pastor Maria că nu l-a întâlnit pe Todea Alexandru dar a mai fost la Târgu Mureș o dată la data de 24 martie 1966, însă în acel timp fiind elevii în vacanță mama copiilor era acasă, așa că nu s-a dus să stea cu ei și nu l-a întâlnit pe Todea. După cu spunea familia aceasta, a venit la Târgu Mureș pentru ași procura niște ochelari. În aceeași zi s-a reîntors la Reghin.

²¹⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 94.

Sursa se arată supărată că nu s-a întâlnit cu Todea deși ar dori foarte mult să-l întâlnească și să discute împreună și că se gândește să meargă până la Reghin să-i facă o vizită. Pastor Maria spune că după cum a aflat de la familia Petărleccan, Todea ar fi avut ceva neplăceri din cauza vizitatorilor așa că nu primește pe nimeni în vizită, spune acest lucru ca sursa să nu se obosească degeaba.

Alte amănunte sursa nu are de semnalat.

ss. „Făgăraș Gheorghe”

Nota biroului:

Nota a fost furnizată de agent în urma sarcinilor trasate. Pastor Maria este urmărită informativ cu legătură a numitului Todea Alexandru, care este lucrată prin acțiune individuală de secția Raionului Reghin.

Sarcini trasate:

Agentul să contacteze în continuare pe Pastor Maria, prin discuții purtate cu aceasta să stabilească legăturile lui Todea Alexandru din Târgu Mureș și natura acestor legături. De asemenea, să discute cu ea probleme legate de fosta călugăriță Ionela, pentru a stabili dacă obiectiva cunoaște alte zvonuri cu privire la această călugăriță și ce comentarii face legate de așa zisa problemă de reînființare a cultului greco-catolic.

Măsuri luate:

Nota este trimisă spre exploatare la raionul Reghin, iar câte un exemplar la materialele privind pe Pastor Maria și dosarul de control al lui Todea Alexandru.

ss. Căpitan Kovacs Bela

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Agentul: „Făgăraș Gheorghe”
 Data primirii: 27.V.1966
 Primit: Căpitan Kovacs Bela
 Casa: „Someșul”

Strict Secret
 4 exemplare

Notă informativă²¹⁸

Conform sarcinii primite în ziua de 24 mai 1966 am vizitat la domiciliul pe numita Pastor Maria, domiciliată în Târgu Mureș, strada Cuza Vodă, nr. 52.

La această dată a fost găsită în pat bolnavă și discutând cu ea spunea că are 2 ani [de când n.a.] i-a apărut la mâna stângă o tumoare cu care a ajuns la spital, unde a fost operată înlăturându-i-se sânul stâng. Medicii i-au interzis să facă eforturi cu această mână. Nu știe din ce cauză, dar din nou i s-a umflat mâna și spune că o doare într-un hal îngrozitor.

În ziua de 24 mai a.c. [1966] a fost la medicul care a operat și acesta i-a prescris niște injecții după care dacă nu se simte mai bine va trebui să se interneze la spital.

Sursa a încurajato spunându-i că se va face bine.

Discutând despre familia Petărlecean și copiii pe care-i îngrijea, sursa a întrebato pe Pastor Maria ce știe despre Todea Alexandru unchiul acestei familii, spune că este la Reghin de unde n-are curajul să meargă nicăieri și nici nu primește pe nimeni la el în afară de rudele apropiate care-l întrețin, fiindcă nu are serviciu.

Sursa își arată nelămurirea asupra faptului că Todea Alexandru stă așa fără să intre undeva în serviciu exprimându-se către Pastor Maria că aceasta face mare prostii, că nu cere serviciu și se lasă întreținut de rude. Pastor Maria spune că ea are mulți dușmani prin Reghin și de aceea nu-i aprobă serviciul. Sursa a întreat-o ce știe despre ceilalți preoți pe unde mai sunt? Spune ea că nu știe de nici unul nimic și

²¹⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 96.

la drept vorbind nici nu o interesează fiindcă e bătrână, azi mâine moare, iar până atunci umblă la bisericile romano-catolice din localitate. Guțiu Gheorghe la reîntoarcere acasă a venit la ea și s-a dus la miliție de și-a aranjat situația, iar odată cu stabilirea în Târnăveni, nu mai vine la Târgu Mureș și nici nu scrie, așa că nu mai știe nimic de soarta lui.

În legătură cu Pastor Maria sursa nu mai are amănunte de semnalat.

ss. „Făgăraș Gheorghe”

Nota biroului:

Nota a fost furnizată de agent în urma sarcinilor trasate. Pastor Maria este urmărită informativ ca legătură a numitului Todea Alexandru lucrat prin acțiune individuală de raionul Reghin.

Sarcini trasate:

Agentul a primit sarcina de a face o vizită la familia Petărlecean pentru a stabili ce cunosc aceștia despre Todea Alexandru, natura relațiilor existente între acestea și obiectivul urmărit. Dacă acordă aceștia ajutor lui Todea Alexandru și acestora lui, ce cunosc despre deplasările și legăturile acestuia.

Măsuri luate:

Nota în copie este trimisă spre exploatare la raionul Reghin, iar un exemplar la dosarul de control al lui Todea Alexandru.

ss. Căpitan Kovacs Bela

126

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

Agentul: „Nicu Ioan”
Data primirii: 03.VI.1966
Primit: Căpitan Kovacs Bela

Strict Secret
4 exemplare

Casa: „Sovata”

Notă informativă²¹⁹

În ziua de 30 mai a.c. sursa a făcut o vizită la locuința văduvei Maria Pastor. Ea este bolnavă și stă acasă. Sursa a dirijat discuția asupra fostului protopop greco-catolic Todea Alexandru. Maria Pastor a declarat că Todea Alexandru a fost recent pe la ea (n-a precizat data) și referitor la biserica greco-catolică a fost cu cele mai mari speranțe și a încurajat pe Pastor Maria că acum suntem mai aproape ca oricând de rezolvarea problemei bisericii greco-catolice. Tot cu această ocazie Todea Alexandru a făcut o atenție să nu se mai ocupe cu problema bisericii. La plecare Todea Alexandru n-a voit să meargă împreună cu Pastor Maria, care mergea la biserică pentru a nu trezi bănuieli. Sursa n-a putut să stabilească că Todea cât a stat și la cine a umblat în Târgu Mureș.

ss. „Nicu Ioan”

Nota biroului:

Nota a fost furnizată de agent în urma sarcinilor trasate. Pastor Maria este lucrată informativ ca legătură a numitului Todea Alexandru urmărit informativ prin dosar individual de raionul Reghin.

Sarcini trasate:

Agentul să mai viziteze la domiciliu pe Pastor Maria. Prin discuțiile pe care le va purta cu susnumita să stabilească cât timp a stat Todea

²¹⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 97.

Alexandru în Târgu Mureș, cu cine a luat legătura și când mai intenționează să vină aici.

Măsuri luate:

Nota este trimisă spre exploatare la Secția Raională Reghin, iar câte un exemplar la materialul privind pe Pastor Maria și dosarul control al lui Todea Alexandru.

ss. Căpitan Kovacs Bela

N.S.

De acord cu sarcinile date.

ss. Căpitan Bătagă Tiberiu

Ministerul Afacerilor Interne
 Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
 Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
 S.C. Nr. 304

Notă informativă ²²⁰

13.VI.1966
 Agent: „Marinescu”

Privind aspectele mai importante rezultate
 din conținutul materialelor informative din
 Dosarul individual nr. 1220.

La 11.VI. a.c. [1966] într-o discuție avută cu Todea, acesta a afirmat: „trebuie să intru undeva să muncesc, căci refacerea a durat destul, nepoții și alții mă ajută dar a fost de ajuns”. Printre alte discuții Todea a spus că articolele din „Lumea” sunt obiective desigur dirijate de conducerea statului nostru, care are vederi largi. La spusele sursei că a citit în Scânteia că a fost reales cu mică majoritate ca președinte al Irlandei Eiamondevalera [Éamon de Valera] care e în vârstă de 84 ani și care este un catolic practicant, Todea s-a exprimat foarte hotărât afirmând: „nu este de ajuns aceasta, acesta ca și Salazar nu pot fi buni catolici și practicanți ai religiei dacă nu rezolvă problemele muncitorești să schimbe situația socială din țările lor. Trebuie să îmbine armonios religia cu problemele sociale. Desigur nu ca aceștia combătând religia. Religia își păstrează dogmele ei sfinte, dar viața socială trebuie refăcută după nevoile poporului. Sunt în biblie toate argumentele pentru justetea cauzei muncitorului, desființarea averilor, construirea societății unde fiecare să trăiască omenește.

[Șeful Securității Raionale:
 Căpitan
 Sîngeorzan Dumitru]

²²⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 21.

128

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ²²¹

25 iunie 1966
Agent: „Berki Ioan”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Într-o discuție avută cu Todea Alexandru, Agentul ne informează că acesta a apreciat realizările statului nostru în diferite domenii de activitate și mai ales în problema „socializării agriculturii” arătându-i sursei ajutorul dat de stat țăranilor pentru ușurarea muncii în agricultură.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²²¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 21.

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

Agentul: „Făgăraș Gheorghe”
Data primirii: 08.VII.1966
Primit: Căpitan Kovacs Bela
Casa: „Someșul”

Strict Secret
4 exemplare

Notă informativă²²²

La data de 12 iunie 1966 sursa a fost vizitată la domiciliu de către Guțiu Gheorghe din Târnăveni. Din anul 1964 și până la această dată nu s-au întâlnit. Întrebat fiind de către sursă cum de n-a mai venit prin Târgu Mureș, spune că a găsit de bine să nu meargă nicăieri.

Spune că are aici la Târgu Mureș o soră, care a avut o naștere înainte de timpul normal, din cauza aceasta a fost adusă împreună cu copilul la casa copilului din Târgu Mureș, știe că fiind de la țară nu a mai fost plecată nicăieri între străini și acum îi va fi urât și este neliniștită. A venit să o vadă pe ea și copilul și apoi se reîntoarce la Târnăveni.

Cu serviciul spune că este mulțumit. Primește 950 lei din care el fiind fără familie poate să trăiască bine. Lucrează la întreținerea comunală Târnăveni, iar cu locuința stă la un frate al său în Târnăveni.

L-am întrebat ce face Ionel Roman, preotul, care este șef contabil la A.D.A.S., spune că din luna februarie nu l-a văzut și atunci numai pe stradă s-au întâlnit mergând la serviciu. Nu se vizitează unul pe altul fiindcă e mai bine așa.

Întrebat fiind ce mai știe de Todea Alexandru, spune că nu știe nimic și nici nu se duce pe la el fiindcă așa au rămas înțeleși, la eliberare să nu se caute unul pe altul și fiecare să-și aranjeze existența cum va putea fiindcă și-au dat seama că au suferit fără nici un rost și dintr-o prostie comisă atunci. În aceeași zi cu cursa de seară s-a reîntors la Târnăveni. Alte amănunte sursa nu are de semnalat.

²²² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 98.

ss. „Făgăraș Gheorghe”

Nota biroului:

Nota a fost furnizată de agent în urma sarcinilor primite. Todea Alexandru este în atenția Securității raionului M.A.I. Reghin, iar Guțiu Gheorghe la secția raionului Târnăveni.

Sarcini trasate:

În prezent agentul nu a primit sarcini noi, deoarece pleacă în concediu de odihnă și părăsește localitatea.

Măsuri luate.

Nota este trimisă spre exploatare la raionul Târnăveni și raionul Reghin, iar un exemplar la dosarul de control al lui Todea Alexandru.

ss. Căpitan Kovacs Bela

N.S.

De acord cu măsurile. În asemenea situații instruiți agentul cum să procedeze pentru a putea aprofunda aspectele și stabiliți celor cu care ține legătura.

ss. Maior Florea

130

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ²²³

13.VII.1966
Agent: „Goia Ioan”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Sursa informează că la 12.VII. a.c. [1966] s-a interesat de Todea Alexandru care a fost în concediu de tratament la Borsec. Întâlnindu-l l-a întrebat de sănătate. Todea a răspuns că suferă cu nervii și reumatism, că face băi și împachetări cu parafină. Întrebând totodată că cine este preotul romano-catolic la Borsec și dacă nu cumva a fost închis. Agentul ne mai informează că despre Todea s-a interesat înainte de a lua legătura cu el de la un coleg de-a lui de cameră anume: Demeter, frizer din orașul Reghin.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²²³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 21.

131

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ²²⁴

18 iulie 1966
Agent: „Goia Ioan”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Agentul ne informează că la 15 iulie a.c. [1966] a stat de vorbă cu Todea în stațiunea Borsec, iar acesta printre altele a afirmat: „nu mă interesează nimic, decât sănătatea, care o am destul de bună, restul pentru mine nu contează”. La întrebarea sursei că ce părere are Todea de mișcarea mondială? Todea a răspuns: „n-am crezut că ortodoxia e așa de tare, dar am rămas în opoziție și alt drum nu cunosc”.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²²⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 22.

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă informativă ²²⁵

03.VIII.1966
Agent: „Goia Ioan”

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Sursa ne informează că la Borsec Todea a avut legături cu Dargo, fratele preotului Dargo din Logig care locuiește la Târgu Mureș, cu Morar Ioan din Târgu Mureș șeful biroului biletelor de muncă, care la intervenția lui Dargo i-a promis că va căuta un serviciu cât mai repede.

[Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru]

²²⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 22.

133

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară
Secția Raională M.A.I. Reghin

Strict Secret
S.C. Nr. 304

Notă²²⁶

Privind aspectele mai importante rezultate
din conținutul materialelor informative din
Dosarul individual nr. 1220.

Informare

06.VIII.1966

Informator: „împuternicit raional” – Departamentul Cultelor

În legătură cu activitatea fostului protopop Todea Alexandru „episcop clandestin” se semnalează că este vizitat de către anumiți locuitori din Teleac, cum este de exemplu Silvaș Petru, Roman Ioan, Roman Teodor, Maier Ioan. El întotdeauna îndrumă și îi aprobă pe aceștia ca să discute lucruri despre biserică și prin Silvaș Petru îi îndeamnă pe credincioși să fie tari, să rabde după cum și el a răbdat 15 ani. Ca urmare a influenței a lui Todea, numita Făgăraș Raveca a refuzat să boteze la ortodocși, spunând că ortodocșii sunt spurcați, femeia respectivă este nepoata lui Todea. De câte ori vine în Teleac, Todea este vizitat de către cantorul din Habic, cu care este cumnat. Todea participă la înmormântări unde sfidează pe cei ce participă și care au trecut la ortodocși, el ține în mână un rozar și este condus și înconjurat de către nereveniți.

Șeful Securității Raionale:
Căpitan
Sîngeorzan Dumitru

²²⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 22.

134

Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

Serviciul III Indicativ: 304

Sursa: „Făgăraș”

Data primirii: 2 decembrie 1966

Primit: Locotenent Dima Mircea

Notă informativă²²⁷

În ziua de 29 noiembrie 1966 m-am întâlnit cu Pastor Maria din Târgu Mureș. Cu această ocazie sursa a întrebat-o ce mai face și ce mai știe despre Todea Alexandru din Reghin, ce spune nepoata lui despre el.

Pastor Maria răspunde că nu știe doar atât că spune nepoată-sa că nu merge nicăieri din casă. Toată ziua stă ca un sihastru izolat de lume și totuși are multe neplăceri din cauza unor preoți din Reghin, probabil care mereu îl urmăresc unde merge și ce face.

Spune Pastor Maria că într-o zi s-a întâlnit cu Stoica Gheorghe preot în comuna Băla, raionul Reghin pe care îl cunoaște de când era copil la liceu.

Acesta a întrebat-o dacă îl cunoaște pe Todea Alexandru și i-a spus că acesta – Todea – este la Reghin și că este urmărit, că unde merge și ce face și că o roagă să-i transmită acest lucru și că el – Stoica – îi propune să plece mai bine din Reghin undeva la sat unde nu-l cunoaște nimeni.

Pastor i-a răspuns că ea nu are cunoștință ce face Todea și nici posibilitate să stea de vorbă cu el. ea este bătrână și bolnavă și nu se ocupă cu asemenea probleme. Stoica a sfătuit-o că face bine dacă nu stă de vorbă cu nici unul dintre preoți și nici cu alte persoane, fiindcă procedând așa nu va avea neplăceri niciodată, s-a plâns Pastor Maria că are o mână bolnavă și numai cu o mână poate lucra ca să-și facă mâncare.

Alte amănunte sursa nu are de semnalat.

Târgu Mureș

30 noiembrie 1966 „Făgăraș”

²²⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 116.

Nota biroului:

Materialul a fost furnizat de agent în urma sarcinilor trasate.

Sarcini trasate:

Agentul a primit sarcini în legătură cu numitul Bokor Zoltan care a lucrat la întreprinderea unde are serviciul agentul până în iulie a.c., să ne relateze cum îl cunoaște pe sus-numitul Bokor, ce comportare a avut la locul de muncă, care erau relațiile lui mai apropiate din cadrul întreprinderii.

De asemenea, agentul a fost instruit se a lua legătura cu fostele călugărițe greco-catolice Ștefan Maria și Ianoși Agneta și să ne stabilească comportarea lor actuală, relațiile pe care le au acestea.

Măsuri luate:

Materialul va fi exploatat la mapa de suspect a numitei Pastor Maria. Nota în copie în două exemplare se va trimite la Reghin.

Lt. Dima Mircea

De acord cu sarcinile date.

Căpitan Bătagă Tiberiu

Note informative -

1967

135

Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

Indicativ: 304

Data: 06 ianuarie 1967

Sursa: „Gabor”

Primit: Lt. Dima Mircea Strict secret

Notă informativă²²⁸

Conform sarcinii primite la data de 3 ianuarie 1967 am întâlnit pe numita Pastor Maria din Târgu Mureș, strada Cuza Vodă, nr. 52, cu care ocazie am discutat împreună printre altele și despre problemele religioase:

Sursa s-a interesat dacă știe amănunte în legătură cu Todea Alexandru din Reghin s-au cu alți preoți foști greco-catolici.

Pastor Maria spune că nu știe nimic nici despre unul din preoți, desigur că fiecare este ocupat cu serviciul. Cu privire la Todea Alexandru spune că era mai bine dacă cerea serviciu mai de mult și ar avea un salariu din care să poată trăi fără să ajungă să fie întreținut de rude. Acum spune ea, mai greu primește serviciu.

Spune că după cum a aflat de la rudele sale din Târgu Mureș /familia Petârlecean/ ar fi cerut în toamnă serviciu la Reghin, în învățământ, însă nu a primit. Spune de asemenea că din cauza neplăcerilor avute, din cauza unor preoți ortodocși din Reghin, mai nou stă numai acasă, căutând pe cât posibil să nu iasă nici pe stradă.

Alte amănunte sursa nu a reușit să obțină de la numita Pastor Maria.

Târgu Mureș

06.I.1967

„Făgăraș Gheorghe”

Nota biroului:

Materialul a fost furnizat de agent în urma sarcinilor trasate. Numita Pastor Maria figurează ca suspect în problema greco-catolică.

²²⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 122.

Sarcini trasate:

Sarcinile trasate sunt trecute pe nota informativă furnizată la aceeași dată în legătură cu numita Petre Elena Tuti.

Măsuri luate:

Nota informativă se va exploata în cadrul problemei greco-catolice. Nota în copie se va trimite la raionul Reghin.

Locotenent Dima Mircea

Agentul trebuie instruit de a ne stabili și păreriile numitei Pastor Maria despre fostul cult greco-catolic, cu cine întreține relații mai ales dintre fostele călugărițe și dacă nu are legături cu elemente din străinătate. La fel să ne clarifice de unde este așa de bine informată despre poziția lui Todea Alexandru.

Căpitan Bătagă Tiberiu

Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

Indicativ: 304

Data: 24 ianuarie 1967

Sursa: „Făgăraș”

Primit: Lt. Dima Mircea

Strict secret

Notă informativă²²⁹

În ziua de 21 ianuarie 1967 sursa a făcut o scurtă vizită la Pastor Maria din Târgu Mureș, strada Cuza Vodă, nr. 52.

Numita era acasă singură. Avea mâna stângă legată de gât. Spune că înainte cu o săptămână a căzut și s-a lovit la spate și pe lângă toate o doare mâna la care a fost operată înainte cu câțiva ani. S-a plâns că trăiește destul de greu din pensia mică pe care o are.

Sursa a întrebat-o ce mai știe despre Todea Alexandru din Reghin. Pastor Maria spune că prea multe nu știe, doar ce a putut afla de la nepoata lui de aici din Târgu Mureș: familia Petărlecean. De la aceștia a aflat că este tot în Reghin la familia Moraru, unde a locuit și până acum. Înainte cu două săptămâni a fost la Târgu Mureș la familia Petărlecean, însă nu a stat numai vreo două ore și apoi s-a reîntors la Reghin. Copilul familiei Petărlecean a împlinit 3 s-au 4 ani și cu această ocazie a fost invitat și el la masa ținută în familie. Pastor Maria spune că la ea nu a fost și nici nu l-a văzut cu această ocazie. Știe și aceea Pastor Maria că Todea Alexandru nu are încă serviciu.

Alte amănunte sursa nu are de semnalat în legătură cu numita Pastor Maria.

Târgu Mureș, 24 ianuarie 1967

„Făgăraș”

Nota biroului:

Materialul a fost furnizat de agent în urma sarcinilor trasate.

²²⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 123.

Sarcini trasate:

Agentul a fost instruit să o viziteze și în continuare pe Pastor Maria și să stabilească care este părerea ei privind viitorul fostei biserici greco-catolice, dacă mai știe ceva despre fostele călugărițe greco-catolice, dacă are relații cu acestea. De asemenea, să ne stabilească de unde se mai informează acesta despre situația lui Todea Alexandru în afară de nepoata acestuia.

Agentul a mai fost instruit de a-l contacta pe numitul Pop Iosif și din discuții să stabilească care este poziția acestuia față de biserica greco-catolică, ce mai știe de foștii preoți greco-catolici, dacă întreține relații cu aceștia, natura lor.

Măsuri luate:

Materialul se va exploata pe linia problemei greco-catolice. Nota în copie se va transmite la Reghin, iar copia la dosarul de control privind pe Todea Alexandru.

Locotenent Dima Mircea

De acord cu sarcinile trasate. Pastor Maria să ne stea în atenție pentru a stabili natura relațiilor cu Todea Alexandru.

Căpitan Bătagă Tiberiu

Secția Raională M.A.I. Reghin

Primit: Căpitan Sîngeorzan Dumitru

Data: 16.II.1967

Agentul: „Rozeanu”

Casa: „Sinaia”

Strict Secret

3 exemplare

Notă informativă²³⁰

Todea în luna ianuarie a avut o lungă convorbire cu sursa. El a reflectat asupra diverselor probleme la ordinea zilei cele mai importante fiind următoarele:

– Are de gând în mod categoric ca în cursul acestui an să intre în câmpul muncii, simțindu-se fortificat. Cred că are multe impedimente din partea instituțiilor, va reuși să fie încadrat. Declară că sursele de venituri, ajutoarele ce le primește de la rudenii, acoperă necesitățile de trai, dar numai poate concepe astfel de viață.

– Este confuz de modul cum continuă organele de securitate să-l suspecteze zilnic, este filat de „copoi” securității, dar fără rezultat.

– Au fost cazuri când „detectivi” au stat zile și nopți în cămăruța de la spital, pentru a-l fila de la distanță.

Mai mult în repetate rânduri, lipsiți de tact, unii urmăritori au fost capabili să oprească mașina în plină stradă, să coboare și să privească cu atenție persoane care se află în discuții pe stradă cu el (exemplificând cazul când se plimba cu ruda sa Mărcuș de la URCC).

Consideră că acest sistem este contrar celor prelucrate lui în momentul eliberării și denotă neseriozitatea organelor M.A.I.

– Precizează că vecinul său de vizavi Chirtes (în serviciul la Cooperativa Progresul) este unul dintre urmăritorii lui. Astfel la domiciliul acestuia s-a instalat de către M.A.I. un telefon în acest scop, orice intrare sau ieșire din casă este înregistrată și comunicată organului de securitate, până și servitoarea este complice la acest mod de a lucra.

²³⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 125.

Noaptea în grădină la ferestre mișună oamenii siguranței tot cu scopul de a afla ce se petrece în casă.

Declară că s-a urât de acest sistem și îl detestă, dar n-are ce face. S-a plâns și se va plânge în continuare la organe în acest sens.²³¹

Privind situația internațională arată că poziția americanilor în Vietnam, rămâne fermă de ducere în continuare a războiului. De fapt această campanie se duce și cu scopul de experimentare și antrenament pentru un viitor conflict.

În aceeași zi Todea a vizitat pe Moldovan Ilie domiciliat în strada Mihai Viteazul, nr. 28, în serviciul la OCL Mixt. A stat acolo în jur de 2 ore, între 20-22.

Nu a mărturisit motivul vizitei.

În final declară că evită pe viitor contactul cu prieteni sau cunoscuți, pentru a nu-i aduce pe aceștia în situația de a fi interogați, sau cine știe, arestați chiar mai târziu, fiindcă securitatea îl urmărește pas cu pas.

Privind Vaticanul, Todea declară că de la ultima telegramă primită pentru a se deplasa la Roma, nu a mai avut legături.

Nu face alte afirmații.

15.II.1967

„Rozeanu”

Nota biroului:

Nota a fost furnizată de agent conform sarcinilor primite. Todea este în atenția organelor noastre, figurează în evidență la problema greco-catolică.

Sarcini trasate:

Întrucât agentul „Rozeanu E.” se bucură de încrederea obiectivului, a fost instruit ca în limita posibilităților să mai treacă la contactarea acestuia, iar prin discuțiile purtate să stabilească comentariile pe care le face Todea pe marginea evenimentelor politice, dacă are manifestări dușmănoase. Dacă aduce în discuții problema bisericii greco-catolice, agentul a fost instruit de a înregistra și constata dacă nu este vorba

²³¹ Vezi anexe.

de vreo activitate clandestină, legăturile lui în această privință, unde se adună. Dacă intenționează să facă unele deplasări, unde când și la cine.

Agentul a fost instruit de a mai stabili prin discuții de unde cunoaște Todea că este urmărit de organele de securitate, iar pe de altă parte să-i întărească convingerea că acest lucru nu crede să fie adevărat.

Măsuri luate:

O copie de pe notă se va înainta spre exploatare Serviciului III, iar o copie spre exploatare în acțiune, iar o copie și originalul la anexa agentului.

Se vor lua măsuri de identificarea numitului Moldovan I. în scop de a stabili ce relații are cu Todea.

Căpitan Sîngeorzan Dumitru

138

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

Indicativ: 304

Data: 10 martie 1967
Sursa: „Făgăraș”
Primit: Lt. Dima Mircea
Casa: „Zoia”

Strict secret

Notă informativă²³²

La data de 4 martie anul curent sursa a întâlnit pe numita Pastor Maria din Târgu Mureș, strada Cuza Voda, nr. 52. Cu această ocazie sursa se interesează ce face și spune aceasta că nu se simte bine, fiind bolnavă și mâna o doare mereu încât nu poate lucra nimic, până și mâncare își face numai cu o mână.

Întrebând-o ce mai știe despre Todea Alexandru spune că nu știe nimic nou. După cum spune nepoata sa, este sănătos și încă nu are serviciu.

Nu merge nicăieri din casă pentru a nu-și crea neplăceri. Rudele îi spun ca să se mute din Reghin, nu vrea, fiindcă nu vrea să stea la nici unul dintre rude, pentru a nu le fi spre greutate și spune că va rămâne aici unde locuiește în prezent.

Alte amănunte spune Pastor Maria nu știe despre Todea Alexandru.

Târgu Mureș
07.III.1967

„Făgăraș”

Nota biroului:

Material furnizat de agent în urma sarcinilor trasate. Numita Pastor Maria figurează în evidența capitolului activi în dosarul de problemă greco-catolică.

Sarcini trasate:

²³² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 126.

Agentul a fost instruit de a o contacta și în continuare pe numita Pastor Maria și să stabilească care este părerea ei privind biserica greco-catolică, dacă s-a mai întâlnit cu vreunul din preoții foști greco-catolici, dacă are relații cu aceștia, dacă știe ceva de fostele călugărițe greco-catolice.

Măsuri luate:

Nota se exploatează la dosarul de suspect a numitei Pastor Maria. Nota în copie la raionul Reghin și la dosarul de control privind pe Todea Alexandru.

ss. Locotenent Dima Mircea

N.S.

De acord cu sarcinile trasate.

ss. Căpitan Bătagă Tiberiu

139

Ministerul Afacerilor Interne
Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

Data primirii: 31 martie 1967

Sursa: „Makai A.”

Primit: Maior Florea Gheorghe

Strict secret

Casa: Hotelul Miercurea Ciuc

Notă informativă²³³

Sursa relatează că a fost la București, unde a încercat să i-a legătura cu Chindriș²³⁴ prin Ambrozie Ana. I-am căutat însă nu era acasă, fiind plecat la Cluj. M-am înțeles cu Ambrozie Ana ca atunci când Chindriș se reîntoarce de la Cluj să i-a legătura cu el. Chindriș după reîntoarcerea sa de la Cluj a căutat pe Ambrozie Ana. Ambrozie l-a întrebat dacă-l cunoaște pe Todea, iar acesta a răspuns că-l cunoaște bine și că Todea în prezent domiciliază în Reghin. L-a întrebat dacă corespundează cu acesta. Chindriș a răspuns că nu corespundează, dar din

²³³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 127.

²³⁴ Chindriș Vasile s-a născut la 2 octombrie 1905, în Ieud, Maramureș. Studii: Teologia; preot greco-catolic (necăsătorit). În anul 1948, a refuzat să treacă la cultul ortodox, menținându-se pe poziție de rezistență. După înfăptuirea actului de unificare a celor două biserici, Vasile Chindriș a desfășurat o intensă activitate pe linia clandestinității greco-catolice. În anul 1956 a fost inițiatorul acțiunii de reînființare a cultului greco-catolic, îndemnând credincioșii greco-catolici să retracteze trecerea lor la ortodoxie și să ceară reînființarea cultului. În acest scop a adunat un mare număr de credincioși în fața Bisericii Piaristilor, din str. Universității – Cluj, oficiind în aer liber o liturghie după ritualul greco-catolic. Cu acea ocazie a fost arestat, cercetat și deferit justiției. Pentru „activitatea dușmănoasă” a fost condamnat de către Tribunalul Militar Cluj, prin sentința nr. 1202 din 1957, la 10 ani închisoare corecțională... Preotul Vasile Chindriș a fost arestat la data de 13 august 1956; a fost în penitenciarele: M.A.I. Cluj, Gherla, Satu Mare și iarăși Gherla. A fost grațiat la data de 14 aprilie 1964. După ce s-a eliberat din închisoare, s-a stabilit cu domiciliul în orașul Cluj și în scurt timp a fost semnalat de agentură că și-a reluat activitatea, oficiind slujbe religioase la domiciliul său, după ritualul greco-catolic. A declarat „fățiș că el nu poate refuza credincioșii care îl solicită să le satisfacă anumite cerințe religioase”. Conform ACNSAS, Fond Operativ, Dosar Chindriș Vasile, 13571/1 [număr vechi inventar: 164704, vol. Nr. 1], filele 4–6.

când în când se întâlnesc. Todea are un cumnat la București și când vine în capitală de obicei acolo se întâlnește cu Chindriș.

Ambrozie Ana se află în relații foarte bune cu Chindriș. Când s-a eliberat din închisoare, ei l-au ajutat să fie internat ca bolnav la institutul Parhon. L-au sprijinit materialicește pe Chindriș. Deci prietenia este intimă și Chindriș este sincer față de Ambruș [sic!] Ana.

ss. „Makai”

Nota biroului:

Nota este dată conform sarcinilor. Ambrozie Ana și Chindriș sunt în atenția Direcția a III-a. Todea Alexandru este în atenția organelor noastre din raionul Reghin.

Legat de cazul semnalat urmează ca agentul să fie instruit cu ocazia unei noi deplasări la București.

Se urmărește infiltrarea agentului pe lângă fostul episcop greco-catolic Todea prin Chindriș, de asemenea fost episcop greco-catolic cu care agentul urmează a intra în legătură prin intermediul lui Ambrozie Ana. Tot prin susnumita se va identifica și ruda lui Todea din București, unde obișnuiește să se întâlnească cei amintiți.

Nota în copie s-a transmis spre exploatare la raionul Reghin în cazul acționatului Tănase.

ss. Maior Florea Gheorghe

140

Secția Raională M.A.I. Reghin

Primit Căpitan Sângeorzan Dumitru

Data 05.IV.1967

Agentul „Rozeanu”

Casa „Sinaia”

Strict Secret
în 2 exemplare

*Notă informativă*²³⁵

Din 05. IV.1967

Preotul Todea a fost vizitat de sursă în cursul lunii mai, precum și astăzi.

Todea afirmă că încă nu a reușit să obțină un serviciu, fiind în continuare ajutat material de către rudele sale, în special nepoate din Târgu Mureș.

Acasă are de toate din belșug și caută și pe viitor să ducă o viață fără griji, de relaxare. Privind ultimele hotărâri luate consideră că unele sunt stângiste, nereflectând actualul studiu de „democratizare”.

Astfel în legătură cu respectarea orarului de muncă și opreliștile ce se întreprind, mărturisește că este contrariat de modul de cum se aplică legea. Este o rușine să fi pus sub urmărire pe străzi, sau îl locuri pentru perioada când se lucrează.

Compromite regimul față de numeroșii străini, care ne vizitează țara.

Din nou se observă amprenta regimului polițienesc la noi. De asemenea, schimbările uneori radicale ce se efectuează în diferite servicii oamenii epurați pentru vinovății, mai puțin sau mai mult obiective, denotă că revin la vremurile de teroare din trecut.

Judecă aspru decăderea morală a unor slujbași ai statului, care se îmbogățesc prin ciubucurile ce le fac în diferite moduri, cum se lucrează.

Arată că mulți dintre cei ce au suferit condamnări, au fost privați de regimul actual de ași continua studiile, mulți s-au lăsat păgubași

²³⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 131.

din diferite motive, sperând în schimbarea sistemului. Astfel oamenii capabili n-au putut să-și realizeze un fel, în schimb nepregătiții trec cu duiumul examenele, termină scoli fără frecvență, ca să devină oameni mari, fiind bineînțelese adepții partidului. Privind situația internațională, arată că într-un recent toast Jonshon a declarat că se va înscrie în istorie, ca omul care va declanșa cel de-al treilea război mondial, aceste cuvinte îl determină pe Todea să creadă că actualele evenimente politice, conflictul din Vietnam și hărțuierile din orientul apropiat sunt puncte de repere – pentru viitor focar. În acest ultim joc sunt în joc interesele marilor puteri URSS, China și Arabii pe de-o parte. Israel și Americanii pe de altă parte.

Consideră că focarul din orientul apropiat va fi hotărâtor în schimbarea multor lucruri.

Este foarte contrariat de atitudinea lui Solomon Frățilă de la comitetul regional de artă și cultură din Târgu Mureș, fost bun creștin, care în actualul regim a căutat pe orice cale să desfășoare o activitate de subminare a foștilor credincioși și în special a românilor.

Cu ocazia deplasării sursei la Aiud, în ziua de 7 mai 1967, numitul Șuteu Ioan din str. Mircea Vodă, nr. 47, s-a interesat intens de preotul Todea, cerând relații asupra modului cum trăiesc și activează. Numitul este un vechi militant pentru catolicism și naționalism, fost cu serviciul la Cluj (CFR), actualmente pensionar de boală.

„Rozeanu”

Nota biroului:

Nota a fost furnizată conform sarcinilor trasate. Todea Alexandru este în atenția organelor noastre. Discuțiile au fost interceptate și prin T.O. [Tehnică Operativă].

Sarcini Trasate:

Întrucât din discuțiile purtate cu agentul „Rozeanu” la întâlnire s-a desprins faptul că Todea este foarte prudent în activitatea personală, neprimind în vizită persoane străine, în afară de rudenii și că agentul cu ocazia recentei vizite la domiciliul obiectivului s-a apropiat mai mult de Todea, i s-au trasat următoarele sarcini:

– Să permanentizeze legăturile cu el și în mod foarte discret să-l contacteze pentru un început și pe preotul Antonescu, cu care este în relații de cunoștință și printre alte discuții să-i spună că la văzut pe Todea prin Reghin, în scop de a vedea cum reacționează Antonescu și discută despre el, mai ales că la diferite conferințe religioase preoții ortodocși discută că Todea ar desfășura activități de rezistență. Apoi întâlnindu-l pe Todea să deschidă discuții despre acest lucru pentru a reda care este atitudinea lui mai ales că Todea vorbește despre faptul că preoții ortodocși îl urmăresc pas cu pas în frunte cu protopopul Ciobanu din Reghin. Sub această formă s-a ajuns la concluzia că se va putea intra și în unele probleme ale cultului greco-catolic. În raport de reacția obiectivului și de felul cum se antrenează în discuții agentul urmează a stabili: dacă Todea întreține relații cu unii preoți nereveniți, atât din orașul Reghin cât și din alte localități, precum și cu alți adepți ai cultului. Dacă face deplasări, unde și în ce scop. Dacă prin intermediul acestora desfășoară activități de reorganizare. Dacă la domiciliul său, la alte domiciliu, oficiază slujbe clandestine, cununii sau botezuri. Dacă intenționează să ia legătură cu unii turiști, sau vizitatori.

Urmează ca în linia posibilităților acestei sarcini să fie rezolvate treptat conform celor discutate de comun acord cu agentul.

Măsuri luate:

O copie de pe nota la dosarul informativ, o copie la regiune, iar o copie și originalul la anexa agentului. Se va cere identificarea și cum este cunoscut Șuteu Ioan.

Căpitan Sîngeorzan Dumitru

141

Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară

Indicativ: 304

Data: 19.04.1967

Sursa: „Ionescu”

Primit: Locotenent Dima Mircea

Strict secret

Notă informativă²³⁶

La 3 aprilie 1967 a trecut pe acasă pe la mine Dogaru care mi-a comunicat ceva în legătură cu serviciul. A stat cam 15 minute. Între alte discuții mi-a spus că nu de mult (nu mi-a precizat data) voia să meargă la o cunoștință de a lui înspre Întreprinderea Metalotehnică. Din greșeală s-a urcat pe autobuzul nr. I care l-a dus la gară. De acolo a trebuit să meargă pe jos. Mergând înspre locul destinat a văzut un om mare despre care credea că e un fost coleg al lui Sonfălean. Când s-a apropiat, însă și-a dat seama că nu e persoana respectivă, ci era Todea, care se plimba pe stradă, poate aștepta pe cineva. L-a salutat și au început să vorbească împreună, dar foarte puțin întrucât le-a făcut impresia că sunt urmăriți de trei persoane care stăteau pe trotuar, dintre care unul era mic și brunet. Dogaru susține că au fost de la securitate. L-a întrebat doar pe Todea ce face, cum se simte și atât. În orice caz zice că se simte foarte bine și era chiar bine dispus. Una din cele trei persoane au trecut strada și atunci s-au despărțit.

„Ionescu”

Nota biroului:

Material furnizat de agent în urma sarcinilor trasate.

Sarcini trasate:

Agentul a primit sarcini în legătură cu numiții Pădureanu Ioan și Ilea Emanoil cu care să ia legătura și din discuții să stabilească care este comportarea lor actuală, ce discuții poartă, dacă știu ceva nou

²³⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 128.

privind fosta biserică greco-catolică, dacă sunt mulțumiți cu situația lor actuală.

Măsuri luate:

Nota se exploatează la mapa de suspect privind pe Dogaru Lazăr. O copie se va trimite la Reghin pentru exploatare, iar alta la dosarul de control privind pe Todea Alexandru.

Lt. Dima Mircea

N.S.

De acord cu sarcinile date. De altfel Dogaru cu ocazia contactării ne-a confirmat această întâlnire.

ss. Căpitan Bătagă Tiberiu

Secția Raională M.A.I. Reghin
 Primit Căpitan Barabaș Ludovic
 Data 18.V.1967
 Agentul „Păcuraru Mircea”
 Casa: „Dâmbovița”

Strict Secret
 în 3 exemplare

Notă informativă²³⁷

Sursa vă informează următoarele: în ziua de 07.V.1967 a participat la o înmormântare în satul Cacuci la familia Mărcuș Victoria a cărei fiică era decedată. Imediat după venirea sursei în Cacuci s-a aflat de la preotul Cismaș Ioan din Sânmihaiul de Pădure care și el era în Cacuci pentru aceeași cauză, cum că acolo se află Todea, fostul protopop al fostei biserici greco-catolice, factor principal al acestei cauze. Cismaș Ioan a cerut îndată sursei să se officieze slujba prohodului catolicește fiind de față Todea, la care sursa a răspuns că indiferent cine e de față slujba se va face așa cum scrie cartea și nu cum vrea Todea sau alții. Cismaș mai insistă puțin spunând că poporul din Cacuci cere acest lucru și că n-ar fi rău să îndeplinească această dorință în prezența lui Todea.

Deși s-a hotărât să se officieze serviciul ortodox original, totuși Cismaș strecurând de multe ori elemente esențiale al ritului greco-catolic interzise cu desăvârșire prin ordine în scris și verbal.

În cuvântarea lui cu această ocazie de asemenea, Cismaș lasă să se înțeleagă că familia defunctei este o martiră a timpului fiind văduvită de viață, acum de fiică și în continuare spunea că și de credința strămoșească.

În tot timpul acesta în care a oficiat serviciul religios, Todea stătea nemișcat între femeile ce înconjurau sicriul, apoi după ce s-au încheiat toate, Todea s-a retras la o casă învecinată unde a adunat o mulțime de femei și bărbați și așa zise rude de ale sale din Cacuci și împrejurimi. Sursa remarcă aici că Todea în tot cursul serviciului religios n-a făcut semnul crucii nici o mișcare sau rugăciune, conform tradiției,

²³⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 130.

ceea ce denotă că el neagă biserica ortodoxă și n-o recunoaște decât pe cea catolică, fapt care determină și pe cei din jurul său spunând că biserica apuscană a dat și dă credință adevărată, lumină, cultură, inteligență, autoritate și tot ce vrei și că biserica ortodoxă răsăriteană e inferioară celei catolice. Aceste idei se propagă de Todea în rândul celor cu care are întâlniri și pe care-i vizitează din când în când cum ar fi Teleacul, Hăbicul, Valea Ursului și a Gurghiului și prin alte părți ale raionului și regiunii.

18.V.1967

„Mircea Păcuraru”

Nota biroului:

Agentul nu a putut indica persoana care să confirme afirmația acesta mai mult deduce după comportarea credincioșilor. Todea Alexandru este lucrat prin acțiune iar Cismaș figurează în evidența suspectilor, fost PNL.

Sarcini trasate:

S-a trasat sarcina agentului ca în notă să ne indice concret persoanele care ne confirmă atitudinea fanatică dușmănoasă a lui Todea, ceea ce ar putea realiza prin credincioșii din raza parohiei. De asemenea, să permanentizeze legăturile cu Cismaș ca vecini cu parohia pentru a stabili dacă sub acoperirea bisericii ortodoxe desfășoară activitate clandestină greco-catolică.

Măsuri luate:

Copia notei va fi exploatată în dosarul de acțiune și în dosarul comun.

Căpitan Barabaș Ludovic

Note informative -

1968

143

15.06.1968

Informator „Roșca D.”

Maior Mate Alexandru

Casa „Cerbul”

Notă²³⁸

În ziua de 8 iunie am solicitat serviciile unei funcționare, după orele de program, aceasta mi-a răspuns, să nu mă supăr are o chestiune foarte importantă în jurul orelor 21, însă mai înainte are de aranjat ceva. Nu poate să-mi spună, este ceva secret, la care eu n-am mai insistat. În ziua de 13.06.1968 am avut din nou niște lucrări urgente care trebuiau făcute în cursul zilei fiind nevoie să se lucreze după program. De data aceasta a acceptat să mă ajute la domiciliu din str. Coșbuc nr. 62. După terminarea dosarului respectiv mi-a spus care a fost secretul din ziua de 8.06.1968. În camera acesteia s-a efectuat cununia religioasă a chiriașei Laura căsătorită cu un ofițer, căsătoria a fost făcută de episcopul Todea care ne-a atras atenția să fie foarte secret.

Această Laură face serviciu la Spitalul din Reghin este fiica preotului din Crăiești unde s-a făcut și căsătorie civilă împreună cu nunta.

Între altele mi-a spus că a ținut o predică tinerilor dându-le sfaturi și a spus că nu întârzie cu nimic, a refuzat să servească o gustare spunând că o să le spună când va fi dispus să stea cu aceștia la o distracție.

La adresa de mai sus locuiește Sava... iar fiica acestuia este funcționara respectivă Sava Olivia.

Roșca Dumitru

14.06.1968

Nota a fost furnizată de informator în urma sarcinilor trasate. Numitul Todea Alexandru este lucrat prin dosar informativ. Informatorul în discuțiile pe care le va purta în continuare cu numita,

²³⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 143.

să caute să stabilească natura relațiilor ei cu Todea și Laura. Dacă Todea a mai făcut și alte căsătorii sau botezuri în acest gen. Informatorul să caute să discute dosarul cu Todea deoarece sunt în relații de salut. La început să caute să-l apropie prin discuții pe diferite teme banale.

Nota se va exploata în dosarul informativ. Se vor identifica pe Sora Laura și ofițerul respectiv, precum și familia Sava.

Maior
[Semnătură indescifrabilă]

*Raport*²³⁹

Din investigațiile întreprinse asupra numitei Laura din orașul Reghin rezultă următoarele:

Individa se numește Horga Laura, fiica preotului din comuna Crăiești, căsătorită secret cu numitul Păcuraru Ilie, Ofițer P.C.I. în orașul Târnăveni.

Susnumita este laborantă la spitalul din Reghin. Din verificările făcute s-a stabilit că nunta s-a făcut în comuna Crăiești la părinții acesteia, iar căsătorie religioasă nu s-a putut stabili unde și când s-a efectuat.

[semnătură indescifrabilă]

²³⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 144.

145

Consiliul Securității Statului
Inspectoratul Județean Alba

Primit: Locotenent Colonel Tîrnoveanu Ioan

Data: 25.06.1968, ora 10

Locul: Condiționat

Problema: greco-catolici, Vatican

Notă informativă²⁴⁰

Sursa vă informează: a reda fidel o convorbire de 2 ore și jumătate avută cu Episcopul Todea Alexandru în orașul Reghin la data de 23 iunie 1968 este foarte greu, dacă nu imposibil. Dar să încep cu începutul. Așa cum am fost prevenit, episcopul Todea primește foarte, foarte greu persoane străine. Personal eu nu am insistat de loc pentru a fi primit la dânsul.

Într-o convorbire avută cu profesoara Oancea aceasta mi-a vorbit despre situația lui. Mai târziu cu ocazia unei discuții cu preotul Crișan am adus vorba despre el și despre posibilitatea unei convorbiri cu dânsul înainte de a pleca în străinătate. Atunci i-am propus preotului Crișan să vină cu mine la Reghin, dar mi-a răspuns foarte politicos că este imposibil așa ceva.

Nu mult după această convorbire a venit la mine acasă profesoara Oancea care mi-a propus o vizită la Reghin, vizită pe care o va aranja dânsa. Desigur eu am acceptat imediat, mai ales că data propusă mi-a convenit, ziua de 23 iunie, orele 8 dimineața plecarea din fața spitalului de Copii din Alba, unde ne aștepta persoana prin intermediul căreia vom fi primiți. Într-adevăr așa s-a și întâmplat. Persoana care ne-a condus a fost sora șefă de la Spitalul de Copii din Alba. Ea este originară de lângă Reghin, a făcut școala de surori la Reghin și este în legături foarte bune cu sora Petronela, singura persoană prin intermediul căreia episcopul Todea primește pe cineva. La plecarea din Alba Iulia mi s-a spus că ar fi bine ca la orele 11 să ajungem la Reghin, căci la această oră ne așteaptă cineva care ne duce la Todea.

²⁴⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 145.

Am condus în așa fel ca la ora 11 am ajuns la Reghin și într-adevăr în fața cinematografului din centru orașului ne-a așteptat persoana respectivă. Am tras mașina în fața poștei la umbra unor copaci și după prezentările de rigoare sora Petronela și profesoara Oancea am plecat imediat spre locuința lui Todea din Reghin. Eu am rămas în parcul orașului împreună cu sora șefă de la Spitalul de copii din Alba.

La circa o jumătate de oră a venit sora Petronela care mi-a indicat exact unde să mă duc, la ce poartă să intru și că acolo mă așteaptă episcopul Todea împreună cu profesoara Oancea. Dacă vă spun că există un „protocol” conform căruia primește Todea, poate o să zâmbiți sau poate credeți că exagerez, dar să știți că așa este.

Am fost primit cu multă căldură și gheața s-a spart repede după ce i-am depănat câteva amintiri de pe timpul când mi-a fost profesor la Blaj.

Prima impresie... „moral excelent” pe fond religios. Secondo... suferă de o adevărată „maladie” a organelor M.A.I., pe care le vede în orice persoană pe care nu o cunoaște și care încearcă să vorbească cu el. Toți vecinii sunt informatori ai securității, în pardoseala parchetului vede numai magnetofone japoneze instalate de securitate și orice sârmuliță este pentru el ceva pus de securitate.

Terță... stare materială bună, deși chiar dânsul mi-a spus că nu are nici un venit material, ci doar nepoții îl ajută. Profesoara Oancea și sora șefă au adus la Reghin două pachete voluminoase de alimente care însă nu au fost duse la Todea, ci la sora Petronela.

După discuțiile preliminare de rigoare mi-a ținut o adevărată „predică” despre credința lui nestrămutată în cauza bisericii greco-catolice și în viitorul ei foarte apropiat, când conducerea statului nostru își va da seama de recunoașterea bisericii greco-catolice din România nu va afecta cu nimic securitatea statului și România nu va avea decât de câștigat dacă va avea legături cu Vaticanul.

Mi-a arătat apoi o scrisoare primită de la Roma din partea Cardinalului Cicognani [Cicognani]²⁴¹ care a luat parte la convorbirile avute de Papa Paul al VI-lea cu [indescifrabil].

²⁴¹ Amleto Giovanni Cicognani – 24 februarie 1883 – 17 decembrie 1973.

Mi-a arătat apoi două volume legate care conțin toate hotărârile Conciliului Vatican II, cărți primite tot de la Roma. A urmat apoi o discuție pe marginea fotografiilor făcute de mine la Roma unde a recunoscut pe episcopul Cristea²⁴², pe monseniorul Bejan și pe monseniorul Cârnațiu²⁴³.

Dânsul mi-a arătat albumul său personal de fotografii de când era copil, de când era student la Roma la Colegiul Pio Romeno, fotografii după ce a venit de la închisoare și fotografii recente. Desigur în toate el mi-a strecurat „izul” trecutul său greco-catolic și credința lui nestrămutată în izbânda cauzei în care el crede.

L-am întrebat de ce se ferește așa de mult de lume? Mi-a răspuns foarte concis că nu se ferește, pentru el care este obișnuit cu necazurile, ci pentru persoanele care ar veni la el și care imediat ar fi suspectate, interogate și purtate pe cine știe unde pentru fapte neconcluyente și care nu i-ar aduce nici lui nici cauzei bisericii nici un serviciu. Așa că principul lui este „izolarea” cu contacte cât mai puțin posibile dacă se poate de loc. În continuare ne-a servit cu cafele negre, prăjitură, sarmale, bere, apă minerală și cireșe. Ne-a spus că mâncarea îi este pregătită de o cunoștință iar curățenia camerei și restul menajului și-l face el.

Desigur am discuta și multe altele pe care desigur organele noastre le cunosc, ca cererile făcute de el pentru obținerea unui serviciu, memoriile făcute Ministerului Afacerilor Interne cu privire la urmărirea lui, memoriile făcute, discuția avută nu de mult cu un delegat al Guvernului cu privire la situația lui și altele mărunte.

Ceea ce am reținut eu ca foarte important sunt următoarele:

1. Este foarte prudent se teme și de umbra lui.
2. Un aparat de radio portativ de proveniență străină foarte perfecționat pe care îl avea pe canapea.

²⁴² Vasile Cristea s-a născut la data de 24 februarie 1906, în localitatea Șomoștelnic, județul Mureș. A fost sfințit episcop în 8 septembrie 1960 pentru românii din diasporă. A încetat din viață în 17 ianuarie 2000, la Roma.

²⁴³ Pamfil Cârnațiu s-a născut la data de 17 octombrie 1919, în localitatea Cisteiu de Mureș, județul Alba. După studiile gimnaziale de la Blaj, a fost trimis la Colegiul Pontifical Pio Romeno din Roma, unde și-a terminat studiile teologice chiar în timpul războiului. A fost hirotonit preot la 25 martie 1945. Instaurarea regimului comunist din România l-au făcut să rămână la Roma. A încetat din viață în anul 2009.

3. Nu mi-a spus nimic să spun la Roma.

4. Mi-a dat mie cât și profesoarei Oancea o fotografie de a lui de când era tânăr, dar identică una cu alta.

5. Sora Petronela m-a dat o adresă la Roma pe la care să trec neapărat căci de acolo trebuie să aduc ceva foarte important pentru episcopul Todea. Adresa este următoarea: Zehan Vaselina Dumitru, via Portovenere 65, Frigine Roma. Deci nu o adresă la fețe bisericești ci o adresă la o persoană particulară.

S-a scăpat însă cu vorba și mi-a spus că episcopul Cristea din Roma este în relații deosebit de cordiale cu această familie.

În încheierea vizitei profesoara Oancea i-a făcut o invitație să vină la Alba Iulia sau la Teiuș. Nu a spus că este exclusă o asemenea vizită ci că la timpul potrivit s-ar putea să ne scrie și să onoreze această invitație.

Ne-am despărțit într-un mod foarte călduros, m-a sărutat, mi-a dat binecuvântarea sa și cred că această vizită a fost un bun început pentru viitor.

„Radu Georgescu”

PS.

Am uitat să amintesc că odată cu adresa, mi s-a dat și o rețetă pentru niște medicamente. Rețetă pe care să o dau familiei Zehan.

Nota ofițerului:

Informatorului i s-a dat sarcină să comunice preotului Crișan despre această vizită.

Să facă o vizită însoțit de un copil „bolnav” la Spitalul de Pediatrie din Alba Iulia unde să ia legătura cu Dr. Neamțu și Goța pentru a vedea dacă sora șefă a vorbit acestora despre vizita la Todea.

Locotenent Colonel
Tîrnoveanu Ioan

146

31 august 1968

Strict secret

Agent: „Rozeanu”

Primește: Căpitan Sîngeorzan Dumitru

Notă informativă²⁴⁴

La 27.VIII.1967 am vizitat pe Todea, la domiciliul acestuia se afla o soră de la Spital (s. infecțioase), prietena asistentei medicale Bogdan, persoana de care s-a scris în note mai vechi.

Aceasta fuscse chemată pentru a-i face injecții.

Todea acuză dureri reumatice, moștenire a vremurilor când era închis.

Legat de evenimentele interne declară că este informat de reducerea aparatului M.A.I. introducându-se sistemul vechi al jandarmeriei.

Schimbările ce se vor face, crede. În preocupările zilnice, Todea în afara lecturilor obișnuite (presă, cărți) are și perfectarea limbii italiene.

Privind serviciul pe care l-ar dori să-l ocupe, mărturisește, că nu vede soluționarea acestei probleme.

Vizita se reduce în timp, pe motivul că Todea este invitat la vecini pentru a viziona „Dialogul” la televizor.

La vecinii acestuia se află la aceeași oră și doamna Pop, soția jurist-consultului de la IPM Sport (femeie foarte evlavioasă).

Todea solicită sursei o vizită pentru săptămâna viitoare.

„Rozeanu”

Nota biroului:

Nota a fost furnizată ca urmare a sarcinilor trasate. Todea este în atenția organelor noastre, cele semnalate corespund în timpul vizitei, fiind audiat.

Sarcini trasate:

Au rămas de clarificat sarcinile trasate anterior, de care până în

²⁴⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 138.

prezent agentul nu a reușit a le rezolva. Și cu ocazia acestei întâlniri agentul a fost instruit ca în baza relațiilor existente între el și obiectiv să dea dovadă de mai multă inițiativă și curaj și în mod foarte discret prin discuții să stabilească dacă Todea întreține relații cu alți foști preoți greco-catolici condamnați. În caz afirmativ, cine sunt aceștia, unde domiciliază și care este natura acestor relații. Dacă el personal face deplasări unde și în ce scop.

Măsuri luate:

Copia notei la dosar individual, o copie la regiune, dosar control, originalul la anexa agentului.

Căpitan Sângeorzan Dumitru

147

*Extras*²⁴⁵

din nota informativă furnizată de informatorul
„Liviu Olteanu” la 02.XI.1968 din legătura
Maior Florea Gheorghe, privind pe Rusu Octavian.

La data de 25 octombrie 1968 orele 10:00, sursa s-a întâlnit cu Rusu Octavian, fost preot greco-catolic, domiciliat în Târgu Mureș, fost paroh în comuna Gheja sau Bogota, iar între 1954–1957 secretar la Școala de construcții Târgu Mureș, a fost și arestat în ultimii 5–6 ani.

Cu această ocazie, Rusu Octavian a vorbit despre situația bisericii greco-catolice din Ardeal în general și anume că la Lugoj, Oradea și Baia Mare, episcopii greco-catolici clandestini au o activitate oarecare și preoții greco-catolici știu că au o conducere care îi îndrumază.

A mai arătat că în Târgu Mureș situația este rea din cauza lui Todea Alexandru din Reghin, care se socotește superiorul lui Iosif Pop, deși din toate punctele de vedere, Iosif Pop este mult mai capabil decât Todea. Todea este un îngâmfat, care nu activează deloc și se poartă dur cu aceia care vin la el cu probleme religioase. Într-un mod inadmisibil de brutal s-a purtat cu protopopul Roman Ioan din Târgu Mureș, care mergând la Reghin în scopul de a se consulta cu el în unele probleme, Todea l-a invitat să părăsească locuința, pentru că nu vroia să aibă complicații. Cu alte cuvinte, l-a scos, adică mai exact l-a dat afară din casă. „Oricum Todea are circa 52–54 ani, pe când protopopul Ioan Roman are peste 80 de ani și dacă altceva nu a respectat, cel puțin vârsta ar fi trebuit s-o respecte. E adevărat că și Todea a cerut audiență la ministrul cultelor, dorind să i se dea voia să plece din Țară, însă a fost refuzat mereu. I s-a spus lui Todea că el trebuie să stea în Reghin și să nu activeze nimic.

Episcopul Iuliu Hossu în schimb este mai activ decât toți episcopii tineri și deși are domiciliu obligatoriu se poartă demn și se bucură de considerație între ortodocși a încheiat discuția Rusu Octavian.

„Liviu Olteanu”

²⁴⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 158.

13 noiembrie 1968
 Maior Fodor Gheorghe

*Notă informativă*²⁴⁶

În ziua de 9 octombrie 1968, între orele 12–13, am stat de vorbă, la Reghin, în stradă, cu Todea Alexandru timp de aproximativ de 30–40 minute. L-am întrebat ce mai face căci nu am vorbit din 1946 împreună, deși ne cunoșteam destul de bine. Mi-a spus că nu are nici un fel de serviciu, dar se întreține, dând ore de limbi străine: franceză, latină, italiană, ebraică. În continuare Todea Alexandru mi-a declarat următoarele: până în iarnă am fost șicanat mereu din partea Securității, deși am fost pus în libertate. Timp de 7 luni de zile cineva mă spiona și fotografia din clădirea spitalului. Am făcut un memoriu direct la [indescifrabil], care mi-a trimis un delegat special, cu care am stat mult timp de vorbă și care m-a înțeles, așa că de atunci nu mai sunt chiar atât de urmărit ca înainte.

După aceea am primit de la Papa de la Roma 2 volume, cuprinzând lucrările Conciliului Vatican, drept cadou. Deși acest pachet a trecut prin cenzură și a venit prin poștă, totuși mi s-a făcut percheziție și fotografii. În prezent lucrez la un lung memoriu documentat, pe care îl voi trimite. În acest memoriu, între altele, arăt că în 1948, în Ardeal erau 640 preoți greco-catolici, dintre care puțini au trecut de voie bună la ortodoxie, iar o mare parte nu au trecut nici până astăzi, de asemenea și credincioșii fostei biserici greco-catolice. În acest memoriu voi cere legalizarea cultului greco-catolic.

Sunt sigur că nu va fi război. În lume va veni o pace adevărată în care România este aleasă de Dumnezeu să joace un rol foarte mare. Această pace se va face sub [indescifrabil], nu e nevoie să vină americanii. Cultul greco-catolic iarăși va fi liber. Între Sfântul Scaun și Statul nostru se duc deja tratative în acest sens. Pe lângă Consiliul de Miniștri, la București, există o comisie specială care se ocupă de aceste probleme. Lucrările acestor tratative sunt ceva mai dificile acum după

²⁴⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 152.

ocuparea Cehoslovaciei, ea fiind o problemă mai majoră, așa că libertatea greco-catolicilor se amână câteva luni poate, ca să nu se supere prea tare pe noi, tocmai acum rușii. Între țara noastră și Sfântul Scaun se va face un acord perfect în privința cultului greco-catolic, așa cum s-a făcut și în Iugoslavia. Conducerea bisericii greco-catolice o va deține episcopul Iuliu Hossu care trăiește la Căldărușani în etate de 84 ani.

Biserica greco-catolică va avea în viitor cinci dieceze. Va fi o pace în lume, dar o asemenea pace încât toată lumea va vedea că ea vine de la Dumnezeu. Acestea sunt convingerile mele. Așa se va întâmpla. Bucurați-vă că se apropie mântuirea voastră! Aceste convingeri personale le voi arăta documentat și pe larg și în memoriul pe care îl pregătesc pentru Dl Ceaușescu. În mare parte aceste convingeri ale mele mi le bazez pe prezicerile Sorei Ionela, care trăiește la București, sub îngrijirea sorei Constantina, și care din anul 1948, de când a făcut aceste preziceri nu a mai mâncat nimic și totuși trăiește. Doctorul Munteanu, încă pe când eram la pușcărie mi-a spus că sora Ionela a fost vizitată de o comisie specială de doctori francezi, ruși și români care au declarat că pe cale medicală nu se poate explica acest fenomen. Acestea mi le-a declarat Todea Alexandru iar la despărțire a zis că deocamdată să nu le spun la nimeni cele discute.

„Valer Munteanu”

10 noiembrie 1968

Note informative -

1969

02.04.1969

Informator: „Valer Munteanu”

Maior Mate Alexandru

Hotel: „Harghita”

Notă informativă²⁴⁷

În ziua de 21 martie 1969, l-am întâlnit pe Todea Alexandru și am stat de vorbă aproximativ 20 de minute, în jurul orei 11. Convorbirea noastră a avut loc în librăria din Reghin, unde l-am întâlnit stând de vorbă cu directorul școlii de muzică din Reghin.

După ce am rămas numai împreună mi-a declarat că el își menține ceea ce a susținut la ultima noastră conversație, anume că din cauza împrejurărilor internaționale destul de complicate prin orientul mijlociu și prin extremul orient între Rusia și China, chestiunea religiei greco-catolice nu s-a rezolvat încă, dar dânsul bazat pe aceleași revelații supranaturale, crede că România va juca un rol deosebit de important în ceea ce privește pacea în Europa și în lumea întreagă, iar religia greco-catolică va primi în curând libertatea.

La întrebarea că de ce nu lucrează mai mult în acest sens Vaticanul și românii din străinătate, Todea Alexandru a declarat că cei din străinătate sunt greșit informați cum că în România ar exista libertate religioasă. În continuare a declarat că nu are legătură cu nici o persoană din străinătate și chiar dacă ar avea, e convins că nici aceia nu știu mai mult, căci nu sunt direct interesați.

În continuare, Todea Alexandru mi-a declarat că fostul Episcop greco-catolic Iuliu Hossu, care se află cu domiciliul forțat la mănăstirea Căldărușani, lângă București, era să fie chemat în audiență la Ceaușescu, dar dânsul întâlnindu-se cu capul bisericii ortodoxe, aceștia i-au prezentat pe Iuliu Hossu în culori atât de sumbre, ca pe un mare făcător de rele, încât audiența nu a mai avut loc.

După aceste declarații făcute de Alexandru Todea, el a plecat spre casă și ne-am despărțit la ușa librăriei.

²⁴⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 154.

„Valer Munteanu”

1 aprilie 1969

Nota a fost furnizată de informator în urma sarcinilor rasate. Todea Alexandru este lucrat prin dosar informativ.

Informatorul să caute să întâlnească și să discute în continuare cu susnumitul cu scopul de a stabili preocupările prezente, dacă a fost vizitat de turiști și cu ce scop.

Nota se va exploata în dosarul informatorului.

Maior
[semnătură indescifrabilă]

30 aprilie 1969

Informator: „Valer Munteanu”

Maior Mate Alexandru

*Notă informativă*²⁴⁸

În ziua de 27 aprilie 1969 am fost vizitat de Oltean Ioan cantor la biserica din Moişa judeţul Mureş. În cadrul discuţiilor amicale, sus-numitul mi-a declarat că are un frate, Oltean Teodor care domiciliază la Iernuţeni şi care are legături cu Todea Alexandru. La biserică nu merge, ci merge la Iernuţeni la fostul preot greco-catolic, Moldovan, cu care face slujbe acasă. Oltean Teodor a declarat fratelui său cu diferite ocazii când s-au întâlnit, ultima dată în luna martie 1969 că el ştie de la cei doi preoţi susmenţionaţi că în curând va fi iarăşi biserică greco-catolică. Acelaşi lucru i l-a declarat lui Oltean Ioan şi Dogaru Grigore, fost preot greco-catolic domiciliat în Târgu Mureş, numai cu o săptămână înainte când s-au întâlnit.

Oltean Ioan a mai declarat mai apoi că fostul preot Pop Tămaş Dumitru, domiciliat în Târgu Mureş, vine mereu la Moişa unde are convorbiri secrete cu Ceuşan Iuliu despre care se ştie că este şeful rezistenţei greco-catolice din Moişa. Ultima dată a fost Pop Tămaş Dumitru la Ceuşan Iuliu, cu o săptămână în urmă când a stat de vorbă multă vreme în casa lui Ceuşan Iuliu.

„Valer Munteanu”

30.IV.1969

Nota a fost furnizată de informator în urma sarcinilor trasate. Todea Alexandru se află în atenţia organelor noastre.

- Conţinutul notei a fost adus la cunoştinţa Căpitanului Kovacs Bela.
- Se va urmări în continuare activitatea lui Todea.

Maior

[semnătură indescifrabilă]

²⁴⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 155.

151

15.05.1969
Informator: „Bencze”
Maior Mate Alexandru
Casa: „Suceava”

Notă informativă²⁴⁹

Sursa informează că la data de 10 mai 1969 s-a înmormântat numita Macarie Maria care a fost condamnată în cauza cu preotul Todea.

De la numita Balars Luisa din Reghin str. Toamnei, 27, am auzit că preotul Todea aproape zilnic o cerceta pe numita.

În ziua de 30 aprilie numita Balars Luisa l-a găsit pe preotul Todea la domiciliul numitei Popa Felicia care asemenea era condamnată în cauza lui Todea.

Reghin la 15 mai 1969

„Bencze”

²⁴⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 159.

29.05.1969
Informator „Rozeanu”
Maior Mate Alexandru

Notă informativă²⁵⁰

Din 29.V.1969

La 23 mai sursa a luat contactul cu Todea – întâmplător pe stradă.

Todea a declarat, că în ultimul timp situația sa este mai bună, numai are spectrul arestării și consideră, că nu mai este urmărit. A reușit să ajungă la această situație datorită faptului, că a intervenit până la Comitetul Central PCR și numai în urma acestui fapt are liniște.

Mărturisește că actualmente aici nu mai are nevoie de serviciu, fiindcă câștigă suficient ca să trăiască, fiind foarte aglomerat cu orele de italiană și altele pe care le predă unor elevi.

Referindu-se la relațiile dintre sursă și el, Todea consideră că a fost extrem de prudent în perioada 1968 – datorită evenimentelor.

Alte declarații nu a mai făcut.

„Rozeanu”

Nota a fost furnizată în urma sarcinilor trasate.

Todea Alexandru se află în atenția organelor noastre.

Informatorul să caute ca din nou să restabilească vechea prietenie datorită faptului că obiectul afirmă că nu mai este urmărit cu scopul de a stabili preocupările prezente.

Maior
Mate Alexandru

²⁵⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 164.

153

29 mai 1969
 Informator „Cristea”
 Maior Mate Alexandru
 Casa „Corbul”

Notă²⁵¹

În ziua de 27.05.1969 orele 17 m-am deplasat la domiciliul lui Todea, fost protopop greco-catolic din Reghin, pentru a-l informa de răspunsul primit de la Ministerul Afacerilor Interne cu privire la recunoașterea vechimii în muncă a timpului de detenție, știind că și acesta s-a interesat având executată o condamnare politică de 14 ani.

La domiciliul acestuia am găsit pe dânsul și o tânără, cu care făceau lecții. M-am retras în altă cameră cu Todea și am început discuția arătându-i răspunsul primit, în urma cererii mele către Interne, la fel am arătat că s-a făcut și de către instituția unde fac serviciu la care s-a primit răspuns negativ.

Acesta a spus că cunoaște caz concret o femeie cu numele Moldovan Valeria care a făcut pedeapsă politică timp de 13 ani și în urma unei intervenții a primit hârtie și azi are recunoscuți înscris în cartea de muncă toți anii. La prima intervenție a primit același răspuns ca și mine, însă pe cale de intervenție se poate aranja. Am fost rugat să las hârtia la dânsul că are să-mi aranjeze și mie, fără alte obligații. Eu m-am scuzat că este ocupat și l-am deranjat știind că este aștept de tânăra respectivă, el nu m-a reținut așa că am plecat.

Roșca Dumitru

28.05.1969

– Nota a fost furnizată de informator în urma sarcinilor trasate. Todea Alexandru se află în atenția noastră.

²⁵¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 166.

– Informatorul să caute să mai întâlnească cu Todea, cu scopul de a stabili preocupările lui și relațiile pe care le are.

Maior
Mate Alexandru

154

17.07.1969
 Informator „Valer Munteanu”
 Maior Mate Alexandru
 Casa „Corbul”

Notă²⁵²

Căutând să păstrez o cunoștință mai apropiată cu Todea, am căutat motive de a mă întâlni la domiciliul acestuia, însă rezultatul este negativ, deoarece mi-a spus că o să ne întâlnim pe stradă pentru a discuta problema. Pentru recunoașterea vechimii în câmpul muncii a timpului de detenție, am făcut demersuri la Interne, de unde am primit răspuns negativ. Todea a spus că are o femeie care va aranja, să dau numai date. Drept răspuns a prezentat la domiciliul meu o adresă cu care să cer din nou pentru că se va aproba. Eu nu eram acasă hârtia a fost lăsată la soție, fără însă să spună cine este acel care o prezintă. A preferat să facă drumul de circa 4 km zilnic la mine decât să mă primească la locuința dânsului.

Roșca Dumitru

Nota a fost furnizată în urma sarcinilor trasate.
 Todea Alexandru se află în baza de lucru.

Maior
 Mate Alexandru

17.07.1969

²⁵² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 167.

24.07.1969

Informator „Păcurariu M.”

Căpitan Moldovan Vasile

Notă informativă²⁵³

Sursa vă informează că în data de 17.06.1969 călătorea de la Târgu Mureș spre Reghin cu autobuzul de seară la ora 17. În același autobuz cu sursa călătorea și fostul protopop Todea din Reghin. Pe traseu în Gornești eliberându-se locul de lângă el, invită pe sursă să ocupe loc lângă el alături. După câteva schimburi de cuvinte Todea începe să afirme că în sfârșit acum respiră mai liniștit, că începe să se simtă mai în largul lui, însă până nu de mult a avut o situație mai grea decât cea din pușcărie, pentru că era urmărit pas cu pas, era reclamat că face slujbe clandestine și ține ore de religie și alte activități de acest fel. Toate acestea se datorau preotului Badea din Teleac și protopopului Mihai Ciobanu din Reghin. A fost reclamat de Badea că a condus o înmormântare din umbră în Teleac și că s-a oficiat o slujbă a înmormântării fără preot și că el ar fi fost undeva prin apropiere și de acolo ca preot ar fi condus înmormântarea. Reclamând Badea la centrul eparhial din Sibiu, aceștia au sesizat ministerul de interne care prin organele Securității l-au anchetat vreme îndelungată, l-au pisat, l-au tachinat, i-au răpit liniștea și libertatea fiind obligat să meargă zilnic în fața securității, să fie anchetat și să raporteze de activitatea sa zilnică ceas cu ceas și minut cu minut.

După toate acestea a fost nevoit să trimită o scrisoare direct lui Ceaușescu în care a arătat trista sa situație personală și a cerut ori să fie lăsat în pace, ori dacă nu să fie trimis din nou în închisoare, căci așa nu mai poate să trăiască. Din data respectivă a fost trimis de la București un anchetator expres pentru el, care după ce l-a anchetat timp îndelungat i-a arătat toate dosarele cu toate reclamațiile și insinuările ce i le-au adus Badea și Ciobanu și un oarecare avocat Bărbulescu, sau Brădescu (nu reține sursa exact acest nume).

²⁵³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 168.

Tot în perioada respectivă spunea că un ofițer de Securitate era pe urmele lui, iar unul stătea permanent pe spital sus de unde supraveghea casa unde locuia în vecinătatea spitalului, toate intrările și ieșirile lui, precum și a celor care intrau s-au ieșeau de la el. El și-a dat seama de toate acestea și nu a desfășurat nici o activitate în acest timp ca să nu pună în pericol viața nimănui. Cât pentru el nu-i mai păsa de nimic, dar s-a gândit întotdeauna la alții în primul rând și apoi la el.

În urma anchetei amintite lucrurile s-au schimbat a fost lăsat în pace și a început să respire liniștit încât întâlnind ultima dată pe comandantul Securității Sângeorzan i-a spus că are o mare satisfacție că pleacă ei (Securitatea) mai întâi din Reghin și nu el cum vroiau organele Securității, că Dumnezeu nu la părăsit, ci atunci când era mai necăjit i-a stat într-ajutor, la încurajat și i-a dat și satisfacție în același timp.

Întrebându-l sursa ce face în prezent și ce va face în viitor Todea spunea că a cerut de lucru, a cerut să i se dea o catedră la liceu de limba latină, dar până în prezent acest lucru nu s-a făcut. Pentru viitor crede într-o refacere a fostei biserici greco-catolice și apoi de la masa tratativelor de pe picior de egalitate, nu de forță și din necesitate spirituală nu politică, să se discute de unire, unificarea celor două biserici ardelenene, cea veche ortodoxă și greco-catolică. Aceasta a fost convorbirea sursei cu Todea și urmează ca în limita posibilității să mai stea cu el de vorbă.

08.07.1969

„Mircea Păcurariu”

Nota se va preda Tovarășului Maior Mate Alexandru.

Este vorba de fostul protopop greco-catolic Todea din Reghin.

Moldovan

29.VIII.1969

Informator: „Oltean Liviu”

Primit: Maior Florea

Notă²⁵⁴

În ziua de 10.VIII.1969 am întâlnit la Borsec pe Blaj zis Tițu, fost preot greco-catolic în comuna Șăușa, fost chiabur, care actualmente este salariat la Gostat secția Cipău (?) în post de tehnician salarizat cu 1950 lei lunar.

Era venit la Borsec cu o excursie organizată de secția Gostat. Am discutat cu el probleme familiale. Cel mai mic dintre copiii săi e student prin anul II sau III la Cluj. Face sport – handbal – și din cauza superficialității sale a pierdut vreo 2–3 ani de școală. S-a căsătorit cu fiica lui Matei, geamgiul din Târgu Mureș din strada Arany Janos, care este ingineră, absolventă, angajată la combinatul de la Gălăuțaș. Tinerii au deja un copil și deși sunt căsătoriți legal, familia Matei nu vede cu ochi buni căsătoria aceasta a fiicei lor ingineră cu un neisprăvit, un „troagăr” – cum e denumit „ginerele” și depune toate eforturile ca să despartă pe fiica lor de fiul lui Blaj. M-a rugat ca să intervin pe lângă familia Matei să revină la sentimente mai bune față de fiul său, arătând că acest fiu e dintr-o familie onorabilă, că-și va termina studiile și că având în vedere că fiica lui Matei a dorit să aibă copilul, pentru copil să se mențină căsătoria. Mi-a spus că pe fiul său, nu vor să-l primească în casă. În familia Matei a intervenit și un alt bucluc și anume, un fecior al lor a încercat să treacă granița și a fost prins. I-am promis lui Tuțu Blaj că voi încerca o înțelegere între familia Matei și fiul lui Tițu Blaj, deoarece mă aflu în relații bune cu familia Matei, vecinii români și am o deosebită considerație față de mama lui Matei, care-și face casă acum.

Tițu Blaj mi-a vorbit apoi de Alexandru Todea. Mi-a spus că locuiește la Reghin și că a făcut o reclamație la București în care a arătat că este urmărit pas cu pas. De la București a primit răspuns că e liber

²⁵⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 169.

și că poate primi pe orișicine. De atunci Todea primește în audiență preoți greco-catolici. Chiar și Tițu Blaj a trimis pe soția sa la Todea care a primito în audiență la Reghin. Todea a cerut să i se dea pașaport ca să poată merge la Roma, însă acest pașaport i-a fost refuzat. Trăiește Todea din ajutoarele pe care le primește de la rudeniile lui care se află în satele din jurul Reghinului și din lecții de la latină pe care le dă unor elevi ce se pregătesc pentru examenele de admitere la facultate. Între guvernul român și Vatican au fost duse tratative pentru clarificarea problemei bisericii greco-catolice. Tratativele au avansat și anul trecut, înainte de 22 august era să se definitiveze chiar problema prin vizita unor cardinali trimiși de Roma. Intervenind însă problema Cehoslovacă, tratativele s-au întrerupt și nu se știe data când se vor relua. Nixon în vizita cea făcut-o la București ar fi avut și această intenție de a redeschide discuțiile pentru intrarea în legalitate a bisericii greco-catolice din România, însă Tițu Blaj nu știe rezultatul acestor convorbiri și nici radioul Vaticanului nu amintește nimic. Tițu Blaj este căsătorit cu o nepoată a fostului episcop greco-catolic Vasile Aftenie²⁵⁵ și are o reputație de preot greco-catolic intransigent, capabil de a fi un bun protopop în viitor.

Târgu Mureș
La 29.VIII.1969

„Liviu Oltean”

²⁵⁵ Vasile Aftenie, episcop greco-catolic mort în detenție, în 10 mai 1950.

Copie

Primește: Locotenent Colonel Bota G.
Sursa: „R. 25”

Strict Secret
Data: 07.X.1969

Notă informativă²⁵⁶

În ziua de 18 septembrie a.c. [1969] a fost la Timișoara episcopul greco-catolic Todea Alexandru, domiciliat în Reghin. A venit din Lugoj, unde l-a vizitat pe Ploscaru. La Timișoara l-a vizitat pe episcopul Boroș²⁵⁷, pe ordinarius Kernswies Conrad²⁵⁸, pe canonicul Walter Iosif nu l-a găsit acasă și pe mine.

A venit cu episcopul Boroș și un fost teolog greco-catolic care conducea mașina cu care a venit. A spus că are atâtea amintiri plăcute legat de persoana mea din timpul ce l-am petrecut la pușcărie, că a venit să mă vadă și pe mine și pe Plesz Iosif, tot tovarăș din pușcărie.

Am reamintit unele momente din trecut. A povestit că stă la Reghin. Dă ore de latină și franceză. Până acum nu au fost foarte sever supravegheați. E mulțumit cu situația sa și așteaptă să vină momentul când va reînvia biserica greco-catolică. I-am spus că mi-a spus un cetățean care a fost la cură la Oradea, că acolo cineva i-a povestit că în Austria se vorbește că ar fi tratative între guvern și Vatican pe cale neoficială despre soluționarea problemei bisericii greco-catolice. Todea a răspuns: sunt ori nu sunt, nu știu, însă știu că așteptăm învierea noastră.

Mi-a spus că l-a vizitat pe episcopul Hossu Iuliu. Mi-a dat și o fotografie despre această vizită și a arătat și o fotografie cu Iuliu Hossu când acesta l-a hirotonisit ca diacon.

Era voios și prietenos, așa cum l-am cunoscut la penitenciar.

²⁵⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 171.

²⁵⁷ Boroș Adalbert, episcop romano-catolic la Timișoara, s-a născut la data de 20.09.1908, în localitatea Pădureni, județul Arad. A fost arestat la data de 10.03.1951, eliberat la 04.08.1964.

²⁵⁸ Konrad Kernweiss – Ordinarius Substitutus al Episcopiei Romano-Catolice de Timișoara în perioada anilor 1954–1981.

Întrebat de mine despre sora Ionela, a ridicat din umeri. Ce să zic? Sora Ionela e o problemă aparte și ostiile care au sângerat e o problemă aparte. Nu știu ce să zic. Dumnezeu trebuie să aducă dorința. A spus că cele două, ostiile au fost restituite sorei Ionela. El a primit numai o parte din purificatoarele sângerate.

ss. „R.25”.

Primit: Mr. Ciobanu Gheorghe

Sursa: „Dan Cristescu”

Data: 17.10.1969. ora 20:00

Notă informativă²⁵⁹

În zilele de 30 septembrie și 9-10 octombrie a.c. [1969] a fost la Făgăraș, unde a discutat cu Gheorghe Corovan și preotul catolic David Ladislau.

Cu Gheorghe Corovan am discutat referitor la vizita în țara noastră a preotului Mircea Toderici²⁶⁰ care în prezent locuiește în SUA. Acesta a fost în România în septembrie 1969 ca turist, l-a vizitat pe Gheorghe Corovan și apoi a plecat la rude în județul Bistrița Năsăud. Lui Gheorghe Corovan i-a spus că a venit pentru a-și vedea rudele și pentru a-și vizita câțiva prieteni printre care a amintit pe foștii preoți greco-catolici Aurel Rusu, Andrei Radeș, Gheorghe Radeș, Samoilă Cornea, Leluțiu, Tiberiu Ursu (cu excepția primului care este în Turda, sau Câmpia Turzii, toți sunt în jurul Făgărașului. Acestora pe lângă că le-a dat bani (sumele nu le cunosc) le-a mai dat și niște iconițe scrise în limba română și engleză. Mircea Toderici a spus că banii îi are de la românii din SUA și sunt ca ajutor pentru foștii preoți greco-catolici.

Se presupune că a mai vizitat și alți preoți din părțile Năsăudului. La preoții din jurul Făgărașului a fost singur cu o mașină (autoturism) pe care l-a închiriat de la O.N.T. București.

Gheorghe Covoran nu mi-a spus dacă a discutat alte probleme cu Mircea Toderici și aceasta din cauză că am avut puțin timp în care am reușit să fim amândoi, aceasta din cauză că prima data am fost la Făgăraș împreună cu Strete Iulian, maistru la A.T.M din uzina de cauciuc, iar a doua oară am fost împreună cu preotul Gabor Paul.

În zilele de 9 și 10 octombrie la Făgăraș am fost împreună cu preotul Gabor Paul. Acesta mi-a spus că în scurt timp preotul Vătămănelu Damian va primi de la Caritas din Franța, un autoturism Citroen 2

²⁵⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 172.

²⁶⁰ Mircea Toderici a fost preot greco-catolic în București.

C.V., sau un Renault 5. Acest lucru l-a aranjat cu un preot catolic din Franța. Nu cunosc prin ce împrejurări l-a cunoscut pe acesta. Am mai aflat că preotul Vătămănelu urma să meargă la București să se întâlnească cu spaniolul Juan Albaiges Rigra (despre care am arătat în august) înainte de a pleca acesta în Spania.

La Făgăraș am fost împreună cu preotul Gabor la preotul catolic David Ladislau cu care s-a stat mai mult timp. Din discuțiile purtate am ajuns la concluzia că preotul David este canonic (consilier) al episcopului de Alba Iulia și că ar fi fost propus să meargă împreună cu acest episcop, Marton Aron la Roma, pentru a participa la un consiliu al catolicilor. Nu știa dacă i s-a aprobat să plece la Roma, însă spunea că a auzit la postul de radio Europa Liberă că episcopului Marton Aron i s-ar fi aprobat plecarea la Roma.

Mai spunea că în cursul acestui an episcopia din Alba Iulia va primi de la Caritas (nu a specificat din ce țară) un număr de 20 autoturisme Volkswagen care vor fi distribuite preoților.

De asemenea, a arătat câteva reviste și cărți bisericești editate în Italia și Franța și pe care le-a primit de la un preot din Austria.

Preotul David la cererea lui Gabor i-a dat acestuia trei cărți religioase scrise în limba franceză.

De asemenea, David Ladislau a spus că în mai multe rânduri a întâlnit pe fostul preot greco-catolic, actualmente recunoscut de Papă ca episcop greco-catolic Alexandru Todea, întâlnirile au avut loc la Reghin, unde locuiește acesta, la Alba Iulia și la Juguani [Jugani] lângă Mircești – Roman. Despre Todea spunea că este foarte optimist și că așteaptă ziua când va putea să-și exercite liber funcția de episcop greco-catolic.

17.10.1969

„Cristescu Dan”

Observații:

Nota în copie va fi trimisă la Dispecerat (I.S.J. Bacău), Direcția I-a (conform ad. 142/MI/121.934 din 06.09.1969), inspectoratul de Securitate Brașov și Mureș pe raza cărora domiciliază o parte din elementele respective, semnalate ca legături ale turistului Mircea Todericiu.

Vom solicita să ni se comunice de către Inspectoratele respective dacă acest material se verifică (cât și cele anterioare) pentru verificarea informatorului „Dan Cristescu”.

În raport de posibilitățile informatorului, va primi noi sarcini în acest caz, deoarece urmează a se mai deplasa la Făgăraș la începutul lunii ianuarie 1970.

Maior
Ciobanu Gheorghe

159

Tradus din limba maghiară
 Inspectoratul de Securitate
 al Județului Mureș
 Colaborator: „Clara”
 Data: 13.12.1969
 Primit: Maior Florea Gheorghe

*Notă informativă*²⁶¹

Conform sarcinilor primite, sursa relatează următoarele: despre cele afirmate de fostul episcop Todea Alexandru:

Printr-o scrisoare primită de la preotul Kilian din RFG acesta pretinde de la Todea anumite probleme (scrisorile acestuia sunt de așa natură, ca și cum Kilian n-ar mai fi trăit niciodată într-o țară comunistă și că probabil acesta a uitat de faptul că a mai stat și în închisoare aici și că la noi nu există libertate?).

Printre altele, cel în cauză a cerut ca Todea să expedieze în occident o fotografie care îl reprezintă pe el, îmbrăcat în costumul episcopal de gală. După cum afirmă Todea, el nu are să-și riște libertatea pentru astfel de probleme și dacă totuși va risca atunci aceasta trebuie să aibă un temei bine determinat și că el nu vrea să se bagatelizeze.

La întrebarea sursei dacă a cerut pașaport pentru a pleca în occident, cel în cauză a răspuns negativ, afirmând că nu are de gând să se stabilească definitiv în occident, pentru că locul său este aici.

În schimb a accentuat că în cazul în care totuși ar pleca în vizită, unde nefiind împiedicat să vorbească deschis, atunci ar profita de această ocazie și ar vorbi deschis, pentru că are mult despre ce anume să vorbească. În schimb, la reîntoarcerea în țară, situația sa ar deveni dificilă în fața credincioșilor săi, căroră nu le-ar putea destăinui deschis problemele auzite în occident și nici să mintă acestora.

Obișnuiește să primească uneori din occident diferite cărți, primind chiar acum nu de mult un dicționar francez, numele lui în occident nu este uitat și se bucură de prestigiu.

²⁶¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 174.

Cel în cauză nu a amintit nimic dacă scrisorile și cărțile primite, sunt trimise prin poștă sau prin intermediul altor persoane.

„Clara”

Notă

Nota este furnizată conform sarcinilor, colaboratoarea a venit în contact cu Kilian cu ocazia vizitei făcute în RFG. Din discuțiile cu colaboratorul rezultă că semnalatul a dovedit mult interes față de persoana acestuia, afirmând printre altele că-i solicită anumite date a căror scop și utilitate nu le vede și că acesta nu-și dă seama de faptul că corespondența este cenzurată. De asemenea, a întrebat direct pe colaboratoare ce transmite părintele Kilian, spunându-i în continuare că, în cazul în care s-ar pune problema asupra unei probleme majore, s-ar angaja în clarificarea ei, dacă încă să știe pentru ce.

La început, prezența colaboratoarei era privită de cele în cauză cu multă rezervă și suspiciune, după ce însă a chestionato asupra rudelor și persoanelor de unde a obținut adresa locuinței sale, și-a schimbat poziția promițând că are să-i facă o vizită în Târgu Mureș colaboratoarei.

Maior Florea Gheorghe

160

*Raport informativ*²⁶²

La data de 15 decembrie 1969 s-a prezentat la acest organ de miliție numitul Voda Ștefan, tâmplar la Spitalul din Reghin, care printre altele mă informează următoarele:

În orașul Reghin, strada Bucegi, nr. 22, locuiește numitul Todea Alexandru, fost preot greco-catolic, condamnat politic, zis „Preasfințitul”, are relații strânse cu numita Moldovan Valeria care locuiește pe lângă piața zilnică. Aceasta a fost și ea condamnată, în prezent este despărțită de bărbat.

Acest Todea a primit în mai multe rânduri bani prin poștă, din Italia, Austria, pe numele numitei Costinaș Susana, soră la spital, fostă călugăriță și i-a făcut mai multe servicii lui Todea Alexandru, plecând pentru interese religioase pe la Sibiu și în alte localități și cunoaște mai multe probleme despre Todea care a fost condamnat politic, fiind un element dușmănos și la ora actuală.

Numita Moldovan Valeria nu este angajată în câmpul muncii, este întreținută de Todea, dar nici acesta nu este angajat în muncă și prin relațiile pe care le are cu unele persoane, duce un mod de viață suspect.

Cunoaște multe date despre Todea, numita Costinaș Susana, soră la spitalul din Reghin, fostă călugăriță și bună prietenă cu numitul Todea Alexandru.

Consider că datele de mai sus sunt necesare pentru organele de securitate, având în vedere că Todea practică aceeași religie interzisă și este un element dușmănos.

Maior de Miliție
Ciubucă Toader.

²⁶² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 176.

161

Consiliul Securității Statului
Inspectoratul Județean de Securitate Mureș
Serviciul I

Strict Secret
30.12.1969

Notă²⁶³

La data de 20.IX.1969 cu adresa nr. DUI/T.O./6428 Inspectoratul Județean de Securitate Cluj ne relatează următoarele: un informator al Inspectoratului de Securitate Cluj fiind deplasat în Franța, a intrat în legătură cu preotul greco-catolic Gherman Petru, care discutând despre mai mulți preoți din „rezistență”, acesta a afirmat că ar putea sprijini pe unii preoți din țară, printre care și pe Todea Alexandru din Reghin și Roșca și Crăciun din Iernut.

[semnătură indescifrabilă]

²⁶³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 177.

162

Consiliul Securității Statului
Inspectoratul Județean de Securitate Mureș
Serviciul I

Strict Secret
30.12.1969

*Raport informativă²⁶⁴
(extras)*

În nota dată de informatorul „Nicu Ioan” la data de 16.XII.1969, rezultă că în cursul lunii septembrie 1969 a fost la Târgu Mureș preotul greco-catolic nerevenit Todea Alexandru.

Întrebat fiind despre el, de informatorul „Nicu”, numita Pastor Maria a spus: „legat de legalizarea cultului greco-catolic Todea are nădejde ca niciodată că în anul acesta se va reface biserica...”

S-a dat instrucțiuni informatorului ca prin discuțiile ce le va purta cu Pastor Maria să stabilească pe cine a vizitat Todea Alexandru la Târgu Mureș și ce alte probleme au mai discutat.

– Nota la baza de lucru pentru Todea Alexandru.

Maior
[semnătură indescifrabilă]

²⁶⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 186.

Note informative -

1970

08.01.1970

103/M.A.

Sursă probabilă

Notă informativă²⁶⁵

Subsemnatul în cunosc pe numitul Todea Alexandru, de când eram elev la gimnaziul din Reghin, prin anii 1946–1947. El mi-a fost profesor de religie, unde era și protopopul la biserica greco-catolică din Reghin, unde susnumitul era protopopul parohiei ce a ținut orele de religie cu toți elevii indiferent de clasă.

Datorită faptului că pe atunci școlarizarea era pe bază de taxă periodică a înscris pe foarte mulți elevi proveniți de la țară și taxa era suportată de către parohia greco-catolică. Pe lângă aceasta biserica plătea lunar întreținerea la acei elevi care erau la internatul gimnaziului. Sub conducerea susnumitului a fost înfiptuită societatea „reuniunea mariană” care funcționa pe lângă biserică, la această societate am fost și eu membru, de aceea eram convins de mai mulți din conducerea bisericească de a mă pregăti la susnumitul din Blaj.

După ce s-a reîntors în Reghin, circa în anul 1965, prima întâlnire am avut-o pe stradă și în fața școlii generale nr. 5. Ne-am salutat el m-a recunoscut imediat, am fost întrebat că cu ce mă ocup, răspunzându-i la întrebare că sunt librar în librăria din centru. El s-a interesat în general de cărți cu caracter filozofic și lingvistic mai mult spre limba latină, franceză și română, spunându-mi că are să vină să facă cumpărături de cărți din domeniul ce-l interesa, lucru ce a și făcut, trecea foarte des și aproape întotdeauna cumpăra cărți în valoare aproximativ 120–200 lei.

Cu o ocazie l-am întrebat că de unde are bani, pentru că el cumpăra cărți cu valoare mare, răspunsul lui a fost că este ajutat de către elevii pe care el i-a ajutat atunci când era protopop la Reghin și în plus are 7 nepoți pe care el i-a purtat la școală.

²⁶⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 179.

Într-o discuție l-am întrebat ce părere are despre noua politică a statului față de biserici? El mi-a răspuns că este mulțumit de felul cum evoluează și este sprijinit religios în statul nostru, dar un lucru negativ este că nu se recunoaște din nou religia greco-catolică, religie care a jucat un rol foarte important în unificarea și ridicarea culturală a limbii române. Eu l-am întrebat de ce susține aceste lucruri deoarece până în 1702 întreaga Românie a fost ortodoxă, de ce noi ne lăudăm cu faptele de vitejie a lui Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Vlad Țepeș, etc. Când toți acești mari făuritori ai statelor române au ortodocși, iar greco-catolicismul a venit în urma catolicizării religiei române, o catolicizare impusă nu dorită. El mi-a răspuns că am dreptate, dar în problema continuității limbii române în Transilvania se datorește religiei greco-catolice. El mi-a mai răspuns că chiar el a fost pentru unirea religiilor încă în 1946 la un conciliu al celor 2 biserici, iar conducerea ortodoxă l-au insultat, spunând că este nebun pentru că pune asemenea probleme. El, susnumitul, a arătat că unificarea Transilvaniei nu înseamnă numai un act istoric, ci și un act religios și poporul român ar trebui să pornească de la acest adevăr.

Susnumitul a elogiat foarte mult unele discursuri [indescifrabil] de felul cum este văzută problema istoriei, dar el este în speranța că în curând se va rezolva și problema religiei greco-catolice.

Tot cu o altă ocazie când a venit în librărie a arătat importanța valorii umane în raportul lui referitor la reabilitarea unor condamnați politici. A descris pe câțiva cu care a stat în celulă și în închisoare dintre care au fost mulți reabilitați în urma acestei hotărâri. A descris cruzimea cu care erau tratați atât acești care au fost reabilitați deși erau foști membri de partid. Nu s-a făcut nici o deosebire.

Apreciază foarte mult în momentul de față libertatea ce se acordă în ce privește legăturile lui cu Vaticanul, chiar cu Papa Paul de la care a primit o recomandată și niște cărți biblice, adresate Dr-ului Alexandru Todea monseniorului României. Am fost invitat ca să merg la el să văd aceste cărți și scrisoarea de binecuvântare pe care le-a trimis Vaticanul.

Cu o ocazie din nou l-am întrebat dacă are vreo sursă de trai s-au dacă nu a insistat asupra reîncadrării sale în învățământ. Răspunsul a fost că a făcut câteva cereri, dar nu a primit răspuns și a făcut o cerere pentru ca să fie încadrat ca măturător de stradă și nici aici nu a primit

nici un răspuns. În urma acestor intervenții rămase fără rezultate, el prepară elevii la limba franceză, latină și greacă, dacă este vreun candidat.

Într-o zi a venit la librărie pentru ca să cumpere cărți (manuale școlare). Limba franceză a cumpărat toată seria și atunci mi-a spus că înainte cu circa 3 zile a fost chemat la [indescifrabil] în birou unde un tovarăș l-a întâmpinat. Acest tovarăș era la [indescifrabil] care a venit să-l ancheteze în urma unui memoriu trimis prin care a arătat că este și a fost mereu vizitat de către organele de Securitate din localitate în lipsa lui. Și în acest memoriu a cerut dacă se crede că nu este demn de încredere în libertatea lui atunci să fie din nou arestat. Nu așa îl interpretează. După ce a expus toate dovezile cum că el pune ace cu gămălie pe marginea mesei, înainte de a pleca din casă și la reîntoarcere găsea gămăliile pe jos, s-au o față de masă cu cruce croșetată pune spre partea apuseană a camerei, o găsea altfel la reîntoarcerea lui, sau ziare reviste și cărți care erau puse în mod conștient numai de a se putea convinge dacă intră cineva sau nu în casă în lipsa lui etc. După toate acestea tovarășul delegat din C.C. l-a încredințat că în viitor nu se va mai întâmpla asemenea lucruri, iar în caz contrar, să dea adresa personală de la serviciu ca să-l înștiințeze imediat.

L-am întrebat cu o ocazie că înafara meditațiilor cu ce se ocupă. El mi-a răspuns că scrie, se ocupă cu probleme filozofice și compune poezii dintre care mi-a și citit câteva versuri. Versurile au un suficient caracter modern, dar mult religios. Din lucrările de filozofie nu am văzut nici una pentru că nu i-am făcut încă vizită la locuință, deși a insistat de mai mult ori.

Aceasta îmi este informarea pe care o dau și semnez.

„Valer”

20.I.1970

Să se continue cu controlarea celui în cauză, să se identifice poziția pe care o are sub controlul organelor noastre și relațiile cu cel în cauză. Todea să fie urmărit în continuare în cadrul unei mape de lucru, timp de 3 luni, pentru a stabili:

- în ce constau relațiile sale cu foști reprezentanți ai cultului greco-catolic.
- elementele prin care realizează legături cu exteriorul.
- activitatea dușmănoasă pe care o desfășoară.

[semnătură indescifrabilă]

C.J.S.

Inspectoratul de Securitate Mureș

Serviciul I

103/ I.I.

22.I.1970

Sursă de încredere

Strict Secret

*Raport Informativ*²⁶⁶

La data de 21.I.1970, aflându-mă în orașul Reghin, am efectuat o întâlnire cu informatorul „Toham”, care legat de numitul Todea Alexandru m-a informat următoarele:

Este în relații foarte apropiate cu profesorul Moldovan Nicolae, de la liceul nr. 2 din Reghin, cu care zilnic aproape se vizitează.

Cele de mai sus informatorul „Toham” le-a aflat direct de la profesorul Moldovan Nicolae.

Tot legat de Todea Alexandru, informatorul a mai aflat de la Moldovan Nicolae că acesta este tare încăpățânat și nu vrea să treacă la ortodoxism, deoarece dacă ar trece ar putea avea o situație mai bună, ar putea fi ușor promovat, datorită studiilor înalte pe care le are la Roma.

Informatorul „Toham” mi-a promis că la prima întâlnire pe care o va avea cu Moldovan Nicolae va deschide discuții legat de Todea Alexandru. Dacă Todea ar avea interesul de a discuta cu informatorul „Toham”, acesta a fost instruit de felul cum să procedeze și ce să discute.

Maior Ința

²⁶⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 191.

165

05.02.1970
103/M.A.
Sursă de încredere

*Notă*²⁶⁷

În ziua de 26 ianuarie 1970 a trecut pe la librărie numitul Alexandru Todea care a cumpărat 2 cărți de literatură și am purtat o discuție asupra conținutului la cărțile „Un om sfârșit” și „Maitreyi” care sunt scrise primul de Giovanni Papini și secundul de Mircea Eliade. Ambele cărți au un conținut mai mult filozofic. Mai accentuat lucrarea lui Mircea Eliade care s-a ghidat după Papini. Alte discuții nu am avut în afara celor două cărți. Această discuție o parte a fost auzită de către dr. Tuculescu Dumitru.

„Valer”

²⁶⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 184.

07.II.1970

103/I.I.

Sursă probabilă

Strict secret

*Raport informativ*²⁶⁸

La data de 05.II.1970, fiind deplasat în orașul Reghin și discutând cu numitul C.V. de la Școala generală nr. 5, acesta legat de preotul greco-catolic, nerevenit Todea Alexandru din Reghin, mi-a comunicat următoarele:

La Târgu Mureș există la Inspectoratul de învățământ un inspector școlar Lenard Alexandru care pe timpul cât era elev la Reghin, a fost întreținut la școală de parohia greco-catolică, unde protopop era Todea Alexandru.

Acest Lenard când vine la Reghin obișnuiește să-l viziteze pe Todea Alexandru.

Maior
Ința

²⁶⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 185.

167

C.J.S.

Inspectoratul Județean de Securitate Mureș

Serviciul I

Biroul II

Strict secret

10.11.1970

*Raport informativ*²⁶⁹

La data de 04.11.1970, în orașul Tărnăveni am contactat pe numitul Guțiu Gheorghe, preot nerevenit din orașul Tărnăveni pentru izolare.

Prin discuțiile purtate cu acesta, printre altele mi-a povestit faptul că în anul 1960 toamna a fost plecat în Moldova în comuna Plugari, județul Iași la înmormântarea fostului preot romano-catolic [indescifrabil] Martin, împreună cu preotul greco-catolic nerevenit Todea Alexandru din Reghin.

Pentru a nu da de bănuț numitului Guțiu Gheorghe, nu am continuat discuțiile cu acesta legat de Todea. A rămas ca la proxima întâlnire pe care o voi avea cu Guțiu să deschid discuțiile în acest sens.

Maior

[semnătură indescifrabilă]

²⁶⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 186.

17.02.1970

103. M.A.

Sursă de încredere

Notă²⁷⁰

În ziua de 20 ianuarie 1970 la ora 18 am stat de vorbă cu Fărcaș Victor preot pensionar, domiciliat în Târgu Mureș, str. Lavandei, nr. 17, fost preot în Habic, județul Mureș, având aproximativ etatea de 68-70 ani, cu acea ocazie susnumitul a declarat că e rău, deoarece „de ăștia” nu mai scăpăm că Dl Ceaușescu s-a mutat în fostul palat regal a lui Carol.

În continuare, vorbind despre Todea Alexandru a spus că nu știe nimic nou despre el, dar atâta știe că o duce foarte bine deoarece primește și subvenții bănești din străinătate. Despre acest lucru știe finul său, fost cantor greco-catolic din Habic, care are legături cu Todea, fiind cumnați adică o soră de a lui Todea, fiind soția lui.

După informațiile ulterioare am aflat că fostul cantor greco-catolic se numește Mera Vasile.

16.II.1970

„Valer Munteanu”

²⁷⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 187.

18.II.1970

103/ I.I.

Sursă de încredere

Strict Secret

Notă informativă²⁷¹

La data de 9 februarie 1970, sursa s-a deplasat în satul Teleac județul Mureș, la frați și părinți.

În baza acestei deplasări a reușit să stea de vorbă cu rudele fostului protopop din Reghin Todea Alexandru și în acest scop s-a deplasat la casa părintească, unde locuiește o nepoată a lui căsătorită cu numitul Roman Ioan.

Din discuțiile purtate cu aceștia se constată că unchiul lor, Todea Alexandru din Reghin nu a mai fost acasă la Teleac din vara trecută și că nici acum nu le-a promis când va veni. Știu doar că este destul de bine cu sănătatea. Din când în când se duc la el, la Reghin și cu această ocazie îi mai duc câte ceva de ale mâncării.

În urma celor petrecute la închisoare, spun rudele, nu poate mânca carne și ține regim chinuitor și din acest punct de vedere o duce greu. De multe ori mănâncă pe lângă unt și gemuri, mâncări ușoare ce și le prepară singur.

După cum spun rudele nu are serviciu și o duce destul de greu, dar totuși nu spun să se stabilească la Teleac, pentru a nu le fi spre greutate, dat fiind că rudele au copii și lucrează amândoi la CAP.

Târgu Mureș la
16 februarie 1970.

²⁷¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 188.

Sursa: „Blăjan”

101/C.A.

La 21.02.1970

Strict Secret

Notă²⁷²

Un medic veterinar, Radu, care lucrează la Cluj, a spus sursei, că în timpul sărbătorilor de iarnă din acest an a fost în comuna Beldiu lângă Teiuș, la înmormântarea unui fost preot greco-catolic netrecut la biserica ortodoxă și anume: Crișan Simion.

Crișan Simion a fost prietenul cel mai bun al fostului episcop greco-catolic din Blaj. Mulți preoți credeau, că Simion Crișan e episcopul clandestin al preoților greco-catolici, netrecuți.

La înmormântare – a spus Radu – a fost și un preot, de asemenea netrecut la ortodocși, Todea, care ar fi – după cum pretinde Radu – episcopul clandestin al greco-catolicilor.

Întrucât familia mortului a observat, că sunt și securiști la înmormântare, i-a cerut lui Todea să nu mai facă el slujbă și mai bine să plece din Beldiu, pentru a nu le face dificultăți. Acesta, la stăruința familiei decedatului, a plecat.

Cluj,

27.II.1970

„I. Blăjan”

Nota va fi dată la Biroul IV spre exploatare.

[Semnătură indescifrabilă]

²⁷² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 193.

171

12.03.1970

103/M.A.

*Notă informativă*²⁷³

În perioada 20-28 februarie, sursa a întâlnit pe Todea, căruia i-a comunicat moartea într-un accident a doctorului Maior din Blaj – cunoscut vechi a lui Todea din timpul școlarizării.

Todea s-a arătat foarte reținut în discuții, a afirmat doar, că are posibilități mai optime de trai în ultimul timp, fără a face detalii.

12 martie 1970

ss. „Rozeanu”

²⁷³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 191.

I.I./103
16.III.1970

Strict Secret

*Extras*²⁷⁴

Din nota dată de informatorul „Liviu Olteanu” la 03.III.1970, în care apare și preotul nerevenit Todea Alexandru din Reghin.

Preotul Aldea Ovidiu din Târgu Mureș, preot greco-catolic nerevenit, a arătat următoarele legat de Todea Alexandru:

Todea Alexandru la problema hirotonisirii a avut o mare dezamăgire, deoarece Todea Alexandru m-a surprins categoric în trecut și nu mai doresc o nouă umilire din partea lui.

Legat de cele de mai sus, numitul Husar Roman, tot preot greco-catolic nerevenit a spus următoarele:

„Aldea a fost vorbit de rău lui Todea Alexandru încă mai înainte, iar Todea pe baza referințelor rele primite de la Târgu Mureș, la respins pe Aldea de la hirotonisire. Aceste referințe rele s-au adunat de către Pop Iosif, vicarul. Acesta l-a pus în gardă pe Todea ca să nu-l hirotonească pe Aldea. Todea Alexandru ca și Pop Iosif sunt urâți, îngâmfați, invidioși, imorali”.

Maior
Ința Ioan

²⁷⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 192.

173

Notă²⁷⁵

26 martie [1970] ora 12:25 a venit în librărie s-a uitat la cărțile „Iobăgia în Transilvania” și după ce a răsfoit m-a chemat la geam și mi-a arătat spre biblioteci unde stătea iv. X [sic!] întrebându-mă dacă-l cunosc. Eu am răspuns că nu.

13 aprilie a venit cu un prieten și a cumpărat 9 cărți (dicționare).

18 aprilie a fost în librărie a cumpărat cărți în valoare de 115 lei în limba franceză.

20 aprilie noi făceam curățenie, a venit și a recomandat ca să mutăm fotoliile între cele două tonete pentru că are aspect mai plăcut.

„Valer”

Este vorba de Todea Alexandru din Reghin.

²⁷⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 194.

14.04.1970
100/F. Gh.
Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic

*Extras*²⁷⁶

În ziua de 10 aprilie 1970 sursa a fost în vizită la locuința preotului romano-catolic din comuna Vărgata, satul Valea, care cu acest prilej a făcut următoarele relatări:

Preotul Precup, nepotul lui Iosif Pop, e în curs de despărțire de soția lui legitimă, iar despre Todea Alexandru din Reghin se vorbește rău, cu privire la viața lui morală.

Preotul din Valea a spus sursei că l-a cunoscut ocazional pe episcopul Todea. Todea aștepta la autobuzul din piața din Miercurea Niraj și că Todea, văzându-l pe el, s-a apropiat și s-a prezentat. Când a auzit că se numește Todea, preotul a întrebat: „Nu cumva dumneavoastră sunteți episcopul Todea?” la care cel în cauză a răspuns afirmativ. Todea a făcut în Miercurea Niraj o vizită preotului romano-catolic. Despre conținutul vizitei Todea n-a mai spus nimic. În legătură cu zvonurile ce se aude despre viața imorală dusă de Todea, sursa a spus că este convinsă că e falsă orice vorbă care ar ataca viața sfântă a lui Todea, de care este convinsă lumea, însă vorbește prea mult despre unele legături ce le-ar avea el cu o anumită femeie ca să nu se mai vorbească de rău despre el.

Preotul din Valea mi-a spus că n-aș proceda bine. Dacă sunt convins personal că duce o viață sfântă, singurul lucru ce l-aș putea face pentru Todea este ca să mă rog pentru el. dacă aș avea probe sigure despre imoralitatea lui, aș putea să comunic episcopului Marton Aron, care, ca coleg, i-ar putea face unele observații frățești. În lipsă de probleme, nici Marton Aron nu va face nici un pas și n-ar da crezare celor ce se ventilează despre Todea. El nu-mi recomandă nici ca să discut personal cu Todea, astfel de lucruri intime, care ar duce la o ruptură între mine și Todea, oricum s-ar clarifica problema. După cum l-a văzut pe Todea, bărbat frumos ca fizic, nu-i de mirare că se vorbește despre el

²⁷⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 195.

în felul în care se vorbește. El știe că mama lui Todea a fost îngrijită sufletește de către preotul romano-catolic din Miercurea Niraj și că Todea nu arăta să aibă vârstă de 55 ani, ci arată mult mai tânăr.

„L.O.”

05.V.1970

100/F.

Notă²⁷⁷

În ziua de 30.IV.1970 m-am întâlnit cu fostul preot Maior (fost preot greco-catolic la Sântana de Mureș) actualmente pensionar cu care am discutat despre pensie și probleme familiale. Interesându-mă dacă el a urmat studiile la Cluj, mi-a răspuns că nu, însă el crede că Dogaru Lazăr zis Zucu, a terminat, singurul dintre preoții greco-catolici din Târgu Mureș, la Cluj. Întrebarea n-a fost pusă direct și nici el nu s-a întrebat de ce pun această întrebare, eu motivând-o cu aceea că am un nepot care se interesează de colegii lui din Târgu Mureș care au absolvit la Cluj pentru reconstituire, pe bază de colegi, a actelor pierdute.

În legătură cu Prunduș²⁷⁸, aș dori să aflu dacă acest Prunduș, nu cumva a fost în stare de detențiune la penitenciarul Cluj între XII 1950 și II 1951. Dacă a fost atunci probabil că l-am cunoscut acolo și în cazul acesta mi-ar fi foarte ușor să iau legătura cu el.

Eu am cunoscut un fost preot greco-catolic care spunea: „că a fost secretar al episcopului Iuliu Hossu în Cluj, că a fost arestat pe motive religioase” și era în penitenciarul din Cluj în acea perioadă.

Numele nu mi-l reamintesc căci am stat puțină vreme împreună dar aș putea, la o proximă întâlnire, să reiau firul prieteniei încropită

²⁷⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 196.

²⁷⁸ Silvestru Augustin Prunduș s-a născut la 3 mai 1915, în comuna Cășeiu, județul Cluj. A studiat doi ani la Academia Teologică din Cluj, apoi la Roma: Propaganda Fide și la Institutul Pontifical de Studii Orientale. A fost hirotonit preot la 11 decembrie 1938, de către Episcopul Iuliu Hossu, în capela Colegiului Pio Romeno. A fost arestat de mai multe ori: în 4 ianuarie 1949, este condamnat la 6 luni pentru ultraj și stă închis până în octombrie 1949; la 4 martie 1950 este arestat și trimis la Canal, eliberat în 14 martie 1953. Din nou arestat, în 4 mai 1953, și condamnat în procesul pr. Nicolae Pura – Ordinariul de Cluj-Gherla, fiind eliberat în 25 septembrie 1955. În noaptea de 25/26 ianuarie 1959 e arestat din nou, refuzând oferta de a deveni episcop ortodox la Oradea, este judecat și condamnat la opt ani muncă silnică și zece ani degradare civilă pentru „uneltire contra ordinii sociale”. A fost eliberat de la Capul Midia în 29 iulie 1964. A încetat din viață la 25 septembrie 2004.

în acele împrejurări și mult mai ușor aş putea intra în legătură cu el pe bază de amintiri comune din acele vremuri decât prin Lazăr Dogaru zis Zucu, care nu mi-e suficient de sincer ca să mă recomande lui Prunduș, dacă l-ar cunoaște eventual el.

Din câte îmi amintesc de el (Prunduș) e un om în vârstă de aproximativ 50 de ani, acum, 170 cm înălțime, palid, față alungită cu voce de tenor și îmi amintesc că spunea că a lucrat la Episcopia greco-catolică Cluj-Gherla, însă el se afla în detențiune singur, într-o cauză pe care nu mi-a divulgat-o atunci, fiind înainte de proces, în orice caz cauza era de ordin politic religios.

Ceva spunea el în legătură ajutoarele materiale trimise de Vatican, pe acea vreme, preoțimii greco-catolice, de care nu era străin el, ca fiind salariatul episcopiei greco-catolice Cluj-Gherla.

Poate că realitatea era alta, dar mic așa mi-a relatato el. Vă rog faceți investigațiile cu privire la Prunduș și dacă ele coincid cu amintirile mele atunci mă voi deplasa la Cluj cu mulți sorți de izbândă pe lângă Prunduș fără altă recomandatie din partea vreunui preot greco-catolic din Târgu Mureș.

Târgu Mureș
05.V.1970

„Liviu Oltean”

Nota Biroului:

În ziua de 05.V.1970 ora 10, Dogaru Grigore fost salariat la ADAS actualmente salariat la IMF, frate cu preotul Dogaru Lazăr zis Zucu, mi-a spus că vărul său, Dogaru Grigore salariat la liceul Papiu – Târgu Mureș a absolvit cursurile de teologie la Cluj, prin anii 1941–1945.

Târgu Mureș
05.V.1970

„Liviu Olteanu”

16.V.1970

Prunduș se interesează de persoana lui Todea, este în atenția organelor noastre din Cluj. S-a acționat la D.U.I. Todea.

Miliția orașului Reghin
Adjunct șef secție

*Raport informativ*²⁷⁹

din 22 mai 1970

Cu ocazia unei discuții purtate cu numitul Vodă Ștefan, angajat la Spitalul din Reghin în calitate de tâmplar, acesta mă informează următoarele:

Numita Costinaș Susana soră în cadrul Spitalului, secția T.B.C. are relații bune cu Todea Alexandru, fost condamnat politic, în prezent se pretinde că este „protopop” (preasfințitul) așa cum îi spune susnumita, domiciliat în Reghin, str. Spitalului (vizavi de spital).

Susnumitul în discuțiile purtate cu Costinaș Susana, aceasta afirmă: că în timp ce cântăreața de operă italiană de origine română Zeani Virginia²⁸⁰ venită în cadrul relațiilor culturale, aceasta adică Costinaș Susana a fost trimisă de numitul Todea Alexandru să ia legătura cu Virginia Zeani la Cluj unde a prezentat spectacole și de la care ar fi fost primit suma de 25.000 lei pentru numitul Todea Alexandru, contra unei semnături pe care a depus-o în momentul când a primit această sumă, bani care au fost dați lui Todea Alexandru trimiși de la Roma.

Data când a luat legătura cu artista de mai sus nu se cunoaște, însă atât că se știe că în momentul când a prezentat spectacolul la Cluj această soră a mers în culise la artistă și de acolo a primit banii în numerar, care i-a predat lui Todea.

De asemenea, s-a stabilit că acest Todea primește în fiecare lună sume de bani din străinătate (dolari) pe care îi schimbă la bancă în valoare de 4-5000 lei lunar, problemă care a afirmat-o salariatul Băncii și anume Zaharia care locuiește pe strada Cerbului.

²⁷⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 199.

²⁸⁰ Despre Virginia Zeani vezi pe larg: Virginia Zeani, *Canta che ti passa, Cântă că-ți trece, în dialog cu Sever Voinescu*, editura Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2013.

Numita Costinaș Susana are legături cu un alt preot anume Corovan Ilarian care domiciliază undeva pe lângă Iernut, este de vârsta lui Todea, un om de statură mijlocie, cu nasul pronunțat și puțin cocoșat, dar nu se știe scopul pentru care vine pe la această femeie, însă cert este că și acesta ar fi fost condamnat politic.

Tot cu ocazia discuțiilor purtate cu susnumitul s-a stabilit că numitul Todea Alexandru mai are relații intime cu Moldovan Valeria²⁸¹ care locuiește lângă piață zilnică din orașul Reghin, nu este angajată și nici nu este căsătorită, în schimb și-ar fi construit o casă cu ajutorul dat de către Todea Alexandru prin sumele de bani pe care le-a primit din străinătate.

Acestea au fost câteva date care au fost culese prin discuțiile purtate cu numitul Vodă Ștefan și care credem că necesită a fi în atenția organelor securității, deoarece sunt elemente dubioase, cu un trecut dușmănos din punct de vedere politic.

Maior Ciubucă Toader

²⁸¹ Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, conform Fișei Matricole Penale Moldovan Valeria s-a născut la data de 14 februarie 1914, în comuna Adrian, Mureș. A fost arestată în 31 ianuarie 1951 și condamnată la 15 ani închisoare. Eliberarea s-a produs la 16 ianuarie 1963. A trecut prin închisorile: Jilava, Văcărești, Mislea, Rahova și Miercurea Ciuc. Accesibil online la adresa: <https://goo.gl/1KUf4f> (accesat la 13.12.2016).

Departamentul Cultelor
Împuternicit județean David Gheorghe
Județul Mureș
Nr. 297 din 29 mai 1970

Către,

Departamentul Cultelor
*Direcția Împuterniciți și Personal București*²⁸²

După câte suntem informați din Reghin, sursa noastră de încredere ne relatează faptul că episcopul greco-catolic, Todea Alexandru, își intensifică din ce în ce mai mult activitatea atât în orașul Reghin cât și în satele din jur pe unde are rudeni. Această intensificare se concretizează prin următoarele:

a. În fiecare vineri din prima luna, episcopul ține slujbe de spovedanie și împărtășanie unor credincioși nereveniți în care are încredere. Slujbele se țin în strada Ioan Creangă, nr. 8, din Reghin în casa numitului Covacsi [sic!] Vasile care este infirm de vedere. Din informații episcopul își schimbă periodic locul de ținere a serviciilor.

b. Deși preoții ortodocși din localitatea Reghin (protopopul Ciobanu Mihai și Pop Gheorghe) nu fac servicii în spitale, celor internați, numitul în mod ostentativ –profitând de lipsa preoților – intră în spital și spovedește, îngrijește etc. cea ce discreditează preoții ortodocși în fața credincioșilor.

c. În rândul credincioșilor s-a lansat zvonul că episcopul este unul dintre cei mai capabili oameni ai bisericii și că el ar fi întocmit un calendar greco-catolic care se editează nu se știe unde.

d. După cum afirma mai mulți preoți în rândul credincioșilor mereu intervine floarea „nădejdi” că biserica greco-catolică va fi repusă în drepturile ei cu sprijinul Papei.

e. La parte foarte des la înmormântări de foști greco-catolici unde în mod ostentativ nu-și face nici cruce, nici nu îngenunchează atrăgând asupra sa atenția credincioșilor și dând impresia că sfidează slujbele

²⁸² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 201.

ortodoxe, lucru sesizat de mulți credincioși. Se presupune chiar că dacă mor anumite persoane greco-catolice cu care era în relații, el face slujba înainte de preoții ortodocși în secret. Numai așa se explică că la aceste familii preoții ortodocși când sunt chemați și se duc, li se pune în vedere ca slujba să fie gata într-un sfert de oră (desigur aceștia își fac slujba normal). Asemenea cazuri sunt tot mai dese și se poate trage concluzia că într-adevăr episcopul creează această situație.

f. Nu lucrează nicăieri, dar este foarte bine îmbrăcat, hrănit din subvenția unor familii din Reghin și din jur.

Împuternicit județean
David Gheorghe

11.06.1970

104/M.A.

Sursă de încredere

Notă²⁸³

În data de 11 iunie 1970 sursa a stat de vorbă cu Vultur Otilia, care spune că azi dimineață a fost în biserica catolică o mare slujbă religioasă mortuară în cinstea fostului episcop Hossu Iuliu²⁸⁴, celebrată de preotul Sebastyn la care au asistat episcopul Todea, preotul Giurgiu și alți greco-catolici, biserica a fost împodobită cu sicriu și cu cele necesare pentru o astfel de slujbă.

„Tibor”

²⁸³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 202.

²⁸⁴ Vezi pe larg: Sergiu Soica, *Cardinalul Iuliu Hossu în dosarele Securității*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2016.

179

11.06.1970
104/M.A.
Sursă de încredere

*Notă informativă*²⁸⁵

Din 11.06.1970

Todea pare a avea o activitatea laborioasă în ultimul timp.

Astfel, cu ocazia înmormântării episcopului Iuliu Hossu (Cluj) – acum câteva zile a fost prezent la ceremonial, în calitate sa de episcop greco-catolic – reprezentant al Vaticanului.

Zilele trecute a participat la o slujbă religioasă organizată de biserica romano-catolică din localitate. Cu această ocazie preotul romano-catolic local a amintit de activitatea episcopului Hossu – care afirmativ ar fi fost numit cardinal – ca reprezentant al bisericii greco-catolice românești.

Todea s-a pozat la catafalcul lui Hossu – în poziție în picioare la capul defunctului – cu mâinile (palmele) ridicate în semn de rugă.

Aceste fotografii au fost multiplicat și vândute la biserică și în oraș, probabil de către femeile credincioase, care îl ajută în muncă, la preț de 3 lei.

Difuzarea pozelor se face în continuare.

Persoana de la care am aflat știrea: Maior Ana, 78 ani, str. Bălcescu 13, Reghin.

„Roșca”

Urgent să se verifice aspectele, deoarece aceasta este șarlatanie.

Căpitan
[semnătură indescifrabilă]

²⁸⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 203.

C.J.S.

Inspectoratul Județean de Securitate Mureș

104/I.I.

12.06.1970

Sursă de încredere

Strict Secret

*Extras*²⁸⁶

Din nota primită de Căpitanul Balint I. de la informatorul „Roșca Dumitru” din Reghin la data de 10.06.1970, rezultă următoarele despre preotul greco-catolic nerevenit Todea Alexandru din Reghin:

Suciu Lucian, din Reghin spunea informatorului că pleacă la biserica romano-catolică să se reculeagă. „Omul trebuie să știe și de credință – arăta susnumitul – că doar noi așa am fost crescuți. Ai să vezi că primul Stat care va scăpa suntem noi, la fel vom fi și primul stat în care se va reînființa biserica catolică, va fi România. Acest lucru îl știu din sursă sigură și de la un om serios care este Todea, ori pe acest om îl cred, știe ce vorbește.

Ința

²⁸⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 205.

181

C.J.S. Inspectoratul Județean de Securitate Mureș

104/I.I.

16.06.1970

Sursă de încredere

Strict Secret

*Raport informativ*²⁸⁷

La data de 16 iunie a.c. [1970] în orașul Târgu Mureș m-am întâlnit cu informatorul „Făgăraș” care legat de preotul greco-catolic Todea Alexandru m-a informat următoarele:

În urma inundațiilor care au avut loc la 13 mai a.c. [1970] la data 15.V. preotul Todea Alexandru a făcut o vizită rudelor sale – familia Petărlecean – cu care ocazie informatorul a aflat următoarele de la nepoata lui Todea, Petărlecean:

„Cu ocazia inundațiilor și după aceea, preotul Todea a umblat prin Reghin la unii credincioși greco-catolici din cartierul Iernuțeni, pentru a-i liniști sufletește în urma pierderilor pe care le-au avut”.

La Târgu Mureș Todea Alexandru a stat doar câteva ore și a plecat înapoi la Reghin.

Ința

²⁸⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 206.

182

C.J.S. Inspectoratul Județean de Securitate Mureș
 Serviciul 1, Biroul IV
 104/I.I.
 16.VII.1970

Strict Secret

*Notă extras*²⁸⁸

Din nota 100/I.I. din 07.VII.1970, privind pe fostul preot greco-catolic Todea Alexandru din Reghin.

„I. Roman” spune că la înmormântarea lui Iuliu Hossu a fost și Todea. Cazul lui Todea e ciudat. După ce era deranjat zilnic de iscoade ale Securității și urmărit pas cu pas în Reghin, s-a dus la București, a depus o reclamație la Ministerul Afacerilor Interne, a cerut audiență și a arătat că dacă e socotit periculos ordinei publice să fie arestat, iar dacă nu, să fie lăsat în pace. Și a obținut libertatea de a merge neurmărit și a fi lăsat la domiciliu fără spioni.

Desigur că nu cunoaște toate cele ce se întâmplă în țară, căci dacă ar ști cum s-au purtat cu Todea, l-ar fi satisfăcut mai de mult.

Mr. Ința

²⁸⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 207.

183

104/I.I.
Sursă posibilă
16.VII.1970

Strict Secret

*Notă extras*²⁸⁹

Din Nota Informativă primită de la informatorul „Blăjean” din Sighișoara.

În notă se vorbește de preotul greco-catolic nerevenit Ioan Șopterean din Sighișoara.

Legat de preotul greco-catolic Todea Alexandru din Reghin, cel de mai sus arată informatorului următoarele:

„Până a trăit Hossu și avea trecerea lui la Vatican, se mai spera că papalitatea prin relațiile diplomatice să facă ceva și să reinstaureze drepturile bisericii noastre. N-a făcut-o până a trăit el. Acum nu are cine o face. Dintre episcopii bătrâni, în viață nu mai este nimeni. Între cei mai tineri e Todea la Reghin, dar el este puțin cunoscut și n-are prize în mase”.

Maior Ința

²⁸⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 208.

104/I.I.
20.VII.1970
Sursă de încredere

Strict Secret

Notă informativă²⁹⁰

Conform sarcinii primite în legătură cu Todea Alexandru din Reghin, sursa vă informează următoarele: locuiește tot la adresa veche, însă nu obișnuiește să iasă prin oraș și nici deplasări în alte părți nu se duce decât foarte rar.

În satul Teleac de unde își are originea, din toamna anului trecut nu a fost decât odată s-au de două ori și numai pentru câteva ore. Uneori vine la rudele sale din Târgu Mureș – familia Petârlecean Ioan, însă nici odată nu rămâne și peste noapte în această localitate – vine cu trenul la ora 16 și în aceeași după masă cu trenul se reîntoarce la Reghin.

De la familia Petârlecean, sursa a aflat că a fost plecat la București la înmormântarea episcopului Iuliu Hossu și că a fost o înmormântare la care a participat multă lume.

Todea a ajuns la București cu o zi înainte de a deceda Iuliu Hossu și l-a găsit în spital unde a și murit apoi foarte liniștit și a fost înmormântat cu un preot romano-catolic²⁹¹. Rudele lui Todea Alexandru nu cunosc dacă a mai fost cineva la înmormântare dintre foștii greco-catolici.

Sursa nu cunoaște în ce măsură Todea Alexandru ține sau nu legătura cu foștii preoți greco-catolici, însă nici unul din cei din Târgu Mureș nu a afirmat în discuțiile purtate pe parcurs că ar fi fost vizitat vreodată de Todea, sau că l-ar fi vizitat ei pe el.

Alte amănunte sursa nu cunoaște în legătură cu această problemă.

Târgu Mureș
18 iulie 1970

„Gheorghe Făgăraș”

²⁹⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 209.

²⁹¹ Vezi pe larg: Sergiu Soica, *Cardinalul Iuliu Hossu în dosarele Securității*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2016.

185

CJS ISJ Mureș

104/I.I.

Sursă sigură

Strict Secret

20.VIII.1970

*Extras*²⁹²

Din nota informatorului „Liviu Olteanu” din data de 11.VIII.1970, privind pe Todea Alexandru din Reghin:

„În seara zilei de 09.VIII a.c. a fost locuința sursei: numitul Husar Roman din Calea Voinicenilor. Mi-a spus că în primăvară l-a văzut pe Todea Alexandru, episcopul greco-catolic din Reghin ieșind de la locuința lui Dogaru Grigore (fost preot greco-catolic, actualmente salariat la liceu Papiu) vecinul său. Husar Roman nu l-a așteptat pe Todea ca să-i vorbească și-i pare rău de evitarea lui, scăpându-i ocazia de a vorbi cu el”.

Husar a spus apoi:

„Am de gând să trec la ortodoxie, să ocup locul vacant prin pensionarea preotului Andraș, ca să fac această formalitate am nevoie de aprobarea lui Todea, pentru ca acesta să-mi încuviințeze rolul de spion în tabăra ortodoxă, așa cum se află Chindriș la Cluj salariat la Mitropolia Ortodoxă. Dacă Todea va aproba acest lucru atunci eu aș putea face mai mult bine bisericii greco-catolice, decât activând clandestin ca în prezent”.

Mr. Ința

²⁹² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 210.

C.J.S.

Inspectoratul Județean de Securitate Mureș

104/I.I.

Sursă Sigură

4 septembrie 1970

Strict Secret

*Raport informativ*²⁹³

La data 3 septembrie a.c. aflându-mă în Reghin am fost informat din sursă sigură, că la data de 29 august a.c. fostul preot greco-catolic Todea Alexandru a luat legătură cu un catolic italian.

Cei în cauză s-au întâlnit în colț cu str. Coșbuc, au discutat puțin și apoi catolicul italian s-a despărțit și a urcat într-o mașină italiană pe care scrie „Roma”.

Maior Ința

²⁹³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 211.

187

CSJ ISJ Mureș
104/I.I.
Sursă de încredere
15 septembrie 1970

Strict Secret

*Raport informativ*²⁹⁴

La data de 15 septembrie a.c. în orașul Târgu Mureș am avut o întâlnire cu informatorul „Făgăraș” care în legătură cu numitul Todea Alexandru din Reghin, m-a informat următoarele: De circa 2 săptămâni se află internat la spitalul Târgu Mureș fiind operat de hernie.

Cele de mai sus informatorul le-a aflat de la numita Petărlecean, nepoată a sa.

În cursul zilei de azi va ieși din spital și va pleca acasă la Reghin.
Nu știe de cine a fost vizitat Todea la spital.

Maior Ința

²⁹⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 212.

104/I.I.

Sursă sigură

Strict Secret
5 noiembrie 1970*Raport informativ*²⁹⁵

La data de 2 noiembrie 1970 fiind deplasat în orașul Reghin, m-am deplasat la filiala BNR, unde prin tovarășul Mărcuș Ștefan șef serviciu, am verificat situațiile privind primirile de valută de către numitul Todea Alexandru în care sens am stabilit următoarele:

În anul 1970 pe numele acestuia au sosit următoarele sume de valută stabilite în bani românești:

– La data de 26.XII.1969 de la Banc Union – Zurich, a primit suma de 5.400 lei.

– La data de 29.I.1970 de la aceeași firmă 5.400 lei.

– La 02.IV.1970 suma de 5.400 lei /aceiași Bancă.

– La data 1 septembrie 1970 tot suma de 5.400 lei.

În total 21.600 lei.

S-au mai primit încă sumele de 7458,30 lei pe numele altor persoane ce se cunosc a fi în legătură cu Todea ca Moldovan Valeria, Moldovan Maria din Reghin, de la aceeași Bancă din Zurich.

În plus am mai stabilit că la BNR poate schimba orice dolari fără a se face nici o înregistrare la bancă și acest sens Todea Alexandru poate să schimbe astfel de dolari fără a se cunoaște nimic din scripte. În acest sens ni s-a indicat să stau de vorbă cu numita Kecel Maria, salariată a băncii care-l cunoaște pe Todea și care locuiește pe aceeași stradă.

Mr. Ința

Tovarășul Ința

Faceți formele de deschidere a acțiunii.

[semnătură indescifrabilă]

²⁹⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 217.

189

Consiliul Securității Statului
Inspectoratul de Securitate al
Județului Mureș
Serviciul I

Strict Secret

Se aprobă
Inspector Șef-Adjunct
Florea Gheorghe

*Raport*²⁹⁶

12 noiembrie 1970

Numitul Todea Alexandru din Reghin, până în prezent a fost urmărit de organele noastre prin mapă de lucru, deschisă la 21 ianuarie 1970.

De la data deschiderii și până în prezent s-au stabilit următoarele aspecte, privind activitatea acestuia element.

Desfășoară o vie activitate pe linia cultului interzis greco-catolic, în care sens, participă la înmormântările diferitelor personalități greco-catolice nerevenite ca: Iuliu Hossu din București fost episcop greco-catolic, Simion Cristea din Teiuș și alți foști greco-catolici de rând din alte localități. Cu aceste ocazii ține slujbe ascunse, sfidând astfel pe preoții ortodocși, care sunt chemați a ceremonia astfel de slujbe religioase.

Vizitează parohiile romano-catolice din diferitele localități din țară, cu care ocazie ia legătură cu preoții romano-catolici. Așa avem date că a vizitat pe preoții romano-catolici din Reghin, Miercurea Niraj și alte localități. Organizează ținerea de slujbe ceremoniale la aceste biserici, cât și la diferite adrese din Reghin, unde spovedește și împărtășește pe unii credincioși, foști greco-catolici. Așa avem semnalări că ar efectua la Reghin pe str. Ion Creangă nr. 8 și alte adrese din această localitate.

Am mai stabilit că numitul Todea Alexandru primește ajutoare bănești din străinătate. Avem semnalări că, în vara acestuia an pe timp

²⁹⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 218.

ce se găsea la Cluj la un concert, cântăreața italiană Virginia Zeani i-a adus suma de 25.000 lei. Banii au fost ridicați prin intermediul numitei Costinaș Susana, soră la Spitalul TBC Reghin. Tot în acest sens s-a stabilit că, primește aproape în mod regulat trimestrial câte 5.600 lei, bani din străinătate, prin intermediul băncii din Reghin. De remarcat este faptul că numai în acest an prin bancă, numitul Todea Alexandru a primit din străinătate ca ajutor suma de 30.000 lei.

La data de 3 septembrie 1970 s-a stabilit că acest element a luat legătură și cu un turist italian la Reghin, lucru văzut de un lucrător al organelor noastre. Nu se cunoaște scopul contactării acestuia de acest străin.

În activitatea sa dușmănoasă, Todea Alexandru i-a legătură cu foarte mulți credincioși, foști greco-catolici, pe care-i îndoctrinează în spirit greco-catolic și dușmănos. Așa avem cazul numitului Bucin Lucian din Reghin, fost legionar, care în primăvara acestui an a fost semnalat cu manifestări dușmănoase față de un informator al organelor noastre, recunoscând că a fost determinat în acest sens de preotul Todea Alexandru.

De asemenea, după calamitățile naturale din luna mai, Todea Alexandru a făcut vizite la mai multe familii, foste greco-catolice din cartierul Iernuțeni-Reghin, pentru a-i ajuta material și moral. Mai are obiceiul să facă vizite la spitalele din Reghin și Târgu Mureș bolnavilor, cu care ocazie îi spovedește și împărtășește.

Se ocupă cu vinderea de fotografii făcute cu ocazia morții fostului episcop greco-catolic Hossu, luând de la credincioși bani. Așa avem semnalarea că a vândut profesorului Moldovan Nicolae din Reghin și la alte persoane.

Întrucât din aspectele reliefate în prezentul raport se desprinde în mod cert că numitul Todea Alexandru desfășoară o vie activitate pe linia cultului greco-catolic, lucru confirmat și de materialele administrative în mapa de lucru, deschisă la data de 12 ianuarie 1970;

Propunem

Deschiderea unei acțiuni informative asupra susnumitului pentru a putea fi urmărit în viitor mai calificat.

Verificarea tuturor sesizărilor administrate până în prezent în cadrul mapei de lucru, prin discuții discrete cu persoanele ce cunosc activitatea dușmănoasă a elementului în cauză, pentru documentarea activității sale dușmănoase.

Șeful Biroului IV
Maior,
Máté Alexandru

Inspector Principal
Maior
Ința Ioan

De acord
Locțiitor Șef Serviciu
Căpitan
Tancău Nicolae

CJS

D.G.I.I. Direcția I-a

141/D.D.

ISJ Mureș

*Raport informativ*²⁹⁷

Probleme ce interesează privind pe Todea Alexandru din Reghin, episcop greco-catolic clandestin.

– Atitudinea lui Todea Alexandru după moartea episcopului Iuliu Hossu. Deținem unele materiale din care rezultă că Todea Alexandru se erijează în înlocuitor de drept a lui Iuliu Hossu.

– Dacă are legături prezente cu alți episcopi greco-catolici clandestini și în ce constau acestea, sau cu persoane din exterior.

– Să fie urmărit în continuare pentru a cunoaște activitatea prezentă, iar materialele mai importante să ne fie trimise.

16.XI.1970

²⁹⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 222.

191

C.J.S. I.S.J. Mureș
104/I.I.
Sursă probabilă
19 noiembrie 1970

Strict Secret

*Raport informativ*²⁹⁸

La data 16 noiembrie a.c. la Tărnăveni l-am contactat pe fostul preot greco-catolic Guțiu Gheorghe, care despre numitul Todea Alexandru din Reghin m-a informat următoarele:

Și în prezent este foarte speriat în a lua legătură cu foștii preoți greco-catolici pe motiv să nu creadă organele de stat că i-ar instiga la activitate subversivă.

Trăiește din ajutorul primit de la rude nu cunoaște să aibă alte surse de ajutor.

Când au ieșit din detenție Todea Alexandru l-a îndemnat pe Guțiu să intre imediat în serviciu și totodată să se viziteze tot mai rar pentru a nu da de bănuț organelor de stat.

Guțiu Gheorghe a arătat că ar fi utilă o contactare pentru că ar discuta și cu Todea, deoarece acest lucru ar duce la o încredere mai bună din partea organelor de Securitate. S-ar putea afla multe lucruri de la Todea legat activitatea sa și în general despre cultul greco-catolic. Acest lucru s-ar putea face și față de alți conducători greco-catolici.

Maior Ința

²⁹⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 221.

C.S.S. Biroul Municipal Sighișoara
400/23.XI.1970

*Notă*²⁹⁹

Profesor Ioan Vultur din Blaj

Discuții în legătură cu starea de spirit între foștii preoți greco-catolici.

Am stat de vorbă cu dânsul în Blaj, la el acasă, în ziua de 20.IX.1970, între orele 18–19:30. Am discutat la început despre el și sănătatea lui, apoi despre oamenii din Blaj pe care-i cunoaștem și despre ecoul avut acolo după moartea episcopului Iuliu Hossu. I-am spus eu că mă interesează ce cred și eu pe acolo pentru că în Sighișoara, preoții uniți netrecuți, Traian Jacodi și Ioan Scăptăreanu (cunoscuții lui) consideră că prin moartea lui Iuliu Hossu s-a dus ultimul simbol al greco-catolicismului și de acum, o dată cu dispariția generațiilor vechi, se va ajunge la o dispariție totală a vechii biserici greco-catolice. Vultur m-a combătut mi-a spus că nu e așa pentru că moartea lui Hossu n-a schimbat nimic, totul merge înainte și nădejile sunt neatinse. Papalitatea nu ne-a uitat – zice el – și acolo sunt oameni care lucrează pentru legalizarea bisericii greco-catolice. avem pe acolo pe episcopul Cristea, despre care știi. Tocmai el e acela care are misiunea de a ține evidența la ceea ce se petrece în țară, câți preoți netrecuți sunt, pe unde lucrează și ce moral au. După aceea, ce fac credincioșii și dacă se mai țin de vechile convingeri. Deci, Vaticanul ne are în evidență și nu ne-a uitat. Iuliu Hossu a murit, e drept, dar în urma lui sunt alții care continuă activitatea și țin trează conștiința catolică. Tocmai de aceea nu a plecat din țară la Roma. A fost trecut pe lista cardinalilor și urma să se deplaseze la Vatican spre a-și primi investitura. Guvernul i-a dat pașaport dar cu condiția să nu se mai întoarcă. În asemenea condiții a preferat să rămână în țară – a spus-o chiar el – că rămâne să păzească turma ce i s-a dat în seamă, iar când a murit a fost lucid până în ultima clipă și a spus. „Mor liniștit pentru că știu că las biserica în mâini bune”. Deci el nu s-a dus și odată cu el s-a dus tot. Au rămas alții.

²⁹⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 213.

La Reghin este episcopul Todea, la Lugoj este unul Ploscaru, la Oradea Hirțea, iar la Satu Mare și Baia Mare Dragomir Ioan. Deci au rămas oameni care duc mai departe flacăra. Nu pot face mult că sunt urmăriți și se mișcă greu. Dar sunt și în jurul lor stau alții mulți, știuți și neștiuți.

Todea, de pildă stă la Reghin, dar se mai deplasează câteodată și mai vin alții pe la el. Și nici Vaticanul nu ne-a uitat – cum îți spuneam – și nici alții. De Gaulle³⁰⁰ când a fost în vizită la noi în țară a întrebat guvernul ce are de gând cu biserica unită și când speră să-i dea libertatea. Tot așa, Nixon a adus 2 scrisori guvernului, una de la credincioșii români greco-catolici și alta de la preoți catolici de acolo, în care a cerut guvernului român să restabilească drepturile religioase ale preoților. [Indescifrabil] în Italia și a vizitat pe papă, a fost întrebat asupra aceluiași lucru: când biserica greco-catolică va fi repusă în dreptul ei. El s-a eschivat de la un răspuns precis și a spus că va raporta guvernului. A făcut-o și acum se duc tratative între guvernul român și Vatican. Sunt delegații guvernului și după câte știu, după unele zvonuri ajunse la mine, tratativele progresează încet, dar progresează. S-a ajuns, mi s-a spus, până acolo încât guvernul român a acceptat teza ca foștii greco-catolici să-și zică catolici și preoții netrecuți să aibă dreptul de a oficia slujbe religioase în bisericile catolice, după ritualul nostru greco-catolic. Papalitatea ar fi admis teza, dar cere mai mult să se restituie bisericile greco-catolice și preoții să fie recunoscuți de stat, chiar dacă nu se vor mai menține episcopiile și mitropolia din Blaj. Așa, un fel de compromis, care ar da câștig de cauză bisericii și ar satisface și guvernul. Deci, nu suntem uitați și părăsiți de Vatican și sperăm chiar că, în curând să se încheie acordul cu Vaticanul și să ieșim în lumină.

³⁰⁰ Charles de Gaulle s-a născut la data de 22 noiembrie 1890. A fost general și politician francez, în 1958 a fost ales președinte al Franței. A încetat din viață la 9 noiembrie 1970.

22.12.1970

100/F. Gh.

Sursă de încredere

Strict Secret

Notă informativă³⁰¹

În ziua de 12.XII.1970 am fost la Protopopiatul ortodox din Cluj, pentru a mă întâlni cu Prunduș, conform sarcinii primite.

Sub pretextul recunoașterii vechimii în cartea de muncă a perioadei 1940–1952 câtă vreme am funcționat ca preot, am făcut cunoștință cu protopopul ortodox la biroul acestuia. Protopopul mi-a dat lămuririle necesare, însă mi-a spus că pentru perioada cât eram preot greco-catholic ar putea să mă informeze mai bine părintele Prunduș care lucrează în biroul alăturat, cu care apoi mi-a și făcut cunoștință protopopul, expunându-i el cauza mea. După ce Prunduș mi-a recomandat să trec la episcopat la consilierul episcopesc care se ocupă de această problemă și după ce am rămas singur cu Prunduș (protopopul s-a retras, iar ceilalți funcționari și-au reluat lucrul), Prunduș și-a reamintit în mod vag că ne cunoaștem de undeva și după ce i-am reamintit că ne-am cunoscut în închisoarea din Cluj în anul 1951 luna ianuarie în camera nr. 36, Prunduș mi-a dat adresa lui (strada Budai Nagy Antal, nr. 65) și mi-a fixat o întrevedere cu el, la domiciliul lui, pentru ora 18:00, dându-mi el în scris pe o fișuică atât adresa lui cât și numele consilierului episcopesc și adresele exacte.

La ora fixată de Prunduș, în ziua de 12.XII.1970, n-am putut să mă duc, în schimb am fost la episcopie, l-am aflat pe consilier, am discutat problema vechimii în câmpul muncii, problema oficială pentru care m-am prezentat și la protopopul ortodox. Fiindcă Prunduș mi-a fost spus că duminică 13.XII, îi este ocupată, m-am dus la locuința lui în ziua de luni, 14 XII, la ora 17:00. În curte am întâlnit o bătrânică pe care am întrebato despre apartamentul pe care-l ocupă părintele Prunduș și bătrânică mi l-a arătat (la parter în curte, pe partea dreaptă a intrării din stradă).

³⁰¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 223.

În camera pe care o ocupă Prunduș, la intrarea mea, mai era un individ, care după îmbrăcăminte și nivelul discuției am dedus că era un preot greco-catolic, pe care mi l-a recomandat Prunduș sub titlul generic „un frate de încredere”. Cum conversația lui Prunduș cu „preotul” a încheiat-o, „fratele-preot” a plecat rămânând numai eu cu Prunduș. M-a invitat să mă fac comod, ne-am așezat față în față la masă și, după ce i-am explicat motivul absenței mele și l-a acceptat, i-am spus că am fost la consilierul episcopesc recomandat de le și acela m-a îndrumat să caut la Blaj pe protopopul Teodorescu care are arhiva fostei episcopii greco-catolice a Blajului și delegația oficială de a elibera acte (copii) din arhivă. Am fixat împrejurările în care ne-am fost cunoscut în 1951, aducându-ne aminte de amănunte legate de acele împrejurări. M-a întrebat de domiciliul meu (și-a notat exact adresa mea din Târgu Mureș, numărul de telefon), de starea civilă a mea (i-am arătat o fotografie familială a mea ce o port cu mine) iar eu, văzând o fotografie a lui împreună cu maică-sa pe perete, i-am spus că în curte maică-sa mi-a arătat intrarea în camera lui.

Prunduș s-a interesat despre activitatea mea personală (în afară serviciului propriu zis) de preot greco-catolic. I-am spus, sincer că „liturghisesc zilnic acasă, în familie și că am un grup de 7–8 persoane, elită greco-catolică, de care mă ocup și pe care o îndrumez sufletește, luând pentru această activitate măsurile de precauție necesare ca să nu cauzez acestor suflete alesc greutăți și nici să le expun pericolelor. Arătându-se Prunduș mulțumit de această activitate preoțească a mea, m-a îndrumat să fiu și pe mai departe prevăzător. M-a întrebat dacă-l cunosc pe părintele Dogaru, cel care are familie numeroasă?

I-am spus că Dogaru Grigore care este în prezent contabil la Liceul „Papiu” și care are familie numeroasă (și care este văr cu Dogaru Lazăr, tot preot greco-catolic din Târgu Mureș) locuiește pe calea Voinicenilor și că m-am întâlnit cu el în urmă cu aproximativ o lună de zile și că este sănătos. Greutăți mai are cu școlarizarea copiilor, însă are copii buni și că este bine văzut la serviciul său, tocmai datorită seriozității în muncă și a faptului că are familie numeroasă și că de vreo 15 ani de când îl cunosc, n-a avut neplăceri nici din cauza serviciului și nici pe motive preoțești.

Prunduș m-a întrebat dacă Dogaru Lazăr a primit pachetele din America? I-am răspuns că Dogaru la ultima întâlnire nu mi-a spus că ar fi primit vreun pachet.

Prunduș mi-a spus că: „Dogaru Grigore a făcut pușcărie multă la Canalul Dunării, că în urmă cu câteva luni a fost la Cluj la el”, că Dogaru Grigore i-a dat o fotografie familială, un grup cu toți membri familiei sale, pe care fotografie Prunduș a multiplicat-o și printr-o persoană (evreică) a trimis-o la Paris unde „persoana” (evreica) a predat-o grupului de preoți constituiți în comitet de ajutorare a sinistraților preoți greco-catolici din România. Din Paris a primit apoi Prunduș în valoare de 1400 lei ajutor, cu titlul ca 700 lei să dea lui Dogaru și 700 lei altei familii de preot greco-catolic. Prunduș s-a arătat nemulțumit de zgârcenia manifestată de biserica romano-catolică din Franța (în colaborare cu preoții greco-catolici români din Franța), față de cazul lui Dogaru Grigore, caz pe care l-a prezentat în culori sinistre: „Un preot greco-catolic cu 7–8 copii, sinistat (râul Mureș i-a avariat locuința), care a făcut multă pușcărie pentru cauza religioasă greco-catolică”, anexând și fotografia multiplicată. Prunduș consideră că lipsa de organizare a românilor din Franța, delăsarea, lipsa unei activități susținute face o impresie rea în lume și nici nu se prezintă eficient ajutorul pe care-l așteaptă sinistrații din România. Acest fapt caracterizează de altfel și situația bisericii greco-catolice din interiorul hotarelor țării noastre.

Prunduș m-a întrebat dacă avem neplăceri cu autoritățile la Târgu Mureș, dacă a fost vreun preot greco-catolic arestat, dacă activează bine preoții greco-catolici, dacă părintele vicar Iosif Pop e sănătos, dacă episcopul Alexandru Todea are o activitate religioasă importantă?

I-am răspuns la întrebări astfel: la Târgu Mureș în ultimii 15 ani n-a fost arestat decât un singur preot greco-catolic și acela nu pentru cauza religioasă, ci pentru că a dat o palmă în timpul serviciului, unui meșter care-l șicana (la fabrica „Cablul”). Preoții greco-catolici din Târgu Mureș, cu excepția lui Husar Roman nu depune activitate preoțească, iar credincioșii greco-catolici sunt îndrumați la bisericile romano-catolice. Husar Roman se expune și ține bine în mână credincioșii din Câmpia Ardealului, liturghisește zilnic și face apostolat activ. Restul preoților sunt în câmpul muncii sau pensionării și stau în activitate

sau au o activitate rezumată la un cerc restrâns de credincioși, bine verificați. Iosif Pop, vicarul, e suspect de cancer și e retras într-un cerc de preoți care nu depun activitate ca și el de altfel. Alexandru Todea a fost prin Târgu Mureș, are domiciliul la Reghin, însă directive episcopale nu se observă ca să dea, sau cel puțin, personal nu am primit ceva deosebit, ceva esențial.

Prunduș mi-a spus că aceasta e situația și la Cluj. Munca de birou sau din altă parte nu le permite preoților să activeze religios, deși tineretul este dornic să ducă o viață religioasă superioară. El, cunoaște studenți din Cluj care se mărturisesc și se împărtășesc zilnic la bisericile romano-catolice. Tineretul e mai activ, preoții greco-catolici însă nu se expun. Prunduș a avut o propunere pe care a prezentat-o și episcopului Dragomir al Clujului și lui Iuliu Hossu (pe când trăia acesta) propunere care conta în aceea ca să se numească o biserică romano-catolică la care preoții greco-catolici să poată liturghisi în limba română, sau în cel mai rău caz, în limba latină, dar credincioșii să știe că aceasta e biserica lor. El a discutat cu Marton Aron problema, dar nu e de acord, pe motivul că ar fi aceasta o provocare și guvernul ar sesiza scopul pentru care s-ar acorda această libertate preoțimii greco-catolice, iar cazul dacă s-ar face, ar fi un precedent, pe baza căruia și alte centre greco-catolice ar pretinde o astfel de biserică și conflictul s-ar declara iarăși deschis. Nici Iuliu Hossu, nici Dragomir nu sunt de acord. Inactivitatea aceasta a preoților greco-catolici e convenabilă tuturor. În momentul de față episcopii greco-catolici sunt în discordie pe motivul că Alexandru Todea își arogă titlul de mitropolit, pentru că el e episcopul de Blaj și că la Blaj era sediul mitropoliei. Ori, e binecunoscut faptul că, episcopul de Blaj i s-a dat titlul de mitropolit (Traian Frențiu³⁰²) pentru că era cel mai vârstnic dintre episcopi, Todea nu e cel mai bătrân, însă pretinde acest titlu.

M-a întrebat dacă Todea a primit răspuns la memoriul înaintat guvernului? I-am spus că nu știu să fi primit răspunsul. Prunduș a spus că nici el nu crede că va primi vreun răspuns. Problema greco-catolică

³⁰² Valeriu Traian Frențiu, episcop greco-catolic de Oradea, s-a născut la data de 25 aprilie 1875, în orașul Reșița. A fost arestat la data de 29 octombrie 1948, deținut la penitenciarul Sighet unde după 3 ani și 9 luni a încetat din viață, în data de 11 iulie 1952.

e hotărâtă de Moscova și Moscova nu va ceda nimic. În schimbarea soartei bisericii greco-catolice trebuie întreprinsă o acțiune internă, care, deși s-ar solda cu victime, s-ar rezolva pe cale internațională. La aniversarea Papei s-a trimis o telegramă comună de către Todea și ceilalți episcopi Vaticanului. S-a întâmplat curând și moartea lui Iuliu Hossu și Papa a fost înștiințat printr-o nouă telegramă. Telegramele au fost primite de Papa, care a dat un răspuns singur pentru ambele telegrame. Telegrama a citit și Prunduș, în care Papa scrie că: „În curând se va ivi și ziua luminoasă pentru biserica greco-catolică din România” (textul este ceva mai încâlcit, dar acesta e miezul lui), o speranță pentru libertate în care Prunduș nu mai crede.

Prunduș a vorbit apoi despre activitatea greco-catolică din Cluj și teritoriul Clujului episcopal greco-catolic. Astfel, la Moisin, unde a existat o mănăstire greco-catolică, după unificarea religioasă, au ajuns niște preoți ortodocși răi. Ulterior a fost numit un fost preot greco-catolic, trecut la ortodoxism, care prin felul în care liturghisește, dă impresia de greco-catolicism pe care-l aderă credincioșii, (la ieșirea cu darurile pomenește pe toți episcopii noștri greco-catolici, nuanțele greco-catolice sunt păstrate și este tolerat de către conducerea ortodoxă). Astă vară, Prunduș a fost la Moisin cu alți 7 preoți și timp de 10 zile au ținut adevărate exerciții spirituale la un înalt nivel spiritual și tot timpul acesta au fost cazați bine la mănăstirea aceea. Un alt preot greco-catolic bătrân de pe Câmpie (în sânul Clujului) a fost arestat în urmă cu vreo 2 ani pentru activitate religioasă greco-catolică. După eliberare a continuat în casa proprie să aibă activitate religioasă greco-catolică. Șeful postului de miliție local i-a spus preotului că-i pare rău că a trebuit să-l aresteze atunci, dar de acum înainte poate să fie liniștit că el n-o să-l mai supere cu nimic și de atunci preotul activează nestințit. Prunduș a spus că episcopul Herineanu³⁰³ din Cluj e suspectat

³⁰³ Teofil Herineanu (sfințit preot de Episcopul Iuliu Hossu). Herineanu, fost greco-catolic, este sfințit episcop ortodox la mănăstirea Dragoslavele (mănăstire în care au avut domiciliu obligatoriu episcopii Bisericii Române Unite). Devine Episcop al Romanului și Hușilor, apoi Episcop de Cluj, iar în toamna anului 1973 Episcopia Clujului este ridicată la treapta arhiepiscopiei și, în acest context, Teofil Herineanu a fost pus în noua sa demnitate. Promovarea foștilor greco-catolici în Biserica Ortodoxă era obișnuită în acea perioadă, a se vedea și cei 37 de preoți sau protopopi care au semnat „Proclamația” sau „Adunarea” de la Cluj din 1 octombrie 1948.

de către ortodocși și totuși se expune uneori pentru a menține unele mici diferențe ce sunt între ortodocși și greco-catolici. O astfel de diferență – liturghii consecutive, două, făcute în aceeași zi, conform uzanței ortodoxe, nu sunt admise. Singur Herineanu îngăduie această practică. S-a adus critică lui Herineanu pentru aceasta, însă s-a răspuns forurilor superioare că, în trecut la școli, în unele orașe și preoții ortodocși practica o liturghie pentru școlari și o alta la o altă oră pentru credincioși. Motivarea i-a făcut-o episcopului Herineanu, unul dintre credincioșii săi actuali și se așteaptă răspunsul.

Herineanu este un episcop bun și poate că ar fi fost mai utilă o înțelegere cu el în ceea ce privește libertatea greco-catolică, permițând preoților greco-catolici o libertate oarecare greco-catolică, în sânul bisericii ortodoxe. Pericolul este însă acela că poporul de rând n-ar înțelege astfel și au interpreta că ambele religii sunt una și aceeași și că atunci, decât să se expună unor neplăceri, mai bine să rămână ortodocși. Un caz de înțelegere între preotul ortodox și preotul greco-catolic a avut el cu ocazia înmormântării unei rudeni a lui. Înainte de a fi înmormântat, Prunduș a făcut rânduiala conform credinței greco-catolice în casă, iar la sosirea preotului ortodox, când încă slujba nu era isprăvită, preotul ortodox, înțelegător, a așteptat afară, până s-a terminat slujba, apoi a intrat și a slujit și el conform tipicului ortodox. Preotul ortodox i-a spus că el n-o să-l reclame doar dacă se va afla ceva, el se va preface că nu știe nimic, n-a văzut nimic, răspunderea s-o suporte numai acela care a celebrat fără știrea sa. Până azi n-a avut Prunduș nici o neplăcere.

Confuzia cea mare este însă în conștiința credincioșilor greco-catolici care frecventează bisericile romano-catolice. Aceștia au intrat în evidența romano-catolică și deși el le-a spus că rămân greco-catolici în fond, ei își preia acest rit. Astfel, botezându-și un copil la romano-catolici, tatăl i-a spus lui Prunduș că copilul e romano-catolic. Prunduș i-a explicat că, deși e botezat la romano-catolici, copilul e greco-catolic. Părinții copilului nu pot înțelege acest lucru. Pericolul deznaționalizării românilor greco-catolici în biserica romano-catolică este mare, deși preoții romano-catolici nu pot fi acuzați în mod deschis de o practică prozelitistă șovină maghiară de deznaționalizare a românilor greco-catolici, se observă o slăbire a sentimentului național românesc a

românilor greco-catolici care în mod îngrijitor, vorbesc limba maghiară bucuroși și în familie, iar la ieșirea din biserica romano-catolică în duminica și sărbători, discută în limba maghiară, îngroșând numărul celor ce vorbesc limba maghiară. Însă, decât să treacă la sectari, mai bine la romano-catolici. Ofensiva sectarilor este foarte puternică la Cluj și împrejurimi și mulți greco-catolici trec și la sectanți.

Mi-a spus că în vară a trecut prin Cluj și părintele Mircea Todericiu din America, l-a căutat pe Prunduș la locuință, dar nu era acasă și nu s-au putut întâlni. Todericiu s-a întâlnit cu Chindriș, însă și cu alți preoți și cu episcopul Dragomir.

În acest timp a mai sosit în casă și mama lui Prunduș și m-a recomandat ca preot din Târgu Mureș (greco-catolic), a stat puțin de vorbă cu el și a plecat.

Spre sfârșitul vizitei mele a mai sosit un individ, scund, care s-a prezentat simplu „părintele Gavril”, eu mi-am spus clar numele de familie, a vorbit puțin cu Prunduș. Prunduș m-a recomandat ca preot greco-catolic de încredere, însă acesta a plecat după câteva vorbe spuse în șoaptă lui Prunduș.

Am discutat apoi situația crizei de materiale religioase greco-catolice. I-am spus că în urmă cu vreo 10 ani am fost la părintele Chindriș, trimis de către părintele Husar Roman, iar Chindriș mi-a dat atunci ceva materiale, cărți religioase, dar s-au epuizat și credincioșii din Târgu Mureș duc lipsă de astfel de materiale. Mi-a spus că această problemă e nerezolvată, toate rezervele sunt secate și nu e speranță de a se redresa situația. Verbal se poate catehiza și rezultatele sunt mulțumitoare. Trebuie să ne rezumăm la cât se poate de puțin dar la schimbul de mâine, la o preoțime activă pentru viitor, dacă nu schimbă situația actuală, pare viitorul îngrijorător. El totuși speră, după cele citite de răspunsul Papei că se activează pe linie diplomatică, rezultatele nu le întrevește chiar atât „de curând” pe cât scrie Papa. În Ucraina s-a redat un fel de libertate bisericii greco-catolice (o libertate neoficială, dar totuși o libertate), în sensul că preoții greco-catolici care activează în ilegalitate nu mai sunt arestați, ei sunt tolerați, activitatea totuși rezumându-se, ca și în România la slujbe în case particulare și o mică elită activă.

Dacă nu interveneau evenimentele din Cehoslovacia, poate că și la noi s-ar fi făcut un pas spre libertatea religioasă, însă după acele

evenimente, guvernul român nu se expune ca să nu-și complice situația și așa destul de delicată față de directivele Moscovei. Problema greco-catolică nu poate fi rezolvată încă în România căci și fără această problemă situația României este destul de echivocă și Rusia nu mai îngăduie românilor abateri de la linia moscovită.

La plecare i-am restituit bilețelul dat de el (cel cu adresa lui) pe care l-a luat și l-a rupt de față cu mine. Mi-a dat 300 lei pentru ca să liturghisesc pentru ei „ad intentionem datis³⁰⁴”, socotind câte zece lei pentru „o intenție”. M-a invitat să mai trec pe la el când mai vin pe la Cluj, a transmis lui Dogaru Grigore urări de bine și ne-am despărțit în termeni amicali.

Am observat în locuința lui că este aranjată pentru a da aspect de casă de preot, cu toată ornamentația de o mică bisericuță. În plus, pe birou și pe polițele bibliotecii, plicuri cu fotografii developate, ca semn că se ocupă și cu arta fotografică.

„L.O.”

Copii după notă la: – Direcția I-a
– Inspectoratul de Securitate Cluj
– Todea Alexandru
– Dogaru Grigore

Locotenent Colonel
Florea Gheorghe

³⁰⁴ La intenția dată.

24.XII.1970
104/M.A.
Sursă de încredere

Strict Secret

Notă informativă³⁰⁵

Todea la data de 15 decembrie a venit în contact cu sursa și a comentat o serie de probleme legate de ultimele evenimente.

Astfel în legătură cu atentatul comis împotriva papei remarcă, că acesta a fost salvat de cei doi episcopi care îl escortau și nu de președintele Filipinelor. Consideră că dacă această vizită era efectuată într-o țară socialistă era imposibil să se apropie străini de această personalitate marcantă. Aceste fapte au fost relatate cu lux de amănunte de organul Unita pe care îl citește regulat.

Este curios, că Papa a lăsat o serie de instrucțiuni sub formă de testament, chiar înainte de a pleca în acest lung turneu, care a cuprins și Australia. Probabil a avut presimțiri. Consideră în continuare că biserica catolică își consideră pozițiile câștigate în special în Asia, Africa și Australia.

Declară că regretă decesul lui Pop Gafia, fostă asistentă sanitară la TBC, persoană credincioasă de legătură, cu o serie de catolici. A fost una din ființele care a luptat pentru credința catolică, în acest oraș.

În ceea ce privește activitatea sa, declară că recent a fost operat la Târgu Mureș – hernie – acum se simte bine și își continuă pregătirea cadrelor sale – elevi care învață limba italiană.

„Rozeanu”

Se va preda nota Biroului IV.

[semnătură indescifrabilă]

³⁰⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 229.

Note informative -

1971

CSJ ISJ Mureș
104/I.I.
Sursă de încredere
5 ianuarie 1971

Strict Secret

*Raport informativ*³⁰⁶

La data de azi 5 ianuarie 1971, am avut o întâlnire cu colaboratorul „R.1”, care în legătură cu fostul protopop greco-catolic Todea Alexandru din Reghin m-a informat următoarele:

Cu câteva zile în urmă Todea a fost vizitat la Reghin de fostul director de liceu Barcoman din Târgu Mureș. Cu acesta au discutat multe probleme printre care și legat de situația lui Todea.

Barcoman a spus că a fost bine primit de Todea, spunând că este bine și sănătos și o duce bine.

Barcoman l-a criticat pe Todea pentru activitatea exagerată de rezistență greco-catolică, îndemnându-l să-și creeze și el o situație în care sens să intre în câmpul muncii. Todea a arătat că orice serviciu ar fi pentru el un act de umilință și înjosire. A mai arătat că el speră și așteaptă să i se rezolve situația sa pe linia cultului greco-catolic.

Profesorul Barcoman a spus că Todea este un încăpățânat, lucru ce face să complice situația cultului greco-catolic prin comportarea sa. Crede că această părere o au și alți foști preoți greco-catolici.

Maior Ința

Tovarășul Ința,

De identificat pe fostul director și verificat în evidențele noastre.

³⁰⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 231.

196

104/I.I.
Sursă de încredere
20.I.1971

Notă informativă³⁰⁷

Cu ocazia ședinței interconfesionale preoțești la Reghin, fiind vorba de ecumenism a luat cuvântul și preotul Badea Ioan din Teleac (conferința a avut loc la 25 noiembrie 1970) care a spus că are greutăți în parohie din cauza adventiștilor și a rudeniilor fostului protopop greco-catolic Todea. N-a fost lăsat să continue de ce natură sunt greutățile din partea lui Belașcu Traian³⁰⁸, vicar la mitropolia Sibiu și inspectorul cultelor Tonko [sic!], cari au zis că aceste lucruri sunt cunoscute și nu legătură cu conferința.

Târgu Mureș
18.01.1971

„Valer Ioan”

La acțiunea lui Todea Alexandru.

Maior Ința

Tovarășul Ința:

Cu Badea voi discuta eu să clarificăm aceste probleme.

Maior
[semnătură indescifrabilă]

³⁰⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 232.

³⁰⁸ Traian Belașcu fost preot greco-catolic, în anul 1948 a trecut la Biserica Ortodoxă Română și numit vicar al Mitropoliei Ardealului. A participat la 1 octombrie 1948, ca președinte, la adunarea de la Cluj care „legitima” trecerea greco-catolicilor români la Biserica Ortodoxă.

197

104/I.I.

Sursă de încredere

06.II.1971

Strict Secret

*Raport informativ*³⁰⁹

La data de 04.II.1971 în oraşul Reghin am contactat pe fostul informator „Matei”, care despre activitatea fostului protopop greco-catolic Todea Alexandru din Târgu Mureş, m-a informat următoarele:

Prin discuţiile avute cu epitropul ortodox din satul Ceie, anume Citirig Gavrilă a aflat că soţia acestuia în anul 1970 a fost bolnavă şi internată în spitalul de la Reghin.

La acest spital lucrează în calitate de soră de caritate numita Costinaş.

Tot fostul informator „Matei” m-a mai informat că în comuna Gorneşti, satul Teleac se repară o fostă biserică greco-catolică.

În cursul toamnei 1970 preotul din acest sat Badea s-ar fi întâlnit pe un autobuz cu numitul Todea Alexandru. Acesta l-a întrebat pe preotul Badea de ce nu se mai termină repararea acelei biserici. Preotul Badea a arătat că se va termina cât de curând, însă în anul 1970 numai sunt fonduri. Todea i-a răspuns atunci: „nu-i nimic o vom termina-o noi cât mai repede”.

Informatorul „Matei” ne mai informează că prin discuţiile avute cu librarul Zeteş din Reghin, acesta l-a informat că numitul Todea Alexandru scrie nişte lucrări conţinând ceva „tratate despre morală”.

În oraşul Reghin au apărut nişte calendare greco-catolice. Nu se ştie de unde, se crede că Todea le-ar fi adus.

Maior Inţa

³⁰⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 238.

198

Secția Municipală Gherghe Gheorghiu Dej

Primit: Maior Ciobanu Gheorghe

Sursa: „Dan Cristescu”

Data: 11.02.1971, ora 19.30

*Notă informativă*³¹⁰

În perioada 24 noiembrie 1970 – 18 ianuarie 1971, găsindu-mă la Făgăraș, am discutat în mai multe rânduri cu fostul preot greco-catolic Gheorghe Covoran. Problemele abordate au fost diverse, însă rețin atenția cele discutate în legătură cu Mircea Todericiu preot la Cleveland SUA. Gheorghe Covoran a precizat în plus față de cele semnalate anterior că Mircea Todericiu ar fi afirmat că până în urmă cu aproximativ doi ani nu putea veni așa des în RSR. În prezent îi este necesar să cheltuiască ½ din salariul pe o lună pentru cheltuielile de deplasare aici și de aceea îi convine să vină mai des. Spune că vine să viziteze rudele și prietenii (are mamă și frați sau surori în județul Bistrița Năsăud).

Mircea Todericiu i-a spus că ultima dată a vizitat pe Alexandru Todea, preot catolic domiciliat în Reghin, strada Bucegi, nr. 9 sau 12, care este recunoscut ca episcop greco-catolic în eparhia de Alba Iulia. Gheorghe Covoran a precizat că și preotul Ioan Ploscaru din Lugoj, strada Ioan Popovici – Bănățeanu, nr. 10 este recunoscut ca episcop greco-catolic pentru eparhia Lugoj, pe care dorește să-l viziteze.

11.02.1971

„Dan”

Observații:

Sarcinile în acest sens care i s-au trasat anterior, urmând a le clarifica și cu alte deplasări la Făgăraș. În special este necesar a stabili când mai revine în RSR (Făgăraș) Mircea Todericiu pentru a-l putea

³¹⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 239.

„contacta” și a concretiza activitatea acestuia dușmănoasă desfășurată pe linia cultului greco-catolic, ce noi directive aduce, etc.

Nota în copie la București, Direcția I-a, ISJ Brașov, Reghin și Lugoj (de urmare celor trimise anterior în acest cazuri).

Maior,
Ciobanu Gheorghe

15.02.1971
De acord,
Căpitan Cristea Ion

199

18.02.1971

104/M.A.

Sursă de încredere

Notă³¹¹

Azi 18.II.1971 a fost pe la orele 12:10 la Librărie, a cumpărat cartea Școala Ardeleană din care mi-a arătat capitolele „Rugăciuni pentru dimineață” spunând că și noi putem să ne rugăm în fiecare zi. M-a întrebat dacă am fost la adunarea din piața orașului cu ocazia depunerii coroanelor la bustul lui Petru Maior. Eu i-am răspuns că am fost și că am fost și la Târgu Mureș. M-a întrebat ce părere am asupra lui V. Netea, spunându-mi că a vorbit ca un adevărat român care luptă pentru poporul român.

„Valer”

³¹¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 240.

18.02.1971

104/M.A.

Sursă de încredere

Notă³¹²

În ziua de 10.II.1971 a venit în librărie Todea Alexandru și a cumpărat cartea „Istoria Secretă” și Cântare românească, cu această ocazie am stat de vorbă cu el pentru a putea întreba dacă a primit bani din străinătate spunându-i că am auzit de la alții cum că primește sume mai mari, el mi-a răspuns că în afara celor oficiale și legale prin PTT [Poștă Telefon Telegraf] nici nu primește și nici nu trimite nimic. Mi-a spus că au venit la el acasă unii indivizi care au încercat ca să-i dea bani, sau dacă vrea să scrie ceva în străinătate, dar el le-a repezit și le-a dat afară din casă. L-am întrebat că din ce trăiește pentru că nu este în serviciu, el mi-a spus că pregătește elevi pentru diferite examene și că primește de la foștii lui elevi pe care i-a școlarizat din fondul bisericesc, atunci când era preot la Reghin.

În legătură că oficierea cununiilor la domiciliu a spus că prin cuvântul său de preot încă nu și nici nu ar face așa ceva, dar mi-a spus cum că odată întâmplător părinții unor tineri l-au oprit și mulțumit că le-a cununat pe copiii lor, dar el atunci le-a spus părinților numai ca să scape de gura lor că s-au cununat la Todea.

Referitor la problema banilor din străinătate mi-a spus că și el a auzit că cineva ridică banii în numele lui de la diferiți străini, dar va face cele necesare celor competenți pentru a se rezolva odată cu problema lui.

L-a întrebată că cu ce se ocupă în timpul liber mi-a răspuns că lucrează la o carte în domeniul filozofiei și că în curând va preda-o pentru editare.

În ziua de 12.II.1971 a venit la Librărie a cumpărat cartea „Estetica” de Croce și „Viați paralele” de Plutarh, cu această ocazie mi-a spus că nu vrea să mă jignească deoarece mă privește la fel ca atunci când

³¹² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 241.

eram elevul lui, altfel ar face un memoriu pentru că a mai făcut și lucrurile s-au clarificat, iar dacă este necesar va face încă odată pentru că eu trebuie să știu de unde am auzit chestiile cu banii și cununia.

Tot acum i-am arătat acele icoane și a spus că am procedat foarte bine, și că și el la fel ar fi procedat dacă i s-ar fi recomandat să cumpere. Este după părerea lui un lucru înjositor, chiar dacă acele țigănci au primit de la vreo mănăstire spre vânzare. El a spus că prin aceasta este înjosit atât ierarhia bisericească, cât și membrii bisericești. O icoană nu se încredințează pe mâna unor oameni necompetenți.

„Valer”

[Raport]

*Prea Cucernice Părinte Protoiereu*³¹³

Cu deosebit respect vă raportează în mod confidențial cazul înmormântării lui Todea Ana, sora Domnului Episcop Todea Alexandru din parohia Teleac, petrecut în data de 9 martie 1971.

În data menționată precum știți și Prea Cucernicia Voastră, în interes de serviciu am fost la I.G.C.L. Reghin.

Înapoindu-mă în aceeași zi în parohie, am fost vizitat de dl Episcop.

Până la poarta parohiei a fost condus de suita dumnealui catolică, și la apariția mea toți au plecat, iar eu în mod foarte respectuos, l-am invitat în casă, după ce dânsul a zis: „Dumnezeu a vrut așa ca să-ți fac vizită”. Eu i-am împărtășit condoleanțele mele pentru decesul sorei sale.

Venind în casă m-a întrebat care sunt hotărârile Adunării Generale (că așa a fost informat) pentru obținerea unui loc de înmormântare.

I-am citit procesul verbal și dânsul, în mod să zic chiar autoritar, a spus să chem pe curatorul Todea Teodor, cantor bisericesc și casier în consiliul parohial.

Todea Teodor interesat de plecarea mea în scopul lucrării bisericii, era la mine în bucătărie dimpreună cu tovarășul Președinte al CAP, Făgăraș Teodor, care este și viceprimar al Consiliului Popular Gornești, pe care i-am invitat în cameră.

Lui Todea Teodor în toamna lui 1970 i-a murit un băiat de 23 de ani prin accident de tractor.

La apariția acestor 2 persoane, Todea + Făgăraș, Dl Todea Alexandru foarte înfuriat l-a interogat despre această hotărâre. Todea Teodor a explicat că această hotărâre a luat-o poporul în Căminul Cultural Teleac.

Dl Todea Alexandru s-a ridicat în picioare cu amenințare, făcând pe Todea Teodor trădător și zicând „Toadere te-a bătut Dumnezeu, dar are să te mai bată”.

³¹³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], D140, fila 108.

Eu am intervenit pentru calmarea celor întâmplare, spunând că noi ortodocșii suntem mult mai buni decât ne cred alții și dacă dorește loc de înmormântare, eu dau voie să-și aleagă un loc pentru răposata, în unul din cele 3 cimitire, chiar și în curtea bisericii. I-am oferit și clopotele și chiar dacă dorește preot să aducă un preot, dacă nu ortodox vechi, unul revenit.

Mi s-a răspuns: „Nu am nevoie de trădători, eu fac slujba – pe mine mă cunoaște și Bucureștiul”.

Am întrebat? După Dumneavoastră care este adevărul celor 2 Biserici ortodoxă și greco-catolică.

Mi s-a răspuns că Biserica Ortodoxă este inexistentă. M-a supărat și am dat exemplul din 1770 [sic!] când a luat ființă Biserica Greco-Catolică și motivele. A spus, e adevărat, dar pe el îl dirijează Roma, iar actul din 1948 l-au făcut trădătorii de greco-catolici cu corifeii de ortodocși – împreună cu nelegiuții din conducerea statului.

Zicea „Ai auzit de Vasile Luca, Ana Pauker și alții, ai auzit de Pătrășcanu știi cine l-a împușcat? Părinte Badea să știi că cultura a venit din Ardeal, ex. Petru Maior”.

Eu am zis: „eu știu un lucru că în Scriptură scrie că orice orânduire e lăsată de Dumnezeu, iar omul să fie supus.

Ca drept răspuns mi s-a răspuns: „lasă Domnule Scriptura, că și nelegiuții o citesc”.

Nu scriptura dirijează conștiința omului, ci părerea după realitate [sic!].

E adevărat, am zis – realitatea – România înainte de 1944 – România Socialistă din 1971.

Iar a tăcut.

Tot eu am intervenit cu o întrebare: Știu că ați fost foarte mare orator în Reghin zic unii, eu nu știu că nu am fost pe aici că sunt argeșean, și mai știu că ați fost mare dușman al fraților noștri maghiari?

Da, am fost și sunt și acum.

Tot eu am zis; și atunci nu considerați că atitudinea romano-catolicilor dă dovadă de prozelitism pe care Dumneavoastră îi susțineți?

Ba da. Eu sunt așa cum am spus, dirijat de Roma.

În ce relații vă aflați pe timpul Dumneavoastră cu frații ortodocși și romano-catolici?

Nici cum, mi s-a răspuns. Nu aveam nevoie de ei.

Mai știu că înainte de 1944 ați fost refugiat în România, vă rog să-mi răspundeți.

Nu vă interesează.

I-am răspuns „sărut mâna și vă rog să mă iertați”.

Dar totuși întrebându-mă pe mine I. Badea în ce relații mă aflu cu preoții din comună.

Am răspuns: excepțional – dar fără prozelitism.

Dar să știți Dle Episcop că eu mă conform adevărului. Slujesc celui care se îngrijesc de noi – Statul Nostru –.

Am continuat eu: ce părere aveți de noua biserică construită de ortodocși în Teleac?

Răspuns: Termin-o cât mai repede, că poate amândoi o vom sfinți – dar câte ajutoare ați primit de la șefii dv.?

Am răspuns: Am primit și vom primi, dar ce bine era dacă ajutați și Dvs.

A început să râdă.

Discuția a durat 3 ore în fața a 4 persoane.

Parohul l-a făcut pe Todea Alexandru, a citit rugăciunile din calea curcii. A mers înaintea mortului întocmai ca un preot. A făcut 6 opriri. La mormânt a citit Cuvinese [sic!] cu adevărat, a zis o rugăciune. A declarat în fața lui Todea Teodor și Făgăraș Teodor și a mea că a făcut slujbe și face.

Uimitor! Nu am avut curajul să întreb unde slujește. Știu că a venit cu o doamnă, Moldovan, cu care cânta la sicriul moartei (era Moldovan Ana fost condamnată cu Todea).

Amândoi au fost condamnați pentru aceeași cauză.

ss. Badea Ioan
pentru conformitate

202

18.03.1971

104/M.A.

Sursă de încredere

*Notă informativă*³¹⁴

Todea la ultima discuție relevă faptul că crește numărul credincioșilor. Tot mai mulți își îndeamnă semenii să urmeze sfaturile preoților – în special în cadrul populației maghiare – unde biserica dă și o notă de naționalism deghizat acestui fapt.

Arată că se resimte tot mai accentuat, după atâția ani de mizerie.

„Rozeanu”

³¹⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 242.

Copie³⁵

De pe nota „strict confidențială” primită în ziua de 30.03.1971, de la protopopul Ciobanu M. din Reghin.

Printr-o funcționară casieră de la Banca din Reghin, am aflat că Todea Alexandru primește trimestrial din străinătate circa 5–6 mii lei. M-a rugat să nu divulg acest lucru, fiind secret de serviciu.

În contul lui Todea mai primesc bani din străinătate diferite persoane. Aceștia primesc bani și-i dau lui Todea (de la aceeași informație strict confidențial).

Todea este revoltat că s-a aflat de aceasta, că diferiți cetățeni primesc bani pentru el și nu confirmă aceasta. Combate aceste zvonuri, nefiind adevărate.

Pentru conformitate,
ss. M. Ciobanu

³⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 243.

204

104//I.I.
Sursă de încredere
02.06.1971

*Raport informativ*³¹⁶

La data 2 iunie 1971 în orașul Târgu Mureș am avut o întâlnire cu colaboratul „R.1.”, care despre activitatea episcopului clandestin Todea Alexandru m-a informat următoarele: a auzit de faptul că lui Todea Alexandru i-a murit o soră și că ar fi participat la această înmormântare în calitate de preot, că ar fi celebrat slujbe.

A discutat în acest sens cu fostul preot greco-catolic Pop Tămaș, magazioner la Consiliul Popular Oraș și că și acesta a condamnat poziția lui Todea arătând că nu este bine ceea ce a făcut, că a făcut slujbe religioase când el este nerecunoscut de stat, este deci o activitate ilegală, o activitate care nu face nimic bine pentru greco-catolici și nici pentru stat.

A spus că va mai discuta în acest sens cu colaboratorul.

Maior Ința

³¹⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 245.

104/I.I.
Sursă sigură
04.06.1971

*Raport informativ*³¹⁷

La data de 3 iunie 1971 în oraşul Reghin prin discuţiile purtate cu Tovarăşul Maior de Miliţie Ciubucă Toader, am reţinut următoarea problemă despre numitul Todea Alexandru.

La paza contractuală din Reghin lucrează ca secretară dactilografă numita Hada, născută Făgăraş, din comuna Teleac. Este o fată tânără care în anii trecuţi a terminat liceul.

Susnumita împreună discutând cu tovarăşul Maior Ciubucă despre preoţi, i-a spus acesteia următoarele:

– „Ştiţi la Reghin există un fost preot greco-catolic pe nume Todea originar din satul meu natal. Este un om foarte capabil şi cu putere de convingere. Să fii cât de ateu, dacă ai discuţii cu el în câteva ore te lasă un credincios convins”.

Nu s-a putut termina discuţia fiind întrerupţi de alţi cetăţeni.

Tovarăşul Maior Ciubucă ne propune să discutăm în acest sens cu numita Hada, lucru ce-l propun al face.

Maior Inţa

³¹⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 246.

Copiat după textul original

*Informare*³¹⁸

Subsemnatul Todea Teodor, născut la 09.05.1914 în comuna Teleac, județul Mureș, fiul lui Vasile și Maria, cantor la parohia ortodoxă din Teleac, cu domiciliul în Teleac, comuna Gornești, str. Principală nr. 45, informez organele în drept despre următoarele:

La data de 09.03.1971 a avut loc înmormântarea sorei fostului proto-pop greco-catolic Todea Alexandru. Cu această ocazie, Todea Alexandru a venit în satul Teleac și l-a vizitat pe preotul ortodox Badea Ioan, cu scopul de a obține un loc de mormânt pentru sora sa decedată.

Subsemnatul împreună cu tovarășul președinte al CAP Făgăraș Teodor, mă aflu în bucătăria preotului. Am fost chemat de părintele Badea să intrăm în camera dânsului, cu care ocazie am găsit acolo pe fostul proto-pop Todea.

Când am intrat în cameră, fără a avea nici o discuție contradictorie cu el, Todea Alexandru mi-a spus următoarele: „și tu ești un trădător, te-a bătut Dumnezeu și are să te mai bată” (se referea la moarta prin accident în anul 1970 a fiului meu Șandru).

Subsemnatul l-am întrebat: „de ce m-a bătut Dumnezeu? Pe dumneavoastră de ce v-a bătut Dumnezeu că ați făcut 17 ani închisoare?”. A intervenit atunci preotul Badea să nu se certe. I-a mai spus lui Todea Alexandru: „oamenii dumneavoastră râd de biserica noastră și își bat joc de ea, o scuipă și o blestemă spunându-i spurcată”. A spus Todea că el de acest lucru nu știe. A urmat apoi niște discuții cu părintele Badea Ioan legat de actul bisericesc din 1948.

La aceasta Todea Alexandru a spus: „eu sunt greco-catolic, fapt ce știe și Bucureștiul, iar actul din 1948 nu este valabil. Atunci s-au aflat trădătorii de greco-catolici cu corifeii de ortodocși și s-a găsit un grup de nelegiuți, care m-a băgat în pușcărie. Aceste hotărâri au mai fost făcute și de Vasile Luca și Ana Pauker din guvernul de atunci”.

³¹⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 248.

A intervenit preotul Badea și a menționat: „înseamnă că guvernul de atunci, partidul nu a procedat bine?”.

Todea a răspuns: „da!”.

Todea Alexandru a mai arătat că greșeli în trecut s-au mai făcut și în privința lui Lucrețiu Pătrășcanu. A mai arătat apoi și despre meritele lui Petru Maior.

Subsemnatul i-am arătat că în perioada anilor 1940-1944 era împotriva maghiarilor, iar acum părăsește biserica românească ortodoxă și slujește bisericile romano-catolice maghiare.

Numitul Todea Alexandru a spus: „Am fost și voi fi dușman al maghiarilor”.

S-au purtat apoi discuții legat de terminarea bisericii ortodoxe din comuna Teleac. La aceasta, Todea Alexandru l-a bătut pe umeri pe preotul Badea și i-a zis: „faceți-o terminați-o că poate vom face părinte sfințirea ei împreună”. A mai spus apoi dlui preot: „nu vedeți câte se poate întâmpla într-o singură noapte? Uitați-vă la relațiile țării noastre cu Apusul. Pot să te culci ortodox și să te scoli catolic”.

În încheiere a spus că el este dirijat de Roma și că de acolo primește ordine și dispozițiuni, că pe el îl cunoaște și Bucureștiul că este greco-catolic.

Todea mi-a mai arătat că a făcut slujbe pentru copilul meu.

Legat de oficierea serviciului de înmormântare pentru sora sa, Todea a refuzat totul, spunând că el face totul și slujba.

Apoi în mod dictatorial mi-a spus să părăsesc locuința părintelui împreună cu președintele CAP Făgăraș Teodor.

Menționez că cu acea ocazie fostul protopop Todea a avut o discuție și cu președintele CAP Făgăraș Teodor, despre care dânsul vă poate relata.

Teleac la 22.06.1971

ss/ Todea Teodor

pentru conformitate cu originalul
Maior
Ința Ioan

207

24.06.1971
104/I.I.
Sursă sigură

Strict Secret

*Raport informativ*³¹⁹

La data de 24.06.1971 în orașul Târgu Mureș am avut o întâlnire cu colaboratorul „R.1”, care despre fostul preot greco-catolic Roșca Ioan din Iernut, m-a informat următoarele:

La data de 22.06.1971 acesta a fost pe la Târgu Mureș, iar prin discuțiile avute cu colaboratorul i-a arătat faptul că știe de problema că în primăvara acestui an, în luna martie a murit sora lui Todea Alexandru, iar înmormântarea a fost organizată de către acesta.

Roșca aprecia acest lucru ca o mare îndrăzneală a lui Todea și este curios să afle care vor fi urmările acestei acțiuni a lui Todea, deoarece o consideră ca o acțiune prea riscantă.

Roșca a arătat că cu Todea Alexandru, de când a venit din pușcărie s-a întâlnit doar o singură dată prin anii 1964–1965.

Îndemnat pe colaborator să-i facă o vizită la Reghin lui Todea. Colaboratorul i-a promis că o să-i facă.

Nota la dosarul urmărire informativă „Toma”.

Maior Ința Ioan

³¹⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 251.

24.06.1971
104/I.I.
Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic

*Notă extras*³²⁰

Din nota dată la 24.06.1971 de către informatorul „Făgăraș”, în care apare următoarele legat de preotul greco-catolic Todea Alexandru din Reghin:

Guțiu Gheorghe s-a interesat dacă sursa știe ceva despre Todea și dacă nu este bolnav?

Rezultă deci din discuțiile purtate între informatorul „Făgăraș” și Guțiu că acesta nu cunoaște și nu este în legătură cu Todea Alexandru.

Maior Ința Ioan

³²⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 252.

101/B.I.

25.06.1971

Sursă sigură

Un exemplar

Strict Secret

Notă informativă³²¹

Sursa vă informează că la data 05.VI.1971, am stat de vorbă cu locuitoarea Răcean L. asupra preotului greco-catolic Todea, fost deținut politic.

Am întrebat pe această femeie că unde stă acum părintele Todea? Ea mi-a răspuns că la Moraru S. care stă în apropierea pădurii. I-am spus că am văzut-o mergând cu dânsul pe stradă și de aceea am întrebat-o despre dânsul. În continuare mi-a spus că trăiește și el greu. Totuși e bine că îl ajută neamurile, altfel ar fi rău de el, a mai spus că de multă vreme n-a fost pe la dânsa. Acum ocazional a făcut o plimbare la pădure și cu această ocazie a stat de vorbă și cu dânsa. A mai spus apoi că la petrecut puțin, pentru că la dânsa a stat mai multă vreme și era obligată să se poarte frumos cu dânsul deși a avut și ea multe neplăceri pentru urmărirea lui de către Securitate în trecut. În prezent și el este liber și s-a refăcut mult din punct de vedere sanitar. L-am întâlnit după venirea de la închisoare când era slăbit. În prezent mi-a spus că se simte foarte bine, este mulțumit că și-a recăpătat în bună parte sănătatea.

Acestea a declarat și a spus că în prezent ține mai multă legătură cu rudeniile lui, ea nu-l mai ajută cu nimic.

Reghin,

La 05.VII.1971

[semnătură]

Biro

Se va da spre exploatare Tovarășului Ința Ioan.

³²¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 253.

29.06.1971
100/F. Gh.
Sursă de încredere

Notă³²²

În cursul lunii mai și iunie (câte vreme am fost în concediu medical) am fost vizitat de Husar Roman de vreo trei ori la intervale de aproximativ 10 zile. Venea dimineața, sta 2-3 ore apoi pleca în jurul orei 14. La prima vizită mi-a spus că a avut daună la grădina de zarzavat și mi-a cerut sfatul cum să procedeze pentru a primi despăgubiri de la ADAS. La a doua vizită mi-a spus că-i pare rău că a depus cererea la ADAS fiindcă nici nu i-au înregistrat-o, ci doar l-au notat într-un carnețel. În vizita a treia mi-a spus că s-a întâlnit cu fostul preot greco-catolic Mera (azi în vârstă de circa 80 de ani, salariat la OLF din str. Chinezu). Husar Roman a reluat unele probleme care-l frământă și le-a lămurit și precizat, iar eu am putut să-mi dau seama, deși discuțiile erau incoerente despre unele aspecte ale cazului Husar Roman, neclare pentru mine în trecut. Pe probleme încerc să le reproduc astfel:

1. Problema materială a lui Husar. Și-a clădit o casă din câștiguri licite și ilicite. Este Husar chinuit de nesiguranță că se cunosc de către miliție sau nu se cunosc acțiunile lui ilicite, care i-au adus beneficii materiale. Evaziuni fiscale – posedă ceva teren agricol în comuna Voiniceni, nedeclarat, pe care-l folosește el sub numele fratelui său, după care nu se plătește impozit. A confecționat cruci metalice (pentru a fi expuse la încrucișări de drumuri pe troițe) folosindu-se de o aprobare obținută prin intermediul unui om de încredere, de la întreprinderea la care se confecționau clandestin crucile, a obținut o cantitate mult mai mare de cruci pe care le-a comercializat, folosindu-se de poziția religioasă a sătenilor din satele Câmpiei Ardealului, la prețuri de speculă. Îi este frică de o explicație a veniturilor sale la clădirea casei.

³²² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 256.

2. Problema pensionării lui. Neavând vechime minimă pentru drept de pensie, face calcule pentru a intra în câmpul muncii să-și completeze anii. Astfel duce tratative cu OLF, prin intermediul lui Mera, ca să deschidă un magazin (aprozar) în locuința sa, o altă alternativă e să deschidă un centru de achiziționare de sticle goale, iar a treia alternativă să reintre în biserica legală, ortodoxă, ca preot acum la parohia Remetea (după ce a ratat ocuparea parohiei de unde s-a pensionat preotul Andraș Ioan), unde zicea Husar Roman că urmează a deveni parohia vacantă prin pensionarea preotului ortodox Gligor. Husar ar administra parohia din casa lui proprie.

3. Problema relațiilor lui cu securitatea. A fost vizitat de către un tovarăș maior al securității, a fost chemat în câteva rânduri el la securitate și interogat de către același tovarăș maior, iar pe stradă este acostat și trebuie să se expună alături de același tovarăș maior care-l provoacă la discuții și-l reține pe trotuare, îl invită la cofetării. Recent tovarășul maior discuta cu Mera (de la OLF) și Husar trecând pe strada Chinezu și văzându-i pe cei doi în poarta OLF s-a dus la ei, iar Mera s-a convins că Husar este în relații cu securitatea. Natura relațiilor lui Husar cu securitatea n-a putut-o explica lui Mera, însă pe seama lui Husar încep să se povestească că ar fi informator.

La declarațiile pe care le-a făcut Husar la securitate, în unele probleme, el recunoaște că ar fi greșit și caută să-mi afle părerea dacă a procedat bine sau rău acolo. deși de regulă este calculat și face pe prostul la interogare totuși odată întrebat fiind dacă are relații cu Todea, a răspuns negativ.

De la securitate află și unele lucruri din interogări. Astfel tovarășul maior s-a scăpat și i-a spus că „zadarnic se agită Husar în conduita lui greco-catolică deoarece soarta bisericii greco-catolice e abandonată de Vatican și însuși episcopul Cristea de la Roma ar fi primit răspunsul negativ al Papei pentru actualizarea problemei libertății bisericii greco-catolice din România”. Husar Roman și-a reamintit că eu i-aș fi spus același lucru înainte, la întrevvedere cu el și aș fi declarat că le-am auzit de la protopopul Roman Ioan. Acu, se întreabă Husar Roman oare nu cumva securitatea i-a spus lui Roman Ioan să mi le spună mie și altora, ca să creeze o deznădejde în sânul preoțimii greco-catolice, care să-și piardă speranța în reînvierea bisericii greco-catolice și astfel

să contracareze activitatea lui Todea, despre care află Husar că depune o activitate oarecare? Bârfindu-l pe Todea în fața securității Husar n-a dăunat viitorului bisericii greco-catolice?

Reprospectând Husar datele furnizate despre Todea a constatat că pot să fie false și el a fost credul, le-a crezut juste. El a aflat despre Todea de la profesorul Bojaru Ion decedat. Acest profesor este rudă cu familia Nerva-Popa care a fost protopop în Reghin înaintea lui Todea, ori de regulă se vorbește rău de către rudeniile protopopului anterior. Mergând mai departe cu investigațiile sale, a aflat că profesorul Bojaru a deținut informația de la soția lui care locuia în Reghin (sau Petelea).

La ultima întrevedere cu tovarășul Maior al Securității Husar Roman, i-ar fi spus că dorește să întrerupă legăturile cu el, să nu-l mai viziteze și nici să nu-l acosteze pe străzi.

4. Activitatea lui preoțească în ultima perioadă a diminuat în scopul concentrării eforturilor pentru terminarea clădirii locuinței sale. Totuși vizitează credincioșii din oraș, primește vizite, servește liturghii pentru credincioși cu prudență și persecuție. Face apostolat ocazional antrenând în discuții religioase pe cunoscuți. A vizitat și pe Mera (fostul preot greco-catolic de la OLF) la domiciliu unde a cunoscut pe fiul acestuia Iustinian, om fără ocupație, fost legionar care face pe nebunul, ocărește regimul în public, critică activitatea regimului, face și pe credinciosul. A vorbit în termeni elogioși și despre familia pensionarului profesor Petre din strada Colentina, admirând viața religioasă elevată a acestei familii. În general vorbește mai mult despre trecut, când făcea pe eroul preot greco-catolic în ilegalitate, liturghii nocturne pe la case izolate în satele Câmpiei Ardelenești, din amintirile acestei activități se nutrește, sperând că totuși biserica greco-catolică să se declare liberă, făcând planuri anume ce ar face el atunci: unirea cu biserica ortodoxă fără condiții (un fel de pact de neamestec între ortodocși și greco-catolici), schimbarea centrului bisericesc de la Blaj la Târgu Mureș, tipografii pentru popularizarea religiei prin cărți. Chiar și pe Papa l-ar aduce de la Roma la București cu sediul. Nume proprii despre preoți sau credincioși nu rostește. Rareori scapă câte un nume, ca de exemplu preotul Gurghiu, legionarul Mărgineanu Teodor la casa căruia a fost Husar Roman, legionarul Iușan Lucian, încurcături bănești, mai nou Mera.

Văzând pe masă la mine o scrisoare ce o scriam fiicei mele de la Cluj, fără să-și ceară voie, a citit-o. Mi-a spus apoi că „acesta ți-e felul scrisului? Mărunt? Să ști că scrii interesant, frumos, mai ordonat ca mine.

ss. „Liviu Olteanu”

Husar Roman este cunoscut recent, a fost avertizat, se acționează asupra sa pentru a-l izola.

În viitor se va continua cu măsura și adâncii aspectele legat de Todea.

Se vor identifica rudele fostului protopop din Reghin după care informativ se va acționa asupra lor pentru a vedea ce cunosc despre viața particulară a lui Todea.

Se vor adânci aspectele de care-i este frică lui Husar pentru a le exploata în interesul organelor noastre.

Locotenent Colonel
ss. Florea Gheorghe

29.06.1971
100/F. Gh.
Sursă de încredere

Notă³²³

În ziua de sâmbătă 26.VI.1971 în jurul orei 11 dimineața a venit la locuința mea Friciu (fost preot profesor greco-catolic, actualmente magazioner-arhivar la Vin-alcool Târgu Mureș, domiciliat în str. Kossuth, are vârsta în jurul a 60 de ani) care, după ce s-a convins că suntem singuri mi-a spus următoarele:

„Nimănui nu i-am spus și nu voi spune altuia acest secret. Dacă se va afla voi ști că de la dumneata a ieșit zvonul. Nu voi recunoaște că ți-am împărtășit acest secret. Iată despre ce-i vorba: Episcopul Blajului, Preasfinția sa Todea a dat dispoziția orală ca toți preoții greco-catolici să celebreze liturghia de mâine, duminică 27.VI. la intenția sa, deoarece mâine se împlinesc 17 sau 18 ani de la moartea mitropolitului Ioan Suciu. Probabil că Preasfinția sa Todea intenționează să înainteze un memoriu în numele bisericii greco-catolice și liturghia aceasta e spre scopul ca Dumnezeu să-i ajute prin impunerea mitropolitului Suciu Ioan, să reușească în gândul ce și l-a propus Todea”.

Am fost de acord cu el (cu Friciu) și i-am promis că voi executa această sarcină plăcută și dacă va veni pe la mine părintele Husar Roman o să-l rog să facă și el la fel deoarece în el am încredere. Friciu mi-a spus că nu se opune acestui gând al meu.

Această încredere acordată mie de către Friciu este o dovadă că mă recunoaște drept preot greco-catolic. De altfel, Friciu în urmă cu vreo zece ani venea la locuința mea și chiar se spovedea la mine.

De vreo două luni am observat că Friciu mă salută cu voioșie și că schimbă dou-trei vorbe cu mine. Astfel în săptămâna trecută mi-a spus că a fost pe la el părintele Giurgiu. I-am spus că nu-l cunosc. S-a mirat că nu-l cunosc (poate i-a plăcut răspunsul meu negativ?).

³²³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 260.

După vreo trei zile mi-a spus că din nou a fost la el (în ziua de 23 sau 24.VI) părintele Giurgiu, care este preot foarte bun, a completat el. A mai spus că Giurgiu vine în delegație la Târgu Mureș și întotdeauna îl vizitează și pe Friciu. Menționez că Vinalcoolul are arhive în strada Kossuth, nr. 35 în curte într-o clădire vecină cu locuința mea, în aceeași curte cu mine.

Faptul că Todea a inițiat o astfel de acțiune greco-catolică pe scară întinsă este o dovadă că și-a luat în serios rolul de episcop și că intenționează să treacă la acțiuni mai organizate în viitor. Discutând odată cu Husar Roman despre Todea mi-a spus că în urmă cu câțiva ani i-a spus un preot greco-catolic (Chifor) dintre cei care transmit dispozițiile verbale ale lui Todea, că Todea ar fi pretins o autorizație din partea sa pentru ca preoții greco-catolici să poată duce cuminecătura cu ei. Husar explica această dispoziție ca un pas spre organizarea preoților greco-catolici, o strângere a rândurilor preoților greco-catolici activi un fel de recensământ al preoților greco-catolici activi, ca să știe episcopul Todea că anume pe cine se poate baza. Dispoziția aceea era justificată fiindcă se făceau abuzuri cu cuminecătura care se păstra în cutii de chibrituri, se păstra la locuri necorespunzătoare de către preoți și credincioși.

Părerea mea este că Friciu a primit dispoziția verbală de la acel preot Giurgiu care-l vizitează. Despre Giurgiu mi-a spus Husar Roman că e din părțile Iersei sau Cozma (din fostul raion Reghin) și că sora Ionela i-a fost lui servitoare și că Giurgiu a educat-o și că desăvârșirea spirituală a sorei Ionela care a jucat un rol mare în anii 1948–1949 cu profețiile ei despre soarta bisericii greco-catolice se datorează în mare măsură acestui preot Giurgiu. A mai spus că Husar Roman că Giurgiu a stat ascuns, fugar 2–3 ani prin părțile Câmpiei, că apărea la șezători îmbrăcat în haine femeiești și că n-a fost descoperit decât târziu, trădat. Husar Roman bănuiește că l-a avut și el la slujbele religioase clandestine pe care le oficia în urmă cu mulți ani pe la Moșa-băla etc. Husar Roman mi l-a descris pe Giurgiu ca având vârsta în jurul a 60 de ani, cam de înălțimea lui Husar, față rotundă, cărunț, dovadă că s-a întâlnit, sau cel puțin l-a cunoscut pe Giurgiu.

Într-o dimineață (din ultima săptămână 22–23 sau 24 VI) în jurul orei 10 am văzut intrând în curte un om a cărui semnalmente semănau

cu cele ale lui Giurgiu și care s-a dus direct la arhiva în care era Friciu, s-au închis în arhivă, a stat circa 20 minute apoi Friciu l-a condus pe acesta până la poartă. Timpul petrecut împreună de cei doi preoți este corespunzător spovedaniei și transmiterii orale a unor dispoziții episcopale (Todea), asemănătoare celeia pe care mi-a transmis-o Friciu mie.

Despre Chifor preotul pe care Husar Roman mi l-a numit și care i-a transmis dispoziția episcopală a lui Todea mai demult în legătură cu păstrarea cuminecăturii, Husar Roman mi-a spus că e rudenie cu fostul profesor de științe naturale, Bojoru Ioan decedat, care a locuit pe strada Lungă și că Chifor este foarte activ și că face arte dintre locotenenții lui Todea.

Husar Roman n-a mai trecut pe la locuința mea în ziua de 26.VI, astfel că eu n-am mai putut transmite lui Husar cele încredințate mie de către Friciu. De la data de 26.VI. nu ne-am mai întâlnit cu Friciu.

Dacă s-a executat ordinul verbal al lui Todea în 27.VI atunci preoții greco-catolici activi se reorganizează sub comanda lui Todea despre care Friciu a mai spus că „ar fi înțeles că Todea ar fi plecat din Reghin” în altă localitate, căci în „Reghin nu-și putea desfășura prea bine atribuțiile episcopale”.

ss. „Liviu Olteanu”

Preoții greco-catolici Friciu și Giurgiu sunt necunoscuți organelor noastre, de asemenea și Chifor.

Se vor întreprinde măsuri de lucrare organizată a sus numiților ca legături ale lui Todea.

Friciu va fi pus în S.O. timp de 7 zile în două reprize. Se va analiza posibilitatea și utilitatea instalării unor mijloace speciale la locul de muncă al acestuia.

Aspectul cu domiciliul urmăritului se va verifica de urgență.

Cele de mai sus se vor raporta și Direcției I-a.

Locotenent Colonel
ss. Florea Gheorghe

212

07.07.1971
104/I.I.
Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic

*Raport informativ*³²⁴

La data de 07.07.1971, în orașul Târgu Mureș am avut o întâlnire cu colaboratul „R.1”, care despre fostul preot greco-catolic nerevenit Todea Alexandru din Reghin, m-a informat următoarele:

La data de 06.07.1971 a purtat discuții cu fostul preot greco-catolic Comes Aurel, care era foarte revoltat de faptul că Todea Alexandru din Reghin în ultimul timp a început să activeze mai intens, în care sens va fi lansată o circulară către mai mulți preoți nereveniți, în sensul ca aceștia sunt inactivi și pentru a-i mobiliza mai mult la activități greco-catolice, ca slujbele religioase și altele.

Comes Aurel nu a arătat de la cine a auzit acest lucru și nici de conținutul circularei nu a discutat cu colaboratorul „R.1”. a menționat însă că mulți preoți greco-catolic nereveniți sunt inactivi și că până în prezent ar mai activa în mică măsură numai fostul preot Husar Roman din Târgu Mureș, însă pe el nu te poți baza, deoarece este cam deplasat.

Nota se va exploata la dosarul de urmărire Informativă „Toma” și un extras pentru Husar Roman.

Maior Ința Ioan

³²⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 264.

09.07.1971
104/I.I.
Sursă sigură

Strict Secret
exemplar unic

*Raport informativ*³²⁵

La data de 07.07.1971, în oraşul Târnăveni l-am contactat pe candidatul nostru la recrutare „R.2”, care despre legăturile existente între Todea Alexandru din Reghin şi Guţiu Gheorghe din Târnăveni, foşti preoţi greco-catolici şi condamnaţi în 1952 în cadrul aceleiaşi organizaţii, m-a informat următoarele:

Guţiu nu s-a mai întâlnit cu preotul Todea de circa 2-3 ani şi acesta pentru că Guţiu este supărat pe Todea pe motivul că nu s-a încadrat într-un loc de muncă, pentru a trăi o viaţă normală după muncă şi nu din mila altora. La fel Guţiu îl consideră pe Todea ca un încăpăţânat şi trântor care prin atitudinea sa nu duce laude fostei biserici greco-catolice.

Colaboratorul „R.2” a mai stabilit că lui Guţiu nu-i face plăcerea să discute prea mult despre Todea şi a observat că ar exista o oarecare contradicţie între ei. Lucru despre care Guţiu nu s-a exprimat în mod deschis.

Fiind întrebat candidatul, care ar fi motivele pentru care Guţiu nu i-a o poziţie deschisă sau directă faţă de Todea în acest sens, răspunsul colaboratorului a fost că Guţiu are totuşi un respect faţă de Todea şi deoarece fiind considerat şef al lui Guţiu (episcop), el nu are curajul să-l critice sau să-l bârfească faţă de alţii, mai bine preferă să nu mai discute cu el.

Propun măsura adâncirii contradicţiilor ce apare între Todea şi Guţiu şi chiar compromiterea lui Todea prin unele metode de ofiţerul care îl are în contact pe Guţiu, prin materialul care-l demască cu activitatea ilegală pe Todea şi prin problemele de [incomplet].

³²⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 263.

214

13.07.1971

Notă³²⁶

- Legăturile cu Giurgiu și Friciu – instalat T.O. la locul de muncă.
- Unde vrea să se mute?
- Lt. Col. Dumbravă să contacteze pe fostul milițian, măsuri cu călugărița Costinaș – înregistrarea ei.
- Rudele fostului protopop din Reghin – stimularea neînțelegerilor.
- Legăturile din județ.
- Tatonarea lui Moldovanu pentru recrutare.
- În Reghin există un preot greco-catolic – fost informator, lucrează undeva în contabilitate, de contactat.

³²⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 279.

15.07.1971

Dosarul de urmărire informativă 1335 „Toma Aurel” a fost deschis la data de 18.XI.1970 urmărindu-se drept scop stabilirea sub toate aspectele a activității dușmănoase desfășurate pe linia fostului cult greco-catolic de către cel acționat.

Din studiul materialelor administrate de la data deschiderii și până în prezent se desprind următoarele aspecte mai deosebite:

a. Elementul urmărit este deosebit de fanatic în menținerea perceptelor acestui cult, celebrând în prezent slujbe după ritualul acestui cult cu ocazia unor înmormântări sau cununii, acțiuni pe care le desfășoară cu foarte multă precauție pentru a nu putea fi documentate.

b. Întreține și în prezent o serie de legături în țară și străinătate atât cu unii preoți nereveniți cât și cu unii credincioși de a căror încredere se bucură, parte din aceștia fiind cunoscuți cu activitate potrivnică legilor statului nostru.

c. Face dese deplasări în diferite localități din țară, ocazie în care își contactează legăturile sale.

d. Se dă drept episcop greco-catolic, clandestin, fapt recunoscut și de unii preoți și credincioși greco-catolici nereveniți.

e. Întreține legături cu Vaticanul, de unde după propriile lui afirmații ar primi indicații pentru a intensifica activitatea în direcția legalizării acestui cult în țara noastră.

f. Primește diverse sume de bani lunar prin PTTR atât pe numele lui cât și a unor legături pe care le are.

g. De asemenea, face o serie de vizite unor bolnavi la spital pe care îi pregătește din punct de vedere spiritual.

h. Este semnalat că în prezent se preocupă de redactarea unor studii filozofice, cât și alte lucrări.

i. De asemenea, din unele date rezultă că ar avea grave abateri de la morală în raporturile pe care le întreține cu unele femei.

³²⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 276.

j. De asemenea, din unele date rezultă așa afirmă ei, preotul Guțiu, că urmăritul la ieșirea din detenție a stabilit drept linie de conduită de a desfășura o activitate clandestină [indescifrabil].

Pentru descifrarea și documentarea operativă a activității pe care o desfășoară urmăritul pe linia acestui cult apreciez că este necesar întreprinderea următoarelor măsuri:

1. Analiza și aprecierea reală a posibilităților rețelei dirijate pe lângă cel în cauză pentru a putea stabili:

– Natura relațiilor pe care le întreține cu foști preoți greco-catolici și persoanele pe care se sprijină în desfășurarea activității dușmănoase. După stabilirea acestora încadrarea și lucrarea lor activă. Atenție mai mare să se acorde unor persoane cunoscute deja că îl sprijină, cum sunt:

a. Moldovan Valeria, fostă condamnată, căreia, potrivit unor informații, urmăritul i-ar fi dat diferite sume de bani pentru construirea unei case.

b. Costinaș Susana, fostă călugăriță.

c. Moldovan Nicolae, director liceului nr. 2 din Reghin.

d. Pastor Maria din Târgu Mureș.

e. Leonard Alexandru, inspector școlar din Târgu Mureș care a fost întreținut de Todea.

f. Preotul Guțiu cu care a participat la o înmormântare la Ion [sic!].

g. Ficăță fost călugăr greco-catolic, cunoscut cu activitate și legături în străinătate.

h. Bucin Lucian.

i. Ion Sălăpean preot din Sighișoara.

j. Dogaru Grigore, fost preot, în prezent contabil la liceul Papian.

2. Stabilirea naturii legăturilor pe care le întreține cu Prunduș din Cluj, fost secretar al lui Hossu Iuliu, profesorul Ion Vultur din Blaj, în care sens să se solicite o cooperare și un serviciu mai eficient de informații pentru a se stabili dacă aceștia desfășoară activitate organizată și de la cine primește indicații.

3. De asemenea din unele informații rezultă că Marton Aron ar mijloci legătură între preoți greco-catolici nereveniți și Vatican, prin intermediul căruia ar primi indicații. În acest sens se va solicita o cooperare mai intensă cu județul Alba pentru a se stabili veridicitatea

informației, canalele pe unde primește indicațiile și modul de difuzare prin cine anume.

4. Stabilirea naturii legăturilor pe care le întreține urmăritul nostru cu preținși episcopi greco-catolici cu Ploscaru Ioan din Lugoj, Dragomir Ioan din Baia Mare. În acest sens să se ia de asemenea legătura cu Inspectoratele respective pentru realizarea unei operațiuni și schimbul de informații.

5. Prin D.G.I.E. să se solicite relații cu privire la activitatea desfășurată de numitul Cristea preot greco-catolic din Italia, Zeani Virginia cântăreață de operă și Mircea Toderici din Cleveland, pe linia fostului cult greco-catolic, dacă nu mijlocesc atât trimiterea unor sume de bani cât a indicațiilor în desfășurarea activității urmăritului pe linia cultului.

6. Urmărirea prin rețea a tuturor deplasărilor pe care le face, scopul acestora, persoanele pe care le contactează și eventualele indicații pe care le dă pentru a desfășura activitate pe linia cultului. În cazul deplasărilor pe raza altor inspectorate să fie informate de urgență pentru a se stabili activitatea ce o desfășoară.

7. Stabilirea canalelor pe care le folosește, întreținerea legăturilor cu Vaticanul, indicațiile pe care le primește și eventualele informații pe care le transmite în exterior, cine sunt mijlocitorii.

8. Scopul pentru care primește diverse sume de bani, cine îl finanțează și modul cum acesta le cheltuiește.

9. Strângerea de date cu privire la vizitele pe care le face la spital, unor bolnavi, pentru a stabili scopul lor, cine sunt aceste persoane și activitatea pe care o desfășoară.

10. Stabilirea conținutului serviciilor sale, scopul acestor preocupări, cât și dacă nu încearcă să le scoată în-afară prin canalele de legătură pe care le folosește.

11. Strângerea și adâncirea informațiilor cu privire la abaterile sale de la morală în scopul folosirii lor la momentul oportun.

12. Stabilirea liniei de conduită pe care a imprimato cel în cauză preoților greco-catolici la ieșirea lui din detenție, scopul acesteia și mijloacele folosite.

13. Stabilirea familiilor a căror copii i-au ore de limbi străine, verificarea lor în evidență în scopul unei eventuale exploatare a acestora pentru cunoașterea activității dușmănoase ce o desfășoară.

14. Să se ceară de la penitenciarele de unde și-a ispășit pedeapsa, persoanele cu care a stat în detenție în vederea încadrării lor informative, sau a punctării și studierii unora care se bucură de încrederea urmăritului.

15. Cunoașterea în permanență a unor eventuale legături pe care ar încerca să le creeze cu unii turiști străini, scopul acestora pentru a preveni folosirea lor drept canale de legături.

07.X.1971

Analizând azi 07.X.1971 modul cum au fost realizate măsurile ordonate în DUI „Toma Aurel” la data de 15.07.1971 se desprind următoarele:

Până în prezent s-au obținut doar date de suprafață cu privire la unele aspecte din activitatea urmăritului, fără a se căuta măsuri de adunarea și verificarea lor, pentru a se putea decide asupra măsurilor ce le vom întreprinde în viitor.

Având în vedere acest fapt luați măsuri urgente de clarificare a problemelor ordonate în nota de analiză raportând rezultatele obținute la data de 15.XII.1971, data când veți face propuneri concrete.

Maior Ința

28.07.1971

101/B.I.

Sursă sigură

Strict Secret

Un exemplar

*Notă informativă*³²⁸

Sursă vă informează că la data de 18.VII.1971, am stat de vorbă cu doamna Râcean M. fosta gazdă a preotului Todea de fostă religie greco-catolică.

Am întrebato dacă a mai fost pe la dânsa preotul Todea. Ea a răspuns că a stat de vorbă cu preotul care i s-a plâns că o duce greu cu traiul. Nu câștigă nimic, i-a mai spus apoi că ar sta de vorbă cu prieteni, cu oameni, dar e frică să nu se presupună că intenționează la unele aventuri, sau să cadă ei victimă, chiar persoana cu care stă de vorbă. De aceea stă mai mult singur.

„Cititul îmi este ocupația principală, citesc și iar citesc. Dacă n-aș citi ar trebui să mor”.

A mai spus în continuare că nu iese preotul în oraș decât foarte rar. Cu sănătatea se simte foarte bine.

11.VII.1971

Biro

Notă:

Todea Alexandru e în atenția Tovarășului Maior Ința Ioan.

Predați nota în copie la Biroul IV.

[semnătură indescifrabilă]

³²⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 265.

217

04.08.1971
104/I.I.
Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic

*Raport informativ*³²⁹

La data de 03.08.1971 în comuna Gurghiu l-am contactat pe fostul preot greco-catolic Belea Augustin, care despre numitul Todea Alexandru din Reghin, m-a informat următoarele:

L-a vizitat în primăvara acestui an la Reghin, iar Todea l-a primit și au discutat legat de situația sa. A arătat că atât el cât și Todea Alexandru s-au postat pe poziția de a aștepta, ca statul să rezolve problema greco-catolică, în scopul legalizării ei, pe motivul că statul în acest sens nu ar avea nimic de pierdut, decât de câștigat față de apus (Vatican).

Belea a mai arătat că în prezent pe Todea îl interesează ce fac preoții greco-catolici, dar numai aceia care ar fi adepți ai lui și acest lucru Todea îl consideră că este adept al lui, numai prin simplul fapt de a-i face vizită și a discuta cu el.

Todea este convins că acei preoți care îl vizitează a celuia numai este nevoie „de a-i spune ce are de făcut” deoarece este convins că aceștia „își fac datoria”, pe care o au față de fosta biserică greco-catolică. Nu a arătat însă cine sunt preoții loiali lui Todea, a amintit numai pe cei din Reghin, în frunte cu Giurgiu Gheorghe.

Nota la dosarul acțiune „Toma”

Maior Ința Ioan

³²⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 282.

04.08.1971
104/I.I.
Sursă sigură

Strict Secret
exemplar unic

*Raport informativ*³³⁰

La data de azi, 4 august 1971, fiind deplasat în Târnăveni, l-am contactat pe numitul Guțiu Gheorghe, care despre activitatea pe linia greco-catolică a foștilor preoți și despre numitul Todea Alexandru din Reghin, m-a informat următoarele:

Todea Alexandru încă în perioada eliberării din detenție, s-a înțeles cu ceilalți trei episcopi greco-catolici Dragomir, Hirțea și Ploscaru ca după ce se vor elibera din detenție, să nu mai desfășoare activitate organizată și de răzvrătire a preoților greco-catolici împotriva statului, pe motiv că o astfel de activitate nu va fi de lungă durată și vor ajunge iarăși înapoi în detenție.

În toamna anului 1970, numitul Guțiu Gheorghe i-a făcut o vizită la Reghin lui Todea Alexandru. Cu această ocazie Todea i-a povestit următoarele lui Guțiu:

Era mulțumit pe de o parte, pe motivul că are mijloace de existență. – Nu i-a arătat lui Guțiu care sunt acestea și cum și le obține. – era însă nemulțumit pe motivul că la vârsta sa nu a putut să-și obțină un loc de muncă corespunzător pregătirii sale și luându-se în considerare și faptul că este bolnăvicios și altele.

Todea era frământat de faptul cum să procedeze pentru a face demersuri, în sensul recunoașterii bisericii greco-catolice în țara noastră. Todea Alexandru i-a arătat lui Guțiu că s-a gândit mult în acest sens și a ajuns la concluzia că prin reorganizarea subversivă, prin instigări în rândul foștilor preoți greco-catolici iarăși nu va putea obține nimic, ci din contră, și-ar aduce neazuri lui, cât și bisericii greco-catolice și restului de preoți. Pentru acest fapt a căzut de acord ca să facă în mod deschis demersuri conducerii de partid și de stat (nu mi-a spus nimic de memorii) ca fiind cel mai bun lucru.

³³⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 283.

Todea a atras atenția unor preoți greco-catolici de a nu se manifesta dușmănos regimului, să aibă o comportare bună să fie exemple în muncă și chiar să se posteze pe poziția de patrioți în orice acțiuni a statului. Era împotriva acelor care în mod stângist, de a se manifesta, de a face intervenții tendențioase, acțiuni etc. (caută să rezolve problema bisericii greco-catolice).

Todea a mai arătat că legalizarea cultului greco-catolic ar fi un punct bun pentru statul nostru, care pe plan politic și economic se bucură de un prestigiu în lume și ca atare, restul țărilor apusene ar vedea în acest act al românilor, o bună înțelegere și apropiere față de apus de unde avem numai de câștigat și în special din partea Vaticanului.

Todea ar vedea această problemă și în sensul ca pe viitor România să întrețină legături cu Vaticanul, nu prin „străini” se referea la Marton Aron, ci prin români, care ar fi mai patrioți ca Marton Aron sau alți romano-catolic.

Tot numitul Todea recunoștea că această problemă a legalizării cultului pentru statul nostru este o problemă grea, deoarece primește împotriviri și opoziție din partea ortodocșilor, care sunt majoritatea în țară. Todea a acuzat că ortodocșii în cei 23 de ani de când s-a desființat cultul greco-catolic, nu au făcut nimic în educarea tineretului și a ridicării conștiinței restului de cetățeni din țară, s-au dovedit a fi neputincioși în acest sens, iar rezultatele se văd astăzi în rândul tinerilor, care nu au conștiință bună, corespunzătoare societății noastre românești.

Todea i-a mai povestit că totuși speră că se va rezolva toate aceste probleme de statul nostru și are încrederea că o dată cu vizita [indescifrabil] în Italia, va vizita și Vaticanul, în care sens va purta discuții cu Papa. Todea spunea că aceasta este în fond și părerea celorlalți episcopi greco-catolic din țară.

În ce privește restul preoților greco-catolici, Todea spunea că nu vrea să facă agitație în rândul lor, pe motivul că mai sunt unii rău intenționați sau fără intenție, care dacă ar ști de demersurile lor, (a episcopilor) aceștia ar face tot felul de comentarii, unii ar înțelege această problemă „într-un fel”, alții în altfel și este mai bine așa cum procedează el.

Alte probleme deosebite legat de Todea nu au apărut în urma contactării numitului Guțiu Gheorghe.

Nota la dosarul de urmărire informativă „Toma”.

Maior Ința Ioan

219

06.08.1971
104/I.I.
Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic

*Raport informativ*³³¹

La data de 05.08.1971 fiind deplasat în Reghin, l-am contactat pe fostul informator „Matei” care despre numitul Todea Alexandru m-a informat următoarele:

Cu ocazia vizitei episcopului romano-catolic Marton Aron la Reghin din data de 25.07.1971, numitul Todea Alexandru a fost invitat neoficial de a participa la ceremonia de miruire a copiilor.

Cu această ocazie, Todea a fost prezent împreună cu suita sa: fost preot greco-catolic Giurgiu Gheorghe și Vultur Eugen. Sus-numiți, pentru a face o impresie mai mare greco-catolicilor care au participat la această ceremonie, stăteau lângă tribuna lui Marton Aron în mod zâmbăreți și încrezuți, plini de sine.

Sursa nu știe dacă ulterior episcopul s-a întâlnit cu Todea, însă acesta la masa de recepție nu a participat.

Nota la dosarul urmărire „Toma”.

Maior
Ința Ioan

³³¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 286.

26.08.1971
104/I.I.
Sursă sigură

Strict Secret
exemplar unic

*Notă extras*³³²

După nota informativă furnizată de
Informatorul „Olteanu Liviu” la 13
Iulie 1971.

Husar Roman a reluat explicațiile unor sentimente de agresiune pe care le are el față de Iosif Pop și Todea Alexandru, explicații făcute mai mult pentru sine, să-și justifice atitudinea.

Cu privire la Todea, Husar are aceleași rezerve ca și față de Iosif Pop, considerându-l molipsit de aceeași boală a grandomaniei, a neînțelegerii poporului de rând, socotindu-l omul cărții, livresc, îngâmfat și lacom să audă laude la adresa lui. Husar se arăta într-un fel aprobator al orânduirii socialiste din România, care a dărâmat pe bogătași și a deschis poporului drumul spre carte și poziții de conducere pe bază de muncă și pricepere, iar desființarea bisericii greco-catolice o socotește naturală, el profetind înainte de 1948 căpeteniile conducerii greco-catolice în mod fatal, trebuia să ducă la o pedeapsă generală, iar păcătoșii de episcopi, canonici, vicari, protopopi și majoritatea preoților săi, istoria trebuia să-i pedepsească. Anul trecut Todea a fost în Târgu Mureș, a fost și pe strada Voinicenilor, la Dogaru Grigore, vecin cu Husar și deși era zi de sărbătoare, n-a binevoit să-l onoreze și pe Husar cu vizita.

Din această cauză, Husar Roman nu vrea să meargă la Reghin la Todea, nu vrea să se ploconească în fața lui. Dacă Todea își culege informații de la preoți ca Dogaru și Iosif Pop, care nu aduc nici un aport bisericii greco-catolice în acești ani de ilegalitate a bisericii greco-catolice, atunci Husar se lipsește bucuros de binecuvântarea lui Todea, creându-și și cele conform învățaturii lui Hristos, așa cum o înțelege el chiar, cu riscul de a fi taxat drept sectar.

³³² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 287.

Nota la dosarul de urmărire informativă „Toma”.

Vom căuta să adâncim aceste neînțelegeri ale lui Husar și Todea și alți preoți greco-catolici.

Maior Ința Ioan

27.08.1971
104/I.I.
Sursă sigură

Strict Secret
exemplar unic

*Raport informativ*³³³

La 22.08.1971 în comuna Solovăstru a avut loc înmormântarea cetățeanului italian Zehan, originar din Solovăstru. Acesta a fost tata cântăreței Virginia Zeani din Italia.

La înmormântare au fost veniți: fiica sa Virginia, soțul său Nicola Rossi și soția decedatului. La ceremonia funerară au luat parte directorul școlii și apoi Todea Alexandru din Reghin. Cuvântarea lui Todea a fost ținută în limba italiană, fără să cunoască conținutul.

Tot despre Todea se mai poate arăta că era în grupul membrilor de familie a decedatului, stând lângă sicriu, fără mișcare, cu mâinile la piept, lucru ce se crede că ar fi ținut și el în tăcere slujba pentru mort. Ulterior Todea s-a îmbrățișat cu cetățeanul italian Nicola Rossi.

La înmormântare au participat din Reghin și numiți Dr. Nicoară și Dr. Niculescu directorul spitalului, care era tot mereu în anturajul numitei Virginia Zeani. A participat foarte multă lume, au fost făcute fotografii despre mort de mai multe persoane, printre care și de învățătorul Baciș din Solovăstru.

Vom verifica conținutul cuvântării lui Todea la Solovăstru și Reghin, prin persoane competente.

Idem și activitatea lui Todea în acest sens, înainte și după ceremonia înmormântării străinului.

Maior Ința Ioan

³³³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 290.

222

*Raport*³³⁴

27 august 1971

Subsemnatul Maior Balazs Iosif, la data 26 august 1971, fiind în deplasare în orașul Reghin, pentru rezolvarea unor probleme de serviciu, numitul Grama Vasile șeful biroului personal de la Cooperativa de Producție Meșteșug „Progresul” din Reghin, ne-a informat că are doi salariați care desfășoară activitate mistico-religioasă, întrețin relații în mod clandestin cu fostul preot greco-catolic (nerevenit) Todea din Reghin.

În activitatea lor religioasă intenționează să-i atragă și pe alți angajați ai Cooperativei „Progresul”, în care scop duc muncă de lămurire cu unii de la locul lor de muncă, iar unul dintre ei întreține relații de corespondență cu persoane străine din Roma.

Față de cele raportate mai sus, rog a dispune.

Maior Balazs Iosif

28.08.1971

Biroul IV

Verificați urgent aspectul, apoi faceți propuneri concrete.

³³⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 289.

104/I.I.

03.09.1971

Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic*Raport informativ*³³⁵

La data de 02.09.1971, fiind deplasat în Reghin prin discuțiile purtate cu „Matei”, acesta m-a informat următoarele, privind cazul de la Solovăstru:

La 22.08.1971, fără a anunța pe mine, din conducerea protopopiatului ortodox Reghin, pe timp ce la Reghin se ținea demonstrația oamenilor muncii, cu privire la a 27-a aniversare a eliberării patriei noastre, la Solovăstru preotul Porumbiu Nicolae ținea înmormântarea cetățeanului italian Zehan, originar din Solovăstru.

La înmormântare au participat peste 4000 persoane din comunele învecinate. Preotul Porumbiu, pe lângă faptul că nu a anunțat pe nimeni despre această înmormântare, de la protopopiat nu a chemat nici un preot vecin de a-l ajuta la această procesiune, lucru greșit înțeles de el.

La înmormântare a participat fostul preot Todea din Reghin, căruia Porumbiu i-a dat voie să vorbească maselor.

Cu toate că în conformitate cu H.C.M. 957, fiind vorba de prezența și a străinilor și contactul cu ei, preotul Porumbiu nici la data de 27.08.1971 nu a prezentat raport la protopopul Ciobanu sau să-i fi raportat verbal de cele ce a organizat la Solovăstru, până ce protopopul i-a dat ordin telefonic de a se prezenta la Reghin.

La 27.08.1971, prezentându-se la protopopiat, preotul Porumbiu nu a putut motiva cu nimic această încălcare a legilor și a regulamentelor de funcționare a bisericii, în care să se arate că la înmormântări nu poate lua cuvântul decât persoane competente și care trebuie ca înainte cu 12 ore să prezinte în scris conținutul cuvântării, preotul Porumbiu nu a respectat acest lucru, dându-i astfel voie lui Todea față de așa mare mulțime să vorbească, fără drept. Ba mai mult, preotul

³³⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 291.

Porumbiu reîntorcându-se la Solovăstru a spus rudelor decedatului că, protopopul Ciobanu i-a făcut morală și l-a certat pe motivul că a organizat în așa fel ceremonia înmormântării, i-a permis lui Todea de a lua cuvântul. Porumbiu a făcut acest lucru, cu toate că la 27.VIII. a.c. în acest sens i-a atras atenția protopopul de a nu face mare zarvă în urma acestui eveniment. Despre acest lucru, Ciobanu a auzit de la soția preotului Ghiță Pop din Reghin.

Tot despre cuvântarea ținută de Todea la Solovăstru discutau unii bucuroși, iar alții erau supărați și revoltați, de ce i-a dat acest drept lui Todea. În acest sens, se poate arăta intervenția librarului Zeches, care era foarte supărat de cele întâmplate la Solovăstru, manifestare ce și-a afirmat-o față de protopopul Ciobanu la data de 30 august 1971.

Voi propune măsura avertizării lui Porumbiu.

Nota la dosarul urmărire „Toma”.

Maior
Ința Ioan

104/I.I.

03.09.1971

Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic*Raport informativ*³³⁶

La data de 1 septembrie 1971, în comuna Gurghiu am avut o întâlnire cu candidatul la recrutare „P.1.”, care despre numitul Belea Augustin, fost preot greco-catolic și înmormântarea avută la Solovăstru, la care a participat și a luat cuvântul episcopul clandestin Todea Alexandru, m-a informat următoarele:

Belea era foarte mulțumit de această mare activitate a lui Todea Alexandru, care a impresionat foarte mult pe toți credincioșii greco-catolici și oamenii din Solovăstru și împrejurimi. Belea a spus că el nu a plecat la această înmormântare pe motiv că i-a fost frică să nu pățească ceva. În orice caz, îi pare rău că nu a participat.

Belea este foarte voios de activitatea ce se desfășoară în prezent pe toate liniile în cadrul fostului cult greco-catolic.

Nota la dosarul de urmărire „Toma”.

³³⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 293.

104/I.I.

03.09.1971

Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic*Raport informativ*³³⁷

La 01.09.1971, în comuna Gurghiu la domiciliul său, l-am contactat pe candidatul la recrutare „P.1.”, care despre numitul Todea și înmormântarea avută la Solovăstru a cetățeanului italian Zehan, m-a informat următoarele:

La data de 21.08.1971 în Reghin s-a întâlnit în fața băncii cu numitul Todea Alexandru, care l-a oprit și l-a întrebat, dacă știe ceva de moartea cetățeanului italian Zehan și dacă va avea loc înmormântarea la 22.08.1972. candidatul i-a răspuns că va avea loc înmormântarea și l-a întrebat pe Todea dacă va veni și el la această înmormântare. Todea i-a răspuns că va veni.

La 22.08.1971 înainte de masă când a avut loc înmormântarea, Todea s-a prezentat, venind cu o mașină din Reghin. Candidatul a observat că pe Todea, o persoană din Târgu Mureș, îl lămurea să ia cuvântul la această înmormântare în limba italiană. Lui Todea îi era frică să facă acest lucru, însă din partea cetățeanului respectiv s-a primit asigurări că nu se va întâmpla nimic dacă va vorbi.

Și candidatul nostru a fost de acord cu acest lucru, fapt pentru care Todea a vorbit față de 4000–5000 de oameni prezenți la această ceremonie religioasă.

Candidatul a mai arătat că acea cuvântare a numitului Todea a lăsat „o mare impresie” celor prezenți și publicului, ar fi fost superior predicii ținute de preotul Porumbiu, despre a cărui predică ulterior toată lumea comenta că a fost foarte slabă și mai comenta faptul de ce nu a adus mai mulți preoți la înmormântare și altele.

După ceremonia religioasă, Todea Alexandru nu a vrut să rămână la masă, fiind foarte grăbit de a pleca la Reghin.

³³⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 294.

Candidatul a fost dirijat de a sta ulterior de vorbă cu Todea, legat de acest aspect.

Nota la dosarul urmărire informativă „Toma”.

Maior
Ința Ioan

104/I.I.

03.09.1971

Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic*Raport informativ*³³⁸

La data de 02.09.1971 în orașul Târgu Mureș am avut o discuție cu numitul Făgăraș Teodor, președintele C.A.P. din Teleac, care despre activitatea lui Todea m-a informat următoarele:

Toate problemele discutate de acesta la 09.III.1971 cu Todea Alexandru, de față fiind cantorul Todea Teodor și preotul ortodox Badea din Teleac, sunt adevărate și corespund întrutotul cu informația dată protopopiatului din Reghin.

Problema privind faptul că Todea Alexandru a spus că nu-i poate suferii pe maghiari, tovarășul Făgăraș a arătat că nu a reținuto, în plus, tovarășul Făgăraș a mai arătat că numitul Todea tot mereu când se apropie sărbătorile mari religioase, vine acasă în comuna Teleac pe la rudele sale, le adună la un loc îi spovedește, îi cuminecă și la face slujbă.

În anul 1969, a spovedit și a făcut slujbe și fostului credincios greco-catolic Haba Ioan de la nr. 181. Se crede că înainte cu o seară i-ar fi făcut în mod tacit și înmormântarea.

Tot numitul Todea ar fi ajutat rudele sale din comuna Teleac, pentru a plăti contribuția în bani la refacerea bisericii romano-catolice Petrilaca.

Nota la dosarul urmărire „Toma” pentru verificarea materialului existent în acest caz.

Maior
Ința Ioan

³³⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 296.

104/I.I.

03.09.1971

Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic*Raport informativ*³³⁹

La data de 01.09.1971, aflându-mă în comuna Solovăstru, l-am contactat pe numitul Porumbiu Nicolae, preot ortodox din această comună, care despre înmormântarea cetățeanului italian Zehan, originar din Solovăstru, m-a informat următoarele:

La această înmormântare a participat fiica decedatului Virginia Zeani cu soțul, cântărețul de operă Nicola Rossi, iar din Solovăstru și localitățile învecinate circa 4.000 de oameni.

Predica a ținut-o preotul și directorul școlii Șerbănuț, care în cuvântările lor au vorbit despre decedat, dragostea lui față de pământurile natale etc. Porumbiu mi-a mai arătat că, după ce a ținut predica a venit la el inginerul Cota Alexandru din București, originar și el din Solovăstru, care l-a rugat pe preot să-i dea voie „unui domn” să traducă cuvântarea sa în limba italiană, în sensul că străinii din Italia să înțeleagă și ei predica ținută de preot. Porumbiu a fost de acord cu acest lucru, iar după ce acel „domn” a urcat pe tribună (scările bisericii) și a luat cuvântul a auzit de la alți cetățeni din spatele sale spunând: „Uite că vorbește Todea!” numai atunci Porumbiu și-a dat seama de existența lui Todea la această înmormântare.

În conținutul predicii sale, numitul Todea nu a tradus numai textul cuvântării preotului, ci l-a completat spunând: „această mare prezență a maselor, încostumați în frumoasele sale costume naționale la această înmormântare, denotă respectul care l-au avut oamenii față de decedat”. A transmis apoi condoleanțe familiei îndoliate și personal lui Nicola Rossi, s-au îmbrățișat și s-au sărutat. A luat apoi cuvântul cetățeanul Nicola Rossi care i-a mulțumit lui Todea pentru cuvântarea sa, spunând că a rămas foarte mult impresionat de prezența mare la înmormântare a cetățenilor.

³³⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 297.

Din această activitate a lui Todea rezultă că acesta cu ocazia înmormântării s-a postat pe poziția de „șef”, lucru ce denotă și a dat naștere la discuții multiple în rândul credincioșilor prezenți.

Todea nu a rămas la masă și a plecat cu mașina înapoi la Reghin.

În anturajul lui Todea era prezent și profesorul Baciș Ioan din Solovăstru care făcea fotografii, se crede că la îndemnul lui Todea.

În încheiere, preotul Porumbiu mi-a mai arătat că nu a chemat la această ceremonie de înmormântare pe nici un preot sau protopop, pe motivul că nu a crezut necesar acest ajutor, lucru de care acum îi pare rău, deoarece dacă erau și alți preoți sau protopopul, nu s-ar fi întâmplat ceea ce s-a întâmplat cu ocazia acestei înmormântări.

Tot el a mai arătat că, după anul 1948, când era la o parohie din jurul Sibiului, a mai pățit un astfel de caz cu actualul vicar al Mitropoliei din Sibiu, pe atunci preot în rezistența greco-catolică, căruia de asemenea i-a dat voie să ia cuvântul, lucru pentru care a avut mari neplăceri din partea conducerii bisericești și a autorităților.

Porumbiu în încheiere a arătat că în cazul înmormântării de la Solovăstru a avut neplăceri cu protopopul Ciobanu, care pentru cele întâmplate la tras în mod serios la răspundere.

Nota la dosarul urmărire informativă „Toma”.

Vom face propuneri concrete în cazul lui Porumbiu.

Maior Ința Ioan

104/I.I.

08.09.1971

Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic*Raport informativ*³⁴⁰

La data de 07.09.1971 în oraşul Târgu Mureş am avut o întâlnire cu colaboratorul „R.1.”, care despre numitul Todea Alexandru din Reghin m-a informat următoarele:

Prin discuţiile purtate cu numitul Rusu Octavian, preot greco-catolic nerevenit din Târgu Mureş, acesta foarte vesel i-a spus colaboratorului despre marea veste de la Solovăstru, unde la 22.08.1971, episcopul Todea a luat cuvântul faţă de 5.000 de credincioşi greco-catolici, cu ocazia înmormântării cetăţeanului italian Zehan, originar din Solovăstru şi că în acest sens Todea ar fi avut aprobare de la Consiliul popular din Reghin, care de altfel l-a rugat să i-a cuvântul.

Rusu Octavian a arătat că despre acest mare eveniment vorbesc cu mândrie toţi preoţii greco-catolici şi credincioşii arătând că Todea a ținut „o mare cuvântare” care i-a uimit pe toţi credincioşii şi pe cei străini.

Rusu Octavian mai arăta că statul român prin autorităţi, caută să-l compromită pe episcopul Todea, în sensul că este instruit fostul preot greco-catolic Surdu din Sighişoara, în sensul de a deveni episcop autorizat de stat. În acest sens, Surdu caută să compromită pe mai mulţi preoţi greco-catolici, însă nu i-a reuşit, deoarece este omul organelor de stat. În acest sens, fostul preot greco-catolic Surdu a fost văzut prin Sighişoara în maşina securităţii, deci este omul securităţii, ce este folosit în acest sens pentru a-l compromite pe Todea şi a face propagandă în defavoarea acestuia.

Rusu nu a vrut să arate de la cine a auzit cele de mai sus şi nici alţi preoţi greco-catolici din Târgu Mureş care comentează cele mai sus arătate.

³⁴⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 299.

- 1 nota la dosarul urmărire „Toma”
- Vom cere de la Sighișoara ce cunoaște despre activitatea preotului Surdu.

Maior Ința Ioan

101/D.U.I.
09.09.1971
Sursă de încredere

Notă informativă³⁴¹

Sursa vă informează că la Solovăstru – Reghin, în data de 22 august a.c. a avut loc o înmormântare (tatăl cântăreței italiene de origine română Virginia Zeani) la această înmormântare au luat parte o mulțime imensă de oameni din împrejurimi și chiar din îndepărtări. Slujba ceremoniei religioase a fost oficiată de către preotul local, Porumbiu. Spre sfârșitul oficierei slujbei prohodului, fostul protopop Todea Alexandru greco-catolic în rezistență încă, a cerut voie preotului Porumbiu să rostească și el câteva cuvinte în limba italiană, dat fiind faptul că era de față ginerele mortului de origine italiană. Consider că s-a făcut o dublă greșeală prin această imprudență a preotului Porumbiu, care nu trebuia să dea voie să vorbească în altă limbă necontrolat, netradus și bineînțeles neanunțat pentru că nici până azi nu știe nimeni ce a vorbit Todea în limba italiană. În al doilea rând i s-au dat aripi din nou lui Todea pentru afirmare și manifestare, de acum toți admiratorii sunt în mare vervă că și-au văzut și auzit pe marele lor admirator. Pentru toate acestea se face vinovat preotul Porumbiu fiindcă știa dinainte regulamentul și indicațiile precise, că nimeni și nimic neanunțat la șeful de protocol din timp, nu poate exercita, oficia, predica etc.

Mulți oameni de bine au fost indignați de acest fapt spunând că tot ce s-a clădit cu migală și cu greu în ceea ce privește unirea celor două biserici ardelenne acum iarăși începe să se clatine pentru că știut este faptul că Todea și cu adepții lui urmăresc acest lucru, reînvierea bisericii foste greco-catolice în Ardeal.

Sursa a rămas să vă țină la curent cu această problemă și pe măsură ce va afla alte amănunte să vi le facă cunoscute.

³⁴¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 301.

09.09.1971

Notă

Materialul se va exploata la Biroul IV.

[semnătură indescifrabilă]

104/M.A.
09.09.1971
Exemplar unic

Strict secret

*Extras*³⁴²

Din nota informativă dată de colaboratorul
„Valer” din Reghin privind pe Todea Alexandru

În ziua de 01.09.1971 a venit la mine Todea și l-am întrebat de ce a trebuit să vorbească la înmormântarea lui Zehan în limba italiană? El mi-a spus că nu a vrut nici într-un chip, dar a fost rugat din partea unei personalități de la județul Mureș, dar nu mi-a spus numele, ca după ce a tradus conținutul discursului lui, a mulțumit ilustrului cântăreț prezența lui la acest trist eveniment și că poate să vadă și el personal ospitalitatea română, chiar într-un colț atât de îndepărtat și fără mare însemnătate ca Solovăstru. Tot discursul lui aținut 2', iar după aceea a mers și și-a prezentat condoleanțele lui personale familiei. A fost invitat să se prezinte la masa mortului, dar a refuzat și a plecat la Reghin.

După toate acestea, s-a interesat de câteva cărți din domeniul filozofiei și a istoriei.

Toată convorbirea noastră a durat circa 10–15', pentru că a venit în birou și alții și a evitat discuția pe mai departe.

1 exemplar la dosarul urmărire informativă „Toma”.

³⁴² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 300.

231

I.S.J. Mureș, Serviciul I

Strict secret
Exemplar unic

13 septembrie 1971

*Raport*³⁴³

La data de 9 septembrie 1971 în orașul Reghin la domiciliul său, Tovarășul Locotenent Colonel Florea Gheorghe l-a contactat pe numitul Todea Alexandru.

Din discuțiile purtate cu acea ocazie a rezultat următoarele:

Todea a făcut mare paradă de patriotism, elogiind politica actuală de stat pe plan intern și extern.

A mai arătat că conducerea bisericii ortodoxe și în general biserica ortodoxă este fățarnică față de politica statului nostru, că în general toți ortodocșii sunt numai formal atașați regimului și conducerii de stat.

S-au mai purtat și alte discuții.

Maior Ința Ioan

³⁴³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 303.

104/I.I.

15.09.1971

Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic*Raport informativ*³⁴⁴

La data de 15.09.1971 în oraşul Târgu Mureş am avut o întâlnire cu colaboratorul „R.1.”, care despre Todea m-a informat următoarele:

La data de 12.09.1971 în Târgu Mureş s-a întâlnit cu fostul preot greco-catolic Precup Vasile, care era foarte mirat de marea îndrăzneală şi curaj de care a dat dovadă Todea Alexandru din Reghin, când a vorbit la 22.08.1971 la înmormântarea cetăţeanului italian Zehan.

Precup Vasile se întreba, în ce calitate a vorbit Todea şi de cine a fost îndemnat în acest sens? Tot numitul Precup a mai arătat că a fost coleg de şcoală şi cu numitul Ploscaru din Lugoj, care şi el este numit ca episcop clandestin în România. Se mira şi Precup care ar fi aceste „mari” merite ale lui Ploscaru că a fost uns ca episcop. Precup a mai arătat că activitatea în ultimul timp a lui Todea este foarte mare, însă şi riscantă, se vede că Todea vrea să se „sacrifice” în acest sens.

Nota la dosarul de urmărire informativă „Toma”. Colaboratorul a fost instruit să mai discute cu Precup pe această temă.

Maior
Inţa Ioan

³⁴⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 304.

233

104/I.I.

29.09.1971

Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic

*Raport informativ*³⁴⁵

La data de 23.09.1971 fiind deplasat în comuna Gurghiu l-am contactat pe candidatul la recrutare „P.1.” care despre numitul Todea Alexandru din Reghin m-a informat următoarele:

La data de 19.09.1971 la Solovăstru a avut loc părăstasul pentru cetățeanul italian Zehan. Todea nu a participat la acest parastas, însă s-a interesat de la sursă, cum a decurs totul?

Todea l-a întrebat de asemenea foarte fericit, ce părere are despre cuvântarea ținută la înmormântarea italianului și care este eco-ul acestei cuvântări în rândul oamenilor de credință, care au participat la acea înmormântare?

Deoarece Todea era foarte grăbit cu un alt cetățean pe care sursa nu-l cunoaște, a plecat. Candidatul a rămas să-l mai viziteze la Reghin pe Todea și să mai discute în acest sens.

Nota la acțiunea „Toma”.

Maior Ința Ioan

³⁴⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 305.

30.09.1971

104/M.A.

Sursă de încredere

*Informare*³⁴⁶

În ziua de 28 septembrie 1971 mă duceam acasă seara pe la orele 20:15 cu Șora Marin șef bibliotecar din Reghin, când în fața casei acestuia ne-am întâlnit cu Todea Alexandru, venind dinspre capul orașului, ne-am salutat, l-am întrebat pe unde a fost prin capul orașului, răspunzându-mi că a fost la o mică întrebare, s-a reîntors și m-a condus până la mine, în fața casei unde locuiesc. Eu l-am întrebat dacă a văzut cum se modifică înfățișarea bisericii (gardul dinspre stradă) unde a slujit, el mi-a răspuns că nu a trecut pe acolo, dar mă conduce ca să vadă. În timp ce mergeam împreună, deci după ce ne-am despărțit de Șora Marin, el mi-a spus că a fost pe la Teleac înainte cu vreo 2-3 săptămâni cu cursa Reghin Teleac și în cursă era unul Todea Teodor casier la biserică care ar fi afirmat în cursă la mai mulți oameni, că vine de la Târgu Mureș de la Securitate unde a dat o declarație contra lui popa Todea și că „l-am aranjat eu pe el”. Todea Alexandru mi-a relatat cum s-a întâmplat cu ocazia înmormântării sorei sale care din naștere era oarbă și că ea nu a fost la biserică nici înainte și nici acum nu mergea, iar tot așa neștiind de cele ce se petrece, nici nu a trecut la ortodoxism și că la înmormântare am pretins o mie de lei pentru taxă de înmormântare, iar el Todea Alexandru ar fi cerut legea unde se prevede o taxă mai mare de 200 lei.

[document incomplet]

³⁴⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 307.

235

104/I.I.

30.09.1971

Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic*Raport informativ*³⁴⁷

La data de 30.09.1971 în orașul Târgu Mureș m-am întâlnit cu fostul informator „Nicu Georgescu”, care despre numitul Todea Alexandru din Reghin, m-a informat următoarele:

S-a întâlnit cu Todea ieri, 29.09.1971 la Teleac. Care a venit să-și viziteze rudele de acolo. Au discutat foarte puțin pe drum, în care sens Todea a spus că a venit la Teleac, având unele treburi.

A ridicat problema discuțiilor avute în iarna anului curent, cu ocazia morții sorei sale. L-a întrebat pe „Nicu Georgescu” dacă a stat cineva de vorbă cu el, legat de acea problemă, sau dacă s-a interesat cineva despre acest lucru. „Nicu Georgescu” i-a răspuns că de la el nu s-a interesat nimeni și nici nu a spus acest lucru la nimeni. Todea i-a răspuns: „Ești un om de treabă, nu mă așteptam la acest lucru, cu toate că nu ești de prin locurile noastre, ești un om de caracter”.

Todea a promis că-l va recompensa pe „Nicu Georgescu” pentru tot ceea ce face pentru el. Todea l-a invitat pe data de 4 sau 7 octombrie 1971 la Reghin, pentru a mai discuta. „Nicu Georgescu” i-a promis că-i va face vizita.

Nota la acțiunea informativă „Toma”. „Nicu Georgescu” a fost instruit de a-i face această vizită, să discute cu el și să ne informeze.

Maior Ința Ioan

³⁴⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 306.

Consiliul Securității Statului
Inspectoratul de Securitate al Județului Mureș

5 octombrie 1971
100/F. Gh.
Sursă de încredere

Strict Secret
2 exemplare

*Notă informativă*³⁴⁸

În ziua de 29 sau 30 septembrie a.c., întâlnindu-mă cu numitul Curticăpean șeful P.O.L. ADAS Reghin, membru de partid, la sediul Direcției Județene ADAS Târgu Mureș mi-a spus că: „cu ocazia înmormântării unui din părinții Virginiei Zeani, s-a făcut o vâlvă mare pe Valea Gurghiului. Tatăl cântăreței șofer de meserie a fost la volan, în Iugoslavia a fost tamponat de o altă mașină, iar în urma acestui accident a murit unul din părinții Virginiei Zeani. Au fost transportați la Reghin iar pe cel mort l-au îngropat la Jabenița (?) de față fiind și soții Zeani. După înmormântare s-a iscat o anchetă condusă de însăși mitropolitul Sibiului, Nicolae.

Soții Zeani au lăsat multe sume de bani pentru diferite scopuri de binefacere și au fost încredințate multe sume preotului ortodox local pentru distribuirea lor conform dorinței familiei Zeani. Preotul ortodox a fost reclamat că și-a însușit multe sume de bani. Pentru clarificarea situației însăși mitropolitul a venit la fața locului (cu trei autoturisme) cu o comisie de anchetă. Rezultatele încă nu se cunosc, preotul ortodox este încă în exercițiul funcțiunii.

Tovarășul Curticăpean se miră de rapiditatea cu care s-au sesizat organele bisericii ortodoxe și mai ales, că însuși mitropolitul a luat problema anchetei în mâini. S-a mai mirat de luxul etalat de conducerea bisericii ortodoxe (între cele trei autoturisme era și o Volgă foarte luxoasă), ceea ce denotă că au salarii mari conducătorii bisericii ortodoxe și că se au bine cu guvernul R.S.R. este curios să afle rezultatele

³⁴⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 310.

anchetei căci se zvonise că Zeani a lăsat sume mari de bani, pentru scopuri culturale, obștești, pentru săraci, pentru biserică, cimitir, etc.

„Liviu Olteanu”

Nota este furnizată în baza instructajului făcut.

Nota în copie la Serviciul I.

Locotenent Colonel
Florea Gheorghe

Consiliul Securității Statului
Inspectoratul de Securitate al Județului Mureș

5 octombrie 1971
100/F. Gh.
Sursă de încredere

Strict Secret
3 exemplare

*Notă informativă*³⁴⁹

În ziua de 16 august 1971 am fost la locuința lui Făgăraș, fost preot greco-catolic revenit la ortodoxie, actualmente pensionar, domiciliat în Cluj strada Anatol France nr. 29 (?), telefon 82430. Mi-a vorbit despre pensie și calcul de pensie. Apoi am trecut la probleme de religie. A sosit în acel timp un alt preot pensionar prieten cu el (tot în aceeași situație cu el: fost greco-catolic revenit la ortodoxie, pensionar) care în plus este și legător de cărți și care se laudă că i-a legat și lui Prunduș cărți. Spunându-i că-l cunosc și eu pe Prunduș, am legat o discuție mai intimă.

Preotul (legătorul de cărți) a spus că la „Cluj s-a ținut o conferință în prezența mitropolitului Nicolae Mladin³⁵⁰ de la Sibiu și a altor Episcopi ortodocși, în catedrală unde s-au dezbătut problemele unificării religioase. Episcopul Clujului a vorbit slab, în schimb ceilalți vorbitori au luat o poziție categorică față de problema înlăturării urmelor de cult greco-catolic din parohiile foste greco-catolice, revenite la ortodoxism, angajându-se ca în termen de 2-3 ani să dispară toate formele, icoanele, obiceiurile greco-catolice din cult. Au fost criticați episcopii greco-catolici, atât cei morți cât și cei vii (Todea, Ploscaru și ceilalți) care tulbură prin prezența lor și prin „clandestinitatea” funcției de episcopi unificarea religioasă. Se așteaptă o nouă ofensivă religioasă împotriva

³⁴⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 311.

³⁵⁰ Nicolae Mladin s-a născut la data de 18 decembrie 1914, în localitatea Abrud, județul Alba. A fost Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului în perioada 1967-1981 când s-a retras deoarece era bolnav. A încetat din viață la 1 iunie 1986 la mănăstirea Sâmbăta de Sus.

greco-catolicismului și în fruntea acțiunii este Nicolae Mladin. Acesta a publicat o broșură prin anii 1939–1942 cu titlul „Comuniști și comunarzi” în care de declară împotriva comuniștilor. După alegerea lui ca mitropolit, vrând să i se ierte păcatele tinereților legionare a devenit un mare militant. A fost trimis în SUA pentru a încerca să facă pace și ordine în biserica ortodoxă română din SUA, fără rezultat. Dacă-i va reuși să-i bage în pușcărie pe episcopii greco-catolici clandestini, prin orice mijloace, probabil că i se vor ierta unele activități din anii dinaintea lui 23 august 1944.

Preotul legător de cărți este pe cale de divorț cu soția lui deși e trecut de 60 de ani. Din declarațiile lui a rezultat că-l vizitează pe Prunduș.

„Liviu Olteanu”

Materialul a fost furnizat în baza sarcinilor date informatorului.
Copie de pe notă se va înainta la Direcția I-a și Inspectoratul Cluj.

Locotenent Colonel
Florea Gheorghe

8 octombrie 1971

100/I.I.

Sursă posibilă

Strict Secret
exemplar unic*Raport informativ*³⁵¹

La data de 10.10.1971 fiind deplasat în orașul Reghin, l-am contactat pe candidatul la recrutare „M.1.”, care despre Todea din Reghin m-a informat următoarele:

Mi-a arătat că se cunosc de mult timp și că au lucrat împreună cu profesori la fostul liceu „Sfântu Vasile” din Blaj. Se întâlnesc tot mereu la Reghin și discută împreună.

În ultimul timp, candidatul l-a cam ocolit pe motiv de a nu-și periclita situația sa de profesor, stând de vorbă cu Todea.

Mi-a promis că pe viitor va căuta să discute cu Todea pe linia problemei greco-catolice.

În general, despre Todea spune că este un element încăpățânat, fanatic greco-catolic, care speră și acum în revenirea fostului cult greco-catolic.

Am rămas înțeleși că peste două săptămâni ne vom mai întâlni și discuta în acest sens.

Maior
Ința Ioan

³⁵¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 312.

14.10.1971
104/I.I.
Sursă posibilă

Strict Secret
2 exemplare

*Raport informativ*¹⁵²

La data de 10.10.1971 în orașul Reghin l-am contactat din nou pe candidatul la recrutare „M.1”, care despre numitul Todea m-a informat următoarele:

Cu ocazia întâlnirii avute mai înainte cu acesta, l-a informat de faptul că la 22.08.1971 a participat la o înmormântare a cetățeanului italian Zehan, originar din comuna Solovăstru. Todea a arătat căci cu această ocazie a purtat un discurs față de circa 3.000 de credincioși, privind pe cel decedat. A spus că lumea a rămas foarte impresionată de acest discurs. A mai arătat că a făcut acest lucru, fiind îndemnat de o personalitate din Târgu Mureș.

Todea nu a arătat cu ce scop a ținut această cuvântare, urmează ca „M.1.” să discute în continuare în acest sens, pe motiv că Todea era grăbit și nu a stat mult la discuții.

– S-a dat sarcină candidatului ca în acest sens să redeschidă discuția cu Todea.

– Nota la dosarul de urmărire informativă „Toma”.

Maior
Ința Ioan

¹⁵² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 314.

20 octombrie 1971
100/D.V.
Sursă de încredere

Strict Secret
2 exemplare

*Notă informativă*³⁵³

Sursa vă informează că prin 12-13 septembrie 1971 s-a întâlnit cu Maior, fost preot greco-catolic în Sântana.

Cu acel prilej mi-a spus că episcopul greco-catolic Todea, cu domiciliul în Reghin, apare în public ca episcop și corespondența o primește tot în calitate de episcop al greco-catolicilor.

Până în urmă, nu de mult, această calitate a lui era ținută secretă. Faptul acesta îndreptățește pe mulți să creadă că în curând biserica greco-catolică va intra în legalitate.

„Dunăreanu”

Todea Alexandru se află în atenția Biroului IV. Informatorul a primit sarcina să mai discute cu cel în cauză, pentru a afla și alte date referitor la Todea.

Nota se predă la Biroul IV.

Locotenent Colonel
Dumbravă Vasile

³⁵³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 315.

241

101/B.I.
20.X.1971
Casa: „Zorile”
Sursă sigură

Strict Secret
1 exemplar

*Notă informativă*³⁵⁴

În ziua de 20 octombrie 1971 sursa a stat de vorbă cu Moldovan Nicolae în legătură cu preotul Todea.

El a spus că rar stă de vorbă cu el și numai atunci când se întâlnește ocazional, fiindcă nu vrea să creadă cineva că ar avea legături cu el. Sursa l-a întrebat că din ce trăiește și Moldovan a spus că în oraș sunt greco-catolici încarnați [sic!] și crede că este subvenționat de aceștia, la care le dă slujbe acasă la Moraru, unde locuiește. Între aceștia s-au numărat și soții lui Enea Popa și Pop Iuliu jurisconsult.

Din discuțiile avute cu Todea zice că acesta s-a prins că nu i s-au dat ore de latină la vreun liceu, deși a cerut acest lucru.

Nu este de părerea Papei de la Roma în privința acțiunii acestuia de a se face o apropiere între religii, socotind că singura religie adevărată este cea catolică, iar celelalte sunt simple erezii. El menționează cele spuse pe baza cuvântului biblic a lui Cristos care a spus prin apostolii săi:

„Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi biserica din Roma”.

26.X.1971

[semnătură indescifrabilă]

Notă:

Moldovan N. stă în atenția Tovarășului Maior Ința Ioan, iar Todea lucrat în D.U.I.

A primit sarcini în legătură cu Olteanu Ion.

³⁵⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 316.

21.X.1971

Sursă sigură

Casă: „Zorile”

Strict Secret

1 exemplar

Notă³⁵⁵

În ziua de 2 septembrie 1971 am ieșit în oraș în așteptarea unui prieten, la un moment dat vine înspre mine Todea care se apropie, contrar obiceiului, ne salutăm și mă întreabă cum o mai duc, eu am spus că nu mă simt bine cu stomacul care mă supără, el îmi spune să mă tratez cu niște leacuri. La un moment dat mă întreabă dacă cunosc pe cei doi indivizi care stau în dreptul ușii de la cafenea. Eu întorc privirea în direcția aceea și răspund că nu-i cunosc, dar îi cunoșteam. Acesta îmi spune unul este colonelul Mathe din Securitate și pe al doilea nu-l cunoaște. Era tovarășul Nicoară. El s-a oprit cu mine pentru că aceștia sunt mereu cu privirea pe el și să vedeți că o să vă întrebe ce ați discutat cu mine, după ce ne v-om despărți, să spuneți că am vorbit despre sănătate și de serviciu. În caz că o să mă întrebe acești doi indivizi în legătură cu cele discutate, o să-i transmit cu altă ocazie când o să ne întâlnim, a salutat și a plecat.

Notă:

Todea Alexandru stă în atenția organelor noastre, informatorul a întâlnit întâmplător pe cel în cauză.

În loc de „Nicoară” a se citi „Dumbravă”.

12.X.1971

[semnătură indescifrabilă]

³⁵⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 313.

243

28 octombrie 1971
100/I. I.
Sursă de încredere

Strict Secret
2 exemplare

*Notă extras*³⁵⁶

Din nota informativă
Furnizată de informatorul
„Făgăraș”

La data de 08.10.1971, sursa a făcut o vizită la Todea Alexandru din Reghin. Spunea că nu a fost de mult la Teleac și nici nu-i vine să meargă, pentru că în anul acesta a avut multe neplăceri în urma înmormântării surorii sale. Ceea ce l-a supărat mai mult este aceea că, actualul cantor de acolo, Todea Toader, este rudă cu el și cu toate acestea i-a făcut fel și fel de reclamații, până și la Securitate, în legătură cu această înmormântare.

Todea a stat de vorbă cu preotul din Teleac și s-a plâns de unii cetățeni din comună că îl desconsideră și spunea Todea că oamenii din Teleac ar fi mai bine dacă și-ar schimba atitudinea și să se poarte frumos cu el, chiar dacă nu sunt de aceeași credință trebuie să dovedească față de el dragoste, față de aproapele și nici de cum ură și răutate.

S-a interesat de la sursă ce știe de ceilalți preoți greco-catolici din Târgu Mureș? Spunea că fostul preot din Teleac în anii 1936–1940, Blaj Iosif din comuna Șăușa este în spital la Târgu Mureș grav bolnav. S-a interesat dacă l-am întâlnit sau nu pe Guțiu Gheorghe din Târnăveni? spunea că știe despre el că lucrează la Întreprinderile comunale și că are comportare frumoasă. Spunea că se bucură de situația lui Guțiu, pentru că acest om a suferit foarte mult în închisoare.

Legat de biserică spunea că el are toată încrederea că o dată totuși se va da libertate de cult și bisericii greco-catolice. La oameni le este târziu, dar la Dumnezeu, nu. Dacă în prezent nu se dă această libertate de cult, probabil că se va da pentru generația următoare.

³⁵⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 317.

În anul trecut, spunea că a trimis un memoriu la [indescifrabil] prin care a arătat situația credincioșilor greco-catolici și a cerut să se dea libertate de cult și acestora, dar până în prezent nu a primit nici un răspuns la acest memoriu.

S-a interesat cum se simte Pop Iosif din Târgu Mureș în urma operației avute în anul trecut? Cu ocazia vizitei pe care i-a făcut-o în spital, era foarte descurajat la gândul că va muri. M-a întrebat și despre fostul preot din Teleac Crișan Mihai. A auzit că ar fi internat la spitalul din Târgu Mureș în primăvară pentru ceva operație și nu știe ce s-a mai ales cu el.

Sursa la rugat că dacă trece prin Târgu Mureș să facă și el o vizită. Nu mi-a promis pentru că de fiecare dată când vine la Târgu Mureș sosește cu trenul e 4 și cu cel de 7.30 seara se reîntoarce la Reghin.

– S-a dat sarcina informatorului de al mai vizita la Reghin, cu care ocazie să poarte discuții mai ample cu Todea, legat de activitatea lui pe linia fostului cult greco-catolic.

Maior
Ința Ioan

244

28 octombrie 1971

100/I. I.

Sursă posibilă

Strict Secret

2 exemplare

*Raport informativ*³⁵⁷

La data de 27.10.1971 fiind delegat în orașul Târnăveni, l-am contactat pe numitul Guțiu Gheorghe, care despre numitul Todea din Reghin m-a informat următoarele:

A aflat de la alți preoți foști greco-catolici că la 22.08.1971, Todea a luat cuvântul la o înmormântare a unui străin italian, originar dintr-o comună de lângă Reghin. G. [Gheorghe] Gh. [Guțiu] nu a discutat personal cu Todea despre acest lucru, însă îl condamnă pe acesta de ce trebuie să se pericliteze situația sa cu astfel de probleme, care nu aduc nimic nou și bun pentru fostul cult greco-catolic.

A mai arătat că această acțiune a lui Todea este foarte riscantă și nu știe de unde are el atâta curaj. A mai arătat că o să-l viziteze pe Todea la Reghin, cu care ocazie să discute mai detaliat în acest sens și în alte probleme.

Nota la dosarul de urmărire informativă „Toma”.

Maior Ința Ioan

³⁵⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 319.

29.11.1971
104/I. I.
Sursă posibilă

Strict Secret
exemplar unic

*Raport informativ*³⁵⁸

La data de 25.11.1971 în oraşul Reghin l-am contactat pe numitul „M. N.”, candidat la recrutare, care despre numitul Todea mi-a informat următoarele:

Susnumitul în ultimul timp face multe deplasări prin ţară, fapt pentru care la Reghin stă foarte puţin timp. Nu se ştie unde face aceste deplasări, cert este că până în prezent Todea se deplasa destul de rar din Reghin şi pentru nişte perioade scurte.

Tot candidatul ne mai informează că în cursul săptămânii trecute a făcut o călătorie la Blaj, cu care ocazie l-a vizitat pe numitul Vultur Ioan, fost profesor la Teologia greco-catolică din Blaj, în prezent pensionar. Susnumitul s-a interesat de soarta lui Todea, spunând că ar vrea să se întâlnească cu el. Nu a amintit dacă Todea l-a vizitat sau nu la Blaj.

Todea Alexandru este în atenţia noastră. Nota la dosarul informativ „Toma”.

Maior
Inţa Ioan

³⁵⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 320.

246

29.11.1971
104/I. I.
Sursă posibilă

Strict Secret
exemplar unic

*Raport informativ*³⁵⁹

La data de 25.11.1972 [sic!] fiind deplasat în orașul Reghin, am purtat discuții cu numitul C.G., protopop ortodox, care despre numitul Todea Alexandru, episcop greco-catolic clandestin din Reghin, mi-a informat următoarele:

Todea ar fi discutat cu mai mulți credincioși ortodocși reveniți din greco-catolici, la care le-a spus că ar vrea să se întâlnească și să discute probleme religioase cu protopopul Ciobanu, deoarece în situația de astăzi, când ambii nu discută între ei, totul merge în detrimentul religiei și a credincioșilor din orașul Reghin.

Protopopul Ciobanu a spus că el până în prezent a ocolit o astfel de întâlnire cu Todea pe motiv de a nu fi criticat de credincioși, cât și de șefii săi superiori. Arăta că totuși va încerca o astfel de întâlnire cu Todea.

Todea Alexandru este în situația Biroului IV. Vom urmări această problemă în continuare.

Maior
Ința Ioan

³⁵⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 321.

24.12.1971

104/I. I.

Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic*Notă extras³⁶⁰*

Din nota informativă furnizată la 16.07.1971 de informatorul „Marin Ioan” de la I.S.J. Alba, rezultă următoarele probleme privind pe episcopul greco-catolic clandestin Todea Alexandru din Reghin:

Fostul canonic al Mitropoliei greco-catolice din Blaj a arătat informatorului: „toți mitropoliții, respectiv foștii episcopi ai bisericii greco-catolice s-au chinuit și au murit cu toții moarte de martiri, împreună cu o mulțime de foști preoți greco-catolici și alți canonici ai bisericii greco-catolice. Suferințele acestora și moartea lor de martiri, desigur că se vor răzbuna la timpul său. Biserica greco-catolică și azi are organizația ei și lucrează pentru o revenire din nou. Sunt numiți și sfințiți episcopi la toate fostele episcopii. La Blaj este destinat ca mitropolit prof. Todea și la Cluj, Lugoj, Baia Mare de asemenea, sunt numiți episcopi și sfinți de episcopie, care nu dorm și lucrează și au legături, așa că totuși până la urmă va trebui să revină iarăși biserica greco-catolică.

Nota la dosarul de urmărire informativă „Toma”.

Maior
Ința Ioan

³⁶⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 322.

Note informative -

1972

15 ianuarie 1972

104/I. I.

Strict Secret
exemplar unic*Notă extras*³⁶¹

Din nota informativă furnizată la 11.01.1972 de informatorul „Făgăraș”, rezultă următoarele despre numitul Todea Alexandru din Reghin:

Pop Tămaș fost preot greco-catolic din Târgu Mureș s-a interesat de la informator, ce știe despre bătrânul Todea din Reghin? Spunea că nu l-a văzut din anul 1947, înainte de a fi condamnat și este curios cum arată după atâta „suferințe”.

Maior
Ința Ioan

³⁶¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 323.

249

Consiliul Securității Statului
Inspectoratul de Securitate al
Județului Mureș
Serviciul I

Strict Secret
Exemplar unic

Notă³⁶²

18 ianuarie 1972

De la ultima analiză avută la 15.07.1971 în cadrul prezentului dosar, supraveghind în mai de aproape activitatea numitului „Toma”, am stabilit următoarele:

În primăvara anului 1971, fără nici o autorizație legală, acționatul a organizat înmormântarea în comuna sa natală a unei sore de a lui. Cu această ocazie a fost o serie de manifestări dușmănoase la adresa statului nostru, cât și a conducerii bisericii ortodoxe. Tot cu acest prilej, am ai declarat că și în prezent face cu diferite ocazii slujbe religioase, în stil greco-catolic. În acest sens avem confirmarea preotului ortodox Badea Ioan și a numiților Todea Toader și Făgăraș Teodor din satul Teleac.

De menționat este faptul că, despre această activitate a lui „Toma” au discutat în mod pozitiv la adresa sa unii preoți greco-catolici din Târgu Mureș, apreciind în acest sens „un mare curaj” și „îndrăzneală” a acestuia, care duce la o activizare pe linia fostului cult a mai multor preoți greco-catolici nereveniți.

Cu o altă ocazie prin care „Toma” a căutat să reiasă în evidență cu o activitate deosebită, este cuvântarea neautorizată, ținută la 22.08.1971 în fața unui număr de circa 400 de credincioși din comuna Solovăstru cu ocazia înmormântării cetățeanului italian Zehan. Acest lucru a creat o stare de spirit nesănătoasă în rândul credincioșilor din comună, cât

³⁶² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 324.

și în rândul unor preoți greco-catolici, în care sens l-au preamărit pe „Toma”. Acționatul ulterior s-a și interesat de la candidatul nostru la recrutare „P.1.” din comuna Gurghiu, care „este ecoul” cuvântării sale în rândul foștilor credincioși greco-catolici care au participat la această înmormântare.

Cu activitatea de ieșire în evidență în fața credincioșilor greco-catolici „Toma” este cunoscut și cu ocazia vizitei de miruire pe care a făcut-o în orașul Reghin și comunele învecinate în vara anului 1971, episcopul romano-catolic Marton Aron¹⁶³. Cu această ocazie, acesta se scotea în evidență prin prezența sa în locuri distinse, lângă episcop și ceilalți conducători ai bisericii romano-catolice. Din materialele informative pe care le deținem rezultă că cu această ocazie urmăritul a avut și întâlniri de consultare cu episcopul romano-catolic.

În lucrarea sa am mai stabilit că „Toma” se bucură de încrederea unor foști preoți greco-catolici, cărora le dă indicații și directive de felul cum să activeze în prezent pe linia greco-catolică.

În urma contactării fostului preot greco-catolic Guțiu Gheorghe din Tărnăveni, am stabilit că „Toma” dă astfel de directive, însă nu în sensul de organizare sau de desfășurare a unei activități ostile statului nostru, deoarece acesta – după cum arăta el – ar însemna activitate subversivă, prin care nu ar câștiga nimic, ci din contră vor ajunge iarăși în pușcărie mulți preoți greco-catolici.

Despre acest fel de activitate, numitul Guțiu arăta că s-au înțeles toți 4 episcopi clandestini greco-catolici din țară, încă în perioada eliberării lor din detenție, lucru confirmat acestuia de „Toma”.

Din ultimele materiale informative obținute mai rezultă că „Toma” caută o apropiere între el și protopopul ortodox Ciobanu Gheorghe din Reghin. În acest sens a căutat să influențeze pe mai mulți credincioși ortodocși reveniți de a interveni pe lângă protopopul ortodox, pentru o astfel de întâlnire și „înțelegere” cu „Toma”, în scopul creării unei situații de liniște în rândul credincioșilor din orașul Reghin.

Tot în scopul unei „bune înțelegeri” a României cu Roma și Vaticanul, „Toma” prin discuțiile purtate cu numitul Guțiu Gheorghe

¹⁶³ Episcopul Márton Áron s-a născut la data de 28 august 1896 în localitatea Sândominic. A fost arestat la data de 21 iunie 1949. A fost deținut la penitenciarul din Sighet timp de 5 ani, apoi în domiciliu obligatoriu la sediul episcopal din Alba Iulia.

în toamna anului 1970, arăta necesitatea legalizării cultului greco-catolic din România, în scopul creării prin conducerea acestuia unei legături directe cu Vaticanul, care, chipurile, ar fi mai „patrioți” față de țară decât reprezentantul actual romano-catolic – episcopul Marton Aron.

În ultimul timp „Toma” este agitat pe motivul că în cursul anului 1971 a avut o serie de activități ieșite din comun pe linia greco-catolică, iar organele în drept nu au putut lua nici o măsură asupra sa. La fel la 09.IX.1971 acesta a fost contactat și de tovarășul Lt. Col. Florea Gheorghe, iar în prezent nu știe care este adevărul scop al acestei contactări și altele.

Pentru acest motiv, acesta caută „o înțelegere” între el și protopopul ortodox din Reghin, discută cu preotul ortodox Badea din satul Teleac, pe care-l etichetează ca un preot „de treabă”, pe care l-a rugat să nu reclame și nici să nu divulge nimic autorităților din discuțiile pe care le-a avut în iarna anului 1971 la Teleac cu ocazia înmormântării sorei sale.

La fel, caută o „înțelegere” și cu preotul ortodox din comuna Solovăstru, care „i-a admis” să i-a cuvântul la înmormântarea cetățeanului italian și altele.

Față de cele de mai sus, în scopul lucrării mai active și a clarificării semnalărilor primite până în prezent, în dosarul de urmărire informativă dus asupra lui „Toma”, este necesar a se lua următoarele măsuri:

1. Continuarea lucrării informative a acționatului prin informatorii „Olteanu Liviu” și „Făgăraș”, cât și cu colaboratorul „R.1”, în scopul cunoașterii și în viitor a activității pe care o duce pe linia fostului cult, urmăritul în calitate de episcop clandestin.

- Se va avea în vedere a se stabili directivele pe care le dă acesta foștilor preoți cât și conținutul lor.

- Legăturile sale cu foștii preoți greco-catolici din raza județului Mureș și alte județe, printre care vor fi incluși și ceilalți episcopi greco-catolic clandestini din țară.

- Stabilirea de date legate de ceremoniile religioase pe care acesta le face, privind locul unde le ține, cine participă, cât și probleme legate de comercializarea de icoane, fotografii și altele.

- Culegerea de date, privind activitatea sa imorală, stabilindu-se persoanele cu care întreține astfel de relații, în scopul exploatării lor pentru compromitere.

Vom căuta posibilitatea de trimitere la el la Reghin a informatorului „Făgăraș” și colaboratorului „R.1.”, cu sarcini concrete, pentru stabilirea activității lui.

Termen: 30.VI.1972

Răspunde: Tov. Ința

2. Vom continua contactarea pe mai departe și posibilitatea de atragere la colaborare a candidaților „M.1.” din Reghin și „P.1” din Gurghiu, care se bucură de încrederea elementului urmărit.

– Pe parcurs, pentru fiecare vom stabili linia de conduită și problemele ce trebuie stabilite, privind pe „Toma”.

Termen: 30.V.1972

Răspunde: Maior Ința Ioan

3. Contactarea pe mai departe a foștilor preoți greco-catolici Guțiu Gheorghe din Târnăveni, Crăciun Ioan din Luduș și Roșca Ioan din Iernut, legături apropiate a acționatului, în scopul stabilirii de la aceștia probleme legate de activitatea altor preoți greco-catolici, printre care și „Toma”, cu care ocazie vom duce și o activitate de izolare a acestora.

Termen: 30.VI.1972

Răspunde: Maior Ința Ioan

4. De către tovarășul Lt. Col. Florea Gheorghe se va continua contactarea pentru influențare și izolare a lui „Toma”.

Termen –

Răspunde: Tovarășul Lt. Col. Florea Gheorghe

5. Vom cere inspectoratelor județene pe raza cărora se află restul de trei episcopi clandestini greco-catolici de a ne trimite materiale din care rezultă legătura lui „Toma” cu aceste elemente și lucrarea sa în situațiile când apare pe raza acestor județe.

Termen: 20.II.1972

Răspunde: Tov. Ința Ioan

6. Din materialele informative pe care le posedăm în acest caz rezultă că, „Toma” în orașul Târgu Mureș îl vizitează la locul de muncă

pe fostul preot greco-catolic Friciu Grigore, element activ pe linia acestui cult. Tot la Friciu Grigore se adună și fostul călugăr greco-catolic din Reghin Giurgiu Gheorghe legătură apropiată a lui „Toma”.

Față de cele de mai sus, vom propune instalarea „T.O.” la locul de muncă a lui Friciu, pentru a stabili natura relațiilor sale cu acționatul, cu călugărul Giurgiu și alți preoți greco-catolici nereveniți, cât și discuțiile ce se poartă în scopul clarificării activității lor dușmănoase.

Termen: 30.IV.1972

Răspunde: Maior Ința Ioan

7. Îl vom contacta și îl vom instrui de felul cum să procedeze în vederea creării unor relații mai apropiate între el și acționat, pe protopopul ortodox Ciobanu și preoții ortodocși Badea Ioan din Teleac și Porumbiu Gheorghe din comuna Solovăstru. Este necesar a se lua această măsură, pentru a stabili care sunt intențiile și interesul lui „Toma” de a avea astfel de relații cu acești preoți.

Termen: 30.06.1972

Răspunde: Tov. Ința!

8. Vom căuta ca prin toate contactele ce le vom avea cu fostul preot greco-catolic Guțiu Gheorghe din Tărnăveni, element tânăr, cu prestigiu în rândul foștilor preoți greco-catolici, să continuăm măsura compromiterii față de el, a lui „Toma” și adâncirea contradicțiilor existente între ei, în sensul ca acționatul să-și piardă tot mai mult încrederea pe care o are față de unii preoți greco-catolici din județ.

Termen: 15.07.1972

Răspunde: Tov. Ința!

La data de 15.02.1972, dosarul de urmărire informativă a fost analizat de tovarășul Lt. Col. Florea Gheorghe, Inspector șef adjunct, în prezența tovarășului Maior Tancău Nicolae, locțiitor șef serviciu, a tovarășului Lt. Col. Mate Alexandru șeful biroului IV, și a subsemnatului cu care ocazie s-a ordonat a se mai lua următoarele măsuri:

9. Folosirea informatorului „Olteanu” pe lângă foștii preoți greco-catolici din Târgu Mureș în scopul stabilirii relațiilor pe care aceștia le

are cu urmăritul, instrucțiunile pe care le primesc de la acesta, discuțiile pe care le poartă și alte probleme ce interesează activitatea acestui element.

Termen: –

Răspunde: Tov. Lt. Col. Florea Gheorghe

10. Vom căuta – după caz – să intensificăm pe tovarășul inspector jud. al cultelor Tanko Arpad sau pe protopopul ortodox Ciobanu Mihai din Reghin, pentru a intra în legătură cu „Toma”, cu care ocazie să-l „avertizez” pe cel în cauză, pentru activitatea sa de tulburare a liniștii bisericii ortodoxe și a credincioșilor din protopopiatul Reghin, căutând prin aceasta o prevenire și izolare a activității sale dușmănoase, desfășurată pe linia fostului cult greco-catolic.

Termen: 15.06.1972

Răspunde: Tov. Ința Ioan

11. Prin informatorii și colaboratorii din problemă, cât și prin discuțiile ce le vom purta cu unii foști preoți greco-catolici din județ, ce se află în contactul nostru, vom căuta măsuri de dezinformare a urmăritului.

Termen: 30.VI.1972

Răspunde: Tov. Ința Ioan

„Toma” și în prezent este preocupat de legalizarea fostului cult greco-catolic. În acest sens, informatorul „Valer Munteanu” de la Inspectoratul Județean Alba, la data de 25.01.1972 venind în interes personal la Reghin, s-a întâlnit cu acesta, iar prin discuțiile purtate cu informatorul, „Toma” și-a manifestat din nou părerea că: „biserica greco-catolică vi fi pusă în drepturile ei, așa cum a fost ea în perioada anilor 1700 până în 1948, iar dacă nu, mai așteptăm – arăta el – căci este timp, deoarece Dumnezeu lucrează în veșnicie, nu în timp ca oamenii”.

Despre aceeași problemă, urmăritul arăta la 08.02.1972 și informatorului „Făgăraș” din legătura noastră, în care sens spunea: „am toată speranța că o dată și o dată totuși se va da libertate de funcționare a cultului. Dacă noi nu vom ajunge aceste zile, le vor ajunge urmașii noștri”.

Aceleași sentimente sus-numitul le propagă și la alți preoți greco-catolici cu care vine în contact, cărora prin discuțiile avute cu ei, îi asigură că soarta fostului cult se va rezolva favorabil în viitorul apropiat de către statul nostru. Cu foștii preoți cu care nu se poate întâlni, „Toma” se interesează de soarta lor, de domiciliul și locul de muncă și le transmite să stea liniștiți și izolați, să nu activeze organizat sau subversiv pentru a nu fi în vizorul organelor noastre. La fel, îi îndeamnă ca în toate ocaziile să dea dovadă de patriotism, cinste și altele, cu alte cuvinte de a se menține fiecare și a nu fi compromis față de organele de stat și credincioși.

Așa spre exemplu, la contactarea la 22.04.1972 a fostului călugăr greco-catolic Fică Corneliu din Iernut, acesta spunea: „Trăiesc atât eu cât și alți foști preoți greco-catolici cu speranța că statul nostru va rezolva problema cât mai curând. Nu vom acționa subversiv, deoarece problema stă pe mai departe în atenția celor 5 episcopi (4 cunoscuți de noi, celălalt un anume Cherteș din Cluj) ce există în prezent pentru fiecare episcopat, în frunte cu Todea pentru Mitropolia Blajului”.

Din discuții rezultă deci, o organizare terminată a fostei biserici greco-catolice, posturile fiind ocupate de episcopii în cauză și altele. Cele de mai sus sunt confirmate de altfel și de informatorul „Marin Ioan” din Alba Iulia, care prin nota informativă furnizată la 16.07.1971 despre biserica greco-catolică se arată: prin discuțiile avute cu fostul canonic a Mitropoliei din Blaj (nu arată numele) acesta spunea: „biserica greco-catolică și azi are organizația ei și lucrează pentru o revenire din nou, sunt numiți și sfințiți episcopi la toate fostele episcopii. La Blaj este destinat ca mitropolit prof. Todea, care nu doarme, lucrează și are legături, așa că totuși până la urmă va trebui să revină iarăși biserica greco-catolică”.

Legat de aceasta se mai poate adăuga faptul că în acțiunea de reconsiderare a bisericii greco-catolice, sarcini revin numai „conducătorilor” și nu restului de preoți, deoarece aceasta, după cum spunea numitul Fică Corneliu la contactarea din 26.04.1972, „o eventuală intervenție (acțiune) în acest sens a vreunui preot nerevenit și incompetent, făcută conducerii de partid și de stat sau oricăror altor persoane neautorizate, sau chiar discutarea acestei probleme cu alte organe sau

persoane străine, înseamnă o excomunicare a acelui preot greco-catolic din cult. Această linie este dată și la cei mai mari ai bisericii”.

În încheiere Fică Corneli a mai adăugat că „până atunci cât cultul greco-catolic nu va fi legalizat de stat, practic ei (preoții greco-catolici nu au ce discuta cu nimeni nimic, când vom fi legali vom sta și noi de pe o altă poziție de vorbă cu autoritățile”.

În urmărirea lui „Toma” mai rezultă faptul că acesta este la zi cu toată activitatea foștilor preoți greco-catolici. Participă la înmormântările lor și alte astfel de contacte, prin care reiese în evidență ca conducător de fapt a lor. Pentru acest fapt, unele elemente greco-catolice contactate de noi, visează în viitorul apropiat la titlul de preoți. Așa avem exemplul numitului Vultur Eugen din Reghin, laic greco-catolic și Fică Corneli din Lechința, fost călugăr, cât și fostul preot greco-catolic Crăciun Ioan din Luduș, care în urma contactării lui a afirmat ofițerului că ar renunța la salariu de 3000 și ceva lei pe care-l primește în prezent ca șef de serviciu la o întreprindere, numai de a ajunge preot greco-catolic în cel mai nenorocit sat din județ și cu un salariu de 1200 lei. Fică a declarat și el că în cel privește persoana a cât și pe alți foști preoți greco-catolici, ar renunța la salariul de stat, numai să ajungă preot greco-catolic, tot cel în cauză mai arăta că la o revenire la greco-catolicism, așteaptă cu nerăbdare și speră nu numai foștii preoți ci foarte mulți credincioși, lucru ce se crede că se duce o propagandă în acest sens și în rândul laicilor de către unii preoți greco-catolici nereveniți.

S-a mai reținut faptul că numitul „Toma” și-a schimbat poziția și caută o apropiere față de preoții greco-catolici reveniți la ortodoxie, în care sens, din nota informativă furnizată la 08.02.1972 de informatorul „Făgăraș”, fiind vorba de preotul Păcuraru din comuna Petelea, urmăritul a spus: „și față de preoții trecuți să fim buni și să nu-i dușmănim, deoarece aceasta probabil datorită situației sale familiare grea avută, în urma eliberării sale din detenție, a acceptat să lucreze la Petelea ca preot ortodox”.

Tot de aceste probleme la contactarea din 22.04.1972 a fostului călugăr Fică Corneli, acesta arăta: „în problema foștilor preoți greco-catolici în prezent reveniți la ortodoxie conducerea bisericii greco-catolice în prezent are o altă poziție și judecă prin altă prismă, pentru actul de trecere pe care l-a făcut din anul 1948 cu ocazia unificării bisericii. Se

va ține cont pe viitor la acesta de conștiința pe care a avuto atunci și motivul ce i-au determinat să facă această trecere – cauze obiective – ca greutatea familiare și altele”.

În problema rezolvării greco-catolicilor prin trecerea la romano-catolici, în care slujbele să fie celebrate în limba latină. Acționatul arăta informatorului „Valer Munteanu” din Alba Iulia și candidatului nostru la recrutare „M.1.” că nu este de acord cu aceste propuneri făcute lui, în vara anului 1971, de către episcopul romano-catolic Marton Aron, cu ocazia deplasării sale la Reghin pentru miruire, cât și de unii trimiși special de la București, deoarece aceasta ar însemna o maghiarizare la aproape un milion 500 mi credincioși români.

Despre aceste demersuri ne informează la data de 12.05.1972 și colaboratorul nostru „R.1.” că s-a referit și fostul preot greco-catolic Feti Aurel din Târgu Mureș, care spunea că nu de mult numitul „Toma” a și fost plecat la București (mai precis că ar fi fost chemat) în problema aderării sale la biserica romano-catolică și organizarea unei biserici, în care să se țină liturghia în limba română pentru greco-catolicii nereveniți la ortodoxie. În continuare Feti Aurel arăta că: „Todea și nici alți preoți greco-catolici nu sunt de acord cu rezolvarea problemei în această formă, care înseamnă în fond o distrugere a noastră și o capitulare a conducătorilor greco-catolici”.

O activitate deosebită în ultimul timp s-a observat la numitul „Toma” și la alți preoți greco-catolici, cu ocazia înmormântării cea a avut loc la data de 30.03.1972 a fostului preot greco-catolic Blaj Iosif din Sânpaul. În mormântarea s-a ținut la Târgu Mureș, iar defunctul a fost înmormântat la cimitirul romano-catolic din localitate. Au participat mulți foști preoți greco-catolici și chiar unii reveniți la ortodoxie. Au fost invitați și mulți cetățeni, foști greco-catolici din localitățile Teleac, Șeușa și Sânpaul, unde decedatul a funcționat ca preot.

S-a stabilit ca organizator principal la această înmormântare acționatul „Toma”, care împreună cu călugărul greco-catolic Ștef Ștefan din Comuna Ogra, i-a făcut celui decedat prohodul în capela din cimitirul romano-catolic din Târgu Mureș. A cântat împreună cu restul preoților greco-catolici cântece funebre „mariane” și l-au purtat pe defunct pe umeri până la groapă.

De menționat este faptul că pentru acceptarea și legalizarea

acestei activități greco-catolice de înmormântare a participat proto-popul romano-catolic Lestyán Francisc din Târgu Mureș care a rostit „Tatăl nostru” în limba română. Cuvântări nu s-au ținut.

Legat de această înmormântare s-a discutat în mod favorabil de mulți foști preoți greco-catolici din județ, printre care se poate arăta poziția luată de Racovițan Teodor, preot nerevenit din Târnăveni, care cu ocazia contactării sale din 22.04.1972 arăta: „prohodirea și înmormântarea ilegală a lui Blaj de către episcopul Todea o văd justă” și a dat de înțeles că și pe viitor se va continua să se procedeze în acest fel și cu alți preoți greco-catolici, care vor deceda.

Despre vizitele în țara noastră a cardinalilor catolici Deppner³⁶⁴ [sic!] (I.1972 la București) la invitația patriarhului Iustinian, cât și vizita preconizată a o face în acest an cardinalul Willebrandt din Franța, numitul „Toma” speră că acești cardinali vor aborda în discuțiile lor și problema greco-catolică din țara noastră.

Din cele de mai sus rezultă deci o intensă activitate pe care o desfășoară în prezent acționatul „Toma” fapt pentru care pe viitor considerăm că este necesar a se lua următoarele măsuri:

1. Prin informatorii și colaboratorii din problemă, să stabilim dacă numitul Todea într-adevăr a întocmit sau are intenția de a întocmi un memoriu către conducerea de partid și de stat din țara noastră, în care să antreneze prin semnături și pe alți foști preoți greco-catolici.

În acest sens, vom cere sprijin și Inspectoratului Județean Alba, pentru a fi dirijat în continuare informatorul „Valer Munteanu” pe lângă „Toma”.

Termen: 30.08.1972

Răspunde: Maior Ința Ioan

2. În cursul lunii mai 1972, va avea loc la Teleac, satul natal a lui „Toma”, ceremonia sfințirii vechii biserici renovate, la care „Toma” și-a manifestat dorința către preotul Badea de a fi invitat, particular.

³⁶⁴ Cardinalul Julius August Döpfner, Arhiepiscop de München și Freising, președintele Conferinței episcopale romano-catolice din Germania, a vizitat România la data de 11 noiembrie 1971. Acesta a fost primit de Patriarhul Iustinian Marina și Dumitru Dogaru, președintele Departamentului Cultelor, la această întâlnire a mai participat și Erwin Wickert, ambasadorul Germaniei la București.

Deoarece mai avem semnalări că acesta are interese de a se întâlni cu protopopul Ciobanu Mihai din Reghin și a crea un contact între ei (măsură propusă de altfel în planul nostru anterior și acceptată de Ciobanu), vom folosi acest eveniment în scop operativ, pentru a se realiza acest contact între „Toma” și protopopul Ciobanu.

Deoarece protopopul ortodox Badea Ioan intenționează să invite la acest eveniment printre alte oficialități și pe ofițerul din problemă și încă alți doi tovarăși din conducerea inspectoratului, găsim oportun momentul ca tovarășul Lt. Col. Florea Gheorghe să reintre în contact cu „Toma”, în scop operativ, sarcină prevăzută și în planul anterior.

Termen: 30.05.1972

Răspunde: maior. Ința Ioan

3. Vom căuta să-l trimitem din nou la urmărit, cu sarcini concrete, pentru a stabili activitatea sa, pe informatorul „Făgăraș” din Târgu Mureș. Vom căuta posibilitatea de a fi trimis în acest sens și colaboratorul „R.1.”. Se va continua dirijarea pe lângă legăturile urmăritului a întregii rețele din comună pentru a se stabili activitatea pe care o desfășoară acționatul în rândul foștilor preoți greco-catolici și laici.

Ne vom orienta în acest sens spre laici, deoarece așa după cum rezultă dintr-o notă informativă de informatorul „Niculescu”, în care fostul preot greco-catolic Rocotan din comuna Teaca arăta că, legăturile între „Toma” și restul preoților se fac prin intermediul „persoanelor civile”, deci laici.

Termen: 30.06.1972

Răspunde: Maior Ința Ioan

4. Vom continua cu contactarea periodică a foștilor preoți greco-catolici Guțiu Gheorghe și Racovițan Teodor din Târnăveni, Crăciun Ioan și Roșca Ioan din Iernut, Fică Corneli din Lechința și Belea Augustin din Gurghiu.

Vom căuta să contactăm noi preoți greco-catolici, ca Racotan din Teaca, Pop Iosif, Friciu Grigore și Dogaru Lazăr din Târgu Mureș și alții, care prin exploatarea lor informativă, vom obține date ce caracterizează activitatea lui „Toma” și problema greco-catolică.

Termen: 30.08.1972

Răspunde: Tov. Ința Ioan

5. Vom continua administrarea de date noi, privind activitatea imorală, ilegală desfășurată de „Toma”. În acest sens, se va discuta cu fostul preot greco-catolic Husar Roman care cunoaște probleme negative, privind pe acționat.

Se va mai purta discuții cu numitul Voda Ștefan din Reghin și sub acoperirea organelor de miliție, se va audia numita Costinaș Silvia din Reghin, pentru acțiunile imorale pe care le are „Toma”.

Termen: 30.07.1972

Răspunde: Tov. Ința!

6. Cunoscându-se faptul că persoana de încredere B.M. din Târgu Mureș la sfârșitul lunii mai a.c. urmează să facă o călătorie turistică în Italia, împreună cu lucrătorul din problema contraspionajului italian, vom lua măsuri ca printr-o rudă apropiată a numitului „Toma” (nepot) să-l viziteze pe acesta la Reghin cu care ocazie să-i ceară sprijin pentru a intra în legătură cu anumite persoane din Italia care să-l ajute în procurarea de bani pe timp ce se va afla în această țară.

Prin aceasta vom urmări identificarea eventualelor canale de legătură ale lui „Toma” cu exteriorul și în special cu Vaticanul, cât și informațiile pe care acesta ar dori să le transmită în afară sau instrucțiunile ce le-ar primi de la reprezentanții Vaticanului și alte probleme.

Persoana de încredere va fi instruită de ofițerii din ambele probleme privind sarcinile ce le are de rezolvat în acest sens cu ocazia deplasării pe care o va face în Italia, comportarea pe care o va avea cu ocazia vizitei ce o va efectua la Reghin la „Toma” și problemele ce le va discuta cu acesta cât și cu persoanele pe care le va vizita în Italia. După fiecare contact a lui B.M. cu „Toma” și după reîntoarcerea sa în țară, se va întocmi rapoarte privind problemele ce ne interesează în acest caz.

Termen: 30.07.1972

Răspunde: Mr. Ința Ioan și Lt. Maj. 341

La data de 04.07. a.c. [1972] dosarul de urmărire informativă „Toma” a fost din nou analizat la Tov. Lt. Col. Florea Gheorghe cu care ocazie s-a stabilit că ar fi necesar a se lua în plus următoarele măsuri:

1. Luarea în contact în vederea exploatării sale informativă a numitului Petărlecean Ioan din Târgu Mureș, fost student și călugăr greco-catolic ce este căsătorit cu o nepoată a lui „Toma” și care este în relații apropiate cu Lt. Maj. Câmpeanu Emil din cadrul Serviciului I. prin ofițerul de mai sus vom intra în contact cu Petărlecean în scopul realizării acestei sarcini.

Termen: 01.09.1972

Răspunde: Mr. Ința Ioan

2. Fiind în contact cu organele noastre preotul ortodox S.S. din comuna Iernut, satul Lechința, care la data de 29.06. a.c. [1972] ne-a mărturisit faptul că numitul „Faur Carol” legătură apropiată a numitului „Toma” îl solicită să-i facă o vizită acestuia la Reghin, vom lua măsuri de a determina pe acesta de a accepta această vizită în scopul de a intra în legătură cu „Toma” și a ne informa despre activitatea sa pe linia fostului cult greco-catolic, scontăm în reușita acestei vizite pe motivul că preotul S.S. a fost coleg de seminar cu „Toma” și au fost în relații bune de prietenie.

Termen: 01.09.1972

Răspunde: Maior Ința Ioan

3. În vederea cunoașterii legăturilor ce le are la Reghin și deplasările pe care le face în diverse localități se va lua măsuri ca prin Secția IX numitul „Toma” să fie pus în filaj pe o perioadă de 7-10 zile. În vederea acestui fapt ofițerul din problemă și cu cei din conducerea Secției a IX-a se vor deplasa la Reghin pentru a organiza această activitate.

Termen: 10.07.1972

Răspunde: Maior Ința Ioan și Căpitan Oala Vasile

4. În vederea izolării și îngrădirii activității clandestine cât și pentru crearea unor neînțelegeri și neîncrederi între urmărit și unii foști preoți greco-catolici din județ pe de o parte și între acesta și unele elemente laice greco-catolice vom acționa prin mai multe scrisori anonime pe care le vom trimite lui „Toma” cât și unor legături apropiate ale acestuia ca: Guțiu Gheorghe din Târnăveni, Giurgiu Augustin din Reghin și Pop Iosif din Târgu Mureș. Vom mai urmări prin aceste

scrisori și compromiterea și discreditaarea lui „Toma” față de acești foști preoți greco-catolici și credincioși din rezistență.

La fel vom căuta ca prin scrisori anonime trimise preotului romano-catolic Sirmay Adalbert din Reghin în numele unor așa zici credincioși romano-catolici maghiari, să-l demascăm pe „Toma” ca un element șovin, cu manifestări naționaliste față de acești preoți și în general față de maghiari.

Termen: 01.10.1972

Răspunde: Mr. Ința Ioan

5. Vom lua măsura consultări cu organele de cercetare penală ale inspectoratului cât și cu împuternicitul teritorial³⁶⁵ al Departamentului Cultelor din județul Mureș, în vederea analizării ce măsuri se pot lua pentru activitatea ce o desfășoară în prezent, de oficiere a unor slujbe religioase, botezuri, cununii, înmormântări și alte activități efectuate de numitul „Toma” în mod clandestin.

Termen: 01.08.1972

Răspunde: Lt. Col. Mate Alexandru

Maior Ința Ioan

17.04.1973

Din nota întocmită la 20.III a.c. trimisă de Direcția I-a, cuprinzând principalele măsuri ce vor fi luate pentru prevenirea acțiunilor desfășurate de clandestinitatea greco-catolică, Inspectoratului Județean Mureș la Lt. I. îi revine sarcina de a organiza urmărirea informativă prin toate mijloacele muncii de securitate, a episcopului clandestin greco-catolic Todea Alexandru din Reghin.

³⁶⁵ Împuternicitul avea rolul de a supraveghea, îndeaproape preoții. Funcția a apărut prin Decretul 178 din 4 august 1948, care a legiferat activitatea Împuternicitului. Conform acestui Decret, Ministerul Cultelor avea dreptul: „să supravegheze și controleze activitățile religioase, de a avea delegați speciali pe lângă organele centrale, sau pe lângă instituțiile cultelor religioase, de a suspenda sau anula orice hotărâri sau măsuri de ordin administrativ-bisericesc, cultural, educativ, filantropic sau fundațional, care ar contraveni statutelor de organizare ale cultului sau actelor de fundație, ordinii publice, legilor de administrație și siguranță generală a statului”. Cf. *Monitorul Oficial*, partea I-A, anul CXVI, nr. 178, miercuri, 4 august 1948, p. 6396.

Cunoscându-se faptul că aceștia și ceilalți episcopi, vom lua următoarele măsuri:

1. Cunoașterea completă a activităților pe care acesta le cultivă cu scopul de a întreprinde acțiuni ostile. Atenție deosebită se va acorda stabilirii eventualelor intenții privind organizarea unor acțiuni de întregire a foștilor greco-catolici, cu prilejul împlinirii în acest an a 25 ani de la revenirea la ortodoxie.

Sarcină permanentă
Răspunde Lt. Ința Ioan

2. Contactarea periodică a lui Todea de către Tov. Lt. Col. Florea Gh. urmărindu-se prin acesta influențarea lui și determinarea de a renunța la activitatea greco-catolică.

Termen: 20.V.1973
Răspunde: Tov. Lt. Col. Florea Gh. și
Ința Ioan

3. În planul de măsuri întocmit la 11.II. a.c. de Serviciul I pe linia greco-catolică în urmărirea lui „Toma” ne revin următoarele sarcini de rezolvat.

– În activitatea de prevenire, vom folosi și urmări comportamentul acestui element prin propunerea de a fi demascată prin presa locală, profitând de neîncadrarea în câmpul muncii și trai din venituri necinstite, uneori chiar ilicite și astfel de date ce-l compromit pe „Toma” față de societate și credincioși.

– În acest caz vom acționa și pentru a-l compromite și pentru viața indecentă ce o trăiește cu unele foste călugărițe din Reghin.

Termen: 31.VIII. 1973
Răspunde: Ința

4. Vom acționa și în scopul sarcinii pe mai departe a controlul activităților lui „Toma” și a fostului preot greco-catolic Guțiu Gheorghe din Tărnăveni, legăturilor de influență a acestuia și care se bucură de stima și respectul unor foști preoți greco-catolici, care condamnă viața parazitară a lui „Toma” și a altor preoți greco-catolici neîncadrați în câmpul muncii. În acest sens vom lucra ca astfel să se formeze o stare

de spirit nefavorabilă în jurul lui „Toma” și să se adâncească și mai mult această contradicție.

Termen: sarcină permanentă

Răspunde: Lt. Ința

5. Pentru comportamentul lui „Toma” și față de elementele romano-catolice din Reghin și în special față de preotul romano-catolic Adalbert, vom crea un climat de neînțelegere și neîncredere reciprocă cu scopul de a nu-i mai da posibilitatea lui „Toma” și a altor preoți și laici greco-catolici de a frecventa biserica romano-catolică din Reghin.

Termen: 30.V.1973

Răspunde: Lt. Ința și Dumbravă V.

6. La data 25.03 a.c. „Toma” a înaintat la București Președintelui Consiliului de Stat o telegramă în care acesta pare a fi primit în audiență, chipurile, în cauza Bisericii Unite a Blajului.

La data de 12 aprilie a.c. în această problemă a fost chemat și audiat la Consiliul Popular Mureș la tovarășul secretar Pera Aurel. Cu această ocazie „Toma” specifică că solicită audiență la președintele Consiliului de Stat pentru a cere libertatea bisericii greco-catolice din Blaj.

A menționat că această cerere o face în numele unor preoți și credincioși greco-catolici, care au trecut la religia ortodoxă.

A mai arătat că nu are pretenții de a se restitui toate bunurile ce au aparținut fostului cult și solicită ca preoții greco-catolici care au trecut la religia ortodoxă să revină la cultul greco-catolic, iar slujbele religioase să se efectueze la domiciliul unor cetățeni.

Tot numitul „Toma” a mai arătat că fiind licențiat în teologie la Roma, cunoaște limba italiană, ar putea fi de folos statului Român, promițând tot sprijinul pe această linie, dacă statul ar cunoaște fostul cult greco-catolic.

Față de această activitate a lui „Toma” vom lua măsuri de dirijare pe lângă el la Reghin a informatorilor „Olteanu Liviu”, „Făgăraș” din Târgu Mureș, „Rozeanu” din Reghin și alții, pentru a cunoaște și alte aspecte privind acțiunile acestuia, cât și observând scopul pentru care dorește a merge în audiență la Consiliul de Stat, cât și agitațiile ce la face în acest sens în rândurile foștilor preoți și credincioși greco-catolici.

Problemele noi reieșite în acest sens, le vom raporta la Direcția I-a, Biroul I, București și vom lua toate măsurile de prevenire a unor activități dușmănoase din partea acestui element.

Termen: 30.V.1973
Răspunde Lt. Ința Ioan

Consiliul Securității Statului
 Inspectoratul de Securitate al Județului Mureș

18 ianuarie 1972
 100/F. Gh.
 Sursă de încredere

Strict Secret

*Notă informativă*¹⁶⁶

În ziua de 12 ianuarie 1972 ora 13 am fost la locuința preotului romano-catolic din comuna Vărgata satul Valea (fost Iobăgeni) unde am întâlnit pe preot și cele două surori ale lui. Surorile pregătea la bucătărie mâncare pentru preot, iar preotul era singur în birou. Pentru că nu ne văzusem de multă vreme, întâlnirea mea a fost cordială, bine primită. Mâncasem și deși m-a invitat la mâncare preotul, n-am servit decât o prăjitură și două pahare cu apă minerală. Conversația a fost lipsită în prima parte de martori. Preotul mi-a spus că reparațiile efectuate la biserică și casa parohială au golit visteria bisericii și că mai sunt încă reparații de făcut pe care el speră să le facă. Sănătatea lui în momentul de față este bună. A început cu transformările de ordin arhitectonic, schimbând altarul bisericii în sensul că acum liturghisește cu fața spre credincioși iar liturghia, conform hotărârilor luate la Consiliul Ecumenic catolic, o oficiază în limba maghiară în întregime, iar credincioșii sunt foarte mulțumiți că nu se mai liturghisește în limba latină. Mi-a arătat cărțile liturgice noi cu textele paralele (pe aceeași pagină împărțită în două este și textul latin și textul maghiar) în cele două limbi. Mi-a spus că episcopul Marton Aron a fost la Roma, la Papa, de unde a adus inovație binefăcătoare de a se liturghisi în limba maghiară. Marton Aron n-a discutat cu Papa despre Greco-catolicii din Ardeal și în consecință nu are nici o veste bună cu privire la stadiul problemei greco-catolice. Știe doar că un cardinal ar fi avut ceva sarcini pe această linie, că acest cardinal a dus sau nu la îndeplinire, nu știe. S-ar părea că problema greco-catolică din Ardeal este pusă la dosar, nu-i momentul politic favorabil discutării ei.

¹⁶⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 342.

La recepția lucrărilor de reparații și introducerea inovației liturgice a luat parte și episcopul Marton Aron și un mare număr de invitați. Între timp a servit masa. Sora preotului care a fost evacuată din incinta tribunalului din Târgu Mureș a primit un apartament în cartierul Tudor Vladimirescu, astfel că posedă o garsonieră în Târgu Mureș, însă stă mai bucuros la fratele său preotul din Valea.

S-au interesat despre explozia de gaz metan de la blocul nr. 25 din Alea Carpați și le-am redat versiunea oficială. Preotul a spus că în ziua exploziei a aflat despre ea și că la radio „Vocea Americii” nu s-a comentat nimic, nici în ziua exploziei, nici după deși a urmărit toate emisiunile.

În schimb „Europa Liberă” a comentat această explozie dând cifra de 40 de morți. Am combătut cifra cu argumente plauzibile, logice, însă preotul și sora lui n-au fost prea mulțumiți de aceasta și nici de măsurile de ajutorare a sinistraților. În legătură cu strămutarea clădirii bisericii franciscane din Târgu Mureș în cartierul Ady a spus că „n-avea rost această strămutare, însă episcopul Marton Aron a cedat de dragul conviețuirii pașnice cu comuniștii care i-au prezentat problema ca un dictat în scopul înfrumusețării centrul orașului Târgu Mureș.

Preotul a combătut acest argument spunând că, din contră, orașul, centrul a pierdut un monument istoric prețios spunând că turiștii care vizitează Târgul Mureș, care n-au mai fost în oraș de mulți ani, care știau de existența bisericii franciscane în locul ei vechi, vor fi neplăcut impresionați când nu vor mai afla biserica la locul ei bine cunoscut și că această schimbare este și va fi comentată de aceștia în mod defavorabil comuniștilor”. A mai spus despre schimbările de la Sângeorgiu de Mureș că „preotul romano-catolic vechi, era o somitate, cunoștea multe limbi străine, că Sângeorgiu de Mureș era aproape de Târgu Mureș unde preotul romano-catolic era apropiat în multe cercuri de oameni culți, iar prin mutarea acestuia din Sângeorgiu de Mureș s-a făcut o greșală cu care el nu este de acord deși Sângeorgiul de Mureș i s-a redat un așezământ călugăresc franciscan pe care în trecut l-a mai avut.

A vorbit despre ajutoarele materiale primite și distribuite sinistraților după inundația din 1970, criticând abuzurile cunoscute de el căci „adevărații s-au ales cu mai nimica toată, iar mulți oameni cu relații

în rândurile politicienilor, nesinistrați sau cu pagube mici, au primit cu mult mai mult decât cei săraci, fără relații”. La fel s-a procedat și în Miercurea Niraj și în general pe toată Valea Nirajului deținând el informații exacte despre nedreptățile făcute adevăraților sinistrați, însă el nu poate interveni pentru îndreptarea nedreptății când Todea era numai secretar mitropolitan. Modestiei mele ei îi răspundea cu lux de amănunte despre relațiile lui de amicitie cu multe personalități ale bisericii greco-catolice: mitropoliții Nicolescu³⁶⁷, Frențiu și Suciu, canonici, profesori de teologie, călugări bizantini din Blaj, episcopul Cristea de la Roma și alte multe nume mai ilustre unele ca altele, cu scopul de a mă epata [sic!] sau intimida, nu știam exact. Am ieșit din modestie spunând că eu sunt rudenie prin alianță cu fostul mitropolit Nicolescu și că mitropolitului Suciu i-am fost elevul favorit în timpul când era profesor de teologie. De data asta Lokodi s-a coborât la nivelul camerei în care discuta, s-a uitat mai atent la mine, a schimbat tonul, m-a invitat pe la el la Miercurea Niraj unde mă va primi cu drag. La trenul de 17:40 am plecat la gară, condus până în poartă de preotul Lokodi care s-a reîntors la preotul romano catolic din Valea. Ne-am despărțit amical.

„Liviu Olteanu”

Nota este dată conform sarcinilor. Preotul din Valea respectiv Balazs Dezideriu, Lokodi Menyhart și Todea sunt în atenția serviciului I, Biroul IV.

Materialul se va exploata la pozițiile celor în cauză și în cuprinsul unui raport către Direcția I-a.

Serviciul I va întreprinde măsuri informative pentru a stabili poziția și comentariile altor deservenți ai cultului romano-catolic legat de Hotărârile Planarei C.C. al PCR din 3–5 noiembrie 1971, referitor la măsurile de îmbunătățire a muncii ideologice.

Locotenent Colonel
Florea Gheorghe

³⁶⁷ Alexandru Nicolescu s-a născut la data de 8 iulie 1882, în localitatea Tulgheș, județul Harghita. În perioada anilor 1922–1936 a fost Episcop la Lugoj, apoi Mitropolit la Blaj, până la sfârșitul vieții (5 iunie 1941).

251

22.01.1972
104/I. I.
Sursă posibilă

Strict Secret
exemplar unic

*Raport informativ*³⁶⁸

La data de 21.01.1972 în orașul Reghin l-am întâlnit pe preotul ortodox Badea Ioan din comuna Teleac, care despre episcopul clandestin Todea mi-a informat următoarele:

A doua zi crăciun, Todea a fost în comuna Teleac și a vrut să-i facă o vizită preotului, însă nu a intrat în casă, pe motiv că preotul Badea este în stradă în fața casei.

După ce i-au urat sărbători fericite, printre alte discuții Todea l-a întrebat pe preot, care sunt motivele pentru care protopopul Ciobanu îl persecută, deoarece el este un preot bun, a construit o biserică nouă în comună și altele.

Todea a arătat că el cunoaște toate mișcările ce se fac și se întâmplă în protopopiatul din Reghin, deoarece el este ținut la zi de către alți oameni de ai lui.

Preotul Badea m-a informat că el și-a dat seama că din discuțiile purtate de Todea, scopul era vădit de a crea discordie între preot și protopopul Ciobanu Gheorghe.

Todea a mai arătat că are de gând să plece la București. Nu a arătat motivul și când a plecat – de ziua Sfântului Ioan preotul Badea a primit în scris o felicitare de la Todea. Todea l-a invitat să-i facă o vizită la Reghin, iar preotul Badea a promis că până la data de 03.02.1972 îl va vizita pe acesta, cu care ocazie vor purta discuții multe.

Nota la dosarul de urmărire informativă „Toma”. Preotul a fost instruit să-l viziteze pe Todea și ce probleme să discute.

Maior
Ința Ioan

³⁶⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 345.

Primit: Locotenent Major Leoveanu Ilie

Sursa: „Valer Munteanu”

Data: 25.01.1972

Localitatea Alba Iulia

Notă³⁶⁹

În ziua de 28.12.1971, ora 2:30 (14:30) am vorbit în gara oraşului Reghin cu Todea Alexandru, episcop greco-catolic. Susnumitul fiind întrebat ce mai ştie nou despre venirea greco-catolicilor şi ce a mai făcut în legătură cu acţiunea de acum doi ani (despre care am relatat la timpul său), adică cu memoriul trimis la Bucureşti, a răspund că a mai făcut un memoriu semnat de toţi preoţii nereveniţi la ortodoxie, în urma căruia a avut discuţii cu trimişii speciali de la Bucureşti, care i-au oferit că aprobă religia greco-catolică, dar în cadrul religiei romano-catolice şi să se facă slujba în limba latină.

La întrebarea că, dânsul a acceptat propunerea aceasta, Todea Alexandru mi-a răspuns că nu a acceptat, ci a cerut să fie aprobată religia greco-catolică aşa cum a fost de la 1700 până la 1948, iar dacă nu, mai aşteptăm căci este timp deoarece Dumnezeu lucrează în veşnicie, nu în timp ca oamenii. După acestea, venind trenul, ne-am despărţit, eu urcându-mă într-un vagon, iar Todea Alexandru în altul. Nu l-am întrebat unde călătoreşte, dar a zis că merg şi eu încolo spre Târgu Mureş. Toată discuţia a durat maximum 10 minute. În timp ce discutau, preotul Cunescu Gheorghe de la Luieriu judeţul Mureş, privea bănuitor la noi.

10 ianuarie 1972

„Valer Munteanu”

Nota ofiţerului:

Todea Alexandru este episcopul greco-catolic despre care organul nostru deţine unele materiale că a participat la înmormântarea fostului preot greco-catolic nerevenit Crişan Simion din Beldiu.

³⁶⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 346.

Cu informatorul s-a discutat despre posibilitatea ca în cazul că se deplasează în acea zonă – Reghin – să caute și să-l întâlnească pe fostul episcop greco-catolic și să poarte discuții cu el, dat fiind faptul că și informatorul a fost preot greco-catolic.

Măsuri:

Nota în copie se va trimite la Direcția I și la ISJ Mureș.

Locotenent Major
Leoveanu Ilie

Completare

Sarcini:

Informatorul are ca sarcini să ne informeze despre Sanislav Grigore din Miercurea, preot revenit la ortodoxie, care a fost semnalat cu unele manifestări greco-catolice și care este în supraveghere informativă generală a organelor noastre.

Locotenent Major
Leoveniu Ilie

20.III.1972

04.02.1972
104/I. I.
Sursă posibilă

Strict Secret

*Raport informativ*³⁷⁰

La data de 03.02.1972 în orașul Reghin am avut o întâlnire cu fostul informator „Nicu Georgescu”, care despre numitul Todea Alexandru din Reghin mi-a informat următoarele:

Numitul Todea i-a transmis printr-o persoană din satul Teleac, rudă cu Todea, că la data de 05.02.1972 îi va face o vizită fostului informator acasă la Teleac, deoarece este mai bun acest procedeu, pentru că dacă informatorul ar face o vizită lui Todea la Reghin, protopopul Ciobanu Mihai ar ști imediat și ar avea neplăceri în acest sens.

Fostul informator a primit sarcina de a-l primi pe Todea și a purta discuții cu el, legat de problema greco-catolică. Va mai stabili motivul plecării lui Todea la Teleac, deoarece se știe că la 05.02.1972 este o sărbătoare religioasă, fostă greco-catolică. Va stabili în acest sens preocupările lui Todea.

Maior
Ința Ioan

³⁷⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 349.

254

04.02.1972
104/I. I.
Sursă posibilă

Strict Secret

*Raport informativ*³⁷¹

La data de 03.02.1972 la locul de muncă din Reghin, numitul C.M. [Ciobanu Mihai] – protopop ortodox mi-a informat următoarele despre numitul Todea Alexandru din Reghin.

Medicul pensionar Nicoară este acela care în numele lui Todea și trimis de Todea, l-a rugat pe protopop să răspundă cererii lui Todea de a se întâlni și discuta despre soarta credincioșilor din Reghin.

Nicoară i-a spus protopopului că Todea a adus laude acestuia de felul cum muncește ca protopop, de faptul că este atașat acestui regim etc., în esență că este un om de înțelegere.

Nicoară mai arăta că Todea este foarte supărat pe preotul Pop Gheorghe din Reghin, care este prea repezit și neînțelegător față de unii credincioși, foști greco-catolici.

Față de cele de mai sus, am discutat cu protopopul Ciobanu Mihai să răspundă chemării lui Todea, în sensul de a se întâlni și vedea ce vrea de la acesta, ce probleme ridică legat de credincioși, biserică etc. Ciobanu Mihai a fost de acord, în acest sens vom mai discuta mai concret problema.

Maior
Ința Ioan

³⁷¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 350.

04.02.1972
104/I. I.
Sursă posibilă

Strict Secret

*Raport informativ*³⁷²

La data de 03.02.1972 la Reghin la locul său de muncă m-am întâlnit cu candidatul la recrutare „M.1.”, care despre numitul Todea Alexandru din Reghin, m-a informat următoarele:

Multă vreme Todea a stat acasă, fiind bolnav de gripă. În una din zilele trecute s-a întâlnit cu acesta pe stradă, unde printre altele candidatul aducând în discuție soarta fostului cult greco-catolic, numitul Todea i-a răspuns următoarele:

Stă și așteaptă cu nerăbdare să se rezolve cât de târziu soarta cultului. El nu face până atunci nici o mișcare în sensul de a instiga preoții la activitate împotriva statului pentru a nu-i pune în pericol. În concluzie, stă și așteaptă.

Candidatul la întrebare, de ce nu se încadrează undeva în câmpul muncii și să lucreze pentru a avea un salariu? Todea a arătat că el vrea să intre salariat, numai la învățământ și nu altundeva. I s-a arătat că datorită situației sale, fost condamnat politic și preot, el nu poate fi în învățământ, mai bine stă acasă și se ocupă cu alte treburi, meditații pentru copii etc., că are din ce trăi.

Fiind întrebare dacă în vară a discutat cu episcopul Marton Aron legat de soarta bisericii lor, numitul Todea Alexandru a arătat că a purtat discuții în acest sens, iar episcopul romano-catolic i-a propus soluția rezolvării problemei greco-catolice prin trecerea acestora la romano-catolici.

Todea a arătat că nu va face acest lucru, pe motiv că ar însemna ca 1.500.000 de credincioși de rând care nu au o conștiință așa de ridicată, spunea că de foștii preoți greco-catolici, nu-i este frică că s-ar maghiariza prin această trecere.

³⁷² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 351.

Todea mai arăta că este curios cu ce probleme și ce tratative va purta cu patriarhul M. Iustinian în acest timp cardinalul Depner³⁷³ din RFG, reprezentantul Vaticanului, care este venit la București ca răspuns la vizita în anul 1971 a patriarhului Iustinian la Munchen.

Stă și așteaptă și are mai speranțe că totul se va rezolva cu bine.

– Candidatul a promis că va continua discuțiile în acest sens cu Todea. Va aștepta invitația de a-i face o vizită la domiciliul său, în care sens va purta discuții mai multiple.

– Nota la dosarul urmărire informativă „Toma”.

Maior
Ința Ioan

³⁷³ Este vorba de Cardinalul Julius August Döpfner.

104/ I. I.
06.02.1972

Strict secret
Exemplar unic

*Notă extras*³⁷⁴

După fotocopia notei nr. 00134467
Trimisă de C.S.S. Direcția I-a cu nr.
141/DD/00106249/03.02.1972

Din urmărirea informativă a unor elemente de vârf din fostul cult greco-catolic ca Todea Alexandru din Reghin, Hirțea Iuliu, Tămâian Coriolan și Stan Gavril din Oradea, se desprinde că aceștia participă la unele înmormântări, cu care ocazie se întâlnesc și poartă diferite discuții, inclusiv cele referitoare la situația prezentă a acestui cult. La diverse forme de activitate a acestora, se adaugă și întocmirea unor memorii către conducerea superioară a statului nostru, ieșind în relief pe această linie acțiunea inițiată în lunile V-VI.1971 de episcopii greco-catolici clandestini Todea Alexandru din Reghin, Hirțea Iuliu din Oradea, Dragomir Ioan din Ariniș – Maramureș și Ploscaru Ioan din Lugoj. Intensificarea activității clandestine a unor deservenți a fostului cult greco-catolic se datorează în principal acțiunilor și influenței Vaticanului și filialelor acestuia din occident, care prin trimiteri de emisari, instrucțiuni, materialul de propagandă și ajutoare materiale, au stimulat și întreținut această activitate.

Nota la dosarul de urmărire informativă „Toma”.

³⁷⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 353.

104/I.I.

Sursă de încredere

08.II.1972

Strict Secret

*Notă informativă*³⁷⁵

Cu ocazia deplasării în interesul serviciului la Reghin în data de 14 ianuarie 1972 am făcut o vizită preotului Todea Alexandru care în prezent locuiește în acest oraș.

Cu această ocazie și-a manifestat bucuria că are ocazie să mă vadă după o perioadă de mai bine de un an.

M-a rugat să-i spun cum a fost cu mama când a murit, cât timp a fost paralizată și altele în legătură cu îngrijirea ei.

S-a interesat despre preoții Iosif Póp, Dogaru Grigore, Dogaru Lazăr și Friciu Ioan, ce fac și pe unde lucrează. Spune că el vine prin Târgu Mureș, încă de fiecare dată pe timp foarte scurt. Vine la prânz și seara se reîntoarce la Reghin.

M-a întrebat ce știu de acasă din Teleac și dacă am fost pe acolo. Nici el nu a fost de mult timp și dacă i-a murit și sora nu mai are la cine merge, fiindcă cei din casă nu mai sunt rudenie apropiată, ci numai o nepoată cu soțul și familia. Mi-a spus de asemenea de un oarecare preot cu numele de Vesa Ioan fost coleg cu el, ajuns profesor la teologia din București, care după cum a auzit, ar fi murit în condiții foarte tragice fiind tăiat de tren între București – Constanța. S-a interesat dacă mai știu ceva despre preotul Blaj Iosif, despre care spune că este grav bolnav și pe care spune că l-a vizitat o dată când era în spitalul din Târgu Mureș.

I-am spus că l-am întâlnit pe preotul Păcurariu Remus din Petelea, cu care am fost împreună în anii 1951–1952 și pe care de atunci nu l-am mai văzut.

Spune că probabil datorită situației familiare grea în care era după eliberare, a acceptat să lucreze în Petelea ca preot, însă noi și față de preoții trecuți trebuie să fim buni și să nu-i dușmănim. Biserica

³⁷⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 354.

spune, ne învață să iubim pe semenii noștri și să ne rugăm și pentru dușmanii noștri. Pacea deplină se stabilește numai atunci când dispare dușmănia, invidia și ura dintre oameni și când oricine ocolește răul și caută să facă bine celor din jur.

Întrebat fiind dacă știe de Mărginean Ioan, spune că nu știe nimic despre el până în prezent. A auzit acest lucru dar astăzi din auzite nu te poți baza prea mult.

În legătură cu biserica spune că el are toată speranța că odată și odată se va da libertate de funcțiune. Dacă noi nu vom ajunge acele zile, vor ajunge probabil urmașii noștri. Singurul lucru care se cere de la noi este să dovedim prin viața aceasta de zi cu zi că suntem creștini adevărați și ne facem datoria, nu de frica legilor ci din convingere că așa îi place lui Dumnezeu.

M-a întrebat dacă știi că preotul Crișan Ioan fost profesor la Blaj ar fi murit înainte cu un an în localitatea Teiuș, datorită unei boli de inimă.

S-a interesat ce știi despre preotul din Teleac Crișan Mihai care în ultimul timp lucra la ILB Borsec și că stă ascuns, că atâția ani stă izolat de familie și nu-și caută nici serviciu la Reghin și nu vine acasă.

M-a întrebat dacă și înainte când erau la Teleac duceau o viață tot așa de retrasă unul față de altul.

Alte amănunte nu se rețin din discuțiile purtate împreună.

08.II.1972

„Gherghe Făgăraș”

Informatorul a fost instruit să-l mai viziteze pe Todea, cu care ocazie să discute mai amănunțit legat de situația cultului, în sensul că ce demersuri face în acest sens, ce discută și ce știe despre restul preoților greco-catolici din județ.

Să stabilească mai concret preocupările prezente a lui Todea.

Notă la dosarul de urmărire informativă „Toma”.

Maior Ința

Tovarășul Ința

Obiectivul a întrebat tot ce a vrut el de la informator și el a fost prea pasiv. La a doua întâlnire să fie mai activ și să creeze posibilitatea să poată vizita în continuare pe Todea.

Locotenent Colonel
[semnătură indescifrabilă]

10.02.1972

104/ M. A.

Sursă de încredere

Strict Secret

Notă informativă³⁷⁶

Precup Maria, domiciliată în comuna Maiorești, județul Mureș, fiica lui Maier din același sat, decedat, l-a vizitat pe Todea în cursul săptămânii trecute, cu scopul de ai traduce niște texte din limba latină.

Anul trecut Todea i-a făcut astfel de servicii datorită faptului că, tatăl ei, un mare credincios greco-catolic, era în bune relații cu Todea.

Todea a mărturisit că o persoană oficială îl pune în gardă ori de câte ori se creează discuții în jurul persoanei sale.

Azi sursa l-a întâlnit pe Todea pe stradă, declara că a suferit de o răceală în ultimul timp, că merge să consoleze familia unui decedat (Moldovan).

Alte probleme nu a ridicat.

„Roseanu”

Todea Alexandru este urmărit prin dosar de urmărire informativă (Nota la dosar).

Colaboratorul în cadrul discuțiilor pe care le va purta cu Todea să stabilească cine este persoana oficială și alte preocupări ale lui.

Locotenent Colonel
Mate Alexandru

³⁷⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 357.

259

104/ I. I.
14.02.1972

Strict secret

*Notă extras*³⁷⁷

După nota informativă furnizată de
Informatorul „Bucur” din Făgăraș

Rezultă că acesta la 01.01.1972 fiind deplasat la Reghin, a luat legătura cu fostul preot greco-catolic Giurgiu Augustin din Reghin, care despre numitul Todea Alexandru l-a informat următoarele:

„Numitul Todea este tot în Reghin, dar nu mai merge pe la el, că se pare că în ultimă vreme iarăși s-au cam strâns șuruburile și e mai prudent când nu ai cu nimeni nimic”.

Nota la dosarul de urmărire informativă „Toma”

³⁷⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 358.

104/I.I.

17.03.1972

Sursă de încredere

Strict Secret

*Notă-extras*³⁷⁸

După fotocopia buletinului de
Informații nr. 134512 din prob.
Greco-catolică, trimis de C.C.S.
Direcția I-a cu nr. 141/MI/00109259 din
15.03.1972.

Vizita cardinalului Doppner [Döpfner]³⁷⁹ din RFG din perioada 5-12. XI.1971, sub imperiul acțiunii Vaticanului, cei patru episcopi greco-catolici clandestini Hirțea Iuliu din Oradea, Dragomir Ioan din Ariniș-Maramureș; Todea Alexandru din Reghin și Ploscaru Ioan din Lugoj, au expediat scrisori pe adresa Patriarhiei pentru cardinalul Dopfner [Döpfner], în care salută inițiativa acestuia de a vizita biserica ortodoxă, dorindu-i succes în eforturile de realizare a dialogului ecumenic, pentru ca „Toți să fim una”, lăsând să se înțeleagă speranța lor „în rezolvarea pe această cale și a situației fostei biserici greco-catolice”.

Nota la dosarul urmărire „Toma”

II/TVP

RD. Nr. 758/894

³⁷⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 1.

³⁷⁹ Cardinalul Julius August Dopfner, Arhiepiscop de München și Freising, președintele Conferinței episcopale romano-catolice din Germania, a vizitat România la data de 11 noiembrie 1971. Acesta a fost primit de Patriarhul Justinian Marina și Dumitru Dogaru, președintele Departamentului Cultelor, la această întâlnire a mai participat și Erwin Wickert, ambasadorul Germaniei la București.

Sursă încredere
30.III.1972

Strict Secret

Notă informativă³⁸⁰

Cu ocazia deplasării în orașul Reghin în interesul serviciului am făcut o vizită la domiciliul numitului Todea Alexandru pe care l-am găsit acasă și am discutat împreună întrucât nu ne-am întâlnit din luna ianuarie, când de asemenea am ajuns la Reghin tot pentru probleme de serviciu.

S-a interesat ce-mi face familia, copiii cum învață la școală și eu personal cum am ajuns prin Reghin și altele.

M-a întrebat dacă am fost plecat la Teleac de curând și dacă mai știu despre frații, surorile și rudeniile de acolo. Spune că în anii trecuți se ducea și el mai des acasă, însă acum nu prea merge fiindcă în casa părintească nu mai are nici un frate și nici părinții.

Se ducea mai des în anii trecuți pentru sora lui care era bolnavă și căuta să o ajute cu medicamente și avea totuși pe cineva unde să meargă și să-și mai amintească de anii copilăriei petrecuți acolo. Deși acest sat este noroios și lăaturalnic e calea ferată și șoseaua națională, totuși simte mare plăcere când se duce acolo sau când se întâlnește prin oraș cu oameni de acolo. L-am întrebat dacă după înmormântarea surorii sale s-a mai întâlnit cu preotul din sat și dacă au discutat despre nemulțumirile pe care le-a avut.

S-au întâlnit de mai multe ori fiindcă preotul Badea Ion vine des prin Reghin, însă nu are cei reproșa fiindcă se poartă frumos și a constatat că este mult mai corect decât mulți foști catolici și consăteni.

Spune aceasta fiindcă atât în perioada cât trăia încă sora lui cât și acum ulterior ori de câte ori s-au întâlnit au discutat într-o atmosferă foarte prietenească și de fiecare dată preotul din sat l-a întrebat dacă nu are ceva de trimis sau de transmis la sora sau celelalte rude fiind gata să-l servească.

³⁸⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 2.

Au fost spune el, ocazii când a fost mai rezervat față de preotul Badea știindu-l de alte concepții, însă și-a dat seama că este un om corect și cinstit.

Nu odată s-a întâmplat, ca a transmis unele lucruri celor din Teleac – rudelor sale – prin diferiți cetățeni și aceștia nu l-au servit, iar preotul de fiecare dată l-a servit în orice probleme cu care la rugat.

S-a interesat despre ceilalți preoți din Târgu Mureș dacă i-am întâlnit și ce mai știu despre ei. Despre Crăciun Ion spune că numai știe nimic de mult timp. I-am spus că lucrează, la fabrica de zahăr din Luduș și că are mașină, iar mai nou am auzit că stă în satul Gheja unde-și face o casă împreună cu o soră a lui.

Spune că la Târgu Mureș se duce mai des fiindcă aici în Reghin se plictisește singur și simte nevoia să mai iasă, însă și acolo pe timp foarte scurt fiindcă nu-i place să doarmă la alții și mai bine să simte acasă.

De cele mai multe ori se duce cu trenul de la ora 12 și seara se reîntoarce acasă.

Mi-a spus că preotul Blaj Ion din Sânpaul despre care îmi spunea că a fost operat la Târgu Mureș și că are cancer este foarte slăbit și bolnav și că numai are zile multe de trăit. Oamenii din Teleac spun că și acum că își amintesc despre el, deși au trecut atâția ani de când a stat acolo ca preot.

L-am întrebat cum o duce la Reghin și dacă mai are neplăceri cu unele persoane de aici. Spunea că în anii trecuți a avut mult de suferit și oriunde se ducea era urmărit de persoane civile atât la plecare cât și la sosire. Și aceasta crede că a fost și din cauza protopopului Ciobanu din Reghin, care îl reclama cu fel de fel de lucruri neadevărate. De un timp încoace lucrurile s-au schimbat și așa crede că nu-i mai are nimeni treabă fiindcă autoritățile s-au convins că lucrurile nu se petrec așa cum au fost prezentate.

Mi-a spus că după despărțirea noastră din luna ianuarie a.c. la o zi s-a îmbolnăvit de gripă și că mult timp nu s-a simțit bine. Nici acum nu-i prea tare însă trebuie să se ferească mult de răceală fiindcă după cele suferite în închisoare a rămas foarte sensibil. L-am întrebat dacă s-a întâlnit cu preotul Pop Simion care lucrează la Cooperație în Reghin și care de asemenea a fost închis. Spune că știe despre el și

despre un altul Pop Ioan care lucrează la Reghin însă nici unul nu a au venit să-l viziteze și el nu umblă prin oraș decât atunci când merge sau vine de la gară, așa că nu știe amănunte despre ei.

La despărțire m-a rugat ca până stau în Reghin să-l mai caut dacă am timp ca să mai discutăm și m-a rugat că dacă mă întâlnesc cu foștii preoți din Târgu Mureș să le spun că este bine relativ așa după cum mi-a spus.

„Făgăraș”

Tovarășului Ința

Este bine că Todea are această părere despre Badea și în felul acesta veți continua contactarea lui și mergeți pe instruirea lui bisericească pentru a urmării pe Todea.

Locotenent Colonel
[Semnătură indescifrabilă]

104/I.I.

Sursă de încredere

31.03.1972

Copie

Strict Secret

*Raport informativ*³⁸¹

La data de 31 martie 1972 în Târgu Mureș am avut o întâlnire cu informatorul „Făgăraș”, care în plus despre numitul Todea Alexandru din Reghin mi-a informat următoarele:

La data de 30 martie 1972 a fost înmormântat fostul preot greco-catolic din Sânpaul, Blaj Iosif. În mormântarea a fost făcută de protopopul romano-catolic Lestyán Francisc din Târgu Mureș după ritualul romano-catolic.

La înmormântare nu s-a ținut nici o cuvântare. Au participat: preotul greco-catolic Crăciun Ioan din Luduș, Friciu Gheorghe și Dogaru din Târgu Mureș, precum și fostul protopop greco-catolic Pop M. Iosif și Todea Alexandru din Reghin.

Vom dirija în acest sens pe colaboratorul „R.1” pentru a stabili dacă nu s-au purtat discuții între preoții greco-catolici prezenți.

Completare:

Blaj Iosif a fost preot greco-catolic în comuna Teleac. Soția sa este nepoată a fostului episcop greco-catolic Aftenie. Decedatul mai are doi frați unul în Târgu Mureș, iar altul profesor de educație fizică la Târnăveni. Informatorul arată că acest profesor cât și alte rude a decedatului au fost nemulțumiți de faptul că fratele lor a fost înmormântat cu un preot „străin” și după „ritualul străin”.

Mr. Ința Ioan

RD. 758/732/21.04.1972

³⁸¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 6.

263

104/I.I.

01.04.1972

Sursă de încredere

Strict Secret

Notă extras³⁸²

După nota informativă
furnizată de informatorul „Jakab”

La data de 17.11.1971 sursa l-a vizitat la Roma pe monseniorul Dr. Luigi Tăutu³⁸³ (Via Capella, nr. 21), care funcționează acolo ca preot din 1921, înainte a fost profesor de teologie la Oradea. Din discuții s-a stabilit:

Referindu-se la situația cultului greco-catolic a spus, în ce privește situația greco-catolicilor din România Vaticanul prin intermediul cardinalului König³⁸⁴ din Viena și respectiv Dopfner [Döpfner] din München, a încercat să intervină în interesul acestora la guvernul român, despre rezultatul căruia însă nu cunosc nimic. De altfel, problema greco-catolică nu mai figurează la ordinea zilei a Vaticanului, îndreptându-se mai mult atenția colaborării lor cu cultul ortodox. Această problemă este actualmente principala preocupare a Vaticanului în sensul „menținerii păcii mondiale”.

Pe teritoriul Romei numărul episcopilor ale căror sferă de activitate juridică se extinde în străinătate, este foarte redus din lipsă de posibilitate. Episcopul Cristea³⁸⁵ este conducătorul preoților din Italia, iar

³⁸² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 7.

³⁸³ Aloisie Tăutu s-a născut la 23 decembrie 1895, în localitatea Terebești, județul Satu Mare. A studiat la Viena și la Roma, fiind trimis de episcopul greco-catolic Demetriu Radu. La Roma și-a dat doctoratul în teologie, cu teza: *Despre Sfântul Niceta de Remesiana – apostol al românilor*. A încetat din viață la data de 28 septembrie 1981, la Roma.

³⁸⁴ Franz König s-a născut la data de 3 august 1905. A fost, între anii 1956–1985, Arhiepiscop la Viena și Cardinal. A încetat din viață la 13 martie 2004, în Viena.

³⁸⁵ Vasile Cristea s-a născut la data de 24 februarie 1906, în localitatea Șomoștelnic, județul Mureș. A fost sfințit episcop în 8 septembrie 1960 pentru românii din diaspora. A încetat din viață în 17 ianuarie 2000, la Roma.

episcopul Andrei se află în prezent în Franța, care de altfel este episcopul tuturor preoților greco-catolici din „Lumea Liberă”.

România nu este reprezentată la Roma de nici un episcop, pentru că în această țară cultul a fost autodizolvat. În apropierea Romei trăiește un preot mai în vârstă, anume Marinescu, cât și un călugăr de vârstă medie Ilea, care este spoveditor la o bazilică.

De altfel, tocmai în perioada de mai sus se afla la Roma episcopul Duma din Moldova, pentru a duce tratative cu Vaticanul, în problema catolicilor din Moldova, despre a căror rezultate nu se cunoaște nimic.

Referindu-se la situația bisericii din România, Luigi Tăutu a spus: „așa cum sunt informat, la noi (în România) nu avem motive pentru care să fim îngrijorați, situația fiind mai bună ca în alte părți. Eu sunt român și cred că oricine ar fi conducătorul statului, acesta va reuși să-și păstreze independența. Dacă nu aș fi atât de bătrân, aș face o vizită acasă.

1 notă la dosarul problemă

1 notă la dosarul urm. Inf. „Toma”

II/TVP

Rd.758/893/13.05.1972

264

104/I.I. Copie
Sursă posibilă
05.04.1972

Strict Secret

*Raport informativ*³⁸⁶

La data de 04.04.1972 în orașul Reghin am avut o întâlnire cu fostul informator „Nicu Georgeanu” care l-a rugat să ducă un plic în comuna Teleac la magazinierul CAP.

Desfăcând plicul, informatorul a văzut în el o invitație a acestuia de a participa pentru data de 30.03.1972 la Târgu Mureș la înmormântarea fostului preot greco-catolic Blaj Iosif.

Printre altele, numitul Todea i-a spus fostului informator că la paști va trece la Teleac pentru ași vizita rudele cu care ocazie îl va vizita pe preot.

Tot numitul Todea l-a rugat pe „Nicu Georgeanu” ca atunci când va inaugura noua biserică renovată din Teleac să-l invite pe el.

De asemenea, l-a mai rugat de a-i trimite datele de stare civilă a tuturor fraților pe care i-a avut și au decedat, deoarece are nevoie de aceste date (nu a arătat pentru ce anume).

– Fostul informator a primit sarcina de a purta discuții cu acesta când îl va vizita de paști la Teleac.

– Nota la dosarul de urmărire informativă pentru Todea.

Mr. Ința Ioan

RD.758/732/21.04.1972

³⁸⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 9.

104/I.I. Copie
Sursă în atragere
05.04.1972

Strict Secret

*Raport informativ*³⁸⁷

La data de 04.04.1972 în orașul Reghin l-am contactat pe candidatul la recrutare „M.1” care despre numitul Todea Alexandru din Reghin mi-a informat următoarele:

Susnumitul la data de 02.04.1972 a participat la înmormântarea soției fostului medic Nicoară, cu care ocazie, candidatul a discutat problema că în săptămâna trecută o delegație a bisericii ortodoxe române din țara noastră a plecat în Italia la Vatican, pentru a duce tratative (schimb de păreri) legat de o apropiere între biserica ortodoxă română și cea catolică. Dintre acei 3 delegați, printre care candidatul și-l amintește pe un anume Popescu, unul este preot greco-catolic în care Todea are mare încredere că va rezolva și problema în favoarea greco-catolicilor. Todea așteaptă să vadă care va fi rezultatul acestor contacte.

Legat de situația bisericii greco-catolice, Todea arăta că el vede că problema se va rezolva numai în sensul de a se admite celebrarea slujbelor religioase în limba română numai la parohiile catolice din Moldova și Muntenia, unde vor participa credincioși catolici de naționalitate română și nicidecum de a trece frații greco-catolici la parohiile romano-catolice din Ardeal, unde s-ar putea face astfel o maghiarizare a credincioșilor români.

Tot candidatul ne-a mai arătat că Todea în ultimul timp a fost destul de grav bolnav acasă, fapt pentru care nu a fost văzut prin oraș.

– Candidatul a primit sarcina de a mai continua discuțiile legate de problema unirii celor două religii și demersurile pe care le face în acest sens Todea și alții.

– Nota la dosarul de urm. Inf. „Toma”.

Mr. Ința Ioan

³⁸⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 10.

266

07.04.1972
104/I.I. Strict
Sursă sigură

Secret
exemplar unic

*Raport informativ*³⁸⁸

La data de azi, la întâlnirea avută cu colaboratorul „Pop Ștefan” m-a informat următoarele despre înmormântarea care a avut loc la data de 30.03.1972 la cimitirul romano-catolic din Târgu Mureș a fostului preot greco-catolic Blaj Iosif din Sânpaul:

La această înmormântare au participat mai mulți preoți greco-catolici nereveniți, printre care Todea Alexandru, din Reghin, fostul proto-pop Pop Iosif din Târgu Mureș, Dogaru și alții.

Cele de mai sus, colaboratorul le-a discutat cu fostul preot greco-catolic nerevenit Natea Petru din satul Ivănești, care printre altele a spus următoarele legat de această înmormântare: „Un frate a lui Blaj, care este profesor la Tărnăveni, este tare nemulțumit de faptul că frațele său a fost înmormântat de preotul romano-catolic Lestyán”.

De aceeași părere a fost și fostul preot Natea. Tot Natea a mai arătat că sicriul cu defunctul a fost purtat pe umeri până la groapă de foști preoți greco-catolici, cuvântări nu s-au ținut de nici un preot și nici de preotul romano-catolic.

Nota la dosarul problemă (copia la dos. urm. inf. „Toma”).

Maior Ința Ioan

³⁸⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 11.

104/I.I. Copie
Sursă în atragere
11.04.1972

Strict Secret

*Raport informativ*³⁸⁹

La data de azi, la întâlnirea avută cu colaboratorul „R.1” m-a informat următoarele despre înmormântarea fostului preot greco-catolic Blaj Iosif din Sânpaul:

La data de 30.03.1972 a avut loc înmormântarea acestui preot la cimitirul romano-catolic din Târgu Mureș de către protopopul romano-catolic Lestyán.

Au fost prezenți la înmormântare mulți preoți greco-catolici, printre care fostul preot Maior, protopopul Pop M. Iosif, Crăciun Ioan și alții.

Înmormântarea s-a făcut la romano-catolici pe baza unei scrisori lăsată de fostul preot greco-catolic Blaj.

Nu au fost de acord cu această înmormântare la romano-catolici a membrilor familiei Blaj. Atât a mamei sale cât și a fratelui său din Tărnăveni.

După deces care a avut loc la Sânpaul, a fost deplasat acolo și numitul Todea Alexandru din Reghin. Nu se știe dacă acesta la Sânpaul înainte de a fi dus mortul ar fi făcut ceremonia de înmormântare, acolo la Sânpaul, pentru Blaj.

Colaboratorul arată că este sigur că Todea ar fi făcut această înmormântare clandestină, pentru Blaj.

La cimitirul din Târgu Mureș înainte de înmormântare sicriul decedatului a fost purtat de preoți greco-catolici pe umăr până la groapă.

Maior Ința Ioan

³⁸⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 12.

104/I.I

Sursă de încredere

11.04.1972

Strict Secret

*Notă informativă*³⁹⁰

În data de 30 martie 1972 a fost înmormântat Blaj Iosif, fost preot greco-catolic, nerevenit, fost angajat la G.A.S. Sânpaul, până la îmbolnăvire și deces.

Deși avea domiciliul stabil în Sânpaul, județul Mureș, adică în localitatea unde era angajat, cu toate acestea, protopopul romano-catolic din Târgu Mureș Lestyán Francisc i-a dat loc de mormânt în Târgu Mureș în cimitirul romano-catolic (maghiar). În paranteză fiind zis, nu de mult au repetat cererea către Consiliul Popular al municipiului Târgu Mureș că nu mai au locuri de mormânt decât pentru 1-2 ani.

În cele constatate în urma înmormântării rezultă că protopopul romano-catolic Lestyán Francisc (care după investigațiile pe care le-am făcut, fiind în nemijlocita apropiere a episcopului Marton Aron, făcea pe curierul și agentul romano-catolic între episcopia romano-catolică de Alba Iulia și Mitropolia greco-catolică din Blaj, între anii 1940-1944 și după, adică până la unificarea bisericii ortodoxe române) cel care a oficiat slujba înmormântării, în complicitate cu fostul protopop greco-catolic și vicar al Blajului, pe timpul ocupațiunii fasciste pentru întreaga așa zisă „secuime” pe nume Pop Iosif și cu fostul protopop greco-catolic al protopopiatului Reghin, Todea (se spune că ar fi un fel de episcop în ilegalitate), apoi cu fostul protopop, azi pensionar, [indescifrabil] Ioan, domiciliat în Târgu Mureș, au organizat o slujbă romano-catolică cu asistență și din rândurile muncitorilor țărani din satele Sânpaul, județul Mureș, unde avea serviciul decedatul, din satul Sânpaul [sic!] unde a funcționat ultima dată ca preot greco-catolic decedatul și cu cei din Teleac, sat tot din județul Mureș, unde a funcționat în anii primi de preoție decedatul și de unde este originar ex-protopopul, episcop „clandestin” Todea. Acest Todea a studiat la

³⁹⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 13.

„De Propaganda Fide” la Roma. Este de altfel o figură a câtorva scandaluri în orașul Reghin. În vara anului 1971, la înmormântarea tatălui cântăreței Virginia Zeani (Zehan) de origine din comuna Solovăstru, județul Mureș, acest Todea a făcut pe interpretul predicii ținute de preotul ortodox din localitate și s-a erijat și aici ca un fel de maestru de ceremonii.

Din cele relatate de la cei prezenți au luat parte la înmormântare ca asistenți aproximativ 9 preoți nereveniți și preoți ortodocși reveniți: Somfăleanu Gheorghe din parohia Voiniceni și preotul Voinea Marius din parohia Sânpaul, localitate în care a funcționat decedatul. Preotul Somfăleanu Gheorghe din Voiniceni s-a transferat de la Sânpaul la Voiniceni. În parohia Sânpaul nu a făcut nici un pas pentru întărirea unității bisericești, susține succesorul său preotul Voinea Marius. Se vede, însă, că preotul Voinea Marius a stat sub influența preotului decedat, fost greco-catolic, Blaj Iosif. Acest lucru reiese clar din manifestările acestui preot, de altfel, notat cât se poate de prost de responsabilul cu consolidarea unificării bisericești de la centrul eparhial părintele consilier Gheorghe Bota.

Serviciul religios s-a desfășurat după ritul romano-catolic, protopopul Lestyán Francisc a făcut însă o concesiune și anume că în loc să folosească limba liturgică actuală, limba maghiară, folosit limba latină și a spus rugăciunea Tatăl nostru în limba română. Discursuri nu s-au ținut. Ex-protopopul Todea a cântat cântări „mariane”, funerare, fiind secondat de preoții nereveniți prezenți.

Ceea ce pare suspect și damnabil se condensează în următoarele constatări:

1. De ce acordă locuri de mormânt unor preoți reveniți cum au fost, înainte de acest caz, preoții Bogdan și Teofil Hossu fratele fostului episcop Iuliu Hossu, conducătorul oficiului protopopesec romano-catolic Lestyán Francisc? De ce patronează acest protopop acțiunile subversive ale preoților greco-catolici nereveniți, cum a fost cazul înmormântării descrise mai sus?

2. Știa protopopul Lestyán Francisc că la această înmormântare vor lua parte vârfurile reacțiunii greco-catolice (pe care îi patronează și individual?).

3. Își dă seama protopopul romano-catolic Lestyán Francisc că prin

gesturile sale contribuie la dezbinarea sufletească a românilor din Târgu Mureș (sau, poate, aceasta este ținta activității sale?).

4. Odată ce s-a decretat *urbi et orbi* introducerea limbii naționale maghiare la sfintele oficii bisericești ale bisericii romano-catolice, pentru ce face excepție de dragul prozelitismului înveterat romano-catolic și pentru patronarea acțiunii subminatorii a preoților din partea episcopului, le face sub influența „vocilor” de peste hotare?

5. Menționăm cu satisfacție că dintre intelectualii cari frecventau biserica romano-catolică (intelectuali români), ultimul grup de frunte cu jurisconsultul dr. Teodor Bordan s-au înscris ca membri ai bisericii ortodoxe la catedrala din Târgu Mureș. Probabil înmormântarea de care am vorbit mai sus a fost un bun prilej pentru o mică demonstrație și afirmare a preoților nereveniți și față de popor de foștii credincioși greco-catolici.

6. Fostul protopop greco-catolic Pop Iosif, căruia i s-a încredințat și administrarea ținutului care aparținea mitropoliei Blajului până la dictatul de la Viena, zicându-i-se Vicar, folosește în special înmormântările notabililor foști greco-catolici, la care este prezent întotdeauna, ca un fel de memento al greco-catolicismului.

7. Protopopul Pop Iosif, adică fost protopop, a pactat cu biserica romano-catolică încă pe timpul ocupațiunii fasciste-hortiste. Așa se explică pentru ce o serie de parohii greco-catolice din timpul ocupației au fost pur și simplu predate spre administrare preoților romano-catolici maghiari.

8. Acest protopop a primit ajutoare în bani din țara mamă spre a fi distribuiți preoților greco-catolici de atunci și parohiilor deficitare din punct de vedere material, dar nu a binevoit a le distribui. Bani ungurești au fost descoperiți de subsemnatul și de către preotul decedat Ghibuțiu Viorel în șura din curtea casei parohiale foste greco-catolice. Acești bani în valoare de atunci 300.000 lei îi păstrăm și astăzi. Întâmplător, i-am pus întrebarea fostului protopop pentru ce nu a distribuit acești bani la timpul său preoților greco-catolici, la care mi-a răspuns că s-a temut să nu fie descoperit de autoritățile maghiare. Totuși, între anii 1945–1948 și după aceea, a primit ajutoare masive în bani și materiale din apus, de la diferite Caritas-uri și le-a distribuit celor cari făceau politică reacționară a PNȚ. Pentru acest lucru a trebuit să tragă consecințe.

9. Domiciliază în apropierea clinicilor din Târgu Mureș și cum aude despre un fost credincios de al lui că este internat în clinică îl vizitează, arătându-și solitudinea greco-catolică. Unora le administrează și tainele.

10. Înțelepciunea poporului nostru, superioritatea morală și patriotică a acestui popor, condamnă această pactare cu „ungurii”, poporul zice cu ungurii cei incorigibili, tutelați de bisericile lor. Noi preoții ortodocși și vechi și noi, înțelegem să cultivăm cel mai sincer ecumenism în raport cu toate cultele, dar nu putem sta cu ochii închiși în fața unor manifestări cari periclitizează unitatea noastră statală, unitatea spirituală a întregului nostru popor.

Târgu Mureș, 31 martie 1972

[semnătură]
Gabor

269

11.04.1972
104/I.I.
Sursă sigură

Strict Secret
exemplar unic

*Raport informativ*³⁹¹

La data de azi, la întâlnirea avută cu informatorul „Gabor”, acesta mi-a relatat următoarele privind înmormântarea fostului preot greco-catolic Blaj Iosif din Sânpaul:

La această mormântare au participat foarte mulți preoți greco-catolici nereveniți, printre care și episcopul clandestin Todea Alexandru din Reghin.

Înmormântarea s-a realizat la cimitirul romano-catolic din Târgu Mureș și s-a făcut de protopopul Lestyán Francisc, care n-a ținut cuvântare, însă rugăciunea „Tatăl nostru” a ținuto în limba română.

De informator au fost trimiși la această înmormântare doi preoți ortodocși, printre care preotul din Sânpaul și Voiniceni, pentru a vedea care sunt demersurile și activitatea cu ocazia acestui ceremonial.

Informatorul „Gabor” ne-a prezentat una copie după manuscrisul pe care l-a întocmit legat de acest caz la Mitropolia Sibiu.

Nota se va exploata la dosarul problemă și vom face raport la C.S.S. – Direcția I-a.

Maior Ința Ioan

II/TVP
RD. 758/953

³⁹¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 17.

104/I.I.

Sursă posibilă

14.04.1972

Copie

*Raport informativ*³⁹²

La data de 13.04.1972 în oraşul Reghin l-am contactat pe candidatul la recrutare „M.I.” care mi-a informat următoarele:

La data de 12.04.1972 în Reghin s-a întâlnit cu numitul Todea Alexandru, care i-a povestit de faptul că pe linie bisericească (ortodoxă), s-a deplasat la Vatican o comisie de 3 reprezentanţi, printre care candidatul şi-l aminteşte pe unul cu numele de Popescu. Aceşti trei reprezentanţi se zice că i-au pus în vedere Papei că orice sprijinire a elementelor greco-catolice din ţară ar însemna un amestec în treburile politicii a statului nostru şi de aceea greco-catolicii de la noi trebuie socotiţi ca morţi.

Papa ar fi dat directive ca cei din rezistenţa greco-catolică dacă vor să rămână pe mai departe catolici, să treacă la romano-catolici, lucru cu care, însă, Todea nu este mulţumit, deoarece el vrea să fie o revenire la greco-catolicism.

Tot Todea a mai arătat că în curând trebuie să sosească în ţară un alt emisar catolic şi anume cardinalul Vilebrand³⁹³ din Franţa şi este curios că acesta ce tratative va purta cu conducerea bisericească ortodoxă.

Notă:

Candidatul a primit sarcina de a stabili dacă cu aceşti emisari are legături directe şi Todea, sau legăturile le ţin indirect prin alte persoane.

Maior Inţa Ioan

R.D. nr. 758/729/23.04.1972

³⁹² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 18.

³⁹³ Este vorba de Cardinalul Johannes Gerardus Maria Willebrands.

271

104/I.I.

20.04.1972

Sursă de încredere

Strict Secret
exemplar unic*Notă extras*³⁹⁴Din nota informatorului furnizată de
Informatorul „Făgăraș”

În ziua de 29.03.1972 a avut loc înmormântarea lui Blaj Iosif, fost preot greco-catolic din Sânpaul, care s-a celebrat de către parohul din Târgu Mureș Lestyán Francisc și cantorul parohiei.

Înmormântarea s-a făcut după ritualul romano-catolic în limba latină și defunctul s-a înmormântat în cimitirul romano-catolic din Târgu Mureș.

Dintre foștii preoți greco-catolici am văzut acolo pe Iosif Pop, Dogaru Grigore, Crăciun Ioan, Todea Alexandru, Maior Ioan, Pop Tămaș și încă doi inși pe care nu i-a cunoscut.

Din discuțiile purtate cu diferite persoane la înmormântare a reieșit că unele din rudele decedatului ar fi fost contra ca să fie înmormântat de preotul maghiar, între care frații din Tărnăveni și Târgu Mureș, dar decedatul așa a dorit până când era în viață și au căutat să-i îndeplinească dorința.

Todea înainte de începerea ceremonialului religios, în capelă, împreună cu fostul preot greco-catolic Ștef Ștefan din Lăscud, i-au ținut prohodul (au citit versete dintr-o carte de rugăciuni) și numai după aceea a început ceremonialul oficial a protopopului Lestyán.

La terminarea ceremonialului făcut de Lestyán, Todea împreună cu alți foști preoți greco-catolici au cântat cântece funebre „mariane”. Pe decedat l-au purtat apoi pe brațe până la groapă.

Maior Ința Ioan

R.D. nr. 758/857/08.05.1972

³⁹⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 19.

[Notă informativă³⁹⁵]

Expeditor: fără, din Reghin

Destinatar: Organul Securității Județului Târgu Mureș

Data ștampilei 21.04.1972

În orașul Reghin, vizavi de spital locuiește în chirie, la numitul Morar Vasile, fostul protopop greco-catolic, care a fost condamnat la 20 ani închisoare pentru manifestări potrivnice orânduirii noastre. Acesta practică și acum în mod clandestin religia greco-catolică, anunțând naivi, fanatici ca el, face serviciu religios, spovedește, cuminică etc. mobilizarea acestora o face soția proprietarului, cumnata sa Macarie Ana, care la fel a fost condamnată pentru motive cu cele a lui Todea și Pop Fezica acestea sunt cu agitația. Numitul trăiește ca pașa de pe urma acestui serviciu religios.

Consider că acțiunea trebuie oprită fiind destul de veche și tot se extinde.

³⁹⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 20.

273

Ministerul de Interne
 Inspectoratul de Securitate al
 Județului Mureș
 Serviciul I

Strict Secret
 1 ex. la D.U.I. Fică
 2 ex. la D.U.I. „Toma”

*Raport*³⁹⁶

22.04.1972

La data de 21.04.1972 fiind deplasat în comuna Iernut, satul Lechința, l-am contactat pe numitul Fică Cornel, fost călugăr greco-catolic, care printre altele mi-a declarat următoarele:

În problema reconsolidării bisericii greco-catolice, el, cât și alți preoți greco-catolici nereveniți trăiesc cu speranța că această problemă va fi rezolvată de statul nostru cât de curând. În acest sens, preoții greco-catolici nu vor acționa subversiv, rămânând ca această problemă să stea și pe mai departe în atenția celor 5 episcopi greco-catolici ce există în prezent.

Din discuțiile purtate rezultă că pentru fiecare foste episcopii greco-catolice există desemnat un episcop, deci, aceste posturi sunt deja ocupate.

În problema preoților foști greco-catolici în prezent reveniți la ortodoxie arăta că, față de aceștia „conducerea bisericii greco-catolice” din prezent are o altă poziție și judecă pe aceștia prin altă prismă, pentru actul de trecere pe care l-a făcut fiecare în anul 1948 cu ocazia unificării bisericii. Se va ține cont pe viitor la aceștia de conștiința lor de atunci, care i-a determinat să facă această trecere, cauzal subiective – greutăți familiare și altele – și alte astfel de cauze.

La data de 26.04.1972 Fică Cornel se va prezenta la organele noastre pentru o nouă contactare, în care sens vom continua discuțiile.

Maior Ința Ioan

³⁹⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 22.

Sursă de încredere

05.05.1972

Strict Secret
Două exemplare*Notă³⁹⁷*

În urma instrucțiunilor primite, Sursa vă informează:

În ziua de 15.IV.1972 a fost la sursă, Crăciun Ioan, fost preot greco-catolic. Sursa văzându-l s-a mirat cât s-a îngrășat de când a mai fost pe la sursă.

Întrebându-l sursa de știi ceva nou, spune că a murit preotul Blaj, pe care l-au înmormântat în cimitirul romano-catolic. Totodată spune că a fost și episcopul Todea. Spune că au participat 20 de foști preoți greco-catolici.

La groapă l-au dus patru preoți, iar serviciul de înmormântare s-a făcut conform ritului romano-catolic, făcut de Lastea [Lestyán n.a.], iar Todea a cântat frumos până la groapă. Sursa i-a pus întrebarea că Todea ce mai face? Crăciun zice că așteaptă ceva. Ce așteaptă? Întreabă sursa. Crăciun răspunde că ce crezi că Ceaușescu n-a întrebat în țările din Africa. Stăm prost că avem o mulțime de mărfuri proaste și să le poată vinde. Totodată trebuie să se întâmple ceva, căci au fost doi preoți de la patriarhie la Roma și au fost la Papa unde s-a discutat despre culte. Aceștia ar fi spus că în România cultele sunt libere. Papa ar fi pus întrebarea că ce-i cu biserica greco-catolică. La această întrebare ei n-au mai răspuns nimic.

Așa se vede că și Papa a început să se intereseze. Sursa zice toate acestea sunt palavre și nu crede în nimic. Crăciun spune că trebuie să se întâmple ceva. După acestea a plecat acasă.

Târgu Mureș la

15.05.1972

„Nicu Ioan”

³⁹⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 35.

- Nota se referă și la numitul Todea din Reghin, în care sens vom atrage un extras.
- Numitul Crăciun Ion este în dosarul de lucru.
- Vom dirija și alți informatori pe lângă acest element.

[semnătură indescifrabilă]

104/I.I.

05.05.1972

Sursă posibilă

Strict Secret

*Raport Informativ*³⁹⁸

La data de 04.05.1972 în orașul Reghin am avut o întâlnire cu fostul informator „Nicu Georgescu”, care despre anumite probleme legate de Todea Alexandru din Reghin, m-a informat următoarele:

Deoarece anul trecut cu ocazia unei vizite făcute fostului informator la Teleac, numitul Todea și-a afirmat dorința de a participa ca invitat particular la sfințirea noii biserici renovate din comună, acesta va fi invitat de către informator. Tot cu această ocazie va fi invitat și protopopul ortodox din Reghin Ciobanu Gheorghe.

Informatorul intenționează să invite tot atunci pe subsemnatul și încă alți 2-3 tovarăși din cadrul unității noastre, printre care pe tovarășul Lt. Col. Florea Gh., Lt. Col. Mate A. și alte oficialități din Sibiu, Reghin și Târgu Mureș.

Sfințirea bisericii va avea loc în luna mai 1972.

– Față de cele de mai sus, găsesc oportună invitarea lui Todea la acest eveniment, pentru a avea posibilitatea a se face un contact și o apropiere între el și protopopul Ciobanu în scop operativ, stabilit anterior, pentru organele noastre în această problemă.

– La fel cred că se va putea realiza și un contact a vreunui tovarăș din organul nostru cu Todea în scop operativ.

– Nota la dosarul de urmărire informativă „Toma”.

Maior Ința Ioan

³⁹⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 32.

104/I.I.

12.05.1972

Sursă de încredere

Strict Secret

*Raport informativ*³⁹⁹

La data de azi în orașul Târgu Mureș am avut o întâlnire cu colaboratorul „R.1” care despre numitul Todea Alexandru din Reghin m-a informat următoarele:

La data de azi s-a întâlnit la Târgu Mureș cu fostul preot greco-catolic, în prezent pensionar, Feti, care i-a povestit că nu de mult numitul Todea a fost plecat la București (mai concret că ar fi fost chemat) în problema aderării sale la biserica romano-catolică și organizării unei biserici cu ritual romano-catolic, la care să se țină predica în limba română pentru acei greco-catolici netrecuți la ortodoxie.

Numitul Feti a arătat că Todea și nici alți preoți greco-catolici nu sunt de acord cu rezolvarea problemei în această formă, care ar însemna în fond „o capitulare a noastră”, sublinia el, deci a religiei greco-catolice.

Feti mai arăta că în problema rezolvării situației fostei biserici este o mare fierbere, pe aproape toți foștii preoți îi preocupă această problemă și discută în acest sens.

În concluzie arăta Feti că, Todea Alexandru nu este de acord cu rezolvarea problemei greco-catolice prin trecerea la romano-catolici, deoarece prin aceasta ar însemna o capitulare a lor.

Nota la dosarul de urmărire informativă „Toma”.

Maior
Ința Ioan

³⁹⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 33.

18.05.1972
Sursă de încredere

un exemplar

Notă informativă⁴⁰⁰

În ziua de 11.05. a.c. a fost la mine Filaret Gămălău cu soția și copiii în trecere spre parohia Moșuni.

În unele discuții purtate cu el mi-a spus că în zilele trecute s-a întâlnit cu fostul protopop greco-catolic Todea din Reghin care l-a cunoscut din detenție.

L-a întrebat unde este cu serviciul angajat și Todea i-a spus că foarte rău a procedat că a intrat în preoție acum când patriarhul Iustinian care e mare, a comunizat biserica și a aruncat în închisori pe toți foștii preoți greco-catolici, dar va veni vremea când totul se va reîntoarce așa cum au fost înainte, la Roma.

Filaret i-a reamintit cum s-a procedat în 1698 – 1700 când s-a dezlănțuit teroarea asupra preoților și credincioșilor pentru a trece la „uniație”, iar Todea a răspuns „nu suferă comparație cu ce au făcut, cu represaliile lor, nu e mult când totul va lua o altă întorsătură”.

Mi-a spus Filaret că acest individ e foarte pornit asupra situației reale și i-a fost frică să mai discute cu el.

[semnătură indescifrabilă]

⁴⁰⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 34.

278

Ministerul de Interne
Inspectoratul Județean Mureș
Serviciul I

Strict Secret
exemplar unic

*Raport informativ*⁴⁰¹

25 mai 1972

Întâlnindu-mă cu Borda Mircea, fost coleg, mi-a relatat următoarele:

E adevărat că eu cunosc pe o cetățeană cu numele de Emilia, care locuiește pe lângă Palatul Culturii și afirmativ ar fi rudă cu el, dar e și nepoata numitului Todea din Reghin. I-am spus că o cunosc și sunt în relații amicale cu ea. Pentru că am fost profesor împreună la Școala din Dedrad.

Borda a spus în continuare că ar dori să o viziteze și prin ea să ajungă la acest Todea din Reghin, de la care să primească scrisoare de recomandare, pentru că el cu alți doi prieteni merg în Italia și nu au unde să se cazeze, fiind în deficit de valută. În continuare a spus că prin cineva a obținut adresa unei anume Ziani [sic!] (Zeani) cântăreață de operă, originară din Solovăstru.

În ziua de 24 mai 1972 împreună cu un nepot de a lui Todea a fost la acesta, care atunci când a aflat că e ziarist l-a primit foarte rezervat. Todea l-a întrebat că unde este ziarist, spunându-i că el nu vrea să aibă neplăceri, deoarece fiind de religie romano-catolici (greco-catolică) a suferit condamnări. Todea l-a rugat pe Borda să nu mai meargă pe la el la Reghin și o să-i dea o adresă la care să se prezinte acolo, ca trimis de el.

Borda a mai afirmat că ar dori să o viziteze pe Emilia, ca prin ea să primească de la Todea o scrisoare de recomandare.

Lt. Maj. Câmpean E. Mihai

⁴⁰¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 37.

Ministerul de Interne
Inspectoratul Județean Mureș
Secția a III-a

Strict Secret

*Raport*⁴⁰²

30.V.1972

Privind problemele discutate de către
persoana de încredere B.M. cu
Protopopul Todea, în data de 29.V.1972

Discuțiile cu protopopul Todea s-au purtat la domiciliul acestuia, unde, conform înțelegerii prealabile a fost vizitat de către B.M. pentru a obține scrisorile de recomandare promise de către obiectiv. Și de data aceasta numitul Todea a avut o atitudine binevoitoare și se pare destul de sinceră. De la bun început a arătat că s-a gândit mult la forma în care l-ar putea ajuta pe B.M. și a ajuns la concluzia că nu este bine să-l trimită pe acesta la diferite cunoștințe ale sale din Italia deoarece el personal cât și legăturile sale sunt urmărite de către organele de Securitate, organe care l-au învinuit cu ani în urmă de trădare de patrie prin transmitere de informații reprezentanților unor puteri străine. Pe baza învinuirii ce i s-a adus a fost condamnat la pedeapsa capitală, cu comutarea ulterioară a pedepsei. După părerea sa, învinuirile ce i s-au adus au fost total lipsite de ori ce bază reală, deoarece el nu putea transmite secrete din moment ce nu le deținea și nici nu a încercat să intre în posesia lor. Așa zisa trădare de patrie s-a referit la niște aspecte lipsite de importanță. Todea a primit o scrisoare din partea unei cunoștințe din străinătate. Expeditorul îl întreba dacă este adevărat că toți preoții greco-catolici au fugit din România. El a răspuns la această scrisoare și a arătat că acest lucru nu corespunde realității. Cu toate că de atunci a trecut mult timp iar concepțiile oamenilor sau schimbat, el este urmărit și în prezent de către organele de

⁴⁰² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 64.

securitate, pentru o serie de lucruri de care nu se face vinovat. Dacă nu ar fi urmărit, el ar dori să ia legătura cu foști elevi de ai săi, pentru a se interesa ce mai fac aceștia și cum o mai duc. Din dorința de-a nu le crea și acestora neplăceri, renunță la luarea legăturii cu ei prin corespondență.

În afară de motivele de mai sus, Todea a arătat că la ora actuală nu întreține legături decât cu Papa și cu organizația Caritas de la care a și primit sub formă de ajutor o serie de obiecte. Obiecte despre care nu a vorbit nici cu nepotul său (sobă de gătit și altele de acest fel) dar vorbește cu B.M. În ceea ce privește cunoștințele sale din rândul clerului obișnuit a întrerupt de multă vreme corespondența cu acestea și îi vine greu să o reia începând cu cererea unor favoruri.

Prin urmare cea mai bună soluție este aceea de a-i scrie o scrisoare Virginiei Zeani, cântăreață de origine română, stabilită la Roma, personalitate deosebit de bine cotate în rândul oamenilor de artă și cultură din Italia. Cea în cauză îl cunoaște bine pe Todea mai ales după ce acesta a participat la înmormântarea tatălui ei, cu care ocazie a ținut un discurs în limba italiană. Și de pe urma acestui discurs, care nu a conținut nimic de natură dușmănoasă, Todea a avut neplăceri cu autoritățile, care i-au reproșat că nu avea voie să vorbească în această limbă decât în cazul în care, în prealabil, ar fi cerut să fie prezentă la înmormântare o persoană competentă, cunoscătoare a limbii străine.

În continuare protopopul Todea a arătat că el este hotărât să-și dea chiar și viața pentru religia sa. Pe lângă acestea, atât el cât și restul reprezentanților școlii de la Blaj se consideră buni patrioți români care încă mai pot fi de folos patriei. Desigur că prin acesta nu înțelege să se ocupe cu lucruri care i-ar știrbi buna reputație de care se bucură în rândul credincioșilor. În acest sens a dat și un exemplu: nu ar fi dispus să vorbească în biserică împotriva religiei greco-catolice și să declare că el a hotărât să se convertească, așa cum i-au pretins autoritățile cu care a stat de vorbă. La vârsta sa Todea nu mai dorește nimic decât să trăiască până la capăt în lumina religiei pentru care a suferit. Drept dovadă a afirmațiilor sale a adus faptul că i s-a propus să devină episcop romano-catolic, dar el a refuzat categoric o astfel de propunere. Într-un timp dorea să facă tot posibilul pentru a obține aprobarea să lucreze în învățământ în calitate de profesor de limbi străine. Nu i

s-a aprobat ocuparea unui astfel de post, iar în prezent a renunțat la această idee și nu mai are decât dorința de a obține, odată cu împlinirea vârstei, pensia ce i se cuvine pentru cei zece ani pe care îi are în câmpul muncii.

Vorbind despre actuala noastră conducere și de stat, Todea a arătat că apreciază eforturile depuse de aceasta pentru realizarea unor obiective de natură economică. Același lucru se poate spune și în domeniul activității politice pe care l-a calificat drept bun.

Revenind la problema patriotismului său, Todea și-a manifestat nemulțumirea legat de faptul că maghiari din țara noastră au dreptul să-și practice religia pe care au moștenit-o de la strămoși, pe când românii sunt frustrați de acest drept. Biserica ortodoxă română nu merită nici un cuvânt de laudă datorită faptului că este o biserică superficială, nepreocupată de problemele majore ale credincioșilor. Având în vedere faptul că B.M. este ziarist, Todea a folosit prilejul și i-a adus la cunoștință faptul că el deține unele materiale inedite referitoare la diferiți patrioți români despre care ar merita să fie publicați în presa contemporană. Drept exemplu a dat un preot de pe valea Mureșului care în 1942 a protestat vehement, cu ocazia introducerii în mod obligatoriu a limbii maghiare în seminarul de la Blaj. B.M. a arătat că este dispus să-i acorde tot sprijinul în această problemă pe care el o consideră actuală și importantă. După revenirea din Italia va consulta materialele pe care le deține Todea și vor căuta formula cea mai corespunzătoare de prelucrare și publicare a acestor materiale, fie consemnate de către amândoi fie doar de Todea.

Spre deosebire de data trecută când sus-numitul a arătat că a fost vizitat de către cineva din partea organelor de securitate, de data aceasta a arătat că este vorba de Tovarășul Lt. Col. Florea care a discutat cu el pe un ton foarte calm și principial dar căruia el i-a spus, așa cum îi spune și lui B.M., toate nemulțumirile ce le are.

În timpul discuțiilor, în timp ce Todea vorbea de patriotismul său, B.M. a intervenit și a arătat că între ei există doar deosebiri legate de concepție filozofică, deoarece în ceea ce privește patriotismul se aseamănă. Cu această ocazie B.M. a arătat ce prima dată nu i-a spus un amănunt care pentru el nu este semnificativ, dar pentru Todea poate

să fie. Este vorba de faptul că înainte de a fi gazetar, B.M. a muncit în calitate de ofițer de securitate.

Prima dată nu i-a spus acest lucru, dar nu pentru faptul că ar fi vrut să facă un secret din el, ci de teama că în această situație Todea nu ar fi acceptat să stea de vorbă cu el, considerând că e vorba de o înscenare sau ceva asemănător. Nepotul lui Todea cunoaște de mult timp acest lucru, iar B.M. a ținut să-l spună pentru ca Todea să nu îl afle de la altul și să își formeze o părere greșită despre el. Todea a rămas puțin surprins de destăinuirea lui B.M., dar pe urmă a continuat discuțiile pe tonul inițial. Tot după această destăinuire a arătat că dorește să mai stea de vorbă cu el cât și cu alți tineri români legat de unele probleme ca cele discutate până în prezent. Pentru continuarea legăturilor cu B.M. el este dispus să-l viziteze pe acesta la domiciliu.

În final Todea a redactat, bătută la mașină, o scrisoare pe care B.M. urmează să o folosească în străinătate. Din motive de precauție scrisoarea este adresată numitului B.M., pe care autorul îl sfătuiește ca, odată ajuns în Italia, să ia legătura cu doamna Virginia Zeani, care este o persoană foarte amabilă și dispusă să dea ajutoarele necesare bunilor care o vizitează. El își exprimă convingerea că și de această dată doamna Zeani are să fie la fel de amabilă și are să-l ajute pe B.M. din toate punctele de vedere, în timpul șederii sale în Italia.

Deși B.M., spera, conform discuțiilor anterioare, la scrisori de recomandare către alte persoane, nu a mai insistat asupra acestui subiect, cu atât mai mult cu cât la începutul discuțiilor cel în cauză a arătat că au venit la el mai multe persoane după scrisori de recomandare sau alte favoruri de această natură, dar el nici nu a stat de vorbă cu ele.

[Înscrisul Ofițerului de Securitate]

Consider contactul valoros, există premise de dezvoltare a relațiilor lui B.M. cu Todea, în special după întoarcerea primului din Italia în ideea folosirii preotului și a legăturilor sale din exterior pentru a ajunge în posesia unor documente privind istoria Transilvaniei aflate în arhiva Vaticanului, Todea ar putea accepta acest lucru având sentimente patriotice care ar putea fi cooptate în această direcție.

Pe parcurs dacă unele documente istorico-literare pe care Todea le deține ar putea fi publicabile (de exemplu în „Vatra”), s-ar putea

intervenii prin B.M. prin LT. maj. Farcaș, specialist în materie, care „l-ar ajuta” și la aranjarea pensiei, dirijând contactul în direcția ajungerii la arhiva Vaticanului.

Propun ca nota să se predea în copie la Serviciul 1.

280

*Notă informativă⁴⁰³
(extras)*

De la informatorul „Făgăraș” furnizată la
19.06.1972.

Roșca Ioan spune că s-a stabilit în Iernut definitiv și că a primit locuință. L-am întrebat ce știe despre Todea Alexandru din Reghin, pentru că eu nu mai știu nimic de el, de mult timp.

Roșca spune că la întâlnit la Târgu Mureș, înainte cu vreo trei săptămâni și că este sănătos. În ce privește sursele de întreținere, spune că Todea i-a spus că are noroc că predă ore de latină și franceză la diverși elevi din Reghin și din ce primește pentru aceste meditații, se întreține...

Pentru conformitate
Maior Ința Ioan

⁴⁰³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 49.

Ministerul de Interne
Inspectoratul Județean Mureș
Serviciul I

Strict Secret

*Raport informativ*⁴⁰⁴

27 iunie 1972

Raportez că la data de 25 iunie 1972 a fost în vizită la mine un văr din comuna Petelea, satul Habic, care printre altele m-a informat următoarele:

În satul Habic numitul Todea Alexandru din Reghin, fost protopop greco-catolic, are o soră căsătorită cu numitul Mera (zis Bicalăul) care are o fată în Târgu Mureș, Emilia, căsătorită cu un anume Peterliceanu.

Acest Peterliceanu a fost student la fostul Institut Teologic greco-catolic din Blaj și a fost călugăr greco-catolic după anul 1948.

Susnumitul obișnuiește ca în satul Habic la socrul său Mera să facă slujbe religioase în stil greco-catolic. Tot acolo obișnuiește să facă astfel de slujbe și numitul Todea.

Față de cele de mai sus voi lua măsuri de identificare a numitului Peterliceanu din Târgu Mureș ce lucrează la Direcția Silvică Târgu Mureș și studierea lui în scop de a fi folosit informativ.

Maior Ința Ioan

⁴⁰⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 52.

30.06.1972
 Strict Secret

*Raport informativ*⁴⁰⁵

La data de 29.06.1972 aflându-mă în satul Lechința, comuna Iernut, l-am contactat pe preotul ortodox din comună, Stoiță Simion care, despre fostul călugăr greco-catolic Fică Corneli m-a informat următoarele:

În ultimul timp la acesta s-a văzut o izolare și mai mare și o comportare mai suspectă, prevăzătoare.

În ultima insistențelor preotului de mai sus, Fică uneori participă la activitate religioasă la biserica ortodoxă din satul Lechința, lucru ce se discută pozitiv de către credincioșii din sat.

Și în prezent preotul Stoiță îl invită pe Fică de a participa în astfel de activitate bisericească.

Totuși și în prezent numitul Fică mai frecventează biserica romano-catolică din Iernut.

Prin acele discuții purtate cu câțva timp în urmă numitul Fică Corneli cunoscând faptul că preotul Stoiță a fost prieten și coleg de seminar greco-catolic cu Todea, i-a indicat acestuia de a-i face o vizită la Reghin. La acest aspect, subsemnatul, i-am arătat preotului Stoiță că nu este greșit de a-i face această vizită, în sensul de a discuta cu el probleme legate de vechiul cult.

Preotul a fost de acord de a-i face această vizită și a fost instruit pentru a discuta cu Todea probleme ce ne interesează [text indescifrabil] de a celebra slujba în limba latină, însă și în acest sens a refuzat acest lucru susținând că o trecere la romano-catolici ar însemna un compromis deoarece acel drept de a celebra slujbele în limba română, cultul greco-catolic l-a câștigat cu aproape 250 de ani în urmă cu ocazia unirii sale cu Roma, lăsând să se înțeleagă că acest drept ar fi valabil și astăzi.

⁴⁰⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 53.

Tot numitul Guțiu mai reamintea faptul că Statul nostru de pe urma reconsiderării fostului cult, ar avea numai de câștigat în plus o formă de legătură sigură și apropiată cu apusul și-n special cu Vaticanul.

Tot el a combătut teoria potrivit căreia o reconsiderare a cultului greco-catolic în țara noastră ar însemna pe plan național o scindare a națiunii, deoarece toți foștii preoți greco-catolici dau dovadă de mare patriotism.

Tot susnumitul și-a afirmat îngrijorarea pe motivul că episcopul Todea a ajuns la vârsta de 60 de ani, lucru ce rezultă că toți cei din rezistența greco-catolică au îmbătrânit și că astfel va mai dura această grupare de reconsiderare a cultului numai 10–15 ani în care perioadă se vor stinge din viață aproape toți foștii preoți greco-catolici existenți astăzi.

În încheiere mi-a propus să-l contactez pe episcopul Todea Alexandru din Reghin, deoarece este un om competent și deschis în a purta discuții pe această temă.

Maior Ința Ioan

283

Ministerul de Interne
Direcția a IX-a
Serviciul teritorial „Someșul” Cluj

Strict Secret
Exemplar unic

Către,

Inspectoratul Județean al M.I. Mureș
Serviciul I

Notă⁴⁰⁶

Privind filajul numitului Todea Alexandru, poreclit
„Toma”, cu domiciliul în Reghin, str. Bucegi, nr. 22.
Efectuat în perioada 10 iulie 1972 – 14 iulie 1972,
între orele 07.00 – 21.00

Activitatea obiectivului

În ziua de 10.07.1972 obiectivul „Toma” a ieșit de la domiciliu la orele 18:50, s-a plimbat circa jumătate de oră fiind foarte atent în jurul său și a persoanelor care le observă în apropierea sa.

La ora 19:20 s-a întâlnit cu un individ și două individe, cu care a discutat puțin după care s-a despărțit (momentul a fost fotografiat). După ce s-a despărțit de cei de mai sus, obiectivul „Toma” s-a întâlnit cu un individ ce a fost poreclit „Traian” și a fost luat în plasare.

Cu acesta s-a plimbat circa 15 minute, în care timp a discutat foarte apropiat, legătură „Traian” fiind destul de agitată.

După ce s-a despărțit de legătură „Toma” a plecat la gară, unde din informații neverificate ar fi luat un bilet de tren pentru ziua de 12.07.1972 pe direcția Copșa Mică, după care a plecat acasă.

Menționăm că pe tot traseul, cât și în gară, obiectul a fost foarte atent la persoanele din jur, verificându-se intens pentru a descoperi dacă nu a fost urmărit.

În această zi nu a mai prăsit domiciliul.

⁴⁰⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 72.

În ziua de 11.07.1972, obiectivul nu a părăsit domiciliul, fiind numai văzut de mai multe ori în curte.

În ziua de 12.07.1972, la orele 17:45 a ieșit de la domiciliul și a mers pe strada Stejarului, spre strada Gheorghe Coșbuc, luându-se măsuri de încadrare a acestei porțiuni, obiectivul nu a apărut în raza posturilor exterioare, având însă posibilitatea să intre în cimitir, sau să meargă în afara localității spre pădure.

De la această dată și până în ziua de 14.07.1972, orele 14, obiectivul nu a mai apărut la domiciliu, filajul fiind suspendat.

Specialist II

Căpitan

[semnătură indescifrabilă]

*Raport informativ*⁴⁰⁷

La data de 26.07.1972 l-am contactat pe fostul protopop greco-catolic Pop Iosif, actualmente pensionar, domiciliat în Târgu Mureș, strada Cantemir, nr. 10.

Referitor la biserica greco-catolică, numitul Pop a arătat că atât el cât și ceilalți preoți greco-catolici nereveniți, în frunte cu Todea și ceilalți episcopi greco-catolici clandestini nereveniți speră în legalizarea cultului greco-catolic.

Pop a arătat că și preoții greco-catolici din rezistență cum le spunem noi, nu desfășoară activitate subversivă, potrivnică statului nostru, ci dimpotrivă ei sunt mari patrioți și că statul nostru poate avea deplină încredere în ei, că ei nu sunt „fripturiști”, adică din aceia care azi să fie cu un stăpân iar mâine cu altul. A spus că el nu trece la cultul ortodox deoarece este un lucru care ar trebui să-l facă împotriva conștiinței sale, credinței sale, deoarece el e un om cu pregătire teologică solidă, că cei care au trecut sunt oameni simpli, fără pregătire, ei nu sunt decât simple instrumente ale cultului ortodox. A spus că ortodocșii trebuiau să treacă la greco-catolici și nu invers și a început să-l combată pe Bota de la Sibiu care scrie o carte în care arată că oamenii cu o deosebită bucurie au îmbrățișat cultul ortodox, însă în realitate lucrurile stau invers.

A mai afirmat că ortodocșii nu fac nimic, că ei nu lucrează aproape nimic, că nu țin ora de religie, că nu fac o educație corespunzătoare tineretului, că acesta a devenit imoral, necredincios s-a îndepărtat de credință.

Susnumitul a mai arătat că dacă nu erau evenimentele politice din 1968 în Cehoslovacia problema cultului greco-catolic la noi în țară era rezolvată. Pop a arătat că încă înainte de evenimentele politice din Cehoslovacia, acolo greco-catolici au adunat toate cărțile preoților ortodocși din biserică într-o piață și le-au dat foc, statul fiind pus în fața unui fapt împlinit. Apoi a arătat că evenimentele au favorizat această

⁴⁰⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 58.

recunoaștere a cultului greco-catolic. A lăsat să se înțeleagă că și la noi ar trebui să se procedeze într-un mod asemănător.

Când i s-a arătat că unii preoți greco-catolici nu muncesc, trândăvesc și primesc ajutoare din străinătate nu a fost de loc mulțumit că i se arată aceste lucruri. A spus că și el a primit 535 de lei din străinătate și că i-a împărțit cu încă o persoană, dar n-a vrut să mai primească, el nu vrea să cerșească. Nu a fost mulțumit nici atunci când i s-a arătat că unii foști preoți greco-catolici reveniți înjură fosta conducere a cultului arătând că din cauza conducerii ei s-au ratat, că și-au distrus familiile.

A mai spus că el și acum face multe ore slujbă acasă și se roagă pentru necazurile greco-catolicilor. Ca exemplu l-a dat pe Pădureanu Gheorghe din Iernut care a fost recent la el și s-a rugat ca să-i facă niște slujbe că are necazuri în familie.

Tot numitul Pop ne-a mai arătat că-l cunoaște și întreține relații cu Cistelecan care-i este vecin. Despre episcopul clandestin greco-catolic Todea Alexandru a arătat că se întâlnesc destul de rar, și că Todea este totdeauna grăbit, că nu prea stă de vorbă că are multe treburi și că de fiecare dată, el Pop, în trage de mânecă pe Todea ca să stea de vorbă. Întrebat fiind ce mai face Todea a spus că mai face câte un memoriu la conducerea de partid și de stat, numai că aceste memorii nu ajung la Tovarășul Nicolae Ceaușescu, că le citesc alții înainte de a ajunge unde trebuie. A spus că la fel se întâmplă și cu scrisorile lui, că sunt fotocopyate și fotocopia se anexează la dosarul său, că știe el nu e prost, lăsând să se înțeleagă că nu scrie el în scrisori dacă are ceva de comunicat, ceva important unui greco-catolic, ci găsește calea potrivită.

Susnumitul a arătat că nu-l cunoaște pe călugărul Fică Corneliu din comuna Iernut, satul Lechința.

I s-a arătat că fostul preot greco-catolic Husar Roman din Târgu Mureș are comportare necorespunzătoare cerșește, că e năserios, vorbește multe, prin aceasta urmărim să-l izolăm și să-l compromitem față de ceilalți preoți greco-catolici.

Pop Iosif este un element fanatic, deși când i s-a arătat acest lucru nu a fost de acord, el are și manifestări naționaliste.

104/99
Sursă de încredere
02.08.1972

Strict Secret

Notă informativă⁴⁰⁸

În ziua de 16 iulie 1972 am făcut o vizită în familia preotului Dogaru Lazăr din Târgu Mureș, strada Furcii, nr. 8, cu care ocazie din discuțiile purtate se rețin următoarele:

M-a întrebat care este motivul de nu l-am mai căutat de atâta timp și că se bucură că nu din motive de supărare nu l-am vizitat, ci din motive de serviciu – lipsă de timp cauzată de muncă de teren.

Mi-a spus că și el este ocupat și nu merge nicăieri afară de serviciu. M-a întrebat dacă l-am mai văzut pe Todea din Reghin, că el nu l-a mai întâlnit de vreo 2 ani – de atunci de când la întâlnit la sora și a avut nemulțumiri cu securitatea și interogați ore în șir despre cele discutate cu Todea Alexandru. De atunci, chiar dacă l-ar întâlni prin Târgu Mureș l-ar ocoli, să nu discute împreună, fiindcă nu dorește să mai fie anchetat. Pentru acest motiv nu merge nici la verișorul său, preotul Dogaru Grigore, deși acesta l-a rugat de mai multe ori să-i facă o vizită împreună cu soția și copiii. S-a interesat de Guțiu Gheorghe pe unde se ține cu serviciul și ce mai face.

I-am spus că am fost la înmormântarea tatălui lui Crăciun Ioan în comuna Gheja, lângă Luduș, acolo l-am întâlnit și pe Guțiu Gheorghe și Roșca Ioan – coleg a lui Crăciun. Pe aceștia nu i-a mai întâlnit din anul 1948–1950 și nici nu-și poate da seama cum arată.

Spune că pentru el cea mai mare bucurie ar fi atunci când s-ar da libertate bisericii greco-catolice, lucru pentru care se roagă foarte mult, însă se vede că încă nu suntem vrednici de așa ceva. Spune că are mare încredere în aceea că totuși conducerea statului nostru odată se va îndura și de românii greco-catolici din Ardeal și le va da libertatea să se roage liberi și preoții să nu mai facă liturghii prin cămara de

⁴⁰⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 62.

alimente, ascunși să nu-i vadă și să nu-i audă nimeni, ci în biserici așa cum o fac creștinii ortodocși din acest ținut și țara întreagă.

M-a rugat să-l mai caut când voi avea timp fiindcă numai în asemenea situații mai are ocazia să fie mai relaxat fiindcă și el muncește foarte mult toată săptămâna atât la birou cât și în familie.

Târgu Mureș la
27.VII.1972

Gh. [indescifrabil]

286

Sursă de încredere
07.08.1972

Strict Secret

Notă informativă⁴⁰⁹

Sursa vă informează următoarele:

În ziua de 3 august a.c. sursa fiind la Reghin, la întâlnit pe Vultur Eugen, căruia i-a spus că a aranjat problema banilor pentru Italia, în sensul că sursa va da bani aici doamnei Zeani și ea o să-i dea dolari acolo. Cel în cauză a spus că atunci când sursa va ști precis când pleacă să-l anunțe pe el – tot la „lucior” – și vor pleca împreună la părinții numitului Ovidiu procuror la Vatican, ca să-i dea un bilet către acesta și va fi foarte bine primit. A mai trimis pe – n-a spus numele – și a fost foarte bine primit.

Sursa a mai discutat și cu Prof. Nicu Moldovan și acesta a spus că o să-i dea adresa familiei preot Crișan, cari au locuit în Blaj.

Sursa are două verișoare primare la Mediaș – surori cu fostul Mitropolit Ioan Suciu – și s-a gândit să le viziteze, probabil ele au relații cu vreunul din foștii preoți din Blaj, în prezent în Italia.

Totodată sursa mă informează că a murit soacra lui Schumacher Emeric din Linz care e la Gurghiu, și acesta va veni împreună cu [text indescifrabil] așa că sursa va putea lua legătura cu el.

Deoarece secretarul Consiliului Popular Gurghiu, Rutor Vladimir, a renunțat să-l însoțească pe sursă în Italia, deoarece costă circa 4.500 lei, sursa s-a gândit să meargă cu Directorul Băncii Agricole Reghin, Zaharioiu Ilie.

Târgu Mureș
07.08.1972

Cândea Aurel

⁴⁰⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 64.

09 august 1972
Sursă de încredere

1 exemplar

Notă informativă⁴¹⁰

Sursa vă informează, că a stat de vorbă cu Todea Alexandru fost protopop greco-catolic în Reghin, împrejurarea a făcut ca sursa să-l întâlnească în Eforie Nord, unde a stat mai mult timp făcând tratament cu băi și nămol, mai era împreună cu el un nepot care domiciliază în București.

Sursa a reușit să stea de vorbă cu el în mai multe zile și anume 24-28.VII a.c. însă având în vedere că Todea e un bun psiholog și că este foarte prudent în a se destăinui cuiva cu secretele sale n-a forțat, nici n-a abuzat cu întrebări bănuind că el de la sine să dea și să facă anumite interpretări. Era tocmai perioada imediat după pensionare în care la radio televiziune și în presă se dezbăteau problemele cele mai majore și mai interesante pentru orice cetățean care pe el nu-l interesa sau câtuși de puțin. Însă prezența sa pe litoralul românesc nu-l afecta cu nimic, spunea (și de aici a început discuția) că îi este distrusă sănătatea și că acum continuă să mai analizeze întru-câtva dacă e posibil starea generală proastă în care se află din cauza închisorii și a decepțiilor avute în viață. Nimic din jur, ci din afară, nu-l poate mulțumi, dacă în interiorul lui e încătușată conștiința sa, e frântă și nu-i poate pune în lumină toate valențele sale.

Sursa recunoscând în el așa zis o valoare filozofică pentru biserică i-a propus din nou să facă revenirea la biserica ortodoxă română, dar el a spus că reneagă această biserică în frunte cu conducătorii ei care sunt niște lași infirmi și neputincioși, care primesc și înghit în detrimentul bisericii și a credinței.

Din nou a afirmat, și de data aceasta parcă cu mai multă tărie, cu mai multă convingere că nutrește mari speranțe în capul bisericii romano-catolice de la Roma, când și cum nu a precizat. Numai că el

⁴¹⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 66.

nu recunoaște decât biserica romano-catolică singura în stare și capabilă să-și mențină doctrina prestigiul și autoritatea în întreaga lume.

În celelalte probleme de viață personală mi-a spus că o duce destul de greu, că trăiește din ceea ce primește de la elevii pe care-i învață limba italiană, latină și franceză și că în felul acesta are și el o mulțumire să facă ceva ce contribuie la luminarea tinerilor dornici de învățătură.

Sursa având „credit” la Todea Alexandru crede că va mai reuși să stea de vorbă cu el și cele aflate să ni le comunice de îndată.

10.08.1972

Chirca [indescifrabil]

Todea Alexandru se află în atenție la Biroul 4.

Informatorul va menține legătura cu cel în cauză pentru a afla în continuare care este atitudinea și comportarea acestuia.

Nota se predă pentru exploatare la Biroul 4.

Lt. Col. [indescifrabil]

Ministerul de Interne
Inspectoratul Județean Mureș
Serviciul I

Strict Secret
Exemplar unic

Notă extras⁴¹¹

10 august 1972

După raportul de contactare a turistului „Lupu” din Târgu Mureș:

...Ne-am dus la Roma. Aici am contactat pe mătușa mea. Cu Virginia Zeani am vorbit foarte puțin, mai mult cu mătușa mea, mama Virginiei. Am vrut să-i dau scrisoarea din partea rudei de la țară, nu a vrut să o citească, spunând că nu o simpatizează. A spus că și domnul Todea mi-a dat o scrisoare. Despre Todea a spus: „dă-l încolo că și Todea putea să facă altfel. De această părere este și Tăutu”.

Și bătrâna îi condamnă pe românii care rămân în Italia. Spune că acolo nu au ce face... Virginia spunea că vine în august și că în România o să vorbim mai multe...

Bătrâna este foarte credincioasă, eu nu știam cum să ajung la Tăutu. I-am spus că Todea mi-a spus de Tăutu și pe această bază m-am interesat. Despre Tăutu mi-a spus: „lasă-l și pe Tăutu că greu își câștigă pita. El își câștigă pita la Vatican, că țara noastră l-a trimis acolo, dar nu i se dă nimic... deci el se consideră trimis de români.

Nu am știut cum să ajung la Tăutu și i-am spus mătușii că aș vrea să mă spovedesc. În sfârșit, ea fiind foarte credincioasă, când ne-am dus a doua oară la ea, mi-a spus că ar fi bine să ne împărtășim. Am spus că și eu împărtășesc acest lucru. Bătrâna ne-a explicat unde e biserica. Ne-a spus și am intrat. Tăutu făcea slujba în limba română. Erau vreo cinci români. Câlțea [sic!] i-a spus că suntem români și că vrem să vorbim ceva cu el. Au venit și alți români care au spus că sunt din Anglia. Au vorbit de unul Bălan care este în America. Nu știu cine o fi respectivul am plecat toți, iar bătrânul ne-a luat într-o chilie

⁴¹¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 68.

și ne-a întrebat: „domnilor sunteți fugiți” am spus că nu, suntem profesori și că predăm la Târgu Mureș. Bătrânul are o locuință modestă ceea ce înseamnă că nu o duce excepțional. Are un apartament la etajul I cu o bibliotecă, două fotolii foarte modeste și probabil în spate mai are o cameră. A spus că el la vârsta de aproape 80 de ani trebuie să muncească, că dimineața muncește la Vatican la arhivă, iar după masa la bibliotecă pentru o societate științifică care redactează revista „Bunavestire”.

A întrebat cum o duc preoții greco-catolici în România. Am spus că nu știu și că îl cunosc pe unul Cioloca. El spune că nu-l cunoaște. A întrebat ce face Todea. Am spus, el a fost bolnav, dar că acum o duce mai bine, că mai dă meditații și că în general se descurcă. Personal cred că, dacă Tăutu ar duce-o foarte bine, îmi dădea ceva pentru Todea. Din câte am dedus eu de la bătrâna Zehan [sic!] el ar fi spus „că și Todea putea să se convertească, trecând la ortodoxie spunând cam astfel: putea și Todea să facă așa încât să trăiască ca lumea, deoarece vezi că și eu o duc destul de prost”.

Practic, Tăutu e nevoit să lucreze toată ziua. Dimineața de la orele 7-8 ține slujba la biserică, de la 8-12 sau 13 la Vatican, iar după masa la bibliotecă.

Câlțea a spus că ar vrea să cumpere o biblie. Tăutu a spus că nu trebuie să căutăm. A căutat la el în bibliotecă și a găsit două bucăți, una pentru Câlțea și una pentru mine. Mi-a dat-o și m-a întrebat cum o duc preoții greco-catolici și nu am știut să-i spun cum o duc. De fapt, nu am vrut să vorbesc de acest lucru, am spus că nu știu, deoarece nu am vrut să arăt că sunt terorizați sau alte lucruri de acest fel.

El a spus că tare ar vrea să știe ce este și să vină la el un astfel de preot. Am spus că unchiul meu Todea tot cere, poate o să vină. A spus: „Să ceară, poate cândva o să poată veni”. Spunea că el are un văr, nu știu cum îl cheamă, care a fost psiholog la seminarul greco-catolic din Cluj sau Oradea, nu-mi amintesc numele. Acest văr este la Cluj și lucrează la CFR, zice că el i-a trimis chiar și valută ca să meargă, dar nu i sa dat voie. I-a trimis de două ori valută dar nu a putut pleca, deci, el (Tăutu) ar dori să meargă [lipsă pagini din dosar].

Inspectoratul Județean Timiș
al Ministerului de Interne
Securitate S.I.

Strict Secret
exemplar unic

Notă extras⁴¹²

Nr. 201/S VI/00100 din 26.08.72

În ziua de 25.08.1972

Ploscaru Ioan, din Lugoj, str. Popovici Bănățeanul nr. 10, față de sursă, a transmis lui Todea Alexandru din Reghin, str. Bucegi, nr. 22, următoarele:

„Dragă Alexandre, pe sfârșitul acestei luni voi fi iarăși la Cluj la sora mea Orășfăian Maria. Între zilele de 30–31 august și prima zi a lunii viitoare te aștept.

M-aș bucura mult, dacă în una din aceste zile ți-ai face drum până la Cluj și mai căuta.

Sper că timpul va fi favorabil, iar rândurile de față îți vor proveni din timp”.

De aici rezultă înțelegerea între cei doi de a se întâlni la Cluj.

Pt. conformitate
[semnătură indescifrabilă]

⁴¹² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 71.

290

Ministerul de Interne
 Inspectoratul Județean Mureș
 Serviciul I

Strict Secret

*Extras*⁴¹³

Din nota informativă furnizată de informatorul
 „Olteanu” la 05.09.1972

În ziua de 31.08.1972 a fost la locuința mea Husar Roman, preot greco-catolic. I-am spus că din 04.09.1972 intru în concediu de odihnă și aș vrea să-i fac o vizită lui Todea Alexandru la Reghin. Mi-a spus că nu voi fi primit, deoarece Todea are o foarte bună pază formată din foști preoți greco-catolici, care-l informează despre toate persoanele care vor să se aproprie de el. Recent a ridicat la gradul de protopopi o serie de preoți greco-catolici, pe care i-a considerat el demni. Acești proaspeți protopopi sunt deși numai dintre acei preoți greco-catolici pe care Todea îi cunoaște personal, care i-au făcut servicii personale, care sunt lingăi, care-l admiră și care așteaptă ciolanul când se vor restabili drepturile bisericii greco-catolice în România. A făcut Husar pronosticuri pentru acele vremuri pe care el le consideră foarte îndepărtate, chiar dacă el nu întrevede o eliberare a bisericii greco-catolice într-un viitor apropiat, totuși nu vede o îmbunătățire a relațiilor dintre românii ortodocși și cei greco-catolici, iar idea națională va suferi că, ortodocșii au o tradiție puternică, trecutul românesc se confundă cu ortodoxia (mănăstirile, cultura, ritul, totul este ortodox, chiar și ideea națională) și chiar căpătând libertatea religioasă, greco-catolicii nu vor mai avea priză în popor, care a început să înțeleagă că religia greco-catolică nu este decât o mână întinsă către cultura Apusului, românii fiind superiori din punct de vedere al culturii religioase a acelor apuseni putrezi. Și în trecut greco-catolicismul nu a fost decât oportunism. Iosif Pop este apreciat de Todea și acesta se conduce după informațiile pe care le primește din cercul lui Iosif

⁴¹³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 73.

Pop, așa că dacă sursa vrea să fie primită de Todea, întâi trebuie să mă pun bine cu Iosif Pop, iar după cum o cunoaște Husar pe sursă, ea nu este capabilă de servilism și nu va fi acceptată printre curtenii lui Todea.

Sursă de încredere

18.09.1972

Strict Secret

Relatare despre înmormântarea lui Blaj⁴¹⁴

A fost înmormântat în cimitirul romano-catolic în Târgu Mureș. Fiind la Mureș, în ziua aceea am participat și eu. Pe drum am ajuns pe preotul romano-catolic, s-a prezentat, știa bine românește. De la camera mică unde s-a îmbrăcat am trecut înainte și m-am oprit în partea dreaptă fiind acolo protopopul Roman. Acolo am discutat despre cei prezenți arătându-mi pe episcopul Todea, Iosif Pop, Crăciun Ioan, Nițu Maior, unul [indescifrabil] fost secretar mitropolitan la Blaj.

Întreaga slujbă a fost făcută de preotul romano-catolic în limba latină; de la capelă până la mormânt a fost dus pe brațe de patru preoți: Todea – Iosif Pop – Crăciun Ioan – celălalt nu-l rețin. La groapă s-a făcut o rugăciune de dezlegare în limba latină de preotul romano-catolic.

La urmă cei prezenți au cântat în cor „Cuvine-se cu adevărat” și încă o cântare dar nu o mai rețin. După înmormântare Todea a prezentat unei doamne câțiva țărani și țărance, cred că a fost soția răposatului, am fost invitat și eu la masă de Nițu Maior, însă fiind ora târzie, am plecat acasă cu cursa din fața liceului Papiu Ilarian – acolo am vorbit cu sora mortului care își deplângea fratele.

Pe Todea nu-l recunosc, n-am vorbit niciodată cu el și nici nu stau de vorbă cu oameni îngâmfați.

Pe vicarul Iosif Pop, din 1940, o singură dată l-am văzut și atunci mi l-a arătat Gligor Ilie în fața protopopiatului ortodox, are tot acea mândrie și îngâmfare ca acum 32 ani. El m-a lucrat și la rezidenția de la Alba Iulia – să-i fie țărâna ușoară.

[semnătură indescifrabilă]

Nota a fost dată de candidat pe bază de sarcină.

⁴¹⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 75.

S-a dat sarcină de a continua și a discuta cu foști preoți greco-catolici cu ocazia deplasărilor sale la Târgu Mureș.

Nota la dosarul „Toma”

[semnătură indescifrabilă]

292

Notă⁴¹⁵

23 septembrie 1972

Tovarășul Maior Dragomir de la Direcția i-a București ne comunică următoarele:

Panaitecu Benedict, originar din România, stabilit în Grecia, se află în țara noastră și are recomandare de partea lui Menges Ieronim⁴¹⁶ din RFG și de la episcopul Cristea și Cârnațiu a veni cu această recomandare la Ploscaru Ioan din Lugoj, ca să-l hirotonească ca preot greco-catolic.

Ploscaru trimite pe străin la Todea Alexandru din Reghin, spunând că hirotonirea lui Panaitecu este de competența lui Todea.

Transmite: Mr. Dragomir
Primește: Lt. Col. Mate Alex.

⁴¹⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 77.

⁴¹⁶ Menghes Ieronim s-a născut la 9 mai 1910, în localitatea Caramurat (Mihai Kogălniceanu), Dobrogea. A devenit doctor în teologie la Universitatea Catolică din Münster. În anul 1952 este arestat în lotul Ghika-Menghes-Gunciu pentru: „Crimă de înaltă trădare și spionaj în favoarea Vaticanului”. A plecat din România în Germania, de unde a mers la Domnul în 22 aprilie 2002.

Ministerul de Interne
U.M. 0672/7 Cluj

Strict Secret
Exemplar unic

Către Serviciul I

Notă⁴¹⁷

Privind filajul obiectivului „Toma”
Efectuat în trei schimburi în zilele de
26, 27 și 28 septembrie 1972

Activitatea obiectivului

În ziua de 26.09.1972 la ora 11:45 a intrat la obiectiv un individ ce a primit porecla de „Tanu” și a ieșit la ora 13:20, fiind luat în plasare, cu care ocazie s-a stabilit că legătura se numește Maier Petru, medic internist, originar din Reghin și în prezent domiciliază în orașul Satu Mare. S-a mai stabilit că susnumitul posedă pașaport de plecare definitivă în R.P.U.

La orele 16:45 Toma a ieșit de acasă și a mers la alimentara din str. Bucegi, de unde s-a întors după circa 5' (minute).

La orele 19:00 obiectivul a plecat de la domiciliu, a mers pe diferite străzi și a intrat în imobilul cu nr. 55, din str. Subcetății, unde domiciliază numita Moldovan Valeria, fiica lui Vasile și Maria născută în localitatea Adrian la 15.08.1914.

Pe traseul parcurs obiectivul s-a uitat tot timpul în urmă, oprindu-se de mai multe ori, în locuri întunecoase de unde privea în jur.

La ora 21:00 obiectivul a plecat de la adresa de mai sus, pe același traseu și l-a orele 21:15 a intrat acasă. În această zi nu a mai avut activitate.

În ziua de 27.09.1972 la ora 16:05 la obiectiv a intrat un individ ce a primit porecla de „Tudorică”. Acesta a stat la obiectivul „Toma” circa 20' (minute) după care a ieșit și a fost stabilit că domiciliază pe strada Bucegi nr. 35 și se numește Sălăgean Teodor, fiul lui Nicolae și Paraschiva, născut în Băla, județul Mureș, la 22.07.1918, în prezent este pensionar.

⁴¹⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 79.

La ora 16:25 a intrat la obiectiv un individ ce a primit porecla „Tunu”. La ora 16:55 „Tunu” a ieșit de la obiectiv fiind condus de acesta până la poartă. Legătura „Tunu” fiind luată în plasare s-a stabilit că se numește Bunescu Gheorghe și este administrator la spitalul din orașul Reghin cu domiciliul la Dispensarul din comuna Gornești, județul Mureș. S-a mai stabilit că este pensionar, fost ofițer în armata burgheză.

La ora 18:55 obiectivul Toma a ieșit de acasă și a plecat la adresa din str. Subcetate, nr. 55 (adresă cunoscută). La 20:00 obiectivul a ieșit de la adresă și a mers acasă, ora fiind 20:15. Atât la plecarea de acasă cât și la întoarcere obiectivul s-a verificat tot timpul.

În ziua de 28.09.1972 la orele 10:35 la obiectiv a intrat un individ ce a fost poreclit „Tar”, la ora 12:00 „Tar” a ieșit de la obiectiv fiind luat în plasare s-a stabilit că se numește Crișan Mihailă fiul lui Teodor și Ileana, născut la 15.04.1915 în comuna Frunzeni – Reghin, de naționalitate română, studii Academia Teologică de profesie preot, în prezent este angajat la I.B.C. Borsec, ca muncitor la cantină și domiciliază în Borsec, Aleea Rotundă, nr. 14, vila 54. A fost condamnat la 5 (cinci) ani pentru instigare.

După circa 2' (minute) obiectivul a ieșit de la domiciliu și a mers pe str. Petru Maior, în urma legăturii „Tar” la circa 20 m până în centru orașului, nu au mai luat legătura între ei. Obiectivul a plecat la adresa din str. Subcetății, nr. 55. Menționăm că obiectivul s-a verificat tot timpul.

La orele 13:40 obiectivul a ieșit de la adresa de mai sus și a mers acasă, ora fiind 13:55.

La orele 16:40 la obiectiv a intrat un individ ce a fost poreclit „Tamaș”. La ora 17:50 „Tamaș” a ieșit de la obiectiv, a fost luat în plasare și stabilit în str. Mihai Viteazu, nr. 16 din orașul Reghin și se numește Costea Artenie, fiul lui Ioan și Maria, născut la Sîntu, la 27.02.1944.

Până la orele 21.00 când filajul s-a terminat, obiectivul nu a mai părăsit domiciliul.

Filajul s-a terminat.

Șeful Unității
ss. Căpitan Frunză

104/99
Sursă de încredere
28.09.1972

Strict Secret

*Raport informativ*⁴¹⁸

La data de azi am avut întâlnire cu colaboratorul „R.I.” din rândul greco-catolicilor care despre situația preoților greco-catolici din orașul Târgu Mureș m-a informat următoarele:

În orașul Târgu Mureș în cadrul rezistenței greco-catolice cel mai apreciat de Todea Alexandru și de alți preoți greco-catolici este numitul Dogaru Lazăr, care locuiește înspre bulevard. Susnumitul este foarte respectat de unii foști preoți greco-catolici, fapt ce rezultă că acesta ar avea unele împuterniciri sau funcții pe linia rezistenței greco-catolice.

Tot susnumitul este în anturajul fostului protopop și vicar greco-catolic Pop Iosif din Târgu Mureș.

Informația a fost dată de colaborator pe bază de sarcini.

Din ultimele informații pe care le deținem rezultă că episcopul clandestin Todea ar fi numit protopopi clandestini din rândul foștilor preoți greco-catolici apropiați lui și verificați.

Din cele de mai sus s-ar deduce că acest Dogaru Lazăr ar fi unul din cei numiți de Todea ca protopop.

Nota la dosarul de urmărire informativă „Toma”.

[semnătură indescifrabilă]

⁴¹⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 78.

Ministerul de Interne
Inspectoratul Județean Mureș
Serviciul I

Strict Secret

*Notă sinteză*⁴¹⁹

28 septembrie 1972

Privind ultimele aspecte apărute
în urmărirea lui „Toma”.

Materialele obținute în ultimul timp în urmărirea informativă a lui „Toma” atestă faptul că, acesta folosind forme și metode de acțiune, și-a intensificat activitatea ostilă împotriva statului nostru și toate acestea au drept scop, recunoașterea de către stat a fostului cult greco-catolic din țara noastră.

De menționat este faptul că, despre această activitate a lui „Toma” în ultimul timp unii foști preoți greco-catolici din județul Mureș, aduc elogii la adresa, apreciind în acest sens „curajul” și „îndrăzneala” pe care o are acesta, în ce privește acțiunea de activizare a fostului cult, acțiuni, ce se concretizează prin următoarele aspecte:

– Trimiteri de memorii conducerii de partid și de stat din țara noastră, în scopul legalizării fostului cult. Avem date din care rezultă că sus-numitul și în prezent are în preocuparea sa astfel de activități.

– Caută să reiasă în evidență cu activitate deosebită pe linia fostului cult față de unii preoți greco-catolici și laici astfel:

La data de 09.03.1971, fără nici o autorizație legală, a organizat în comuna natală Teleac-Mureș, înmormântarea unei sore a sale, prilej cu care a declarat unor persoane că, se ocupă și în prezent cu oficializări de astfel de slujbe religioase. Tot atunci, față de preotul din comună și alți membri ai comitetului bisericesc ortodox a avut o serie de manifestări dușmănoase la adresa statului nostru, cât și a bisericii ortodoxe din țara noastră.

⁴¹⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 81.

La data de 22.08.1971, cu ocazia înmormântării cetățeanului italian Zehan Ioan, originar din România, în comuna Solovăstru-Mureș, față de un public numeros, de circa 4.000 cetățeni, fără autorizație a luat cuvântul, lucru ce a creat o stare de spirit nesănătoasă în rândul credincioșilor din comună și împrejurimi. Legat de acest lucru, mulți foști preoți greco-catolici din Județul Mureș au apreciat acest aspect ca un „mare act de curaj” a lui „Toma”, preamărindu-l. Ulterior, acesta s-a interesat de la unii foști preoți, care a fost „ecoul” acestei cuvântării în rândul preoților și a credincioșilor foști greco-catolici.

Numitul „Toma” este cunoscut și cu alte activități, prin care a dorit să iasă în evidență față de elementele din rezistența greco-catolică din orașul Reghin și comunele învecinate și cu ocazia acțiunilor de miruire, efectuate în aceste localități în vara anului 1971 de episcopul romano-catolic Marton Aron. În aceste ocazii „Toma” se scotea în evidență prin prezența sa în locuri distinse, lângă episcop și ceilalți conducători ai bisericii romano-catolice. Din materialele informative pe care le deținem rezultă că „Toma” atunci a avut și o întâlnire de consultare cu episcopul romano-catolic.

„Toma” ține legătura directă prin contact personal cu unii foști preoți greco-catolici, cunoscuți cu antecedente politice și penale, iar în prezent cu activitate intensă pe linia fostului cult, cărora le insuflă încrederea că într-un viitor cât mai apropiat se va rezolva favorabil situația cultului lor. Le dă acestora indicații și directive de felul cum să activeze în prezent pe linia rezistenței greco-catolice pentru a nu fi în atenția organelor de stat.

În acest sens, putem menționa declarațiile făcute de fostul preot și călugăr greco-catolic Guțiu Gheorghe din Târnăveni, element ce se află în contactul organelor noastre, fost condamnat cu „Toma” în anul 1952 în aceeași organizație contrarevoluționară, care arăta:

Încă pe timpul detenției, cât și după eliberarea lor, „Toma” împreună cu ceilalți trei episcopi clandestini greco-catolici s-au înțeles ca în preocupările lor să nu desfășoare nici o activitate organizată, deoarece aceasta ar însemna activitate subversivă statului nostru, prin care fosta biserică greco-catolică nu ar câștiga nimic, ci din contră ar pierde, mulți vor ajunge iarăși în detenție și altele.

„Toma” mai dă directive ca fiecare fost preot la locul său de muncă

să dea dovadă de corectitudine pentru a fi promovați în funcții, pentru ca și astfel să poată fi exemple față de „lume”, nu numai din punct de vedere etic, ci și religios.

Susnumitul este cunoscut de către noi cu activitate intensă pe linia fostului cult și prin acțiunile sale ce se concretizează prin efectuarea de ceremonii religioase ca: înmormântări, liturghii, căsătorii, spovedanii și altele.

În cursul lunii iunie 1971, a dat o dispoziție orală ca toți foștii preoți să celebreze liturghii la data de 27.VI.1971, deoarece la acea dată s-au împlinit 17 ani de la moartea ultimului mitropolit greco-catolic Suciuc Ioan, care a decedat în detenție. Aceste liturghii s-a ordonat să se facă și în scopul bunei reușite a unui nou memoriu pe care „Toma” îl pregătește a fi trimis conducerii de partid și de stat.

Tot acest element, în scopul antrenării foștilor preoți greco-catolici la activități cultice ilegale, a organizat la data de 29.03.1972, înmormântarea fostului preot greco-catolic Blaj Iosif din comuna Sânpaul, la care au participat mulți astfel de preoți. Înmormântarea a fost organizată la cimitirul romano-catolic din orașul Târgu Mureș, la care „Toma” a oficiat defunctului prohodul, iar la groapă a fost purtat pe umeri de patru foști preoți greco-catolici, în tonul cântecelor funebre „Mariane” cântate de foștii preoți prezenți la înmormântare. Pentru a acoperii această activitate a sa, sus-numitul a cerut sprijinul protopopului romano-catolic Lestyán Francisc din Târgu Mureș, care a participat numai formal la acest ceremonial.

Toate aceste acțiuni a lui „Toma”, ținute în public, cât și faptul că în ultimul timp declară fără nici o rezervă că este episcop greco-catolic în rândul foștilor preoți și credincioși greco-catolici trezește speranțe și face să se creadă că în curând fosta biserică va intra în legalitate. Unii din foștii preoți discută în așa fel de biserica greco-catolică, ca și când ea ar exista într-adevăr. Așa este cazul fostului călugăr greco-catolic Fică Corneliu din comuna Iernut, care vorbește de existența episcopilor greco-catolici din țara noastră și de calitatea de mitropolit a lui „Toma” pentru mitropolia Blajului. La fel, acesta mai amintește de existența reală a preoților greco-catolici, care așteaptă actul de recunoaștere a bisericii și faptul de a lucra ca preoți în parohiile greco-catolice și cu o retribuție minimă sau chiar de loc din partea statului

nostru. Tot acesta mai vorbește și despre o linie data „de sus” de către „cei mai mari”, prin care fiecărui preot greco-catolic îi revine sarcina de a aștepta cu răbdare rezolvarea problemei bisericii, a lăsat totul în seama episcopilor și că discutarea acestor probleme cu organe sau persoane „străine” de cauza lor, ar însemna o excomunicare a acelui preot din cultul greco-catolic.

Numitul Husar Roman din Târgu Mureș, tot preot-călugăr, în ultimul timp ridică problema că „Toma”, pentru reactivizarea foștilor preoți și încurajarea lor în activitate, a ridicat la rangul de protopopi o serie de preoți greco-catolici, ce sunt verificați personal și sunt de încredere pentru el.

Din ultimele materiale informative pe care le posedăm mai rezultă că „Toma” pentru o mai bună reușită a acțiunilor sale, caută o apropiere între el și preoți ortodocși. Astfel, el caută o apropiere între el și protopopul ortodox Ciobanu Mihai din orașul Reghin, influențând pe unii credincioși cu „prestanță”, în schimb elemente dușmănoase, cu un trecut politic reacționar, de a interveni pe lângă acest episcop, în vederea unui dialog și o „înțelegere” reciprocă, în scopul creării unui climat de liniște, în rândul credincioșilor din Reghin.

De asemenea, caută o înțelegere între el și preotul ortodox Badea Ioan din comuna sa natală Teleac-Mureș, care are cunoștință de o serie întreagă de acțiuni dușmănoase a acestuia. Tot „Toma” caută această înțelegere și cu alți preoți ortodocși din jurul orașului Reghin, în scopul de a-i apropia și de a afla de la aceștia probleme, privind acțiunile ce se duc de biserica ortodoxă, pentru ștergerea oricăror rămășițe greco-catolice din parohiile ortodoxe și altele.

Menționăm că în ce privește pe protopopul Ciobanu Mihai și Badea Ioan – preot, aceștia sunt în contractul nostru, fiind dirijați concret cu problemele ce le au de clarificat în această situație.

„Toma” privește în prezent prin altă optică activitatea foștilor preoți greco-catolici, reveniți la ortodoxie. Caută o apropiere între aceștia și preoții greco-catolici nereveniți, dând explicații celor din urmă că, pentru actul de trecere pe care le-au făcut aceștia în anul 1948, se va ține cont în viitor de conștiințele pe care le-au avut și care i-au determinat să facă acest act de trecere. „Noi și față de acești preoți arăta „Toma” unui fost preot greco-catolic trebuie să fim buni și să nu-i dușmănim...”

Pe lângă toate aceste aspecte, privind activitatea dușmănoasă desfășurată de „Toma” pe linia fostului cult greco-catolic, prin urmărirea informativă a acestuia, în ultimul timp am mai stabilit și alte aspecte ce-l compromit față de adepții săi și societate astfel:

Mulți foști preoți greco-catolici, cunoscuți în prezent cu o poziție bună orânduirii noastre, comentează negativ și condamnă viața parazitară pe care o duce „Toma”, pe motivul că nu s-a încadrat până în prezent în nici un loc de muncă și apelează la ajutoarele primite din străinătate și alte surse, dintre care unele ilicite (vânzări de icoane, cruciulițe etc.).

Toate aceste probleme stau în atenția organelor noastre în scopul documentării lor și folosirii pentru compromiterea lui „Toma”.

Mai stă în atenția noastră și activitatea de adâncire a contradicțiilor între acesta și unii foști preoți greco-catolici, în special cu Guțiu Gheorghe din Tărnăveni, fost condamnat în aceeași organizație cu „Toma”, care condamnă poziția acestuia și care se bucură de o reputație bună în rândul unor foști preoți greco-catolici din județ.

În cursul lunii iulie 1972, o persoană de încredere din legătura noastră a făcut o călătorie turistică în Italia. Cu această ocazie, cel în cauză a purtat mai multe discuții cu unii cetățeni italieni, originari din România, comuna Solovăstru, județul Mureș, privind activitatea lui „Toma”. În acest sens, una din aceste persoane ar fi declarat omului nostru de încredere că discuțiile purtate nu de mult cu preotul greco-catolic Alois Tăutu de la Vatican, acesta s-ar fi exprimat astfel privind pe „Toma”: „...putea și «Toma» să facă așa încât să trăiască ca lumea, deoarece vezi că și eu o duc destul de greu”. Tot cel de mai sus a mai declarat persoanei noastre de încredere poziția sa față de aceste elemente, declarând astfel: „ce a crezut «Toma» că Papa are să-l scoată din pușcărie? Mă rog, Papa îl cinstește, îi mai scrie o scrisoare și altele...”.

La data de 10.09.1972 informatorul „Cîndea Aurel” a plecat într-o călătorie turistică în Italia, cu care ocazie va avea întâlnire cu individul originar din comuna Solovăstru, care în iulie 1972 a purtat discuții cu persoana noastră de încredere. Este posibil, ca prin acea persoană și informatorul să intre în legătură cu preotul greco-catolic Alois Tăutu. În acest caz, informatorul a primit sarcina de a-i arăta acestuia viața parazitară pe care o duce „Toma” în România, de faptul că nu se

bucură de stima și respectul multor foști preoți greco-catolici datorită îngâmfării, încăpățânării de care dă dovadă și a vieții sale compromise din punct de vedere moral pe care o trăiește în prezent. Prin acesta am căutat să întărim convingerea pe care a avuто Alois Tăutu despre „Toma”, în sensul că este desconsiderat și fără prestigiu în România și în final, prin anumite măsuri luate de noi, să-l compromitem în continuare față de foștii preoți și credincioși greco-catolici din anturajul său, pentru ca astfel să contracărăm activitatea sa dușmănoasă ce o desfășoară sub masca fostului cult greco-catolic.

Inspector Principal
Maior
Ința Ioan

5 octombrie 1972
Sursă de încredere

Notă informativă⁴²⁰

Sursa vă informează că a stat de vorbă la data de 05.09.1972 cu Todea Alexandru fost protopop greco-catolic în Reghin și ulterior episcop. De față la discuție a fost și preotul Badea Ioan din Teleac, cari a făcut de fapt obiectul discuției, invitându-l pe Todea la un ritual religios al sfințirii bisericii din Teleac, care avea să aibă loc în una din duminicile lui septembrie a.c. La invitația făcută, Todea izbucnește în niște rafale de acuze la adresa organelor din conducerea bisericii ortodoxe, spunând: cum să mă duc eu acolo, ce să caut eu acolo, pentru că acolo se cere o atitudine diplomatică, blândă, ori el nu poate avea această atitudine atâta timp cât cu el nu stă nimeni de vorbă de la egal la egal, atâta timp cât lui nu i se recunosc drepturile de către biserică, cât mai ales de către stat. Întregirea bisericii de la 1948 nu s-a făcut de către biserică spunea el, ci de către stat și ca atare nu este validă și el n-o recunoaște fapt pentru care în fiecare an înaintează câte un memoriu la Consiliu de Stat și arată aceste lucruri și cere reînființarea bisericii greco-catolice din Ardeal, care trebuie făcută pe calea tratativelor, a înțelegerii, nu impusă cu forța de către stat.

Mai spunea că el și toți cei din opoziția unirii sunt gata să fie împușcați, sau îngropați de vii, dar nici atunci nu vor putea înghiți mișeliile ce s-au făcut cu ei și biserica lor.

Interesant spunea el că biserica ortodoxă are relații de prietenie cu toate bisericile din țară și din afară, până și cu evreii și unii pocăiți și sectari, dar pe ei nu vrea să-i recunoască. Care sunt de fapt o realitate numai că sunt lipsiți de drepturi pentru că de fapt nu le-a cerut nimeni nici o semnătură nu s-a făcut nici o predare a bunurilor de inventar a averilor bisericii greco-catolice și mai mult lui nu i se recunosc nici studiile, diploma cu cei 25 de ani școală. Apoi mai departe a avut un petic de avere câștigat de taică-său și de acesta a fost lipsit și astfel e

⁴²⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 87.

nevoit să trăiască din mila rudeniilor și a cunoscuților fapt care-l umilește până la dezgust, dar pentru aceasta tot ține capul sus și speră în idealul lui acela că nu peste mult timp lucrurile se vor schimba și că vor lua o altă întorsătură, că soarele dreptății va răsări și pentru el. În aceasta speră și pentru aceasta luptă, acest ideal îi dă tărie și putere pentru ca să îndure orice împilare privind în viitor spre alte timpuri așa cum el le vede și cum le vor trebui să fie până la urmă.

24.09.1972

ss „Mircea Păcurar”

Todea Alexandru se află în atenția Biroului 4. Nota informativă a fost dată în urma sarcinilor trasate.

În continuare va căuta să mai obțină cu el informații pentru a vedea dacă nu are și alte manifestări dușmănoase.

[semnătură indescifrabilă]

297

Inspectoratul Județean Alba
Primit: Mr. Cojocaru Dănilă
Informator: „Valer Munteanu”
Data: 10.10.1972

N.D. 1725/0087
locul: Ocna Mureș

Notă⁴²¹

În ziua de 1 octombrie 1972, ora 12, am cunoscut și stat de vorbă cu Oprinca Ioan, în etate de 45-48 ani, pensionar de boală, fost cu serviciul în învățământ, având în prezent domiciliul în orașul Luduș, județul Mureș, pe strada Bisericii.

Susnumitul a afirmat că este mare catolic și că a fost și în vara aceasta la Todea Alexandru în orașul Reghin de s-a spovedit. De asemenea, a fost acum recent la București și la Blaj, la fostul preot greco-catolic nerevenit Cristea Ioan, cu care sunt veri și a stat mult de vorbă împreună. Atât Todea Alexandru cât și Cristea Ioan i-au spus că vor veni iar greco-catolicii și biserica greco-catolică căci sunt buni prieteni și el, Oprinca Ioan este fiu de preot greco-catolic. Susnumitul a mai declarat că atunci când s-a întâlnit cu Cristea Ioan s-au sărutat și el a cerut de la Cristea Ioan ceva împrumut pe care i-a și primit pe loc.

9 octombrie 1972

ss „Valer Munteanu”

Nota ofițerului:

Prezența notă a fost furnizată de informator în cadrul sarcinilor generale.

Un exemplar se va trimite la județul Mureș și un exemplar se va exploata la materialele cu Cristea Ioan din Blaj.

Alba Iulia la 11.10.1972

ss Maior Cojocaru Dănilă

19.10.1972

⁴²¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 89.

Când trimiteți copia notei la Târgu Mureș să cereți dacă în urmărirea lui Todea Alexandru a apărut ca legătură și obiectivul nostru.

Îmi face impresia că O.I. este un adept activ al fostului cult greco-catolic.

Discutăm.

ss. Lt. Dudaș Aurel

19.10.1972

Dată în fața noastră

Lt. Col. Harmati Nicolae

*Notă explicativă*⁴²²

În luna septembrie, anul prezent, s-a prezentat la mine o persoană. Era un bărbat cam în vârstă de 60 de ani, care mi-a spus că dorește să vorbească cu Ioan Ploscaru. La afirmația mea că eu sunt, mi-a scos și arătat o scrisoare. Văzând eu că scrisoarea era lungă, l-am invitat în casă, l-am poftit să șadă și în acest timp am citit scrisoarea care era trimisă mie de Panaiteșcu Benedict din București. Panaiteșcu îmi scria că dorește să fie hirotonit preot și că acest lucru l-a discutat în străinătate cu Episcopul Vasile Cristea de la Roma, care i-a spus că „tot este mai bine să fie hirotonit în țară”. Din această expresie eu am dedus că Panaiteșcu Benedict a cerut acolo (în străinătate, probabil la Roma) să fie hirotonit preot, dar episcopul Cristea s-a eschivat. Tot în acea scrisoare, Panaiteșcu îmi făcea cunoscut că el nu poate veni aici la Lugoj, și din acest motiv îmi scrie prin (cutare) care îi este rudă. Am citit, însă, numele aducătorului cât și gradul lui de rudenie cu Panaiteșcu, deși ca să mă conving eu că el este, mi-a oferit buletinul de identitate. Atât îmi aduc aminte că numele nu era identic cu al lui Panaiteșcu. În scrisoarea amintită, Panaiteșcu îmi comunica că a fost în străinătate și că se va mai duce și că are pentru mine un cadou, care în același timp e și o operă de artă. Bănuiesc că era vorba de vreo icoană. Eu i-am spus aducătorului scrisorii că la noi în biserica catolică este necesar ca persoanele ce doresc să fie hirotonite să aibă studii teologice și dovezi și aptitudini de viață morală. La aceasta respectivul trimis mi-a răspuns că voi vedea eu, când voi vorbi cu el.

Eu nu-l cunosc și atunci am auzit prima dată de dânsul. Rudenia lui Panaiteșcu mi-a spus că acesta a fost în Grecia, însă nici din spusele lui, nici din scrisoare, nu reieșea că este grec și că este cetățean străin. Nici numele lui nu indica acest lucru. La scrisoarea adresată mie, mai

⁴²² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 93.

era alăturată o scrisoare a lui Menghes Hieronimus⁴²³, din Munchen, din care reieșea că Menghes H., îl cunoaște din București de când era în țară și că era în bune relații. Însă nu se vedea că Menghes l-ar recomanda pentru preoție.

Pe rudenia lui Panaiteșcu, aducătorul scrisorii, l-am întrebat ce om este Panaiteșcu și cu ce se ocupă? Mi-a spus că este în etate de 60 de ani și s-a ocupat cu comerț. Mi l-a descris cum arăta, însă eu nu rețin numai că este gras. Din aceste date, în special etatea înaintată și comerțul mi-l indicau puțin pentru chemarea preoțească.

Bănuind eu că Panaiteșcu ar dori să fie preot la București (fiind el bucureștean), nu era indicat să mă ocup de cazul lui. Bucureștiul să ținea (ca organizare bisericească greco-catolică) de Arhidieceză (Mitropolia) din Blaj. În prezent episcop pentru Mitropolia de la Blaj, este Alexandru Todea din Reghin. În consecință eu l-am îndrumat să se ducă la episcopul Alexandru Todea. Lui Panaiteșcu i-am scris că nu mă pot duce la București și nici el nu poate veni la mine pentru că eu sunt în anchete și ar putea avea și el și eu neplăceri.

Lui Todea Alexandru nu i-am scris referitor la acest lucru, cu aducătorului scrisorii lui Panaiteșcu i-am spus să nu meargă la București, căci eu l-am îndrumat la Reghin să trateze cu el întrucât Bucureștiul se ține de el. Deci ca să nu facă două drumuri i-am recomandat aducătorului scrisorii să treacă pe la Reghin înainte de a se întoarce la București. Dânsul a fost de acord. Eu i-am spus că scrisoarea mea către Panaiteșcu va fi suficientă ca să înțeleagă Todea Alexandru despre ce este vorba. L-am mai invitat să nu se grăbească pentru că deocamdată nu poate fi preot. Dar dacă nu va reuși cu Todea să mă mai întrebe pe mine. Numitul m-a întrebat cum poate călători la Reghin. Eu i-am făcut un itinerar după mersul trenurilor și i-am dat adresa lui Todea din Reghin, strada Bucegi nr. 22. Cu aceasta a plecat și nu am mai avut nici un răspuns nici de la el, nici de la Todea Alexandru.

⁴²³ Menghes Ieronim s-a născut la 9 mai 1910, în localitatea Caramurat (Mihai Kogălniceanu), Dobrogea. A devenit doctor în teologie la Universitatea Catolică din Münster. În anul 1952 este arestat în lotul Ghika-Menghes-Gunciu pentru: „Crimă de înaltă trădare și spionaj în favoarea Vaticanului”. A plecat din România în Germania, de unde a mers la Domnul în 22 aprilie 2002.

ss. Ioan Ploscaru

Observații:

În ziua de 17 octombrie 1972 din serviciul IV, Direcția I București ne-a comunicat telefonic situația cu cetățeanul grec Panaitescu Benedict.

Peste 2 zile, cu ocazia întâlnirii cu obiectivul din Lugoj, i-am cerut ca să-mi relateze dacă i s-au întâmplat unele situații mai ieșite din comun, dacă a fost vizitat de către persoane străine. La această întrebare, a comunicat verbal, apoi a scris nota explicativă despre Panaitescu.

După ce am studiat cele scrise, fiind de față și el, l-am întrebat (menționând că nu-i voi cere să facă completare scrisă, mă interesează ca pe omul care vrea binele). Cel determină să fie atât de prudent, deoarece nu este în concordanță cu dorința manifestată anterior, de a ajunge la închisoare pentru a demonstra lumii, că problema bisericii greco-catolice din România există. La aceasta obiectivul ne-a relatat că nu a menționat în nota explicativă că în scrisoare, recomandarea ca să-l hirotonească pe Panaitescu preot greco-catolic, era făcută în primul rând de canonicul Cârnațiu Pamfil de la secretariatul de stat al Vaticanului. După cum cunoaște, Cârnațiu lucrează „în secret” pentru Securitatea Română, deci putea să fie acesta și acțiunea pentru compromiterea lui și a cauzei pentru care militează.

Despre faptul că, de unde știe despre Cârnațiu, că ar lucra cu Securitatea, n-a vrut să vorbească, menționând numai că se știe în mod cert acest lucru. Știe și Todea, deci va găsi motivare de al refuza pe Panaitescu.

Informația este utilă, în copie să înaintăm de urgență la București, Direcția I-a B.

Lt. Col. Harmati N.

104/99
Sursă de încredere
22.XI.1972

Strict Secret
Exemplarul 2 p.

Raport informativ⁴²⁴

La data de azi am avut o întâlnire cu colaboratorul „Pop Ștefan” care despre numitul Todea Alexandru din Reghin m-a informat următoarele:

La data de 21.XI. a.c. clandestinul s-a întâlnit cu fostul preot revenit Farcaș Victor, care a povestit că în zilele trecute un cunoscut de al său din Reghin pe nume Pop, a discutat cu episcopul greco-catolic Todea care i-a spus următoarele:

A fost chemat nu de mult la București la minister (nu a menționat la ce minister sau la Departamentul Cultelor) cu problema fostului cult greco-catolic. Spunea Todea că la București i s-a promis un termen mai scurt, iar până atunci el să caute și să numească preoți pentru parohiile greco-catolice ce se vor înființa.

Numitul Farcaș Victor era foarte mirat de zvonul ce apare în acest sens privind situația fostei biserici greco-catolice și despre activitatea lui Todea în acest timp, spunând că în momentul de față nu sunt posibilități de a numi preoți din rândul celor greco-catolici deoarece aceștia au îmbătrânit, au decedat și din păcate nu există.

Colaboratorul a primit sarcina de a mai discuta despre acest zvon lansat de Todea pentru a stabili care este poziția foștilor preoți greco-catolici.

Nota la dosarul „Toma” și copia la Direcția I, București.

[semnătură indescifrabilă]

⁴²⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 90.

300

104/99
Sursă de încredere
02.XII.1972

Strict Secret
Un exemplar

*Raport informativ*⁴²⁵

La data de azi, la întâlnirea avută cu colaboratorul „R.1” m-a informat următoarele privind pe fostul preot greco-catolic Feti Leonardo în prezent pensionar din Târgu Mureș.

Susnumitul fiind întrebat ce mai cunoaște nou legat de fostul cult greco-catolic, susnumitul a arătat că nu mai are nici o speranță privind legalizarea cultului. În general toți foștii preoți s-au liniștit deoarece au văzut că nici prin memoriile pe care le fac „mai marii” (se referea la Todea) nu au reușit să facă nimic în acest sens. A spus că el este bătrân și în general toți foștii preoți greco-catolici au îmbătrânit și nu mai au nici o perspectivă pe linia reînființării fostului cult.

Nota la dosarul problemă și la „Toma”.

[semnătură indescifrabilă]

⁴²⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 97.

104/99
Sursă de încredere
05.XII.1972

Strict Secret

*Notă informativă*⁴²⁶

În ziua de 21 noiembrie preotul pensionar Fărcaș Victor din Târgu Mureș îmi spune apoi: frate mi-a spus cuscru de la Reghin că fostul preot de la Reghin Todea a fost chemat la Minister la București; și aceia i-au spus să-și caute preoți și să organizeze cultul greco-catolic.

La-m întrebat cine ți-a spus și cum îl cheamă. A spus că Fomolea [sic!]. L-am întrebat tu ce zici își găsește Todea preoți, a spus și el acum e târziu că majoritatea sunt pensionari unii au murit, așa că nici eu nu cred că chiar de e adevărat acum nu se mai poate face nimic. Eu am spus propria mea părere din neamul lor că două religii nu mai facem.

Târgu Mureș 25 noiembrie 1972

„Ștefan Pop”

Un exemplar la D.U.I. pentru „Toma” și raportul al Direcția I. București.

[semnătură indescifrabilă]

⁴²⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 98.

Note informative -

1973

Strict secret

*Raport informativ*⁴²⁷

La data de 04.I. a.c. [1973] fostul informator „Nicu Georgescu” m-a informat următoarele privind pe numitul Todea Alexandru din Reghin.

Susnumitul înainte cu două săptămâni l-a oprit pe fostul informator și l-a întrebat ce necazuri are cu miliția, deoarece este cercetat de aceste organe. După ce i-a răspuns că nu el este cercetat, ci o fost gestionară privind lipsuri în gestiune, numitul Todea a arătat interlocutorului că el a prevăzut că va avea greutăți în urma renașterii fostei biserici greco-catolice din Teleac.

Din câte ne informează fostul informator, numitul Todea a și lansat prin satul Teleac zvonul că până va fi gata biserica din Teleac, preotul de acolo va ajunge în pușcărie, lucru ce se discută în mod ascuns prin Teleac de rudele lui Todea.

Nota la D.U.I. pentru „Toma”.

[semnătura indescifrabilă]

⁴²⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 100.

303

104/99
Sursă de încredere
29.I.1973

Strict secret

*Raport informativ*⁴²⁸

La data de azi în orașul Târgu Mureș am avut întâlnire cu fostul informator „Nicu Georgescu” despre numitul Todea Alexandru, m-a informat următoarele:

În prima zi de Crăciun a anului 1972, numitul a fost la Todea, la rudele sale din acest sat.

Todea a stat vreo două zile în anturajul rudelor sale apropiate, la care se crede că le-a ținut slujbe în cultul greco-catolic clandestine.

Fostul informator a văzut pe Todea și rudele sale că au vizitat biserica nouă refăcută de sat, dar nu au intrat în ea.

Alte probleme nu a discutat privind pe Todea.

Notă la D.U.I. pentru „Toma”.

[semnătură indescifrabilă]

⁴²⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 103.

Sursă de încredere
30.I.1973

Strict Secret

„Episcopul Todea”⁴²⁹

Fire vicleană. Apare rar în stradă. Sfidător în legătură cu sfințirea bisericii din Teleac. Sabotajul lui din ziua Sfințirii s-a simțit – la îndemnul lui – lumea nu a mers la biserică – e vorba de adepții lui.

Totuși sfințirea s-a făcut. După mine: este un criminal, un sabotor.
Unul care urăște poporul nostru muncitor.
Până când!

[semnătură indescifrabilă]

Una copie la D.U.I. „Toma”.

[semnătură indescifrabilă]

⁴²⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 104.

305

Informator: „Ioan Blăjan”

30.01.1973

*Notă informativă*⁴³⁰

În legătură cu numitul Alexandru Todea, confirmă Mihail Stoița că în anul 1969, luna iulie, l-a întâlnit în autobuzul care mergea de la Târgu Mureș la Blaj, nu știe la cine a venit.

Dionisie Popa (str. Învățătorilor), afirmă că în 1971 a venit cu un autoturism chiar la el la Blaj și l-a rugat să-l lase să facă o liturghie în casa lui și l-a lăsat și apoi a plecat.

Acum recent, o lună de zile, Alexandru Oltean și I. Miclea⁴³¹ au plecat la înmormântarea părintelui Stoica din Alba Iulia. În gara Alba Iulia i-a întâmpinat Alexandru Todea. După înmormântare, de la ușa cimitirului, nu l-am mai văzut.

ss. „Ioan Blăjan”

Nota ofițerului:

În referire la aspectele expuse în această notă, a mai existat o informație venită de la județul Mureș (se pare) din care rezultă că Todea ar desfășura niște activități organizate pe linie greco-catolică în orașul Blaj și localitățile de pe râul Târnava Mică:

– În legătură cu vizita făcută la Alba Iulia, cu ocazia înmormântării lui Stoica (fost preot greco-catolic nerevenit) mai sunt și alte informații care se referă la acest lucru.

– Se va reactiva informatorul.

– Se trimite copie la județul Harghita [sic!] pe a cărei rază de responsabilitate domiciliază Todea.

– Se va identifica Popa și va fi verificat de către Mr. Bordeanu.

ss. Maior Rotariu Iulian

30.01.1973

⁴³⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 112.

⁴³¹ Canonul Ioan Miclea a trăit în perioada anilor 1902–1982.

104/99

Sursă de încredere

03.II.1973

Candidat la Securitatea „M.I.”

Strict secret

un exemplar

Referință⁴³²

Pe părintele Todea din Reghin îl cunosc încă de pe băncile școlii. Nu am fost colegi de clasă, dânsul fiind mai mic decât mine. A fost un element valoros, fiind între cei mai buni din clasă. A fost după câte știu băiat de țăran, destul de nevoiaș fapt pentru care a fost primit în internatul numit „Casa Domnului” condus de preoți francezi care au venit pentru acest țel în România. Acest internat pregătea pe elevii meritoși și mai strict pentru profesiunea de preot. Părintele Todea a studiat foarte bine și s-a pregătit încă de pe băncile școlii pentru cariera de duhovnic sufletesc. După terminarea studiilor a fost trimis la Roma la Institutul teologic „De Propaganda Fide”. Pe vremea aceea numai elementele bine pregătite se bucurau de acest avantaj fiindcă studiau în mod gratuit filozofia și teologia, putând studia concomitent și alte specialități și în special limbile latină, franceză, italiană și altele fiindcă între teologi erau oameni veniți din toate țările europene.

După terminarea studiilor teologice se sfințește de preot și revine ca profesor de religie la școlile din Blaj (mai ales la Liceul „Sf. Vasile”) unde stă până în momentul când a fost numit drept protopop greco-catolic al Reghinului. Ca profesor la Blaj s-a manifestat, de asemenea drept un om harnic, destoinic, muncitor. Trecerea dânsului ca protopop al Reghinului se datorește acestei puteri de muncă deosebite și calităților sale de bun cunoscător al profesiunii. La Reghin pe lângă funcția de protopop a mai îndeplinit și pe aceea de profesori de religie la fostul liceu „Petru Maior”. Ca protopop a dezvoltat activitate specifică funcției sale. După câte știu a fost stimat, apreciat, de cetățenii din Reghin pentru activitatea desfășurată în această calitate. Mai pe urmă a venit problema unificării celor două biserici ortodoxe și

⁴³² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 105.

catolică. Dânsul a fost împotriva acestei treceri și din cauza aceasta a suferit rigorile legii. În închisoare a fost ridicat la rangul de episcop de către monseniorul Schubert (fostul vicar al Mitropoliei Catolice din București). După mai mulți ani de închisoare a fost eliberat și a venit la Reghin, fosta sa parohie, unde trăiește și astăzi. Dânsul nu dorește și nu vrea să revină la vechea sa religie strămoșească – ortodoxă – sub nici un motiv. Rămâne în expectativă să vadă cum se vor desfășura evenimentele în legătură cu tratativele, între guvernul nostru și cei din Roma. De asemenea, nu vrea să treacă la romano-catolici, considerând aceasta ca o trădare a neamului său și ca o jicnire a rândurilor catolicilor care nu sunt de neamul nostru. Cred că asta este părerea mea, că până la urmă guvernul nostru va găsi o soluție justă și acestei probleme. Am vorbit mai de multe ori cu dânsul și recunoaște marile realizări făcute de Regimul nostru de democrație populară și admiră munca realizată în 25 de ani de regimul RPR.

Nu știu din ce trăiește. Am auzit că primește din partea Vaticanului, anumite ajutoare bănești. Probabil este ajutat mult de neamurile sale din jurul Reghinului. A vrut să fie profesor de latină sau franceză, dar dat fiind situația sa i-am spus să nu se aștepte la aceasta.

Nota a fost dată de candidat pe bază de solicitare, în sensul de a se face cunoscut în scris, ce cunoaște despre numitul Todea Alexandru din Reghin element ce este cercetat prin D.U.I.

Elementul va sta pe mai departe în contact cu Securitatea ca colaborator.

Nota la D.U.I. „Toma”.

[Semnătură indescifrabilă]

06.II.1973

Sursă de încredere

Notă⁴³³

În ziua de 30 ianuarie 1973 la ora 17:30 a sosit la locuința mea Husar Roman și a stat până la ora 20:30. Din vizita aceasta de trei ore în care timp și-a făcut o autobiografie verbală romanțată am extras următoarele:

a. Relațiile lui Husar Roman cu conducerea clandestină a bisericii greco-catolice sunt contradictorii: recunoaște autoritatea de episcop mitropolit a lui Todea Alexandru căci „fără a se supune unei jurisdicții nu există biserică a spus el, – principiu de drept bisericesc – însă, în această linie îi atribuie lui Todea culpa de a avea „bitangi în Reghin” (copii din flori), imoralitate inadecvată la demnitatea de episcop. Informația despre copiii naturali ai lui Todea, o deține de la defunctul profesor Bujor, informație pe care i-a dato în timpul când trăia profesorul și pe care i-a servito spontan și pe care Husar o crede reală.

Relațiile cu Iosif Pop protopopul greco-catolic al Târgu Mureșului sunt și mai contradictorii deoarece toate întrebările directe pe care le-a pus cu Iosif Pop au avut caracterul de a primi Husar insulte, umilințe și nedreptăți pe care nu i le iartă lui Iosif Pop niciodată. Îi recunoaște lui Iosif Pop titlul de protopop dar îl contestă pe cel de vicar, iar funcția de protopop i-o consideră ca fiind obținută de Iosif Pop grație legăturilor de rudenie cu foștii canonici de Blaj, iar ca protopop îl consideră incorect folosindu-și neamurile și clică.

Este la curent cu activitatea greco-catolică din Cluj. El a spus că părintele Chindriș⁴³⁴ nu a murit, că episcopul Dragomir (episcopul

⁴³³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 101.

⁴³⁴ Chindriș Vasile s-a născut la 2 octombrie 1905, în Ieud, Maramureș. Studii: Teologia; preot greco-catolic (necăsătorit). În anul 1948, a refuzat să treacă la cultul ortodox, menținându-se pe poziție de rezistență. După înfăptuirea actului de unificare a celor două biserici, Vasile Chindriș a desfășurat o intensă activitate pe linia clandestinității greco-catolice. În anul 1956 a fost inițiatorul acțiunii de reînființare a cultului greco-catolic, îndemnând credincioșii greco-catolici să retracteze trecerea lor la ortodoxie

greco-catolic al Clujului⁴³⁵) este mult mai capabil decât Todea (însă Todea este și mitropolit), iar episcopul Teofil Herineanu⁴³⁶ actualul episcop ortodox al Clujului (fost preot greco-catolic) are o politică împăciuitoare apropiindu-și preoțimea greco-catolică exprimându-se pentru ea.

b. Relațiile lui cu preoțimea greco-catolică din Târgu Mureș le menține cu Friciu Comes și cu sursa. Despre aceștia are păreri bune. Friciu i-a transmis dorința lui Todea de a liturghisii la aniversarea de 62 ani a lui Todea, probabil că Todea a voit să facă un sondaj, să cunoască pe acei preoți greco-catolici, pe care s-ar putea baza și care implicit îi recunosc funcția de mitropolit și a făcut și el actul acesta în semn de susținere a activității episcopale a lui Todea, liturghisind la intenția lui Todea.

c. Activitatea lui de preot greco-catolic clandestin și-o evaluează ca fiind de cea mai bună calitate. Experiența acumulată de el nu e egalată de nici un alt preot greco-catolic actual și are speranța că o poate etala în eventualitatea acordării libertăți bisericii greco-catolice în mod democratic va cere satisfacerea drepturilor lui. Un post de protopop greco-catolic i e cuvine pe merit.

și să ceară reînființarea cultului. În acest scop a adunat un mare număr de credincioși în fața Bisericii Piariștilor, din str. Universității – Cluj, oficiind în aer liber o liturghie după ritualul greco-catolic. Cu acea ocazie a fost arestat, cercetat și deferit justiției. Pentru „activitatea dușmănoasă” a fost condamnat de către Tribunalul Militar Cluj, prin sentința nr. 1202 din 1957, la 10 ani închisoare corecțională... Preotul Vasile Chindriș a fost arestat la data de 13 august 1956; a fost în penitenciarele: M.A.I. Cluj, Gherla, Satu Mare și iarăși Gherla. A fost grațiat la data de 14 aprilie 1964. După ce s-a eliberat din închisoare, s-a stabilit cu domiciliul în orașul Cluj și în scurt timp a fost semnalat de agentură că și-a reluat activitatea, oficiind slujbe religioase la domiciliul său, după ritualul greco-catolic. A declarat „fățiș că el nu poate refuza credincioșii care îl solicită să le satisfacă anumite cerințe religioase”. Conform ACNSAS, Fond Operativ, Dosar Chindriș Vasile, I3571/1 [număr vechi inventar: 164704, vol. Nr. 1], filele 4–6.

⁴³⁵ Episcopul Ioan Dragomir a fost episcop de Maramureș.

⁴³⁶ Teofil Herineanu (sfințit preot de Episcopul Iuliu Hossu). Herineanu, fost greco-catolic, este sfințit episcop ortodox la mănăstirea Dragoslavele (mănăstire în care au avut domiciliu obligatoriu episcopii Bisericii Române Unite). Devine Episcop al Romanului și Hușilor, apoi Episcop de Cluj, iar în toamna anului 1973 Episcopia Clujului este ridicată la treapta arhiepiscopiei și, în acest context, Teofil Herineanu a fost pus în noua sa demnitate. Promovarea foștilor greco-catolici în Biserica Ortodoxă era obișnuită în acea perioadă, a se vedea și cei 37 de preoți sau protopopi care au semnat „Proclamația” sau „Adunarea” de la Cluj din 1 octombrie 1948.

d. Repetă că totuși există această dezbinare religioasă în mintea neamului românesc – ortodocși – greco-catolici. Ar fi potrivit o unificare religioasă a românilor făcută în spiritul înțelepciunii celor din anul 1700, folosindu-se relațiile bune și sănătoase ale ortodoxiei și orientării politice spre cultura franceză și italiană. Apreciază bunele tradiții ortodoxe și omenia creștinului ortodox de rând, ba chiar și față de preoțimea ortodoxă are multe păreri bune. Repetă că unificarea n-a fost înțeleasă în sensul acesta bun, căci intențiile lui și învățăturile lui ar fi dat roade mai mari în libertate și climat de colaborare și înțelegere la nivel spiritual. „Azi ne măcinăm forțele în a căuta punctele de vrajbă, în loc de a ne lua frățește pentru ridicarea cultural-religioasă a întregului neam”.

e. Nu și-a manifestat părerea în problema trecerii la ortodoxie a sursei, neobținând nici un răspuns intenției sursei de a cere încuviințarea episcopului în această problemă. Și el a fost tentat odată, căci devenise vacant postul de preot la fosta catedrală greco-catolică din Târgu Mureș, să facă o trecere la ortodoxie în condiția de a i se da acel post lui, însă s-a răzgândit socotindu-se prea lipsit de diplomație, de a nu se deconspira și a nu predica adevărurile pe care le practică și în prezent, în scurt timp ar fi arestat, căci amvonul îl consideră tribuna de a rosti, de la înălțimea lui, cuvântul lui Hristos.

104/99
17.02.1973

Strict Secret

*Raport*⁴³⁷

La data de 10.II. a.c. împreună cu tovarășul Dolinic [sic!] și șeful de post, plutonier Slavco, ne-am deplasat la locuința numitului Ștef Ștefan din satul Lăscud, unde a predat organelor noastre materialele folosite de el în scop de propagandă și activitate greco-catolică.

Prin discuțiile purtate cu călugărul Emilian, am stabilit că în vara anului trecut a fost la domiciliul lor din Lăscud episcopul greco-catolic Todea Alexandru din Reghin.

Susnumitul a venit la Lăscud pentru a vedea cum trăiau acolo acei foști călugări greco-catolici din ordinul Sfântul Augustin (asumționiști) în frunte cu Ștef Ștefan.

Todea a apreciat pozitiv activitatea monahală pe care o desfășoară acești călugări, de activitatea lor zilnică de călugări și de faptul că și-au improvisat o biserică în locuința lui Ștef. Susnumitul i-a îndemnat la această activitate și pe viitor.

Prin discuțiile purtate de subsemnatul cu cei trei călugări le-am dat de înțeles că organele noastre cunosc despre această activitate a lor de la Todea, menționând următoarele:

„Domnul Episcop – Înalt Preasfințitul – nu face ceea ce el îndeamnă pe alții a face (mă refeream la activitatea lor ilegală) lui în totdeauna îi place să scoată castane din foc cu mâna altora (mă refeream la faptul că îi îndeamnă pe alții la activitate ilegală greco-catolică, iar el face pe nevinovatul). Așa a făcut și cu dumneavoastră aici, v-a agitat la activitate greco-catolică și apoi a plecat la alții pentru a le face și acestora necazuri”.

Cei de mai sus au fost surprinși de cele spuse și nu au mai spus nimic.

Notă la D.U.I. „Toma” și una la raportul de lucru Ștef Ștefan.

[semnătură indescifrabilă]

⁴³⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 108.

104/99
17.02.1973

Strict Secret

*Raport*⁴³⁸

La data de 09.II. a.c. în nota explicativă dată de fostul călugăr bazi-litan greco-catolic Fică Cornel organelor noastre, ne-a relatat următoarele despre numitul Todea Alexandru din Reghin:

„Cât privește pe episcopul Todea Alexandru, l-am vizitat cam de 2 ani. Dânsul este o fire extrem de dură, care l-a întrebarea mea ce crede despre viitorul bisericii unite a refuzat să răspundă, spunând că această problemă nu este de discutat și că organele de stat vor rezolva la timpul său cauza bisericii unite și că speră într-o revenire din partea statului român asupra deciziei de desființare a bisericii unite din 1948. Dânsul este de părere să fie cât se poate de fidel și loial orânduirii statale, pentru că suntem cetățeni ai țării, așa după cum cronicarii au înregistrat aportul adus de oamenii Blajului, de școlile Blajului, de biserica Blajului, la unitatea neamului, cultura și prosperitatea ei, unde au învățat sute de copii ai păturii iobage române. Școlile Blajului au fost primele școli din țara Românească, în care s-a predat în limba română. Inocențiu Micu Clain a fost primul om mare român, care a folosit de prima dată expresia de „națiune română” în Ardeal. Întreaga cronică a lui Gheorghe Șincai demonstrează aportul adus de Roma papală pentru luminarea neamului românesc. Toate documentele lui Șincai despre latinitatea și trecutul neamului românesc au fost culese din bibliotecile de la Roma și ale Vaticanului.

În spiritul trecutului gloriei Blajului dorim să servim cu același sentiment național și religios neamul și țara românească, vorba lui Bărnăuțiu „țineți cu poporul să nu răătăciți”. Și apoi când Heliade Rădulescu a vizitat Blajul a descoperit în fața bisericii și școlilor din Blaj spunând: „de aici a răsărit soarele românilor”.

Nimic dușmănos pentru națiune în tot trecutul bisericii blăjene, precum nimic dușmănos nici acum. Operele grandioase ale Blajului

⁴³⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/4, fila 109.

pentru națiunea română, iar noi urmașii Blajului, vrem să ne slujim țara, neamul și biserica cu același elan maxim de credință către neam și stăpânire. Jertfa Blajului o găsesc prea tare (din trecut) pentru ca să nu le putem da uitării. Ingratitudinea noastră față de posteritatea Blajului ar fi un păcat de neiertat, o nerecunoștință a întregii națiuni române. Biserica greco-catolică este animată de sentimentul național și în felul acesta dorește să-i fie slujitoare”.

Cu ocazia predării unor cărți religioase editate de fosta biserică greco-catolică și alte obiecte de cult, într-un sertar am găsit o fotografie de călugăriță a numitei Costinaș Susana din Reghin.

Cu scopul de-al compromite pe Todea și față de numitul Fică Cornel privind legăturile sale amoroase cu numita Costinaș, i-am pus întrebarea: „Cine-i doamna?”. Fică a răspuns: „Este fosta călugăriță Costinaș din Reghin”. Subsemnatul i-am răspuns: „Da, este doamna Todea din Reghin”.

Numitul Fică Cornel s-a uitat la mine și a răspuns: „nu am știut acest lucru”.

[semnătură indescifrabilă]

M.I. Insp. Jud. Mureș
Serviciul I, Direcția 4
28.II.1973

Strict Secret

Notă⁴³⁹

La data de 30.I.1973 numitul Todea Alexandru din Reghin, a redactat un nou memoriu pe care la 17.II l-a prezentat Consiliului de Stat, în care arată următoarele:

– „au trecut 24 ani de persecuții religioase a fostului cult greco-catolic”...

Arată că a mai făcut și alte memorii, dar nu s-a primit răspuns, cu toate că era vorba de o nedreptate... De ce nu se întronează legea, acolo unde este abuz... etc. Biserica unită a fost și este și la ora actuală biserică constituțională și legală, dar, prin abuz este împiedicată să-și exercite drepturile sale... ar fi cazul să fim reabilitați...

Dacă un preot – arată Todea în memoriu – rostește o rugăciune la înmormântarea unui confrate s-au vreunui credincios, oficialitatea ortodoxă și organele de stat se pun în mișcare, fac ancheta printre participanți și consideră acest lucru o crimă, cer prin urmare de a se lua măsuri, să se cunoască obiectiv problema bisericii unite, să înceteze jignirile și să manifestăm convingerile nestingheriți. De la vorbă să se treacă la fapte...

În memoriu Todea cere:

– Să nu se permită oficialității ortodoxe să sărbătorească jubileul de 25 ani de la unificare, pentru că a călcat în picioare adevărul și dreptatea și ne-a răpit libertatea. Dacă totuși nu se va ține seama de cele de mai sus, și oficialitatea ortodoxă va sărbători jubileul de 25 ani atunci cerem respectuos să ni se permită și românilor uniți să ne întrunim și să facem bilanțul celor 25 de ani de la dezlănțuirea cumplitelor persecuții, care în limbajul oficialității ortodoxe se numește reunificare. În al treilea rând până la reintrarea în legalitate a bisericii române unite, prin recunoașterea de fapt a acestei legalități din partea guvernului,

⁴³⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 113.

cerem autorităților de stat să ne aprobe printr-o declarație publică, ori pe altă cale pe care va considera-o potrivită, că românii uniți, care nu s-au dizolvat au dreptul să cheme la înmormântarea lor pe orice preot, de orice confesie și că și în cazul când preotul ar fi altul decât cel ortodox, sau nu ar fi deloc preot, au dreptul să fie înmormântați în cimitirele care aparținut bisericii române unite. În al patrulea rând datorită faptului că am scris de mai multe ori în problema memoriului de față și nu mi s-a răspuns niciodată, ceea ce înseamnă că memoriile sau cererile n-au ajuns la cunoștința președintelui Consiliului de Stat, declar că dacă nici de data aceasta nu-i va ajunge și nu voi primi răspuns, voi căuta să-i ajungă la cunoștință pe o altă cale pe care o voi considera-o potrivită.

Pentru conformitate cu copia ce se află la Direcția I, M.I. București.

[semnătură indescifrabilă]

104/99
Sursă de încredere
15.III.1973

Strict Secret

Notă⁴⁴⁰

În cursul anului 1973 Todea Alexandru a fost la librărie de mai multe ori și a cumpărat aproape din toate titlurile apărute în domeniul istoriei și istoria filosofiei. Pe lângă aceste volume a cumpărat volumele nr. 1-5, volumul congresul al X-lea și volumul conferința națională. Îmi aduc aminte că atunci când a apărut cartea Codul penal explicații teoretice, IV, a stat mai mult timp în librărie, a studiat mai multe capitole, iar s-a exprimat că a găsit un articol (nu rețin care) care este mai mult ca orișice așteptări în justa interpretare a codului penal. Pe la mijlocul lunii a II-a a venit și a cumpărat vol. VI din lucrarea Tovarășului Ceaușescu – iar aproximativ în jurul datei 21-24 vol. II, a cumpărat vol. VII din lucrarea Tovarășului Ceaușescu. Eu l-am întrebat că pentru ce cumpără aceste cărți în majoritate conținut politic, Todea Alexandru mi-a răspuns că lucrează la un memoriu pe care îl dezbate tocmai din spusele Șefului Statului nostru și-l va trimite direct personal lui Ceaușescu (cuvinte proprii a lui Todea Alexandru, iar dacă vreau să știu, el colecționează toate numerele din revista „Lumea” și că are și o serie de colecții de ziare, iar cărți de care cumpără el nu mulți au în Reghin (referindu-se la cele apărute în editura politică). Am încercat ca să fiu invitat pentru a-i vedea biblioteca personală dar mi-a răspuns că el nu primește pe nimeni în afară de cei pe care-i meditează de unde primește banii pe care-i lasă la librărie, majoritatea din ei. Tot în cursul anului 1973 (nu aș putea preciza luna), a cumpărat cărți filozofice și dicționare în sumă suficient de mare și mi-a spus că primul drum al lui este de la poștă la librărie unde lasă mai mult de $\frac{1}{4}$ din suma primită, de la oficiul Comturist nu mi-a spus că ce valoare a primit și că de la cine prin Comturist; este adevărat că nici eu nu l-am întrebat.

01.III.1973

„Valer”

⁴⁴⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 114a.

312

104/99
Sursă de încredere
23.III.1973

Strict Secret
Un exemplar

Notă informativă⁴⁴¹

Prieteni de a lui Todea:

Dr-ul Nicoară

Avocat Tărtăsescu

Familia Pintic Au.

Fam. Morariu

Preoți nereveniți:

Giurgiu Augustin fost la Băița, merge regulat în toată dimineața la biserica romano-catolică.

Ciugudeanu – fost la Sântu, foarte rezervat – viclean. Soția învățătoare – înfocată greco-catolică.

Pop Simion – foarte perfid. Soția lui în toată dimineața la biserica romano-catolică.

Fostele călugărițe – acum lucrează pe la spital multe din ele – în toată dimineața la biserica Romană-catolică.

⁴⁴¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 116.

104/99
Sursă de încredere
24.03.1973

Strict Secret

*Raport informativ*⁴⁴²

La data de 22.03. a.c. fiind deplasat în orașul Reghin, l-am contactat pe candidatul la recrutare „M.I.”, care despre numitul Todea Alexandru din Reghin m-a informat următoarele:

Susnumitul în ultimul timp a fost bolnav, fapt pentru care a stat mai mult acasă în Reghin. I-a spus candidatului că a făcut un nou memoriu la Consiliul de Stat privind legalizarea fostului cult greco-catolic. Nu a arătat despre conținutul memoriului, însă a spus că are încredere că conducerea de partid și de stat va revizui cât se poate de repede problema fostului cult.

A mai arătat că fostul episcop greco-catolic Iuliu Hossu pe perioada cât a trăit a fost susținut de Papa Paul al 6-lea cardinal, însă acest lucru nu s-a adus la cunoștința nimănui pentru a nu-i face greutate.

Nu i-a arătat condițiile dacă de curând are intenția de a pleca undeva, spunea că deocamdată va sta acasă.

Colaboratorul a promis că va mai discuta mai de detaliat cu Todea despre problema memoriului și a activității sale pe linia greco-catolică.

Nota la D.U.I. [Dosarul de urmărire informativă] „Toma”.

⁴⁴² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 117.

104/99
03.IV.1973

Strict Secret

*Notă raport*⁴⁴³

La data de 31.III. a.c. la Târgu Mureș, l-am contactat pe fostul preot greco-catolic Velea Augustin din Gurghiu.

Printre alte discuții purtate cu susnumitul, fiind vorba de activitatea dușmănoasă de rezistență greco-catolică desfășurată de unele elemente din județ, am adus în discuție, chipurile fără să vreau următorul aspect:

Organele noastre și cele de miliție în ultimul timp au întreprins unele măsuri asupra călugărului bazilitan Fică Corneliu din comuna Iernut, satul Lechința de Mureș, care fără nici o pregătire corespunzătoare și autorizație legală, se declara în public preot greco-catolic – desăvârșit – cum spunea el – și pregătit în condițiile ilegalității și care prin discuțiile avute cu subsemnatul, am stabilit că a fost hirotonisit ca preot de către episcopul clandestin greco-catolic Todea Alexandru din Reghin.

I-am mai arătat lui Velea că despre astfel de numiri de preoți și (numiri) hirotonisiri a lor de către Todea, am aflat și de la un alt cetățean din Reghin (nu am arătat că se numește Vultur Eugen) care se laudă în cercuri mai restrânse de această calitate a sa.

În încheierea discuțiilor cu Velea, am arătat că mie îmi convine că avem astfel de „lăudăroși”, deoarece de la ei pot afla astfel multe probleme, așa cum de altfel am aflat și de la Fică Corneliu, care mi-a fost coleg de școală la fosta școală normală din Târgu Mureș și pe care-l cunosc încă din acea perioadă când eram elevi. În acest sens am menționat că este bine când ai astfel de „cunoștințe”, care vrei nu vrei te poți folosi de ele.

Am mai menționat că tot de la el am aflat și de existența altor trei călugări dintr-o comună din județ, care trăiau și activau organizați și

⁴⁴³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 119.

asupra cărora fără prea multe eforturi am acționat pentru prevenirea activității lor dușmănoase de rezistență greco-catolică.

Toate cele de mai sus le-am discutat cu fostul preot greco-catolic Velea Augustin, deoarece acesta în câteva zile îi va aduce la cunoștința lui Todea aceste aspecte care îl vor neliniști și sunt de natură a-i da de gândit și a-i compromite pe Fică Cornel și alte elemente greco-catolice din anturajul său, cum este și Vultur Eugen și alții.

Nota la D.U.I. „Toma” și „Faure”

[semnătură indescifrabil]

315

104/90
13.04.1973

Strict Secret

*Raport*⁴⁴⁴

La data de azi fiind deplasat la Consiliul Popular județean Mureș, la împuternicitul județean al cultelor, am aflat următoarele despre numitul Todea Alexandru din Reghin.

Susnumitul în zilele trecute a trimis o telegramă la CC al PCR prin care cere să fie primit în audiență de către Tovarășul Secretar General al PCR, președintele Consiliului de Stat.

Todea Alexandru arată în telegramă că scopul primiri în audiență este următorul:

De a cere reconsiderarea de către statul român și legalizarea fostului cult greco-catolic.

Se mai arată:

– Reprezentanții fostului cult nu au nici o pretenție la despăgubiri, să se șteargă peste tot ce a fost până în prezent în problema greco-catolică.

– Nu au pretenție să se restituie averile sau alte bunuri luate în 1948.

– Preoții și laicii reveniți la ortodoxie nu au pretenție de a se reîntoarce la fostul cult greco-catolic.

Todea mai arată dacă ar fi primit în audiență ar putea da conducerii de stat, relații bune ce ar fi utile delegației de stat care în viitorul apropiat ar vizita Vaticanul și pe Papa Paul al VI-lea.

– Dacă s-ar legaliza fostul cult prin ei, statul nostru ar putea rezolva și facilita unele probleme de relații interstatale mai bine ca cei din cultul romano-catolic și-n special episcopul Marton Aron. Todea arăta că dacă chiar nu va fi primit în audiență cel puțin Tovarășul Președinte al Consiliului de Stat să vadă memoriile sale și să scrie pe ele văzut, chiar dacă nu i se va da răspuns pozitiv și altele.

La data de 12.04. a.c. Todea a fost primit în audiență de către tovarășul Secretar al Consiliului Popular Județean Mureș și toate cele de mai sus le-a relatat și dânsului.

⁴⁴⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 145.

La 17.04. a.c. s-a transmis tovarășului primar al Consiliului popular Reghin, faptul că Todea poate pleca la București pentru a fi primit în audiență.

- Cele de mai sus le-am raportat tovarășului Lt. Col. [indescifrabil].
- Tov. Lt. Col. Mathe Al. le-a raportat Direcției I, Tov. Lt. Col. Danciu!
- Nota la D.U.I. „Toma”.

S-a transmis aspectul la Securitatea Reghin.

316

17.04.1973
100/F. Gh.
Sursă de încredere

Strict Secret

Notă⁴⁴⁵

Conform sarcinilor trasate, în ziua de luni, 16 aprilie 1973, am plecat la Reghin cu autobuzul Rata, la ora 10:30 și am ajuns la ora 11:10. Am ajuns la locuința lui Todea Alexandru în jurul orei 12 și am intrat direct în casă, unde l-am aflat singur. Din câte mi-am dat seama, el lucrase, înainte de sosirea mea la o lucrare, deoarece pe birou erau câteva coli de hârtie scrise cu cerneală, iar pe coala care era deasupra, era doar două rânduri complete, iar al treilea rând era întrerupt la jumătate. Primirea a fost făcută în antreu, unde există o masă simplă în stânga cu vreo 4-5 scaune, iar în dreapta un cuier. După ce m-am prezentat, și-a amintit de mine și lăsând pălăria și balonzaidărul pe curierul din antreu, m-a invitat în camera lui de lucru, oferindu-mi un scaun.

Conversația a urmat în felul acesta: la început m-a întrebat despre scopul vizitei mele. I-am răspuns că pe data de 18 aprilie am un bilet de internare la un spital, că mă simt bolnav grav cu nervii (i-am arătat certificatul medical de concediu și biletul de internare, dar nu s-a uitat în ele), i-am spus că am avut în ultimele două nopți același vis, în care mi-a apărut el în vis, chemându-mă la el și o forță irezistibilă m-a îndemnat să mă urc pe autobuz și am sosit la el, socotind că în situația sănătății mele șubrede, e un semn de sus să primesc de la el binecuvântare, căci s-ar putea să mor, simțindu-mă epuizat, mi-a spus ca o completare, a doua întrebare (care ținea drept o invitație) ca să-i vorbesc despre mine, de la ultima noastră întrevvedere, luna mai 1942 (sau iunie 1942) la Căpușul de Câmpie. I-am făcut o enumerare a datelor mai importante, fără să amintesc de trecerea mea la ortodoxie și apoi revenirea mea la catolicism; am insistat mai mult asupra detențiunii mele, pe care am colorato cu vopsea greco-catolică, spunând că am rezistat la anchetă, la întrebările puse de Securitate cu

⁴⁴⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 129.

privire la ajutoarele primite de la fostul protopop al Ludușului Oltean Ion, combinând detenția mea concomitent cu detenția lui Coman Ion și Pop Ovidiu (ambii decedați) din confruntările făcute de Securitate în această problemă, au fost tari pe poziția negativistă, atât cei doi preoți (decedați) cât și eu. Ei au fost eliberați, iar eu condamnat fiind implicat ca chiabur, neputând achita impozitele și a preda cotele de cereale și apoi într-un proces politic de nedenunțare a unui fugar.

M-a lăsat să vorbesc până când am pronunțat numele lui Pop Ovidiu, despre care m-a întrebat dacă știu cauza morții lui și i-am răspuns că, probabil a decedat din diabet în urmă cu vreo 10–15 ani. Știa că și Ioan Coman a decedat. S-a interesat de familia mea, de un cumnat de al meu, Alexandru Nicolescu (nepot al fostului Mitropolit greco-catolic Alexandru Nicolescu⁴⁴⁶) despre două surori ale mele, Ioana care este căsătorită cu Alexandru Nicolescu și și-a notat adresa lor din București cu creionul pe o altă coală de hârtie albă și Melania din Petroșani căreia nu i-a cerut adresa (el fiind în Blaj prieten cu Alexandru Nicolescu pe când locuia în aceeași curte mitropolitană din Blaj – Todea era secretar al mitropolitului, iar Alexandru Nicolescu contabil la Banca Națională din Blaj). A insistat mai mult cu privire la familia lui Alexandru Nicolescu, din viața căruia i-am romanțat episodul netrecerii lui la ortodoxism, pe când era contabil șef al băncii naționale din Târgu Mureș, pentru care lucru a avut de suferit. Todea a spus că știe că „Brezeanu” fost jurist la Banca Națională, iar prin 1948–1949 a șicanat funcționarii de la Banca Națională din Târgu Mureș, însă nu știa că Alexandru Nicolescu era la Târgu Mureș pe atunci. S-a interesat despre tatăl meu cum a murit și i-am redat ultimele zile ale vieții sale, că a cerut să fie spovedit de un preot din Petelea. Todea mi-a spus numele acelui preot, Matei, fost canonic greco-catolic (eu nu știam numele acelui preot). S-a interesat și despre o soră a lui Alexandru Nicolescu, numită Ana, zisă Dodo, despre care nu știa că locuiește în Sibiu și că în trecut era mare credincioasă greco-catolică.

În legătură cu copiii mei am spus că am o fetiță căsătorită în Cluj, la care cam de două-trei ori pe an merg în vizită și că l-am cunoscut

⁴⁴⁶ Alexandru Nicolescu s-a născut la data de 8 iulie 1882, în localitatea Tulgheș, județul Harghita. În perioada anilor 1922–1936 a fost Episcop la Lugoj, apoi Mitropolit la Blaj, până la sfârșitul vieții (5 iunie 1941).

pe Prunduș din Cluj, dar la Zalău, unde am căsătorită cea mai mică fetiță, n-am fost decât o singură dată, la fel și la Petroșani, unde stă sora mea, am fost o singură dată într-un concediu. Mi s-a părut că povestirea mea i-a plăcut și și-a adus aminte de o corespondență ce am purtato amândoi în 1942 cu privire la ecoul predicilor lui în rândul credincioșilor greco-catolici din Căpuș și mi-a spus că una din scrisori o păstrează și acum și mi-a redat din memorie conținutul ei – care se referă la activitatea adventiștilor, care a fost stăvilită „în urma predicilor ținute de el în Căpuș”.

I-am spus că eu țin legătura cu unii credincioși din Căpuș, care mă vizitează la Târgu Mureș, dar eu nu merg în Căpuș ca să nu expun pe credincioși la neplăceri, dar credincioșii greco-catolici de pe satele din Câmpia Transilvaniei s-au obișnuit să se oprească pe la părintele Husar Roman care locuiește în Calea Voinicenilor și care în mod eroic se expune pentru cauza greco-catolică, a fost arestat din această cauză de vreo 3–4 ori. S-a interesat dacă Husar Roman e pensionar sau în serviciu. I-am răspuns că nu a obținut pensie, n-a fost salariat și că trăiește împreună cu bătrâna lui mamă, văduvă din primul război mondial, cu existența o duce greu, vânzând produsele din gospodăria lui personală, ouă, porci, căpșune, pentru care fapt este rău cotate de frații preoți din Târgu Mureș, deși după părerea mea, activitatea depusă de Husar Roman este eroică din punctul de vedere greco-catolic. Todea e replicat următoarele: metoda lui Husar Roman e neconformă disciplinei bisericii, care se bazează pe disciplină și recunoașterea autorității legitime. I-am spus lui Todea că Husar Roman este puțin supărat deoarece Todea a fost până la Dogaru Grigore, care locuiește în vecini cu el și pe Husar Roman, Todea l-a ocolit. Todea a spus că el așteaptă ca Husar să ia legătura cu el și nu invers, „cine vrea să recunoască autoritatea bisericii greco-catolice e liber să vină să-l viziteze, dar primii pași îi așteaptă să-i facă subordonatul și nu invers”. E drept că Husar Roman s-a adresat lui Todea cu un caz de căsătorie mixtă, însă Husar și-a luat prea multe măsuri de precauție: n-a relatat prin scriere personală cazul, ci l-a pus pe implicat să scrie ceea ce el a dictat; implicatul (mirele) a fost sfătuit să-i ofere chiar și bani pentru ca Todea să-i acorde dispensa de căsătorie, ceea ce Todea a refuzat, cazul în speță nu era de competența episcopală, Husar putea să-l rezolve singur, despre

Husar e informat că e bolnav și că la o presiune fizică mai accentuată, el ar spune securității chiar și cele mai mari secrete și că ar fi justificat oarecum prin faptul că e bolnav și din acest motiv l-a ocolit, deși apreciază munca lui Husar din punct de vedere pastoral. I-am răspuns lui Todea (cu respectul cuvenit) că îl consider preot bun pe Husar și că în discuțiile ce le-am avut cu el, mi-a mărturisit că ar veni la Todea, dar bănuiește că-i supraveghează casa în care locuiește și nu ar vrea să aibă Todea neplăceri din cauza lui Husar, are mentalitate călugărească și întotdeauna călugării au avut o poziție mai extremistă în biserică, dar unele păreri ale lor și le-a însușit biserica în trecut spre binele bisericii.

Astfel i-am transmis lui Todea o părere a lui Husar „dacă acordă libertate bisericii greco-catolice, episcopul Todea să introducă spiritul dreptății în relațiile cu preoții, să se ferească de nepotisme și să promoveze ideea sărăciei, a modestiei predicate de Hristos.

Todea mi-a replicat următoarele: „nu este bine ca să judece inferiorii pe superiori. Despre cei morți să se vorbească numai de bine. Toate greșelile și le-au ispășit episcopii prin moartea de martiri. E un caz unic în istoria bisericii creștine când întreg episcopatul a rămas statornic în credință și el scoate că refacerea bisericii greco-catolice este în planul Providenței de o mare importanță. El repetă că n-a fost executată sentința ce i s-a dat prima dată „condamnat la moarte” (a fost comutată apoi în închisoare pe viață, apoi 25 de ani închisoare), pentru activitatea depusă ca episcop, acuzațiile i-au fost extrase din „pastoralele” pe care le-a difuzat în calitate de episcop. El a refuzat prima dată demnitatea de episcop, socotindu-se nevrednic, apoi a trebuit s-o accepte din ordin. Munca lui este extenuantă: trebuie să fie prezent la domiciliu, fiind căutat atât de credincioși, care îl socotesc ca drept preot și proto-pop al Reghinului, este căutat și de autorități și n-ar vrea să absenteze de la domiciliu prea des, deși știe că e pusă sub supraveghere locuința. Sunt zile când timp de 48 ore nu doarme nici o oră: noapte călătorește, iar ziua rezolvă problemele legate de sarcina episcopală, reîntorcându-se acasă frânt de oboseală și trebuie să primească acasă atât pe credincioși, cât și pe trimiși ai securității.”

Mi-a redat suferințele din închisoarea pe care a suferito, cu exagerările adecvate. Mi-a vorbit apoi despre activitatea lui în vederea dobândirii libertății bisericii greco-catolice, memorii trimise Ministerului

Cultelor, prin care dovedește temeinic drepturile bisericii greco-catolice, aportul adus cauzei progresului României. A ilustrat apoi cazul episcopului Hossu, având o stimă deosebită față de el, căci episcopul Hossu a avut și trecut și prezent și are și viitor fericit. A fost Hossu asistat de Todea la înaintarea unui memoriu autorităților din București, deși i-a spus lui Hossu că dacă va fi Hossu însoțit și de Todea, în mod sigur i se va respinge memoriul. Și așa s-a și întâmplat. Câtă vreme a trăit Hossu, el i-a arătat deplina supunere, spunându-i că „dorințele Episcopului Hossu sunt ordine pentru mai tânărul episcop Todea”, iar înainte cu două zile de moarte, Hossu a cerut să fie Todea la căpătâiul său. Hossu i-a spus că un singur lucru regretă în viață: închisoarea să i-o fi hărăzit Dumnezeu înainte de a fi fost ales episcop, căci n-ar fi făcut greșelile pe care le-a făcut în episcopat. Todea a făcut elogiul lui Hossu ca autor al actului unirii Transilvaniei de la 01.XII.1918. Hossu i-a făcut o caracterizare bună a clerului greco-catolic pe care l-a avut în subordine în episcopia Clujului și constată că ceea ce i-a spus Hossu despre Prunduș se adevărește. „un călugăr încăpățânat”, căci iată ce a făcut Prunduș: în urmă cu vreo trei luni i-a spus că intenționează să facă un memoriu la Ministerul Cultelor în numele bisericii greco-catolice. Aranjase Prunduș ca memoriul să-i fie cerut de către minister. Todea l-a sfătuit să nu se ocupe de problema bisericii greco-catolice, ci să lase episcopatului această problemă. Prunduș nu l-a ascultat ci el a semnat împreună cu ceilalți doi (a căror nume nu mi le-a spus) un memoriu prin care propune unificarea religioasă cu ortodoxismul, în care condițiile ar fi ca ortodocșii vechi să pomenească pe papa în liturghie, iar greco-catolicii să treacă cu arme și bagaje în masa ortodoxă. Aflând despre acestea Todea, l-a pus la punct pe Prunduș cum se cuvine și și-a dat seama că Hossu îl cunoștea pe Prunduș când i-a spus că-i încăpățânat și ambițios.

În lupta pe care o duce Todea pentru recunoașterea libertății religioase greco-catolice i se reproșează că nu mai există biserică greco-catolică, biserica greco-catolică s-a autodizolvat. El a documentat în scris că greco-catolicii există și că ei formează majoritatea frecvențelor bisericilor romano-catolice, iar greul credincioșilor stau în rezervă, rugându-se izolați în familie. Din datele furnizate de proto-popii greco-catolici, poate conta pe circa 150 de preoți greco-catolici

gata de a intra în activitatea greco-catolică dacă i se acordă libertatea exercitării cultului, deși ar avea nevoie de 600 de preoți ca să acopere necesarul. A documentat în scris că unificarea din 1948 nu s-a făcut. Biserica e reprezentată oriunde prin episcopat și nici un episcop nu a semnat nimic cu privire la unificare ci și-au aflat moartea în rezistența împotriva unificării. A arătat meritele istorice ale bisericii greco-catolice și comparativ a arătat prin documente trădările pe care le-a comis episcopatul ortodox față de neam: astfel, episcopii Mangra, Bălan, Cristea (viitorul patriarh al României) scriau în 1916–1917 că românii pot exista numai sub protectorat austro-maghiar și condamnavă în presa vremii acțiunea de eliberare a Ardealului încercată în 1916 de către armatele române. Datele le-a cules din studiile publicate de episcopul Chișinăului în presa română prin 1934–1936. A arătat că ortodoxismul se prevalează în a se confunda cu românismul. După crențabilitatea [sic!] ortodoxă a fi român înseamnă a fi ortodox și invers. Ori, Todea a arătat că în lumina acestui principiu ortodox, secretarii români, romano-catolicii români, n-ar fi români. Nici chiar comuniști n-ar fi români fiindcă comuniști sunt atei și nicidecum ortodocși. Conducerea bisericii ortodoxe care a pactat cu comunismul va fi cel mai teribil acuzator al comuniștilor în viitor, la o zi de cumpănă a comunismului din țara noastră, fiindcă comuniști i-au lăsat pe ortodocși să pătrundă în intimitățile comuniste. Așa au procedat cu Horea, cu Avram Iancu, cu Antonescu, așa vor proceda cu comuniștii. Din acest punct de vedere, istoria nu iartă. Pe cei în care în viață i-a asuprit autoritatea legitimă și i-au suprimat fizic, istoria i-a înălțat la rang de eroi. E clar că nu care ucide e eroul, ci victima devine erou în lumina istoriei și cazul bisericii greco-catolice nu va face excepție în istorie. Pe Nicolae Bălcescu rușii l-au întors înapoi când și-a dorit să-și petreacă ultimele zile pe pământul țării, i-au interzis repatrierea și a trebuit să se întoarcă în Italia, la Palermo, unde a murit.

Todea a arătat că și „asasinarea științifică a lui Pătrășcanu” n-a făcut decât să-i dea lui Pătrășcanu strălucirea ulterioară de erou, după reabilitare.

Cu privire la rostul istoric a bisericii greco-catolice a documentat prin scrierile lui Nicolae Iorga, confesiunile lui care înainte de a fi asasinat, publicase și expuse ideea că „România are o fereastră deschisă

spre Apus, legătura trainică a bisericii greco-catolice prin care România are prietenii sincere". Asasinarea lui Iorga a fost cauzată și de această afirmație și poate că biserica ortodoxă își are contribuția ei în asasinarea lui Iorga.

Unificarea religioasă din 1948 a fost pusă la cale de ortodoxia, care a amestecat și guvernul de atunci fără a-l pune în temă clar, iar consecințele nefaste sunt pierderea numerică a românilor care eliberând injust au îngroșat numărul ungurilor prin credință și să nu ne mire dacă la un recensământ se va constata creșterea numărului ungurilor în Ardeal într-un mod inadmisibil de mare. Greșeli poate că s-au făcut multe, însă el nu admite să mai comitem greșeli. Astfel, a fost sfătuit de unii ca să documenteze că greco-catolicii există, să admită o manifestație publică greco-catolică în Târgu Mureș sau Cluj. El a surprins această idee, socotind că nu e cazul. Greco-catolicii se intensifică prin martirul episcopatului întreg. În ultimele conversații ce le-a avut Todea cu episcopul și mitropolitul Sucei, acesta i-a mărturisit greșelile pe care le-a comis câtă vreme a deținut conducerea bisericii greco-catolice în Blaj. Dacă s-ar mai fi reîntors la reședința lui și ar fi avut libertatea de opinioară, ar fi dat altă destinație averilor bisericesti: ar fi hrănit sărăcimea, ar fi subvenționat cu burse elevi și studenți, ar fi subvenționat un ziar (zilnic) greco-catolic, în care să se dezbată problemele curente, zilnic, căci e inadmisibil ca o masă compactă de un milion și jumătate de greco-catolici să nu-și aibă presa zilnică (am observat că pe un scaun erau ziarele proaspete românești și după tipar am identificat „Steaua Roșie”, deși era deschis pe p. 2-3). Și-a arătat teama că nu va face față momentului istoric al redării libertății bisericii greco-catolice: „Nu aș putea cere unui preot să celebreze 3-4 liturghii în 3-4 sate în aceeași zi, l-ași extenua și nici vârsta lor, a majorității preoților n-ar permite această activitate”. I-am răspuns că tehnica ar trebui pusă în slujba bisericii: mijloacele de locomoție modernă ar satisface această cerință, autobuze, motociclete, trenuri, etc. Todea a spus că n-ar fi imposibilă rezolvarea creșterii numerice a preoțimii greco-catolice. Ar fi de acord ca până la o reglementare liberă a voinței credincioșilor de a adera la greco-catolicism, sau a rămâne ortodocși, în aceeași biserică ar accepta să slujească, pe rând atât preotul ortodox cât și cel greco-catolic, mai mult, ar îngădui să asiste la

liturghie greco-catolicul pe ortodox și invers. Chiar și problema clădirilor proprietate greco-catolică ar avea o soluție de tranziție, atât pentru biserici cât și pentru casele parohiale. El are soluții pentru toate. El cere libertatea cultului greco-catolic. În memoriile înaintate s-a referit chiar la textele tovarășului Ceaușescu tipărite și pe care mi le-a arătat că le posedă în borșuri și cărți, în care tovarășul Ceaușescu se referă la libertate. Cu propriile argumente ale tovarășului Ceaușescu apără Todea libertatea bisericii greco-catolice. S-a gândit și la folosirea magnetofonului pe care să se imprime pe benzi predica duminicală, ca preoții să poată satisface nevoile de cuvânt al lui Dumnezeu, distribuit în sate însetate după adevăr.

Todea mi-a vorbit despre criza religioasă universală. Mi-a vorbit despre ateismul occidental care e tot atât de periculos ca și ateismul oficial din țările socialiste. A criticat și biserica romano-catolică din România, acuzând-o de șovinism și lipsă acută de spiritualitate. A ilustrat din Apocalipsă și din unele profeții ale vechiului Testament și din unele profeții ale bisericii romano-catolice și a profetesei Ionela, că se apropie etapa premergătoare sfârșitului lumii. N-a precizat durate ei (care lăsa a se înțelege că poate fi de multe zeci de ani și că finalul nu-l va ajunge generația episcopatului său, ci s-ar putea prea bine să se materializeze în episcopatul ce vine după el, mărturisindu-mi că are 61 de ani și piciorul se resimte în urma unor eforturi fizice deosebite și că poate că și libertatea zilelor lui e limitată, așteptându-se în orice moment să fie iar deținut și detenția aceasta o consideră fatală), dar a insistat la capitolul pregătiri pentru o moarte demnă pe care o recomandă tuturor, preoți și credincioși.

S-a interesat dacă pot primi vizita preotului în spital dacă mă internez și i-am spus că sunt pregătit pentru moarte și nu cunosc dacă e liber accesul, vizita bolnavilor la spitalul de nervi. I-am spus că anul trecut, la recomandarea părintelui Friciu, am celebrat liturghii la intenția lui Todea. S-a interesat dacă Friciu a mai scăpat de greutățile materiale cu creșterea copiilor, iar eu am lăudat atitudinea corectă a lui Friciu.

Todea s-a arătat optimist cu privire la viitorul bisericii greco-catolice. A anticipat că tovarășul Ceaușescu va face vizită și Vaticanului și că „i-a pregătit o surpriză plăcută lui (Tovarășului Ceaușescu) și se

va mira mult tovarășul Ceaușescu cum a izbutit Todea să i-o procure. Nu mi-a spus în ce constă această „surpriză plăcută” și pe ce cale i-a dus-o la Roma (în contextul în care a inserat această afirmație ar putea fi vorba poate de o lucrare, un memoriu ce i se înmâna de cineva, în care lucrare tovarășul Ceaușescu ar afla unele aspecte foarte actuale de care se va bucura că Todea i le-a procurat și tovarășul Ceaușescu s-ar bucura de primirea surprizei). Todea s-a arătat vesel că teritoriul fostei arhidieceze a Blajului n-a dat ocazie la apostazii de mare răsunet: nici episcopii, nici canonicii, nici profesori de teologie, pe câtă vreme teritoriul fostei episcopii a Clujului a dat două mari exemple negative. Ne le-a declarat nominal, iar poate că se gândea la Iuga⁴⁴⁷ și la o altă persoană, probabil Herineanu. Este ținut la curent cu locul de muncă a mulți preoți din Târgu Mureș, situația lor materială, poziția lor ce o vor lua în viitor, pe care poate conta sau nu.

Dacă pun în legătură cele aflate cu o ocazie de la preotul romano-catolic din comuna Vărgata, satul Valea și de la preotul romano-catolic din Miercurea Nirajului, anume că Todea a fost la Miercurea Nirajului, atunci înseamnă că unele date și le culege personal, nu numai prin antenele sale, foștii protopopi și unii preoți greco-catolici clandestini. I-am dat adresa mea din Târgu Mureș pe care și-a notat-o, dar nu mi-a

⁴⁴⁷ Emil Iuga a fost canonic la Episcopia Greco-Catolică din Cluj-Gherla. Încă din anul 1946, Guvernul Petru Groza l-a avut în vedere pe Emil Iuga, deoarece acesta a vrut să ajungă Mitropolit, nu datorită convingerilor sale, ci pentru a avea o funcție de conducere. Acest personaj mai apare de câteva ori în istorie, tot în asemenea contexte. Canonul Emil Iuga a purtat în vara anului 1948 tratative cu noul patriarh, Justinian Marina. Iuga a cerut ca în Cluj-Napoca să fie înființată o nouă Mitropolie Ortodoxă a Ardealului cu tot ce poate cuprinde o asemenea instituție (Institut Teologic de grad universitar, Birou de Presă etc.) în locul Mitropoliei de la Blaj, care urma să fie desființată. Dacă aceste cerințe ar fi fost îndeplinite de Biserica Ortodoxă, Emil Iuga ar fi trecut la această Biserică, dar tratativele nu au dus la un rezultat satisfăcător pentru Iuga. Tot acest canonic re apare în istorie în anul 1957 când, după transferul Episcopului ortodox Nicolae Colan de la Cluj în scaunul mitropolitan de la Sibiu, Patriarhul Justinian Marina îi va oferi din nou canonicului Emil Iuga scaunul eparhiei de la Cluj. Dar, la fel ca și în 1948, Iuga și-a susținut vechile pretenții de a ocupa numai un scaun mitropolitan și a refuzat această ofertă. Într-un final, în anul 1963, Emil Iuga a trecut la Biserica Ortodoxă fără nici o condiție, fiind numit la început preot catedral la Cluj, apoi consilier patriarhal la București și, de acolo, a fost mutat într-o parohie din Capitală, unde s-a stins din viață în anonimat în 1975, la vârstă de 71 de ani.

promis o vizită, nici nu mi-a interzis de a-l mai vizita, însă nu mi-a oferit ocazia unei noi vizite. La plecare – era ora în jur de 14, mi-a spus ca am tren la 14:30, nu mi-a recomandat nici un fel de măsuri de precauție (că dacă voi fi întrebat de vreo autoritate ce să declar și ce nu, măsuri ce la Târgu Mureș, Lazăr Dogaru le ia întotdeauna), iar eu nu am îngenuncheat în fața lui cerându-i binecuvântarea arhierească în semn că îl recunosc episcop. Mi-a dat binecuvântarea, m-a îmbrățișat. La plecare a scos din dulapul din birou un portmoneu, din care a scos 500 lei pentru mine, ca să-i folosesc la problemele cu medicii și apoi a mai scos 200 lei pentru ca să-i dau lui Husar Roman din partea lui. Am refuzat întâi spunându-i că nu stau rău materialicește, sunt echilibrat atât eu cât și Husar. A insistat spunând că acești bani să-i folosim cum credem noi mai bine. El știe totuși că mie îmi sunt necesari acum, în preajma spitalizării și că nu stau chiar așa de strălucit cum mă laud.

În vederea stabilirii provenienței banilor, pentru a se identifica eventualele amprente digitale, am considerat necesar să le prezint bancnotele intacte, fără a le arăta încă nimănui. Reamintesc că și la Prunduș, la ultima vizită ce i-am făcut-o mi-a dat tot 500 lei și dacă bine îmi aduc aminte, mi-a mai dat o sumă pe care să i-o transmit lui Dogaru Grigore.

În timpul cât am stat la el, a părăsit o dată biroul, ducându-se la ușa de la intrare, unde a avut o vizită a unei femei, căreia i-a spus că n-o poate primi acum că-i ocupat. La întoarcere a pus pe masă o carte religioasă, probabil că vizitatoarea i-a înapoiat-o.

Socot că vizita i-a făcut plăcere. Nu l-am măgulit nici nu l-am ofensat. Sunt sigur că știa că am făcut trecerea la ortodoxie și că apoi am revenit la greco-catolicism și că am avut o atitudine „demnă” uneori față de cauza greco-catolică.

Atitudinile mele pe lângă Todea sunt și le-am folosit din plin:

a. Relațiile de rudenia cu familia Nicolescu (fostul mitropolit al cărui secretar a fost și pe care l-a admirat în mod deosebit).

b. Faptul că l-am cunoscut personal în 1942, iar față de tatăl meu și cele două surori Ioana și Melania a avut o stimă deosebită. A prins și m-a ajutat mult și legăturile mele cu Husar Roman, Prunduș și pe de altă parte grupa lui Friciu, Dogaru, Roman Ioan. S-a interesat de

starea sănătății lui Roman Ioan și știa că e în relații bune cu Iosif Pop. cunoștea că se poate baza pe Ilea Emanoil și Sechel Alexandru despre care are păreri foarte bune. Mi-am oferit și eu serviciile mele, i-am spus că am să liturghisesc zilnic și mi-am încredințat că el a crezut cel puțin 50% din cele spuse de mine. Nu i-am spus că Roman Husar îl ocolește pentru că decedatul profesor Bujor i-a spus că „Todea mai bine și-ar vedea de bitangii lui din Reghin decât de destinele bisericii greco-catolice” ca să nu-l jignesc la prima vizită. Consider că și o a doua vizită e posibilă, însă la o distanță de timp mai mare.

„Liviu Oltean”

Târgu Mureș la 17.IV.1973

Nota Biroului:

La plecare i-am dat spre a-l binecuvânta un rozar primit de la Husar Roman pe care l-a binecuvântat și mi l-a înapoiat.

Nota:

– Nota este furnizată conform sarcinilor. Todea Alexandru este în atenția Serviciului I.

– Informatorul a revăzut pe urmărit după 31 de ani, i s-a indicat cum să procedeze în relațiile cu ceilalți preoți greco-catolici nereveniți, pentru ași consolida poziția față de ei și obiectiv.

– Materialul se va exploata la D.U.I., iar un exemplar se va înainta la Direcția I-a.

Lt. Col. Florea Gheorghe

20.IV.1973

Sursă de încredere

*Notă informativă*⁴⁴⁸

Preotul Dincă Nicolae de la Breaza – zilele trecute – îmi spunea mie la birou:

– „Ce facem cu Todea?

– ...Eram la spital când am observat pe Todea venind acasă, iar după el la intervale de 5 minute i-au intrat după el unu Pop, fost preot greco-catolic și un alt preot, tot fost greco-catolic”.

Am așteptat să iasă, dar nu i-am mai văzut.

Nota se înaintează la dosar, Serviciul I, unde cel în cauză este urmărit prin D.U.I.

[semnătură indescifrabilă]

⁴⁴⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 137.

318

24.IV.1973

100/F. Gh.

Sursă de încredere

Strict Secret

Notă⁴⁴⁹

În ziua de 11.IV.1973 ora 11 am fost la locuința lui Husar Roman din strada Voinicenilor. La locuința lui a fost acasă el și mama lui. Am fost primit cu drag și conversația a fost plăcută. I-am spus că am fost la Reghin, la episcopul Todea Alexandru, care i-a transmis prin mine 200 (două sute) lei, fără nici un scop, să-i folosească după bunul lui plac. Husar Roman n-a voit să primească banii, restituindu-mi suma, arătându-se indignat. Mi-a spus să-i duc înapoi lui Todea. El nu vrea să se amestece în organizația greco-catolică și dacă el acționează în ilegalitate aceasta o face pe cont propriu și nu vrea să aibă nici o legătură cu oficialitatea greco-catolică care dă dovadă de imprudență.

I-am spus că în discuțiile purtate cu Todea, i-am amintit lui Todea că Husar Roman depune o activitate deosebită pe linia greco-catolică și că Todea așteaptă ca Husar Roman să-si prezinte personal doleanțele și să facă act de supunere ierarhică, deoarece Todea este episcopul. Husar Roman a răspuns că el nu se va duce să se ploconească în fața lui Todea și că pe el nu-l poate cumpăra cu 200 lei. „Todea este pus în situația disperată: sau reușește să obțină libertatea religioasă a bisericii greco-catolice sau să moară”. Ori, Husar Roman nu vrea să moară alături de Todea. Husar Roman s-a ferit de complicații întotdeauna. Singur a știut să iasă din încurcăturile cu securitatea, n-a implicat în procese pe nimeni și singur fiind a ieșit basma curată. I-am spus că Todea a primit o persoană pe care Husar Roman i-a trimiso într-o problemă de căsătorie mixtă. Nu i-a convenit lui Todea excesul de prudență manifestată de Husar Roman cu această ocazie, deoarece s-a ferit Husar Roman de a-i scrie personal (l-a pus pe cetățean să scrie ce-a dictat Husar Roman) și Todea s-a simțit jignit că persoana i-a promis bani dacă-i rezolvă cazul.

⁴⁴⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 138.

Todea consideră că Husar Roman e bun activist, însă are o deficiență: în fața unei constrângeri mai serioase n-ar putea rezista și ar da pe față unele secrete care ar putea să aibă urmări grele pentru biserică, deoarece este bolnav cu nervii. Husar Roman a spus că astfel este el pictat de colegii preoți greco-catolici, însă el e mai sănătos decât ei. În cazul lui Zenovie Pâclișanu⁴⁵⁰ a fost citat ca martor la tribunal la București, unde n-a putut nega că i-a făcut vizită – însă a motivat că vizita a fost a fostului elev față de fostul său profesor. Pâclișanu era demascat de ceilalți martori că este episcop, iar în București era cunoscut ca episcop, iar locuința lui recunoscută ca fiind „biserica din catacombe”. Nici Pâclișanu nu știa să ducă activitate clandestină, s-a expus cum se expune și Todea, public și asta o să-l coste și pe Todea cum l-a costat pe Pâclișanu.

Acești aristocrați nu știu să activeze cu folos pentru cauza bisericii greco-catolice, sprijinindu-se pe așa-zisa elită, sunt rupți de masele populare și nu vor reuși decât să ducă la o catastrofă și o baie de sânge inutilă a tuturor celor ce iau contact cu ei. Todea dacă a ieșit la luptă deschisă și se vede că pierzându-și răbdarea e dispus să moară. Altă cale în calitate de episcop nu mai are: ori obține libertatea bisericii, ori moare.

I-am spus lui Husar Roman că eu mă internez la clinică, banii nu-i iau înapoi, să-i trimită el lui Todea, sau să facă ce vrea cu ei. Eu n-am să-l trădez niciodată, nici pe el, nici pe Todea, Husar a primit plicul cu bani. Mi-a arătat grădina și locuința, mi-a dat 5 ouă și ceva carne de porc, în dar, amintindu-și că și el aduce întotdeauna de la casa mea daruri pentru maică-sa.

Mi-a spus că regretă că n-a făcut trecerea la ortodoxie la început, în 1948 și că dacă ar fi făcut-o atunci, altă întorsătură ar fi luat unificarea bisericească, el ar fi știut cum să manevreze destinele bisericii. Are de gând ca în sărbători să meargă la Voiniceni, să-i ceară preotului Somfălean să spună după slujbă, câteva cuvinte credincioșilor, ca un fel de adio. I-am recomandat prudență. A făcut și remarca următoare:

⁴⁵⁰ Zenovie Pâclișanu s-a născut la data de 1 mai 1886, în localitatea Straja, județul Alba. După 1948 a fost ordinarius substitutus la București. A fost arestat la 6 decembrie 1949, trimis la penitenciarul din Sighet. Rearestat în anul 1957, a murit în detenția regimului comunist, la Jilava, în 31 octombrie 1957.

„n-avem lipsă de Todea. Avem toate prerogativele în afară de aceea de a hirotoni preoți. Autoritatea episcopală nu-i necesar s-o recunoaștem în mod public. El nu va merge la Todea. Dacă Todea are nevoie de el, să vină Todea la Husar”.

Târgu Mureș la 24.V.1973

„Liviu Oltean”

Nota Biroului:

Nota este furnizată conform sarcinilor. Husar Roman se află în atenția S.I.

Informatorul a fost instruit cum să procedeze în continuare pentru a se menține starea existentă între semnalat și Todea. Prin alte surse și metode, se vor iniția măsuri de către Serviciul I pentru adâncirea neînțelegerilor existente între cei doi și stimularea lor.

– Materialul s-a exploatat la dosarul de urmărire informativă a celor doi. Aspectele se vor exploata și în cuprinsul unui raport către Direcția I-a.

Lt. Col. Florea Gheorghe

Strict Secret

*Notă raport*⁴⁵¹

24 aprilie 1973

Referitor la contactarea numitului
Todea Alexandru fost protopop greco-catolic
în oraşul Reghin, lucrat prin dosar de urmărire
informativă.

Contactarea numitului Todea Alexandru a avut loc în parcul din centrul oraşului Reghin urmare unei întâlniri întâmplătoare. Sus numitul era în drum spre domiciliu venind de la o familie de credincioşi greco-catolici nereveniţi pe care o vizitase.

Cu acest prilej obiectivul şi-a exprimat satisfacţia pentru revederea noastră, relatându-mi printre alte probleme următoarele:

În urmă cu circa două săptămâni ca rezultat al unei telegrame adresate Secretarului general al P.C.R. Tovarăşului Nicolae Ceauşescu, a fost invitat la Consiliul Popular Judeţean unde a discutat cu secretarul acestui organ. În cadrul audienţei a relatat motivele pentru care a solicitat să fie primit de Tovarăşul Nicolae Ceauşescu. El se consideră reprezentant, în calitate de episcop, al fostului cult greco-catolic ale cărui interese doreşte să le susţină.

Este mulţumit pentru că a trecut timp relativ mult de la data respectivă şi nu i s-a comunicat nici un rezultat.

Consideră că problemele care doreşte să le prezinte tovarăşului Secretar general sunt deosebit de importante pentru ţară şi ar fi util a fi cunoscute înainte de efectuarea vizitei în Italia.

Apreciază că prin el s-ar putea realiza unele contacte deosebit de utile între conducerea Statului Român şi Statul Papal. El se consideră înainte de toate patriot şi în orice împrejurare indiferent de situaţie se va situa pe o poziţie de bun român.

⁴⁵¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 142.

Deși s-a consacrat cauzei greco-catolice, în interesul căreia acționează, în cazul în care va reuși să-și expună punctul de vedere conducătorului statului nostru și dacă i se va zice că acțiunile sale sunt în interesul națiunii române, el va renunța la orice activități din acest punct de vedere. Va face acest lucru întrucât atunci i se va întări convingerea că anumite situații externe în special din răsărit nu permit deocamdată recunoașterea cultului greco-catolic și că acest lucru nu ar fi spre binele poporului român.

În ideea de mai sus va încerca prin memorii și alte posibilități să facă totul pentru a fi primit în audiență de către tovarășul Secretar general al Partidului Comunist Român.

Legat de acest aspect a revenit în câteva rânduri precizând că dorește să fie primit în audiență numai de tovarășul Ceaușescu și nu de către tovarăși de la Comitetul Central al Partidului Comunist Român, ori de la Departamentul Cultelor.

În continuare mi-a mai relatat că la 26 mai a.c. la Blaj urmează să aibă loc festivități legate de aniversarea a 125 de ani de la revoluția din 1848. Legat de acest eveniment a amintit câțiva intelectuali români formați la școala Blajului și contribuția acestora la evenimentele anului 1848. Dorește și el să participe la festivități ca orice patriot român.

Despre episcopul romano-catolic Marton Aron mi-a relatat că se cunoscut bine deoarece în perioada detenției timp de 3 ani i-a fost acestuia șef de cameră. Obişnuiește să-i facă câte o vizită la Alba Iulia, circa 10 minute, când vorbesc despre probleme de cult și amintiri comune.

Într-o oarecare măsură este nemulțumit pentru că Marton Aron îl consideră și în prezent numai protopop și i se adresează „părinte”, iar el „exelență” deși ambii sunt recunoscuți de către Papa, ca episcopi. Acest lucru se datorește faptului că el nu este recunoscut de către Statul nostru și Marton Aron se folosește de acest aspect, tratându-l de pe o poziție rigidă.

Urmare discuțiilor anterioare mi-a mai relatat că își dă seama de consecințele pe care le are frecventarea de către credincioșii greco-catolici a bisericii romano-catolice care duce la deznaționalizarea unora și maghiarizarea lor.

În această ordine de idei s-a angajat să nu orienteze pe greco-catolicii nereveniți spre biserica romano-catolică. Este mulțumit că poate să-și exercite credința și să se roage singur la domiciliu.

În relațiile cu străinii și cu unii preoți romano-catolici m-a asigurat că se va situa pe o poziție de patriot și bun român și că nu va denigra orânduirea noastră socială. A susținut că în viitor îmi va relata despre eventualele contacte cu străinii, asigurându-mă că nu va comite fapte care să contravină legilor statului român.

Legat de preocupările sale pe linia fostului cult greco-catolic mereu face referire la prevederile Constituției și la unele expuneri ale tovarășului Secretar al Partidului Comunist Român.

Am convenit ca în prima parte a lunii mai a.c. să-l vizitez pentru a-mi relata mai mult despre unele personalități din formația Blajului și contribuția acestora la evenimentele revoluționare ale anului 1848.

Propun că aspectele rezultate cu prilejul acestei contactări să fie raportate la Direcția Generală de Informații Interne.

Lt. Col. Florea Gheorghe

24.04.1973

320

Sursă de încredere

04.05.1973

*Notă informativă*⁴⁵²

Întruna din zile preotul nostru din Breaza – Dincă Nicolaie mi-a spus că fiind pe la spital după niște medicamente pentru soția sa – a văzut pe episcopul Todea Alexandru venind din oraș și intrând la locuința sa din fața spitalului. Imediat la un interval de 5 minute a venit și a intrat la el un fost preot greco-catolic Pap? Ca apoi, după alt scurt interval să vină și o a treia persoană – pe care cred că e tot preot fost greco-catolic.

Ce au făcut?

[semnătură indescifrabilă]

Vom căuta să identificăm preoții greco-catolici care-l vizitează pe Todea.

[semnătură indescifrabilă]

⁴⁵² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 156.

321

140/BI/09.05.1973
Nr. 0039966/50

Strict Secret
Ex. 1

Notă⁴⁵³

Dr. Todea Alexandru sfințit episcop clandestin pentru fosta Arhiepiscopia Blajului, de către O'Hara⁴⁵⁴, în 1949, este un monument de orgoliu și de fanatism. Este și destul de capabil sub raport intelectual, la studii în Roma, era printre cei mai buni.

Din fire lingușitor, a reușit de multe ori să aibă succese. Spre exemplu: teze de doctorat în teologie, i-a făcut-o în mare parte profesorul său pe nume Ramos (spaniol) pe lângă care s-a știut linguși bine, obținând un succes pe care altfel nu l-ar fi obținut.

Nu l-am mai întâlnit din anii 1948-49. Cunosco însă că împreună cu Dragomir a acordat toată încrederea și sprijinul farsorului Leluțiu Aurel, care împreună cu fosta călugăriță Ionela a indus în eroare atâta lume, înșelând și amăgind pe cei din jurul lor.

Sibiu, 8 mai 1973

„Someșan Radu”

N.S.

Todea Alexandru este urmărit de I.J. Mureș, în D.U.I., în cadrul acțiunii „Speranța”, unde se va trimite copia notei.

Lt. Col.
Banciu I.

⁴⁵³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 166.

⁴⁵⁴ Gerard Patrick Aloysius O'Hara s-a născut la data de 4 mai 1895, în America. A condus Nunțiatura Apostolică din România în perioada anilor 1947-1950. A încetat din viață în 16 iulie 1963.

322

104/99
14.V.1973

Strict Secret

Notă extras⁴⁵⁵

Din nota explicativă dată la 12.II. a.c. de numitul Ștef Ștefan călugăr augustinian din satul Lăscud, despre numitul Todea Alexandru din Reghin:

„Preoții pe care i-am vizitat după detenție din 1951 – 1955 sunt episcopul Todea Alexandru din Reghin (și alții)...

Pe acești preoți i-am vizitat mergând în orașele de mai sus pentru diferite cumpărături sau chestiuni familiare. Am discutat cu ei chestiuni familiale generale, sănătate, colegi decedați, sau alții bolnavi, sau unde sunt, ce speranțe mai avem pentru biserica noastră greco-catolică.

Am participat la înmormântarea fostului preot greco-catolic Iosif Blaj din Sânpaul. În ziua înmormântării m-am dus la Târgu Mureș, la capela cimitirului romano-catolic. Mi-am luat cartea de rugăciuni și m-am rugat pentru răposatul preot. Pe când eram spre sfârșitul rugăciunii a sosit și Preasfințitul episcop Todea și câțiva oameni. Dânsul mi-a făcut semn să continui. După ce am terminat dânsul a cântat, eu l-am secundat, apoi am așteptat ora slujbei oficiale pe care a oficiat-o părintele romano-catolic cu un cantor”.

[semnătură indescifrabilă]

⁴⁵⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 162.

Sursa: „Popescu Nicolae”

104/MI/15.05.1973

Nr. 16030/00105

Strict Secret

ex. nr. 1

Notă raport⁴⁵⁶

La data de 15 mai 1973, orele 13, a avut loc întâlnirea cu informatorul „Popescu Nicolae” în cadrul discuțiilor purtate, acesta a relatat că în ziua de 13 mai 1973 a fost vizitat la domiciliu de către preotul greco-catolic nerevenit Crăciun Ioan din Iernut, județul Mureș, care lucrează în calitate de funcționar la I.A.S. din acea localitate. Respectivul s-a deplasat la Cluj pentru a-și vizita o soră ce se află internată în clinică, fiind adus de către un nepot cu autoturismul personal.

Printre altele, Crăciun Ion i-a spus informatorului că are însărcinarea din partea episcopului Todea Alexandru din Reghin, să se deplaseze la Blaj în ziua de 17 mai a.c. când se va aniversa 125 de ani de la Revoluția de la 1848. La Blaj urmează să-l întâlnească pe Vasile Netea din București, profesor de istorie, autorul unui articol din „Luceafărul”, publicat la 5 mai 1973, în care sunt elogiate unele personalități ale timpului, printre care și foștii capi ai bisericii greco-catolice, începând cu episcopul Inocențiu Micu Klein.

Todea Alexandru l-a însărcinat pe Crăciun Ioan să-l caute pe Vasile Netea și să-i adreseze felicitări pentru cele scrise, din partea lui (a lui Todea), rugându-l totodată ca și în viitor să mai scrie despre aportul adus de fosta biserică greco-catolică la propășirea neamului românesc.

Este posibil – spunea Crăciun – ca și episcopul Todea Alexandru să se deplaseze la Blaj, dar până în prezent nu s-a hotărât.

Despre Vasile Netea a precizat că îl cunoaște personal și s-au cunoscut în timpul detenției.

În continuarea discuțiilor, Crăciun Ioan a făcut remarcă că probabil nu este oportun să se deplaseze la Blaj în ziua respectivă, dar trebuie să ducă la bun sfârșit însărcinarea ce i-a fost dată de către Todea Alexandru. A mai adăugat că autoritățile nu doresc să fie prezenți la

⁴⁵⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 169.

Blaj preoți greco-catolici nereveniți. De altfel – spunea Crăciun – unii preoți care domiciliază în orașul Blaj, au părăsit localitatea în urma unor măsuri recente care s-au întreprins împotriva lor ca: percheziții, anchete și altele, pentru a nu se afla acolo cu ocazia festivităților și a nu putea fi bănuți de anumite acțiuni ostile.

Nota Ofițerului:

Todea Alexandru și Crăciun Ioan sunt lucrați de către organele I.J. Mureș al Ministrului de Interne.

Copia notei va fi trimisă spre exploatare organelor în drept. Cu privire la problemele semnalate va fi informată Direcția I-a, telefonic.

Mr. Medeșan Ioan.

324

104/99
23.05.1973

Strict Secret

*Notă*⁴⁵⁷

La data de mai sus în localitatea Iernut l-am contactat pe fostul preot greco-catolic Crăciun Ioan, pentru a stabili dacă cu ocazia festivităților de la 17.V. a.c. la Blaj, a dus la îndeplinire ordinul dat de episcopul Todea Alexandru din Reghin privind contactarea prof. Netea din București.

Crăciun Ioan a arătat că nu a fost deplasat la Blaj pe considerentul de a nu fi bănuیت că a făcut agitație greco-catolică.

A spus că îl va informa pe Netea de cele ce i-a dat sarcină Todea cu altă ocazie.

Nota la D.U.I. „Toma”

[semnătură indescifrabilă]

⁴⁵⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 164.

325

Sursă de încredere

24.05.1973

Notă informativă⁴⁵⁸

În ziua de 21.05.a.c., am fost cu serviciul la Frunzeni, unde pe la orele 14, după terminarea serviciului am fost invitat la cântărețul Crișan Iacob.

La masă între alte discuții, s-a ajuns la vizita conducătorului de stat în Italia. Cântărețul a spus: „așa se vorbește la noi în sat că de aceea merge conducătorul statului la Roma ca să trateze cu Papa problema greco-catolică, să dea libertate bisericii greco-catolice.”

Am întrebat cine sunt cei ce lansează asemenea zvonuri, cine anume discută despre problemele greco-catolice, la care mi-au spus că fiind la câmp la lucru cu mai mulți cooperatori, aceștia vorbeau între dâșii după vizita Conducerii de Stat în Italia și scopul acestei vizite era tocmai soluționarea problemei greco-catolice.

Am rămas foarte surprins despre cele auzite la Frunzeni, unde în acest sat încă mai sunt oamenii în rezistență, ce sunt alimentate fel de fel de zvonuri de către foștii preoți greco-catolici: Crișan, Todea, Augustin Giurgiu și alții, care duc lumea în eroare și caută să mențină o stare de tensiune între foștii credincioși greco-catolici.

24.05.1973

[semnătură indescifrabilă]

⁴⁵⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 167.

Ministerul de Interne
U.M. 0672/7 Cluj
Nr. 00248/28.05.1973

Strict Secret
ex. unic

Către Serviciul I din Inspectoratul Mureș

*Notă sinteză*⁴⁵⁹

Privind activitatea desfășurată de
Todea Alexandru poreclit „Toma”
în zilele de 15, 16 și 17 mai 1973,
timp cât a fost filat.

În ziua de 15 mai 1973 observatul a plecat de acasă la 19:00 și a intrat la librăria din centrul orașului Reghin, unde a răsfoit mai multe cărți timp de circa 20 minute apoi a plecat și a mers la adresa din str. Cetății, nr. 55 (adresă cunoscută). Aici a stat a stat circa 2 ore, apoi s-a reîntors acasă.

În ziua de 16 mai 1973 observatul a fost vizitat la domiciliu de un individ poreclit „Troii” care a stat la el circa o oră și jumătate. La plecare fiind luat în plasare s-a stabilit că se numește Todea Alexandru, născut la 4 octombrie 1945 [sic!] în Teleac județul Mureș, directorul școlii generale din satul Teleac, comuna Gornești domiciliat în acest sat la nr. 19/C.

La ora 16:00 observatul a plecat de acasă și a mers la o casă de pe str. Bucegi (din apropierea spitalului) unde era un mort – presupunem pentru prezentarea de condoleanțe. După circa 40 de minute s-a reîntors acasă.

La ora 19:00 a plecat de acasă – a privit la vitrina librăriei din centru circa 2 minute apoi a mers la adresa din str. Cetății, nr. 55 de unde după circa o oră și jumătate s-a reîntors acasă.

În ziua de 17.05.1973 observatul nu a plecat de acasă până la ora 13:00 când a fost lăsat din filaj, dar a fost văzut în curtea domiciliului său, chiar la ora suspendării filajului.

Șeful unității
Căpitan [indescifrabil]

⁴⁵⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 171.

327

30 mai 1973
100/F. Gh.
Sursă de încredere

Strict Secret

Notă⁴⁶⁰

În dimineața zilei de 26.V.1973 în jurul orei 10:30 am sosit la locuința lui Todea Alexandru din Reghin. Avem în servietă patru cărți pe care i le duceau drept cadou, din care trei cărți în limba franceză și una despre Nicolae Iorga în limba română.

Ușa era deschisă la antreu, unde m-a primit spunând să aștept puțin deoarece are pe cineva în cameră. Am stat în antreu vreo zece minute. Prin fereastră se vedea o porțiune a străzii cu trotuarul opus casei, cam 20–30 de metri. A ieșit din cameră, conducând o femeie în port de sat care a voit să-i mai dea câteva ouă, pe care însă Todea le-a refuzat, spunându-i să le păstreze pentru copii.

Todea m-a recunoscut și m-a întrebat de scopul vizitei. I-am spus că am ieșit din spital și fiindcă banii primiți de la el mi-au folosit la medicamente și spital, i-am adus drept recompensă câteva cărți și fiindcă data trecută am uitat să-i mulțumesc pentru darul în bani, acum îi aduc mulțumirile mele. M-a invitat în cameră. Pe masă avea un aparat de radio-tranzistor, oprit din mers, dar se vedea că era fixat înainte de a-l opri pe unde scurte. S-a ocupat de cărțile ce i le-am adus, pentru care mi-a mulțumit. Una din cărțile franțuzești era „Istoria bisericească”, secolul I-II și era proprietatea lui Dumitru Neda, fost profesor de filozofie la Blaj, decedat. S-a bucurat de toate cărțile. S-a interesat de sănătatea mea. I-am arătat biletul de ieșire din spital, pe care l-a studiat amănunțit, declarându-se satisfăcut că realitatea a fost serioasă, boală gravă și mi-a recomandat să urmez tratamentele indicate. I-am spus că am liturghisit 3 liturghii – după ieșirea din spital – la intenția lui.

S-a interesat de Husar, dacă a fost arestat ultimele săptămâni. I-am spus că nu știu în mod sigur, căci în spital n-am fost cercetat de el, iar de la eliberarea din spital am stat mai mult la orizontală, în pat, abia de

⁴⁶⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 340/4, fila 173.

vreo 3-4 zile am părăsit patul, dar mi-ar fi comunicat vreun frate preot vestea rea a arestării lui Husar.

„Ieri sau alaltăieri am fost la părintele Ioan Roman, dar nu mi-a spus nimic cu privire la Husar, așa că deduc că n-a fost arestat”. M-a întrebat „ce fel de conversații am purtat cu Ioan Roman?”. I-am răspuns că a aflat că am ieșit din spital și a dorit să vorbească cu mine. Suntem rudenie.

Todea a răspuns, că chiar la ora asta are loc vizita oficială la Vatican, la această vizită se va discuta și problema bisericii greco-catolice. Eu, a zis Todea, am încredințat Proniei divine cauza bisericii greco-catolice și sfântului Părinte. Cauza bisericii e în mâini bune și am toată speranța că Dumnezeu va dirija în așa fel ca totul să fie bine, chiar dacă nu se va rezolva imediat cauza. Mi-am făcut datoria și o să mi-o fac până la sfârșit, ori care vor fi consecințele.

„Persecuția bisericii greco-catolice este unică în istoria bisericii, e de lungă durată, a decedat întreg episcopatul inițial, a lipsit un act normativ a desființării bisericii. Întreg episcopatul greco-catolic din 1948 a murit cu moarte de martir, exclusiv pentru cauza bisericii. N-a fost nici un compromis, nici o defecțiune de la credință. Iată cea mai frumoasă moarte pe care mi-o doresc și mie, o moarte pentru cauza credinței”.

I-am spus că această ieșire în public a lui este motiv de teamă a unora din preoți, între care și Husar Roman.

Mi-a replicat următoarele: „așa cum văd eu, văd bine și nu trebuie să dau socoteală decât lui Dumnezeu pentru faptele mele. Dumnezeu mi-a încredințat conducerea bisericii greco-catolice în aceste vremuri grele. Nu mi-am dorit această răspundere, însă a trebuit s-o primesc.

Dar de unde știe Husar că am devenit public? I-am spus că la o înmormântare a unei femei – mama cântăreței de operă, artista Virginia Zeani, a luat parte el și a vorbit în limba italiană. Cu asta s-a expus și a ieșit în public. Preoțimii căreia îi e teamă de închisoare și de moarte i se pare inoportună această manifestare publică. Între aceștia se numără și Husar Roman.

Mi-a răspuns: „el știe de ce a procedat astfel. El răspunde singur de această faptă. El nu va antrena cu sine pe nici un preot. Cine vrea să-l recunoască drept episcop, bine face. El nu forțează pe nimeni ca

să vină la el. Dar Husar Roman să nu aștepte ca să vină Todea la el, ci așteptă ca Husar să facă primii pași. De altfel, a aflat chiar într-o anchetă a Securității că Husar se poartă bizar și că prin purtările sale e deocheat și că Husar Roman ar fi răspuns Securității că de aceea este zdrențos, fiindcă asta e soarta preoțimii greco-catolice persecutate. Husar a greșit, deoarece îmbrăcămintea decentă nu e o sfidare ci o necesitate socială. A primit Husar banii trimiși de el? I-am răspuns că inițial nu a vrut să-i primească. De ce nu i-ai păstrat pentru Dumneata? M-a întrebat Todea. „Pentru că îi erau lui adresați și pentru că până la urmă i-a primit. Husar este firav din punct de vedere fizic și a suferit vreo 4–5 detențiuni.

Eu am fost de șapte ori în închisori și nu am tremurat. Husar are momente de slăbire a rezistenței fizice și e capabil de trădare a cauzei bisericii. Eu nu-l ocolesc totuși. Când am fost la Dogaru, la locuința acestuia (de altfel nici nu era acasă părintele Dogaru) n-am știut că Husar locuiește în apropiere. Totuși, este cuviincios ca Husar să se apropie de mine, iar eu nu mă voi îndepărta de el. Fiecare răspundem personal pentru faptele noastre și eu nu voi implica pe nimeni dacă voi fi arestat. Dar se cuvine să păstrăm decență în relațiile dintre noi. Eu am căutat pe episcopul Hossu și nu el pe mine – deși poate n-aș fi fost obligat să fac acest pas eu, fiind cu aceleași puteri episcopale investit și poate că prudența m-ar fi îndemnat să nu mă expun la lumină. Am făcut-o și bine am făcut. La fel la înmormântarea preotului Blaj în Târgu Mureș m-am expus, la fel ca oricare dintre preoții prezenți. La fel și la înmormântarea mamei artistei. Că am vorbit în limba italiană? Fiecare vorbește cum poate. Eu știu pentru ce am vorbit așa.

– „Husar Roman e un preot bun, capabil de martiraj, dar socoate că nu e cazul sau momentul de a se expune. El nu va angrena pe nimeni în procese. Nici n-a angrenat niciodată pe nici un preot în justiție”, am replicat eu.

– „Poate că va mai trebui să stăm în ilegalitate ca biserică. Totuși cauza bisericii greco-catolice nu este o problemă internă, ci o cauză internațională. Eu trebuie să apăr și să recunosc drepturile bisericii greco-catolice. Cine mă urmează o face din proprie inițiativă, așa cum ai venit Dumneata de exemplu” a zis Todea.

– „Eu am venit la părintele Todea – și să nu se supere episcopul Todea, că eu îl voi zice și pe mai departe părintele Todea – desigur că-i recunosc ierarhic episcopatul, dar sunt atașat părintelui Todea pe care-l invit să-mi onoreze casa, când va veni la Târgu Mureș, după cum și cumnatul meu, Alexandru Nicolescu îl așteaptă, la București, pe același părinte Todea, prietenul din 1940–1944.

N-am fost la București și nici la Târgu Mureș și nici nu pot promite că voi merge în viitorul apropiat, căci oriunde merg trebuie să anunț autoritățile și voi fi urmărit desigur și nu doresc să sufere nimeni pentru că l-am vizitat. Dar dacă totuși voi merge, acum am adresele și-l voi vizita și pe Alexandru Nicolescu și pe Dumneata, mi-a răspuns Todea. Chiar dacă nu voi putea să vă vizitez să nu fiți supărați, căci probabil că, prudența mă va opri să vă vizitez. Totuși am speranța să ne mai întâlnim, fie aici, fie la Târgu Mureș, la București, la Blaj... poate... cine știe? Căile Domnului nu le putem cunoaște.

– „Poate că peste o lună voi trece din nou prin Reghin. Am rudenii și colegi”, am răspuns.

– „Ce colegi? M-a întrebat Todea.

– „Pe părintele Chiciudeanu, la care am fost și împreună cu Husar Roman, în urmă cu vreo zece-cincisprezece ani”. I-am răspuns.

– „Iată ai aici 800 lei. Să liturghisești 17 liturghii la intenția mea și când vei trece prin Reghin să vii pe la mine”.

– „Nu vă supărați, dar consider că venind în plină zi e mai bine, decât luând multe precauții să vă caut la ore de seară. Sunt gata să mor și sunt pregătit pentru moarte în orice moment. Aș fi fericit totuși să-mi binecuvâнтаți casa”, am răspuns eu.

Am primit cei 800 lei și ne-am despărțit prietenește. A sărutat totuși strada [sic!] la plecarea mea.

Târgu Mureș la 30.V.1973

„Liviu Oltean”

Nota Biroului:

Materialul este furnizat conform sarcinilor. Todea Alexandru și Husar Roman sunt în atenția Serviciului I.

Informatorului i s-a indicat cum să procedeze în relațiile cu preoții greco-catolici nereveniți pentru a se consolida față de Todea Alexandru.

Nota în copie s-a înaintat la Direcția I-a, iar câte un exemplar s-a atașat la materialele ce se dețin despre semnalați.

Lt. Col. Florea Gheorghe

30.V.1973

Strict Secret

*Notă extras*⁴⁶¹

Din nota informativă dată de informatorul „Oltean L.” la data de 30.V. a.c. privind pe preotul greco-catolic Husar Roman cu care se vorbește și de Todea Alexandru.

A comentat apoi, atitudinea lui Todea. Husar Roman a spus că cu cei 200 lei și-a cumpărat o mieuță. A mai spus că Todea prin relațiile lui cu artista Zeani, a putut pune problema bisericii greco-catolice mai eficient decât prin Vatican, care nu se prea deranjează și nu-l prea doare de cele ce se întâmplă în Ardeal cu biserica greco-catolică...

Pt. conformitate
[semnătură indescifrabilă]

⁴⁶¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 172.

329

Notă⁴⁶²

14.06.1973

– „Toma” continuă, chiar și-a intensificat activitatea pe linia fostului cult greco-catolic.

– Să se continue măsurile de influențare în direcția prevenirii unei activități ostile pe linia fostei biserici greco-catolice. De asemenea, să reanalizeze posibilitatea compromiterii lui (comportare imorală și parazitară) și totodată a adâncirii unor disensiuni dintre el și alți preoți foști greco-catolici, printre care Guțiu Gheorghe din Târnăveni – fost secretar al lui.

– În procesul influențării lui trebuie să se aibă în vedere următoarele:

„situația fostei biserici greco-catolice, fiind și o chestiune ce viza unitatea poporului român, a fost rezolvată potrivit cerințelor și intereselor naționale ale poporului român.

Această problemă și-a găsit soluționarea în mod definitiv și orice intenție de a fi discutată este neavenită.”

– Este necesar ca acest punct de vedere să fie avut în atenție în discuțiile cu orice persoană în special foști greco-catolici, care ar încerca să abordeze problema fostului cult greco-catolic.

– Totodată trebuie să se manifeste atenție față de acei greco-catolici care nu au revenit, dar au o atitudine corectă, sunt predispuși să facă acest pas, de a se încadra la cultul ortodox.

Căpitan
[semnătură indescifrabilă]

⁴⁶² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 157.

104/99
Sursă de încredere
21.06.1973

Strict Secret

*Raport informativ*⁴⁶³

La data de 20.06 a.c. în orașul Reghin, la întâlnirea avută cu colaboratorul „lui” [sic!]. Acesta m-a informat următoarele privind pe episcopul clandestin Alexandru Todea din Reghin.

Susnumitul în cursul lunii mai a.c. înainte de plecarea delegației guvernamentale române în Italia, a avut o discuție aprinsă cu medicul pensionar Nicoară din Reghin.

Discuția a fost pe tema că Todea Alexandru ar fi mai bine dacă ar trece la cultul ortodox, deoarece fostul cult greco-catolic nu mai are nici o șansă de a mai fi legalizat în țara noastră, și alte probleme privind fostul cult.

Numitul Todea, avea mari speranțe că totuși situația fostului cult se va rezolva pozitiv de conducerea statului nostru, și că în acest sens, conducerea guvernamentală când va vizita Italia, va fi primită și de Papa Paul al VI-lea și se vor purta discuții și pe această temă.

Numitul Nicoară nu și-a împărtășit părerile lui Todea, arătând că acesta este nedocumentat și că ar susține o problemă deja moartă, etc.

Todea pentru acest fapt s-a supărat pe Nicoară și nu mai discută împreună, strigându-se relațiile amicale ce au existat anterior între ei.

După vizita conducerii de stat române la Vatican, cât și în urma necomunicării de către adresa noastră a nici unei probleme ce s-a discutat mai detaliat cu această ocazie, numitul Todea Alexandru pare a fi supărat. Nu este văzut prin orașul Reghin de mai multe zile.

Colaboratorul „lui” ne-a informat în această ocazie că pe această temă să discute și el cu Todea. În acest sens va căuta să-l influențeze pozitiv, în sensul de a determina să nu desfășoare activitate de agitare în rândul greco-catolicilor, adică în rândul foștilor preoți și credincioși

⁴⁶³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 177.

greco-catolici. Îl va mai determina să rămână cu speranța că problema în cauză este o problemă ce necesită timp a fi rezolvată și că rămâne cu speranța că este în atenția conducerii de stat din țara noastră.

Nota se va expedia D.U.I „Toma” și una la dosarul medicului Nicoară din Reghin.

SS

[Semnătură indescifrabilă]

100/DU/1320/15
25.VI.1973
Sursă de încredere

Notă informativă⁴⁶⁴

Din 25.06.1973

În cadrul discuțiilor purtate cu sursa – în ziua de 22.VI.1973 – Todea a făcut o serie de mărturisiri legate de problemele care îl interesează.

Astfel el declară: că militează în continuare pentru restabilirea bisericii greco-catolice în România. Acest fenomen este cunoscut și nu îl face pe ascuns. Rămâne în continuare pe poziția intransigentă de a reabilita ideile bisericești pe care și le-a însușit în școală, în activitatea profesională din trecut. Chiar dacă ar fi pus la zid, ar opina pentru aceste idei și ar susține poziția de neînduplecat pe care o apără.

Arată, că în acest sens a luat legătura atât cu Vaticanul cât și cu Consiliul de Stat al României. Nu precizează filiera spre Vatican, dar în ceea ce privește legătura spre Consiliul de Stat, arată ferma convingere că problema se discută la cel mai înalt nivel.

Probabil, în urma cererii înaintate de examinare a situației bisericii greco-catolice din RSR, a fost chemat la PCR Județ Mureș – unde însă aflându-se condițiile și problemele ce în viitor trebuie rezolvate – și-au declinat competența, urmând ca în continuare să se discute problemele la nivelul Consiliului de Stat și al Guvernului, arată, că vizita Președintelui de Stat Ceaușescu la Vatican n-a fost întâmplătoare și că în cele câteva zeci de minute petrecute la Sfântul Scaun, conducătorul statului român a discutat și problema cultului greco-catolic.

Din comunicatul dat de Vatican pe care la ascultat la radio precum și din acela emis de ziare, reiese clar că s-au discutat probleme foarte importante, privind activitatea bisericească catolică din România.

⁴⁶⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 179.

Conducerea de Stat a României nu se precipită și nu vine să rezolve într-o lună o problemă care își cere rezolvarea de 20 ani. Dar se va ajunge neîndoielnic la o rezolvare favorabilă.

Se interpretează în fel și chip această vizită la Vatican, dar este important de a releva că s-a făcut un pas în acest sens.

Este ferm convins, că va triumfa ideea pentru care luptă neînfri-
cat de atâția ani, mai ales că se conturează încurând – la Conferința
Țărilor europene de la Helsinki – și discuții legate de problema reli-
giei, care apar în ordinea de zi a acestei importante consfătuiri.

În final – crede – că se va restabili biserica greco-catolică, și dacă nu
vor fi credincioși se vor închide bisericile, dar nu crede acest lucru.

Declară că evită contacte cu oameni pentru că toți îl asaltează cu
problema religiei și fiecare caută să-l spioneze și să-i interpreteze ide-
ile și declarațiile ce le face.

„Roșianu”

Este urmărit prin D.U.I. de către Serviciul I. Informatorul a dat notă
pe baza sarcinilor trasate.

În continuare a primit sarcina să mențină legăturile cu el și să ne
informeze despre atitudinea și preocupările ce le are.

Nota în copie se înaintează la Serviciul I pentru exploatare.

[semnătură indescifrabilă]

104/99
14.07.1973

Tov. Ința,
Continuați contactările lor
în scopul realizării compromiterii și
izolării lor.

Notă raport⁴⁶⁵

La data de 09.07. a.c. în orașul Târnăveni l-am contactat pe numitul Guțiu Gheorghe fost preot greco-catolic, în urma cărei contactări, au reieșit următoarele aspecte:

Susnumitul este în contactul organelor noastre în scopul izolării sale față de unii foști preoți greco-catolici, din județ, astfel:

Se cunoaște faptul că acest element până în anul 1951 a desfășurat o activitate dușmănoasă, clandestină pe linia fostului cult, împreună cu episcopul clandestin Todea Alexandru din Reghin, fiind și secretarul acestui protopop care a fost condamnat la 25 ani M.S., eliberându-se din detenție în anul 1964 prin grațiere.

După eliberarea din detenție, numitul Guțiu Gheorghe s-a încadrat în câmpul muncii la I.G.C.L. Târnăveni, promovând până la funcția de Șef al Serviciului financiar.

Fiind lucrat în cadrul dosarului de problemă când am stabilit că acest element s-a bucurat de încrederea mai multor elemente din fostul cler fixat. Printre care și episcopul clandestin Todea Alexandru.

Din anul 1970 [indescifrabil] Gh. este în contact cu ofițerul din problemă, iar în urma discuțiilor purtate cu aceste ocazii, s-a desprins faptul că cel în cauză conducând activitatea acestor foști preoți, care după eliberarea lor din detenție nu s-au încadrat în nici un loc de muncă și duc o viață parazitară. Printre aceștia a cultivat de mai multe ori pe foștii călugări Ștef Ștefan din comuna Ogra satul Sălcud, Fică Cornel din comuna Iernut satul Lechința de Mureș și chiar pe episcopul Todea Alexandru din Reghin.

⁴⁶⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470, fila 151.

Cu mai multe situații [indescifrabil] Gh. menționa faptul că a munci nu este numai o îndatorire cetățenească ci și religioasă, în care sens – spunea el – „marele profet Sf. Pavel arată în una din învățămintele sale că a nu munci este un mare păcat și cine nu vrea să muncească să nu mănânce”...

Sesizându-ne la timp de apariția pe această temă a contradicțiilor dintre Guțiu ceilalți foști preoți fixați [sic!] neîncadrați în câmpul muncii și analizând posibilitățile alimentării pe mai departe a acestora în scopul adâncirii lor și creierii de diversiuni de neîncredere și suspicio-nare reciprocă între aceștia, am procedat astfel:

Prin discuțiile purtate cu Guțiu, de fiecare dată am aprobat această poziție a sa, determinându-l ca tot de pe această poziție să trateze și cu alți foști preoți fixat [sic!] neîncadrați în muncă.

Pe de altă parte ofițerul din problemă, cu ocazia contactării altor foști preoți, printre care Racovițan Teodor din Tărnăveni, Ștef Ștefan din Sălcud, Fică Corneliu din Lechința de Mureș și alții, prin discuțiile purtate cu aceștia, dădeau exemplu de corectitudine, atașament și de bună comportare la locul de muncă pe Guțiu Gh. Arătam și faptul că numitul Guțiu Gh. prin teze biblice și canonice, combate parazitismul acelor foști preoți care nu s-au încadrat în nici un loc de muncă, printre care se referea și la persoana lor. Tot în acest context, făceam cunoscut acestora că Guțiu Gh. condamnă de asemenea preocupările și îndeletnicirile pe care le practică ei, cum sunt, comercializarea a unor obiecte de cult, oficializarea de liturghii, după care în mod necinstit își însușesc sume de bani și alte astfel de [lipsă text]

Ministerul de Interne
 Inspectoratul Județean Mureș
 Serviciul I

*Notă*⁴⁶⁶

Privind pe numitul Todea Alexandru
 Episcop clandestin greco-catolic din orașul
 Reghin, județul Mureș.
 [18.07.1973]

Todea Alexandru este născut la 05.06.1912 în satul Teleac comuna Gornești județul Mureș, fiul lui Gheorghe și Maria, de naționalitate și cetățenie română, studii teologie greco-catolică, de profesie preot, fost condamnat la muncă silnică pe viață pentru crimă de înaltă trădare, în prezent fără apartenență politică, neîncadrat în câmpul muncii, cu domiciliul în orașul Reghin, strada Bucegi, nr. 22, județul Mureș.

Cel în cauză provine dintr-o familie de țărani din satul Teleac comuna Gornești, județul Mureș. Urmează 4 clase, școala generală în comuna natală, între anii 1920–1924, după care până în anul 1929 frecventează cursurile liceului din Reghin. În perioada 1929–1933 este elev la liceul greco-catolic din Blaj, după care, timp de 2 ani urmează cursurile Academiei Teologice greco-catolice din aceeași localitate.

În anul 1934 Mitropolia Greco-catolică din Blaj, îl trimite pentru studii la Roma unde frecventează timp de 2 ani filozofia, iar 5 ani teologia, astfel că, în 1940 obține doctoratul în teologie.

Reîntors în țară este numit secretar al mitropoliei greco-catolice din Blaj, concomitent fiind și profesor de religie, limbile italiană și latină, la școala normală și liceul din aceeași localitate.

Între anii 1945–1948 este protopop greco-catolic în orașul Reghin, îndeplinind în același timp și funcția de profesor de limba italiană, latină, greacă și franceză, la liceul din același oraș.

⁴⁶⁶ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], D140, fila 110.

În anul 1947 este reținut de organele siguranței pentru instigare publică respectiv agitație antidemocratică și în favoarea PNT, efectuată mai ales prin predicile ținute în biserică, însă după o lună a fost eliberat.

În toamna anului 1948 cu ocazia desființării cultului greco-catolic refuză să treacă la biserica ortodoxă. În continuare desfășoară activitate clandestină pe linia rezistenței greco-catolice, în care sens trece în ilegalitate și intră în legătură cu unii reprezentanți ai Nunțiaturii Papale din București. Cei în cauză l-au sprijinit material și moral în sensul reorganizării clandestinității greco-catolice. Paralel cu acesta Todea Alexandru le-a furnizat și unele informații de natură social-politică și mai ales privind situația cultului greco-catolic desființat.

În același timp ia legătura cu unele persoane influente din cadrul rezistenței greco-catolice printre care fostul episcop Iuliu Hossu, episcopii clandestini Hirțea Iuliu din Oradea, Dragomir Ioan din județul Maramureș, Ploscaru Ioan din Lugoj și alții. În anul 1950 este hirotonisit în secret episcop greco-catolic clandestin. După desființarea Nunțiaturii papale, a întreținut în continuare relații ilegale cu Vaticanul prin Legația Italiei din București.

Pentru faptele mai sus enunțate, în anul 1951 este arestat de organele Securității Statului, iar la 15.02.1952 Tribunalul Militar București îl condamnă la muncă silnică pe viață. Această pedeapsă a fost comutată ulterior în muncă silnică de 25 ani, iar în 1964 este grațiat și pus în libertate, stabilindu-se cu domiciliul în orașul Reghin.

Eliberat din detenție nu s-a încadrat în câmpul muncii nici până în prezent întreținându-se grație ajutoarelor primite din străinătate, de la rude și diverși credincioși din țară. Astfel, s-a stabilit că timp îndelungat primea trimestrial sume între 4000 – 5000 lei de la Banca Elvețiană Bank Union Zurich. În prezent nu deținem date certe că ar mai primi sume de bani din străinătate. Există însă informații neverificate că și în prezent primește în secret astfel de ajutoare din afara țării.

După ieșirea din închisoare principala sa preocupare a constituit legalizarea fostului cult, în care sens a acționat deschis prin unele memorii adresate conducerii de partid și de stat, cât și în mod ascuns prin instigarea unor foști preoți și laici la acțiuni pe linia rezistenței greco-catolice.

În majoritatea memoriilor încearcă să dovedească că desființarea cultului greco-catolic, ar fi ilegală, iar reprezentanții acestuia ar fi persecutați pe nedrept. Astfel, de exemplu în memoriul din 30 ianuarie 1973 referindu-se la acest aspect, arăta: „au trecut 24 de ani de persecuții religioase a fostului cult greco-catolic... de ce nu se întronează legea acolo unde este abuz... biserica unită a fost și este și la ora actuală constituțională și legală”.

Pe parcursul anilor Todea Alexandru, în legătură cu unele elemente rezistente greco-catolice a întreprins acțiuni în vederea atragerii cât mai multor credincioși pentru a trăi o viață religioasă în spiritul și ritul fostului cult.

Cel în cauză atât în memorii cât și în discuțiile cu unele persoane, a căutat să dovedească ilegalitatea desființării cultului, pe motiv că foștii episcopi nu ar fi semnat actul de autodizolvare.

Pe linia afirmării cultului –fostului cult – Todea Alexandru a desfășurat și desfășoară o vie activitate concretizată prin oficierea unor slujbe, căsătorii, botezuri și înmormântări, în rit greco-catolic.

Astfel, în 1971, fără autorizație legală a oficiat înmormântarea unei surori a sale, ocazie cu care a declarat unor persoane că se ocupă și în prezent cu ținerea unor ceremonii religioase. Tot atunci, față de preotul din comună, și uni membri ai comitetului bisericesc ortodox, a avut afirmații ostile în sensul că și aceștia împreună cu alții ar fi vinovați pentru „nedreptatea” ce i s-ar fi făcut prin condamnarea sa și desființarea cultului greco-catolic. În luna martie 1972, cel în cauză împreună cu alți preoți nereveniți au organizat în cimitirul romano-catolic din Târgu Mureș, înmormântarea lui Blaj Iosif, fost preot greco-catolic.

Formal, înmormântarea a fost oficiată de protopopul romano-catolic Lestyán Francisc din Târgu Mureș, ocazie cu care cei în cauză prin rugăciuni și cântece funebre în rit greco-catolic, purtarea pe umeri a sicriului etc. au încercat să demonstreze existența și activitatea lor, pe linia rezistenței. Cei în cauză au încercat să organizeze astfel de ceremonii și în alte localități fiind însă împiedicați.

Todea Alexandru se află în relații bune, atât cu episcopul Marton Aron, cât și cu alți preoți romano-catolici. Astfel, cel în cauză a participat la toate ceremoniile religioase organizate de Marton Aron, cu

oazia deplasării acestuia la Reghin, căutând să demonstreze aprecierea de care se bucură din partea lui. De fapt cel în cauză s-a întâlnit și în particular de mai multe ori cu Marton Aron.

Ca urmare a acestor acțiuni și fiind îndrumați de Todea Alexandru, mai mulți credincioși greco-catolici, au început să frecventeze bisericile romano-catolice și să solicite preoților acestui cult, efectuarea unor ceremonii religioase (botezuri, miruri, căsătorii și înmormântări în rit romano-catolic).

În general Todea Alexandru îi incita pe preoții nereveniți să organizeze și să trăiască o viață religioasă în spirit greco-catolic, insuflându-le cu fiecare ocazie speranța legalizării fostului cult.

Încurajați de acest fapt, mulți dintre ei oficiază slujbe, botezuri și alte ceremonii religioase, în rit greco-catolic, creându-și anturaje de elemente care nutresc aceleași concepții. Cu astfel de activități sunt cunoscuți preoții nereveniți Iosif Pop, Friciu Grigore, Dogaru Lazăr din Târgu Mureș, Giurgiu Augustin din Reghin, Velea Augustin și Catarig Emil din Gurghiu și alții. În cursul lunii februarie a.c. am stabilit că Todea Alexandru a încurajat și activitatea unui grup de 4 foști călugări greco-catolici, condus de numitul Ștef Ștefan din comuna Ogra satul Lăscud, județul Mureș, care duceau o viață monahală organizată, transformându-și chiar și locuința în capelă.

În ultima perioadă cel în cauză încearcă o apropiere și față de preoții reveniți la ortodoxie în scopul de ai atrage la acțiuni pe linia rezistenței greco-catolice, însă până în prezent nu s-au stabilit date din care să rezulte că aceștia ar fi acceptat propunerile sale.

De menționat că uni preoți și credincioși nereveniți nu sunt de acord cu acțiunile lui Todea Alexandru, condamnându-l pentru viața parazitară care o duce, trăind din venituri necinstite, cum ar fi comercializarea ilegală a unor obiecte de cult, sau din mila altora. Majoritatea credincioșilor și preoților reveniți la ortodoxie sunt indignați de activitatea lui Todea Alexandru, pe motiv că le tulbură viața religioasă.

În rândul unor preoți și credincioși, circulă zvonul în sensul că Todea Alexandru duce o viață imorală, având legături amoroase cu unele foste călugărițe greco-catolice din Reghin și că ar avea cu diverse femei, copii nelegitimi. Acest aspect a fost extins și de către organele noastre prin rețeaua informativă.

Raportăm că printre alte măsuri ce s-au întreprins în scopul contracarării activității sale, acționăm și în direcția influențării pentru a renunța la acțiunile lui.

În acest scop este contactat periodic de organele noastre, purtându-se discuții pe marginea celor arătate mai sus.

La ultima contactare care a avut loc la data de 10 martie 1973, Todea Alexandru și-a manifestat din nou fanatismul greco-catolic, menționând că nu a renunțat nici un moment de a face totul în vederea reconsiderării cultului greco-catolic în țara noastră.

Cu această ocazie a spus că socotește nevalabilă autodizolvarea din anul 1948 a fostului cult, deoarece el nu a semnat acest document. În același timp a afirmat că, deși este îngrădit în activitatea sa de preot greco-catolic, va sluji și în viitor pe credincioșii săi, angajându-se însă că nu-i va mai îndemna să frecventeze bisericile romano-catolice, pe motiv că acest lucru ar putea contribui la deznaționalizarea lor.

În ceea ce privește relațiile sale cu persoane din afara țării, a menționat că, până în prezent nu a fost vizitat de nici un străin, însă dacă va intra în contact cu astfel de persoane, el se va situa pe o poziție patriotică față de aceștia, după care va relata organelor noastre cele discutate. Todea Alexandru consideră că el este român catolic și în această calitate ar putea reprezenta mai bine țara noastră la Vatican, bineînțeles în cazul legalizării fostului cult.

Ca urmare a unei telegrame trimisă de el Conducerii de partid, în ziua de 12 aprilie a.c., a fost invitat la Consiliul Popular al Județului Mureș, cu care ocazie a relatat că solicită să fie primit în audiență la tovarășul Secretar General al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, pentru ca în numele său și a altor preoți și laici greco-catolici, să solicite recunoașterea de către stat a fostei biserici greco-catolice din Blaj.

A menționat că susține cele solicitate cu următoarele argumente:

– Din studiul cuvântărilor tovarășului Secretar General rezultă că în RSR există libertate de conștiință, motiv pentru care aceasta poate fi recunoscută și cetățenilor de religie greco-catolică.

– Cunoscând faptul că tovarășul Secretar General, încurând va face o vizită protocolară la Vatican, ar dori ca înainte de aceasta să-i relateze doleanțele creștinilor greco-catolici.

– Este convins că această problemă se tratează în prezent cu multă obiectivitate din partea Conducerii de stat.

Cu această ocazie a mai afirmat că întrucât a obținut doctoratul la Roma și cunoscând la perfecție limba italiană, ar putea fi de folos statului român și în cazul reînființării cultului greco-catolic, chiar se angajează la aceasta.

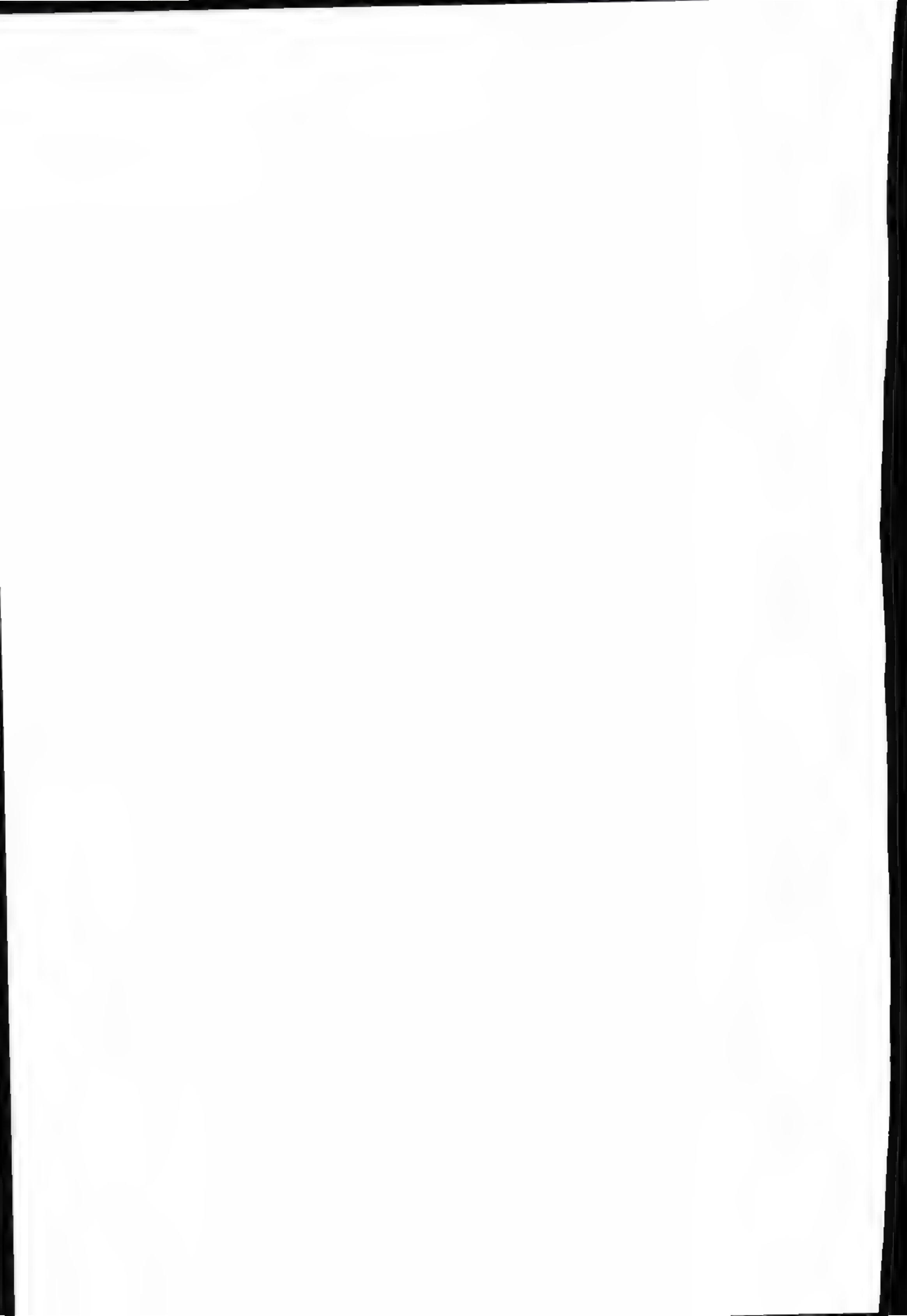
A menționat că nu are pretenții de a fi restituite bunurile ce au aparținut fostului cult, nici ca preoții și credincioșii care au trecut la ortodoxie, să revină la greco-catolicism.

Din afirmațiile sale a rezultat că dorește reînființarea cultului greco-catolic numai cu cetățenii care nu au trecut la ortodoxie cărora să li se permită însă, aș desfășura viața religioasă în unele locuințe ale acestora.

De fapt aceste probleme le-a ridicat de mai multe ori și în cadrul contactelor cu organele noastre.

Atât în discuțiile purtate cu noi și cu ocazia audiențelor de la Consiliul Popular a declarat că în cazul când tovarășul Secretar General îi va spune că această activitate a lui nu este în folosul țării, el se va conforma și va renunța la acțiunile sale. Susnumitul se află și pe mai departe în atenția noastră.

Șeful Inspectoratului
Colonel
Sălcudean Pavel

ANEXE

I

[1 octombrie 1964]

Excelenței Sale Domnului
GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ,
Președintele
Consiliului de Stat al Republicii Populare Române

București

Subsemnatul, TODEA ALEXANDRU, de profesie preot greco-catolic, cu profundă stimă și considerațiune Vă înaintez acest MEMORIU, al cărui obiect este profunda mea rugămintă de a binevoi să redați libertate Bisericii Greco-Catolice.

Expunere de motive

I. îndepărtate și permanente:

1. Principiile mari ale Bisericii catolice, ca:

a. Existența lui Dumnezeu;

b. Spiritualitatea și nemurirea sufletului omenesc – destinul omului;

c. Divinitatea lui Isus Cristos;

d. Divinitatea Bisericii, al cărei creier, din voința lui Isus, este urmașul Apostolului Petru, episcopul Romei, papa, șeful suprem al catolicismului din lumea întreagă;

e. Doctrina despre persoana umană, care, pentru atingerea scopului și destinului ei, trebuie să facă parte din două societăți perfecte:

Statul, care îi asigură fericirea vremelnică;

Biserica, ce îi asigură fericirea veșnică.

Idealul este ca între aceste două societăți să fie armonie și înțelegere perfectă, ca persoana umană să se poată desăvârși perfect, atât cu trupul, cât și cu sufletul.

2. Pătrunderea acestor principii în ființa Bisericii Greco-Catolice, care, timp de 250 de ani, le-a propovăduit în sânul neamului românesc, iar atunci când statul nu s-a îngrijit să-i asigure fericirea vremelnică, Biserica Greco-Catolică a suplinit și rolul statului. Astfel:

a. a deschis primele școli românești și primul liceu românesc la Blaj, în 18 octombrie 1754;

b. a pretins, prin episcopul Inocențiu Micu-Clain, redarea drepturilor politice și sociale națiunii române, care, neobținând satisfacție la Viena, s-a dus la Roma să arate papei nedreptățile ce se fac poporului român, ceea ce Inocențiu a plătit cu moartea în exil, Viena nepermițându-i să se întoarcă în Ardeal, considerându-l instigator public. În 1848, pe Câmpia Libertății de la Blaj, în fața celor 40.000 de români, teologul și profesorul Simion Bărnuțiu a sintetizat și a eternizat acele drepturi;

c. vestitul „țipău” de la Blaj a fost pâinea cea de toate zilele pe care Biserica Greco-Catolică a asigurat-o copiilor de iobagi români, ca să învețe slovă românească.

3. Prin acțiunea întreprinsă de guvern, în colaborare cu Biserica Ortodoxă, în 1948 – și care, din punct de vedere juridic, s-a soldat cu Decretul de autodizolvare a Bisericii Greco-Catolice, iar faptic cu arestarea întregului episcopat – s-a pus la încercare fidelitatea Bisericii Greco-Catolice față de capul Bisericii, papa.

a. această fidelitate e cunoscută în țară, la Roma și în lumea întreagă prin atitudinea întregului episcopat, a canonicilor, a profesorilor de teologie, a călugărilor, a călugărițelor și a credincioșilor, atitudine care a dat mult de lucru organelor de stat și care constituie cea mai clară dovadă că Biserica Greco-Catolică nu s-a autodizolvat.

b. Eu însumi, ca paroh și protopop al Reghinului, având sub supravegherea mea 40 de parohii, am fost gata mai bine să mor decât să calc în picioare această fidelitate față de capul bisericii, papa. Și, neputând public, am comunicat în secret papei atitudinea reală a clerului și a credincioșilor din Arhidieceza Blajului, lucru pe care l-am plătit cu condamnarea pe viață, acțiunea aceasta fiind considerată crimă de înaltă trădare. Din dosarul anchetei și din piesele pe care le conține, reiese că, încă din 1950, deci la doi ani după Decretul de autodizolvare, situația în Arhidieceza Blajului era următoarea: din totalul de peste 600 de preoți, 400 erau greco-catolici și abia restul, de 200 și ceva, erau ortodocși. Procesele care au urmat, cu condamnări de preoți, călugări, călugărițe, credincioși, credincioase și episcopi, pentru practica cultului greco-catolic și pentru menținerea legăturilor cu papa, constituie o altă probă grăitoare că Biserica Greco-Catolică nu s-a autodizolvat.

c. Din totalul de 12 episcopi pe care i-a avut Biserica Greco-Catolică din 1948 încoace, nici unul nu s-a „autodizolvat”. Toți au făcut închisoare, unii condamnați, alții necondamnați. Șase (6) au murit – 5 în închisoare, 1 în domiciliu obligatoriu – iar șase au fost eliberați.

d. Sunt și eu unul dintre episcopii consacrați după 1948, apoi arestat și anchetat și condamnat. Și am fost pus în libertate prin Decretul Consiliului de Stat nr. 411/1964. Pentru acest fapt, Vă mulțumesc, Domnule Președinte, din toată inima și consider măsura guvernamentală de grațieri ca un act de mare înțelepciune și un semn că vreți să vindecați rănilile și să strecurați bucurii în locul durerilor. Simt și eu această bucurie, dar mai am o rană în suflet, cauzată de faptul că Biserica Greco-Catolică nu are libertatea legală, deși nu este nici o lege contra ei, și astfel eu n-am posibilitatea în țara românească să fiu preot catolic cu limbă liturgică română, n-am posibilitatea să mă încadrez într-o activitate conform pregătirii și convingerilor mele religioase. Pentru acest ideal m-am pregătit 25 de ani și aș fi foarte fericit. Domnule Președinte, să înlăturați piedica ce stă în calea lui. Ați rezolvat probleme cu mult mai spinoase, și-L rog pe Dumnezeu să Vă ajute și în cazul acesta.

II. Motive apropiate și actuale:

1. Eforturile depuse de guvern și de Domnia Voastră personal pentru a satisface dorințele legitime ale cetățenilor din această țară. Socotesc că și dorința mea e legitimă, firească, izvorâtă dintr-un drept natural al omului față de care cred că Domnia Voastră nu va fi indiferent.

2. Atitudinea P.M.R. față de problemele mișcării comuniste și muncitorești internaționale, adoptată de plenara lărgită a C.C. al P.M.R. din aprilie 1964, după care îmi pare foarte logic și foarte înțelept a corecta erorile ce s-au săvârșit. Sunt convins că Domnia Voastră va afla calea potrivită de a rezolva favorabil și problema ridicată de mine.

3. Declarația lui Palmiro Togliatti, în legătură cu problema religioasă, exprimată în nota memorială asupra problemelor mișcării muncitorești internaționale și ale unității sale:

„În Nota memorială, Palmiro Togliatti arată că în lumea catolică organizată și în rândul maselor catolice se mențin la bază condițiile și

impulsul pentru o deplasare spre stânga, care trebuie înțeleasă și sprijinită. În acest scop, nu servește la nimic vechea propagandă ateistă. Însăși problema conștiinței religioase, a conținutului său, a rădăcinilor sale în rândul maselor și a modului de a o depăși trebuie abordată într-un mod diferit decât în trecut, dacă vrem să avem acces în rândul maselor catolice și să fim înțeleși de acestea" („Scânteia”, nr. 6384).

Domnule Președinte, sunt sigur că această declarație formează obiectul preocupărilor Domniei Voastre și de aceea nu îmi rămâne decât să adaug că doctrina catolică are rădăcini adânci în rândurile celor 1.000.000 de români și nu face ca, în timp ce această doctrină este prezentă în R.P.R. prin Biserica Romano-Catolică, Domnia Voastră să aibă neplăceri în fața Vaticanului și a catolicismului, prezent în toate țările lumii, din cauza interzicerii cultului greco-catolic. O revenire sau o retușare din partea Domniei Voastre ar fi un înțelept act politic și o delicată atenție față de atâtea conștiințe religioase. Nimeni n-ar pierde nimic, în schimb, toți am câștiga.

4. Constituția R.P.R. prevede libertatea cultului. Or, de ce catolicii români să trăiască cu gândul că pentru ei această prevedere a Constituției e literă moartă? Poate cele afirmate de Togliatti ar putea să ajute la o mai mare înțelegere, din partea înaltului Guvern, a conștiinței catolice a românilor uniți.

5. Poziția Guvernului R.P.R. la O.N.U. a apărut și apără cu fermitate, prin dl Traian Ionașcu, drepturile omului, între cele enumerate fiind și religia: „nimeni să nu fie urmărit pentru credința lui religioasă”. Iar când s-a pus problema că cine garantează respectarea acestor drepturi – un for internațional sau guvernele? –, dl Traian Ionașcu a susținut cu tărie: guvernele; și, fiindcă pentru mine acest drept nu e respectat, mă adresez Domniei Voastre cu rugămintea de a face tot posibilul să fie o concordanță perfectă între poziția juridică a R.P.R. la O.N.U. și aplicarea practică pe teren. Cei care ar încerca să Vă împiedice nu sunt, Domnule Președinte, prietenii R.P.R. și nici vizionarii dezvoltării relațiilor dintre state, pentru care Domnia Voastră depuneți eforturi extraordinare. Apoi s-a spus de nenumărate ori că la baza coexistenței pașnice trebuie să fie înlăturarea discriminării de rasă și religie.

6. Domnule Președinte, Biserica Catolică de limbă liturgică română își are leagănul în Ardeal, unde frații maghiari au agitat probleme și

au ridicat pretențiuni nepermise și față de care ați avut și continuați să aveți o atitudine – ca și în răspunsul dat lui Valev – cu care e de perfect acord toată suflarea românească. Dar în timp ce catolicii maghiari sunt liberi să se roage și să cânte în bisericile lor în limba maghiară, catolicii români n-au dreptul să se roage în limba română după credința catolică și n-au nici lăcașuri proprii în care să se adune. Mai mult, grupuri de catolici români credincioși, care au o profundă conștiință catolică – în sensul afirmat de Togliatti – de 16 ani, adică de la desființarea Bisericii Greco-Catolice, frecventează bisericile romano-catolice, fiind astfel siliți în țara românească și în Ardealul românesc să-și satisfacă cerințele lor sufletești, izvorâte din convingerile conștiinței catolice, în limba maghiară. O libertate acordată catolicilor de limbă română – adică, greco-catolicilor –, de a se manifesta în mod oficial și legal în limba română ar fi o întărire sufletească pentru cei ce sunt și vor să rămână catolici români sau români catolici. E un punct foarte important și nu mă îndoiesc că Domnia Voastră îl va sesiza în toată profunzimea lui.

7. Credincioșii greco-catolici sau catolicii de rit român, Domnule Președinte, prin faptul că țin cu tărie la credința lor catolică nu sunt dușmanii țării și ai regimului, ai realizărilor și ai transformărilor sociale, ci, limitată libertatea lor religioasă, au fost puși într-un conflict de conștiință. În momentul când, după eliberare, m-am întâlnit cu unul sau altul dintre ei, pe stradă, în tren etc., după ce și-au exprimat bucuria de a mă vedea eliberat, au zis: „Acum numai una s-o mai vedem, libertatea Bisericii Greco-Catolice”. Deci, credincioșii greco-catolici nu sunt preocupați de schimbări politice, ci, concomitent cu atâtea lucruri bune care se realizează, ar dori să fie respectată credința care le arată drumul spre destinul veșnic, după spusele lui Togliatti: „însăși problema conștiinței religioase, a conținutului său, a rădăcinilor sale în rândul maselor... trebuie abordată într-un mod diferit decât în trecut, dacă vrem să avem acces în rândul maselor catolice și să fim înțeleși de acestea”.

8. În fața lui Dumnezeu și a Sfântului Scaun, eu sunt episcop catolic de rit român. Regimul însă nu permite practicarea acestui cult, iar eu mi-am luat hotărârea de a nu lucra absolut nimic clandestin, secret etc., nici în interior, nici în exterior, ci de a comunica autorităților de

stat gândurile care mă frământă în legătură cu problema aceasta. A fost de acord cu hotărârea aceasta și reprezentantul Ministerului de Interne, care m-a anchetat la Gherla în legătură cu starea mea de spirit. Mă adresez deci Domniei Voastre, care reprezintă cel mai înalt for din țară, și ca persoanei care a suferit mult pentru ideile sale (convingerile sale) și care vrea să respecte convingerile altora, pentru care, la rândul lor, și aceia au suferit, chiar dacă aceste convingeri sunt de altă natură.

De aceea, V-aș ruga, Domnule Președinte, să luați în mâini problema Bisericii Greco-Catolice, care, după convingerea mea, mai curând sau mai târziu, își va reprimi totuși libertatea. Aș dori din tot sufletul ca Domnia Voastră să fiți cel care o repune în drepturile ei, Domnia Voastră să fie marele ei binefăcător și eliberator sau instrumentul de care Providența Divină se folosește pentru reînvierea ei. Din relațiile amicale cu Sfântul Părinte și cu cercurile catolice, coexistența pașnică n-are decât de beneficiat... Polonia, Cehoslovacia, Ungaria sunt țări catolice. Conciliul ecumenic de la Roma – care e în curs – e o mare realitate spirituală a veacului nostru și n-ar fi rău dacă cel puțin la încheiere ar putea participa și reprezentanți ai Bisericii Greco-Catolice refăcute. Ați afirmat de nenumărate ori, Domnule Președinte, că deosebiri ideologice dintre oameni și state nu trebuie să ducă la neînțelegeri, la dușmănie, la separatism și izolaționism.

Domnule Președinte,

Eu sunt copil de țăran. Părinții mei au fost oameni săraci și au avut 16 copii. La școală am umblat numai eu. Am cunoscut lipsurile, mizeria și sărăcia. Am muncit la coasă, sapă, plug, seceră etc... în familie au fost suferințe îngrozitoare: am o soră oarbă de 64 de ani, un frate cu piciorul amputat a murit de T.B.C., iar părinții mei amândoi au murit de cancer în dureri îngrozitoare. Am studiat teologia la Roma și am ajuns pe bază de studii la convingeri care se identifică cu viața mea. Ceea ce cer acum de la Domnia Voastră nu e ca să-mi câștig existența materială pe calea aceasta. Deci nu cer nici un salariu, nici pământ, nici sesiuni parohiale, ci dreptul la cultul catolic în limba română. Iar pentru cele materiale, în cazul eliberării Bisericii Greco-Catolice, în

calitate de slujitor al ei, sunt dispus, pentru câștigarea pâinii de toate zilele, să fac și pe măturătorul de stradă.

Domnule Președinte! În toate timpurile, cei lipsiți de pâinea zilnică și-au cerut drepturile lor de la conducătorii și mai-marii popoarelor. Istoria i-a judecat după cum au știut răspunde celor înfometați: cu pâine sau cu gloanțe. La fel, oamenii au suferit de foamea spirituală: ideile lor. Și au cerut celor de la putere libertatea de a se manifesta. Istoria i-a judecat după înțelegerea ce au avut-o față de zbuciumările sufletului omenesc și față de setea lui în căutarea adevărului. Eu, prin acest memoriu, cu toată stima și cu tot respectul, aș dori să fiu înțeles în ce privește atașamentul față de Biserica Catolică și manifestarea ei în limba română pentru românii uniți cu Roma... Aș dori ca istoria să mă judece că am procedat bine dezvăluindu-mi fără jenă și fără frică frământările sufletești și convingerile care se identifică cu viața mea, iar pe Domnia Voastră, Domnule Președinte, să vă judece că ați fost conducător înțelept și ați pătruns atât nevoile materiale ale persoanei umane, cât și pe cele spirituale și ați înțeles ruga unui preot catolic român din Ardeal, izvorâtă din străfundurile sufletului său, potolind cu apa libertății credinței setea lui spirituală după Biserica Greco-Catolică, după Arhidieceza Blajului și după parohia și protopopiatul greco-catolic din Reghinul lui Petru Maior.

Reghin, 1 octombrie 1964

ALEXANDRU TODEA,
Reghin, str. Bucegi, 22

II

*Secția învățământului*⁴⁶⁷

Reghin

Subsemnatul Alexandru Todea (Reghin), cu profundă stimă, vă rog să binevoiți a mă numi profesor suplinitor de limba latină, la una din școlile medii din Reghin.

Motive: în ziua de 8 septembrie a.c. [1965] am fost la Ministerul Învățământului, unde am vorbit cu Dl inspector Roșca. Domnia sa mi-a spus: „noi vă putem numi, dar dacă cei din Reghin vă numesc. Nu suntem contra”.

Pentru orientare, dau următoarele lămuriri:

1. Ce studii am:

a) liceul și bacalaureatul.

b) filosofia și teologia, timp de 7 ani la Roma – în limba latină.

2. Ce activitate am desfășurat:

a) am predat religia, latina și italiana la liceele din Blaj, între anii 1940–1945.

b) am predat religia, latina și italiana la liceul din Reghin între anii 1945–1948.

c) Am fost deținut politic, între anii 1951–1964, în legătură cu Vaticanul pentru problema biserici greco-catolice, fiind eliberat prin decretul consiliului de Stat 411/1964

3 Ce preocupări am: acum după ce m-am refăcut cât de cât sănătatea, neputând ocupa funcția de preot, cultul greco-catolic nefiind recunoscut, aș dori să lucrez la ceea ce, după Teologie, mă pricep mai bine, predarea limbii latine, italiene, franceze.

N-am pretenție la o catedră întreagă, sunt mulțumit și cu câteva ore.

Rog onoratul inspectorat să dea curs favorabil cererii mele, promițând că voi fi conștiincios.

⁴⁶⁷ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], D140, fila 60.

750 SERGIU SOICA

Reghin, la 16 septembrie 1965

Alexandru Todea
Reghin
Str. Eminescu, nr. 22

Scrisoare fila 61

III

Notă⁴⁶⁸

28.IX.1965
Răspunsul Școlii

Vă informăm următoarele:

Todea Alexandru, episcop greco-catolic clandestin, fost condamnat pentru activitate contrarevoluționară și-a exprimat dorința de a ocupa funcția de profesor de limba latină la Liceul din Reghin. Despre cel în cauză deținem următoarele date:

Este născut la 5 iunie 1912 în satul Teleac, raionul Reghin, fiul lui Gheorghe și Maria. De naționalitate și cetățenie română, neîncadrat politic, are ca studii Institutul teologic greco-catolic din Blaj, de profesie paroh greco-catolic, necăsătorit, în prezent fără serviciu, cu domiciliul în Reghin, str. Eminescu, nr. 22. El este cunoscut cu următoarele activități dușmănoase:

– Între anii 1946–1947 a desfășurat activitate de instigare publică, prin aceea că a ținut față de credincioși predici cu conținut antide-mocratic. Pentru această faptă el a fost reținut, cercetat, fără să fi fost trimis însă în justiție;

– După unificarea bisericii greco-catolice cu cea ortodoxă (1948), el a dispărut de la domiciliu și a continuat să desfășoare activitate clandestină greco-catolică și dușmănoasă formei de guvernământ din țara noastră. În carul acestei activități el a redactat și – cu ajutorul numi-ților Moldovan Valer și Guțiu Gheorghe – difuzat așa zise „circulare” în rândurile credincioșilor greco-catolici, prin care a instigat împotriva statului nostru socialist. În semn de recunoștință și răsplată a acestei activități ilegale în anul 1950 Todea Alexandru a fost hirotonit în mod clandestin ca episcop de Blaj de către Nunțiul papal Del Mestri, care pe atunci era la București. Preluând conducerea „episcopatului” Blaj, cel în cauză a continuat să desfășoare activitate dușmănoasă de natura celor arătate mai sus până în 1952; în tot acest timp el a fost dispărut de la domiciliu fiind găzduit de diferiți credincioși (despre măsurile pe

⁴⁶⁸ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], D140, fila 65.

care le-au luat autoritățile împotriva lui, el s-a informat prin Macarie Ana, care a funcționat ca funcționară la fosta pretură Reghin și pe care a recrutat-o în acest scop.

– După ce în anul 1952 el a fost descoperit, arestat, cercetat și trimis în justiție i s-a stabilit în sarcina sa comiterea infracțiunilor de înaltă trădare, uneltire contra ordinii sociale și delictul de răspândire de publicații interzise, Todea Alexandru a fost condamnat la muncă silnică pe viață, prin Sentința nr. 104 din 15.II.1952, dată de Tribunalul Militar București. Pe baza Deciziei 1818 din 12 iunie 1952 a Curții Militare de Casație, sentința rămâne definitivă. Prin Decretul de grațiere nr. 5/1963 pedeapsa celui în cauză s-a redus la 25 ani muncă silnică, iar prin Decretul 414/1964 a fost grațiat.

– După ce s-a eliberat din detenție (1964) Todea Alexandru s-a stabilit în Reghin str. Eminescu nr. 22.

A încercat să intre în învățământ ca profesor de latină, refuzând să primească alt post. În discuțiile pe care le-a purtat în rândul foștilor credincioși greco-catolici el a căutat să mențină spiritul catolicismului, a ideii reînființării bisericii greco-catolici din țara noastră (în care sens a făcut memoriu la conducerea de stat), a restituirii avuțiilor pentru fosta biserică greco-catolică, când „toți acei care au lucrat împotriva lui – pretinde el – vor primi pedeapsa cuvenită”.

Cel în cauză și în prezent pretinde că el ar sluji o cauză „justă” și că ar fi fost arestat și condamnat pe nedrept.

Todea Alexandru se folosește cu abilitate de împrejurările în care el a fost condamnat, de faptul că nu a reușit nici în prezent să ocupe un serviciu, răspândind idei dușmănoase axat pe aceste stări de fapte.

De menționat este faptul că Todea Alexandru la 3 septembrie 1965 a primit o invitație de la Roma spre a participa la lucrările celei de a IV-a sesiuni a Conciliului II Vatican.

IV

*Către Securitatea Raionului Reghin
Domnule Comandant⁴⁶⁹,*

Subsemnatul Todea Alexandru domiciliat în Reghin, str. Eminescu, nr. 22, cu onoare Vă aduc la cunoștință următoarele:

În zilele de 22 și 23 mai a.c. [1966] m-am văzut urmărit de un grup de tineri, în de aproape, în mod organizat și fără nici o perdea. Afirmția aceasta o dovedesc cu trei întâmplări:

1. În ziua de 22 mai a.c. [1966] dimineața deschizând geamul camerei dinspre stradă, am observat în fața spitalului, lângă cutia poștală 3 bărbați – între 20–30 ani – dintre cari unul era îmbrăcat în halat de spital, altul cu pantaloni gri și cu o jachetă maro – pe acesta l-am mai văzut de multe ori, în ultimul timp înconjurând cartierul în care locuiesc și privind îndelung spre case și grădina locuinței mele –, al treilea era într-un costum bleu-marin. Un fapt obișnuit și fără nici o importanță. Dar, fiind duminică și nefiind circulație de camioane să ridice praf, am lăsat geamul, tot timpul, deschis. Așezându-mă să citesc, aproape de geam – pentru aer – și fiind într-o poziție cu fața opusă spitalului, ridicându-mi ochii din când în când, prin sticla geamului se oglindeau mereu aceleași figuri, același grup, cu deosebirea că tabloul s-a deplasat spre arborele de lângă scările intrării la spital. A durat acest spectacol, cam de la orele 7 și jumătate, până la orele 13. Era însă ceva ce nu mă privea. Totuși, la orele 13, când Dna Badea mi-a adus masa, am observat, descuind ușa de la stradă, că toți se uită cu insistență spre mine. Curiozitate obișnuită mi-am zis. Dar la plecarea Dnei Badea, când am încuiat ușa, Domnul cu haina maro s-a desprins de grup și cu pași repezi s-a dus spre Internatul de fete, postându-se între Casa Covaci și Cadar, de unde putea să vadă unde intră persoana care a fost la mine – adică Dna Badea. De pe scările camerei l-am privit până ce după câteva minute s-a reîntors la grup. Pentru faptul că-l mai văzusem în jurul casei, crezui, că are ceva cu Dna Badea. În locul dânsului, după ceva timp, a venit și s-a postat – între casele Covaci și Cadar

⁴⁶⁹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], D140, fila 48.

– un tânăr îmbrăcat în negru cu geantă subsuoară –. Grupul amintit s-a dispersat și au venit doi tineri îmbrăcați în negru, cari s-au așezat lângă gardul de fier al spitalului aproape de poartă și cari făceau glume și apropouri fetelor și elevelor ce treceau pe acolo. După un ceas, a apărut în curtea spitalului, aproape de poartă, cel cu haina maro și cel cu halat. În acel moment tinerii de la stradă au dispărut. Eu le-am observat toate din grădina casei. Ca să mă verific pe mine însumi, am voit să constat în mod sigur, dacă persoanele amintite au ceva cu mine. Și m-am hotărât să ies la plimbare, gândindu-mă, că în cazul că le sunt simpatic vor veni după mine. Astfel, am luat-o pe [strada] Eminescu, spre [strada] 13 martie. Asta s-a întâmpla cam pe la orele 4 și un sfert. Când am traversat strada spitalului, am văzut pe tânărul îmbrăcat în negru și cu geantă că e tot în același loc: între casele Covaci și Cadar. Ajungând pe [strada] 13 martie m-am îndreptat spre pădure și apoi pe prima stradă la stânga. Nu mică mi-a fost mirarea, văzând pe tânărul în negru și cu geantă în spatele meu, îndreptându-se spre pădure. Eu l-am urmat, dar am ocolit iarăși pe a doua stradă spre stânga, unde la poarta primei case de la dreapta era un cetățean care adeseori vine pe strada spitalului cântând. Acesta m-a întrebat unde merg și a început să-mi spună ceva despre grădina sa de pomi. Stând de vorbă cu acest om, tânărul îmbrăcat în negru și cu geantă s-a reîntors din pădure și după ce m-a depășit și-a întors capul să mă vadă. Am coborât și eu și am luat-o din nou pe strada pe care fusesem înainte, adică pe cea care merge printre spital și Internat. După o tură sau două, am văzut că și Domnul cu haina maro, coboară din pădure și merge spre Dr. Nicolescu. S-a uitat și dânsul după mine. Apoi, la un moment dat, văd că stă de vorbă cu tânărul din grup cu bleu-marin și care și-a continuat drumul pe [strada] 13 martie pe sub pădure. S-a băgat groaza în mine. Am crezut, că dacă ași fi intrat în pădure, m-ar fi asasinat. Acum mă gândeam, că vor să mă lovească. Deci e o bandă care are planuri sinistre cu mine. Astfel, nu înțelegea această forfoteală în jurul meu. M-am reîntors acasă, din colțul spitalului, am văzut pe tânărul îmbrăcat în negru și cu geantă la locul unde fusese la plecarea mea, între casele Covaci și Cadar. Abia am intrat în curte și apare la spital cel cu bleu-marin, care a luat-o spre centru și pe trotuarul din stânga cum merge spre parc l-a întâlnit pe cel cu haina maro, cu care a stat de vorbă mai

mult timp. Apoi l-am văzut pe cel cu bleu-marin pe balustrada de la intrarea în spital și acolo a stat până a înserat. În locul tânărului în negru cu geantă, au venit cei doi tineri tot în negru care au făcut de gardă la poarta spitalului până pe la orele 2. Dacă n-au fost ei, au fost asemenea lor. Am voit să vin atunci la Securitate sau la Miliție, dar eram cam agitat, nervos și nu mă puteam hotărî. Am avut o noapte grea, sistemul nervos supraexcitat și mi-am dat seama, că tot tratamentul prescris de Dr. neurolog Varga, s-a dus în vânt. După ce m-am sculat, am scris totul să vin la Securitate, dar apoi, am rupt hârtia socotind că nu pot dovedi afirmațiile mele deoarece n-am martori și nici n-am spus nimănui și la urmă voi fi considerat caraghios și nebun, sau că inventez lucruri imaginare.

2. În ziua următoare, 23 mai a.c. [1966], n-am mai văzut pe nimeni. La orele 11 și 30 am plecat la sora Costinaș, fiind în convalescență, să-mi facă o injecție de omnadin, a cincea din câte am făcut contra unei răceli în care am căzut la începutul lunii curente. Pe strada Licurici unde locuiește amintita Costinaș, am văzut că vie după mine un tânăr îmbrăcat în pantaloni și cu o flanelă bleu-marin. Ieșind de la Costinaș, la dreapta lângă gard, era un tânăr cu ochelari și în cămașă, care s-a uitat la mine și m-a urmat până ce am intrat la magazinul de pâine să-mi iau o franzelă. Ieșind nu l-am mai văzut.

3. În aceeași zi după masa – 23 mai a.c. [1966] – cam pe la orele 4 și 30, am luat poeziile lui Eminescu și am ieșit la câmp, pe strada care trece pe sub cimitir prin fața Internatului de băieți. M-am plimbat, cam la o 100 de metri în partea stângă a drumului, pe partea dreaptă fiind cireada de vite. Am stat în total cam 35 de minute. Cam 20 de minute m-am plimbat singur citind poezii, iar cam 15 minute am stat de vorbă cu Dna Moldovan Valeria, funcționară la I.P.M. Sport, fostă deținută în același proces cu mine și care ieșise și dânsa la câmp. Mi-a spus că merge la Zizi Maior pare mi-se și văzându-mă a venit pe la mine. Dânsa s-a așezat pe iarbă, iar eu stăteam în picioare și vorbeam. Deodată din colțul pădurii rotunde, dinspre apus, apare o figură care a coborât pe drumul de pe partea opusă a pășunii și când s-a apropiat de noi, la o distanță de circa 50 de metri s-a aplecat de câteva ori simulând că rupe floricele, dar uitându-se la noi, s-a dus până a trecut de colibele păstorilor de vite și s-a așezat pe iarbă. Era tânărul care

înainte de masă m-a urmărit pe str. Licurici, cel cu flanelă bleu-marin. În orice caz într-o toată asemenea lui. În același timp de la punctul din pădure de unde a ieșit acest domn, un altul s-a reîntors și venea pe marginea pădurii cu privirea continuă spre noi. Acest tip semăna de la distanță cu cel îmbrăcat maro, avea geantă de mână, dar totuși nu pot afirma cu precizie. Am spus Dnei Moldovan, că plec și m-a însoțit și dansa până în dreptul cimitirului, eu având de gând să fac o vizită la mormântul fostei proprietărese Dna Moraru, iar Doamna văzându-și de drum spre Zizi Maior pe [strada] Coșbuc. Când să intru în cimitir, văd pe tânărul de ieri îmbrăcat în bleu-marin, în fața internatului – în orice caz într-o toată asemenea lui – părăsindu-și postul și îndreptându-se spre [strada] Coșbuc (când am plecat și cel de lângă colibă s-a ridicat și s-a luat după noi) unde la a doua casă din dreapta s-a oprit. Aici a stat de vorbă cu o femeie îmbrăcată de casă, care s-a luat după mine, când am mers la câmp și a stat tot timpul la cireadă până m-am reîntors, când din nou s-a luat după mine. I-a spus ceva tânărului în bleu-marin. Apoi tânărul a stat de vorbă cu o femeie tânără care era în geamul casei amintit și m-aștepta pe mine. Simulau că privesc niște fotografii, dar femeia mă urmărea pe mine, el fiind întors cu spatele spre mine. Reîntors acasă m-am hotărât să vin la Securitate. Ceea ce am și făcut. Am raportat Domnului Căpitan, Ofițer de serviciu, care m-a rugat să pun totul pe hârtie. Așa s-a născut scrisoare aceasta.

Domnule Comandant,

Am voit să Vă comunic cele de mai sus pentru următoarele motive:

1. Să-mi spun păsul de pe inimă în legătură cu aceste întâmplări ciudate și să nu vorbesc cu altcineva.

2. Să știți că sunt urmărit de un grup de persoane într-un mod organizat, fără nici o perdea și că s-ar putea, în orice moment, să mă lovească în cap. N-am provocat pe nimeni cu nimic, n-am supărat pe nimeni nici în relațiile mele particulare și nu am comis nici o faptă care să contravină legilor sau să contravină la ceea ce mi s-a spus și știu că nu e permis. Deci, nu-mi pot explica acest fulger, care de trei zile s-a abătut asupra mea.

3. Nu-mi pot închipui ca astfel de persoane să fie din Securitatea Statului, despre care sunt convins că în ce privește mijloacele de

cunoaștere a problemelor cari o interesează, e după expresia unui ofițer de poliție din Penitenciarul Gherla „la înălțimea epocii”. Procedura aceasta, personal față de mine și-ar avea explicația într-un singur caz: să nu le scap din mâini, trebuind să fie arestat. Ceea ce din fapte nu se verifică de 3 zile.

4. Acum am ajuns în situația de a nu mai îndrăznii să ies din casă, după cum în ianuarie a.c. [1966] am ajuns în situația de a nu mai avea curajul să merg la Teleac și la Habic la surorile mele, dintre care două neputincioase nu pot veni la mine. De ce? Pentru că preotul de acolo, pe care eu cu ocazia întâlnirilor pe stradă l-am tratat amabil și respectuos și despre care n-am vorbit niciodată cu alții, nici n-am căutat niciodată, nici direct, nici indirect să-i subminez activitatea, a căutat prin vorbe față de alții din sat să pună în sarcina mea orice insucces al său și orice neplăcere din Teleac. Am rămas trăsnit și am crezut că e mai prudent deocamdată să nu mai merg la Teleac, iar la mine să nu mai primesc nici un Telecean în afară de rudele apropiate, pe care le tratez ca rudenii indiferent de atitudinea lor religioasă care nici nu m-a interesat în relațiile dintre mine și ele. E destul de grăitor faptul că participând în toamna trecută la o înmormântare în Teleac – am ajuns fiind început prohodul și am plecat înainte de a se sfârși, deci, n-am vorbit cu nimeni – m-a acuzat față de alții, că nu mi-aș fi făcut cruce și și-a permis să mă întrebe și pe mine de ce nu mi-am făcut cruce. Natural, i-am spus că n-am dat nici o lămurire. De altfel, nici eu singur, nu știu dacă mi-am făcut cruce ori nu. Desigur, dacă-mi făceam, zicea că de aceea îmi fac ca să vadă oamenii că și eu fac slujbă în tăcere. Deci, completă neseriozitate. De atunci, l-am și tratat în consecință: nu l-am mai învrednicit de nici un cuvânt și de nici un zâmbet, m-am convins de micimea lui sufletească. În ce privește pe protopopul său, de care mă feresc și de data aceasta să-i pomenesc și numele, de când am pus piciorul în Reghin, văzându-mă dând mâna cu unul sau cu altul dintre cunoscuți pe stradă, a spus de mai multe ori textual: „îl trimit eu pe Todea de unde a venit”. Nu-l cunosc personal și n-am vorbit niciodată cu dânsul. Dar mi-am dat seama că e un om care nu-și cumpănește cuvintele și nu-și dă seama de conținutul unei noțiuni. De aceea, cu toate că fostul meu anchetator principal a venit în ajunul eliberării la Gherla și a stat de vorbă cu mine zicându-mi: „Te duci la Reghin, îți

vezi de sănătate, poți să-ți vizitezi foștii credincioși și poți să vizitezi toată țara, să vezi ce s-a construit. Dar să nu organizezi nimic și să nu te ocupi cu ce știi că nu e permis", am renunțat de la început la vizite, am redus discuțiile pe stradă, ca să nu dau șansă la interpretări și să nu dau șansă la acuze. Pentru că mi-am dat seama de protomicimea sufletească a acestui om care prin orice mijloc ar vrea să mă distrugă numai ca să nu mai audă pe nimeni dintre credincioși, întrebându-l și interesându-se chiar de la dânsul, binevoitor despre mine. Nu m-am ocupat de Sfinția Sa, nu l-am subminat nici direct, nici indirect și n-am permis niciodată nimănui să-mi vorbească despre dânsul, după ce în primele zile după sosirea mea în Reghin, mi-a ajuns la urechi citatul de mai sus. Iată, deci, că Ministerul de Interne, mi-a dat voie să stau cu oricine de vorbă, să vizitez țara, iar eu din cauza lipsei de onestitate mintală a unor persoane, am ajuns să nu merg nici la Teleac, iar mai nou să-mi fie frică să ies din casă. Dacă într-un stat, călcarea legilor e dăunătoare, apoi nici calomnia și minciuna, nici vorbele necontrolate nu sunt mai puțin periculoase pentru relațiile normale și corecte dintre membri societății. Din acest motiv sunt absolut convins că în conflictul dintre minciună și adevăr provocat de persoane iresponsabile, Securitatea Republicii Socialiste din România, nu caută altceva decât stabilirea adevărului. Iată de ce mi-am deschis sufletul pe aceste 11 pagini și câteva rânduri, provocate de întâmplările zilelor 22 și 23 mai a.c. [1966], fără ca să le știu substratul și geneza, pentru că nu numai că n-am comis nici o faptă contra ordinii de Stat, ci dimpotrivă, m-am autodisciplinat și am renunțat la foarte multe din ceea ce mi-ar fi fost permis.

Timul și obiectivitatea organelor competente vor face lumină în toate.

Reghin, la 24 mai 1966

Alexandru Todea
Reghin,
Str. Eminescu, nr. 22

V

*Adaos la scrisoarea mea din 24 mai 1966*⁴⁷⁰

La îndrumarea dată de Dl Căpitan – ofițer de serviciu – de a comunica dacă mai observ ceva în legătură cu persoanele cari m-au urmărit în zilele de 22 și 23 mai a.c. [1966], precizez:

1). În seara zilei de 24 mai a.c. [1966] plimbându-mă pe trotuarul stâng, în continuarea străzii spitalului pe lângă parc, colț cu trotuarul care merge spre sediul partidului, stătea cu mâinile la braț privind spre magazia mare de haine, tipul cu flanelă bleuo-marin, care în ziua de 23 mai a.c. [1966] m-a urmărit pe strada Licurici, când mergeam spre Costinaș și care apoi în după masa aceleași zile a coborât din partea de apus a pădurii rotunde și s-a așezat lângă colibeale păstorilor până la plecarea mea. La o tură apropiindu-mă mai mult de dânsul s-a întors repede spre mine. Numai așa nu e dânsul dacă sunt două figuri identice.

2). În după masa zilei de 25 mai a.c. [1966] între orele 5–6 domnul cu costum negru și cu geanta la subsuoară din 22 mai a.c. stătea în fața alimentarei de lângă locuința mea. S-a îndreptat apoi pe Eminescu, spre 13 martie.

În ziua de 26 mai a.c. [1966] tipul cu ochelari și numai în cămașă, care în ziua de 23 mai a.c. când mă reîntorceam de la Costinaș, pe str. Licurici, s-a luat după mine, stătea de vorbă – acum, însă, îmbrăcat cu o flanelă bleuo-marin deschis – peste drum de locuința mea, cam în fața geamului, cu dl Checedi vecin de-al meu, apoi a plecat pe strada spitalului la vale.

Reghin, la 27 mai 1966

Alexandru Todea
Reghin
Eminescu, 22.

⁴⁷⁰ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], D140, fila 46.

VI

*Domnule Comandant*⁴⁷¹

Subsemnatul Alexandru Todea, domiciliat în Reghin str. Eminescu nr. 22, cu profund respect vă înaintez acest memoriu, ca urmare a convorbirii mele cu Dumneavoastră, din 27 august 1966, când v-ați exprimat dorința de a pune pe hârtie ceea ce am discutat. Fac cu plăcere acest lucru, dar într-un mod mai complet, pentru că numai așa socotesc că problemele pot fi lămurite pe deplin.

Obiectul, prin urmare, al acestui memoriu este atitudinea mea față de realitățile zilelor noastre care ne înconjoară zi de zi și prin care venim în contact, clipă de clipă, fie că aceste realități se manifestă prin instituții care privesc pe toți, fie că se manifestă prin anumite fenomene și proceduri cari mă privesc pe mine personal. Le i-au în mod separat pe fiecare.

1. Atitudinea mea față de Biserica Catolică prezentă în România prin Biserica Greco-Catolică

Conform formației, educației și convingerilor mele religioase, am fost preot greco-catolic când Biserica Greco-Catolică se bucura de libertate legală, în statul român, am rămas preot catolic, când ortodocșii ajutați de puterea executivă, au căutat să ne treacă cu forța la ei, am apărut catolicitatea bisericii prin activitatea religioasă clandestină, pe care arestat, am recunoscut-o fără nici o constrângere și am plătit-o cu condamnarea, din care am executat 14 ani. Am declarat în boxă că rămân preot greco-catolic, am afirmat de mai multe ori acest lucru față de diferiți ofițeri din Securitatea Statului în timpul detenției și în fine, după eliberare, ajuns la Reghin am declarat în fața domniei voastre și a colegelor Domniei voastre, că ideologic sunt același care am plecat, adică sunt preot greco-catolic, dar fiindcă Biserica Greco-Catolică n-are libertate legală, nu activez și nu voi activa, pentru că nu vreau să mă reîntorc de unde am venit și nu vreau să duc nici pe alții acolo, rămânând cu speranța că guvernul ne va reda totuși libertatea.

⁴⁷¹ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], D140, fila 6.

2. Atitudinea mea față de Stat

Ce pot să spun după doi ani? Pot să spun cu toată sinceritatea că deși am avut aceeași stare de spirit că ar trebui să am libertatea de a activa ca preot greco-catolic, totuși am fost loial, sincer și:

a.) N-am întreținut nici o legătură cu Roma sau cu altcineva din străinătate, nici direct, nici indirect și nici n-am primit de nicăieri nimic, în afară de telegrama de invitare la Conciliul de la Roma, cu care m-am prezentat la Securitate cerând lămuriri în cauză.

b.) N-am organizat pentru nimeni nici în oraș, nici în afară, nici pe preoți, nici pe credincioși, nici în scris, nici verbal, iar în cameră la mine n-a participat nimeni niciodată la rugăciunile mele personale.

c.) N-am primit nici un ban pentru slujbe, deși am fost pus la încercare, nici prescuri, nici vin. Nimeni nu va putea în onestitate de cuget să afirme ceva contrar și să dovedească pentru că ceea ce nu există, nu se poate dovedi că există.

d.) N-am făcut călătorii și deplasări cu astfel de scopuri.

e.) Ceea ce am făcut e cunoscut de Înaltul guvern: un memoriu către Consiliul de Stat în octombrie 1964. Altul către Comitetul Central în iulie 1965, prin care am cerut libertatea Bisericii.

f.) Recunosc puterea Statului, nu numai în a reglementa relațiile dintre, cetățeni, ci și de a reglementa repartizarea bunurilor materiale ca celor cu puțin să nu le lipsească, iar celor cu mult să nu le prisosesc. Fiecare om, prin faptul că se naște, are dreptul la existența sa și dacă îi lipsesc fără de vina lui, vinovați sunt cei cari dețin prea multe bunuri, Statul, are dreptul și datoria de a interveni și de a le repartiza just.

3. Atitudinea mea față de Partidul Comunist Român din Reghin

Din tot ce s-a petrecut de 21 ani în țara noastră mi-am dat perfect de bine seama de rolul partidului în viața țării. De aceea anul trecut când mi-am făcut cerere pentru a fi plasat în învățământ, am socotit ca o datorie să merg în audiență la secretarul Partidului din localitate. Dl Căldare, să mă vadă, să-mi cunoască gândurile și asta din atenție și

considerație față de ceea ce reprezintă, urmând astfel îndrumările din pragul eliberării. Mare mi-a fost deziluzia văzând că Dl secretar mă tratează ca pe un naiv și ca pe unul care a greșit complet adresa și că n-am avut ce căuta acolo. Dovezi?

a.) Eu, foarte respectuos, i-am comunicat, că ași dori – dacă se poate – să muncesc în învățământ, adică, la ceea ce după teologie, mă pricep mai bine. Domnia sa mi-a răspuns:

„de ce ai venit aici, că nu aici trebuie, ci la Inspectoratul Școlar, care e forul competent”.

„Am fost la inspectorat, am răspuns, și am depus și cerere, dar am crezut, că fac bine, venind să vorbesc și cu Domnia Voastră”.

„Noi n-avem nimic cu școala, dumneata te duci acolo, îți definești poziția și aștepti rezultatul”.

Apoi m-a întrebat câți ani de închisoare am făcut și răspunzându-i a continuat:

„Cred că ai învățat ceva în acest timp?”

„Da fără îndoială, am răspuns, am învățat foarte multe și foarte mult, după cum fiecare om trebuie să învețe din orice împrejurare în care îl pune viața”.

Am observat că nu i-a plăcut răspunsul meu, dar prea puțin s-a gândit că mie mi-a plăcut atitudinea domniei sale față de mine? Și că atitudinea domniei sale a fost în concordanță cu spiritul partidului în a trata pe oameni? Las să-și spună cuvântul și să trag o concluzie cei competenți. Eu n-am așteptat să-mi rezolve favorabil cererea, ori să insiste domnia sa pentru mine, dar am așteptat puțină înțelegere față de suferința umană și am așteptat să văd că rostul reprezentativului Comitetului Central în Reghin, nu e să îndepărteze, ci să apropie. Ceea ce cu mine n-a făcut deși avea o ocazie pe care probabil personal, n-o va mai avea. Deci eu n-am fost indiferent față de partid și rolul său în instituții.

4. Atitudinea mea față de Securitatea din Reghin

Din prim moment al revenirii mele în Reghin și din prima clipă a contactului meu cu securitatea, prin obligația avută de a mă prezenta

la sosire, mi-am dat seama că securitatea pe care am găsit-o nu e cea pe care am lăsat-o. E o securitate legală, bazată pe un fundament juridic. Acest fapt, m-a determinat de a veni în momente grele la această instituție. Și cred, că a fost o procedură justă.

O sigură dată, m-am reîntors nemulțumit și cu adânc regret, că m-am dus, și anume, în 20 august a.c. [1966] fiind urmărit în ziua respectivă de un tip necunoscut, m-am îndreptat de la locul de urmărire spre securitate. Am cerut să fiu primit de către Dl comandant. Mi s-a spus că nu e acasă. Atunci, am cerut să vorbesc cu un domn ofițer, care-l suplinește pe Dl comandant. Astfel a venit să stea de vorbă cu mine un tinerel mărunțel, pe care nu-l cunoșteam. Eu deși eram într-o stare nervoasă, totuși l-am întrebat calm și liniștit și respectuos dacă Domnia sa e ofițer de securitate și mi-a răspuns: da. Apoi l-am întrebat, dacă pot să-i vorbesc ca și cu Dl comandant? Deci să-l reprezinte pe Dl. Comandant și mi-a răspuns: da. Atunci am început să-i relatez urmărirea, dar n-am mai reușit să fiu calm ca la început, pentru că îmi dădeam seama că cel căruia îi vorbesc, mă ascultă cu dispreț, ceea ce s-a confirmat prin răspunsul care mi l-a dat, că: „acestea sunt închipuiri și imaginații de ale Dv.”. Dânsul nu și-a dat seama că-l reprezintă pe Dl Comandant, ci căuta să-mi dovedească că n-ar fi adevărat. Eu m-am enervat tot mai tare, pentru că-mi dădeam seama că aici mă paște altă cursă și în timp ce vorbeam și-l vedeam pe acest domn cum schițează priviri disprețuitoare, abuzând de sinceritatea mea, regretam că mi-am deschis sufletul și m-am reîntors nemulțumit din următoarele motive:

a.) Pentru că Dl respectiv care m-a asigurat că-l reprezintă pe Dl Comandant, m-a indus în eroare, neavând nimic din prestanța și seriozitatea Dlui Comandant și că în problema urmăririi mele, despre care securitatea știe că eu știu, dânsul, nu știe nimic, ori se făcea că nu știe și că nici eu n-aș ști crezându-mă căzut din stele într-o lume necunoscută.

b.) Pentru că eu văzând că Dl Comandant nu e acasă și nici ceilalți colaboratori pe cari îi cunoșteam, nu trebuia să vorbesc cu acest domn, care nu m-a înțeles, care nu știe că durerea sufletească e mai apăsătoare decât cea fizică și că cel care-ți provoacă astfel de dureri, cei cari m-au urmărit, intenționează să-ți aducă și celelalte, foamea,

frigul, în detenție. Fie sigur că n-am să-i mai vorbesc, iar dacă aş fi pus în situația de ai vorbi, aş refuza. N-ar fi primul în situația aceasta.

5.) Atitudinea mea de foștii credincioși și cunoscuți din Reghin

Conform, îndrumărilor date de un domn colonel, inspector în securitatea statului, fostul meu anchetator principal, prin cuvintele „poți să-ți vizitezi credincioșii, cunoscuții și prietenii, să-ți strângi lucrurile, hainele cari le ai pe acolo împrăștiate, numai să nu-i organizezi”. La început am fost mai natural și am stat de vorbă cu unul sau cu altul și am făcut și câte o vizită, la invitare, ca de pildă doctorul Nicoară, care a dorit să vadă cum stau cu sănătatea și să mă consulte. Dar m-am izolat de două dificultăți:

a.) Ura popilor ortodocși, în special al faimosului meu urmaș din capul orașului, care începu să spună că n-am dreptul să vorbesc cu nimeni și a încercat să bage groaza și în cei ce vorbesc cu mine. Am reflectat și mi-am zis, n-are dreptate, dar în același timp mi-a venit în minte o anecdotă de pe timpul lui Antonescu. Doi iepuri s-au întâlnit pe granița de la Teleac. Unul slab din Ungaria vroia să treacă în România, și viceversa, altul gras din România voia să treacă în Ungaria.

No tu măi frate, zice cel din România, unde mergi?

În România, răspunde celălalt, căci nu mai pot de foame în Ungaria.

Dar tu unde mergi?

Eu în Ungaria.

De ce că doar ești bine și gras.

Da, dar a apărut un decret a lui Antonescu, că toți măgarii să fie potcoviți.

Decret privitor la actele necesare pentru dovedirea origini etnice.

Și ce te privește, doar tu, nu ești măgar?

Da, dar până scot eu actele necesare pentru a dovedi originea etnică și anume, că nu sunt măgar, Antonescu dă ordin să mă potcovească.

Și am tras concluzia, dacă vorbesc cu mulți chiar dacă nu vorbesc ce nu trebuie, un om fără de caracter, poate să mai găsească doi ca el, care îi pune martori și-i face să mintă, și până dovedesc eu contrariul, s-ar putea să fiu potcovit.

b.) În confirmarea acestei judecăți, au venit cele afirmate de Dl

Tărtăsescu și Bibi Popescu, care cercetau casa Dlui Nicoară. Ambii au spus că eu aș vorbi cu Dr. Nicoară lucruri periculoase. Dar eu având certitudinea intimă, că n-am vorbit și că ce spun ei sunt invenții cu scopuri perverse, am tras concluzia „maledictus qui confidere in homine”. Blestemat cel care se încrede în om. Am venit la securitate, am expus cazul Tărtăsescu cu toate planurile lui maligne, de a apăra ortodoxia cu mantaua securității. Reîntors acasă, am luat hotărârea de a nu mai vorbi decât cu persoane despre cari am sau îmi voi câștiga certitudinea, nu că nu spun ce vorbesc eu, ci că nu spun decât ce vorbesc eu.

Că ceea ce am afirmat la securitate, cu acea ocazie că e vorba de o clică ortodoxă, în frunte cu Dl Tărtăsescu, care ar vrea prin orice mijloace să mă distrugă pe motivul că sunt catolic, s-a confirmat după un an, când Dl Pătrășescu printr-un articol publicat în revista „Lumea”, nr. 3, 1966, vrednic și demn de capul său a protestat contra revistei „Lumea”, de ce a publicat în nr. 52, 1965, un articol intitulat: „Al 21-lea Conciliu Ecumenic”. Dânsul a protestat contra cuvântului „ecumenic” care nu se poate atribui conciliului de la Roma. Și iată răspunsul revistei „Lumea”:

„Numind cel de al 21-lea Conciliu ecumenic, recunoscut de biserica Romei «ecumenic», am adoptat, așa cum a procedat presa mondială, termenii folosiți de biserica Catolică, de altfel, nu ne sunt cunoscute proteste din partea altor confesiuni împotriva acestei desemnări. În continuare revista «Lumea» îi arăta lui Tărtăsescu, falsurile istorice pe care dânsul le are în articolul său. Citindu-le mi-am zis, prin revista «Lumea» însăși lumea l-a pus la punct pe acest răutăcios, habotnic, pățimaș și i-a dovedit a fi unic în lumea întreagă în obstructionism/nimeni și a mai protestat numai Domnia sa. I-a mai dovedit a fi și ignorant ori mincinos. În cazul acesta să mă mai mir eu de încercarea făcută de a mă discredita? Ce a făcut securitatea din Reghin pentru mine, a făcut revista «Lumea» pentru țara întreagă”.

6.) Atitudinea mea față de preoții ortodocși

Cu tot răul care mi l-au făcut, respect confesiunea ca atare și pe persoanele care își conformează viața după principiile teologice și morale,

respective. Nu m-am ocupat nici cu doctrina acestei confesiuni, nici cu personalul ortodoxiei. Dar am observat din primele momente o ură nemaipomenită din partea reprezentantului sfintei ortodoxii din localitate. Prin atitudinea aceasta dânsul a devenit dușmanul regimului actual, nefiind de acord cu eliberarea mea și cu venirea mea în localitate. N-a avut și nu are curajul s-o recunoască prin vorbe, dar o confirmă fapta. Această duplicitate însă și acest bizantinism nu mă miră, dar trăsăturile unui astfel de om care din punct de vedere intelectual n-are pregătirea corespunzătoare, deci nu poți aștepta să dai ceea ce n-are, iar din punct de vedere moral, al caracterului, o știe securitatea mai bine decât mine. Dându-mi seama, în fața cui mă găsesc mi-a venit în minte o snoavă: „Un rom țigan-colonizat de Antonescu în Transilvania a fugit spre casă. Ajuns la Nistru, când era pe punctul de a sări în apă pentru a o trece înot, a apărut santinela și i-a zis: «dacă nu ghicești ce am în pumnul închis – și-i arată mâna – te împușc». Atunci țiganul a zis: «o săracul Cărbuș pe a cui mână încăpuși», adică viața îi depinde de o ghicitoare. La auzul acestor cuvinte santinela deschide pumnul spunându-i: «ai noroc că ai ghicit, altfel te împușcam». Santinela avea în pumn un Cărbuș și credea că țiganul a ghicit. Dar pe țigan îl chema tot Cărbuș și el a zis despre sine, că a ajuns pe mână unuia care îi leagă viața, de ghicitoare. În orice caz a nimerit-o și s-a salvat”. Așa și eu, de multe ori mă gândesc la năzdrăvăniile santinelei sfintei ortodoxii din Reghin și-mi aplic mie pățania țiganului, șoptindu-mi: o săracul Cărbuș pe a cui mână încăpuși.

Dar mă încurajez cu proverbul maghiar: „Sokat akar a szarka de nem birja a farka”.

7.) Atitudinea mea față de așa numiții informatori

Eu nu sunt din principiu împotriva cunoașterii situației pe teren, prin diferite persoane cari în toate problemele să informeze obiectiv organele de stat. Dimpotrivă, numai așa se poate.

Cunoscând însă firea omenească cu toate defectele ei, ca invidia, ura, gelozia, pofta de câștig, apoi defectele de gândire, de judecată, de cunoaștere, exactă de relatare corespunzătoare absolut adevărului, consider că dintre toate problemele încâlcitei existențe, aceasta

este cea mai delicată, cea mai grea și trebuie-se rezolvată. Cu oameni întregi, obiectivi, dezinteresați și care nu-și pun anticipat un scop, care pentru ei e dogmă, adică distrugerea celui despre care relatează și ca atare folosesc orice mijloace, ca minciuna, răstălmăcirea, procesele de intenție și în special nu e permis să fie oameni cu două fețe.

Am detestat și vom detesta totdeauna astfel de persoane, pentru că duc în eroare autoritatea de stat. Și de aceea s-a făcut crime detestabile. Romanul „Bătălie în marș” din Uniunea Sovietică este zguduitor și plin de învățăminte. Am studiat teoretic problema aceasta, dar am simțit-o și pe pielea proprie, înainte de detenție, în timpul detenției și după detenție. Anca și Simonia foști securiști la Reghin și Târgu Mureș, au crezut că vor fi veșnic apreciați de superiori, dacă prin teroare și bătaii îngrozitoare pe bază de informații false, vor stoarce declarații false. Dar s-a intrat în legalitate și au fost aruncați la coș, viața li s-a stins și azi când merg în cimitir le fac câte o vizită și în intimitatea sufletului meu zic „iartă” Doamne.

Iată de ce am oroare față de informatorii de rea credință și fiindcă nu odată am pățit-o cu ei, nu-mi convine să vorbesc decât cu persoane despre cari am convingere că nu relatează mai departe decât ceea ce au văzut și au auzit, căci:

a.) Un gând până e în tine, îl stăpânești tu, când l-ai spus altuia te stăpânește el.

b.) Dintr-un ou faci omletă, dar din omletă nu mai faci ou.

c.) De nu va greși cineva îl limbă, va fi om desăvârșit.

d.) Dacă dușmanul te-a înșelat odată să-i fie rușine.

Dacă te-a înșelat a doua oară să-i fie rușine la cine te-a sfătuit de a te mai încrede în el. Dar dacă te-a înșelat a treia oară, să-ți fie rușine ție.

8) Atitudinea mea față de muncă și față de ocuparea unui serviciu

Problema majoră după reîntoarcerea mea fiind refacerea sănătății, am folosit, pe lângă tratament de prostată, colită colecistită, reumatism, astenie nervoasă și tensiune arterială, toate mijloacele auxiliare pentru un rezultat mai bun și de aceea m-am hotărât să-mi fac eu toate lucrările în cameră. Astfel de 2-3 ori la an, spăl personal parchetul cu petrosin și dau cu viară, eu scutur covoarele și preșurile, mătur, șterg

praful, spăl geamurile săptămânal, spăl vasele, arunc apa, fac focul, arunc cenușa, crap lemne și le aduc în cameră, îmi cos nasturii, cârpesc, un timp am spălat și lingerie, dar n-am putut rezista la durerea provocată de lombosciatică.

Am fost preocupat, însă, și de ocuparea unui serviciu astfel:

a.) La 1 octombrie 1964 am cerut printr-un memoriu, de la defunctul secretar general Gheorghe Gheorghiu Dej, libertatea cultului greco-catolic și în consecință ocuparea unui post ca preot chiar și fără salariu, iar pentru câștigarea existenței în acel caz, am spus că fac și pe măturătorul de stradă. Am primit confirmarea înregistrării, dar n-am primit nici un răspuns.

b.) În iulie 1965 am cerut libertatea bisericii greco-catolice de la secretarul general Nicolae Ceaușescu. Am primit confirmarea înregistrării memoriului, dar n-am primit alt răspuns. Am făcut aceste demersuri ca să lucrez unde sunt calificat și unde mă pricep.

c.) În septembrie 1965 am fost la Ministerul Învățământului din capitală și la inspectoratul școlar Reghin și am depus câte o cerere pentru a fi plasat în învățământ la limba latină. La ambele, am primit răspuns negativ.

d.) În decembrie 1965 am luat contact cu cooperativele agricole din Reghin și Teleac pentru a deveni colectivist și a primi 30 ari să le lucrez. Răspunsul negativ.

e.) În martie 1966 am fost la brațele de muncă să-mi fac fișa dar erau ocupați și spunându-mi medicul neurolog că deocamdată 8 ore ar fi prea mult, na-m mai mers.

f.) În iunie a.c. [1966] am cerut directorului Puia și administrativului Spitalului Iacob să-mi facă rost de un post administrativ cât de modest. Mi-ar fi convenit apropierea, căci la mers transpir mult. Mi-au răspuns că și au.

g.) În august a.c. [1966] am fost la inspectoratul școlar din localitate și m-am interesat ce condiții sunt, pentru a da lecții particulare. Mi s-a spus că se re-cere anunțarea la administrația financiară. Am întrebat dacă în concret eu pot da astfel de lecții. Mi s-a spus, că da, dar că până acum nu au avut astfel de cazuri, adică nimeni nu s-a mai interesat. Iată deci, că și în problema aceasta, am fost unicul care m-a interesat de condițiile oficiale. Acum problema mă preocupă.

h.) În august a.c. [1966] am auzit că ar fi un post potrivit pentru mine la pensionări. Am fost de două ori. Prima dată mi s-a părut că sunt șanse, dar a doua oară mi s-a spus că postul e ocupat.

9.) Atitudinea mea față de persoanele cari m-au ajutat în activitatea clandestină și cari au fost arestate cu mine și condamnate

La baza relațiilor dintre mine și persoanele din cauză este principiul, pe care l-am spus fiecăreia dintre ele, la reîntâlnire.

„Nu vă mai cer niciodată nici un serviciu care ar putea să prejudicieze libertatea de care vă bucurați. La fel, să nu vorbim dușmănos de nimeni și de nimic”.

Cu unele din persoanele acestea, nu mă întâlnesc aproape niciodată, cu unele din când în când, iar cu altele mai des.

Niciodată însă na-m avut întâlnire pentru probleme asemănătoare celor pentru care am fost arestați și nici pentru altfel cari ar putea contraveni legilor și cari ar putea să aibă aceleași urmări.

10.) Atitudinea mea față de rudenii și față de alte persoane cu care vin în contact

Principiile călăuzitoare sunt acestea:

a.) Nu întrețin și nu cultiv discuții dușmănoase la adresa cuiva. De altfel n-am rudenii tânguitoare, așa că n-am dificultăți în privința aceasta. E destul să arăt că o nepoată a unei surori are 8 copii și întreține trei bătrâni, iar de muncă e numai soțul ei și cu toate acestea i-am găsit pururi veseli, bine dispuși și mulțumiți și i-am lăudat de multe ori pentru acest comportament.

b.) Străinii la mine n-au ce căuta, dar dacă totuși vin, de la început le comunic programul casei, aici nu se vorbește dușmănos. Astfel odată a venit cu un cumnat de al meu, un țăran din Teleac, Fărcașa Ioan, l-am întrebat:

- Ai mai fost la mine?
- Nu, mi-a răspuns.
- În cazul acesta să ști că la mine:
- 1. Nu se face politică.

2. Nu se vorbește rău și dușmănos despre regim, partid și popii ortodocși.

3. Dacă cineva dorește mai mult decât atât la mine n-are ce căuta.

4. Odată cineva povestea ce stog avea el pe vremuri și cum îi plăcea să-l facă frumos. Deci nu vorbea din dușmănie. Eu totuși l-am întrebat:

– Câți copii ai?

– Șase. Mi-a răspuns.

– Câți porți la școală?

– Trei, fu răspunsul.

– Cât cheltuiești cu ei?

– Nimic, a răspuns.

– Din stogul care-ți plăcea să-l faci frumos, ai fi putut purta 3 copii la școală?

– Nu, mi-a răspuns, la asta nici nu m-am gândit.

e.) Nici cu persoanele străine care vin mai des la mine, ca de pildă sora care m-a tratat, acum vine foarte rar, nu vorbesc dușmănos la adresa regimului și nu le-am cerut niciodată, nici un serviciu, care ar contraveni ordinii legale.

11. Atitudinea mea față de urmărirea exagerată și caraghioasă de care m-am învrednicit în ultimele cinci luni.

Acum, după toate cele relatate mai sus, cred că se înțelege și mai bine, inutilitatea urmăririi deșănțate din vara aceasta, superficialitatea și uneori grosolănia unor persoane angajate, răstălmăcirea stilului vieții mele și planuri peste planuri de a mă prinde cu ceva.

În luna mai a.c. [1966] am înaintat un raport, în care mi-am manifestat nemulțumirea față de acest tratament nejustificat și din care s-a desprins un fapt cert, demascarea din partea mea a grupului organizat care mă urmărea și care din acel moment n-a mai putut face nimic, fără să-i depistez. Această urmărire și-a avut un început și probabil își va avea și un sfârșit.

Ca o completare a raportului meu din lua mai a.c. [1966] mai înregistrez câteva momente detestabile, unele care au premers raportului meu, iar altele care au urmat. Iată-le:

a.) În 7 aprilie a.c. [1966] s-a prezentat un domn la ușa de la stradă

unde locuiesc eu. Ușa era închisă, dar n-a bătut, ci s-a îndepărtat repede spre scările de la intrare la spital, unde pe balustradă erau alți domni, cu care respectivul a schimbat câteva cuvinte, a revenit, dar a trecut pe lângă ușă. A trecut peste plante, venea în vârful degetelor, a trecut apoi cu mare greu un gard de sârmă, lătrau câinii din toate părțile, dar mai ales a proprietarului meu, continua să vină, pe sub pomi tiptil și ajungând în fața camerei mele a bătut la ușă.

– Dumneavoastră sunteți tovarășul Todea?

– Da, eu sunt.

– Tovarășul Dănescu vă roagă să veniți la Sfatul Popular în biroul dânsului, unde este un inspector de la Ministerul Învățământului și care vrea să vorbească cu dumneavoastră în problema aceasta, pentru a fi numit profesor la școală, să vă luați și răspunsurile pe cari le-ați primit la cererile dumneavoastră.

– Bine, am să vin.

În timp ce mă îmbrăcam, vedeam prin geam, cum cei doi domni privesc de pe balustrada spitalului spre locuința mea. Când am ieșit, ajuns la colțul casei mele am observat că cei doi domni, la apariția mea, s-au întors fulgerător spre camera portarilor de la spital, făcându-se nevăzuți.

La raion mă aștepta Dl Dănescu și un domn străin care s-a recomandat inspector Stănescu din Ministerul Învățământului. Dl Dănescu s-a retras și am rămas numai amândoi. Terminate recomandările, mi-a spus, că Ministerul s-a răzgândit și intenționează să mă numească în învățământ și că domnia sa a venit să stea de vorbă cu mine, să-mi vadă principiile pedagogice, să repartizeze și apoi prin Dl Dănescu să-mi dea un nou răspuns. Era un domn foarte simpatic, amabil, respectuos, dar ce folos că felul în care Domnia sa a condus discuția, trecând la problema de securitate și felul în care mesagerul a intrat la mine, mi-a atras atenția și aveam certitudinea că aici e o cursă. Nu știu în ce formă, dar înclin să cred că aceasta a fost începutul tragi-comediei din vara aceasta. Firește n-am dat să înțeleagă neîncrederea mea. La maniere am răspuns cu maniere, la stimă cu stimă, la întrebări serioase cu răspunsuri serioase. Formele în conversațiile noastre, toate erau perfecte, numai fondul era șubred. M-a reținut 7 ore. Ne-am obosit, unul mai tare decât altul. Și au trecut de atunci cinci luni și

Dl Dănescu nu mi-a mai dat nici un răspuns, pe care de altfel, nici nu l-am așteptat, având ferma convingere, că a fost altceva la mijloc. Interlocutorul meu a ieșit după ora 12 de două ori afară. Desigur să se intereseze dacă-mi poate da drumul. Revenea deschidea nou subiect de a omorî vremea.

Ce m-a durut și mă doare la această totală lipsă de sinceritate, să pretextezi o problemă așa de sublimă ca a învățământului, pentru a induce pe cineva în eroare. Cum mai pot eu avea încredere de aici înainte?

b.) Urmările s-au ținut lanț. Am oroare față de ele. Totuși menționez câteva:

1. A fost supravegheată în continuu locuința mea, până la orele 20 și probabil și după aceea.

2. Am fost urmărit în parc, unde din când în când ieșeam la plimbare, acest lucru s-a întâmplat de mai multe ori. Urmărirea se făcea de către femei sau de către tineri sub conducerea Dl cu haină maro, descris de mine în raportul anterior și care stătea pe trotuarul dintre liceu și biserica ortodoxă și care uneori intra la partid. Acest domn supraveghea de pe trotuar pe cei puși în jurul meu, dar mă supraveghea și pe mine. De altfel, e domnul care m-a îngrijit câteva săptămâni și era firesc să aibă grijă de mine și când ieșeam. În general, spionul sau spioana, se muta de la o bancă la alta în așa fel încât să fie în permanență în apropierea mea. Dacă cineva mă saluta sau îl salutam se ducea în urma lui să-l identifice. O femeie într-o seară se plimba în continuu în jurul meu. Pe fiecare l-am verificat sau am verificat-o, căci ieșeam din parc în diferite direcții și respectivii veneau în urma mea și numai când intram pe strada Spitalului eram lăsat în pace. Dar lângă casa lui Fekete, mă aștepta altcineva și era atent dacă intru la locuința mea, apoi își continua misiunea de a vedea, dacă nu cumva noaptea târziu vine cineva la mine. De acum înainte pot să se plimbe dâșii prin parc.

3. Am fost urmărit de 4 tineri de-a lungul lui Mihai Viteazul. I-am verificat și pe aceștia, căci în orice direcție lăaturalnică mă îndreptam, venea după mine. În plus, am lungit plimbarea, până n-am mai rezistat la durerea provocată de lombosciatică și m-au lăsat numai când am intrat pe strada Spitalului, unde mă aștepta latul să vadă dacă intru la locuință.

4. Am fost urmărit pe pășunea, pe lângă pădurea rotundă, într-o zi de pildă, de către trei persoane, dintr-o direcție de către un tânăr cu bluză albastră, din altă direcție de către doi, bărbat și femeie, cari au ieșit din pădurea rotundă și s-au postat lângă gardul de lângă livada de pomi. După cinci minute i-am lăsat și am plecat.

5. Am fost urmărit pe aleea din pădurea rotundă din momentul ieșirii mele din casă, de către un tip cu bluză albastră. Dânsul s-a dus pe lângă cimitir, a traversat târgul mi-a ieșit înaintea, dar văzându-se observat a intrat în tufiș și prin tufiș a făcut cam 100 metri, până când și-a găsit un loc potrivit între tufe, de lângă aleea pe care mă plimbam. L-am lăsat acolo și am venit la securitate.

6. O femeie cu numele Lascău de pe strada Coșbuc m-a măsurat că merg spre cimitir s-a luat totdeauna după mine. Odată s-a camuflat în mijlocul livezii de vite.

c.) La recomandarea medicilor Dr. Varga și Dr. Tuculescu am plecat pentru tratament balnear în stațiunea Borsec. Am avut delicatețea, deși fără nici o obligație, de a comunica securității acest lucru, cu intenția de a evita bănuiala, că aș fi în altă parte, cu alte scopuri. La o săptămână colegii de cameră, mi-au spus că m-a căutat un prieten, funcționar la Borsec, care mă roagă să-l aștept în ziua următoare la orele 4. Am răspuns că eu n-am venit la Borsec pentru vizite, ci pentru tratament, și nu știu să am prieteni la Borsec. Și de fapt mi-am văzut de treburile mele și nu l-am așteptat.

Totuși, persoana respectivă a venit, a intrat în cameră la colegii mei și m-a așteptat. Văzând că numai sosesc, a coborât. Eram eu în fața vilei, mi s-a prezentat, preotul ortodox din Borsec. Ei, asta-i, m-am păzit tot timpul de a avea contact cu ei și iată-l pe cel care s-a prezentat colegilor mei, ca prieten al meu. Mi-a spus că a venit să-mi facă vizită, că dânsul mă cunoaște mai dinainte și vreau să mă invite dânsul la televizor. I-am mulțumit spunându-i că nu accept. Eu sunt aici pentru tratament. De la colegii mei am aflat că întrebându-l cum a dat de urma mea, a răspuns că fost la cazare, a văzut actele mele și de acolo mi-a găsit adresa. Imediat am tras concluzia, care socotesc, că nu e eronată, popa ortodox din Borsec a fost pus de cineva să constate pe teren și să vadă cu ochii dacă eu într-adevăr sunt în Borsec, ori am pretextat stațiunea ca să merg în altă parte.

Concluzii

Toată povestea aceasta pentru mine s-a soldat cu următoarele repere, pe care cele 5 luni le-au dăltuit în inima mea:

1.) M-am simțit profund jignit pentru totala lipsă de încredere în mine din partea acelor cari au aprobat o astfel de procedură. M-am simțit jignit în demnitatea mea de om și de cetățean, de verigă în lanțul societății. Și am simțit în fiecare clipă violarea libertății persoanei umane a mea, garantată de constituție și susținută de reprezentanții noștri la diferitele întruniri juridice internaționale. Cu atât mai mult, cu cât nimeni de 21 de ani nu m-a acuzat decât de prea mare sinceritate. Și, deci, nu erau motive să fiu tratat în halul acesta. Obiecția care s-ar putea pune că am mai lucrat clandestin, nu stă pentru că atunci eu însumi am confirmat acest lucru, prin dispoziția mea, dar aflat, am recunoscut toată activitatea pe care am păstrat-o în scris. și de 16 ani nu s-a mai aflat nimic, în afară de ce am declarat eu.

2.) Jignirea a fost cu atât mai mare, cu cât am căutat să mă comport ireproșabil, să-mi disciplinez mintea și limba. Să fiu în toate demn. Și într-o lume de cunoscuți încă nu s-a găsit o singură persoană, care să fi putut spune că aş fi scos o vorbă nesocotită, sau că aş fi săvârșit o acțiune nepermisă. În toate acestea s-a dat cu piciorul.

3.) Jignirea e cu atât mai profundă, cu cât nu s-a ținut seama că sunt sub tratament neurologic pentru care se re-cere liniște, evitarea tensiunilor nervoase, a supărărilor, a încordării nervilor, a insomniilor, a disprețului, a umilirilor și a batjocurii persoanelor respective. Or, de toate acestea, nu s-a ținut seama și efectul a fost dezastruos, am ajuns într-o tensiune nervoasă dusă la extrem, într-o deprimare și o scârbă, dezgustat, față de atâta perfidie și răutate, atâtea slăbiciuni și atâta dispreț. Tuturor și fiecăruia în parte care au contribuit la starea aceasta le mulțumesc și mă rog lui Dumnezeu să-i cruțe de a avea parte de oameni care să-i pună în starea în care m-au pus ei pe mine. Căci procedura așa cum s-a făcut, a fost contra legii, care garantează inviolabilitatea persoanei umane. A fost mai departe, contra spiritului eliberării prin decretul consiliului de Stat, care între altele, de aceea m-a pus în libertate, ca să fiu fără gardian văzut de mine. Or de cinci luni am

avut zilnic 3-4 gardieni văzuți în urma mea ori jurul meu. Câți preoți au fost pe la mine timp de cinci luni? Răspund eu, unul singur, popa ortodox din Borsec și acela trimis de cei cari mă urmăreau.

4.) Am pierdut mult din stima și considerația față de noua atmosferă. Nu mă mai interesează nimic. Până acum n-am vorbit niciodată rău, am vorbit însă bine, când am avut ocazie. Nici de acum înainte nu voi vorbi rău, dar nici bine. Nu noi vorbi dușmănos, dar nici prietenos.

Pot să fiu arestat în orice moment, pot să fiu izolat în cea mai mizerabilă și neagră celulă, pot să fiu pus la zid și împușcat, căci m-am scârbit de lumea aceasta și de atâta dispreț din partea omului față de alt om. Și asta, pentru că am avut curajul sincerității convingerilor mele.

Dacă principiile mele religioase nu m-ar împiedica pentru toate cele întâmplare ca pretext aș declara greva foamei și în câteva zile aș termina.

Dar Dumnezeu în care cred cu toată tăria nu-mi permite să folosesc acest mijloc, adică să-mi iau viața, pe care el a dat-o și asupra căreia el singur e stăpân deplin.

Știu însă un lucru, între litigiul dintre dreptate și nedreptate, El are ultimul cuvânt. El pune ultimul punct. O fi aici, ori la judecata din urmă o știe El.

Deci nu-mi rămâne decât să-mi port Crucea.

Reghin, la 3 septembrie 1966

Alexandru Todea
Reghin
Str. Eminescu, nr. 22

VII

*Domnule Comandant*⁴⁷²

Subsemnatul Alexandru Todea, domiciliat în Reghin, str. Eminescu, 22, cu profund respect Vă raportează următorul fapt:

Sâmbătă noaptea (15 spre 16 X 1966) mi-a dispărut din cameră un jersey negru, pe care înainte de culcare îl dezbrăcasem. La sculare nu l-am mai aflat. S-ar părea după semnele de la zid, că cineva a intrat în camera mea prin baie, a cărei geam era deschis.

Motivul care mă determină să comunic acest fapt, nu e ca să fie căutat – ceea ce ar fi de competența Miliției – ci de a preveni întrebuințarea lui cu vreun scop nebănuț de mine, împotriva mea – ca de pildă aflarea lui în vreun loc unde s-a săvârșit vreo crimă.

Reghin,
17.X.1966

Alexandru Todea
Reghin
Str. Eminescu, 22

⁴⁷² ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], D140, fila 5.

VIII

122758
2 exemplare

Excelenței Sale
*Domnului Nicolae Ceaușescu*⁴⁷³

Președintele
Consiliului de Stat al republicii Socialiste România
Secretar General
al Partidului Comunist Român

București

Excelența Voastră

Cu deosebită sollicitudine și cu deosebit respect transpunem Excelenței Voastre acest Memoriu asupra unei probleme de o capitală importanță pentru poporul român și pentru neamul românesc. E problema Bisericii Unite care a mai format din partea mea obiectul la trei memorii:

1. La 1 octombrie 1964, înregistrat la Consiliul de Stat sub nr. 95546.
2. La 6 iulie 1965, înregistrat la Comitetul Central al Partidului Comunist Român, sub nr. 69637.
3. La 20 decembrie 1969, înregistrat la Consiliul de Stat, în 25 decembrie 1969 și la Președinția Consiliului de Miniștri sub nr. 161589.

La nici unul, din memoriile de mai sus n-am primit nici un răspuns. S-ar putea să nu fi ajuns la cunoștința Domniei Voastre, dar s-ar putea să fie și motive necunoscute de mine.

Acum din nou mă adresez Excelenței Voastre, cu încrederea că aveți la suflet cunoașterea adevărului obiectiv, simțind din acest motiv, obligația morală, de a Vă arăta datele reale ale acestei probleme nerezolvate și de a o prezenta în lumina riguroasă a actualității.

Socotesc, că rezolvarea problemei Bisericii Unite, constituie azi o necesitate de prim ordin pentru Statul nostru și că de cel mai mare

⁴⁷³ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], D140, fila 73.

folos eforturilor politice, pe care Guvernul nostru le face. Trecerea anilor, a avut, între altele, darul de a pune în lumină evidentă unele probleme controversate. Cred că acesta e și cazul Bisericii Române Unite. În cele ce urmează voi analiza cazul acestei instituții neîndreptățite, exclusiv. La lumina intereselor fundamentale ale Statului român.

De aceea rog pe Excelența Voastră să acorde Documentului de față o solitudine și un studiu deosebit. În scopul acesta ar fi cu totul bine-venit și studiul și avizul Resorturilor de înaltă specialitate în materie, de pe lângă Comitetul Central al partidului Comunist Român și Academia Română. Avizul acestor înalte foruri ar fi cu siguranță de o surprinzătoare revelație în legătură cu datele actuale ale acestei probleme. Căci cauza aceasta a suferit atât de mult până acum, tocmai din motivul, că ea nu a fost abordată în termenii cei mai realiști ai politicii de Stat, ci numai în termenii, foarte subiectivi, ai politicii de moment.

Vreau să afirm, că noi românii uniți sau greco-catolici, chiar și în această situație de neîndreptățiri, nu ne-am pierdut nici o clipă caracterul tradițional de buni români ai Bisericii Blajului, al acelui Blaj, care a fost și va fi un factor de prim ordin de integrare și coeziune românească. Atitudinea noastră de revendicare a drepturilor istorice pentru Biserica Română Unită, nu lezează cu nimic sentimentele noastre fundamentale de români. În privința aceasta, istoria Bisericii Române Unite, este o oglindă pură. Noi am jucat în permanență fără excepție, numai rol de integrare și unitate națională. Dorim în consecință, să fim tratați și acum și pe viitor cu aceeași optică de reprezentanții noștri actuali, cu care am fost priviți în istorie.

O greșeală fundamentală

Biserica Română Unită nu numai că nu e o instituție, care pentru motive superioare de Stat, trebuie să fie ținută în ilegalitate, ci dimpotrivă, e o instituție, care tocmai pentru binele Statului Român, trebuie să fie reabilitată, să fie repusă pe pedestalul pe care-l merită, pentru că desființarea ei a fost o greșeală fundamentală din punct de vedere românesc. Iată pentru ce:

1. Fiindcă Biserica Română Unită a fost o instituție cultural religioasă de factură și orientare prin excelență pro-latină, adică foarte just

și fericit axată pe coordonatele fundamentale ale existenței poporului român. A luat chiar ființă ca o formulă latină de salvare a naționalității române din Transilvania într-un moment crucial, când ea se găsea sub un proces foarte hotărât de deznaționalizare și maghiarizare. Unirea cu Roma de la 1700 a fost, mai înainte de orice, eveniment salvator de inspirație și esență pur românească, având la bază adevărul istoric al originii noastre latine, faptul acesta a fost confirmat, până la evidență, de evenimentele ulterioare, care au izvorât din acest act. În 250 de ani de istorie, Biserica Română Unită a fost în mijlocul poporului român, un monument măreț al originii și spiritualității noastre latine. Ea s-a afirmat în permanență, ca o instituționalizare a originii daco-romane a poporului român. Întreaga ei existență și activitate a fost în primul rând un act cultural de renaștere latină. Acesta este un adevăr absolut pentru care nu se poate trece, fără a lovi grav în adevărurile fundamentale ale poporului român. Argumentele polemice și de presă ale adversarilor Unirii cu Roma de la 1700 încoace, au ocolit întotdeauna fondul latin al problemei și s-au mărginit doar să exalte latura superficială a acestui eveniment, putând, la acest nivel, să insinueze orice, cum de altfel au și făcut. Dar oamenii de bună credință, care constituie aproape unanimitatea în istoria culturii noastre, au privit întotdeauna Blajul ca o a doua Romă a poporului român. De aceea, găsim că e foarte riscant să smulgi din istoria și viața poporului român o asemenea instituție, cu un astfel de rol și cu o asemenea misiune istorică. Desființarea ei a fost o greșeală fundamentală din punct de vedere românesc. Noi nu vrem și nu ne considerăm competenți de a elabora politica Statului nostru, dar în contextul actual, existența și rolul Bisericii Române Unite, nu pare a fi un lucru extrem de important, firesc și necesar iar utilitatea aportului ei, într-o conjunctură ar fi primordială.

2. În rândul al doilea, desființarea Bisericii Române Unite a constituit o greșeală și pentru faptul că motivul invocat al desființării a fost ireal. S-a pretextat unitatea sufletească a poporului Român, ori acest fapt nu a fost un motiv real. Unitatea neamului nu a fost scindată prin apariția în istorie a Bisericii Unite. După cum s-a văzut, rolul acestei Biserici, nu s-a dovedit nici un moment, ca un rol de dezagregare națională în viața și istoria poporului nostru. Dimpotrivă generând

ea fenomenul de renaștere culturală și națională, pe care l-a difuzat apoi în toate provinciile românești. Ea a contribuit în mod fundamental, tocmai la încheierea coeziunii naționale. E adevărat, că din punct de vedere strict religios, Biserica Română Unită a avut o orientare spre Roma, dar acest fapt nu a împărțit unitatea neamului, deoarece, această orientare din fericire, se identifica perfect cu originea și destinul firesc al istoriei noastre. De aceea, chiar de la început, Biserica Română Unită, s-a manifestat mai mult ca o școală a românismului decât ca o religie. A fost prin excelență un factor primordial de unitate românească. a contribuit într-o măsură inegalabilă la evoluția evenimentelor culturale și politice, care au dus în timp la întregirea politică a neamului românesc. Personalitățile reprezentative ale culturii și politicii noastre au recunoscut în unanimitate, acest adevăr. Blajul a fost recunoscut de toți, ca una din temeiurile principale pe care s-a ridicat edificiul României Unite. Ca urmare a acestor adevăruri istorice, motivul invocat de autorii desființării Bisericii Unite din anul 1948, adică refacerea unității neamului, a fost un motiv nereal, nefundat și nedrept. Această desființare constituie un act grav de nedreptate istorică. Biserica Română Unită, prin prezența și activitatea sa în mijlocul poporului român nu a dezvoltat neamul, nu a înstrăinat sufletește nici una din provinciile românești, ci dimpotrivă le-a adunat și le-a înche-gat. Din aceste motive și pentru aceste merite, nimic în lume nu va putea justifica vreodată desființarea ei de către chiar Statul Român. Actul din 1948 este cu totul de neconceput de pe poziții de adevăr și dreptate, de realități istorice și politice.

Un act de nrecunoștință istorică

Desființarea Bisericii Române Unite, în afară de faptul că a fost o eroare din punct de vedere românesc, a constituit în același timp și un act grav de nrecunoștință istorică. A fost desființată, una din cele mai străvechi și mai meritoase instituții din istoria poporului român. Biserica Română Unită nu a fost o instituție de dată recentă a cărei desființare s-ar mai putea concepe ca posibilă în lumina unor frământări politice. Ea este prea înrădăcinată în trecutul și ființa poporului român pentru a putea fi desființată printr-un decret de Stat și prea

organic legată de evenimentele epocale și decisive ale istoriei noastre, pentru a putea fi lichidată printr-un procedeu administrativ atât de simplu: un simplu act de autoritate. S-a trecut cu o ușurință penibilă peste faptul că această Biserică a deschis eră nouă în istoria și viața poporului român, că este autoarea principală a fenomenului renașterii culturale și naționale române moderne, că a salvat o mare provincie românească de la deznaționalizare și înstrăinare, că a inițiat și patronat cele mai însemnate evenimente ale istoriei Transilvaniei, că a adus nenumărate sacrificii și a făcut eforturi extraordinare pentru salvarea ființei etnice a poporului român, că a inițiat și a adus o inegalabilă contribuție la opera de școlarizare și culturalizare a poporului nostru, că a reactualizat cu mare vigoare științifică și a instaurat în mod definitiv în istorie principiul latinității noastre, că a avut un trecut glorios de 250 de ani de o integritate românească unică, pură și indefectabilă. Peste toate acestea s-a trecut cu o ușurință condamnabilă.

Eu nu vreau nici de fapt să fac apologia extraordinară a istoriei Bisericii Române Unite. Au făcut această apologie, la timpul lor, în unanimitate marile figuri reprezentative ale culturii și politicii românești, culminând cu acea afirmație categorică despre Blaj a lui Eliade Rădulescu: „De aici a răsărit soarele Românilor” și a lui Eminescu care a numit Blajul ca a doua Romă a poporului român. Această din urmă afirmație, mai cu seamă este semnificativă, fiindcă vizează legătura dintre Roma originii și încreștinării noastre și noua Romă a Blajului, care întruchipează acest străvechi adevăr al istoriei noastre daco-romane. Aceste adevăruri, sunt de mult și unanim cunoscute și recunoscute de întreaga conștiință românească. Ceea ce doresc eu este să prezint Excelenței Voastre, ca celui mai înalt for din țară, această gravă problemă morală, de a fi fost desființată cu atâta nerecunoștință istorică, atât de meritoasă și atât de perfect axată pe coordonatele poporului român. Nu fac prin aceasta nici un rechizitoriu, nici o critică a actelor de Stat căci eu ca și toți românii uniți am fost crescuți în disciplina severă a respectului și față de puterea conducătoare în Stat, dar sunt probleme cari prin fondul lor istoric depășesc proporțiile evenimentelor curente, probleme ale întregii noastre istorii, a întregului nostru trecut și viitor, a întregului nostru neam. Față de asemenea probleme orice român are grave obligații și răspunderi morale, care

mă determină și pe mine să insist mereu și că Vă înaintez prezentul memoriu.

Am urmărit în el, să Vă prezint motivele superioare pentru care consider că Guvernul nostru are obligație morală, de a îndrepta o greșală atât de gravă și de a repara un act de injustiție istorică care s-a săvârșit față de Biserica Română Unită. Atât eu cât și frații mei, avem în permanență impresia că și la ora actuală suntem considerați și tratați de autoritatea de Stat ca elemente dezintegrate și poate periculoase. Pentru exemplificare un caz: la 28 mai 1970 a decedat ultimul dintre Episcopii bătrâni ai Bisericii Române Unite, Dr. Iuliu Hossu în vârstă de 86 de ani, cel care a citit actul unirii Transilvaniei cu patria mamă, la Alba Iulia, neamului românesc și apoi l-a prezentat, ca delegat al Ardealului, regelui la București. Ei bine, această figură a trebuit să suporte nedreptatea și ilegalitatea și după ce a închis ochii. Din ordinul Departamentului Cultelor familia a trebuit să-l înmormânteze a doua zi după aceea, adică pe 29 mai 1970 și nu în 30 mai 1970 după datina străbună și după legalitatea datinii respectată față de oricine. La fel nu i s-a permis să fie transport la Cluj în cripta familială. În plus, deși ultima dorință a dânsului a fost să fie înmormântat fără nici un ceremonial religios, i s-a impus un preot romano-catolic dar în același timp s-a interzis orice cuvântare. această procedură s-a întâmplat în România anului 1970. Nu-mi pot închipui ca Domnia Voastră să fi avut cunoștință de astfel de dispoziții, sunt prea triate, prea dureroase, prea nedrepte și prea umilitoare.

Noi prin tradiție nu putem fi decât buni români, perfect încadrați în viața și eforturile Statului român și în permanență utili și gata de a ne aduce contribuția noastră ca cetățeni loiali și fii buni ai poporului român la rezolvarea marilor probleme cu care este confruntată țara noastră, aceștia sunt termenii juști și reali ai raportului și atitudinii noastre față de Stat. Dorim mult ca și conducătorii noștri să ne privească și să ne trateze de aici înainte în acești termeni, căci altfel se permanentizează o nedreptate ce ni se face.

Cred că e timpul la asemenea reveniri, la mai multă bunăvoință, la mai multă înțelegere, la mai multă cunoaștere obiectivă. Noi sperăm mult, că lucrurile sub conducerea Excelenței Voastre se vor orienta în această direcție. Suntem înconjurați la aceste speranțe și de

eforturile pe care le face Excelența Voastră și Guvernul în rezolvarea justă a atâtor probleme grele și complicate. Și mai cu seamă suntem înconjurați de declarațiile Excelenței Voastre făcute cu diferite ocazii, cu diferite interviuri, că oricine e liber să-și manifeste convingerile religioase, să se desăvârșească, să se perfecționeze după preocupările interioare proprii. Suntem încurajați de declarația făcută cu ocazia vizitei în America: „în România se asigură manifestarea liberă în viața socială a tuturor cetățenilor” (Scânteia, 23 octombrie 1970). Și mai cu seamă încurajați de spiritul de conciliațiune pe care-l promovați în diferite domenii. Aici întrezărim și noi ca posibilă aflarea unei formule conciliatorii a rezolvării problemei Bisericii Române Unite care să mulțumească pe toți. Căci această problemă nu este irezolvabilă așa cum unii cred și nu e nici chiar atât de dificilă cum afirmă alții. Este mai grea deciderea de a o rezolva decât rezolvarea ei propriu zisă. Ea în fond e o problemă de natură morală și în acest domeniu posibilitățile conciliatorii sunt întotdeauna multe și diferite. Dorim ca spiritul de justiție și iscusința cu care Guvernul se străduiește să rezolve atâtea din problemele mari și grele ce îi stau în față să fie aplicate și în cazul Bisericii Unite. Atunci se va vedea că totul e posibil. S-ar închide astfel un capitol atât de dureros pentru noi și suntem convinși atât de neplăcut pentru Înaltul Guvern.

Excelența Voastră

În memoriul din 6 iulie 1965, înregistrat la CC al PCR sub nr. 6963 am scris: „Personal, sunt convins, că România va juca un rol providențial în stabilirea păcii pe pământ și că această pace va veni fără de război”. Această afirmație am făcut-o și în 1956, prin luna iulie într-o scrisoare adresată Ministerului de Interne – din penitenciarul Râmnicului Sărat – când încă nu era nici un semn în legătură cu evoluția evenimentelor din țara noastră. La fel, în memoriul din 1969, adresat Domniei Voastre am afirmat: „Personal sunt convins că... România va juca un rol providențial în stabilirea păcii și va ajunge să fie o țară model atât din punct de vedere politic cât și din punct de vedere religios”. În ce privește aspectul politic, Guvernul e preocupat, la superlativ, să devină vedetă pe arena politică internațională. Asta

nimeni nu o poate nega. Referitor la aspectul religios, încă nu prea sunt semne că România ar putea să fie un model și totuși am ferma și nezdruincinata convingere că așa va fi. De aceea, părerea mea este că e timpul suprem ca Înalțul Guvern să înfrunte și problema aceasta să pășească cu toată fermitatea la rezolvarea ei. Prima și cea mai urgentă problemă religioasă este libertatea Bisericii Române Unite, eveniment care ar produce senzație în lumea întreagă, act guvernamental care ar produce epocă și care ar potoli setea de dreptate a acelora care încă „flămânzesc și însetoșează de dreptate”, episcopii, preoții și credincioșii Bisericii Române Unite. A doua problemă apoi care ar trebui să fie alimentată și susținută, ar fi a dialogului în spiritul ecumenismului, a orientării și din punct de vedere religios spre occident, așa cum actualmente se acționează din punct de vedere politic. România ușor ar ajunge să fie și în linia aceasta, cea dintâi, ceea ce i-ar aduce laurii nemuririi. Tare aș dori ca Înalțul Guvern să sesizeze miezul acestei importante probleme. De aici, din România, ar trebui să fie prezenți la toate Congresele religioase internaționale, persoane competente, care să înfățișeze ideea religioasă, prin sita frământărilor spirituale, umane și naționale din țara noastră. Dialogul început fără libertatea Bisericii Române Unite, nu-și va da roadele așteptate cu libertatea însă a acestei Biserici, reprezentanții români se vor bucura de o totală încredere.

Excelența Voastră noi ne-am iubit neamul și pentru iubirea noastră față de neam, din fragedă copilărie am renunțat la foarte multe distracții și bucurii personale și am pășit pe calea aspră a unei formații temeinice în cadrele Bisericii Române Unite, despre care marii noștri istorici afirma că: „a săvârșit resurecțiunea poporului român”. În formația noastră, am urmat calea înaintașilor noștri, cari dacă poartă un nume, acela și l-au câștigat prin disciplina educativă din fragedă copilărie în institutele de formație ale Blajului și în care menținându-se, au reușit să-și slujească, prin veacuri neamul. Așa a fost Gheorghe Șincai, așa a fost Inocențiu! Cu toate acestea, cât au trăit au fost rău văzuți și tratați în mod dur. Încă nu s-a întâmplat în istorie ca cei de la putere să fie mulțumiți de cei care n-au fost de acord cu tot ce au făcut ei. Dar posteritatea și istoria nepărtinitoare n-au dat câștig de cauză decât acelora, care indiferent, cu ce preț nu s-au supus nedreptății. Eu socotesc, că e mai bine din toate punctele de vedere pentru neamul și

poporul român, pentru actuala conducere, pentru Biserica Română Unită, precum și pentru noi ca problema libertății acestei instituții să fie rezolvată acum și să nu fie lăsată pe seama istorie și a posterității.

Reghin, 30 octombrie 1970

Cu sentimente de profundă
Stimă și considerațiune
ss. Dr. Alexandru Todea

Reghin
Str. Bucegi, 22

IX

Republica Socialistă România
Consiliul Securității Statului
141/DR/00125324
10 aprilie 1971

Strict Secret

Către,

*Inspectoratul de Securitate al
Județului Mureș*⁴⁷⁴

Deținem date din care rezultă că la Oficiul Poștal din Reghin sosesc lunar sume de bani ce se ridică la 5-6000 lei, pe adresa fostului preot greco-catolic Todea Alexandru, sau altor persoane ce sunt folosite de acesta ca legături cu persoane și organizații catolice din străinătate.

Vă rugăm să luați măsuri de verificare cu multă prudență a celor de mai sus.

Interesează în mod deosebit, de la cine primește cel în cauză aceste sume de bani, în ce scop, care sunt persoanele folosite în sistemul de legătură cu exteriorul și care este destinația acestor bani.

Rezultatele rugăm a fi comunicate și Direcției I-a.

Șeful Direcției
General Maior
[semnătură indescifrabilă]

șeful Serviciului
Locotenent Colonel
Derșcanu Gheorghe

⁴⁷⁴ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 246.

X

Republica Socialistă România
Consiliul Securității Statului
Inspectoratul de Securitate al Județului Mureș
104/I.I/001403 din 22 iunie 1971

Strict Secret

Către,

*Consiliul Securității Statului⁴⁷⁵
Direcția Generală de Informații Interne
Direcția I-a*

La ordinul dumneavoastră nr. 141/D.D/00125324 din 10 aprilie 1971, privind pe preotul greco-catolic nerevenit Todea Alexandru din orașul Reghin;

Raportăm că în urma verificărilor efectuate la Oficiul P.T.T.R. Reghin s-a stabilit că numitul Todea Alexandru nu a primit și nici nu primește bani din străinătate pe numele său sau a altor legături ale sale din această localitate.

Cunoaștem, însă, faptul că numitul Todea Alexandru din 1969 și până în prezent pe numele său, cât și a altor legături din Reghin, primește trimestrial în valută de la Banca Union din Zurich – Elveția sume variind între 4.000–5.000 lei.

Acest ajutor din străinătate am stabilit că îl primește în scopul satisfacerii nevoilor sale de trai. Raportăm că, până în prezent nu am reușit să stabilim dacă aceste sume sunt folosite de cel în cauză în scopuri dușmănoase sau pentru ajutorarea unor persoane greco-catolice.

Datele pe care le vom stabili în viitor legat de această problemă, le vom raporta de urmare.

Inspector Șef
Colonel Sălcudean Pavel

Locțiitor Șef Serviciu
Maior,
Tancău Nicolae

⁴⁷⁵ ACNSAS, Fond Informativ [Alexandru Todea], I 3470/3, fila 247.

RIASSUNTO

Il Cardinal Alexandru Todea e il primo Cardinale Iuliu Hossu sono state le spiccate personalità della Chiesa Romena Unita e del Paese nel secolo XX.

Ambedue Cardinali, nel periodo del regime comunista, si sono opposti al sistema, sono stati arrestati e detenuti in carcere. Il Cardinal Iuliu Hossu si spense nel 1970, così non poté assistere al ritorno in libertà della Chiesa Romena Unita, mentre il Cardinal Alexandru Todea all'età di 77 anni assistette alla reintegrazione nei diritti della Chiesa. Di più, egli fu tra le più attive personalità della Chiesa nel periodo degli anni '90.

Alexandru Todea nacque il 5 Giugno 1912 a Teleac, distretto del Mureş, era il decimo di 16 figli di Gheorghe e Maria Todea. Continuò gli studi a Roma presso il „Collegio De Propaganda Fide”. Ricevette il dottorato in rito latino dal Cardinal Selavangiani Marchetti, l'11 Dicembre 1938. Al IV anno di Teologia fu ordinato Diacono dal vescovo Dottor Iuliu Hossu. L'ordinazione sacerdotale ebbe luogo nel giorno della festa dell'Annunciazione (25 Marzo) del 1939. Alexandru Todea fu ordinato dal vescovo greco-cattolico russo della diaspora Mons. Alexander Evreinov. Dopo l'ordinazione, Alexandru Todea avrebbe portato a compimento la sua formazione spirituale ed intellettuale il 24 Maggio 1940, quando sostenne la tesi *De Doctrina Millenaria, Tractatus exegetico-dogmaticus* (La dottrina Millenaria, trattato esegetico-dogmatico). Il risultato fu „Summa cum laude et speciali mentione dignus”.

Il sacerdote Alexandru Todea, brevissimo tempo dopo aver sostenuto la tesi, ritornò in Patria, esattamente a Blaj. Qui, oltre alla missione

di sacerdote, ebbe anche le seguenti funzioni: professore, confessore presso le monache di Blaj, segretario metropolitano ed altre ancora.

Dal 1945 padre Alexandru Todea divenne arcipresbitero del decanato di Reghin. Qui cominciò ad operare come uno tra gli intellettuali che opponevano resistenza e affrontavano il regime politico che si era instaurato. In questo periodo fu più volte arrestato. L'arresto avvenuto il 14 Ottobre 1948 pose termine all'attività pastorale di padre Todea, esattamente a tre anni dalla data in cui era stato insediato come parroco ed arcipresbitero di Reghin. Nonostante ciò, l'Arcipresbitero riuscì ad evadere dalla „Securitate” di Reghin. In tal modo per 2 anni e tre mesi, dal 14 Ottobre 1948 sin al 31 Gennaio 1951 restò nascosto senza essere scoperto dalla „Securitate”

In questo tempo, il 19 Novembre 1950 fu consacrato vescovo titolare di Cesaropolis, ossia ausiliare del Vescovo Ioan Suci, Amministratore Apostolico della Diocesi di Alba Iulia e Făgăraș.

Il 31 Gennaio 1951 il Vescovo Alexandru Todea fu arrestato a Reghin e detenuto per 14 anni, fino a quando non fu emesso il decreto di amnistia del 1964.

Il motivo dell'arresto del Vescovo Alexandru Todea, in conformità alla scheda della Matricola Penale fu „Attività religiosa contro la legge”. Il processo ebbe luogo presso il Tribunale Militare di Bucarest con il mandato nr. 260 del 1952. La Decisione Giudiziaria nr. 104 del 1952 condannò il vescovo per il Crimine di „altro tradimento” (Descrizione in breve: crimine di alto tradimento, agitazione pubblica e uso del falso). L'entità della pena fu il Lavoro forzato a vita, iniziando dal 31 Gennaio 1951. Il 23 Gennaio 1963 gli fu ridotta la pena, con il Decreto 5 del 1963, dal lavoro forzato a vita a 25 anni di detenzione, per il periodo 31 Gennaio 1951–24 Gennaio 1976. Fu liberato con il Decreto d'amnistia 411 del 1964, il 4 Agosto 1964.

Anche se nell'Agosto 1964 era stato graziato, la sorveglianza iniziata dalla Securitate, sin dal periodo in cui svolgeva la sua attività a Reghin, continuò senza posa, così come testimoniano i documenti degli Archivi del Consiglio Nazionale per lo Studio degli Archivi della „Securitate”.

Dai documenti della Securitate, osserviamo che il regime comunista desiderava sapere „che prediche tiene”, „chi abbia convertito

al cattolicesimo", come cerca di „fare collegamenti con il Vaticano"; „lo stabilire legami del Vescovo Alexandru Todea con i sacerdoti ed i fedeli greco-cattolici; quali „materiali di propaganda usi"; „intercettazione della corrispondenza (interna ed esterna); introduzione della „Tecnica operativa" (T.O.) –installazione di microfoni per ascoltare le conversazioni del Vescovo Todea dalla sua abitazione: la sorveglianza del Vescovo per vedere con chi si fosse incontrato per la strada e chi gli avesse fatto visita. Queste misure erano volte ad identificare la „sua attività clandestina", per verificare se „ascoltasse la Radio Vaticana" „il suo atteggiamento nei confronti del Concilio Vaticano II", l'attitudine politica". La „Securitate" era interessata a questi aspetti perché il Vescovo Todea aveva affermato, dopo la liberazione, che „vi sono tempi difficili, tempi di repressione contro la religione, i vescovi ed i sacerdoti sono costretti in prigione, sono morti come martiri, il gregge si disperde. Dio sa quello che accadrà, ho una profonda speranza che l'anno prossimo ci saranno grandi cambiamenti, che la Chiesa greco-cattolica sarà nuovamente libera e che si rafforzerà".

Così nei dossier della „Securitate" del Vescovo Alexandru Todea sono stati identificati 34 Quadri della Securitate e 73 informatori che hanno fornito 333 note informative nel periodo 1946–1973.

Dopo la caduta del regime comunista, più esattamente il 28 Maggio 1991, Mons. Alexandru Todea è stato creato Cardinale della Chiesa cattolica, dignità che gli ha confermato ufficialmente i suoi meriti e quelli della Chiesa Romana Unita.

Ricordiamo anche che nel 1992, il Cardinale Alexandru Todea fu vittima di un attacco cerebrale che lo costrinse all'immobilità per 10 anni. Così, nel 1994 si ritirò per motivi di salute dalla guida della Chiesa Romana Unita. Apparve pubblicamente quando Papa Giovanni Paolo II venne in Romania. Il Cardinal Todea si spense il 22 maggio 2002. Fu sepolto nella Cattedrale „Santissima Trinità" di Blaj.

SUMMARY

Cardinal Alexandru Todea and the first cardinal Iuliu Hossu were important personalities of the Romanian Greek Catholic Church in the 20th century. Both cardinals were persecuted during the communist regime because of their strong dissidence. Cardinal Iuliu Hossu died in 1970 and couldn't witness the reinstatement of clerical rights. Fortunately, cardinal Todea survived the ordeal of communist prisons and, after the Revolution, at the age of 77, he became one of the most active clergyman in Romania.

Alexandru Todea was born on June 5, 1912 in Teleac, Mures County. He was the 10th of 16 children of George and Maria Todea. After attending the high school in Reghin and Blaj he continued his studies in Rome at the College „De Propaganda Fide”. He received the Lectorate in Latin rite from Cardinal Selavangiani Marchetti on 11 December 1938. In the fourth year during his theology studies, he was ordained Deacon by Bishop Dr. Iuliu Hossu. Priestly ordination took place on the feast of the Annunciation (March 25) in 1939. Todea was ordained by the Greek Catholic Bishop from Russian diaspora, Alexander Evreinov. After ordination, Alexandru Todea completed its spiritual and intellectual formation on 24 May 1940 when he successfully defended his doctoral thesis „De Doctrina Millenaria. Tractatus exegetico-dogmaticus” (On millennial doctrine. Exegetical-dogmatic Treaty). The result was notable: „Summa cum laude et speciali mentione dignus”.

Soon after defending his dissertation, Alexandru Todea returned home to Blaj. Here, besides the mission as a priest, he also had the following positions: teacher, confessor to the nuns in Blaj, metropolitan

secretary and many others. Since 1945 Alexandru Todea assumed the position of dean at the deanery Reghin. Soon after that he became one of the intellectuals who publicly condemned and confronted the illegitimate Communist regime. During this period, he was arrested several times. One of the arrests occurred on October 14, 1948. This arrest ended his pastoral activity, after exactly three years (October 14th 1945) since the installation as pastor and archpriest of Reghin. However, he managed to escape from the security headquarter in Reghin. So, for 2 years and three months, between 14 October 1948 and 31 January 1951 he stayed hidden, without being found by the Securitate.

Eventually, Bishop Alexander Todea was arrested on 31 January 1951 and detained for 14 years, until the amnesty decree from 1964 became effective.

According to the penal registration files, the reason for arresting Bishop Alexandru Todea was the following: „Religious Activity against the law”. The trial took place at the Bucharest Military Court (Mandate nr. 260/1952). According to the Court Decision nr. 104/1952 he was condemned for „high treason”. (Brief description of the act: high treason, forgery and public agitation). The sentence was: hard labor for life, starting from January 31, 1951. On January 23, 1963 his sentence was reduced (Decree nr. 5/1963) from hard labor for life to 25 years imprisonment (January 31, 1951 – January 24, 1976). Thanks to the amnesty decree 411/1964 he was released from prison on August 4, 1964.

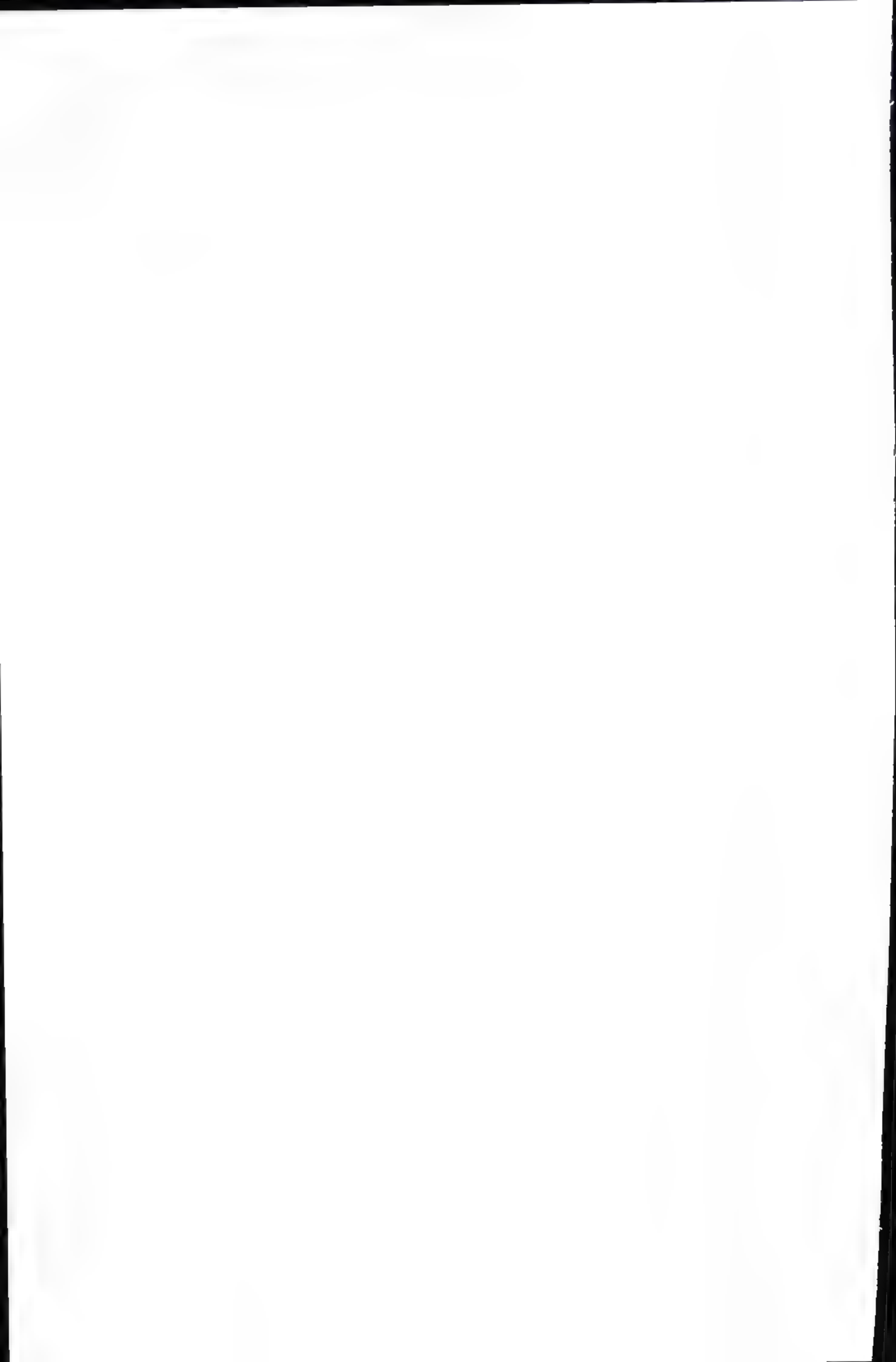
Even though he was pardoned in August 1964, the Securitate continued to keep him under surveillance, as evidenced by official documents from the „Archives of the National Council for the Study of the Securitate Archives”.

We can easily observe in the documents issued by the Securitate that the communist officials wanted to be informed about various activities of Todea: „what he was preaching”; „who was converted to Catholicism”; „are there any connections to the Vatican clergy”; „the connections of Bishop Todea to his fellow priests and parishioners”; „what propaganda materials he used”; „the interception of correspondence (both internal and external)”; operative technique (O.T.) meaning that microphones and other listening devices were used to spy

on Bishop Todea; The Securitate structures also wanted to gather information about his daily routine (visits, discussions etc.), about his „clandestine activity”, „political attitudes”, about his information sources, for example „if he was listening Radio Vatican”, „his attitudes towards the Council *Vatican II*”. The Securitate was interested in these issues because, shortly after his release, Bishop Todea made the following statement: „We live in difficult times, times of persecution against the faith, bishops and priests were imprisoned, they died as martyrs, the herd is scattered. God knows that the future will be better and that next year great changes will occur, as the Greek Catholic Church will be free and strong again”.

In the Securitate files about Bishop Todea the following important information were clearly identified: 34 operative Securitate officers and 73 informers who provided 333 notes during 1946–1973.

After the fall of communism, on 28 May 1991 Alexandru Todea was created Cardinal of the Catholic Church, dignity which has officially confirmed his merits and those of the Church. In 1992 Cardinal Todea suffered a stroke and was debilitated for 10 years. In 1994 he retired from the leadership of the Greek Catholic Church in Romania. The last public appearance of Cardinal Todea was in 1999, as Pope John Paul II visited Romania. Cardinal Alexandru Todea died on 22 May 2002. He was buried in the Cathedral „Holy Trinity”, Blaj.

BIBLIOGRAFIE

I. Surse inedite:

I.1. Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS):

Dosare ACNSAS Alexandru Todea

1. Dosar individual I 726781
2. Dosar individual I 3459/1
3. Dosar individual I 3470/3
4. Dosar individual I 3470/4
5. Dosar individual I 3470
6. Dosar individual I 3470/3
7. Fond documentar, D 140

Alte fonduri CNSAS:

Fond Operativ, Dosar Chindriș Vasile, I3571/1 [număr vechi inventar: 164704, vol. nr. 1.

I.2. Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor (AANP):

Fișă matricolă penală Berinde Daniel Ștefan

Fișă matricolă penală Cotoi Maria (Sora Ionela)

Fișă matricolă penală Dragomir Ioan

Fișă matricolă penală Dumitraș Gheorghe

Fișă matricolă penală Gheorghiu Eugen

Fișă matricolă penală Giurgiu Augustin

Fișă matricolă penală Mihoc Martin

Fișă matricolă penală Moldovan Valeria

Fișă matricolă penală Munteanu Natanail

Fișă matricolă penală Nohai Ioan

Fișă matricolă penală Pădureanu Tiberiu

Fișă matricolă penală Pol Ioan

Fișă matricolă penală Pura Nicolae

Fișă matricolă penală Rotaru Mihai
 Fișă matricolă penală Seserman George
 Fișă matricolă penală Surdu Gheorghe
 Fișă matricolă penală Suter Adam
 Fișă matricolă penală Tătaru Ștefan
 Fișă Matricolă penală Todea Alexandru
 Fișă matricolă penală Waltner Josef
 Fișă matricolă penală Wilhelm Iosif
 Fișă matricolă penală Zahirnic Constantin
 (disponibile online la adresa: <https://goo.gl/QFn9EI>)

II. Surse editate:

1. Dobre Florica (coord.), *CNSAS, Securitatea. Structuri/Cadre. Obiective și metode*, vol. 1 (1948–1967), București, Editura Enciclopedică, 2006.
2. Godó Mihai, *Iezuit. Nu câinele comuniștilor. Surâsul nedeținutului*, Oradea, Editura Ratio et Revelatio, 2014.
3. Muraru Andrei (coord.), *Dicționarul penitenciarelor din România comunistă (1945–1967)*, Iași, Editura Polirom, 2012, p. 440.
4. Panu A. Mihai, *Filiere și mecanisme de propagandă nazistă în Banat. 1933–1945*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2014.
5. Panu A. Mihai (editor), *Capcanele ideologiei. Opțiuni politice ale etnicilor germani în România interbelică*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2015.
6. Bercea Virgil, *Alexandru Cardinal Todea, Omagiu – 100*, Oradea, Editura Primus, 2012.
7. Petărlecean Alexandru, Moldovan Ion, *Cardinalul Alexandru Todea – In memoriam*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2002.
8. Ploscaru Ioan, *Lanțuri și Teroare*, Timișoara, Editura Signata, 1994.
9. Poirot Eliane (editor), *În memoria Cardinalului Alexandru Todea (1912–2012). Bisericile Greco-Catolice și unitatea bisericilor*. Simpozion internațional, 5 august 2012 la Stânceni, Târgu Mureș, Editura Digital Docu Print, 2012.
10. Prunduș Silvestru Augustin, Plaianu Clemente, *Cardinalul Alexandru Todea*, Cluj-Napoca, Editura Viața Creștină, 1992.
11. Sigmirean Cornel, *Intellectualitatea ecleziastică. Preoții Blajului (1806–1948)*, Târgu Mureș, Editura Universității Petru Maior, 2007.
12. Soica Sergiu, *Cardinalul Iuliu Hossu în dosarele Securității*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2016.
13. Todea Alexandru, *Rugăciunea tineretului*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2001.
14. Todea Alexandru, *Cascada Tinereții*, Tipografia Blaj, „Lumina” – Miron

Roșu, 1943, reeditată la Editura Viața Creștină, Cluj-Napoca, 1993, reeditată la Editura Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2010.

15. Todea Alexandru, *Luptele mele. Un strigăt în pustiu vreme de un pătrar de veac. Memorii și cereri pentru obținerea libertății cultului greco-catolic român adică a Bisericii Române Unite cu Roma*, Ediție îngrijită de Vasile Sav, argument de Academician Camil Mureșanu, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2003, reeditată în anul 2006.
16. Todea Alexandru, *Gânduri împărtășite. Episcopul Alexandru Todea către prof. dr. Ștefan Manciulea. Corespondență inedită din anii 1969–1984*, (Ediție realizată de Ioan Mitrofan și Marius Alin Voina), Centrul de Studii Jacques Maritain, Blaj, Editura Techno Media, Sibiu, 2013.
17. Zeani Virginia, *Canta che ti passa, Cântă că-ți trece, în dialog cu Sever Voinescu*, Târgu Lăpuș, Editura Galaxia Gutenberg, 2013.

II.1. Periodice:

15. Todea Alexandru, *Iubiții mei frați și iubitele mele surori din întreaga Biserică Română Unită cu Roma*, în revista *Unirea*, Blaj, anul II, ianuarie 1991, nr. 2.
16. Todea Alexandru, *Moartea lui George Brătianu*, în revista *Memoria – revista gândirii arestate*, 1991, nr. 2.
17. Vultur Ioan, *Dr. Alexandru Todea: Cascada Tinereții*, Blaj, 1943, Tipografia Miron Roșu, în 8°, 96 pagini. 100 Lei, în revista *Cultura Creștină*, Anul XXIV, mai-iunie 1944, nr. 5–6.

INDICI DE NUME ȘI LOCALITĂȚI

A

Adrian 27, 171, 459, 654
Aftenie Vasile 245, 427, 606
Aiud 45, 208, 209, 300, 394
Alba 38, 42, 74, 76, 84, 120, 122, 193,
196, 242, 245, 332, 333, 342,
405, 406, 407, 408, 431, 493,
521, 554, 566, 570, 574, 575,
577, 578, 590, 613, 651, 665,
677, 708, 711, 782, 789
Alba Iulia 38, 42, 74, 76, 120, 122,
196, 242, 245, 332, 333, 342,
405, 408, 431, 493, 570, 575,
577, 590, 613, 651, 665, 677,
711, 782, 789
Albania 292
Aldea Aurel 70, 331, 452
Alexandru Nicolescu 22, 24, 28,
588, 696, 724
Alexandru Petărlecean 15, 18, 21, 23,
32, 36, 41, 54, 121
Alexandru Todea 1, 3, 7, 13, 14, 15, 17,
18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25,
26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34,
35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42,
43, 44, 45, 47, 49, 50, 53, 54,
55, 56, 62, 68, 70, 74, 78, 80,

84, 86, 90, 91, 92, 93, 94, 95,
97, 98, 99, 100, 101, 102, 103,
104, 106, 108, 110, 111, 112, 113,
114, 115, 117, 118, 121, 122, 123,
124, 125, 126, 127, 128, 129, 130,
131, 132, 133, 134, 135, 136, 137,
138, 139, 140, 141, 142, 143, 144,
145, 146, 147, 148, 150, 152, 154,
156, 157, 158, 159, 160, 161, 162,
163, 164, 165, 168, 169, 171, 176,
177, 178, 179, 180, 181, 182, 183,
186, 187, 188, 189, 190, 191, 193,
196, 198, 199, 200, 201, 202,
203, 206, 208, 212, 214, 217,
219, 227, 229, 232, 234, 236,
240, 243, 249, 252, 254, 255,
256, 257, 258, 260, 261, 262,
263, 266, 267, 268, 269, 271,
272, 273, 275, 276, 277, 278,
279, 284, 288, 290, 291, 292,
297, 299, 300, 302, 303, 304,
307, 308, 309, 310, 311, 312, 313,
314, 316, 318, 319, 321, 323, 325,
328, 329, 331, 332, 333, 335,
336, 339, 340, 341, 346, 348,
349, 350, 351, 352, 354, 355,
356, 357, 358, 360, 361, 362,
363, 364, 366, 368, 370, 371,

372, 374, 375, 376, 377, 378,
 382, 384, 386, 389, 391, 393,
 396, 398, 402, 404, 405, 409,
 411, 412, 416, 418, 419, 420,
 421, 423, 424, 426, 428, 430,
 431, 433, 435, 436, 437, 440,
 441, 444, 445, 446, 447, 448,
 449, 450, 451, 452, 453, 454,
 456, 458, 460, 462, 463, 464,
 465, 466, 467, 468, 469,
 470, 471, 472, 473, 476, 477,
 478, 480, 482, 483, 488, 490,
 491, 492, 493, 495, 496, 498,
 501, 502, 503, 504, 505, 507,
 508, 509, 510, 514, 517, 518,
 519, 520, 524, 525, 526, 529,
 530, 532, 533, 534, 536, 537,
 539, 540, 542, 544, 546, 547,
 548, 549, 550, 551, 552, 554,
 556, 557, 558, 559, 560, 561,
 563, 564, 565, 566, 568, 569,
 586, 589, 590, 592, 593, 594,
 596, 597, 600, 601, 602, 603,
 606, 607, 609, 610, 611, 612,
 613, 617, 618, 619, 620, 621,
 622, 624, 625, 626, 627, 628,
 633, 634, 635, 637, 639, 641,
 643, 644, 646, 648, 649, 651,
 653, 654, 656, 657, 663, 665,
 667, 668, 670, 671, 672, 674,
 675, 676, 677, 678, 680, 683,
 684, 686, 688, 689, 690,
 691, 693, 695, 706, 707, 710,
 713, 714, 715, 716, 718, 719, 720,
 721, 726, 727, 728, 730, 732,
 734, 749, 750, 751, 753, 758,
 759, 760, 775, 776, 777, 785,
 786, 787, 788, 789, 790, 791,
 792, 793, 795, 796, 797

Aloisie Tăutu 143, 145, 240, 607

Ambrozie 51, 52, 391, 392
 Ambrozie Ana 391
 America 136, 139, 192, 300, 482,
 486, 646, 714, 783
 Ana Macarie 42, 127, 200, 291
 Anca Vasile 350
 Andrei Radeș 430
 Andrita Florea 232
 Anghel Constantin 242
 Arad 208, 225, 305, 428
 Ardeal 89, 152, 154, 196, 411, 412,
 499, 544, 586, 610, 641, 663,
 684, 701, 726, 743, 745, 748
 Ariniș 77, 208, 240, 596, 602
 Ariton M. Popa 33
 Armean Nicolae 15, 21
 Aștileanu Vasile 305
 Atenagoras 293
 Augustin Giurgiu 132, 318, 719
 Aurel Rusu 299, 430

B

Bacău 201, 208, 212, 247, 325, 431
 Baciș Ioan 541
 Badea Ioan 104, 106, 361, 491, 500,
 505, 569, 573, 579, 589, 660,
 663
 Baia Mare 193, 305, 339, 342, 411,
 479, 522, 566
 Balars Luisa 419
 Balazs Dezideriu 588
 Balazs Iosif 105, 533
 Baliban Teofil 133, 335
 Balint Ioan 64, 65, 66, 67, 68, 69,
 70
 Baltaizer Ioan 219, 222, 223
 Barabaș Ludovic 102, 398, 399
 Barcoman Ieronim 490
 Basarabia 169

- Băla 378, 654
 Bălan Nicolae 196, 197
 Bătagă Tiberiu 70, 80, 306, 315, 317,
 322, 330, 338, 359, 369, 379,
 383, 385, 390, 397
 Beica 89, 350, 352
 Bejan Ovidiu 407
 Belașcu Ovidiu 196, 197, 491
 Beldiu 137, 450, 590
 Belea Augustin 72, 525, 536, 579
 Bende Iosif 101, 110, 318
 Bențe Aurel 241
 Bențe Mircea 241
 Bercea Virgil 12, 13, 15, 17, 19, 20, 21,
 22, 25, 31, 33, 35, 36, 38, 40, 41,
 44, 45, 54, 73, 122, 124, 299,
 796
 Berinde Ștefan Daniel 71, 77, 245,
 795
 Berki Ioan 72, 101, 102, 109, 355, 371
 Bistrița 430, 493
 Bitenbinder Matei 225
 Blaga Ștefan 74
 Blaj 15, 18, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28,
 29, 30, 31, 32, 35, 36, 41, 48,
 54, 56, 63, 65, 66, 72, 87, 88,
 121, 122, 126, 136, 138, 143, 144,
 145, 169, 183, 190, 191, 192, 193,
 213, 215, 221, 245, 257, 284,
 286, 305, 319, 323, 333, 342,
 406, 407, 426, 440, 450, 451,
 478, 479, 481, 483, 512, 521,
 556, 561, 564, 566, 575, 577,
 578, 584, 588, 597, 598, 604,
 606, 609, 611, 612, 613, 614,
 617, 619, 622, 629, 630, 634,
 643, 651, 659, 665, 668, 677,
 678, 680, 684, 696, 701, 703,
 711, 715, 716, 718, 721, 723, 724,
 734, 736, 738, 742, 743, 749,
 751, 778, 781, 788, 790, 791,
 793, 796, 797
 Blaziu Schutz 225
 Blăjan Ioan 109
 Boian Marian 87
 Bokor Zoltan 379
 Borcoman Ieronim 150, 153, 157
 Borda Mircea 32, 627
 Boroș Adalbert 82, 88, 208, 224,
 428
 Borsec 36, 72, 79, 134, 188, 374, 375,
 376, 426, 598, 655, 773, 775
 Bota Gheorghe 103, 428, 614, 639
 Botoșani 241
 Brașov 42, 66, 86, 87, 89, 91, 257,
 282, 339, 341, 342, 343, 431,
 494
 Brădești 182
 Brătianu George 30, 44, 797
 Breaza 706, 713
 Bucia Lucian 521
 Bucin Lucian 83, 474
 București 13, 33, 38, 40, 41, 43, 44,
 46, 50, 52, 66, 67, 71, 72, 81,
 86, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 119,
 126, 127, 131, 132, 135, 138, 145,
 178, 179, 180, 189, 193, 201,
 208, 212, 213, 219, 221, 222,
 233, 240, 245, 252, 280, 285,
 286, 294, 299, 303, 305, 317,
 320, 321, 322, 329, 342, 343,
 391, 392, 412, 413, 416, 424,
 426, 430, 431, 460, 466, 468,
 473, 494, 512, 540, 577, 578,
 584, 585, 589, 590, 595, 597,
 602, 625, 644, 653, 665, 667,
 668, 669, 670, 672, 679,
 687, 694, 696, 699, 703,
 708, 716, 718, 724, 735, 742,
 751, 752, 777, 782, 796

Bucur Eugen 87
 Budapesta 53, 86, 152, 192, 245
 Bunescu Gheorghe 655
 Bursan Constantin 241

C

Cacuci 135, 398
 Capul Midia 456
 Cașva 126, 171, 172, 173
 Catarig Emil 737
 Căcuciu 15
 Căldărușani 413, 416
 Căpuș 697
 Cășeiu 456
 Câmpean E. Mihai 107, 627
 Câmpeanu Emil 581
 Câmpia Libertății 114, 743
 Cârnațiu Pamfil 407, 653, 669
 Ceaușescu Nicolae 110, 111, 112, 113,
 114, 115, 117, 118, 136, 146, 147,
 148, 413, 416, 424, 448, 622,
 640, 688, 702, 710, 711, 730,
 768, 777
 Cehoslovacia 122, 486, 639, 747
 Cehul Silvaniei 208
 Celonte Iosif 326
 Ceușan Iuliu 418
 Charles de Gaulle 479
 Cherteș Ioan 77, 82, 293
 Chibulcutean Vasile 72
 Chiciernea 332
 Chicideanu 206
 Chifor 515, 516
 Chiherul de Sus 156
 China 292, 326, 394, 416
 Chindriș Vasile 391, 392, 469, 486,
 680, 795
 Chiorean Ilie 340
 Chișinău 24

Ciobanu Gheorghe 103, 104, 430,
 432, 493, 494, 570, 589, 624
 Ciobanu Mihai 89, 103, 104, 105,
 106, 121, 332, 395, 424, 430,
 432, 460, 493, 494, 502, 534,
 535, 541, 565, 570, 573, 574,
 579, 589, 592, 593, 604, 624,
 660

Ciobanu M. 105
 Cioculescu Radu 244, 247
 Ciolonac Grigore 89
 Cisar Alexandru 193, 222
 Cismaș Ioan 398
 Cisteiu 407
 Citirig Gavrilă 492
 Ciubucă Toader 103, 104, 435, 459,
 504
 Ciufud 192
 Cluj 18, 19, 22, 25, 27, 28, 29, 30, 31,
 32, 35, 37, 66, 71, 72, 77, 82,
 87, 110, 111, 130, 137, 138, 145,
 169, 191, 192, 196, 219, 225,
 226, 229, 234, 235, 236, 240,
 243, 245, 249, 269, 277, 293,
 300, 301, 305, 335, 342, 343,
 346, 347, 391, 394, 426, 436,
 450, 456, 457, 458, 462, 463,
 468, 469, 474, 480, 482, 483,
 484, 486, 487, 491, 513, 521,
 554, 555, 566, 575, 637, 647,
 648, 654, 680, 681, 696, 701,
 703, 716, 720, 782, 796, 797
 Cluj-Gherla 18, 130, 196, 277, 456,
 457, 703
 Cocian Traian 352
 Cojocaru Dănilă 107, 665
 Colan 196, 703
 Colan Nicolae 196
 Coman Ion 696
 Comes Aurel 517

Comes Bazil 133, 336, 337
 Constantinopol 294
 Constanța 213, 597
 Copșa Mică 637
 Coroiu 336
 Cosma 72
 Costea Artenie 655
 Costea Victor 51, 52, 53, 99, 217, 218,
 219, 226, 227, 228, 229, 232,
 234, 235, 236, 240, 243, 248,
 249
 Costinaș 58, 60, 62, 64, 69, 70, 71,
 73, 82, 84, 119, 131, 302, 360,
 363, 435, 458, 459, 474, 492,
 519, 521, 580, 685, 755, 759
 Costinaș Gheorghe 73
 Costinaș Maria 62, 64
 Cota Alexandru 540
 Cotoi 41, 64, 71, 209, 280, 795
 Cotoi Maria 41, 71, 280, 795
 Covoran 339, 430, 493
 Covoran Gheorghe 339
 Covrig Emil 72
 Cozma 73, 78, 79, 318, 351, 515
 Crăciun Ioan 64, 65, 77, 83, 119, 278,
 304, 316, 317, 329, 330, 572,
 576, 579, 606, 612, 619, 622,
 641, 651, 716, 717, 718
 Crăiești 72, 402, 404
 Cristea 18, 21, 99, 103, 110, 115, 407,
 408, 421, 473, 478, 494, 511,
 522, 588, 607, 653, 665, 667,
 700
 Cristea Ioan 665
 Cristea Ionescu 99, 110
 Cristescu Dan 109, 431
 Crișan Ioan 69, 598
 Crișan Mihai 64, 65, 69, 72, 324,
 562, 598
 Crișan Mihailă 655

Crișan Simion 81, 450, 590
 Cuci 356

D

Dan Cristescu 103, 104, 430, 432,
 493
 Dargo 376
 David Gheorghe 104, 110, 460, 461
 David Ladislau 82, 430, 431
 Dănescu 362, 771
 Deda 38, 39
 Dej 43, 44, 48, 49, 50, 89, 110, 111,
 114, 128, 129, 217, 219, 226,
 227, 228, 229, 232, 234, 236,
 240, 241, 242, 243, 244, 246,
 247, 248, 249, 285, 286, 287,
 289, 297, 300, 493, 768
 Del Mestri Guido 319, 751
 Demeter 59, 60, 61, 100, 283, 284,
 287, 374
 Demeter Alexandru 59, 60, 61, 100,
 283
 Demetrescu Camil 243, 245
 Demial Diling 225
 Derșcanu Gheorghe 786
 Diarian Francisc 219, 223
 Dima Ioan 87
 Dima Mircea 102, 378, 379, 382, 383,
 384, 385, 389, 390, 396, 397
 Dincă Nicolae 706
 Dinu Drăgan 99, 109, 219, 225, 249
 Dinu Drăganu 99, 249
 Dobre Ion 93, 169, 796
 Dogar 269
 Dogaru Grigore 83, 308, 358, 359,
 418, 457, 469, 481, 482, 487,
 521, 530, 597, 619, 641, 697,
 704
 Dogaru Lazăr 77, 130, 134, 137, 144,

145, 273, 276, 315, 358, 359,
397, 456, 457, 481, 482, 579,
597, 641, 656, 737

Dolhescu 101, 325, 327

Döpfner August 143, 578, 595, 602,
607

Dragomir Ioan 77, 82, 107, 111, 112, 113,
115, 117, 119, 140, 193, 208, 240,
293, 305, 479, 483, 486, 522,
526, 596, 602, 653, 680, 681,
714, 735, 795

Drăgan Dinu 51

Duma Ioan 177, 608

Dumbravă Vasile 106, 305, 306, 558

Dumitraș Gheorghe 132, 212, 213,
216, 325, 795

Dumitru Dogaru 112, 113, 117, 578,
602

E

Elveția 225, 787

Emil Bodnăraș 110, 112, 113, 117, 118

Enoiu Gheorghe 233

Eugen Nicoară 125, 157

Eugen Suciu 130

Evreinov 20, 788, 791

F

Farcaș Dumitru 171

Farcaș Vasile 301

Farcaș Victor 83, 670

Faur Carol 581

Făgăraș 38, 62, 65, 72, 77, 82, 86,
87, 88, 90, 99, 100, 101, 102,
104, 105, 106, 107, 122, 208,
255, 267, 275, 276, 278, 308,
313, 314, 315, 318, 321, 338, 358,
359, 364, 365, 366, 367, 372,
373, 377, 378, 382, 384, 389,

430, 431, 432, 465, 468, 471,
493, 498, 500, 504, 505, 506,
508, 539, 554, 561, 568, 569,
571, 572, 574, 576, 579, 584,
598, 601, 605, 606, 619, 633,
789

Fărcașa Ioan 769

Fărcaș Victor 448, 672

Feti Leonardo 671

Fică 119, 121, 144, 146, 521, 575, 576,
579, 621, 635, 640, 659, 684,
685, 691, 692, 732, 733

Fică Cornel 119, 121, 575, 576, 579,
621, 635, 640, 659, 684, 685,
691, 692, 732, 733

Filip Sever 263

Florea Andreita 221

Florea Gheorghe 68, 70, 75, 76, 78,
80, 102, 103, 104, 105, 106,
108, 109, 306, 391, 392, 411,
433, 434, 473, 487, 513, 516,
547, 553, 555, 571, 572, 573, 574,
579, 580, 588, 705, 709, 712,
725

Fodor Gheorghe 103, 412

Francisc Dumitru 350

Franța 69, 72, 137, 162, 243, 292,
430, 431, 436, 482, 578, 608,
618

Frățilă Solomon 169, 394

Frențiu Valeriu Traian 483, 588

Friciu Gh. 85, 514, 515, 516, 519, 573,
579, 597, 606, 681, 702, 704,
737

Frunzeni 655, 719

G

Gafencu Grigore 245

Galați 89, 220, 241, 245

Gavrilă Birtaş 38
 Gămălău Filaret 626
 George Guțiu 38, 40, 56, 130, 131,
 134, 138, 140, 142, 147, 277
 Georgescu Nicu 65, 76, 84, 110, 150,
 152, 153, 196, 551
 Georgescu Radu 84, 110
 Germania 223, 319, 578, 602, 653,
 668
 Gheorghe Corovan 133, 430
 Gheorghe Gheorghiu Dej 285, 286,
 297
 Gheorghe Maior 32
 Gheorghe Radeș 430
 Gheorghe Surdu 243
 Gheorghiu Eugen 241, 795
 Gherghinescu 271
 Gherla 17, 18, 32, 33, 35, 43, 44, 54,
 89, 129, 132, 208, 246, 252,
 269, 300, 333, 391, 681, 747,
 757
 Gherman Petru 436
 Ghetner Paula 199
 Ghibuțiu Viorel 615
 Ghika Vladimir 214, 223, 653, 668
 Ghiuzan Iosif 326
 Giurgeni 300
 Giurgiu 62, 63, 64, 65, 69, 72, 81,
 82, 85, 169, 318, 462, 514, 515,
 516, 519, 525, 529, 573, 581,
 601, 689, 737, 795
 Giurgiu Augustin 62, 63, 64, 65,
 69, 72, 81, 82, 318, 581, 601,
 689, 737, 795
 Gligor Ilie 651
 Goia Ioan 102, 374, 375, 376
 Goldstein Francisc 150, 151
 Gorenii 90, 152
 Gornești 90, 424, 492, 498, 505,
 655, 720, 734

Grama Ioan 76
 Grama Octavian 176, 182, 191
 Grama Vasile 105, 533
 Grecia 181, 325, 328, 653, 667
 Grigore Stan 193
 Gurghiu 72, 83, 171, 512, 525, 536,
 537, 549, 570, 572, 579, 643,
 691, 737
 Guțiu George 40, 41, 42, 62, 63, 64,
 65, 66, 71, 81, 85, 119, 137, 277,
 280, 308, 319, 330, 337, 338,
 367, 372, 373, 447, 477, 508,
 518, 521, 526, 528, 561, 563,
 570, 572, 573, 579, 581, 583,
 636, 641, 658, 661, 727, 732,
 733, 751

H

Haag Rafael 213, 216, 220, 221
 Haba Iacob 267
 Haba Ioan 267, 539
 Haba Lucreția 73
 Habic 72, 73, 86, 133, 236, 341, 350,
 361, 377, 448, 634, 757
 Harghita 416, 588, 677, 696
 Harsia 157
 Hațieganu 169, 234, 235
 Heber Ioan 88, 224
 Heliade Rădulescu 684
 Helsinki 731
 Herineanu Teofil 484, 485, 681, 703
 Hirțea Iuliu 77, 82, 87, 111, 112, 113,
 115, 117, 119, 140, 240, 243, 247,
 293, 305, 479, 526, 596, 602,
 735
 Hodac 171
 Horga Laura 404
 Horn Andrei 222
 Hossu 13, 119, 293, 311, 343, 416, 428,

462, 463, 467, 474, 476, 478,
483, 521, 614, 699, 723, 791

Hossu Iuliu 3

Hrușciov 285

Huduc 38

Hunedoara 197, 245, 299

Husar Roman 77, 83, 311, 323, 452,
469, 482, 486, 510, 511, 512,
513, 514, 515, 516, 517, 530, 580,
640, 649, 660, 680, 697,
704, 705, 707, 708, 709, 722,
723, 724, 726

I

Iacob Cucuicț 36

Ianoși Agneta 379

Iași 45, 81, 222, 447, 796

Ibănești 201

Ienițescu Ștefan 131, 303

Iernut 72, 83, 119, 147, 277, 323, 436,
459, 507, 572, 575, 579, 581,
621, 633, 635, 640, 659, 691,
716, 718, 732

Iernuțeni 418, 465, 474

Ilea Emanoil 396, 705

Inocențiu 114, 684, 716, 743, 784

Ința 85, 103, 104, 105, 106, 107, 444,
446, 452, 464, 465, 466, 467,
469, 470, 471, 472, 475, 477,
490, 491, 492, 503, 504, 506,
507, 508, 509, 517, 523, 524,
525, 528, 529, 531, 532, 535,
538, 539, 541, 543, 547, 548,
549, 551, 556, 557, 559, 562,
563, 564, 565, 566, 568, 572,
573, 574, 578, 579, 580, 581,
582, 583, 584, 585, 589, 592,
593, 595, 598, 599, 605, 606,
609, 610, 611, 612, 617, 618,

619, 621, 624, 625, 633, 634,
636, 662, 732

Ința Ioan 85, 103, 104, 105, 106, 107,
452, 475, 506, 507, 508, 509,
517, 524, 525, 528, 529, 531,
532, 535, 538, 539, 541, 543,
547, 548, 549, 551, 556, 557,
559, 562, 563, 564, 565, 566,
568, 572, 573, 574, 578, 579,
580, 581, 582, 583, 585, 589,
592, 593, 595, 606, 609, 610,
611, 612, 617, 618, 619, 621,
624, 625, 633, 634, 636, 662

Ioan Crăciun 72, 130, 131, 132, 147,
356

Ioanid Ioan 44, 214

Ioan Pol 130, 132, 269, 304

Ioan Scăptăreanu 478

Ioan Suci 38, 44, 140, 191, 514, 643,
789

Iobăgeni 586

Ionașcu Traian 745

Ionela 48, 64, 72, 132, 209, 215, 216,
221, 222, 223, 227, 241, 316,
329, 365, 413, 429, 515, 702,
714, 795

Ionel Roman 372

Ionescu Mircea 99, 216, 227, 229,
231

Ion Gheorghe Maurer 110, 112, 117

Iosif Pop 33, 127, 140, 144, 411, 454,
482, 483, 530, 597, 619, 649,
651, 680, 705, 737

Iosif Schubert 38, 219, 222

Irimie Gavril 299, 300

Irimie Gheorghe 305, 306

Italia 144, 190, 431, 435, 479, 522,
527, 532, 540, 580, 607, 610,
627, 628, 629, 630, 631, 643,
646, 661, 700, 710, 719, 728

Iuga Emil 703
 Iugoslavia 413, 552
 Iuliu Hossu 13, 18, 19, 20, 31, 81, 119,
 138, 169, 235, 293, 411, 413,
 416, 428, 456, 462, 463, 466,
 468, 473, 476, 478, 483, 484,
 614, 681, 690, 735, 782, 788,
 791, 796
 Iuliu Maior 32
 Iuliu Man 182
 Iuliu Maniu 44, 125
 Iustinian 144, 294, 512, 578, 595,
 626
 Iustinian Marina 144, 294
 Ivașcu Iuliu 300, 301
 Ivănești 611
 Izvoarele 192

J

Jabenița 76, 273, 552
 Jilava 43, 128, 193, 208, 212, 241, 245,
 246, 247, 300, 459, 708
 Justinian 578, 602, 703

K

Kecel Maria 472
 Kernweiss Konrad 428
 Keul Maria 15, 17, 21, 23, 53, 54, 121
 Kiss Ianos 58, 60, 102, 363
 Kiss Ioan 69, 100, 109, 302
 Kiss Ludovic 65, 66, 67, 68, 70, 100,
 101, 304, 306, 314, 315, 316, 317,
 321, 322, 329, 330, 336, 338
 Klein 114, 716
 Kovacs Bela 101, 102, 346, 347, 358,
 359, 364, 365, 366, 367, 368,
 369, 372, 373, 418
 Kovacs Vasile 85

L

Lazăr Petru 271
 Lăscud 146, 619, 683, 715, 737
 Lechința 576, 579, 581, 621, 635,
 640, 691, 732, 733
 Leipnic 221, 224, 225, 232
 Leluțiu Aurel 21, 43, 87, 88, 208,
 209, 241, 430, 714
 Lenard Alexandru 84, 446
 Leonard Alexandru 521
 Leon Crăciun 212
 Leoveanu Ilie 106, 590, 591
 Lestyán 120, 578, 606, 611, 612, 613,
 614, 617, 619, 622, 659, 736
 Lestyán Francisc 120, 578, 606, 613,
 614, 617, 619, 659, 736
 Liviu Olteanu 102, 103, 104, 105, 106,
 108, 109, 411, 452, 457, 469,
 513, 516, 553, 555, 588
 Logig 376
 Lokodi Menyhart 588
 Lovrin 209
 Luca Ioan 101, 331
 Luduș 41, 72, 77, 356, 357, 572, 576,
 604, 606, 641, 665
 Lugoj 77, 82, 119, 136, 193, 196, 258,
 293, 305, 411, 428, 479, 493,
 494, 522, 548, 566, 588, 596,
 602, 648, 653, 667, 669,
 696, 735
 Luiieriu 590
 Lungu Alexandru 58
 Lupeni 151

M

Macarie 39, 42, 43, 58, 64, 71, 127,
 136, 190, 198, 199, 201, 202,

- 203, 280, 290, 291, 419, 620, 752
 Macarie Ana 39, 58, 64, 71, 198, 199, 202, 280, 290, 620, 752
 Macarie Petru 39, 42
 Maier Ioan 71, 72, 354, 377
 Maior Ana 463
 Maior Benjamin 39
 Maiorești 38, 39, 71, 72, 73, 354, 600
 Makai A. 102, 110, 391
 Mangra 115, 700
 Manu Sebastian 252
 Mara Mare 191
 Maramureș 77, 82, 119, 208, 240, 252, 391, 596, 602, 680, 681, 735
 Marchetti 18, 20, 788, 791
 Maria Ionela 41, 71, 280
 Maria Pastor 130, 133, 134, 135, 346, 368
 Marina 294, 578, 602, 703
 Marinescu Anghel 98, 209
 Marinescu Ioan 57, 58, 59, 99, 258, 282, 295
 Marin Ioan 106, 110, 566, 575
 Martin Cilczer 225
 Martin Mihoc 222
 Marton Aron 74, 76, 120, 140, 142, 241, 332, 342, 353, 431, 454, 483, 521, 527, 529, 570, 571, 577, 586, 587, 594, 613, 658, 693, 711, 736
 Márton Áron 241, 570
 Mate Alexandru 102, 103, 104, 105, 106, 402, 416, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 425, 573, 582, 600
 Mănică Axente 97, 156, 157
 Mărcuș Ștefan 104, 472
 Mărginean Iacob 299, 598
 Mărgineanu Teodor 512
 Mărgineni 132, 325, 326, 328
 Medeșan Ioan 100, 108, 299, 301, 717
 Mediaș 87, 246, 643
 Melița 51
 Menghes Ieronim 222, 653, 668
 Mera Ioan 89, 361
 Mera Raveca 73
 Mera Vasile 73, 86, 236, 448
 Miclea 121, 677
 Miercurea Niraj 82, 137, 454, 455, 473, 588
 Mihăilescu Gheorghe 229
 Milaș 87, 292, 295
 Mircea Eliade 445
 Mircea Ioan 257
 Mircea Păcuraru 399
 Mircea Toderici 430
 Mitică Constantinescu 100, 101, 262, 266, 268, 271, 282, 291, 348
 Mladin Nicolae 554
 Moişa 418, 515
 Moldova 87, 88, 126, 165, 223, 447, 608, 610
 Moldovan Carolina 361
 Moldovan Ilie 90, 387
 Moldovan Nicolae 83, 84, 87, 444, 474, 521, 559
 Moldovan Valer 319, 751
 Moldovan Valeria 71, 280, 282, 421, 435, 459, 472, 521, 654, 755, 795
 Moldovan Vasile 103, 424
 Morariu Vasile 92
 Moraru 133, 261, 262, 307, 312, 341, 348, 384, 509, 559, 756
 Morar Vasile 144, 620
 Moscova 171, 249, 285, 288, 484
 Moșuni 626

München 38, 219, 342, 578, 602,
607

Munteanu Ilie 100, 109, 263, 290

Muntenia 610

Mura Mare 159

Mureș 15, 27, 32, 33, 36, 37, 38, 39,
41, 42, 43, 47, 50, 56, 57, 62,
65, 68, 72, 73, 74, 77, 78, 80,
83, 84, 86, 87, 88, 89, 90,
91, 120, 121, 127, 130, 133, 134,
135, 137, 138, 139, 140, 142, 143,
144, 145, 146, 147, 148, 156, 157,
159, 171, 173, 182, 191, 192, 197,
200, 236, 252, 254, 255, 256,
257, 258, 260, 261, 262, 263,
266, 267, 268, 269, 271, 272,
273, 275, 276, 277, 278, 279,
287, 288, 290, 291, 297, 300,
301, 302, 304, 306, 307, 308,
309, 310, 311, 312, 313, 314, 316,
318, 321, 323, 327, 328, 329,
331, 332, 333, 335, 336, 337,
340, 341, 343, 344, 346, 347,
348, 349, 350, 351, 352, 354,
355, 356, 357, 358, 359, 360,
361, 362, 363, 364, 365, 366,
367, 368, 369, 370, 371, 372,
374, 375, 376, 377, 378, 382,
384, 389, 391, 393, 394, 396,
407, 411, 418, 424, 426, 427,
431, 433, 434, 436, 437, 444,
446, 447, 448, 449, 452, 456,
457, 459, 460, 464, 465, 466,
468, 469, 470, 471, 473, 474,
476, 477, 481, 482, 486, 488,
490, 491, 492, 495, 503, 505,
507, 512, 514, 515, 517, 521, 530,
537, 539, 542, 546, 547, 548,
550, 551, 552, 554, 557, 561,
562, 568, 569, 571, 572, 573,

577, 578, 579, 580, 581, 582,
584, 586, 587, 590, 591, 597,
600, 604, 605, 606, 607,
609, 611, 612, 613, 615, 616,
617, 619, 620, 621, 622, 624,
625, 627, 628, 633, 634, 637,
639, 640, 641, 642, 643, 646,
647, 649, 651, 652, 654, 655,
656, 657, 658, 659, 660, 661,
665, 666, 671, 672, 675, 677,
681, 682, 686, 691, 693, 696,
697, 701, 703, 705, 709, 714,
715, 716, 717, 720, 723, 724,
730, 732, 733, 734, 736, 737,
738, 767, 786, 787, 788, 796

Mureșan Ioan 60, 65, 71, 282

Mureșan Liviu 100, 101, 109, 311, 323,
324

N

Napoleon 171

Natea Petru 611

Nădășan Teodor 57, 256, 281

Nădășan Vasile 91, 101, 109, 341, 346

Neda Dumitru 721

Negrea 66, 101, 110, 150, 153, 156,
206, 263, 335

Negrea Plopu 66

Negrea Plopul 101, 110, 335

Nenițoiu Nicolae 99, 212

Netea Vasile 495, 716, 718

Nichifor Crainic 169

Nicoară Eugen 133, 156, 159, 160, 173,
266, 349, 352, 532, 560, 593,
610, 689, 728, 729, 764, 765

Nicolescu 29, 588, 696, 704, 754

Nicu Georgescu 57, 62, 72, 76, 99,
100, 101, 105, 106, 107, 108,

256, 267, 281, 352, 551, 592,
624, 674, 675

Nicu Ioan 77, 100, 101, 102, 103, 107,
269, 273, 277, 305, 317, 321,
329, 336, 337, 347, 368, 437,
622

Niculescu Alexandru 152, 221, 232,
532, 579

Nischbach Iosif 225

Nisiporești 132, 325

Nixon 427, 479

Nohai 214, 216, 222, 227, 228, 795

Nohai Ion 214, 216, 227

D

Oala Vasile 581

Octavian Grama 126, 127

Octavian Rusu 136

Odessa 24

Odorhei 86, 284, 287, 288, 289, 314,
364

Ogra 577, 732

O'Hara Gerard Patrick Aloysius
222, 714

Olanda 223

Olpret 245

Oltean Ioan 418

Oltean Ion 696

Oltean Liviu 103, 426

Oltean Teodor 418

Olteanu Alexandru 66

Olteanu Ion 559

Olteanu Liviu 530, 571, 584

Oprinca Ioan 665

Oradea 13, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 25, 31,
33, 38, 45, 46, 54, 77, 82, 87,
119, 122, 193, 197, 208, 240,
247, 293, 305, 411, 428, 456,

479, 483, 596, 602, 607, 647,
735, 796

Oravița 151

Orga 737

Orhei 24

Orșova 72, 171, 173, 294

Ostrov 300

Ovidiu Aldea 132, 137

P

Pacha Augustin 224, 225

Palestina 181

Palmiro Togliatti 744

Panaiteescu Benedict 145, 653, 667,
669

Papa Ioan Paul 13, 122

Papa Paul al VI-lea 406, 693, 728

Papini Giovanni 216, 445

Paris 243, 245, 246, 482

Pastor Maria 62, 63, 64, 65, 273,
277, 330, 336, 337, 346, 347,
364, 365, 366, 367, 368, 369,
378, 379, 382, 383, 384, 385,
389, 390, 437, 521

Pastor Maria 62, 63, 64, 65, 330,
336, 337, 347, 364, 365, 366,
367, 368, 369, 378, 379, 382,
383, 384, 385, 389, 390, 437,
521

Pauker Ana 499, 505

Păcurariu Remus 597

Păcuraru Ilie 404

Păcuraru Mircea 102, 398

Păcuraru Remus 72

Pădureanu Ioan 396

Pădureanu Tiberiu 252, 795

Pănura Gheorghe 77, 100, 101, 357

Pănură Grigore 72

Pănure Gheorghe 66

Pâclișanu Zenovie 193, 708
 Pera Aurel 584
 Petărlăceanu 321, 322
 Petărlecean 32, 83, 84, 86, 135, 364,
 365, 366, 367, 382, 384, 465,
 468, 471, 581, 796
 Petărlecean Emilia 86
 Petelea 72, 88, 352, 512, 576, 597,
 634, 696
 Peterliceanu 144, 634
 Petre Elena 383
 Petrescu 169
 Petrilaca 56, 62, 71, 90, 539
 Petroșani 88, 696, 697
 Petru Groza 91, 150, 197, 299, 703
 Petru Maior 32, 33, 50, 125, 150, 152,
 157, 162, 177, 178, 182, 495,
 499, 506, 655, 678, 748, 796
 Pildești 325, 328
 Pio Romeno 18, 20, 21, 407, 456
 Pitești 43, 44, 53, 89, 129, 212, 219,
 225, 227, 240, 241, 243, 244,
 245, 247, 248
 Pius al XII-lea 223, 293, 294
 Plesz Iosif 428
 Ploscaru Ioan 77, 82, 111, 112, 113, 115,
 117, 119, 136, 139, 140, 145, 193,
 196, 233, 293, 305, 428, 479,
 493, 522, 526, 548, 554, 596,
 602, 648, 653, 667, 669, 735,
 796
 Plugari 447
 Pojar Matei 222, 223
 Pol Ioan 269, 304, 317, 329, 330, 795
 Polonia 122, 747
 Popa Felicia 419
 Pop Alexandru 301, 344
 Popescu I. 100, 110, 307
 Popescu Nicolae 108, 109, 716
 Pop Florian 150, 173

Pop Gafia 72, 488
 Pop Gheorghe 460, 593
 Pop Iosif 191, 192, 197, 385, 452, 562,
 579, 581, 611, 613, 615, 639,
 640, 656
 Pop Iuliu 88, 186, 237, 290, 342, 559
 Pop Mihail 73
 Popovici Nicolae 196, 197
 Pop Ovidiu 696
 Pop Simion 64, 65, 88, 604, 689
 Pop Ștefan 107, 108, 611, 670
 Pop Tămaș Dumitru 418
 Pop Teodor 86, 256
 Portugalia 227
 Porumbiu 105, 534, 535, 537, 540,
 541, 544, 573
 Porumbiu Nicolae 105, 534, 540
 Precup Maria 600
 Precup Mihai 72, 354
 Precup Vasile 548
 Preoteasa Emil 327
 Prunduș Augustin Silvestru 18, 19,
 22, 25, 27, 31, 32, 35, 137, 138,
 456, 457, 480, 481, 482, 483,
 484, 485, 486, 521, 554, 555,
 697, 699, 704, 796
 Puiu Ion 295
 Pura Nicolae 196, 456, 795

R

Racoțian Ioan 171, 173
 Racovițan Teodor 578, 579, 733
 Radu Georgescu 102, 408
 Răcean L. 105, 509
 Râmnicu Sărat 43, 45, 46, 47, 88,
 208, 209, 240, 241, 245, 247
 Regele Mihai 156
 Reghin 15, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39,
 40, 41, 42, 43, 45, 47, 50, 52,

53, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 66,
68, 72, 73, 74, 75, 76, 78, 79,
80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87,
88, 89, 90, 91, 118, 119, 120,
121, 122, 125, 126, 127, 128, 129,
130, 131, 132, 133, 137, 138, 139,
140, 142, 144, 148, 152, 154, 156,
157, 162, 164, 165, 168, 169,
171, 173, 176, 177, 180, 182, 183,
186, 187, 188, 189, 190, 191, 197,
199, 200, 206, 221, 222, 237,
252, 254, 255, 256, 257, 258,
259, 260, 261, 262, 263, 266,
267, 268, 269, 271, 272, 273,
275, 276, 277, 278, 279, 280,
281, 282, 284, 286, 288, 290,
291, 295, 297, 299, 300, 301,
302, 307, 308, 309, 310, 311,
312, 313, 314, 315, 318, 319, 320,
321, 322, 323, 324, 325, 327,
328, 330, 331, 332, 333, 335, 338,
339, 340, 341, 348, 349, 350,
351, 352, 354, 355, 356, 357, 358,
359, 360, 361, 362, 363, 364,
365, 366, 367, 368, 369, 370,
371, 373, 374, 375, 376, 377,
378, 379, 382, 383, 384, 385,
386, 389, 390, 391, 392, 393,
395, 397, 398, 402, 404, 405,
406, 411, 412, 416, 419, 421,
424, 425, 426, 428, 431, 435,
436, 440, 444, 446, 447, 449,
452, 453, 454, 458, 459, 460,
461, 463, 464, 465, 466, 467,
468, 469, 470, 471, 472, 473,
474, 476, 477, 479, 483, 490,
491, 492, 493, 494, 496, 498,
499, 502, 504, 507, 508, 509,
512, 513, 515, 516, 517, 518, 519,
521, 525, 526, 529, 530, 532,

533, 534, 535, 537, 539, 541, 542,
544, 546, 547, 548, 549, 550,
551, 552, 556, 557, 558, 561, 562,
563, 564, 565, 566, 568, 570,
571, 572, 573, 574, 576, 577,
579, 580, 581, 582, 583, 584,
589, 590, 591, 592, 593, 594,
596, 597, 598, 601, 602, 603,
604, 605, 606, 609, 610, 611,
612, 613, 617, 618, 620, 623,
624, 625, 626, 627, 633, 634,
635, 636, 637, 641, 643, 644,
648, 649, 653, 654, 655, 658,
660, 663, 665, 668, 670,
672, 674, 678, 679, 680, 683,
684, 685, 686, 688, 690, 691,
693, 694, 695, 705, 707, 710,
715, 716, 718, 720, 721, 724,
728, 729, 732, 734, 735, 737,
748, 749, 750, 751, 752, 753,
757, 758, 759, 760, 761, 762,
764, 765, 766, 767, 768, 775,
776, 785, 786, 787, 789, 791,
792

Riceanu 40, 42, 45

Roma 15, 16, 17, 18, 19, 20, 28, 30, 33,
41, 48, 87, 88, 114, 115, 116, 117,
118, 122, 129, 135, 139, 142, 143,
144, 145, 171, 213, 215, 220, 221,
223, 226, 240, 249, 258, 269,
286, 289, 293, 305, 320, 322,
325, 328, 329, 332, 333, 334,
363, 387, 406, 407, 408, 412,
427, 431, 444, 456, 458, 470,
478, 499, 506, 511, 512, 533,
559, 570, 584, 586, 588, 607,
608, 614, 622, 626, 629, 635,
644, 646, 667, 678, 679,
684, 703, 714, 719, 734, 739,

743, 747, 748, 749, 752, 761,
765, 779, 780, 781, 788, 797
Roman Husar 131, 138, 140, 145, 146,
147, 705
Roman Ioan 71, 72, 256, 281, 313, 314,
377, 411, 449, 511, 704
Roman Ion 314
Roman Maria 73
Roman Teodor 275, 377
România 29, 30, 45, 46, 47, 63, 81,
111, 112, 113, 114, 122, 131, 136, 137,
139, 143, 150, 156, 160, 162,
169, 196, 209, 214, 215, 222,
223, 224, 225, 227, 228, 241,
243, 269, 292, 311, 316, 319,
326, 343, 406, 407, 412, 416,
427, 430, 464, 482, 484, 486,
487, 499, 500, 511, 527, 530,
548, 571, 578, 602, 607, 608,
622, 628, 646, 647, 649,
653, 658, 661, 668, 669, 678,
700, 702, 714, 730, 758, 760,
764, 777, 782, 783, 786, 787,
796
Rossi Nicola 532, 540
Roșca 39, 40, 60, 64, 72, 77, 79, 83,
90, 101, 102, 104, 119, 140, 144,
171, 173, 277, 349, 356, 357,
402, 421, 423, 436, 463, 464,
507, 572, 579, 633, 641, 749
Roșca Dumitru 60, 64, 104, 402,
421, 423, 464
Roșca Elena 90
Roșca Ioan 39, 72, 77, 119, 357, 507,
572, 579, 633, 641
Rotariu Iulian 108, 677
Rotaru 132, 152, 212, 213, 214, 216,
217, 218, 219, 220, 221, 223,
232, 325, 328, 796
Rozeanu 57, 58, 61, 63, 75, 79, 83,

99, 100, 101, 102, 103, 104, 105,
106, 254, 272, 281, 282, 284,
287, 288, 309, 310, 354, 362,
386, 387, 393, 394, 409, 420,
451, 488, 501, 584
Rozeanu Eugen 57, 58, 61, 63, 75,
99, 100, 254, 281, 282, 284,
288, 309, 310
Rusia 171, 302, 326, 416, 487
Rusu Alexandru 252
Rusu Octavian 411, 542

S

Sanislav Grigore 591
Satu Mare 240, 391, 479, 607, 654,
681
Sava Olivia 402
Sava Victor 51, 57, 99, 109, 240, 242,
243, 248, 252
Săcalul de Pădure 159
Sălăpean Ion 521
Sălcudean Pavel 109, 739, 787
Sâmbăta de Sus 554
Sângeorgiu de Mureș 587
Sângeorzan Dumitru 68, 76, 296,
393, 410
Sânmihaiul de Pădure 398
Sânpaul 143, 144, 577, 604, 606, 611,
612, 613, 614, 617, 619, 659,
715
Sântana 456, 558
Sântana de 456
Schubert Iosif 38, 88, 219, 222, 223,
230, 342, 679
Sesan M. 132, 332
Seserman George 247, 796
Sibiu 28, 41, 88, 89, 90, 120, 127,
132, 173, 196, 245, 332, 424,

435, 491, 541, 554, 617, 624,
639, 696, 703, 714, 797
Sidea Nicolae 62, 68
Sighet 43, 44, 88, 89, 191, 193, 197,
208, 225, 233, 240, 242, 245,
252, 483, 570, 708
Sighetul Marmăției 44, 45
Sighișoara 467, 478, 521, 542, 543
Silvaș Alexandru 86
Silvaș Ionel 86
Silvaș Petru 86, 256, 267, 377
Simion Crișan 137, 450
Simionescu Paul 50, 52
Sireteanu 268
Sirmay Adalbert 582
Sîngeorzan 56, 59, 60, 61, 75, 78,
99, 100, 101, 102, 252, 254,
255, 256, 257, 259, 260, 261,
262, 263, 266, 267, 268, 270,
271, 272, 274, 275, 276, 277,
278, 287, 289, 290, 291, 298,
302, 307, 308, 309, 310, 311,
312, 313, 318, 328, 331, 332, 334,
335, 340, 348, 349, 350, 351,
353, 354, 355, 356, 357, 360,
362, 363, 370, 371, 374, 375,
376, 377, 386, 388, 395, 409
Sîngeorzan Dumitru 56, 59, 60, 61,
75, 78, 99, 100, 101, 102, 252,
254, 255, 256, 257, 259, 260,
261, 262, 263, 266, 267, 268,
270, 271, 272, 274, 275, 276,
277, 278, 289, 290, 291, 298,
302, 307, 308, 309, 310, 311,
312, 313, 318, 328, 331, 332, 334,
335, 340, 348, 349, 350, 351,
353, 354, 355, 356, 357, 360,
362, 363, 370, 371, 374, 375,
376, 377, 386, 388, 395, 409
Sîrbu Emilian 317, 323, 324

Solovăstru 90, 120, 141, 152, 532, 534,
535, 536, 537, 540, 541, 542,
544, 546, 549, 557, 569, 571,
573, 614, 627, 658, 661
Someșan Radu 108, 110, 714
Somfălean 708
Somfăleanu Gheorghe 614
Soos Albert 101, 339, 341, 344
Spania 326, 431
Stoica Gheorghe 191, 192, 378
Stoica Petre 243, 246
Stoiță Simion 635
Straja 193, 708
SUA 555
Suceava 419
Suciu Eugen 263
Suciu Ioan 120, 514, 659
Suciu Lucian 464
Suseni 38, 39
Suter Adam 242, 796
Șopterean 467

Ș

Șăușa 426, 561
Șerban Ioan 72, 88, 323
Șerbeni 171
Șincai Gheorghe 684, 784
Șora Marin 550
Ștefan Maria 379
Ștefan Vrânceanu 99, 257
Ștefănescu Gheorghe 101, 110, 339
Ștef Ștefan 108, 121, 577, 619, 683,
715, 732, 733, 737
Șușman Ieronim 300, 301
Șuteu Ioan 394, 395

T

Tancău Nicolae 475, 573
Tanko Arpad 101, 102, 361, 574

- Tănase Arcadie 55, 56, 62
 Tătar Teofil 72, 351
 Tătaru 42, 43, 88, 208, 796
 Tătaru Ștefan 88, 208, 796
 Tăutu Aloisie 240, 241, 607, 608, 646, 647, 661
 Târgu Mureș 33, 84, 139, 182, 269, 273, 337, 364, 372, 376, 384, 411, 418, 456, 471, 482, 561, 562, 587, 613, 634, 659, 696, 697, 704, 724
 Târgu Trotuș 325
 Târnava Mică 192, 677
 Târnăveni 65, 72, 81, 85, 86, 119, 134, 147, 277, 337, 338, 346, 357, 367, 372, 373, 404, 447, 477, 518, 526, 561, 563, 570, 572, 573, 578, 579, 581, 583, 606, 611, 612, 619, 658, 661, 727, 732, 733
 Târnovean 150, 173
 Târnoveanu Leon 171
 Teiuș 137, 408, 450, 473, 598
 Teleac 15, 38, 41, 42, 47, 56, 57, 62, 71, 72, 73, 77, 85, 86, 87, 89, 90, 120, 125, 129, 130, 132, 137, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 160, 255, 256, 259, 267, 275, 279, 281, 294, 313, 314, 319, 321, 340, 341, 352, 361, 377, 424, 449, 468, 491, 492, 498, 500, 504, 505, 506, 539, 550, 551, 561, 562, 569, 571, 573, 577, 578, 589, 592, 597, 598, 603, 604, 606, 609, 613, 624, 657, 660, 663, 674, 676, 720, 734, 751, 757, 764, 768, 769, 788, 791
 Tibi Munteanu 101, 340
 Tighina 24
 Timiș 84, 209, 224, 342, 648
 Timișoara 82, 88, 128, 136, 196, 197, 208, 219, 224, 226, 241, 245, 428, 796
 Tinur 73
 Tisserant Eugen 18
 Tîrnoveanu Ioan 102, 405, 408
 Todea Elena 73, 86
 Todea Ioan 89
 Todea Lucreția 89
 Todea Mărioara 86
 Todea Teodor 498, 500, 505, 506, 539, 550
 Todea Todor 105
 Toderici 136, 430, 522
 Todericiu Mircea 139, 431, 486, 493
 Toma 55, 80, 81, 82, 83, 84, 214, 507, 517, 520, 523, 525, 528, 529, 531, 535, 536, 538, 539, 541, 543, 546, 548, 549, 551, 557, 563, 564, 566, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 589, 595, 596, 598, 601, 602, 608, 610, 611, 621, 624, 625, 637, 652, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 670, 671, 672, 674, 675, 676, 679, 683, 690, 692, 694, 718, 720, 727, 729
 Toma Aurel 55, 80, 81, 83, 84, 520, 523
 Toplița 76
 Traian Jacodi 478
 Transnistria 170
 Tritiul de Sus 169, 235
 Truția 152
 Tuculescu Dumitru 445
 Turda 71, 72, 299, 300, 301, 356, 430

U

Ucraina 486
 Ungaria 747, 764
 Ungur Vasile 72
 URSS 126, 285, 288, 394
 Urziceanu Gheorghe 209

V

Vaida Alexandru 53, 245
 Vaideiu 41, 277
 Valea 399, 454, 552, 586, 587, 588, 703
 Valer 103, 104, 105, 106, 107, 108, 110, 413, 416, 417, 418, 423, 442, 445, 448, 453, 491, 495, 497, 546, 574, 577, 578, 590, 665, 688
 Valeria Moldovan 42
 Valer Ioan 104, 110, 491
 Valeriu Traian Frențiu 22, 32, 483
 Valer Munteanu 103, 106, 107, 413, 416, 417, 418, 423, 448, 574, 577, 578, 590, 665
 Vameșiu Gheorghe 325, 326, 328
 Vasile Leu 220
 Vasile Luca 499, 505
 Vasile Moraru 132, 133
 Vasilescu Ion 241
 Vatican 18, 30, 55, 58, 61, 63, 64, 67, 71, 133, 143, 216, 227, 241, 260, 269, 280, 282, 294, 320, 405, 407, 412, 427, 428, 457, 467, 478, 479, 511, 521, 525, 610, 618, 643, 646, 647, 661, 722, 726, 728, 730, 731, 738, 752, 792
 Văcărești 33, 43, 46, 459
 Vărgata 454, 586, 703

Vătămănelu Damian 430
 Velea Augustin 691, 692, 737
 Vesa Ioan 597
 Viena 24, 125, 156, 240, 607, 615, 743
 Vietnam 355, 387, 394
 Vilebrand 618
 Voda Ștefan 83, 103, 435, 580
 Voinea Marius 614
 Voiniceni 510, 614, 617, 708
 Voivodeni 331
 Vrânceanu Ștefan 110
 Vultur Eugen 26, 27, 82, 84, 87, 119, 138, 187, 462, 478, 521, 529, 564, 576, 643, 691, 692, 797
 Vultur Ioan 87, 564, 797

W

Waltner Josef 208, 796
 Wickert Erwin 578, 602
 Wilhelm Iosif 247, 796

Z

Zaharioiu Ilie 643
 Zahirnic Constantin 246, 796
 Zalău 697
 Zamfir Dorina 88
 Zeani Virginia 120, 137, 140, 141, 142, 144, 458, 474, 522, 532, 540, 544, 552, 553, 614, 627, 629, 631, 643, 646, 722, 726, 797
 Zeches 254, 281, 535
 Zehan 120, 408, 532, 534, 537, 540, 542, 546, 548, 549, 557, 569, 614, 647, 658
 Zehan Ioan 120, 658
 Zurich 65, 472, 735, 787

Această lucrare este de o deosebită importanță pentru istoria Bisericii noastre, o contribuție însemnată la edificarea unei imagini cât mai clare și cuprinzătoare despre istoria recentă. Cunoașterea adevărului, cu luminile și umbrele evenimentelor omenești, eliberează și conduce spre Adevăr! Acest Adevăr, pe care îl găsim numai la Dumnezeu, conduce întreaga istorie spre plinirea ei, iar noi, oamenii, suntem datări a-Lsluji.

† Virgil Bercea

Note
informative

Sergiu Soica

Cardinalul **Alexandru Todea**
în dosarele **Securității**

Sergiu Soica

Cardinalul **Alexandru Todea**

în dosarele
Securității

ISBN: 978-606-543-824-8

Editura MEGA